

BEYAZ GEMİ ROMANININ BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

Gülçin MENTEŞ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Cüneyt AKIN
Aralık, 2025
Afyonkarahisar

T. C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEYAZ GEMİ ROMANININ
BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

Hazırlayan
Gülçin MENTEŞ

Danışman
Prof. Dr. Cüneyt AKIN

AFYONKARAHİSAR 2025

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Beyaz Gemi Romanının Bağlam Sözlüğü**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

09/12/2025

İmza

Gülçin MENTEŞ

T. C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Gülçin MENTEŞ
	Numarası	2300678006
	Anabilim Dalı	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları
	Programı	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Beyaz Gemi Romanının Bağlam Sözlüğü
Tez Savunma Sınav Tarihi		09.12.2025
Tez Savunma Sınav Saati		11:00

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

BEYAZ GEMİ ROMANININ BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

Gülçin MENTEŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

Aralık, 2025

Danışman: Prof. Dr. Cüneyt AKIN

Bu çalışma, Kırgız dili ve edebiyatının önemli temsilcilerinden Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi romanı üzerinden Kırgız Türkçesinin söz varlığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, Aytmatov'un eserinde kullandığı isim, fiil, söz öbekleri, deyim, ikileme, atasözü, ilişki sözleri, dua ve beddua gibi dil birimlerini hem sözcük hem de söz öbeği düzeyinde analiz ederek, romanın dilsel ve kültürel zenginliğini ortaya koymaktır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Kırgız halkının tarihî gelişimi, Kırgız Türkçesinin yapısı ve Kırgız edebiyatının temel özellikleri ele alınmıştır. Bu bölüm, romanın söz varlığının değerlendirilmesi için gerekli tarihî, kültürel ve dilsel bağlamı sağlamaktadır. İkinci bölümde ise Cengiz Aytmatov'un hayatı ve edebî kişiliği incelenmiş, ardından Beyaz Gemi romanının konusu, teması ve anlatım özellikleri açıklanmıştır. Bu bölüm, yazarın bireysel ve toplumsal deneyimlerinin eserine yansımalarını anlamak açısından önem taşımaktadır.

Üçüncü bölüm, romanın söz varlığına odaklanmaktadır. İsimler, fiiller, kalıp sözler, atasözleri, deyimler, ikilemeler, birleşik fiil, ilişki sözleri, dualar ve argo kelimeler hem tek anlamlı hem çok anlamlı biçimde sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Bu analiz, Aytmatov'un eserindeki dilsel çeşitliliği ve kültürel derinliği ortaya koymakta, romanın hem anlam hem de anlatım boyutundaki zenginliğini gözler önüne sermektedir. Dördüncü bölümde ise Beyaz Gemi romanının bağlam sözlüğü oluşturulmuş ve eserdeki kelime ve deyimlerin anlamları, kullanım biçimleri, kullanım sıklıkları ile anlam bağlamları sistematik bir şekilde sunulmuştur.

Çalışmanın sonuç kısmında, yapılan analizlerin Kırgız Türkçesi ve edebiyatı açısından önemi vurgulanmış; Aytmatov'un dil kullanımındaki zenginlik, kültürel kodlar ve edebî üslubun incelenmesinin hem dilbilimsel hem de edebiyat eleştirisi açısından değerli bilgiler sunduğu belirtilmiştir. Bu araştırma, Kırgız Türkçesi söz varlığını sistematik bir çerçevede ele almakta ve Aytmatov'un eserlerindeki dilsel ve anlatımsal derinliğin kavranmasına özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırgız Türkçesi, Beyaz Gemi Romanı, Bağlam Sözlüğü, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

THE CONTEXTUAL DICTIONARY OF THE WHITE SHIP NOVEL

Gülçin MENTEŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY SOCIAL
SCIENCES INSTITUTION
DEPARTMENT OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND
LITERATURES**

Aralık, 2025

Advisor: Prof. Dr. Cüneyt AKIN

This study investigates the vocabulary of Kyrgyz Turkish through Cengiz Aytmatov's novel *The White Ship*, one of the notable works of Kyrgyz language and literature. The research aims to identify and analyze a broad range of linguistic units within the novel, including nouns, verbs, idioms, reduplications, proverbs, relational words, blessings, curses, and multi-word expressions. By examining these units at both lexical and phrasal levels, the study seeks to demonstrate the linguistic richness, semantic depth, and cultural reflections embedded in Aytmatov's narrative.

The study is structured into four main chapters. The first chapter provides an overview of the historical development of the Kyrgyz people, the structural characteristics of Kyrgyz Turkish, and the fundamental features of Kyrgyz literature, establishing the cultural and linguistic context for the analysis. The second chapter focuses on Cengiz Aytmatov's life and literary identity, and examines the themes, plot structure, symbolic elements, and narrative techniques of *The White Ship*. This section highlights how Aytmatov's personal experiences and sociocultural background shaped the artistic and linguistic dimensions of the novel.

The third chapter presents a detailed analysis of the novel's vocabulary. Linguistic units are classified according to their semantic, morphological, and functional properties, and both monosemous and polysemous uses are examined. The fourth chapter includes a contextual dictionary that outlines the meanings, usage patterns, and narrative functions of the words and expressions found in the text.

In conclusion, the study emphasizes the linguistic and cultural significance of Aytmatov's use of Kyrgyz Turkish. The findings reveal that the vocabulary of *The White Ship* provides valuable insights for linguistic, literary, and cultural studies, offering a deeper understanding of Aytmatov's stylistic and narrative techniques.

Keywords: Kyrgyz Turkish, *The White Ship*, Contextual Dictionary, Functional Lexicography

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, Cengiz Aytmatov'un "Beyaz Gemi" adlı eseri bağlam temelli bir yaklaşımla incelenmiş; metin transkribe edilerek dijital ortama aktarılmış ve TEBDİZ sistemine entegre edilmiştir. Sözcüklerin bağlamsal ve işlevsel analiziyle eserin dilsel yapısını yansıtan bir bağlam sözlüğü oluşturulmuştur. Çalışma, söz varlığı araştırmaları ve metin temelli dil çözümlemelerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu süreçte akademik rehberliği ve desteğiyle yol gösteren Prof. Dr. Cüneyt AKIN'a, katkılarından dolayı Araştırma Görevlisi Ali YEŞİLDAĞ'a ve motivasyonlarıyla yanımda olan arkadaşlarım Burak ve Rabia'ya teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olup sevgisi, sabrı ve desteğiyle en büyük güç kaynağım olan aileme sonsuz teşekkür ederim.

Gülçin MENTEŞ
2025, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRGIZLAR (TARİHİ, DİLİ VE EDEBİYATI)

1. KIRGIZ TARİHİ.....	9
2. KIRGIZ TÜRKÇESİ	12
3. KIRGIZ EDEBİYATI.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

CENGİZ AYTMATOV VE BEYAZ GEMİ ROMANI

1. CENGİZ AYTMATOV.....	18
1. 1. HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ	18
2. BEYAZ GEMİ ROMANI VE ÖZETİ.....	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERİN SÖZ VARLIĞININ İNCELENMESİ

1. ESERİN SÖZ VARLIĞI.....	23
1.1. İSİMLER	23
1.1.1. Sözcük Yapısındaki İsimler	23
1. 1. 1. 1. Tek Anlamalı Sözcük Yapısındaki İsimler	23
1. 1. 1. 2. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki İsimler	30
1.1.2. Söz Öbeği Yapısındaki isimler	32
1. 1. 2. 1. Tek Anlamalı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	32
1. 1. 2. 2. Çok Anlamalı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	33
1. 2. FİİLLER.....	33
1. 2. 1. Sözcük Yapısındaki Fiiller	34
1. 2. 1. 1. Tek Anlamalı Sözcük Yapısındaki Fiiller	34
1. 2. 1. 2. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki Fiiller	38
1. 2. 2. Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	40
1. 2. 2. 1. Tek Anlamalı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	40
1. 2. 2. 2. Çok Anlamalı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	42
1. 3. KALIP SÖZLER	42
1. 3. 1. Atasözleri.....	43
1. 3. 2. Deyimler	43

1. 3. 3. İkilemeler.....	46
1.3.3.1. Tek Anlamalı İkilemeler	46
1. 3. 3. 2. Çok Anlamalı İkilemeler	48
1. 3. 4. İlişki Sözleri.....	49
1. 3. 5. Dualar ve Beddualar	49
1. 3. 6. Argo kelimeler.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BEYAZ GEMİ ROMANININ BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

BEYAZ GEMİ ROMANININ BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	52

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	2133
KAYNAKÇA.....	2139
EKLER	2142

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler	29
Tablo 2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler	31
Tablo 3. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	33
Tablo 4. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	33
Tablo 5. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller	37
Tablo 6. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller	40
Tablo 7. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller).....	41
Tablo 8. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	42
Tablo 9. Atasözleri.....	43
Tablo 10. Deyimler.....	46
Tablo 11. Tek Anlamlı İkilemeler	48
Tablo 12. Çok Anlamlı İkilemeler.....	48
Tablo 13. İlişki Sözleri.....	49
Tablo 14. Dualar	50
Tablo 15. Beddualar	50
Tablo 16. Argo Kelimeler.....	51
Tablo 17. İncelenen Öğeler	2138

KISALTMALAR DİZİNİ

C: Cilt

çev.: Çeviren

ed.: Editör

mec.: Mecaz

mit.: Mitoloji

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

s.: Sayfa

S: Sayı

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

T. C.: Türkiye Cumhuriyeti

TEBDİZ: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

vb.: Ve benzeri

GİRİŞ

Sözlükbilim; sözlüklerin hazırlanış yöntemlerini, sözlük türlerini sınıflandırmayı, sözlüklere veri aktarımında kullanılacak ölçütleri ve başvurulacak metin türlerini belirlemeyi kapsayan geniş bir araştırma alanıdır. Bu disiplin, nitelikli bir sözlük oluşturmak için gerekli ilkeleri ortaya koymayı amaçlar. Ayrıca sözlükbilim, sözlükleri biçim ve içerik bakımından geliştirerek bilimsel ve kültürel katkı sağlamayı hedefler (Boz, 2015: 5-6).

Sözlükbilim çerçevesinde, bir dile ait söz varlığını ortaya koyan sözlükler; dizinsel, düzensel ve bağlamsal olmak üzere üç ana kategoride sınıflandırılmaktadır. Dizinsel sözlükler, kelimelerin alfabetik sıraya göre düzenlenerek anlamlarının açıklanmasıyla meydana gelirken; düzensel sözlükler, kavramsal bakımdan birbirleriyle ilişkili olan sözcüklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmaktadır. Bağlamsal sözlüklerde ise kelimelere doğrudan anlam verilmez; bunun yerine söz konusu unsurların geçtiği cümleler bütünüyle ya da belirli uzunlukta örneklenmektedir (Öztürk, 2007: 9).

Bağlamsal sözlüklerin temel amacı, geleneksel sözlüklerde olduğu gibi sözcüklerin kökeni, ekleri ya da tür bilgilerini aktarmak değildir. Bu tür sözlüklerde esas hedef, sözcüklerin geçtiği bağlamlardan hareketle işlevsel bir sözlük ortaya koymaktır (Akın, 2020: 5).

Bağlam temelli dizin çalışmaları, tarihsel olarak ilk kez kutsal metinler üzerinde uygulanmıştır. Bu yöntem, kelimelerin birbirleriyle kurduğu ilişkileri ortaya koyarak metinlerin anlam yapısını sistematik biçimde incelemeyi sağlamıştır. Örneğin, Alexander Cruden'in 1846'da ve John Eadie'nin 1857'de yayımladığı *concordance* çalışmaları, İncil metinlerinin detaylı analizini amaçlamıştır. Benzer biçimde, F. P. Dutrion'un 1861 yılında yayımladığı *Bibliorum Sacrorum Concordantiae*, Latinceye çevrilmiş İncil metninin bağlamlı dizinini sunmaktadır.

Batı edebiyatında da bağlam temelli dizin yönteminin kullanımı gözlemlenmektedir. 1911 yılında Albert S. Cook'un yayımladığı dizin, bir Anglosakson destanını temel almıştır. Shakespeare'in eserleri üzerinde yapılan çalışmalar da kelime kullanımını ve sözcükler arası ilişkileri sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren edebî metinlerde uygulanan bu yöntem, kelimelerin bağlam içindeki işlevlerini kapsamlı biçimde analiz etmeyi mümkün kılmıştır. Örnek olarak, 1987'de İran şairi Hafız'ın *Divanı* üzerinde gerçekleştirilen çalışma, bağlam

temelli dizin yaklaşımının klasik edebiyat metinlerine uygulanabilirliğini göstermiştir. Türkiye’de bağlam temelli sözlük çalışmaları alanındaki ilk girişim, 2007 yılında Furkan Öztürk’ün doktora çalışmasıdır. Bu çalışmada Öztürk, özellikle Baki Divanı’nın söz varlığını ortaya koymayı hedeflemiş, ayrıca Osmanlı şiirini farklı bir bakış açısıyla ele alarak kelimelerin bağlam içindeki işlevlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. (Şönödeyici, 2017: 283-284).

Bağlam temelli sözlük ve dizin çalışmaları, kelimelerin anlamlarının yanı sıra metin içindeki işlevlerini ve diğer sözcüklerle ilişkilerini de ortaya koyar. Bu yaklaşım hem klasik hem modern metinlerde dilin söz varlığını ve kullanım örüntülerini ayrıntılı biçimde incelemeyi sağlar.

2015 yılında Gazi Üniversitesi tarafından başlatılan Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ)¹ projesi, Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak’ın koordinasyonunda yürütülmüş ve dil ile edebiyat araştırmacılarına bağlam temelli sözlük çalışmaları için yeni bir araştırma alanı sunmayı amaçlamıştır. TEBDİZ, öncelikli olarak Osmanlı Türkçesi metinlerinin bağlamlı sözlüklerini oluşturmuş, aynı zamanda Çağdaş Türk lehçeleri üzerine çalışan araştırmacılara da katkı sağlama imkânı tanımıştır. Bu kapsamda Cengiz Aytmatov’un *Beyaz Gemi* adlı romanı için bağlam sözlüğü hazırlayarak, metindeki sözcüklerin kullanım bağlamlarını ve sıklıklarını belirledi ve böylece bağlam temelli sözlük çalışmaları alanına özgün bir katkı sunmayı hedefledik.

Çağdaş Türk lehçeleri arasında yer alan Kırgız Türkçesi üzerine yapılan bağlam sözlüğü çalışmalarının sınırlı oluşu, bu araştırmanın literatürde önemli bir boşluğu doldurma potansiyelini ortaya koymaktadır. Uluslararası tanınırlığa sahip bir yazar olan Cengiz Aytmatov’un eserleri üzerinden gerçekleştirilen söz varlığı incelemeleri, yalnızca Kırgız edebiyatının dilsel özelliklerini görünür kılmakla kalmayıp, aynı zamanda Türk dünyası edebiyatları arasındaki ortak dil unsurlarının ve kültürel bağların anlaşılmasına da katkı sunmaktadır.

Bu yönüyle çalışma, sözlükbilim ve metin temelli dil araştırmaları alanlarında kullanılabilecek örnek bir model niteliği taşımaktadır. Üretilen bağlam sözlüğünün akademisyenler, dil araştırmacıları ve stilistik incelemeler yapan uzmanlar için başvurulabilir nitelikte bir kaynak olması hedeflenmektedir. Ayrıca araştırma, Kırgız

¹ TEBDİZ | "Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü"

Türkçesinin zengin söz varlığını sistematik biçimde ortaya koyarak bu alandaki sözlük çalışmalarının gelişmesine nitelikli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmamız, giriş bölümü ile birlikte dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, çalışmanın amacı, önemi, temel tanımlar, kapsam ve sınırlılıklar ile araştırma yöntemi hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Birinci bölümde, Kırgızlar, Kırgız Türkçesi ve Kırgız Edebiyatı üzerine kapsamlı bilgiler aktarılmıştır.

İkinci bölümde, Cengiz Aytmatov'un yaşamı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuş, ardından *Beyaz Gemi* romanı ile ilgili özet ve temel içerik unsurlarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, eserdeki söz varlığı sayısal veriler ışığında analiz edilmiş ve sözcüklerin dağılımı ortaya konmuştur. Dördüncü bölümde ise, eserin bağlam temelli sözlüğü sunularak, sözcüklerin kullanım biçimleri ve bağlamları detaylı biçimde incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Kırgız edebiyatının önemli temsilcilerinden Cengiz Aytmatov'un *Beyaz Gemi* adlı romanı üzerinden Kırgız Türkçesi söz varlığını bağlam temelli bir yaklaşımla incelemektir. Özellikle Kırgız Türkçesi sözlüklerinde yer almayan ya da farklı anlam katmanlarına sahip kelimelerin bağlam içerisindeki işlevlerini ortaya koymak, çalışmanın öncelikli hedefleri arasındadır. Bu doğrultuda, romandaki sözcüklerin bağlamsal kullanımları, anlam çeşitliliği ve frekans verileri tespit edilerek sistematik bir bağlam sözlüğü oluşturulmuştur. Ayrıca, kelime sıklıklarının belirlenmesiyle birlikte eserin dil ve üslup analizine yönelik sağlam, veri temelli bir zemin hazırlanması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın bir diğer amacı, Kırgız edebiyatı üzerine yapılacak dil ve üslup (stil) incelemelerine katkı sağlayacak kaynaklar üretmek ve bağlamsal sözlük çalışmalarının Çağdaş Türk lehçeleri kapsamında yaygınlaştırılmasına öncülük etmektir. Böylece, Kırgız Türkçesi'nin söz varlığı zenginliği hem bilimsel hem de uygulamalı düzeyde görünür kılınacaktır.

Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesi, bağlam temelli sözlük çalışmalarının dil ve edebiyat araştırmalarındaki işlevine dayanmaktadır. Bağlam temelli yaklaşım, kelimelerin yalnızca sözlük anlamlarını değil, metin içindeki kullanım biçimlerini, işlevlerini ve diğer sözcüklerle kurdukları ilişkileri dikkate alır. Bu perspektif, edebi metinlerde dilin zenginliğini ve anlatım özelliklerini sistematik biçimde ortaya koymayı mümkün kılar. Böylece kelimelerin anlam çeşitliliği, kullanım sıklıkları ve bağlam içindeki işlevleri, metin bütünlüğü içinde incelenebilir ve yorumlanabilir. Beyaz Gemi romanında uygulanan bu yaklaşım, sözcüklerin bağlamsal işlevlerini belirleyerek Kırgız Türkçesi söz varlığına dair güvenilir bir kaynak sunmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda elde edilen veriler, edebî metinlerin dilsel çözümlemesi ve üslup özelliklerinin değerlendirilmesi için sağlam bir temel oluşturur ve bağlam temelli sözlük oluşturma süreçlerine örnek teşkil eder.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın kapsamını, Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi adlı romanında yer alan kelimelerin bağlam temelli çözümlemesi oluşturmaktadır. İncelemede yalnızca kelimeler değil; deyimler, atasözleri, kalıplaşmış ifadeler, söz öbekleri ve kültürel motifler de değerlendirilmiştir. Tüm bu unsurlar alfabetik olarak düzenlenmiş ve bağlamsal bir sözlük formatında sunulmuştur.

Hazırlanan sözlük, geleneksel sözlüklerde bulunan köken bilgisi, tür sınıflaması ya da telaffuz gibi öğeleri içermemektedir. Çalışmada yalnızca sözlüksel anlam taşıyan öğeler ele alındığı için bağlaçlar, yardımcı fiiller, edatlar, özel adlar, ünlemler ve zamirler gibi dilbilgisel işlevli unsurlar kapsam dışında tutulmuştur. Bunun yerine, her bir kelimenin metin içerisindeki kullanım bağlamı ve anlam ilişkileri esas alınmıştır.

Sözlüğe alınan kelimelerin anlamlandırılmasında yalnızca metindeki bağlamdan hareket edilmiş, kelimelerin anlam çeşitliliği de yine metne bağlı olarak verilmiştir. Kelimelere ilişkin tür bilgisi (isim, fiil vb.) yalnızca gerekli görüldüğü durumlarda belirtilmiş; fiillerde mastar eki işaretlemek için kısa çizgi (-) kullanılmıştır. Kelimenin mecaz anlamda kullanıldığı durumlar ise yalnızca “*mec.*” kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Çalışmanın temel sınırlılığı, yalnızca *Beyaz Gemi* romanı ile sınırlandırılmış olmasıdır. Elde edilen veriler bu eserin bağlamına özgü olup Kırgız edebiyatının bütününe temsil etmemektedir. Bununla birlikte, kullanılan yöntem benzer araştırmalar

için örnek niteliği taşımakta ve diğer Kırgız edebî metinlerine de uyarlanabilecek bir yapıya sahiptir.

Tanımlar

Roman: Güncel Türkçe Sözlük'e ² göre, insanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür.

Bağlamlı dizin, bir edebî metinde kullanılan sözcükleri, metindeki yerleri ve kullanım sıklıklarını gösterecek şekilde alfabetik olarak sıralamaktır. Bu yöntem, her sözcüğün hangi bağlamlarda kullanıldığını ortaya koyar. İşlevsel sözlük ise bu sürecin sonunda oluşturulur ve sözcüklere, cümle içindeki diğer sözcüklerle kurdukları ilişkiler temelinde anlam kazandırır (Şönödeyici, 2017: 282).

Ülkemizde bağlamlı sözlük çalışmaları TEBDİZ yani Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü ile birlikte 2015 yılında Gazi Üniversitesi'nin atılımlarıyla hazırlanan ve bağlamsal sözlük hazırlamayı amaçlayan bir proje ile birlikte başlamıştır.

Söz varlığı, bir dilde yer alan tüm yerli ve yabancı sözcüklerin oluşturduğu bütünlüktür (Hengirmen, 1999: 342).

Bağlamsal sözlük, bir edebi esere ait söz varlıklarını sistematik biçimde ortaya koyan ve sözcüklerin bağlama göre kazandığı anlam farklılıklarını gösteren sözlüktür (Boz, 2011: 91).

Genel sözlük, bir yazı diline ait tüm kelime ve deyimleri kapsayan, bu sözcüklerin yaygın kullanımını esas alan ve belirli bir alana yönelmeden tanımlar ve açıklamalar sunan sözlüktür. Bu tür sözlüklere, deyimler sözlüğü, mecazlar sözlüğü, terimler sözlüğü, tarama sözlüğü ve derleme sözlüğü gibi sınırlı ve özel amaçlı sözlükler örnek gösterilebilir (Korkmaz, 1992: 68).

Yöntem

Çalışmanın başlangıç aşamasında, romanın Kiril alfabesiyle yayımlanan özgün metni Latin harflerine çevrilmiş ve her bir sayfa bağımsız bir birim olarak TEBDİZ sistemine aktarılmıştır. Metnin dijital ortama aktarımının ardından, eserde yer alan tüm söz varlığı unsurlarının betimlenmesine yönelik ayrıntılı bir çözümleme süreci

² Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr>

yürütülmüştür. Bu süreçte kelimeler, ifadeler ve diğer söz varlığı ögeleri metin içindeki bağlamları temel alınarak değerlendirilmiş; TEBDİZ verileriyle desteklenen çözümlemeler aracılığıyla her bir unsurun işlevsel değeri, anlamsal kapsamı ve olası anlam varyasyonları sistematik biçimde belirlenmiştir. Böylelikle özellikle çok anlamlı birimlerin bağlama göre kazandığı farklı anlam katmanları açık bir şekilde ortaya konulmuştur.

Beyaz Gemi romanında tespit edilen sözlü unsurlar titiz bir biçimde derlenmiş; öncelikle alfabetik dizin temel alınarak sınıflandırılmış, ardından metnin iç bütünlüğü ve olay örgüsü göz önünde bulundurularak ikinci bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. Sözlükte sunulan açıklamalar yalnızca zorunluluk hâlinde dipnotlarla desteklenmiş, genel sunum biçiminde ise akademik sadelik ve tutarlılık korunmuştur. Alfabetik dizin doğrultusunda madde başları iç hizadan, ara başlıklar ise kenar hizasından başlatılmıştır.

Sözlükte kelime kökeni, tür bilgisi ve benzeri ayrıntılar için herhangi bir kısaltma kullanılmamıştır. Anlamı metin bağlamında açıkça belirgin olan, ek açıklama gerektirmeyen veya işlevsel bir katkı sunmayan unsurlara ilişkin açıklamalar eklenmemiştir. Dipnot kullanımını sınırlamak amacıyla başvuru kaynaklara özel kısaltmalar geliştirilmiş; bu kısaltmaların oluşturulmasında erişim ve tanımlama kolaylığı sağlamak üzere kimi zaman yazar adı, kimi zaman eser adı ölçüt alınmıştır.

Bağlam sözlüğü bölümünde her bir madde başı, ilgili anlamı ve metinden alınan örnek cümlesiyle birlikte sunulmuştur. Örnek cümleler italik biçimde verilmiş; sayfa ve satır numaraları ise cümlelerin sonunda yay ayrıç içinde ve eğik çizgi (/) ile ayrılarak gösterilmiştir. Örneğin:

dalay: Birçok, bir hayli, oldukça çok.

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közüün açıştırap barat

Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/34)

Yukarıdaki örnekte yer alan “90” sayısı, metnin bulunduğu sayfayı; “34” sayısı ise o sayfadaki satır sırasını göstermektedir. Bu sayede sözcüklerin anlamları ve tanık cümleleri kolayca bulunabilir.

dem cut-: Derin nefes almak.

kışı tanoolorun edireyte dem cutup

Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/15)

Sözcüklere eklenen başka kelimelerle bir söz öbeği oluşuyorsa, bu öbekler ayrı bir birim olarak ele alınmıştır.

mañkay-: Endamlı kocaman görünmek.

*atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)*

Bağlam sözlüğünde kelimenin türü ve kökeni ile ilgili bilgiler yer almadığından, çalışmada bu tür bilgiler verilmemiştir. Sözcük fiil ise, mastar anlamını belirtmek amacıyla fiilin sonuna kısa çizgi (-) eklenmiştir.

öç-: *mec.* Sönmek, hayattan göçüp gitmek.

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)*

Bağlam sözlüğünde, kelimenin gerçek anlamının dışında kullanıldığı durumlarda mecaz anlam, yalnızca başına eklenen kısaltma (*mec.*) ile gösterilmiştir.

appak: Bembeyaz.

*aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alışkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

İlk hecesine pekiştirme harfleri eklenerek oluşturulan kelimeler (pekiştirme sıfatları), madde başı olarak gösterilmiştir.

Çok anlamlı kelimeler tek madde başı altında, farklı numaralarla gösterilmiştir:

kıykır-: 1. Haykırmak, çağırmak, seslenmek.

*Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/33)*

2. Haykırmak, telaş, şikâyet vb sebeplerle yüksek sesle bağırmak.

*Orozkul bul ubakka çeyin kıykırbaganga keçirgen
eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/31)*

Eserde anlamları aynı olan, ancak yazılışları farklı kelimeler tek bir madde başı altında toplanmıştır. Bu kelimelerin metin içinde farklı biçimlerde yer alması, genellikle konuşma dili veya ağız farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

Kupayke/ fufayka: Mont.

Köönörgön kupayke başında eski curtan

taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/21)

İncelediğimiz ögeler yalnızca Beyaz Gemi romanının söz varlığına yöneliktir ve başka bir eserle karşılaştırma yapılmamıştır. Eserin orijinal metnine internet üzerinden ulaşılabilir. Bağlamsal sözlükteki kelimelerin anlamları eksik veya hatalı olabilir; bu nedenle sözlük yorumlamaya ve geliştirmeye açıktır.

Kelimelerin ve kalıp sözlerin anlamlandırılmasında başlıca birkaç sözlükten yararlanılmıştır:

- Kırgızca-Türkçe Sözlük
- Güncel Türkçe Sözlük
- Kırgız Sözlüğü

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRGIZLAR (TARİHİ, DİLİ VE EDEBİYATI)

1. KIRGIZ TARİHİ

Kırgız halkının tarihini doğru biçimde anlamlandırabilmek için öncelikle “Kırgız” adının etimolojisini ve bu adın halka nasıl verildiğini incelemek gerekmektedir. Etimolojik açıdan, sözcüğün “kırk” ve “-ız” unsurlarından oluştuğu yönünde çeşitli araştırmacılar tarafından ileri sürülen görüşler mevcuttur; ancak bu değerlendirme kesinlik kazanmamış olup, tartışmalı bir konu olarak varlığını sürdürmektedir. Farklı dönemlerde geliştirilen yaklaşımlar arasında V. V. Radlof, Kırgız adının “kırk” ve yüz sayı adlarından meydana geldiğini, “kır grup” anlamı taşıdığını ileri sürmüş ve bunu Orhun-Yenisey yazıtlarına dayandırmıştır.

D. Banzarov ve L. Ligeti’nin öne sürdüğü, daha sonra S. M. Abramzon tarafından desteklenen bir diğer görüşe göre ise, Eski Türkçedeki “-ız” çokluk eki “kırk” sözcüğüne eklenmiş ve “kırk-ız” biçimi ortaya çıkarak “kırk boy” veya “kırk oymak” anlamını kazanmıştır. Çin kaynakları da Kırgızların tarihî varlığını doğrulayan belgeler sunmaktadır; W. Barthold’un belirttiği üzere, M. Ö. 203-201 yılları arasında yaşamış tarihçi Sima Tsiyan’ın aktardığı kayıtlarda Kırgız adı “ko-k’un” biçiminde geçmekte olup, Han sülalesi dönemine ait bu belgeler, Kırgız halkının bilinen en eski adlandırmasını yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra XVII-XIX. yüzyıllar arasında Kırgızlar, Kalmuklar ve Çinliler tarafından “Burut” adıyla anılmıştır. Kırgız adının kökenine dair başka açıklamalar da geliştirilmiştir; örneğin Oğuz adı gibi (ok-uz, on-ok) farklı Türk boy adlarında da görülen “-ız” eki, bazı Tatar tarihçileri (Hadi Atlasi, Muhammed Murat Remzi), Rus araştırmacı İ. N. Berezin, Macar bilim insanı B. Munkácsi ve G. Supka tarafından “kırk” sayısının yanına “Oğuz” adının eklenmesiyle “Kırguz” biçiminin oluştuğu ve zamanla “Kırgız” şekline dönüştüğü biçiminde açıklanmıştır.

L. Ligeti’nin aktardığı üzere, A. Amberg “Kırgız” adının “kır-kes” veya “kır-kez” ifadelerinden türediğini ve “kırlarda dolaşanlar” anlamına geldiğini savunurken, K. İ. Petrov ise Eski Türkçedeki “kırık/kırgu” (kızıl) sıfatına çokluk eki “-z” eklenmesiyle Kırgız adının oluştuğunu ve ünlü düşmesiyle bugünkü biçimine ulaştığını ileri sürmüştür. Bu bağlamda başlangıçta “kızıl yer” ya da “kızıl yerde yaşayanlar” anlamını taşıyan ifade, çokluk ekinin işlevini kaybetmesiyle “kızıl el” olarak kullanılmaya başlanmıştır. A. N. Baskakov ise ilk hecedeki “qurgu/quruq” sözcüğünün “kızıl” anlamına geldiğini kabul

ederek, Kırgız adını “quruq oquz” (Kızıl Oğuzlar) biçiminde yorumlamış ve “kızıl” kelimesini “güney” anlamıyla da ilişkilendirmiştir. Türkiye’deki araştırmacılarından Mehmet Necip Asım ise eski Türklerin nehirleri “Ögüz” olarak adlandırdığını ve “Oğuz” sözcüğünün buradan türediğini belirterek “Kırk-ögüz” ifadesinin “nehir kenarında yaşayan kırk oymak” anlamına geldiğini ifade etmiştir. Ortaya atılan tüm bu etimolojik görüşlerde ortak olan husus, “kırk” sayısının merkezî bir unsur olarak kabul edilmesidir. Tatar Türkoloğu Etem Tenişev, adın “kırk” ve “kız” sözcüklerinden türediğini, “Kırkkız” ifadesinin zamanla “Kırgız” biçimine dönüştüğünü savunmuş; halk rivayetleri de bu yorumu desteklemiştir.

Ünlü tarihçi Zeki Velidi Togan, ismin “Kırk-er” yani “kırk kişi” anlamına geldiğini ileri sürerken, Karakalpak araştırmacı Devlaen Aytmuratov, adın kökenini “kıra” ve “gız” unsurlarıyla açıklamış ve “kara saçlı halk” anlamındaki “Kıragız” biçimini önermiştir. Ayrıca, A. Kononov, S. M. Abramzon, L. V. Oşanın, B. Camgerçinov, S. E. Malov, A. N. Kononov, A. N. Nasanov ve O. K. Karatayev gibi araştırmacılar, Kırgız adının kırk sayısı ile bağlantılı olduğunu, kırk boydan oluştuğunu ve destanlarda kahramanların kırk kişi olarak anlatıldığını vurgulamaktadırlar (Kıldıroğlu, 2013: 36-39).

Halk efsanelerinde de Kırgızların “Kırkkız”dan türediğine dair anlatılar mevcuttur (Polat, 2019: 19).

Kırgız adının tarih boyunca farklı kaynaklarda değişik biçimlerde geçmesi, Yunan tarihçilerinde Herhis veya Hirhiz, Arap ve Pers metinlerinde Hırhır, Hırgız, Hergis ve Hirkiz biçiminde, Eski Türk ve Uygur yazıtlarında ise günümüzdeki “Kırgız” olarak yer alması, adın farklı dillerin telaffuz ve yazım alışkanlıklarından etkilenecek evirildiğini göstermektedir (Kulamshaeva, 2016: 76-77).

Cengiz Alyılmaz, Azlar ve Kırgızların aynı boydan geldiğini belirtirken, Kırgız adının kökeniyle ilgili olarak, eğer “kırk” anlamı ve çokluk/ikilik eki /+Z/birleşiminden türemediyse, adın Azlarla ilişkili olabileceğini ifade etmektedir (Alyılmaz, 2013: 5).

Muharrem Ergin’in Orhun Abideleri adlı eserinde Bilge Kağan Yazıtı’nın doğu yüzü 17. satırında yer alan “Kögmen yir sub idisiz kalmazun tiyin Az Kırkız budunug i[tip] yaratıp keltimiz. Kögmenin yeri, suyu sahipsiz kalmasın diye Az, Kırgız milletini tanzim ve tertip edip geldik” ifadesine rastlanmaktadır (Ergin, 2009: 40-41).

Barthold, Kırgızların ilk dönemlerinde Türk kökenli olmadıklarını, V-VI. asırlardan itibaren Türkleşme sürecine girdiklerini belirtmiş; Çin kaynaklarında Kırgız adının ilk olarak “ke-k’un” biçiminde geçtiğini, sonraki belgelerde ise “chien-k’un” olarak aktarıldığını ifade etmiştir (Barthold, 2004: 34).

Göktürk dönemine ait kaynaklarda Kırgız adı farklı yıllarda “ch’i-ku” (555), “chie-ku” (648), “hsia-chia-ssu, chia-chia-ssu ve ho-ke-ssu” biçimlerinde yer almakta, bu çeşitlilik adın farklı transkripsiyonlarla aktarılmasına rağmen aynı halkı ifade ettiğini göstermektedir. Ho-ke-ssu ise tarihî telaffuza en yakın biçim olarak kabul edilmektedir (Taşağıl, 2013: 73-74).

VI. asrın sonlarında Çin kaynaklarında “Hia-kia-sseu” olarak geçen Kırgızlar, Göktürk hakanı Mu-kan döneminde hâkimiyet altına alınmış, bir süre Göktürk egemenliğinde bulunmuş, 630-680 yılları arasında özerk kimliklerini oluşturmuş, II. Göktürk döneminde ise Moyen-Çor Kağan aracılığıyla Uygur Hakanlığına bağlanmış, 840 yılında Uygur yönetimini sona erdirerek Ötüken’de bağımsız yönetim kurmuşlardır (Kafesoğlu, 1998: 139).

Kırgızların özgün yerleşim alanı Kögmen Dağları’nın kuzey bölgesi ve Yenisey Nehri’nin Kem kolu civarındır (Taşağıl, 2004: 73).

Günümüzde kuzeyde Kazakistan, güneyde Tacikistan, batıda Özbekistan ve doğuda Doğu Türkistan (Sincan-Uygur Özerk Bölgesi) ile sınır komşusu olan Kırgızlar, Çin kaynaklarına göre M. Ö. 201 yılı itibarıyla Kien Kun (Ge Kun) adlı devlet kurmuş, Yenisey bölgesinde yaşamış ve göçebe topluluklarla mücadele etmiştir (Akın, 2021: 326).

920’lerde Liao sülalesinin egemen olduğu dönemde Çin orduları Göktürk topraklarını ve Moğolistan’ı işgal etmiş, Kırgızlar kurdukları devletin çökmesi sonucu batıya çekilmişlerdir. XIII. yüzyıl başlarında Cengiz Han, Kırgızların komşusu Merkit ve Nayman topluluklarını kontrol altına almış, Kırgızları hâkimiyeti altına almıştır. İlk isyanları başarısız olmuş, ikinci direnişlerinde Oyratlar müttefik olarak katılmış ve 1399’da özgürlüklerini yeniden kazanmışlardır (Saray, 1993: 17).

XVII ve XVIII. yüzyıllarda Kırgızlar Kalmuklar ve Moğollarla mücadele etmiş; XVIII. yüzyılda Hokand Hanlığı egemenliğine girmiştir. 1757’de Doğu Türkistan ve Hokand Hanlığı Çin’in denetimi altına alınmıştır. Hanlığı oluşturan Özbek, Kazak, Kırgız ve Kıpçak toplulukları arasındaki karışıklıklardan yararlanan Ruslar, bölgedeki hakimiyeti ele geçirmiştir. 1852’de Ruslar Türkistan’ı işgal ederek Orenburg’a bağlı bir

idari birim hâline getirmiş, 1867’de Taşkent merkezli Türkistan Genel Valiliği kurulmuştur. Bu valiliğe Sır-Derya, Fergana, Semerkand, Yedi-Su ve Hazar-ötesi bölgeler dahil edilmiştir. Kırgızlar 19. yüzyılda Rus yönetimine karşı ayaklanmalar gerçekleştirmiş, 1916’daki isyan en kanlısı olmuş ve binlerce aile Çin’e göç etmiş, yüzlerce kişi hayatını kaybetmiştir (Kasapoğlu Çengel, 2002: 578).

XX. yüzyıl başlarında bağımsızlık mücadelesi veren Kırgız halkı, 1918’de Türkistan Özerk Vilayetinin kuruluşuna katılmış, kısa süre sonra Bolşeviklerin işgaliyle Sovyetler Birliği’ne dahil olmuş, 1925’te Özerk Vilayet, 1926’da Özerk Cumhuriyet ve 1936’da Sovyetler Birliği Cumhuriyeti hâline gelmiş, Sovyetler’in dağılmasının ardından 31 Ağustos 1991’de bağımsızlığını ilan ederek egemen devlet konumuna ulaşmıştır (Buran ve Alkaya 2014: 318-319).

2. KIRGIZ TÜRKÇESİ

Kırgız Türkçesi, günümüzde ağırlıklı olarak Kırgızistan coğrafyasında yaşayan Kırgızlar tarafından konuşulmakta olup, Türk dilinin Kıpçak koluna dâhil edilmektedir. Kıpçak lehçeleri arasında özellikle Kazak Türkçesiyle belirgin benzerlikler göstermektedir. Ağız farklılıkları bakımından Kırgız Türkçesi, Kuzey, Güneydoğu ve Güneybatı olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır (Buran ve Alkaya, 2014: 164-165). Bu sınıflandırma, dilin coğrafi ve fonetik çeşitliliğini ortaya koyarken, tarihî ve kültürel bağlamını anlamamıza da temel teşkil etmektedir.

Kırgız Türkçesinin tarihî kökenleri oldukça eskiye dayanmaktadır. Milattan sonra V. yüzyıldan itibaren Kırgızların yazılı kültüre sahip oldukları belgelenmiş olup, bu döneme ait en önemli kaynaklar arasında Yenisey taş yazıtları bulunmaktadır. Tuba, Soyon, Kimek ve Hakas gibi Sibiryâ Türk topluluklarının dilleri, Eski Kırgız Türkçesi temeli üzerinde şekillenmiştir. Günümüzde Kırgızlar yalnızca Kırgızistan’da değil; Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan, Moğolistan, Çin, Afganistan ve Pakistan’da da yaşamaktadır (Heyet, 2008: 410).

Kırgız Türkçesi, tarihî olarak üç gelişim evresi geçirmiştir: Eski Kırgız Türkçesi VII. -IX. yüzyılları kapsar ve bu dönemde dil, Eski Uygur ve Oğuz Türkçeleriyle etkileşim hâlinindedir. Orta Kırgız Türkçesi X.-XV. yüzyıllar arasında gelişmiş ve sözlü edebiyat bu dönemde ön plandadır. Yeni Kırgız Türkçesi ise XV. yüzyıldan günümüze kadar uzanmakta, XVIII. yüzyıldan 1917 Ekim Devrimi’ne kadar olan süreçte ise ağız farklılıkları belirginleşmiştir (Buran ve Alkaya, Akt. Özeren, 2015: 139).

Fonolojik yapısı bakımından Kırgız Türkçesi, kuzey şivesinde sekiz, güney şivesinde dokuz uzun ünlü ve yirmi ünsüz içermektedir. Uzun veya çekilmiş ünlüler, kelimenin anlamını değiştirebilmektedir. Kuzey şivesinde b, p ve y harfleri kelime başında değişmez; l harfi korunur, h harfi kullanılmaz ve z, s harfine dönüşür. Güney şivesinde ise p harfi sık kullanılır, l düşebilir, h aktif olarak kullanılır ve z, s veya y harflerinde değişim görülmez (Heyet, 2008: 410).

Yazı sistemleri açısından Kırgızca, Yenisey yazıtlarından VII-VIII. yüzyıllara kadar uzanan bir geçmişe sahiptir; Uygur yazı sisteminden yararlanılmış ve Sovyetler Birliği dönemine kadar Arap alfabesi kullanılmıştır (Kulamshaeva, 2016: 126).

Sovyetler döneminde Latin ve ardından Rus alfabesine geçişle birlikte standart bir yazı dili kazanmıştır (Kargı Ölmez, 1996: 38-39).

Kırgızca, tarih boyunca farklı araştırmacılar tarafından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. R. R. Arat, Kırgızca'yı tav grubu (Kuzey) içinde değerlendirmiş; Benzing, Aral-Hazar grubuna (Kazak, Karakalpak ve Nogay ile birlikte) dahil etmiştir. Poppe ve Ligeti, Kırgızca'yı Kıpçak grubu kapsamında incelemiş, Talat Tekin ise tavlı (Kıpçak) grubundan ayrı tutarak tölö grubu adıyla ele almıştır (Tekin, 1990: 5-18).

Kültürel ve edebî açıdan Kırgızca, Türk dili ve kültürünün önemli bir temsilcisidir. Kaşgarlı Mahmut ve Balasagunlu Yusuf Has Hacıp gibi büyük yazarların yetiştiği Kırgızistan'da konuşulan dil, Divanü Lügati't-Türk'te yer alan çok sayıda sözcüğü hâlâ barındırmakta ve Kırgızca'ya özgü biçimlerini korumaktadır. Ayrıca, Türkiye Türkçesi'nde kullanımını yitirmiş bazı kelimeleri hâlâ edebî ve günlük dilde yaşatmaktadır (Gülensoy, 2004: 38-40).

Sonuç olarak, Kırgız Türkçesi, tarihî, fonetik ve kültürel açıdan zengin bir dil olarak Türk dili ailesi içinde önemli bir konumda yer almakta; yazı sistemleri, şive ve kelime özellikleri bakımından diğer Türk lehçelerinden ayrılarak tarihî belgelerden günümüz konuşma ve edebî diline kadar uzanan köklü bir sürekliliğe sahiptir. Bu bağlamda, Kırgız Türkçesi hem Kırgız toplumu için hem de Türk dili araştırmaları açısından değerli bir kaynak oluşturmaktadır.

3. KIRGIZ EDEBİYATI

Kırgız edebiyatı, yüzyıllar boyunca birikmiş sözlü ve yazılı kaynaklarıyla kapsamlı bir kültürel hazne sunmaktadır. Ancak bu miras, tarihsel süreçte geç dönemlerde ortaya çıkabilmiştir. Bunun başlıca nedenlerinden biri, Kırgızların geçmişte sürdürdükleri göçebe ve dinamik yaşam tarzıdır. Sürekli hareket hâlinde olmaları, yalnızca göçebe olmalarından değil, farklı halklarla kurdukları ilişkilerden dolayı da kültürel değerlerini tam anlamıyla görünür kılmalarını engellemiştir. Bu durum, Kırgız edebiyatının Türk dünyasında nispeten genç ve geç keşfedilmiş bir edebiyat olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır (Baytok, 2016: 13).

XX. yüzyıla kadar yazılı eserler vermeyen Kırgız Türklerinin oldukça zengin bir sözlü edebiyat geleneği mevcuttur. Bu halk edebiyatında özellikle nazım biçimleri öne çıkar. Bu biçimler arasında destanlar ve halk hikâyeleri önemli bir yer tutmaktadır. Destanlar kapsamında Manas, Kurmanbek, Ertabıldı, Kedeykan, Olcabay, Menen ve Kişimcan gibi örneklerin yanı sıra, eski geleneklerle ilgili yaşam biçimleri, günlük uygulamalar, bilmece, atasözleri, kahramanlık hikâyeleri, masallar, efsaneler ile dini ve lirik şarkılar, Kırgız halk kültürünün zengin türlerini oluşturur. Manas Destanı, Kırgız sözlü edebiyatının en görkemli eseri olmasının yanı sıra Dünya Edebiyatı'nın en uzun destanı olarak kabul edilmektedir. 500. 000 beyitten fazla olan bu destan, nesilden nesile Manaslar tarafından aktarılmıştır.

Keldibek, Maymanbay, Timbek, Sagımbay, Orozbakoğlu, Sayakbay ve Karalayoğlu ise bu geleneğin önde gelen icracılarıdır. Kırgız sözlü edebiyatı, müzikle iç içe gelişmiş bir şiir biçimi sunar. Kırgız halk şiirlerine “akın” adı verilir. Bu şiirlerden, defin törenlerinde okunanlara “Koşok”, hasret ve yakınma temalı olanlara “Koştoşu”, övgü içerikli olanlara “Moktoo”, taşlamalar için ise “Korgoo” denmektedir. Yazılı edebiyat ise 1920’li yıllardan itibaren gelişim göstermeye başlamıştır. Kırgız Türkçesiyle kaleme alınan ilk eser, 1911 yılında yayımlanan Moldo Kılıç Şamırkanuulu’nun *Zilzala* adlı şiir kitabıdır (Buran ve Alkaya, 2014: 164-165).

Kırgız yazılı edebiyatının ilk örnekleri, Orta Asya’daki diğer Türk topluluklarına kıyasla nispeten geç bir dönemde, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde kaleme alınmıştır. Kırgızca basılan ilk eser, Kılıç Mamurkan’ın 1911 yılında yayımlanan *Zelzele* adlı kitabıdır. Bu dönemde, 1913 yılında Esenkali Arabay, Kırgız halkının eğitim ve edebiyat ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir alfabe sistemini geliştirmiştir. Aynı yıllarda, 1913’te Osman

Saduk ve 1914'te Manap Sabdan tarafından yayımlanan *Kırgız Tarihi* adlı eserler, Kırgız yazılı edebiyatının oluşum sürecine önemli katkılarda bulunmuş ve bu kültürel mirasın kayıt altına alınmasına öncülük etmiştir (Saray, 2006: 444-445).

Sovyet dönemi çerçevesinde Kırgız yazılı edebiyatının başlangıcının *Erkin too* Gazetesi ile ilişkilendirildiği ifade edilse de araştırmacılar ilk yazılı eserlerin Sovyet iktidarından önce kaleme alınmaya başladığını vurgulamaktadır. Başlangıçta Kırgız edebiyatı, bazı eserlerde Rus yönetimine karşı eleştirel bir tutum sergilemiş olmakla birlikte, özellikle 1920'li yıllardan itibaren Sovyet ideolojisi ve Komünist Parti'nin yönlendirmesi doğrultusunda şekillenmiş; bu süreç, Sovyetler Birliği'nin dağılmasına ve 1991 yılında Kırgızistan'ın bağımsızlığını kazanmasına kadar devam ederek Kırgız Sovyet Edebiyatı'nın oluşumunu sağlamıştır.

1920'li ve 1930'lu yıllarda Kırgız edebiyatı, Sovyet yönetiminin ideolojik yönelimlerine paralel olarak şekillenmiş ve bu çizgide eserler yapmıştır. Dönemin dikkat çeken edebiyatçıları arasında Aalı Tokambayev, Coomart Bökönbayev ve Kubanıçbek Malikov öne çıkmaktadır. (Buran ve Alkaya, 2014: 165).

Bu dönemde işlenen temel temalar arasında, feodal düzenin eleştirisi, kadın hakları ve toplumsal eşitlik, geleneksel alışkanlıkların çağdaş bakış açısıyla sorgulanması ve en sık rastlanan olarak Lenin ile Ekim Devrimi'ni destekleyici motifler öne çıkmaktadır. Bu eserlerin amacı, eski inançları ve toplumsal yapıları eleştirerek, yeni toplumsal düzeni ve çağdaş fikirleri yüceltmek ve desteklemektir (Özgen, 2014: 90).

1930–1940 yılları arasında Kırgız edebiyatı, toplumsal yaşamla doğrudan ilişki içinde şekillenmiştir. Bu dönemin belirleyici özelliği, eserlerde dönemin çağdaş toplumsal sorunları yansıtılmaktadır. Yazın ürünlerinde Sovyet insanının tipik özellikleri işlenirken, Kırgız halkının okuryazarlık düzeyi ve aydın sayısındaki artış da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, söz konusu dönem Kırgız edebiyatının hem toplumsal gelişmeleri yansıtmaya hem de kültürel bilinci yükseltme işlevini yerine getirdiği bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Savaş yıllarında kaleme alınan şiirlerde, tüm Sovyet toplumlarının edebiyat geleneğinde olduğu gibi, vatan sevgisi, halkın geleceğine dair endişeler, düşmana karşı duyulan kin ve öfke, yurdu koruma ve kollama bilinci ile toplumsal dayanışma ve birlik duygusu baskın bir tema olmuştur. Bu dönemde “ana vatan” kavramıyla ifade edilen eserler, yalnızca Kırgızistan'ı değil, aynı zamanda tüm Sovyetler Birliği topraklarını

kapsamaktadır. Savaş sonrasına ait Kırgız edebiyatı metinlerinde, boş ve işlenmemiş arazilerin değerlendirilmesi, yeni otlak ve çorak alanların canlandırılması ile tarımsal üretim sahalarının genişletilmesi temaları belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Bu dönem eserlerinde, Kırgız edebiyatı yeniden yapılanma sürecinde kendi toplumsal ve kültürel dinamiklerini oluşturma noktasında çeşitli güçlükler yaşasa da Sovyet edebiyatı ekseninde kayda değer bir ilerleme sergilemiştir. Özellikle cephe ve cephe gerisi deneyimlerini konu alan metinlerde, kahramanlık, fedakârlık ve toplumsal dayanışma motifleri yoğun biçimde işlenmiştir. 1960'lı ve 1970'li yıllarda ise edebiyatçılar, zafer yolunda karşılaşılan zorlukları aşma süreçlerini ve Sovyet savaş esirlerinin günlük yaşam mücadelelerini ayrıntılı, gözlem temelli bir biçimde aktarmaya odaklanmıştır (Altıok, 2018: 237-238).

Savaş sonrası Kırgız edebiyatında, dayanışma ve ortak çaba yoluyla başarı ve refaha ulaşma teması öne çıkmaktadır. Alıkul Osminov, Kasımalı Bayalınov ve Tügölbay Sıdıkbekov gibi büyük yazarlar, eserlerinde yeniden toparlanma ve yükseliş sürecindeki Sovyet bireyinin mutluluk ve umut arayışını işlemektedirler.

1945 yılında gerçekleştirilen Kırgızistan Yazarlar Birliği'nin ikinci kurultayında, bundan sonraki dönemde kaleme alınacak edebî metinlerde yaşamını ve tüm enerjisini Sovyet düzenine, sosyalist ideallere ve halkın refahına adayan örnek kişiliklerin ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kurultay sonrasında, rejim tarafından onaylanan tarihî figürler ve dönemin öne çıkan kahramanlarına dair biyografik ve tarihî romanların üretiminde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. 1953'te Stalin'in vefatının ardından, kültür ve edebiyat sahasında sınırlı da olsa bir serbestleşme ve ifade alanı oluşmuştur.

Bu dönemdeki yazarlar, sosyalist ideoloji ve totaliter yönetimin değerlerini yüceltmeye odaklanmış, Sovyet kültürünü toplumda özümsetmeyi amaçlamışlardır. Sistemdeki düzensizlikleri gizleyerek, gerçekliği çarpıtarak halka sunmuş ve böylece yanlış bir algı oluşturmuşlardır. Rejimin haksızlıklarına uğrayan aydınların katledilmesine karşı sessiz kalmış, yönetimin uygulamalarına itiraz etmemişlerdir (Söylemez ve Aşlar, 2018: 239-244).

Savaşın yaralarını henüz atlatan Kırgız Edebiyatı, Kırgızistan Komünist Partisi'nin yönlendirme ve talepleriyle şekillenmeye devam etmiştir. Parti, topluma umutlu, hayata bağlı ve komünist düşüncüyü içselleştiren bireyler kazandırmayı; sosyalist yaşamın değerlerini ve erdemlerini tanıtmayı amaçlamış, bu doğrultuda çeşitli

organizasyonlar gerçekleştirmiş ve çalışmalarını başarılı bulduğu yazarları takdir etmiştir. Bu süreçte başta C. Aytmatov olmak üzere A. Tokombayev, T. Abdumomunov ve T. Ümötaliyev gibi edebiyatçılar ödüllendirilmiştir (Baytok, 2016: 29).

Dönemin en öne çıkan ve etkili temsilcisi ise Cengiz Aytmatov olarak öne çıkar. Roman, hikâye ve tiyatro türlerinde eserler üreten Aytmatov'un çalışmaları, dünya çapında çok sayıda dile aktarılmış ve günümüzde hâlâ Kırgız toplumunun sesi olarak edebiyat alanında önemli bir yer tutmaktadır.

1960-1980 döneminde Kırgız edebiyatı, bazı olumsuz müdahalelerle karşılaşmıştır. Birçok yazar ve eser, denetim ve sansür mekanizmalarının etkisi altında kalmış; bazı metinler yeniden değerlendirilmiş, rejimle uyumsuz bulunan bölümler ya çıkarılmış ya da ideolojik beklentilere uygun hâle getirilmiştir (Artıkbayev, 2004'ten akt. Dıykanbayeva, 2013: 288-294).

İKİNCİ BÖLÜM

CENGİZ AYTMAOV VE BEYAZ GEMİ ROMANI

1. CENGİZ AYTMAOV

1. 1. HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Eserleri iki yüze yakın dile çevrilmiş olan Cengiz Aytmatov, Kırgız halkını uluslararası platformda temsil etmekle kalmayıp, eserlerinde işlediği derin anlamlar ve geniş konu çeşitliliğiyle de dikkat çeken bir Kırgız yazarıdır.

Kolcu tarafından aktarıldığı üzere, Aytmatov 12 Aralık 1928 tarihinde Kırgızistan'ın Talas Vadisi'ndeki Şeker köyünde doğmuştur. Babası Törekul Aytmatov, annesi ise Nagima (Nahima) Hamzayevna Aytmatova'dır. Babası, görev yaptığı memuriyet pozisyonu ve erken dönem rejim yanlısı konumu ile bilinse de 1937'de Stalin dönemindeki baskı ve kısımlar sırasında tutuklanmış ve infaz edilerek yaşamını yitiren aydınlar arasında yer almıştır (Kolcu 2015: 23).

Cengiz Aytmatov'un çocukluk döneminde babaannesi Ayımkan Hanım, hayatında belirgin bir yer tutar. Ayımkan Hanım, Kırgız kültürünün gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlı, türkü, ağıt ve masal gibi sözlü halk ürünlerini gelecek kuşaklara aktaran saygın bir figür olarak öne çıkar. Cengiz Aytmatov da diğer torunları gibi, babaannesinin anlattığı masalları ve söylediği türkülerle büyüyerek, bu kültürel mirasın etkisi altında yetişmiştir. (Diykanbayeva, 2015: 170).

Cengiz Aytmatov, *Hakkımda Notlar* isimli otobiyografisinde, büyükannesinin farkında olmaksızın kendisine ana dil sevgisini telkin ettiğini dile getirir. Onun belleğinde iz bırakan şiirler, halk anlatıları ve ezgiler aracılığıyla, kendi diline ve kültürel kimliğine karşı derin bir aidiyet geliştirdiğini ifade eder. Babaannesinin diller ve anadil üzerine söylediği, “Rusça yahut kendi dilini konuşmaktan hicap mı duyuyorsun? Bütün diller Tanrı'nın lütfudur” sözü ise, Aytmatov'un ilk kez çeviri ve kültürel aktarım faaliyetlerine yönelmesine vesile olmuştur (Aytmatov, akt. Söylemez, 1994: 44).

On dört yaşına geldiğinde köy Sovyet'inde kâtiplik görevini üstlenen Aytmatov, daha sonra bölgenin maliye biriminde vergi tahsildarı olarak, hububat üretiminde görevli traktör ekibinde ise muhasebeci sıfatıyla çalışmıştır. Daha sonra veterinerlik okuluna devam etmiş ve bu eğitimini üstün başarıyla tamamlamıştır. Mezuniyetinin ardından Kırgız Ziraat Enstitüsü'nde görevlendirilmiştir. Çocukluk yıllarından itibaren edebiyata ve yazıya duyduğu yakınlığı dile getiren Aytmatov, öğrencilik döneminde çeşitli gazete

ve dergilerde denemeler ile makaleler kaleme almış, daha sonra Yüksek Edebiyat Kurslarından yararlanmıştır. Bu kursların ilk somut kazanımı, Kırgızistan Edebiyatı dergisinde editörlük yapması olmuştur. Söz konusu dergideki çalışmalarıyla edebiyat çevresinde tanınan Aytmatov, sonrasında Kırgızistan Pravda gazetesinde beş yıl boyunca muhabirlik yaparak edebiyata ilişkin ufku genişletme imkânı bulmuştur (Aytmatov, akt. Söylemez, 1994: 47-48).

Aytmatov, 31 Temmuz 1978 tarihinde Yüksek Sovyet Prezidyumu tarafından “Sosyalist Emek Kahramanı” unvanıyla taltif edilmiştir. 1983 yılında kaleme aldığı *Gün Olur Asra Bedel* adlı romanıyla ikinci kez “Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü”ne layık görülmüştür. Aynı dönemde D. Nehru Ödülü’nü de kazanmış, ayrıca “Kasım Devrimi”, “Sosyalist Emek Kahramanı”, “Halklar Dostluğu” ve “Kızıl Bayrak” gibi pek çok nişan ve madalya ile ödüllendirilmiştir (Kolcu, 2015: 33).

1963 yılında yayımlanan *Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler* adlı eseriyle Lenin Ödülü’ne layık görülmüştür. Bu yapıtı, ona aynı zamanda Lenin Ödülü’nü kazanan en genç yazar olma sıfatını kazandırmıştır (Aytmatov, akt. Söylemez, 1994: 48).

Türkiye’de ise 1992 yılında İLESAM tarafından “Üstün Hizmet Ödülü” ile taltif edilen Cengiz Aytmatov, 2006’nın Ekim ayında Hazar Şiir Akşamları vesilesiyle Elazığ’a gelmiş; burada Türk Dünyası Hizmet Ödülü’nün yanı sıra, Türk Edebiyatı Vakfı tarafından “Yaşayan En Büyük Yazar” unvanına ve Fırat Üniversitesi tarafından Fahri Doktora payesine layık görülmüştür. UNESCO kayıtlarına göre eserleri 160’tan fazla dile çevrilmiş olan Aytmatov adına, dünyanın çeşitli ülkelerinde temsilciliği bulunan Uluslararası Aytmatov Kulüpler Birliği teşekkül etmiştir (Kolcu, 2015: 33-34).

16 Mayıs 2008’de Tataristan’da görev dolayısıyla bulunduğu sırada hastalanan yazar, Almanya’nın Nürnberg kentinde tedavi altına alınmış; ancak 10 Haziran 2008’de yaşam mücadelesini kaybetmiştir (Diykanbayeva, 2015: 186).

Onun anısını diri tutmak için Kırgızistan devleti 2008 yılını “Cengiz Aytmatov Yılı” olarak ilan etmiştir.

Vefatından sonra hem Kırgızistan’da hem de uluslararası platformlarda düzenlenen anma etkinlikleri, Cengiz Aytmatov’un yalnızca bir edebiyatçı olarak değil, aynı zamanda Kırgız kültürel kimliğinin taşıyıcısı ve evrensel bir entelektüel değer olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Aytmatov’un yaşamı ve eserleri, Kırgız edebiyatının tarihsel gelişiminde merkezî bir rol üstlenmiş; uluslararası edebiyat çevrelerinde Kırgız

kültürünün temsilinde belirleyici bir konum kazanmasına imkân tanımıştır. Eserlerinde işlenen temalar, bireysel deneyimler ile evrensel meseleler arasında köprüler kurarak, dil, kültürel kimlik, geleneksel değerler ve modern toplumsal dönüşümler arasındaki etkileşimleri inceleme olanağı sunmaktadır. Bu bağlamda, Aytmatov'un üretimi yalnızca edebî bir değeri ifade etmekle kalmamış; aynı zamanda Kırgız kültürünün çağdaş literatürdeki yerini ve önemini belirleyen temel bir kaynak olarak işlev görmüştür. Böylece, Aytmatov'un külliyatı hem akademik araştırmalar için bir referans niteliği taşımakta hem de kültürel kimliğin korunması ve uluslararası literatürde görünürlüğünün artırılmasına katkı sağlamaktadır (Kolcu, 2015: 34).

2. BEYAZ GEMİ ROMANI VE ÖZETİ

Cengiz Aytmatov'un *Beyaz Gemi* romanında iki anlatı iç içe geçer. Bunlardan biri, yazarın tamamen kendi kaleminden çıkan özgün hikâye; diğeri ise dededen toruna aktarılan eski bir masaldır. Henüz sekiz yaşına yeni basan küçük çocuk, bir gün balığa dönüşüp beyaz gemiye ulaşacağı, yani babasına kavuşacağı anların hayalini kurarken, dedesinin anlattığı “herkes bir soydan gelir” masalıyla iç dünyasında derin bir yolculuğa çıkar.

Roman boyunca çocuğun dünyası iki farklı pencereden yansıtılır: Bir yanda olağanüstü ve düşsel bir atmosfer, diğeri yanda ise kendi küçük deneyimleriyle biçimlenen gündelik yaşam. Bu yaşamın sembolü, yeni aldığı okul çantasıdır. Günleri ırmak kıyısında, deve, eğer, kurt ve tank adını verdiği taşların arasında, şıralcın çiçekleriyle dolu çalılıklar içinde geçer. Bu sessiz, yalnız ve arkadaşsız ortam, onun saf ve bozulmamış tabiatıyla bütünleşir. Dünyasını değiştiren tek şey, bir gün dağa gelen gezici dükkândır; dedesi ona bir çanta alır ve çocuk artık okula başlamaya hazırlanır. Zamanla çanta, diğeri oyun arkadaşlarının yerini alır; çocuk onunla konuşur, sırlarını paylaşır ve ilk anlattığı hikâye de beyaz gemidir.

Bir gün dürbününü ve çantasını yanına alarak Karavul Dağı'nın zirvesine çıkar. Ormansız Celesay Vadisi'ni seyrederek, ardından dürbünü göle çevirir. Güneş batarken uzakta beyaz gemi görünür. Çocuk, gemideki yolcuları daha yakından görmek ister; ancak gemi ağır, görkemli ve ulaşılmaz bir şekilde ilerlemektedir. Nereye gittiğini ve nereden geldiğini bilmemesi, çocuğun hayal gücünü daha da besler. Bir an kendini balık olarak düşler; gemiye yaklaşır ve onu ilk gördüğünde kalbinde büyük bir güzellik duygusu uyanır. O anda babasının gemide olduğuna inanır; çünkü insan ruhu, bazen yalnızca inanmayı ve umudu sürdürmeyi ister.

Çocuğu bu hayale bağlayan, anne ve babasına duyduğu derin özlemdir. Onları hiç görmemiştir; zihninde yalnızca duyduklarıyla canlandırır. Gerçek hayatta ise dedesiyle mutludur. Dedesi, çevresinde sevilen, saygı gören iyi bir insandır. Çayıra çıktıklarında çocuk büyük bir sevinç duyar; çünkü orası atalarının yurdudur. Geceleri dönüş yolunda dedesi ona çobanların türküsünün hikâyesini anlatır: Bir hanın tutsak düşmesi, özgürlüğü için ölümü seçmesi ve son bir kez kendi yurdunun türküsünü dinlemek istemesi... Aytmatov burada, bir Kırgız'ın esareti değil, değerleri uğruna ölümü tercih edebileceğini vurgular.

Romanda iki “çıpalak parmak çocuğu” masalı daha yer alır: Biri deveyle, diğeri kurtla ilgilidir. Deve dikkatsizliğiyle çocuğu yutar ve yaşlılar çocuğu kurtarmak için deveyi kesmek zorunda kalır. Kurt ise uyarılara rağmen çocuğu yer; sonunda hiçbir özgürlüğü kalmaz ve bir köpeğin yanında yaşamaya razı olur. Bu durum “beterin beteri” şeklinde sunulur.

Çocuğu en çok etkileyen ise Boynuzlu Ana Geyik masalıdır. Masal, aynı soydan gelmelerine rağmen insanların birbirine düşman olmasını ve birbirini yok etmesini anlatır. İhtiyar mümindeler, bu masalı bilmenin bir görev, bilmememenin ise bir günah olduğunu söyler. Masalda, düşmanlar tarafından kuşatılan Kırgız boyundan yalnızca iki çocuk kurtulur; yaşlı kadın onları Boynuzlu Ana Geyik'e teslim eder. Ana Geyik çocukları Isık Göl'e götürerek yeni bir yurt kurmalarını sağlar ve soyları burada devam eder.

Aytmatov, masallar aracılığıyla çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimini şekillendirir; ona yaşam, adalet, sadakat ve toplumsal sorumluluk üzerine dersler verir. Bu masallar, yalnızca çocuğun değil, okuyucunun da tarihî ve kültürel hafızayla bağ kurmasını sağlar. *Beyaz Gemi*'deki masallar ile *Manas Destanı* arasındaki benzerlikler, halkın tarihî felaketlere karşı direncini ve kültürel sürekliliğini yansıtır (Söylemez, 2005: 144).

Aytmatov'un pek çok eserinde olduğu gibi *Beyaz Gemi*'de de çağımızı ve geleceği tehdit eden çevresel sorunlar önemli bir yer tutar. Yazar, geyiklerin katledilmesine ve doğanın bilinçsizce tahrip edilmesine karşı çıkarken, bu eleştirisini efsanelerin gücüyle destekleyerek anlatıya derinlik kazandırır (Yılmaz Balkan, 2013, 2626).

Masallarla yoğrulan bu dünya, çocuğun isimsiz oluşuyla evrensel bir nitelik kazanır; böylece dünyanın herhangi bir yerindeki çocukların duyarlılığına tercüman olur. Ancak çocuğun gerçek dünyayla yüzleşmesi, masalların büyüsünü sarsar. Romanın sonunda, Boynuzlu Maralı Ana'nın acı kaderine tanık olan çocuk, insanların ondan zevk alıp ziyafet çekmelerine büyük bir üzüntü ve tiksintiyle bakar. İnsanların bencilliği ve acımasızlığı karşısında yüreği burkulur. Bu hüznle beyaz gemiye doğru yüzmeye devam eder; babasına kavuşma umudu, yaşadığı onca haksızlığa rağmen onun iç dünyasını ayakta tutan tek güç olarak kalır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERİN SÖZ VARLIĞININ İNCELENMESİ

1. ESERİN SÖZ VARLIĞI

Çalışma kapsamında ele alınan kelimeler, türleri açısından isimler ve fiiller olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Bunun dışında yardımcı fiiller, bağlaç, edat, özel ad, ünlem ve zamir gibi dilbilgisel işlev taşıyan ögeler inceleme kapsamına alınmamıştır.

1.1. İSİMLER

İsimler hem canlı hem de cansız varlıklar ile çeşitli soyut ve somut kavramları karşılayan kelime türü olarak tanımlanabilir (Korkmaz, 1992: 88).

Alan'a göre, isimler sözcük, söz öbeği ve tümce düzeyinde ele alınabilir; bu çalışmada yalnızca sözcük ve söz öbeği düzeyindeki isimler üzerinde durulmuştur (Alan, 2019: 13-39).

İncelenen ögeler, sıklık değerlerine göre en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmıştır.

1.1.1. Sözcük Yapısındaki İsimler

Sözcük yapısı dikkate alınarak isimler, tek anlamlı ve çok anlamlı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1. 1. 1. 1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler

Tek anlamlı sözcük yapısındaki isimler en fazla 193, en az 1 kere tekrarlanmıştır. Bu ögelerin sıklıklarına göre çoktan aza sıralanışı şu şekildedir: öz (193), tayata (181), anan (167), üy (117), kayra (107), maşine (101), bar (98), maral (98), tokoy (95), azır (91), baarı (91), eköo (84), kempir (74), too (72), adam (62), karagay (58), müyüz (57), kız (54), gana (48), boroon (46), dürbü (45), ceek (44), kim (43), taene (43), eşik (g), (43), taece (42), kara (41), abışka (41), cigit (41), dükön (40), tün (40), katın (38), başka (38), ün (38), bugün (37), balık (35), köl (34), taş (34), alış (33), döbö (33), calgız (33), arak (33), uul (32), kar (32), koşo (31), köñül (30), üç (30), et (30), kerek (30), şofur (30), eçteme (29), kerek (29), kulak (29), andan (28), but (28), cara (28), cıt (27), kaydan (26), küz (26), uşunday (25), kiçine (25), oşondo (25), şaar (24), kiyin (23), aligi (23), tegerek/tögörök (22), keçe/keçee (22), eger (22), kудay (22), büt (22), balta (21), caman (21), mas (21), canağı (21), keede (21), kez (21), kantip (20), ali (20), aksakal (20), şofyor (19), kış (19), erten (19), erte (19), kızıl (19), ıldıy (19), ötük (19), moyın/moyun (18), çet

(18), öyüz (17), cetim (17), muzdak (17), birde (17), bayke (17), arañ (17), albası (16), cıluu (16), mektep (16), mobu (16), cıl (16), asker (16), tereze (16), koruk (16), torpok (16), ır (16), tört (16), eñ (15), badal (15), obol\obolu (15), colu (15), bastırma (15), birdeme (15), cılaacın (14), açuu (14), iyin (14), bıyak (14), karı (14), uruu (14), tuura (14), kadir (13), portfël (13), ayal (13), tolkun (13), aş (13), karışkır (13), ıyık (13), cogorku (13), şorduu (13), aer/ayer (13), köpük (13), meken (13), mugalim (13), buyer (12), çal (12), belem (12), cük (12), tınç (12), ter (12), şıyrak (12), ikinci (12), bulut (12), miltık (12), akça (11), tilek (11), urmat (11), kemege (11), neçen (11), tarap (11), kabina (11), samoor (11), han (11), çay (11), töşök (11), ayrı (11), oşondoy (11), bek (11), koy (11), köbük (11), bekem (11), han (11), soldat (11), toskool/tosmo (11), calbırak (11), dene (11), ayak (10), ötkön (10), okuu (10), taan (10), umay (10), kün (10), suuk (10), balee (10), meyman (10), kündö (10), ömür (10), uurt (10), oşerde (10), aga (10), şamal (10), korum (10), cardam (10), kayñ (10), özünçö (10), nur (10), az (9), kanat (9), cedi (9), keñ/kenen (9), dos (9), atügül (9), kürtkü (9), ögöy (9), kökürök (9), korkunuç (9), turmuş (9), kuyruk (9), makoo (9), asman (9), açık (9), kızmat (9), eç (9), kazan (9), şıralcın (9), tıyak (9), kapçıgay (8), tize (8), döñgölök (8), sabak (8), kayaşa (8), kok (8), köçö (8), öödö (8), tulañ (8), çer (8), möñgü (8), ayla (8), kölökö (8), çaşoo (8), uyku (8), kirpik (8), kıdır/kızır (8), aram (8), bayagı (8), ıraazı (8), tagdır (8), çaç (8), apa (8), ceti (7), kaşka (7), birotolo (7), aşuu (7), kapilet (7), ubak (7), tömön (7), ulan (7), eles (7), kino (7), tokoyçu (7), tübölük (7), buurul (7), közünçö (7), es (7), kubanıç (7), sarı (7), muştı (7), konok (7), koş (7), emese (7), tros (7), dayıma (7), matros (7), dooş (7), arbak (7), mergen (7), bosogo (7), sakal (7), aynek (7), akmak (7), tañ (7), buu (7), oñoy (7), stakan (7), çöntök (7), kiçinekey (7), alaamat (6), zaman (6), caykın (6), art (6), çaban (6), çılbrı (6), mayana (6), şım (6), murda (6), sır (6), cakşılık (6), bakan (6), üçöö (6), kerben (6), dalay (6), kartöşkö (6), kalpak (6), dale (6), camandık (6), kalpak (6), kurgak (6), kep (6), dayım (6), sıykır (6), keçirim (6), ırçı (6), keçit (6), meyli (6), eek (6), mından (6), balkim (6), kümüş (6), biri (6), uç (6), şişe (6), şilekey (6), ayabay (6), beş (6), celmoguz (5), samolyot (5), salkın (5), omuroo (5), dabıs (5), kudu (5), kül (5), şagıl (5), balaluu (5), iz (5), arkan (5), dayra (5), toy (5), uzun (5), fonar (5), abdan (5), kep (5), egin (5), çamgarak (5), kırk (5), külkü (5), kaygı (5), kiçüü (5), kemer (5), mor (5), nan (5), beçara (5), kerney (5), tirüü (5), kımız (5), birinci (5), argasız (5), bıyıl (5), beregi (5), balaket (5), bırış (5), sürdüü (5), kap (5), kupayken/fufayka (5), ölüm (5), bat (5), küröñ (5), mayda (5), sıy (5), kışkı (5), erin (5), taza (5), erkek (5), kiyim (5), teñir (5), öydö (5), suk (5), şapke (5), aylı (5), nege (5), baar (5), beşik (5), azamat (5), tirüülöy (4), appak

(4), kerebet (4), canıbar (4), bal (4), körk (4), buyruk (4), akılman (4), kayran (4), cöo (4), kıcır (4), komandır (4), karagan (4), aman (4), kabil (4), kozu (4), avtomat (4), tiş (4), uşer (4) belgisiz (4), cooker (4), cooş (4), capırt (4), ırak (4), dalis (4), deldeñ (4), depter (4), döñgöç (4), maya (4), biylik (4), ıntımak (4), kaalga (4), kümböz (4), kadırluu (4), kamçı (4), keçki (4), cayloo (4), içik (4), kiyiz (4), toktu (4), kolhoz (4), mayram (4), mınçalık (4), münöz (4), oşonço (4), ölüü (4), ört (4), cazdık (4), coldoş (4), pristan (4), rayon (4), ubara (4), sıdırım (4), ayban (4), kum (4), kuş (4), azat (4), talaa (4), şpion (4), abak (4), altı (4), çañ (4), atçan (4), alibettüü (4), kanduu (4), zambi (4), cen (4), cem (4), ayırıkça (4), tartuu (4), ooba (4), kasiyet (4), dayar (4), çırmook (4), kündüz (4), aygır (4), pritsep (4), bee (4), tüştö (4), cılkı (4), sınar (4), ubada (4), caraşa (4), kart (4), uşunda (4), çuñkur (4), çımır (4), akıykat (4), aldagı (3), bilek (3), pogon (3), zoo (3), alsız (3), tuman (3), tamır (3), çaar (3), kartañ (3), altın (3), ansız (3), carduu (3), caa (3), koltuk (3), kada (3), tayga (3), keyip/keypi (3), düşman (3), uyat (3), teskey (3), camgır (3), kıyanatçılık (3), cımcırt (3), bark (3), kaynata (3), kezeñ (3), narkı (3), belgi (3), dogdur (3), buyum (3), kun (3), buer/buyer (3), çaka (3), idiş (3), öñür (3), cayıt (3), kançalık (3), tuuruk (3), darak (3), kargaşa (3), kusalık (3), kayın (3), kın (3), kırgın (3), boş (3), zaarluu/zaarduu (3), tabak (3), kan (3), klass (3), tünkü (3), çoro (3), barmak (3), şıbırt (3), kökşün (3), ırıs (3), kapkara (3), teri (3), tüş (3), kardar (3), konfet (3), türsül (3), eer (3), tiyeşe (3), erkin (3), kadirese (3), katarı (3), kuykul (3), mee (3), möltür (3), kubat (3), muzoo (3), iki (3) zil (3), tar (3), nerse (3), cebe (3), niçke (3), oropara (3), uya (3), kırsık (3), ölük (3), oñor (3), şañ (3), perzent (3), pulemyot (3), zayıp (3), mastık (3), znaçok (3), balaa (3), koyn (3), körünüş (3), ton (3), algaç (3), süt (3), tebetey (3), tutkun (3), şüüdür (3), kañılcaar/keñılceer (3), bilek (3), ardeme (3), tolo (3), señir (3), şermende (3), teñtuş (3), kapar (3), nayza (3), cılkıcı (3), rul (3), salabattuu (3), terek (3), terebel (3), miñ (3), tokol (3), dastorkon (3), türmö (3), topurak (3), sebep (3), keypi/kebet (3), ötmök (3), tügül (3), tumoo (3), tüs (3), ulama (3), üzöngü (3), araba (3), ustukan (3), bazar (3), takta (3), uşunça (3), söölöt (3), calkooluk (3), cırgal (3), ayak (3), salam (3), arça (3), şorpo (3), caydak (3), buura (2), taptakır (2), kızuu (2), birden (2), kul (2), çıpalak (2), tüpök (2), meerim (2), cıldız (2), buşayman (2), canaşa (2), naarazı (2), kolot (2), kalıp (2), örüş (2), ceme (2), kalbık (2), cuma (2), çürpö (2), köpçülük (2), şırak (2), saray (2), adaldık (2), tanoo (2), çokoy (2), ıştan (2), alagar (2), kocoyun (2), ceñiş (2), köpös (2), kıştak (2), aza (2), algır (2), aloo (2), muştum (2), carım (2), abiyir (2), kuyun (2), eşek (2), som (2), künümdük (2), kars (2), koop (2), kadam (2), köñ (2), ındın (2), ayaz (2), turuş (2), kursaktuu (2), kuçak (2), öñdöö (2), çelek (2), acap/acayıp (2), çobur (2),

carak (2), kırım/hrom (2), calt (2), kaşat (2), büyü (2), adatinca (2), çañk (2), kıyap (2), kılaa (2) boyluu (2), tartip (2), caz (2), cazuu (2), temir (2), ubal (2), boçke/boçka (2), buzuku (2), bıçak (2), çilk (2), ıza (2), baaluu (2), bötönçö (2), calduu (2), cubarimbek (2), cumurtka (2), daroo (2), cumur (2), epkin (2), karoosuz (2), çegecek (2), çıçkan (2), cuurkan (2), köpkö (2), çömüç (2), ay (2), calın (2), ıntızar (2), taba (2), tiken (2), donuz\doñuz (2), başat (2), çım (2), ters (2), dabırkay (2), öröön (2), damaamat (2), ar (2), dayınsız (2), akı (2), sepil (2), emgek (2), alek (2), deer (2), kargış (2), dodo (2), beykut (2), kuuş (2), door (2), dübürt (2), koko (2), şıp (2), ekem (2), elet (2), estüü (2), aç (2), kıygaç (2), sokur (2), kut (2), ezelki (2), faşist (2), ayran (2), arga (2), galstuk (2), iret (2), ıktoo (2), buka (2), darı (2), baktıluu (2), caat (2), ırahat (2), beybak (2), apta (2), çımçık (2), kamak (2), karga (2), karız (2), kasiyettüü (2), kemçil (2), türkün (2), bayan (2), caraka (2), dümür (2), bata (2), kemenger (2), aytör (2), kesepet (2), oşoyak (2), kilit (2), toobo (2), kır (2), kilometr (2), bölmö (2), suusar (2), kırkaar/kırka (2), peyil (2), kıtay (2), kıştoo (2), kiyik (2), muun (2), kıymılsız (2), şaardık (2), kızduu (2), kızuu (2), kögültür (2), kokoloy (2), karakçı (2), tayız (2), kuduret (2), kazat (2), kulaç (2), söñgök (2), beytaanış (2), militsiya (2), kulpu (2), aş (2), bürküt (2), küzgü (2), toñ (2), madaniyattuu (2), mañıroo (2), gacayıp/acayıp (2), bas (2), martabaluu (2), köldük (2), maysan (2), çıkanak (2), çart (2), möndür (2), mukam (2), kızgılt (2), olco (2), abcaşık (2), naalat (2), şıltoo (2), aşata (2), nariste (2), çuçük (2), nasip (2), oçok (2), oluya (2), osuyat (2), köykölöt (2), palto (2), panar (2), karşı (2), parda (2), parta (2), öñ (2), perişte (2), piala (2), zeendüü (2), kölçük (2), zobolo (2), veranda (2), kindik (2), kayer (2), bırs (2), öç (2), kee (2), simbat (2), sındırım (2), baysalduu (2), kere (2), şalpañ (2), kaldañ (2), şam (2), makuluk (2), cırtkıcı (2), kandaydır (2), tars (2), zaara (2), çengel (2), tilazar (2), külük (2), çınıgı (2), tülük (2), birge (2), uşak (2), korston (2), üymök (2), ettüü (2), dooçu (2), uuz (2), çama (2), arış (2), bakene (2), agız (2), şügür (2), kulun (2), körgülük (2), çolo (2), karındaş (2), alkış (2), took (2), cabalak (2), cılçık (2), aylandıra (2), kaza (2), kacat (1), tokum (1), tuyaksız (1), künöölüü (1), düñgüröt (1), şorduuluk (1) sürü (1), tüpkür (1), tınımsız (1), kütüüsüz (1), ünsüz (1), sırdaş (1), ukku (1), şoykon (1), tuuşkan (1), temin (1), kündögü (1), taepe (1), turnabay (1), şaşkalak (1), epçil/eptüü (1), topçu (1), tünök (1), dan (1), sıyın (1), tuşar (1), sazay (1), sandal (1), özöktüü (1), tüyünçök (1), okuuçu (1), örnök (1), tariz (1), ura (1), tayak (1), kıyar (1), kusur (1), beldüü (1), ükök (1), urçuk (1), ubalik (1), tolgoos (1), tubar (1), şoola (1), kalp (1), tögün (1), orok (1), pil (1), tektir (1), sölü (1), kerege (1), sasık (1), iyiger (1), kapçık (1), kat (1), küy (1), sorun (1), ülüş (1), maskarapos (1), tülkü (1), uçkun (1), köçkü (1), mañdaylaş (1), taşt

(1), karuu (1), üp (1) törkün (1) kaş (1), kurak (1), cımı (1), fabrika (1), künü (1), korkunuçtuu (1), köptön (1), tütka (1), şakmar (1), süngü (1), mamık (1), santümön (1), tuñguyuk (1), kuyruktuu (1), ses (1), ürön (1), okçun (1), tunuk (1), uruulaş (1), süttüü (1), miz (1), örköç (1), karözgöy (1), torko (1), eñilçek (1), küñürt (1), kılmış (1), karluu/karduu (1), söröy (1), sür (1), usta (1), tulpar (1) kürök (1), sülgü (1), madeniyet (1), kapaluu (1), kakbaş (1), tetik (1), konuş (1), törtünçü (1), karılık (1), taştuu (1), barkıt (1), pehota (1), caydarı (1), kural (1), dobulbas / doolbas (1), kökmök (1), köz (1), kooz (1), biyiktik (1), sogum (1), oñtoy (1), saam (1), oñ (1), özgö (1), ötkün (1), küñgöy / küngöy (1), çark (1), mañız (1), kurut (1), körögöçtü (1), sapsarı (1), metr (1), kamış (1), kabır (1), koreli (1), karañgılık (1), kamoo (1), karakök (1) çıncır (1), şireñken (1), kesep (1), okumuş (1), kalayman (1), kızıraleysalam (1), kapkan (1), uyatsız (1), tokmok (1), tekçe (1), tirilik (1), oyuu (1), sıya (1), küyöö (1), dilgir (1), darga (1), köldölöñ (1), itapkan (1), özgöçö (1), çettereek (1) başçı (1), süygünçük (1), sebet (1), kaldık (1), cöndüü (1), biröönükündö (1), ulaga (1), epsiz (1), tamgaluu (1), candar (1), kantar (1), şıldırkan (1), sıyak (1), çulp (1), uruksat (1), sınık (1), antkorluk / antkorduk (1), teke (1), tank (1), cosun (1), dödüy (1), köödön (1), kutu (1), içki (1), çımın (1), kıygıl (1), tötön (1), kıyanat (1), körpö (1), çakmak (1), tañzaar (1), ötünüç (1), öpkö (1), tamaşa (1), oyunçuk (1), oona (1), kurguy (1), zöökürlük/zöökürdük (1), kaygıluu (1), taalay (1), tırış/bırış (1), şnel (1), deniz (1), şırım (1), muuzdoo (1), capakeç (1), kaz (1), topko (1), kıpkızıl (1), coon (1), karkıra (1), maalım (1), tay (1), korduk (1), ımalalaş/ımala (1), kıstalış/kıstalañ (1), colbors (1), ıymuñ (1), kıbıla (1), kaynar (1), uykucu (1), bakır (1), beypil (1), saba (1), zuul (1), çınar (1), bakırañ (1), çoquu (1), zar (1), mata (1), tayece (1), samoorçu (1), cetöö (1), belek (1), kayıp (1), ketmen (1), çayır (1), bağıt (1), egiz (1), kıykırık (1), çulu (1), kaşek (1), muñdaş (1), cumuru (1), halık (1), sööktüü (1), dalalat (1), beşmant (1), ıy (1), carabas (1), eñkeyiş (1), capısıraak (1), keñkeles (1), suur (1), bagelek (1), koroz (1), koluktu (1), sargıç (1), keçke (1), eenbaş (1), soorunçu (1), keçireek (1), oynoo (1), kıyaz (1), dañktuu (1), turpat (1), kamır (1), dañkan (1), celin (1), keçkurun/keçke maal (1), kitel (1), bayge (1), koyuñuzçu (1), tüyün (1), kısır (1), tañsık (1), baardık (1), atım (1), avtolavka (1), çaçı (1), cuktuk (1), belgilüü (1), türlüü/türdüü (1), abal (1), cumşak (1), keçirim (1), abay (1), karanday (1), betegelüü (1), casalga (1), kesim (1), kırmızı (1), bekinçek (1), koşokçu (1), sözsüz (1), бүкүлү (1), abzel (1), şıbak (1), zırp (1), ayıptuu (1), azaluu (1), kalempir (1), бүтүм (1), şırılıu (1), baybiçe (1), buran (1), cökö (1), taala (1), batıraak (1), kılđa (1), etimal (1), kurs (1), çakırım (1), acaan (1), buytka (1), cantay (1), çalgın (1), bilimdüü (1), kıyan (1), çorkok (1), çırk (1), asır (1),

kedey (1), böksö (1), cımiñday (1), arştan (1), kak (1), kın (1), naraak (1), bulak (1), sımal\سیماک (1), balant (1), colku (1), burganak (1), çırpık (1), caydan (1), büldürgüçü (1), buyakta (1), çot (1), atayı (1), acat (1), baytal (1), cip (1), aştay (1), cadagalsa (1), acep (1), çüygün (1), bagalañ (1), adambalık (1), çıkıy (1), baarın (1), köt (1), arbınıraak (1), uy (1), kontör (1), niyet (1), ağış (1), asfalt (1), çiyki (1), uluk (1), mamileleş (1), çeken (1), karç (1), calp (1), buçkak (1), ail (1), doos (1), bogooz (1), booruker (1), cılbırska (1), çaycılık (1), catık (1), casıl (1), durıs (1), carıya (1), bult (1), akıldıu (1), barakelde (1), caraşıksız (1), kurt (1), emki (1), celbegey (1), akılın (1), bıçan (1), akkuu (1), capa (1), köpölök (1), cantık (1), birdey (1), tun (1), benzin (1), aşkere (1), çyık (1), esepçi (1), altoo (1), cana (1), calgan (1), belen (1), apendi (1), araanday (1), boto (1), oyluu (1), dambal (1), baltır (1), cazdım (1), cayluu (1), araan (1), bok (1), bulay (1), caanger (1), çolpu (1), beşöö (1), cabır (1), cabuu (1), bayıs (1), calaa (1), camaaçı (1), camabaş (1), kıl (1), aybalta (1), atak (1), asteıyıl (1), asma (1), baldırkan/baltırkan (1), candooçu (1), budaat (1), çırkanak /çıçırkanak (1), aligidey (1), çariyar (1), ayuu (1), bıltır (1), bayoo (1), caramazan (1), kañırık (1), carañ (1), çaşañ (1), cazık (1), cazıksız (1), ceksur (1), baya (1), tuu (1), başbarmak (1), cele (1), başkarman (1), azoo (1), cöcö (1), cetek (1), cez (1), cılañaç (1), cıldık (1), ceñildik (1), cılmakay (1), asaba (1), artis (1), beriş (1), kesme (1), colduu (1) cış (1), arıştuu (1), colooçu (1), avtobus (1), cügön (1), cumuluu (1), beykasam (1), ıntık (1), çabalekey (1), dariya (1), çeçekey (1), çeen (1), ab (1), çerepitsa (1), kaçır (1), çırımtal (1), çolok (1), arzıbas (1), çükodöy (1), bayterek (1), daamduu (1), dermantin (1), döölöt (1), elektr (1), forma (1), fotoapparatı (1), gezit/gazeta (1), gradus (1), ilberinñki (1), iliktr (1), iman (1), aktık (1), İnspektsiya (1), daracaluu (1), balapan (1), institutka (1), ırakmat (1), car (1), işenimdüü (1), ilbirs (1), iyri (1), ıktımal (1), ılañkası (1), ılañ (1), ılayık (1), aşkan (1), bulçuñ (1), ıldam (1), kaamıt (1), kabık (1), kakanak (1), kalkan (1), karalcın (1), karmüştok (1), kayberen (1), kayrat (1), uu (1), kayrımsız (1), kayırmaq (1), arılgıs (1), kekilik (1), kekire (1), kekirtek (1), keñçilik (1), kendir (1), kerektüü (1), kerimsel (1), kerme (1), kermek (1), kerstendey (1), kıldırma (1), kılıç (1), kırt (1), kirzi (1), kiıyınçereek (1), iyi (1), koçkul (1), komissiya (1), kommunist (1), kömür (1), kömüskö (1), köñümüş (1), köö (1), köpürö (1), kurbu (1), atır (1), kurday (1), uuru (1), adamdık (1), añız (1), kurgur (1), kürp (1), kürüç (1), kuya (1), lokatır (1), make (1), maksat (1), mamlekettik (1), manattay (1), mart (1), mayes (1), merçemdüü (1), meyıs (1), mıkaaçı (1), cazı (1), mikrofon (1), miñdegen (1), mitaam (1), moskool (1), çoñuraak (1), munarık (1), muktac (1), naçendik (1), narksız (1), nasıbay (1), nazili (1), nebak (1), nokot (1), nukura (1), odono (1), odurakay (1), orden (1), orol

(1), ögüz (1), ökçölüü (1), ölkö (1), önörpoz (1), bakıt (1), örüü (1), dil (1), pahta (1), paluba (1), papiros (1), papoçka (1), para (1), paygambar (1), plaş (1), poligan (1), post (1), prokuror (1), reaktiv (1), restoran (1), royal (1), zalkar (1), zapkı (1), zarılçılık (1), zavod (1), zirek (1), bış (1), zulpukor (1), saat (1), sakçı (1), sanak (1), sandık (1), sayakatçı (1), sekirtme (1), sel (1), selkinçek (1), semiz (1), senek (1), sıya (1), argımak (1), sızma (1), sobol (1), sol (1), soop (1), bilik (1), söömöy (1), eñgezerdey (1), sotsialisttik (1), stahanovçu (1), sugalak (1), sümbödöy (1), süröön (1), şahtyor (1), şal (1), şarp (1), şaşke (1), şayı (1), şayır (1), şifer (1), şilegiç (1), tabiyat (1), tacaal (1), şınga (1), şiş (1), tabıt (1), takat (1), takım (1), taksi (1), talinken (1), taloonçu (1), taşbaka (1), tegiz (1), teşik (1), adiletsiz (1), togolok (1), tap (1), toguz (1), tülöö (1), tumak (1), celargı (1), elüü (1), uçkay (1), uykuluu (1), culup (1), dalbas (1), kartımak (1), kıyaanat (1), murdu (1), özbüz (1), bor (1), şoru (1), törü (1), uruk (1), zildey (1), camak (1), kabat (1), muñayım (1), bulganıç (1), mıktı (1), cibek (1), çapan (1), nuk (1), buruu (1), buuday (1), törö (1), tabışmak (1), ini (1), azuu (1), şıluun (1), kecige (1), kılık (1), kırduu (1), kısa (1), kısık (1), köç (1), çöl (1), dele (1), küyüttüü (1), mazar (1), sekelek (1), tor (1), süröt (1), caba (1), taylak (1), elek (1), taypañ/taypak (1), kıya (1), ülpöt (1), baraanduu (1), borçuk (1), cañırık (1), caan (1), elkin (1), arız (1), cılımçı (1), cımsal (1), adilettik (1), düniye/dünüyö (1), balalık (1), tüyüldük (1), açuuluu (1).

Tablo 1. Tek Anlamalı Sözcük Yapısındaki İsimler

Tekrar sayıları	Kelime sayıları	Sıklık sayıları
10 ve üzeri	185	5045
9	20	180
8	23	184
7	37	259
6	38	228
5	58	290
4	88	352
3	137	411
2	262	524
1	717	717
Toplam	1565	8190

Tablodaki veriler incelendiğinde, tek anlamalı isim yapısında yer alan 1565 sözcüğün toplam 8190 defa kullanıldığı tespit edilmiştir. Tablo düzeninde; sol sütunda sözcüklerin kaç kez tekrarlandığı, orta sütunda bu tekrarların sözcük sayısı olarak dağılımı, sağ sütunda ise ilgili sözcüklerin toplam kullanım sıklıkları gösterilmektedir.

1. 1. 1. 2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler

Sözcük yapısındaki çok anlamlı isimler en az 2, en fazla 8 farklı anlamda kullanılmıştır. Bu isimler, anlam çeşitliliği ve kullanım sıklıkları dikkate alınarak, çoktan aza doğru şu şekilde sıralanmıştır.

Sekiz anlamlı sözcük yapısındaki isimler: cer (81).

Yedi anlamlı sözcük yapısındaki isimler: anday (36).

Altı anlamlı sözcük yapısındaki isimler: can (73), boor (46), ara (23), katuu (17).

Beş anlamlı sözcük yapısındaki isimler: bir (252), cön (61), beri (40), cay (26), til (19), ay (17), biyik (11), tumşuk (10), kuu (8), tür (8).

Dört anlamlı sözcük yapısındaki isimler: kün (113), col (84), tüb/tüp (46), ooz (45), bet (44), caş (32), çoñ (26), kızık (25), tam (25), kalın (22), bel (21), een (17), taman (13), car (13), san (10), daana (8), oor (7).

Üç anlamlı sözcük yapısındaki isimler: suu (174), emne/ne (142), cok (133), el (93), iç (89), arka (74), kök (56), köp (49), ot (35), oy (32), oyun (31), maal (31), beri (31), comok (27), ulam (25), er (23), arı (22), coo (22), akırın (21), aba (21), çın (20), ısık (19), baykuş (17), katar (17), boy (16), cañı (14), mañday (13), teñ (13), kaysı (11), top (11), orun (10), karaan (9), tuugan (8), tüyşük (8) şar (8), kir (6), tıyın (6), kaptal (6) kabak (5), önör (5), alkım (4), aymak (3), kançık (3), tek (3), zaar (3).

İki anlamlı sözcük yapısındaki isimler: bala (612), baş (131), köz (115), kişi (103), ata (90), kişi (87), at (81), emi (78), kol (68), söz (63), it (59), bugu (54), üstü (52), biröö (44), aldı (43), tigi (43), ene (42), ak (40), kayda (39), sırt (38), cakşı (34), çöp (34), kaday (33), mal (33), cak (31), ordu (29), orto (27), ustun (27), tukum (24), söök (23), uluu (21), töbö (19), cürök (18), cakın (18), karañğı (17), akıl (16), cumuş (16), kıyın (16), astı (16), etek (16), ilgeri (15), çoku (15), kıyal (15), cel (14), kança (14), elpek (14), con (14), gül (14), tamak (14), nebere (13), akırı (13), cüz (13), kadimki (12), köynök (12), tör (12), bay (12), özön (12), uçur (12), soñ (12), keç (11), beter (11), tütün (11), sooru (11), burç (11), kursak (11), curt (11), ake (10), suluu (10), kabar (10), eski (10), çak (10), otun (10), dal (10), tal (10), butak (9), may (9), motor (9), carık (9), agım (9), sonun (8), şart (8), ayıp (8), murun (8), çeke (8), kem (8), koyçu (8), zamat (8), tik (8), bötön (7), çooçun (7) ukmuş (7), cin (7), okuya (7), kör (7), saal (7), salt (7), ok (7), koroo (7), caka (7), emey (7), çabık (6), ceen (6), künöö (6), boz (6), köçük (6), muz (6), kır (6), meş (6), kunaacın (6), beker (6), küç (6), tez (6), artık (6), asıl (5), kıyaz (5), carkın

(5), ubay (5), beşene (5), berki (5), soo (5), ece (5), soğu (5), dayın (5) caza (5), ıras (5), aylana (5), ayagı (5), azap (5), kılım (5), cal (5), kebet (5), ansayın (4), asıy (4), tuyak (4), taka (4), calañ (4), aylanayın (4), makul (4), kiyinki (4), ızgaar (4), ceñil (4), bışik (4), ırak (4), kor (4), caak (4), dubal (4), kam (4), kana (4), elem (4), dem (4) uzak (4), caraşık (4), aňgeme (4), baatır (4), cüyür (4), celke (4), apay (3), sıymık (3), koyun (3), cılan (3), tizgin (3), ilep (3), tüz (3), sanaa (3), karay (3), kıska (3), küügüm (3), töş (3), kur (3), kaman (3), durus (3), çara (3), kence (3), boyu (3), cat (3), kesir (3), cayık (3), kaarduu (3), akır (3), maaşır (3), sogonçok (3), tattuu (3), capayı (3), tündük (3), tüşünüksüz (3), aç (2), koşok (2), keneş (2), alp (2), kaada (2), kup (2), arman (2), başlık (2), ermek (2), kayak (2), tügöl (2), saya/zaya (2), cilik (2), tük (2), çen (2), toltura (2), deyre (2), kaadaluu (2), kaykı (2), kezek (2), etkeel (2), kazık (2), ınak (2), ılañ (2), dülöy (2), kataal (2), sooda (2), zor (2), coruk (2), seyrek (2), şumduk (2), cığaç (2), üyür (2), tok (2), bak (2), candık (2), tak (2), tümön (2), ıray (2), erk (2), şak (2), carıktık (2), opurtalduu (2), arık (2), urgaaçı (2), ahıbal/ahbal (2), cün (2), kordon (2), betege (2).

Tablo 2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler

Farklı Anlam Sayıları	Kelime Sayıları	Sıklık Sayıları
8	1	81
7	1	36
6	4	159
5	10	452
4	17	551
3	45	1369
2	234	3413
Toplam	312	6061

Tablo incelendiğinde, çok anlamlı sözcük yapısındaki 312 farklı ismin toplam 6061 kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda; sol sütunda isimlerin kaç farklı anlamda yer aldığı, orta sütunda bu anlamlarda bulunan isim sayıları, sağ sütunda ise söz konusu isimlerin toplam kullanım sıklıkları gösterilmektedir.

1.1.2. Söz Öbeği Yapısındaki isimler

Tek anlamlı ve çok anlamlı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1. 1. 2. 1. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler

Tek anlamlı söz öbeği yapısında, en çok 44 ve en az 1 kez geçen söz öbeklerinin sıralanışı, büyükten küçüğe olacak şekilde aşağıda verilmiştir:kitep kap (44), eç kim (27), emne için (14), ogo beter (11), anan kalsa (11), erteñ menen (9), oşol için (9), birin biri (7), eç kaçan (7), azdan soñ (6), bir kün (6), ar kim (6), bolso bolor (5), üy içi (5), ömür boyu (5), san cetkis (4), ar bir (4), adam balası (4), köñülü çak (4), ar kaçan (4), can kayış (4), köptön beri (4), öz ara (4), kee bir (4), on segiz (4), ak köñül (3), oşondon kiyin (3), kuu etek (3), çiy barkıt (3), ör talaş (3), çoñ ene (2), ar türkün (2), ar kanday (2), bayatan beri (2), bir maal (2), bir ooz (2), eç bir (2), kara aş (2), idiş ayak (2), ayla cok (2), çın ele (2), opol too (2), kara kıyma (2), caman köz (2), karagay başı (2), kök mee (2), öz kişi (2), bir kılka (2), tabı cok (2), degi ele (2), on eki (1), eki ooz (1), a kokuy tars (1), birinen sala biri (1), cez kempir (1), ağış ceek (1), ak beşik (1), ak boz (1), narı cak (1), ak cürök (1), ak kañkı (1), ak saba (1), ak süt (1), bir ekö (1), erteli keç (1), andan kiyin (1), çara töpölö (1), ar cer (1), çık şorpo (1), kızıl aşığı (1), arı beri (1), kök cal (1), aş ket (1), ay sayın (1), kep emes (1), az ele (1), köy baatır (1), bet aldı (1), mal mülk (1), bet mañday (1), bir daarı (1), caş ulan (1), bir gana (1), cupunu tili (1), bir ookum (1), bir sıyra (1), taş boor (1), cakın cer (1), köñülgö caraşa (1), calgız ayak col (1), kol san (1), col cosun (1), canağı dolu (1), iley ızır (1), car kabak (1), közün çukuuru (1), çiy köbük (1), eç kanday (1), eki ancı (1), kalıñ taba (1), elden murda (1), eñ aldimen (1), közü tirüü (1), ker kakşık (1), tınç kulak (1), uy celin (1), köz uçu (1), it murun (1), pa şirkin (1), cakkanı uşu (1), kanday gana (1), karagay tokoy (1), cezdey öñü (1), karan kün (1), kee biröö (1), köp katarı (1), kem akıl (1), kuu kaptal (1), kir cubar (1), karan tün (1), tıga saluu (1), kök tumşuk (1), tam üy (1), köpkö çeyin (1), aram oyluu (1), bütökön boy (1), kün sayın (1), lepil degen (1), obol murun (1), oozdun celi (1), tüş attan (1), kök teñir (1), oşon için (1), can cökör (1), karagat büldürkön (1), cön koy (1), uzun sabak söz (1), kırk kulak (1), kaysı bir (1), kol kabış (1), boorundagı eñilçek (1), üy tiriçilik (1), col corgo (1), may baş (1), eer kömöldürük (1), öz aldınça (1), kebete keşpir (1), töölük öödö (1), bastırma saraylar (1).

Tablo 3. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler

Tekrar sayıları	Tek Anlamlı Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
44	1	44
27	1	27
14	1	14
11	2	22
9	2	18
7	2	14
6	3	18
5	3	15
4	10	40
3	5	15
2	20	40
1	99	99
Toplam	149	366

Tablo incelendiğinde, tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 149 farklı ismin toplam 366 kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda; sol sütunda söz öbeklerinin tekrar sayıları, orta sütunda bu tekrar sayılarına karşılık gelen söz öbeği miktarı, sağ sütunda ise söz öbeklerinin toplam kullanım sıklıkları gösterilmektedir.

1. 1. 2. 2. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler

İncelenen çok anlamlı söz öbeği yapısındaki isimler, 2 anlamlı en yüksek, 9 sıklıkla kullanılmıştır: tim ele (9), cön ele (8), küyöö bala (6), kök ala (5), bir az (4), baarı bir (4), kara küç (4), ak söz (2), eç kaçan (2), aza boyu (2).

Tablo 4. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler

Farklı Anlam Sayıları	Çok Anlamlı Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
2	10	46
Toplam	10	46

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, çok anlamlı söz öbeği yapısındaki 10 söz öbeğinin 46 kez kullanıldığı görülmektedir. Tabloya bakıldığında; sol sütun, söz öbeklerinin kaç farklı anlamda kullanıldığını; orta sütun, tekrar eden söz öbeği sayısını, sağ sütun ise söz öbeklerinin kullanım sıklığını göstermektedir.

1. 2. FİİLLER

Fiiller, bir eylemi, durumu veya oluşu ifade eden ve genel anlamda olup biteni aktaran kelime türü olarak tanımlanır (Banguoğlu, 2015: 408).

“Fiil, varlıkların ya da kavramların gerçekleştirdiği eylemleri ve geçirdikleri oluşları dilde karşılayan sözcük veya söz öbekleridir” (Kahraman, 2001: 109).

Bu çalışmada, fiiller sözcük yapısındaki fiiller ve söz öbeği yapısındaki fiiller olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir.

1. 2. 1. Sözcük Yapısındaki Fiiller

Sözcük yapısındaki fiiller, tek ve çok anlamlı olmak üzere iki grupta incelenmiştir. İnceleme sırasında fiiller, kullanım sıklıklarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır.

1. 2. 1. 1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller

Tek anlamlı fiillerin kullanım sıklıkları incelendiğinde, en fazla 91 en az ise 1 kez tekrarlandıkları görülmektedir. Bu fiiller, sıklık sayılarına göre azalan düzende aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

otur- (91), çurka- (56), kıl- (54), ıyla- (48), oşent- (39), cıltılda- (35), öl- (32), şaş- (30), kiy- (27), kant- (26), unçuk- (25), apkel- (20), öltür- (18), ırda- (18), ukta- (18), unut- (17), kılçay- (17), kuban- (16), sat- (15), aralaş- (15), izde- (14), keyi- (14), uçuraş- (14), burul- (14), tüşün- (13), ürk- (13), çıda- (13), kutul- (12), çuulda- (12), katkı- (11), türt- (11), salañda- (11), şıñgıra- (11), keçik- (11), este- (10), taarın- (10), taka- (9), uyal- (9), bayla- (9), eleste- (8), mint- (8), cañır- (8), tensele- (8), tükür- (8), üy- (8), ula- (8) aya- (8), kıdır- (8), çürüş- (8), camın- (8), sök- (8), aptık- (8), karga- (7), taş- (7), üşkür- (7), cırğa- (7), tizele- (7), kutkar- (7), tişte- (7), saba- (7), ökün- (7), cık- (7), üyrön- (7), balbılda- (7), alpar- (7), caa- (7), makta- (7), ceekte- (7), çarça- (7), çıñır- (7), güüldö- (7), cum- (7), caktır- (7), cakında- (6), cılmay- (6), suuru- (6), dalbasala- (6), üşü- (6), colo- (6), onto- (6), alaksı- (6), çimir- (6), sıyla- (6), ördö- (6), mañkay- (6), entik- (6), çimir- (6), bakır- (6), sürt- (6), adaş- (6), cire- (6), caşır- (6), aykır- (6), tolgo- (6), oygon- (6), küypölöktö- (5), suran- (5), çamda- (5), kısın- (5), tök- (5), tiz- (5), mıkçı- (5), sıyaktan- (5), çayna- (5), tanda- (5), ulutun- (5), öçöş- (5), örttö- (5), ant- (5), öñ- (5), öñör- (5), maylan- (5), kurça- (5), dürkürö- (5) kıcırılan- (5), uçkaş- (5), sın- (5), iter- (5), nımşı- (5), tapta- (5), zordo- (4), topura- (4), akşıy- (4), tala- (4), öñgür- (4), atta- (4), ulu- (4), çañır- (4), atık- (4), cekir- (4), şıbıra- (4), alısta- (4), aarçı- (4) çoğul- (4), kıbıra- (4), artın- (4), kantala- (4), koop-/koopton- (4), ker- (4), alaksı- (4), bış- (4), kamda- (4), silk- (4),öp- (4), sok- (4), koomaylan/koomayla- (4), belende- (4), bozdo- (4), kaltañda- (4), buyur- (4), ızırın- (4), sayra- (4), tuncura- (4), cinden- (4), kumsar- (4), cubat- (4), çabalakta- (4), cada- (4), cüdö- (4), kıyaldan- (4), süyün- (3), ornot- (3), bücürö- (3), ündö- (3), boolgolo- (3), döñgölö- (3), tamçıla- (3), toy- (3), eñse- (3), şarkıra- (3), cetimsire- (3), üñküy- (3), kerbezden- (3), kımtıla- (3), bışkır- (3), oygot- (3), cılın- (3), açış- (3), eköölö- (3), sugun- (3), eley- (3), çımılta- (3), kastaş- (3), kan- (3), kıyşay- (3), opurul- (3), muunu- (3), küdüröy- (3), terde- (3), tırmış- (3), uuk- (3), başkar- (3), üylön- (3), toñ- (3), bulk- (3), eri- (3), köböy- (3), açuulan- (3), soorot- (3), naalı- (3), kıyşay- (3),

müdürl- (3), cadıra- (3), maktan- (3), küñküldö- (3), kapa- (3), kamal- (3), epilde- (3), irme- (3), erkele- (3), esep- (3), içir- (3), eregiş- (3), çulgu- (3), dank- (3), çatak- (3), çert- (3), butaktan- (3), togot- (3), çımıl- (3), sest- (3), cökto- (3), koşul- (3), cörmölö- (3), memire- (3) süyünçölö- (3), tumçuk- (3), ez- (3), cala- (3), otto- (3), aşık- (3), çaçıra- (3), bayırla- (3), calooru- (3), bırıksı- (3), tüpöy- (3), arkay- (3), ırsañda- /ırcakta- (3), kamaara/kamıra- (3), asıl- (2), kargı- (2), baamda- (2), acıra- (2), tuuralan- (2), bastır- (2), tenti- (2), zarık- (2), oolcu- (2), şaşkalakta- (2), dayarda- (2), çurulda- (2) akta- (2), azay- (2), üyrül-/üyür- (2), temsele- (2), ayığış- (2), karkıl- (2), eseñgire-/esengire- (2), oñtoysuzdan- (2), cuurul- (2), calgızsıra- (2), cılolo- (2), törö- (2), cülcüy- (2), turala- (2), eleñde- (2), ererke- (2), calma- (2), tölö- (2), canaş- (2), kez- (2), erin- (2), kedeñde- (2), tıpıl- (2), kamın- (2), karbalasta- (2), kepşe- (2), nıkta- (2), nımdaş- (2), or- (2), sürdük- (2), kürsün- (2), tünö- (2), tüy- (2) tütö- (2), sına- (2), tomkor- (2), cakşıla- (2), ürgölö- (2), tomolon-/togolon- (2), keykey- (2), kömölön- (2), termel- (2), caaldan- (2), terik- (2), şişi- (2), şımalan- (2), cötöl- (2), tıtmala-/tıtala- (2), solukta- (2), ek- (2), tunar- (2), suktan- (2), süyö- (2) sor- (2), kıypıçıkta- (2), özgör- (2), tañ- (2), basta- (2), ör- (2), topto- (2), tigil- (2), okşu- (2), kana- (2), opkolcu- (2), serbey- (2), oo- (2), ontolo- (2), mee- (2), küñölö- (2), kümüş- (2), koldoş- (2), agıt- (2), muñkan- (2), kübü- (2), közdön- (2), kordo- (2), meldeş- (2), köksö- (2), ketiş- (2), kıcıra- (2), uyu- (2), kakkıla- (2), şattan- (2), çaynal- (2), içker- (2), kürsüy- (2), sıyın- (2), toro- (2), temteñde- (2), ıldıyla- (2), çurulda- (2), deldey- (2), kızık- (2), aynı- (2), mañ- (2), çel- (2), döğürsü- (2), imer- (2), çatıra- (2), cögölö- (2), uurta- (2), oto- (2), arıl- (2), em- (2), tıbrıçıla-/tıbıra- (2), ayakta- (2), oonalakta- (2), koro- (2), alsıra- (2), maşinele- (2), sırkoolo- (2), altında- (2), añkilde- (2), ardan- (2), kus- (2), zañkay- (2), cutul- (2), müñkürö- (2), toñkoñdo- (1), karay- (1), oydo- (1), tezde- (1), taşkında- (1), cansoogala- (1), taanış- (1), kırk- (1), saa- (1), şorkura- (1), ıñaala- (1), uu- (1), böcöy- (1), ter- (1), uñulda- (1), uñşu- (1), zaarkan- (1), örülöktö-/örölük kıl- (1), zañgıra- (1), tabışta- (1), sooluk- (1), çıypılıkta- (1) turalan- (1), cuul- (1), sızda- (1), bette- (1), kadal- (1), köbüktö- (1), moyso- (1), kudayla- (1), öyü-/öykö- (1), caydakta- (1), urkuy- (1), büktö- (1), küülön- (1), küñgürö- (1), çulçuy- (1), tumanda- (1), katış- (1), çuku- (1), koozdo- (1), cakındat- (1), küçtö- (1), üyröt- (1), uçkunda- (1), kocoy- (1), çapçı- (1), zıpıl- (1), kabıl- (1), boroondo- (1), böksör- (1), okuran- (1), epkinde- (1), kuudura- (1), tepkile- (1), kokuyla- (1), akıldaş- (1), añdı- (1), burcuy- (1), tütök- (1), casan- (1), basmırla- (1), aksa- (1), kebersi- (1), munarlan-/munardan- (1), arna- (1), iyinde- (1), öröpküt- (1), şölbürö- (1), aş- (1), köp- (1), çıpıl- (1), boyol/boya- (1), çoku- (1), çekçeyt-/çekçey- (1), aybık- (1), köönör- (1),

tompoy- (1), coola- (1), baylaş- (1), tuyla- (1) bıkılda- (1), ayalda- (1), kañkıl- (1),
ıntık- (1), çopulda- (1), ayköldön- (1), barkta- (1), alpuruş- (1), tayı- (1), taysalda- (1),
kapalan- (1), şorgolo- (1), düñküldö- (1) culun- (1), kaka- (1), töröl- (1), dürgü- (1), kıyar-
(1), kirin- (1), kıpçıl- (1), kıl- (1), ataandaş- (1), cetin- (1), talmoorsu- (1), daanala- (1),
kaşı- (1), erdemsı- (1), casa- (1), azına- (1), tepeñde- (1) kabatta- (1), koru- (1), bölüştür-
(1), bakıl- (1), keptel- (1), boroşolo- (1), caldan- (1), batın- (1), bakıray- (1), emgekte-
(1), şıba- (1), tapşır- (1), çümkö- (1), mensin-/menmensin- (1), baltala- (1), bışakta- (1),
carı- (1), baala- (1), tön- (1), bapıra- (1), kiyligiş- (1), kubattan- (1), belsen- (1), bıç- (1),
köbür- (1), sırdaş- (1), dalbakta- (1), bıkış- (1), kürsüldö- (1), bılçıldat- (1), çıtıra- (1),
üzül- (1), buk- (1), battaş- (1), basın- (1), üksöy- (1), ür- (1), buloolon- (1), meltire- (1),
alış- (1), burtulda- (1), tantı- (1), cazda- (1), korkulda-/kork-kork et- (1), zıñkıy- (1), buu-
(1), kıñgıra-/kıñıra- (1), tiril- (1), tartkıncıkta- (1), tile- (1), kala- (1), calbar- (1),
böypöktö-/böypöñdö- (1), tegerekte- (1), çoy- (1), tıkıl- (1), camıra- (1), bölö- (1),
alkaktan- (1), çeçil- (1), edirey- (1), şakmarla- (1), cazala- (1), bayısta- (1), kılçakta- (1),
kıtıgıla- (1), cetil- (1), kağış- (1), çıyele- (1), bütö- (1), koyulan- (1), bula- (1), cigerden-
(1), tazala- (1), kakta- (1), monçokto- (1), con- (1), koygul- (1), kagin- (1), balkı- (1),
eele- (1), bağıtta- (1), duduktan- (1), kargıldan- (1), şalday- (1), almaş- (1), kileñdet-
/kilekte- (1), teyle- (1), kabır- (1), kalcañda- (1), keñkelesten- (1), aştı- (1), boluş- (1),
süzül- (1), calpay- (1), temin- (1), şümüröy- (1), kışıl- (1), kölküldö- (1), iyreleñde- (1),
tüt- (1), arsay- (1), zoñkulda- (1), keyipten- (1), cıyır- (1), cıynaştır- (1), eende- (1),
akırında- (1), koltukta- (1), zuulda- (1), becire- (1), keçte- (1), maalda- (1), süylön- (1),
cekte- (1), naarazılan- (1), cügün- (1), nımda- (1), maaşır- (1), maaşırka- (1), alkımda- (1),
nıgır- (1), oçorulu- (1), kacı- (1), tam- (1), aliginti- (1), burda- (1), şüüşüñdö- (1), oholo-
(1), orgu- (1), aldır- (1), oro- (1), sagala- (1), saksakta- (1), sarık- (1), sası- (1), sep- (1),
sık- (1), coru- (1), şile- (1), çömül- (1), şolokto- (1), şokton- (1), şorlot- (1), şölpöldö- (1),
çıla- (1) tamaşala- (1), tamşan- (1), taytarakta- (1), uurda- (1), uurdan- (1), calbıra- (1) ,
turguz- (1) şalpakta- (1), tızıl- (1), tız et- (1), tultuy- (1), töşö- (1), üyörlön- (1), çımçıla-
(1), dañazala- (1), tire- (1), üylö- (1), ürpöy- (1), semir- (1), ülpöldö- (1), ülgür- (1), cıttan-
(1), köçür- (1), celele- (1), töldö- (1), suu- (1), koykoy- (1), tilen- (1), tilde- (1), şıka- (1),
takımda- (1), şılı- (1), şaraktat-/şarakta- (1), şamalda- (1), şayla- (1), şagıra- (1), şañşı-
(1), carış- (1), kulgu- (1), sugar- (1), solu- (1), sürün- (1), sürdö- (1), soroyuş- (1),
sozolon- (1), serbeñde- (1), serey- (1), serp- (1), sızır- (1), öksü- (1), öröpkü- (1), öpkülö-
(1), çalkı- (1), öñküldö- (1), öñdön- (1), ozondo- (1), namıstan- (1), muyu- (1), mürgü-
(1), muştı- (1), oñuray- (1), omuroolo- (1), keken- (1), müçölö- (1), mısıl- (1), melci-

(1), macburla- (1), kımır- (1), mazakta- (1), maalkat- (1), kaçıra- (1), kıyra- (1), koçušta- (1), çataş- (1), kögör- (1), kokustat- (1), kınırıl- (1), kınılda- (1), kınışla- (1), kaymakta- (1), keneş (1), kecey-/kercey- (1), kedey- (1), tırsılda- (1), tırış- (1), kemir- (1), katıl- (1), kakılda- (1), kaldañda-/kaldakta- (1), ışılda- (1), imer- (1), ırğa- (1), zoñkoy- (1), ına- (1), ılcı- (1), irenci- (1), alka- (1), ermeş- (1), siy- (1), ertele- (1), enteñde- (1), çümköñ- (1), köölö- (1), dodolo- (1), demik- (1), dımık- (1), düpüy- (1), dalbak- (1), dulduy- (1), dañazala- (1), dañgıra- (1), çamgarakta- (1), çayın- (1), çak- (1), ılcıra- (1), çayka- (1), çılpıl- (1), çire- (1), suz- (1), çırıl- (1), çıyral- (1), çoguraş- (1), çolu- (1), cooşu- (1), çaarda- (1), cort- (1), coşolon- (1), cüzömöndö- (1), cımıy- (1), açın- (1), cilbiñde- (1), carmaş- (1), caşı- (1), ceñ- (1), eş- (1), cerde- (1), ceri- (1), tırtay- (1), buurakanda- (1), buyta- (1), cabalakta- (1), açı- (1), caltan- (1), cama- (1), cayra- (1), ayık- (1), albuuttan- (1), aloolon- (1), andaala- (1), añgıra- (1), anıyla- (1), añkı- (1), apçı- (1), apkaarı- (1), arazdaş- (1), arbay- (1), arıkta- (1), ıkta- (1), arkanda- (1), ayla- (1), cumşart- (1), buyukpasa- (1), kocura- (1), tüşküdü- (1), caygaş- (1), caykal- (1).

Aşağıdaki tabloda, eserde yer alan tek anlamlı sözcük yapısındaki fiillere dair sayısal veriler gösterilmektedir.

Tablo 5. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller

Tekrar Sayıları	Tekrar Eden Kelime Sayıları	Sıklık Sayıları
10 ve üzere	36	791
9	3	27
8	13	104
7	21	147
6	22	132
5	25	125
4	40	160
3	79	237
2	130	260
1	421	421
Toplam	790	2404

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, tek anlamlı sözcük yapısındaki 790 fiilin toplam 2404 kez kullanıldığı görülmektedir. Tabloda; sol sütun fiillerin tekrar sayılarını, orta sütun bu tekrar sayılarına karşılık gelen fiil sayılarını, sağ sütun ise fiillerin toplam kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 2. 1. 2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller

Çok anlamlı fiillerin kullanımında, en fazla 14, en az 2 anlamın ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bu fiiller, sahip oldukları anlam sayısı ve kullanım sıklıkları bakımından çoktan aza şu şekilde listelenmiştir.

Yirmi üç anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: çık- (164).

On beş anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: tart- (63).

On dört anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: tüş- (110).

On üç anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: kal- (158), bas- (92).

On iki anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: kör- (301), kir- (67), tiy- (38).

On bir anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: tur- (95).

On anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: cür- (142).

Dokuz anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: cet- (93), sal- (55), karma- (53), çaap-/çap- (37), ur- (25), küy- (14), çal- (12).

Sekiz anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: koy- (95), kaç- (41).

Yedi anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: kel- (294), ket- (63), öt- (52), tašta- (38), çıkar- (29), kat- (22), ayda- (21), buz- (18).

Altı anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: ber- (103), cat- (81), kötör- (37), keç- (22), uç- (19), böl- (10), kak- (10).

Beş anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: oylo- (58), küt- (29), ce- (25), al- (19), bat- (17), öç- (16), tos- (15), kuy- (14), tara- (12), kapta- (11), kon- (7), boş- (5).

Dört anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: bil- (138), bol- (331), ayt- (116), aç- (41), tokto- (40), süz- (35), taap/tap- (34), tol- (26), il- (25), kıyna- (21), cıl- (12), ak- (15), işte- (15), kakşa- (13), bak- (13), cut- (13), košto- (12), caz- (11), köç- (11), kürkürö- (10), çök- (9), kayrıl- (9), cap- (9), kaalgı- (8), teep/tep- (8), ayır- (7), cıy- (6), koş- (5), sür- (5), kızı- (4).

Üç anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: de- (688), kara- (122), uk- (92), süylö- (39), kork- (37), at- (36), kül- (32), ooru- (30), cügür- (28), cönö- (27), okşo- (26), kuu- (25), kubala- (20), çakır- (20), okı/oku- (20), cabıl- (20), kur- (18), büt- (17), cay- (17), arala- (14), sez- (14), kes- (13), kıs- (13), ös- (13), kabul- (12), kalçıl- (11), kula- (10), sız- (9), kayna- (9), ata- (9), iy- (8), oñdo-/oño (8), kön- (8), art- (8), mal- (8), tay- (7), tal- (7),

çaç- (7), közdö- (7), kalkala- (7), cul- (7), tın- (7), bur- (7), cayla- (6), canç- (6), atkar- (6), sakta- (6), soz- (6), bulga- (5), düñgürö- (5), çuurut- /çubur- (5), azıt-/azgır- (5), sana- (5), kaytar- (5), cumşa- (5), şilte- (5), culkun- (5), dirilde- (5), atırıl- (4), üz- (4), şıpır- (4), sındır- (4), çalkala- (4), orno- (4), duulda- (4), tünör- (3), kama- (3), buuluk- (3), talkala- (3), zıñgır- (3), condon- (3), urun- (3), kaçır- (3), beki- (3).

İki anlamlı sözcük yapısındaki fiiller: bar- (141), katta- (121), iç- (50), başta- (46), kıykır- (38), süyrö- (37), min- (36), sura- (31), oyno- (26), tikte- (23), ciber- (22), çaşa- (21), eerçi- (21), aş- (19), taanı- (17), ırgı- (17), işen- (16), çeç- (16), bayka- (15), cetele- (15), car- (15), tuy- (14), cak- (14), cogol- (13), coluk- (13), kır- (11), toltur- (11), kaala- (11), tolku- (11), cüktö- (10), kayt- (10), calın- (10), sun- (9), korgo- (9), ıskır- (9), çıyırık- (9), çoñoy- (9), sekir- (9), alda- (8), kucakta- (8), uyulgu- (8), tık- (8), tuu- (8), epte- (8), oona- (8), buruksu- (8), aylan- (8), udurgu- (7), tıt- (7), kozgo- (7), tür- (7), ısı- (7), tut- (7), tak- (7), kepte- (7), büyük- (7), canda- (6), cılı- (6), toku- (6), kötörül- (6), baylan- (6), kızar- (6), ketençikte- (6), tügön- (6), eñkey- (6), çoçu- (6), carkı- (6), sıla- (6), cañsa- (6), tayan- (5), araçala- (5), boylo- (5), çaypa- (5), sargay-/sargar- (5), kañırsı- (5), süy- (5), uruş- (5), tomsor- (5), tıñşa- (5), oy- (5), omkor- (5), bütür- (5), kuru- (5), koldo- (5), soylo- (5), ceñilde- (5), bışır- (5), kurga- (4), çağıl- (4), soy- (4), ızıl- (4), köm- (4), can- (4), küçö- (4), kaysala- (4), kalkı- (4), talaş- (4), kübürö- (4), añar- (4), sunal- (4), attan- (4), çapkıla- (4), caraş- (4), tegeren- (4), kölbö-/kölbü- (4), cara- (4), bılçıra- (4), keze- (4), kıymıl- (4), keñirsi- (4), tık- (4), muun- (4), cütkün- (4), til- (4), cetiş- (4), muzda- (4), kıy- (4), şilkıy- (3), bıpıra- (3), çapta- (3), çañkıl- (3), oodar- (3), uzat- (3), telmir- (3), küyük- (3), bürkö- (3), tişten- (3), omur- (3), körsöt- (3), teñe- (3), sapır- (3), teriştir- (3), kütürö- (3), culmala- (3), tekşer- (3), cıyırıl- (3), şıypañda- (3), kenebe- (3), cıtta- (3), kuura- (3), kaltıra- (3), saygıla- (3) içirken- (3), küşüldö- (3), buldura- (3), burkura- (3), bürk- (3), buulan- (3), sula- (3), caral- (3), titire- (3), buydal- (3), kantar- (3), zıñgıra- (3), cabış- (3), birik- (3), seley/seldey- (3), cölö- (3), uzar- (2), sool- (2), caldıra- (2), ıkşı- (2), celkele- (2), edireñde- (2), arkıra- (2), cııl- (2), cumala- (2), kutur- (2), çırkıra- (2), körkömdö- (2), tuura- (2), eñ- (2), candan- (2), tıltıy- (2), kobura- (2), kökölö- (2), munarıkta- (2), böcöñdö- (2), mögdö- (2), şakıl- (2), oñ- (2), ırkıra- (2), kıpçı- (2), çamala- (2), köñtör- (2), ayma- (2), tüyül- (2), boortokto- (2), tüptö- (2), cuu- (2), ciyirken- (2), kayrı- (2), kayı- (2), caltılda- (2), cit- (2), mukaktan- (2), kancala- (2), bürkü- (2), çooçut- (2), çubalcı- (2), malta- (2), zarla- (2), mülcü- (2), çuba- (2), tun- (2), capır- (2), bozor- (2), çiri- (2).

Çok anlamlı fiillerin eserdeki kullanımına dair sayısal bilgiler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 6. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller

Farklı Anlam Sayıları	Kelime Sayıları	Sıklık Sayıları
23	1	164
15	1	63
14	1	110
13	2	250
12	3	406
11	1	95
10	1	142
9	7	289
8	2	136
7	8	537
6	7	282
5	12	228
4	30	1002
3	74	1672
2	208	1569
Toplam	358	6717

Tablo incelendiğinde, çok anlamlı sözcük yapısındaki 358 farklı fiilin toplam 6717 kez kullanıldığı görülmektedir. Tabloda; sol sütunda fiillerin kaç farklı anlamda kullanıldığı, orta sütunda farklı anlamda kullanılan fiil sayısı, sağ sütunda ise bu fiillerin kullanım sıklıkları yer almaktadır.

1. 2. 2. Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)

Çalışmada, söz öbeği yapısındaki fiiller iki ana gruba ayrılmıştır: tek anlamlı ve çok anlamlı söz öbeği yapısındaki fiiller. Birleşik fiiller, bir hareketi karşılamak ya da tasvir etmek amacıyla yan yana gelen kelimeler topluluğu olarak tanımlanmaktadır (Kahraman, 2016: 73).

1. 2. 2. 1. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki fiiller (birleşik fiiller) eserde 8 ile 1 kez arasında kullanılmıştır. Bunların sıklıkları aşağıda çoktan aza doğru verilmiştir.

çıday al- (8), kıbır et- (7), kete ber- (6), bet al- (5), comok ayt- (4), kak car- (3), ün çık- (2), baş bak- (2), col cür- (2), kınk et- (2), at arıt- (2), kir cuu- (2), daam sız- (2), kol koy- (2), kol silk- (2), araket kıl- (2), korston bol- (2), köz car- (2), teñ carış- (2), tabası kan- (2), makul bol- (2), tırp et- (2), kusup içü- (1), kabatır bol- (1), ılım tart- (1), ooz tiy- (1), serp sal- (1), añ uulat- (1), keç kir- (1), şaňk et- (1), atka kon- (1), ayagı suyul- (1), tamaşa kıl- (1), ayak bas- (1), bala kör- (1), ırsaň et- (1), baş koy- (1), baş tart- (1), kınkıs et- (1), basa tüş- (1), ülp et- (1), oyun sal- (1), başın ala kaç- (1), bayır al- (1), boo tüş-

(1), çaarı çık- (1), bet kel- (1), kayra tart- (1), boy cet- (1), boyu çık- (1), een kal- (1), çabuul koy- (1), kurman çal- (1), naarazı bol- (1), carım tiy- (1), kol alış- (1), cer tepsep cür- (1), oozun bas- (1), kokus bol- (1), cıluu söz taap ayt- (1), col başta- (1), colun coldo- (1), cön ele koy- (1), cür oltur- (1), ır ırda- (1), ıras ayt- (1), kalç kalç et- (1), karç ur- (1), colgo sal- (1), kıya baspa- (1), kaza bol- (1), kol bulga- (1), kol cet- (1), kolun üylö- (1), kozgoçu bol- (1), köz ilin- (1), közün cırt- (1), kün ırayı surdan- (1), lapıldata bas- (1), murdu salañda- (1), orun al- (1), ot al- (1), ot içker- (1), sooda kıl- (1), şük otur- (1), sayma say- (1), sulk cat- (1), tazalay al- (1), tizgin tart- (1), kolumda kal- (1).

Aşağıda, eserde yer alan tek anlamlı söz öbeği biçimindeki (birleşik) fiillere dair sayısal veriler tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 7. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Yapısındaki Fiillerin Sayıları	Sıklık Sayıları
8	1	8
7	1	7
6	1	6
5	1	5
4	1	4
3	1	3
2	16	32
1	68	68
Toplam	90	133

Tablo incelendiğinde, tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 90 farklı fiilin toplamda 133 kez kullanıldığı görülmektedir. Tabloda; sol sütun fiillerin tekrar edilme sayısını, orta sütun bu tekrar sayısına karşılık gelen söz öbeği (birleşik fiil) sayısını, sağ sütun ise kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 2. 2. 2. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)

Çok anlamlı birleşik fiiller, söz öbeği yapısında en fazla 2 anlamda görülmüştür.

İki anlamlı söz öbeği yapısındaki fiiller (birleşik fiiller): caman kör- (5), kol kötör- (4).

Tablo 8. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)

Farklı Anlam Sayıları	Söz Öbeği Yapısındaki Fiillerin Sayıları	Sıklık Sayıları
2	2	9
Toplam	2	9

Yukarıdaki tabloya göre çok anlamlı söz öbeği yapısındaki 2 farklı birleşik fiil, toplam 9 kez kullanılmıştır. Tablo; sol sütunda birleşik fiillerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta sütunda bu anlamlara karşılık gelen söz öbeği sayısını, sağ sütunda ise kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 3. KALIP SÖZLER

“Kalıp sözler, bir toplumun bireyleri arasındaki etkileşimlerde, sosyal gelenek ve alışkanlıklar doğrultusunda kullanılagelen ifadelerdir” (Aksan, 2004: 35).

Dilsel söz varlığını; kalıp sözler, sözcükler ve diğer kalıplaşmış birimler (atasözleri, deyimler, birleşik yapılar) birlikte meydana getirmektedir. Hem sözlü hem de yazılı dilde sıkça kullanılan bu ögeler, neredeyse tüm iletişim ortamlarında görülmektedir (Gökdayı, 2019: 23).

Kalıp sözler, dilin ayrılmaz bir bileşeni olmanın yanı sıra kültürün aktarılmasında ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de önemli bir işlev üstlenmektedir.

Bu bağlamda kalıp sözler; atasözleri, deyimler, ikilemeler, ilişki sözleri ile dualar, beddualar ve argo sözler başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

1. 3. 1. Atasözleri

Korkmaz'a göre atasözleri; anonim özellik gösteren, geçmiş kuşaklardan aktarıldığı kabul edilen, toplumun uzun yıllar boyunca edindiği tecrübelerden beslenen, ortak düşünce ve davranış biçimlerini yansıtan, dünya görüşünü ortaya koyan, kural değeri taşıyan kısa ve özlü sözlerdir (Korkmaz,1992: 15).

Eserde tespit ettiğimiz atasözleri aşağıda yer almaktadır.

ak köñüldün atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt (1), cektun conu katuu (1), At ölbösö doñuz kopsun (1), korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem izdeyt (1), özün sıylabagandı özgö ayabayt (1).

Aşağıdaki tabloda eserde yer alan atasözlerine ait veriler tablo halinde sunulmuştur:

Tablo 9. Atasözleri

Tekrar Sayıları	Atasözlerinin Sayıları	Sıklık Sayıları
1	5	5
Toplam	5	5

Yukarıdaki tabloya göre, eserde 5 atasözü toplam 5 kez kullanılmıştır. Tablo sütunları sırasıyla tekrar sayısı, atasözü sayısı ve kullanım sıklığını göstermektedir.

1. 3. 2. Deyimler

Aksoy'a göre deyimler; etkili bir anlatım özelliği taşıyan, çoğunlukla gerçek anlamından farklı bir anlam barındıran kalıplaşmış sözcük gruplarıdır (Aksoy, 1971: 49). Korkmaz ise deyimleri, birbirleriyle yakın ya da uzak ilişki kurulan iki unsur arasında benzetme yoluyla, birinin adının geçici olarak diğerrinin adıyla ifade edilmesi durumu olarak açıklamaktadır (Korkmaz, 2014:28)

Vardar'a göre deyim, sözlüksel birim niteliği taşıyan ve çoğunlukla gerçek anlamından farklı bir anlam barındıran kalıplaşmış söz öbeğidir (Vardar, 2007: 71).

Hatiboğlu, deyimleri anlatımın etkisini artırmak amacıyla kullanılan; bazı sözcükleri sabit kalan, bazıları ise çekimlenebilen kalıplaşmış dil öğeleri olarak tanımlar (Hatiboğlu, (1982: 194).

İncelediğimiz eserde deyimler en fazla 19, en az 1 kere kullanılmıştır. Kullanım sıklıkları dikkate alındığında, en çoktan en aza doğru sıralama şu şekildedir: cakşı kör- (19), dem al- (12), tañ kal- (12), esi çık- (10), baş aylan- (7), moyun tol- (6), es al- (6), ün sal-/ün çıkar- (6), esine kel- (6), aylası tügön- (5), azap tart- (5), canı key- (4), can bol- (4), coop ber- (4), tak sekir- (5), baş iyke- (5), ün katpa- (5), baş çayka- (5), kulak tun- (5), kapa bol- (5), kaş karay- (5), közün cum- (4), baş kötör- (4), tınç al- (4), kulak sal-/kulak töşö- (4), mas bol- (4), cer tişte- (4), kolunan kel- (4), tuş bol-/tuş kel- (4), kıl et- (3), koldon al- (3), başın cerge sal- (3), kın debe- (3), uraan çakır- (3), tañ at- (3), közün aç- (3), salam ayt- (3), közgö urun- (3), közü öt- (3), bık et- (3), kolgo ilin- (3), coop kayt- (3), kol sal- (3), köz cum- (3), baştan keç- (3), közgö kör- (3), canı karar- (3), şağı sın- (3), kün kör- (3), beti çımıra- (2), kızmat kıl- (2), cerge ber- (2), kol ber- (2), bata kıl- (2), cay al- (2), kors et- (2), cürögü aylan- (2), küñk et- (2), tabası kan- (2), çala bol- (2), payda bol- (2), kün bat- (2), aldan tay- (2), aza küt- (2), cürögü orduna kel- (2), es tart- (2), kolgo tiy- (2), kolgo al- (2), ant ber- (2), köz açırba- (2), esi oo- (2), közü cet- (2), canına bat- (2), kolgo tüş- (2), booru ooru- (2), köñülü aynı- (2), köñülü kötör- (2), korduk kör- (2), üröyü uç- (2), can kaşay- (2), köz irme- (2), közdön uç- (2), köñül çök- (2), közgö çal- (2), tınçın al- (2), közünö körün- (2), kayım bol- (2), közünün ağı menen teñ aylan- (2), zar kakşa- (2), cini kel- (2), nazarı tüş- (2), tik bak- (2), sirkesi suu kötör- (2), köz aç- (2), öpkö öpkösünö bat- (2), selt et- (2), tınçı ket- (2), töböşü kökkö cet- (2), tüşkö kir- (2), kuyrugun kıpçı- (2), ubara bol- (2), oylop tap- (2), col kara- (2), cin kayna- (2), kabagı bürköl- (2), üröyüñ uç- (2), adam sanına koş- (1), kulagı çuulda- (1), akıl koş- (1), közün kara- (1), alı kel- (1), cini karma- (1), kara bas- (1), alın sura- (1), colduu bol- (1), köñülü sizda- (1), kaygı tart- (1), salam ber- (1), baası ket- (1), içi aç- (1), azapka mal- (1), et-cürögü elcire- (1), balık uula- (1), baş iydir- (1), başı sın- (1), aylası ket- (1), kar oozuna keptel- (1), kañırığı tütö- (1), kaparına al- (1), İşti kудay ala koy- (1), azap ce- (1), can kir- (1), boy ur- (1), karşı çık- (1), cılt ber- (1), esimden çık- (1), ebi kel- (1), caagin can- (1), caagin bas- (1), tıp basıl- (1), bışı kulak bol- (1), bıçakka tüş- (1), can çık- (1), çildey tar- (1), alı kel- (1), canı tın- (1), cakşı bol- (1), caman çık- (1), kanatına kalkala- (1), canıbizdı oozgo tişte- (1), celi çık- (1), cer kuçakta- (1), col tos- (1), capa çek- (1), cürögü mıkçıl- (1), cürögün öy- (1), cürök elcire- (1), kıçuusu kan- (1), cürök ürk- (1), tobo keltir- (1), dem cut- (1), közü tün- (1), demin bas- (1), canı çımıl- (1), demin kıs- (1), ep kelişip kal- (1), es tarta elek- (1), esebine koş- (1), eske tüş- (1), eske tut- (1), kılkan murut kır caba elek- (1), alı cetpey kal- (1), sırtın sal- (1), es-uçun cıyna- (1), içi açış- (1), içi ezil- (1), saal sına tüş- (1), ayagin çıgarsa bol- (1), öç al- (1), eske sal- (1), indını öçö- (1), ır

kel- (1), boorum aç- (1), ıraa kör- (1), esinen acıra- (1), iyin kuuş- (1), kaktabay kanın sor- (1), izin suut- (1), kabagı sal- (1), karaan bol- (1), kiçik kıl- (1), kiçine köçük bas- (1), kın de- (1), kır körsöt- (1), kıyal küt- (1), içten siz- (1), sözgö kir- (1), kölökö tüş- (1), kolun kara- (1), ıraazı bol- (1), arka tut- (1), köñülü açıl- (1), köñülü cay- (1), köñülü karañgıla- (1), köñülü siz- (1), köñülü tınç- (1), köñülü toy- (1), köñülün al- (1), koptuu keyiş tart- (1), kor bol- (1), köz art- (1), köz kırın sal- (1), köz kıs- (1), közdörü çanagınan çık- (1), közgö il- (1), közgö say- (1), köz caz- (1), köñül kaltır- (1), közün kılğır- (1), büyrü kız- (1), közün tazala- (1), közünö çalın- (1), uç kıyır- (1), közünö caş teğ- (1), baş çıgar- (1), baş koş- (1), oozu açıl- (1), köñülü açık bol- (1), söğü ce- (1), köñülün kötör- (1), közünün nuru öç- (1), kucurun kandır- (1), kulak kak- (1), kulak bol- (1), kulak meesın al- (1), kulak murun kesken- (1), kurup kal- (1), közü karañgıla- (1), kut tüş- (1), lam de- (1), mas kıl- (1), moyun soz- (1), öñ-aletten ket- (1), oozunan kebi tüş- (1), ört al- (1), aldın tos- (1), oygo bat- (1), peyildi kenen koy- (1), peyili keñel- (1), köz cet- (1), sadagañ bol- (1), şıldıñ kıl- (1), sırtınan koldo- (1), közü kanık- (1), katuu ayt- (1), söz kıyabı kele kal- (1), söz kıztı- (1), sözü kulagının uçunan ket- (1), tañ ele bol- (1), tayak ce- (1), terge çömölüp kal- (1), tik tur- (1), tildeerin tilde- (1), tili çık- (1), can aç- (1), köz çaptır- (1), tili kürmöl- (1), tınçımdı al- (1), zarına kıl- (1) tıp bas- (1), tıptıypıl kıl- (1), söz al- (1), söz ber- (1), tırpım kal- (1), tirüü cür- (1), tobo kel- (1), tumşugun sundur- (1), tüş kör- (1), tüş üyrü- (1), tüşük tart- (1), uç-kıyır- (1), üroy uçur- (1), uyat kıl- (1), kepke kemtik sözgö söltük bol- (1), kaniyet kıl- (1), uykuları kan- (1) közü teşil- (1), can acı- (1), kulaktın kıçuusun kandır- (1), köz ayr- (1), uyku kaç- (1), esime kıl et- (1), esin cıy- (1), köz aldına eles tart- (1), nes bol- (1), ömür sür- (1), canı cay al- (1), akıl bayla- (1), akıraya kara- (1), alik al- (1), işene ber- (1), içe al- (1), atı öç- (1), kalp ayt- (1), ayakka cet- (1), cardam ber- (1), sandan çık- (1) köñülü cibi- (1), başına cün çık- (1), başına kötör- (1), beşenesine kün kon- (1), cön cat- (1), boy kötör- (1), boyun taşt- (1), tabala-/taba kıl- (1), bütün başın cala- (1), canın kaysala- (1), naarazı bol- (1), canınday kör- (1), cark et- (1), çark imer- (1), cek kör- (1), cıldızı tüş- (1), cinge tiy- (1), mooku kan- (1), cöngö sal- (1), daanaraak tırt- (1), meenetiñdi al- (1), doo ket- (1), mee kayna- (1), dür et- (1), eer beldi aş- (1), erinderin kımtı- (1), aman kal- (1), erdi kebers- (1), etegine ırıs tol- (1), aşkaza oy- (1) eles tart- (1), ıza kıl- (1), keçirim sura- (1), kep sal- (1), dalbas ur- (1), başı oo- (1), eles al- (1), kıykım tap- (1), kol coorut- (1), kol karmaş- (1), kol sun- (1), kolu cet- (1), köñülü aylan- (1), közdün coosun al- (1), bağın bayla- (1), közü açıl- (1), şek sana- (1), küç al- (1), küç tol- (1), kün buzul- (1), kün çık- (1), künöögö

bat- (1), kıyına tur- (1), mundarım kaltıray başta- (1), şakaba çek- (1), şaştısı ket- (1), sılay ket- (1), şırpı uk- (1), söz bol- (1), catka bil- (1).

Aşağıdaki tabloda, eserde kullanılan deyimlerin sayısal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 10. Deyimler

Tekrar Sayıları	Deyimlerin Sayısı	Sıklık Sayıları
19	1	19
12	2	24
10	1	10
7	1	7
6	4	24
5	9	45
4	11	44
3	20	60
2	57	114
1	261	261
Toplam	367	608

Yukarıdaki tabloya göre toplamda 367 deyim 608 kez kullanılmıştır. Tabloda; sol sütun deyimlerin tekrar sayılarını, orta sütun bu tekrar sayılarına karşılık gelen deyim sayılarını, sağ sütun ise deyimlerin kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1.3.3. İkilemeler

Hatiboğlu ikilemeleri şu şekilde tanımlar: “İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek ve kavramı zenginleştirmek amacıyla; aynı sözcüğün yinelenmesi ya da anlamları birbirine yakın, zıt veya sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır” (Hatiboğlu,1981: 9).

1.3.3.1. Tek Anlamalı İkilemeler

İncelediğimiz eserdeki ikilemeler, tek anlamalı ve çok anlamalı olmak üzere iki ayrı başlık altında değerlendirilmiştir.

Eserde yer alan tek anlamalı ikilemeler, 12’den 1’e kadar değişen sıklıklarla kullanılmıştır. Bu ikilemeler, en çoktan en aza doğru şu şekilde sıralanmıştır: maşine-dükön (12), eki-üç (11), ata-ene (8), ızı-çuu (5), ata-babam (5), uygu-tuygu (5), alay-dülöy (4), dene-boyu (4), calınıp-calbara (4), kempir-çal (4), üstü-üstün (4), opur-topur (3), üzül-kesil (3), akıl-esi (3), ömür-boyu (2), balık-bala (2), bay-manap (2), çaar-ala (2), kürküröp-şarkırap (2), ar-namıs (2), budur-budur (2), çımın-canı (2), aş-toy (2), kulak-meeni (2), ura-a (2), içken-cegen (2), karagay-daraktar (2), üy-üylörünö (2), karan-tün (2), ilgeri-ilgeri (2), kalç-kalç (2), idiş-ayak (2), köl-şal (2), aytıp-aytpay (2), bala-çaka (2), bala-bakıra (2), ordu-orduna (2), biri-birine (2), ar-ar (2), ubay-çubay (2), dirt-dirt (1), bırın-çırın (1), añ-tañ (1), üy-üydön (1), üyür-tobu (1), adam-ata (1), şaşa-buşa (1),

üy-üygö (1) abiyir-ızasına (1), içi-eñşerilip (1), açıp-cumgan (1), aga-ece (1), cat-cat (1), aga-karındaş (1), agıp-agıp (1), ak-kızıl (1), ak-kögüş (1), ak-sarı (1), uul-kelin (1), salt-sapar (1), öpkösün-kaga (1), aldı-artınan (1), kaşıp-tazalap (1), saya-kubat (1), tiginde-mında (1), albuut-tuugu (1), özü-özü (1), al-cay (1), aldı-üstü (1), oturgan-oturgan (1), al-el (1), oholop-ontogon (1), alep-celep (1), alıstan-alıstan (1), andan-mında (1), anday-mınday (1), arıp-açtı (1), tamak-aş (1), erdi-katın (1), cürök-zaada (1), at-patı (1), ava-ene (1), altın-kümüş (1), tüşündübü-cokpu (1), ölüp-talat (1), ayıl-kıştak (1), ün-şıbır (1), aylana-tegerete (1), aylanıp-kagılıp (1), cele-corto (1), bak-taalay (1), catsa-tursa (1), içi-koyn (1), bala-bakça (1), balık-balırlar (1), üstü-baştarı (1), bas-arı (1), opurup-capırıp (1), ana-mına (1), baylap-tañıp (1), tuulup-ölüp (1), ulam-ulam (1) bau-bau (1), esirtet-esirget (1), bel-belestin (1), tekirek-taskak (1), oyu-ongo (1), şaşıp-buşup (1), beşten-ondon (1), cölöp-tayap (1), bırışıp-tırışıp (1), bok-cın (1), bölök-bötön (1), boor-böyrök (1), boorum-ay (1), kez-kez (1), saman-kık (1), caan-çaçın (1), conup-cışıp (1), çaçılğan-sıngan (1), kübür-şıbır (1), calgız-carım (1), kızgılt-sarı (1), cañ-cuñ (1), topurak-kan (1), çarçadım-çalık (1), carılbagan-ayrılbagan (1), caşırbay-kısınbay (1), çay-çamek (1), berip-berip (1), celip-cortup (1), çoñ-çoñ (1), aytsa-aytpasa (1), cıyırma-otuz (1), cok-cok (1), karşı-terşi (1), aman-soo (1), comoktop-coktop (1), çüçkürüp-bışkırıp (1), elden-murun (1), buyum-keçe (1), emes-ov (1), biröö-carım (1), bir-eki (1), içi-eñşerilip (1), ılay-çañga (1), ayak-baş (1), kalem-salem (1), kaldır-şaldır (1), azap-tozok (1), kудay-ay (1), ire-şirede (1), kalptı-çındı (1), karı-caş (1), karın-karın (1), başı-közü (1), kemege-oçoktun (1), kemege-samoordu (1), kemer-kemer (1), kır-kırdın (1), kıyal-münözü (1), kıygaçtap-kıyalap (1), kızıl-cayan (1), kızıl-sarı (1), küşül-bışıl (1), kız-kelin (1), kobur-soburdu (1), köbürüp-cabırıp (1), koktu-kolottu (1), beti-başı (1), akırek-alkım (1), kolu-den (1), cayma-cay (1), bas-bas (1), körgön-bilgen (1), koroo-koroosu (1), ata-tegin (1), asta-astala (1), koroo-koroo (1), körüp-bilip (1), köynök-dambal (1), koyun-koltuk (1), kудay-ay (1), küñgöy-teskey (1), küñk-mıñk (1), kün-tün (1), kürt-kürt (1), küşüldöp-bışıl (1), küşüldöy-bışılday (1), kuuluk-şumdugu (1), kuyruk-boor (1), maal-maalı (1), mal-canga (1), mektep-internatka (1), miñ-miñ (1), kırs-kırs (1), miñ-san (1), omuroo-töşü (1), oñ-solu (1), öpöñ-öpöñ (1), oyun-tamaşa (1), pay-pay-pay (1), obol-murun (1), sarımsak-sogon (1), sıymıktan-bagandaçı (1), sıy-urmatka (1), şorpo-şileñ (1), tak-tak (1), taram-taram (1), teñ-kurbular (1), tigini-munu (1), tıp-tıp (1), tökpöy-çaçpay (1), atın-saltın (1), to-tokoy (1), түp-tүp (1), turgan-turgan (1), ulup-uñşuyt (1), ata-salt (1), uluu-kiçüü (1), uruk-tukum (1), uruk-uruk (1), uyku-soonun (1), apırtıp-capırtıp (1).

Tablo 11. Tek Anlamalı İkilemeler

Tekrar Sayıları	Tek Anlamalı İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
12	1	12
11	1	11
8	1	8
5	3	15
4	5	20
3	3	9
2	26	52
1	184	184
Toplam	224	311

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, tek anlamalı 224 ikilemenin toplamda 311 kez kullanıldığı görülmektedir. Tabloda sol sütun ikilemelerin tekrar sayısını, orta sütun aynı sıklıkta tekrarlanan ikileme sayılarını, sağ sütun ise ikilemelerin kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 3. 3. 2. Çok Anlamalı İkilemeler

Eserde çok anlamalı ikilemeler en fazla 3 anlamda kullanılmıştır.

Üç anlamda kullanılan ikilemeler: anda-sanda (5), aska-zoo (4).

İki anlamda kullanılan ikilemeler: burkan-şarkan (4) şatıra-şatman (4), too-tokoy (4), ukum-tukum (3), küyüp-canıp (3), bara-bara (3), arkı-terki (2), adır-adır (2), ayrañ-tan (2), çımın-kuyun (2), arı-beri (2), çaşoo-turmuşun (2), mömö-cemiş/mömö-çömö (2), kadır-bark (2), cölöp-tayap (2), salaa-salaa (2), aman-esen (2), tuş-tuşka (2), ayıl-ayıl (2), koro-koroo (2).

Aşağıda, eserde kullanılan çok anlamalı ikilemelere dair sayısal bilgiler tablo olarak verilmiştir.

Tablo 12. Çok Anlamalı İkilemeler

Farklı Anlam Sayıları	İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
3	2	9
2	20	49
Toplam	22	58

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, 22 ikilemenin 58 sıklık ile kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda; sol sütun ikilemelerin sahip oldukları anlam sayısını, orta sütun farklı anlamlarda kullanılan ikileme sayılarını, sağ sütun ise bu ikilemelerin kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 3. 4. İlişki Sözleri

Aksan’a göre *ilişki sözleri* toplum üyelerinin iletişim sürecinde başvurdukları ve zamanla gelenekselleşmiş dilsel kalıplardır. Bu tür sözler, insan ilişkilerinde çeşitli bağlamlarda ortaya çıkmakta ve Türkçenin kendine özgü yapısıyla Türk kültürünün farklı boyutlarını açığa çıkarmaktadır (Aksan, 2004: 34).

İncelediğimiz eserde yer alan ilişki sözleri en fazla 12, en az 1 kez kullanılmıştır. Bu sözlerin sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: uçuraşabız (12), arbagıla (4), kayır koş (4), emne boldu (3), assaloomaleykum (2), arıbañız (1), saga emne boldu (1), salamin alik (1), salamdaşuu (1), astapıralla (1), aman esenbi (1).

Eserde tespit edilen ilişki sözlerinin sayısal verileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 13. İlişki Sözleri

Tekrar Sayıları	İlişki Sözleri Sayıları	Sıklık Sayıları
12	1	12
4	2	8
3	1	3
2	1	2
1	6	6
Toplam	11	31

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, eserde toplam 11 ilişki sözünün 31 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Tablo sütunları; sol tarafta ilişki sözlerinin tekrar sayılarını, orta kısımda tekrar sayılarına karşılık gelen ilişki sözü miktarını, sağ tarafta ise ilişki sözlerinin kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 3. 5. Dualar ve Beddualar

Dua ve beddua terimleri, halk kültüründe geçmişte sırasıyla “alkış” ve “kargış” olarak adlandırılmıştır. Dua; bireyin kendisi ya da çevresi adına Allah’tan iyilik, sağlık ve huzur talep ettiği sesleniştir. Beddua ise bu yapının zıddı olarak, bir başkasına yönelik kötülük dileğini ifade eder. Günümüzde ise ‘beddua’ kavramı yalnızca bu adla sınırlı kalmamakta; halk söyleminde ‘kargış’, ‘ah’, ‘ilenme’ ve ‘ilenç’ gibi çeşitli adlarla da karşılanmaktadır. Bu durum, olgunun halk dilindeki ifadesel çeşitliliğini ve kullanım zenginliğini göstermektedir.

Beddua, kalpte biriken öfkenin dile kötü temennilerle döküldüğü andır (Ersöz, 2014: 30).

Eserdeki dualar, en çok 4 kez ve en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bu tekrarların sıklıkları aşağıda çoktan aza doğru sıralanmaktadır: col bolsun (4), kuda kaalasa (3), kuday betin arı kılın (2), kuday buyursa (2), kuday calgasın (2), kuday calgap (2), kuday

bersin (2), işti kудay ala koy (1), kудay alkasın (1), kудay bir sakta (1), kудay koldoso tirüü can öz colun taap ketet (1), bay bolgur (1), kудay koldoy kör (1), kut bol (1), kудay öz közümö kubat ber (1), kудay saktasın (1), kудaya şügür (1), kудayga zar kakşa (1), kудay ömürlörünö bereke bersin (1), karaçı kудaydın künün adegende ele mınça üyüp salıptır (1), arbagı biyik kasiyeti uluk umay enebiz müyüzdüü bugu ene aksarbaşıl kara toktunu saga dep aytıp koydum arnap çaldım tukumuñu kalpıs cerden kataal boroondon saktapsıñ ata bababızga emizgen ak sütün saktadı enelik meerimiñ keçirimdüü cürögün saktadı tukumuñdu ceribe aç bel kuu congo taştaba agını katuu suudan sakta niyeti buzuk coodon sakta caman közdön sakta kesir sözdön sakta ukum tukum urpaktarıñdı teñirden surap bergen meken ceriñdi tübölük kalkalay cür oomiyn(1).

Aşağıda, eserde geçen dualara ilişkin sayısal veriler tablo hâlinde sunulmuştur:

Tablo 14. Dualar

Tekrar Sayıları	Duaların Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	4
3	1	3
2	5	10
1	14	14
Toplam	21	31

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, toplam 21 duanın 31 kez kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Tablo, sol sütunda duaların tekrar sayılarını, ortadaki sütunda her tekrar sayısına karşılık gelen dua sayısını ve sağ sütunda ise duaların kullanım sıklıklarını göstermektedir. Bu düzenleme, verilerin daha sistematik bir şekilde analiz edilmesini sağlamaktadır.

Eserde beddualar en fazla (4), en az 1 kere tekrarlanmıştır. Tespit edilen beddualar aşağıdaki gibidir: kудay betin körsöt (4), cerge kir (2), köyröñ düğünör (1), coldo kalsın (1), kудay al (1), kудay canımı al (1), canıñ çıksın (1), kудay ursun (1), köyröñ düğünör coldo kalsın (1), menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem (1), meyli kışı kataal bolso da cazgı cuttan saktasın cakşılığın buyursun (1), ak sütün ursun (1).

Aşağıda, eserde geçen beddualara ilişkin sayısal veriler tablo hâlinde sunulmuştur:

Tablo 15. Beddualar

Tekrar Sayıları	Bedduaların Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	4
2	1	2
1	10	10
Toplam	12	16

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, eserde toplam 12 farklı beddualanın 16 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Tablo sütunları; sol kısımda bedduaların tekrar sayılarını, orta kısımda bu tekrar

sayılarına karşılık gelen beddua miktarını, sağ kısımda ise bedduaların kullanım sıklıklarını göstermektedir.

1. 3. 6. Argo kelimeler

Argo, topluluk ya da meslek gruplarındaki bireylerin, ortak dildeki sözcüklere farklı anlamlar yüklemesi veya yeni kelime ve deyimler türetmesiyle oluşan; toplumun geneline anlaşılmayan özel bir sözvarlığıdır (Aslan, 2015: 34).

Eserde yer alan argo sözcükler yalnızca bir kez kullanılmıştır.

ılcıragan ookatıñdı ursun (1), butumun başın cala (1), corugu kurusun (1), ittin kötkü şıyragina teñelbegen neme (1), döböt cıttabas kançık (1), kудaydın da közü tüz emes (1), mandayı carıl (1), sintagar közöl ölük (1), u eneñdi urayın (1), a canağı akça balaketiñ kurusun cокtun conu katuu (1), bogun ceysıñ (1).

Bu veriler aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 16. Argo Kelimeler

Tekrar Sayıları	Argo Kelimeler	Sıklık Sayıları
1	11	11
Toplam	11	11

Tablo incelendiğinde, eserde yer alan 11 farklı argo kelime toplam 11 kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda; sol sütunda bedduaların tekrar sayıları, orta sütunda bu tekrar sayılarına karşılık gelen beddua adedi, sağ sütunda ise bedduaların kullanım sıklıkları gösterilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BEYAZ GEMİ ROMANININ BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

A

A canağı akça balaketiñ kuru-: “O parayı kahretsin.” Anlamındaki ifade.

A canağı akça balaketiñ kurusun cohtun conu katuu

degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/33)

A kokuy tars: Birdenbire.

Anın oyun Momun buzdu

A kokuy tars esimden çıgıp ketken tura dep (91/10)

Aarçı-: Kiri veya başka bir şeyi silerek temizlemek, gidermek.

Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk

alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/28)

Maldı aldığa cayıp koyup otursam oozdorum kuu çöp

menen aarçışat (29/30)

Baarıñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldağı çöntögüñdögü akça emey emne (24/17)

Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen

arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/14)

Ab: Su.

Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü

cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/30)

Aba: 1. Ağabey.

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)*

2. Büyük erkek kardeş veya büyük amca çocukları.

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)*

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayırdı
Akşam cok ele aba dep başın çaykadı (24/14)*

*Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/1)*

*Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/35)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalaman uyatsız közünö caba (51/3)*

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatanı
karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/11)*

*Kıskısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/3)*

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/6)*

*Müyüzüñö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı ekö (112/36)*

*Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/16)*

*Köl aymağın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/34)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

*Oroz abam tuura aytat özübüz too tašta caşasak
cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/15)*

*Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı
berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/1)*

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/25)*

Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp

Momun abanın neberesi emessiñbi (117/36)

*Akırın Baltek kınşılap şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

Aba: (III). Hava, gökyüzü.

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/14)*

*Akırındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/19)*

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/6)*

Abal: Ahval, durumlar, vaziyetler.

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

Abay: Dikkatlilik, ihtiyatlılık, farkındalık.

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/24)*

Abcaşık: Bekçi.

San Taştın koruk tokoyunun abcaşığı Orozkul Balacanovdun (84/37)

Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat

közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/21)

Abdan: Çok, aşırı.

Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü

Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)

Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip

kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)

Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı

köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dağı bir (54/37)

Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü

Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)

Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu

bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)

Abışka: Yaşlı adam, ihtiyar.

İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup

iyçülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/10)

Abışkanın betine iley ızırındı Orozkul

Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/7)

Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim

Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/25)

Al cön ele intızarlıktan bekerlikten

kelatkanday A cınında abışkanın kayra kaçır (139/34)

Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında

kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)

Dep bir kezde tayatasına stılykka kelgen Abışka munu

canına budaat körüp Kuday öz közüñö kubat bersin (38/13)

Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/20)
Bılcıraba abışka Cetişet Attı çigar (88/26)

Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/18)

Kayt artıña Kayt bolboso
Abışka kayrılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/22)

Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)

Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbıradı Iylap oturat ölorçö tepkilep salıptır (105/17)

Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday
kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/23)

Karañgı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colı da unçukpadı (134/28)

Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/8)

Caga ketti
Abışka çürüşüp başın kötörbödü Al birdeme aytıp (137/16)

Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke (137/32)

Abışka Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/13)

Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam
Mıltıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/32)

Üyrüp Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalganbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/15)

Bay manaptar karañgı kedeylerdi korkutuş için oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/20)

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
miltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/29)*

Bu düynödö ne kızık Abışka (163/26)

*Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Kariganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/20)*

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboyt (163/4)*

*Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Miltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)*

*Uşunu aytıp esi çıkkın bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/34)*

*Abışka ontop aldı kibir etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelebi dedi ıy aralaş (165/21)*

*Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)*

İki işene koyçuñ men ekem go abışka Al kuu (30/10)

*Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/2)*

*Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı
Deği emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/8)*

*İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özüñçö (137/36)*

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/16)*

*Senin tayatañın kümbözünö koyobuz Abışkanı biz kaday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alışsın Mından (154/25)*

Azamatsiñ abışka (158/37)

Kördüñbü bizdin abışkanı dalay cigit coldo kalat (158/35)

Baarı külip atıştı baarının köñülü caydarı abışkanı maktap catıştı (159/2)

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim miltıktı Abışkanı (163/2)*

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılmaşının
şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/11)*

*Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/19)*

*Ceeğindeki buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/3)*

Abiyir: Vicdan.

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/31)
Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırimtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

Abiyir-ıza: Şöhret, nam, ün, mahcubiyet, utanma durumu.

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan miltık (165/7)*

Abzel: Doğru, uygun, iyi.

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papočka mamochkalap (83/9)*

Acaan: Taşkın, hırçın.

*Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/23)*

Acap/acayıp: Çok güzel, harika.

*Iraazı kılşa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/26)*

*Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin
bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/36)*

Acat: Hacet, ihtiyaç, gereklilik.

*Bolgondo mintip Orozkul dagı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/31)*

Acıra-: Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak, uzak olmak.

*Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/16)
Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/32)*

Aç-: 1. Açmak.

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)*

*Köbük agımga boy urat Suu astında közün cumbayt
Antkeni balıktar suuda közün açıp cüröt emespi A (42/32)*

*Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün ańtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/7)*

Öz kişilerbiz

Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/6)

Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele

oşondoy dedim Mınday eski sözüñdö maga ikinci (162/21)

Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama

boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/28)

Kolu kaltırayt

Momun tunargan közüñ arañ açıp balanı bir karadı (59/34)

Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay

emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)

Cıdırıp açılát Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka

başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/9)

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılát okşoyt dedi tayatası (129/6)

Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi

balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)

Ayerde suu tübüñdö balıkça közüñ açıp süzgöñdö

kantip üyröñgönün büt aytıp beret (50/27)

Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine

albay cılmayıp tosüp alıшат Enenin oşol cılmayganınan (92/29)

Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee küñü ölüüñdön

kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)

Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday

tuyuldu oholop ontogon üñdörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)

Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkır bürküp

balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/29)

Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat

Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/16)

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/29)*

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir bürkölüp açılbadı Birok balanın (130/12)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç a kelet (20/5)*

*Aydın carığı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/10)*

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açır bay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/13)*

*Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birook bala oşogo (43/8)*

*Közdün suhuulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırtıp barat
Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütökön tigi (90/33)*

*Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)*

*E Seydakmat emne ırsañdaysıñ Açkılıña toyup
algansıñ go kem (149/3)*

*Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)*

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)*

*Balanı oygottu
Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)*

Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköo çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/10)
Öñörüp üygö cönödü
Kursagiñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/12)
Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagiñ açtıbı (156/32)

2. Kapalı, örtülü durumdan çıkarmak.

Aksakal açıñız Üşüp kettik
Siler kimsiñer (120/3)

3. Açmak, görünür duruma getirmek.

Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/32)
Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)

4. Açmak, sıkılganlığını, utangaçlığını gidermek.

Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/28)

Aç: Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.

Kutulganda emne kursagı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)
Kimdin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbız açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)

aça: 1. Ayrı, farklı.

Cetimdin carı kıldır birok tagdırı ceti açā
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıçı (68/9)

2. Çatal, çatallı.

Canında açā tuyak tört şıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi bu (153/31)

Açı-: Mayalanmak, kabarmak, köpürmek.

Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün
kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)

Açık: Açık, açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı.

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı
teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)
Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/10)
Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndöğü (22/17)
Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)
Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/23)
Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)
Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)
Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)

*Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana körüindü (142/25)*

Açın-: Alınarak üzülmek.

*Kökürögüñdii tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/18)*

Açıp-cumgança: Açmak-yummak.

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)*

Açış-: Acımak, sızlamak, ağrımak.

*Kere cutup canı kaşayıp turgan Kökürögü açışıp
kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdüy türsüldöyt (90/31)
Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılایt
köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/20)
Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
ısıq caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/32)*

Açuu: Sinir, öfke.

*Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/34)
Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/22)
Al Bu köñümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/30)
Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/32)
Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen caşaariñdi caşap (79/25)*

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/33)*

*Emi açuusun kimden çığarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını çok Taandardı kırayın dese (87/13)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabışı töböğö bir koygondoy (106/16)*

*Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu
karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/20)*

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/1)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kıbıroodon korkup (157/36)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülciyğön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

Açuulan-: Sinirlenmek, öfkelenmek, hiddetlenmek.

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine atkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/12)*

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/27)*

Açuuluu: Sinirli, agresif, kavgacı.

Berişti

Orozkul bugün tañ erteden beri açuuluu Erteñ menen (81/16)

Adaldık: Helal, helallik, helal olan şey.

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/23)*

*Bugu Ene aligidey bolup koştışup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)*

Adam: Adam, insan.

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüşti Baldarımdın
orduna bala izdep cüröm (70/33)*

*Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/13)*

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/10)*

*Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/35)*

*Baldarım baldarımın baldarı bilbey kalat dep adamdar
cakşılık kılbat kalat deyt (116/7)*

*Tayatası eköönün körgön küni emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırışıp caşayt Emne (134/36)*

*Mayanasın berbey koyo alat Kiyazı mayananı eñ köp alğan
adamdar eñ miktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/4)*

*Tıñ otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/12)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbat beli (42/19)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/6)*

*Kaçtı Kee küni caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)*

*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo küni Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/26)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/36)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Buruu kırk uruu birin biri moysop bütmeüyünçö tınçıy
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/14)*

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/27)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/11)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdiüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/20)*

*Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/4)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)*

*Arbagıla dedi beytaanış adamdar
Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/27)*

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın közüñçö
özün başkaldı uyat kılbası bolo (114/11)*

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/21)*

*Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan
tüşünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/27)*

*Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulğan kanday cansiñ
dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/25)*

*Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/14)*

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/6)*

*Bugu Ene özü da ee Canağı süttöy appak közü
balbıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/34)*

*Kataaldığı cok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/4)*

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/13)*

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kanday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çınında (60/8)*

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkada karagay
emes çegedek berbeske öztünö özü söz berip koygon (85/21)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)*

*Adam cok bir küñü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön küñü ne bolot (60/23)*

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıtışkan door (64/5)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/34)*

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)*

*Orun cok Anı saga aytip aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/32)*

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kaday ekenin (71/8)

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/17)*

*Atadan kalğan tümön maldı ayabas narkıbizdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkızdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot
Ee balam Baylık adamdı (75/26)*

*Izı çuu salıp kelet
Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)*

*Boydon töbödü aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/26)*

*Tegerekte can adam cok Orozkul oşonu bilip
ayttı (79/21)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/9)*

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kaday gacayıp adam Birak (116/10)*

*Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölöt
turbaybı (119/11)*

*Bu düynödö kaday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)*

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can cok El anı elpek Momun (25/29)*

*Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)*

*Dagi bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sınıarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/31)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/22)*

*Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip
kıp kızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/17)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/5)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/2)*

Adam balası: İnsanoğlu.

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)*

*Cakşılup oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/2)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/32)*

*Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/30)*

Adam sanına koş-: Adamdan saymamak.

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/23)*

Adam-ata: Âdem baba.

*Irçı
Cer kaymaktap Adam ata Ava ene caralgandan (75/6)*

Adambalık: Balık insan.

*Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/17)*

Adamdık: İnsanlık, adamlık.

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/25)*

Adaş-: Yolunu kaybetmek, yolunu şaşırmak.

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/17)*

*Dedi sovhozdun şofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/27)*

*Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/22)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)*

*Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/34)*

*Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşı kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/2)*

Adatınca: Genellikle, çoğunlukla, her zaman olduğu gibi.

*Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birook adatınca (32/34)*

Bas

Adatınca Momun aytkanına könüp berdi Ustundu (92/16)

Adiletsiz: Adaletsiz.

*Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi cok eçtemege tiyeşesi cok eç kimgi (89/25)*

Adilettik: Adaletli, adil.

Cürösüñör Uyalsañar bolo

Adilettik ornop bala ceñildenip kaldı (161/26)

Adır: Küçük tepeli yer.

Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş

kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü

mobu toolor adır bolup körünip sırtında (122/28)

Adır-adır: 1. Küçük tepeli yer.

Irın zoñkuldap koyö beret

Adır adır toolordon (149/28)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşөbüz (152/1)

2. Tepe-tepe.

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşөbüz (166/3)

Aer/ayer: Ora, o yer.

Ayerde suu tübündө balıkça közün açıp süzgөndü

kantip üyrөngөнүн бүт aytıp beret (50/27)

Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı

kara coldon attuusubu cөösübü kıbır etkendin (18/7)

Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu

takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırgıp turup (43/14)

Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo cөө

ele cetip barabız Baldar makul boldu Anda emese (126/27)

Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/33)

Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol üçün tartkıñıktap catkanın al (23/31)

Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/4)

Aytıp oturdu Arçanın alkımındağı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)

Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/15)

Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)

Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/22)

Aerde militsiya mamlekettik inspektsiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)

Aga: Ağabey, yaşça büyük olan erkek.

Tartıp saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)

Algan
Momun aga taarınbayt Al taarınsa bir gana nersege (28/36)

Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)

Atügül cek köröt bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)

Dedi bala
İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

*Ölgön öz agam bolso kızmatına men turbaganda
kim turat deyt (26/35)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpagın da kırgızdın atı (69/15)*

*Aga cardamga çurkadı
O kasiyetiñen aylanayın Müyüzdüü Ene Senin kasiyetiñ (88/17)*

*Momun elpek degen uşunday kişi
Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)*

*Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/7)*

Aga-ece: Ağabey abla.

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/22)*

Aga-karındaş: Kardeş.

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/6)*

Agım: 1. Akım, akıntı, cereyan.

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu kirip erkin çıkkıday (42/13)*

Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/12)

*Köbük agımda boy urat Suu astında közün cumbayt
Antkeni balıktar suuda közün açıp cüröt emespi A (42/31)*

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımda karay başı ıldıy suuga catat (43/4)*

*Taştardan bult sekirip agımda tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)*

*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştagı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)*

Elesti andan arı ulanta elestetip catti

Dagi ele bayagi agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)

Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar

dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/25)

2. Belli bir yöne doğru toplu hareket.

Agımına ırgıtışat Orozkul bolso Bekey taecesi

menen Momun tayatasınan keçirim surap calınıp calbarat (61/7)

Agıp-agıp: Akın akın.

Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi

Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/20)

Agış: Beyazımsı.

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo

kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)

Agış ceeke: Beyaz çizgili.

Agış ceeke kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup

turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/15)

Agıt:- Bağlı hayvanı salıvermek.

İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo

bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)

Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt

agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)

Agız: İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

*Orozkul anı karap koygon çok çakadagı suunu
alıp eki uurtunan kursagina agıza cuta baştadı (157/10)*

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

Ahıbal/ahbal: 1. Hal.

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköbüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/35)*

2. Durum.

*Ahıbalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/33)*

Ak-: 1. Akmak, sıvı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/14)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/2)*

*Sögünüp cattı Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/16)*

*Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/11)*

*Bugu maral balıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/34)*

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/1)*

2. Sıvı maddeler aşağıya yönelmek.

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)*

Suuga tüşkönbü Anan dağı til ukkanıçı Agızıp ketse (41/35)

*Eken uşunu suu bir künü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42 /1)*

*Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/31)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp böriüdüy tıtışkan door (64/5)*

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*

3. Akıtmak, dökmek.

*Cayçılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe
çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/34)*

4. Akmak, (gözyaşı) dökmek.

*Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/21)*

Ak: 1. Ak, beyaz.

*Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülciyğön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)*

*Ceeekte catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdüy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdüy (19/22)*

*Cıbrap açılât Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/9)*

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/29)*

*Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/19)*

*Etegin köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)*

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Calnıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)*

*Cerlerden çulp ırgıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

*Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)*

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

*Baldarım mına emi men silerdin eneñermin Men
silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/30)*

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/20)*

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/25)*

*Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/5)*

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee künü (72/15)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/26)*

*Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkasında (73/26)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)*

*Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/12)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)*

*Sala ketti başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

*Koyup balaga nazarı tüşkөndөy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)*

*Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılıp turdu (110/2)*

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/25)*

*Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dagı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/4)*

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırıbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)*

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çimçılایt
köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/19)*

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

*Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/12)*

*Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdiüi (138/28)*

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeeği Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/11)*

*Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken
Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/11)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)*

2. Tuzak.

*Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosıp bergen Kim bilet uşul (18/13)*

Aıl: Fakir.

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/8)*

Ak beşik: Beyaz beşik.

*Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkasında (73/26)*

Ak boz: Ak boz.

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)*

Ak cürök: Temiz kalpli, iyi niyetli, gerçekçi, başkaları için kötülük düşünmeyen, adaletli.

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)*

Ak kañk: Eyerin ön kaşı geniş ve yuvarlak olan türü. Genelde gümüşle süslenmiş. Bazen Kırgız eyeri diye adlandırılır.

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

Ak köñül: Temiz kalpli, kimseyi kırmayan, mütevazı.

*Baası keter bele anın sıñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/37)*

*Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/3)*

Koygusu çok Emne mınçalık ak köñül bular Orozkulday (60/37)

Ak köñüldün atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt: Ak gönlün atı yorulmaz, atı yorulsa da kendisinin içi rahat etmez.

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/5)*

Ak maral: Beyaz maral.

*Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi bu (153/35)*

*Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak
maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/2)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/17)*

Ak saba: Beyaz bayrak.

Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/24)

Ak söz: 1. Gerçek, doğru söz.

Cetimdin carı kıldır birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)

2. Samimi, içten söz.

Çın Ak sözüim Tigine
Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/29)

Ak süt ur-: “Ak süt çarpsın.” Anlamındaki ifade.

Ak sütüñ ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)

Akça: Para, akçe.

Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayrıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/14)
Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/23)
Kişi sanınan çıkarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/20)
Ce mobureki but maşineni biröo ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/8)
Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)
Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/17)

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/23)
Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin aıntarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/11)
Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol üçün tartkıncıktap catkanın al (23/31)
Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/12)
Taene baştıdı Akçası cok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri cokto baaluu buyum alışka batına (23/13)
Baarıñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar
Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/18)
Bolboso cabam Akçañ barbı
Dükönçü balanı cön ele şakaba çekip surap catkan (24/11)
Akça tolturalı oşondo kel (29/35)*

Ake: 1. Ağabey. Gelinlerin yaşça büyük kayınlarına hitap sözü.

*Sen kaydan çıga kaldıñ
Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/8)*

2. Ağabey, yaşça büyük erkeklere hitap sözü.

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıcı Degi Elpek ake bolboso (26/17)
Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıcı Degi Elpek ake bolboso (26/18)
Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/10)
Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/19)*

*Seydakmat ake batıraak çığıñız bizdin eldi
kutkaralı (121/21)*

*Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/19)*

3. Baba.

*Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı
Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/30)*

Akıl: 1. Akıl, tavsiye, öğüt.

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/12)*

2. Akıl, düşünme.

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)*

*Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curtka (74/31)*

*Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıby Murdagı ele cılı (84/17)*

*Kişi cok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

*Bala ketip kalsa bolmok birook emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/8)*

*Tapkan akılıñ uşubu
Tıyakta bala ıylap kalbayby (91/19)*

Akıl bayla-: Akıllanmamak.

*Uşu çaşka kelip taruuday akıl baylabadıñ go
Kaysınıñ aytayın (134/21)*

Akıl koş-: Akıl vermek, fikir vermek, düşüncesini söylemek.

*Kalğanında emes keñeşke barganda dele katışıp
oturganı bolboso akıl koşo albayt ilgerten (29/4)*

Akıldaş-: Akıl danışmak.

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığısat Abay (124/24)*

Akılduu: Akıllı.

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/30)*

Akıl-es: Akıl-us

*Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı
caraştırır can çıkpay duşmanın kapiletten (64/15)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay közüñö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/22)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

Akılman: Bilge, çok akıllı, dâhi

*Uşu baldardı emizip bagıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/36)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)*

Kaalaganıñ emne Bugu Ene

Baldardı koyo ber akılman ene senden suraganım (70/30)

Aşıkpı akılman ene küñöösüz baldardı caylaba

Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/15)

Akır: 1. Ahir, son.

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagin (151/22)
Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırgızdardın başına karantün tüştü (64/23)*

2. Sonunda, son olarak, nihayet.

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)*

Akıraya kara-: Gözlerini kocaman açmak, öfkeyle bakmak.

*Cok A tentip kelip kalğanına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/30)*

Akirek-alkım: Köprücük kemiği, boğaz.

*Tikteseñ sıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısıq aba akirek alkımıñdı nımşıtat (20/30)*

Akırı: 1. Eninde sonunda, en sonunda.

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
biyakta minday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)
Keyip turgansıdı
Akırı aytkanınday boldu Sugalaktığı bastap katındar (2310)
Akırı cazdıgının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/23)
Dep Bugu Ene cebege cetkirbey kaçtı
Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/24)*

Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)
Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/21)
Akırı birdemege oyun toptop balanın köñülün caykay
ayttı (136/13)
Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/24)
Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/19)
Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/1)

2. Sonu.

Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/23)
Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı
ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalğanbı (133/34)
Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/34)

Akırın: 1. Yavaşça, acele etmeden.

Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közün captura tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/23)
Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (6/6)
Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men
ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/24)
Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/20)

*Maraldar da bolbostur degendey akırın cönöy
berişti (142/21)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Akırın Baltek kışılup şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/21)*

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cittap cürgönü emi mintip dükönçüdön ceme uksa da (31/29)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıılçıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/25)*

*Ertemenen tayatası oygottu
Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/30)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/22)*

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/10)*

*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/11)*

*Akırındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cıluu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cıluu (130/19)*

2. Alçak sesle, yavaşça.

*Kılğırıp akırın unçuktu
Dağı bayagıbtı (99/25)*

Akırın

Orozkul caman közü menen kıyık sala karap koydu (143/21)

Tayatası ukpay kaldı

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)

*Oturup üşkürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/22)*

3. Yem teknesi, yemlik.

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/27)*

Akırında-: Yavaşlamak, hızını azaltmak.

*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/1)*

Akı: Hak, hak edilen şey.

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)
Orozkul
Oşentip içken arak menen algan tartuulardın akısına (84/6)*

Akıykat: Hakikat, gerçek.

*Bütüp küñ ötö bermek
Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/4)
Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/16)
Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatka karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/26)
Bu düynödö kaday kündü baştan keçirbeyli birook adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykatlık tübölük çaşaarı (166/34)*

Ak-kızıl: Beyaz kırmızı.

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

Ak-kögüş: Beyaz gökyüzü.

*Cıbrap açılât Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/9)*

Akkuu: Kuğu.

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/5)*

Akmak: Ahmak, akılsız.

*Akmağım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/1)*

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/4)*

*Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpoktun ayınan Anan dağı sende da bar dürbü (46/18)*

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyininen bir palto tüşpöyt (81/29)*

*Dedi sovhozdun şofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/28)*

*Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçıláp
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/8)*

*Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/22)*

Aksakal: Yaşlı veya yaşça büyük insan.

*Kelgen çooçun biröo tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/31)*

*Aldırıp atasının kümbözünün mañdayına ornotuşat
Anı körgön aksakaldar (75/36)*

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/9)*

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)*

Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe
Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/7)

Aksakal açıñız Üşüp kettik
Siler kimsiñer (120/3)

Esim kıl etse bolorbu aksakal dedi Kulubek (125/37)

Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/24)

Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/6)

Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/11)

Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/12)

Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütpöyt (149/13)

Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybızı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/20)

Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/18)

Bıyakka ötüñüz aksakal
Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/13)

Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/5)

Ötüñüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboy dep Kökötöy (158/15)

Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/20)

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)

*Teñdii aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/23)*

Aksa-: Aksamak, topallamak.

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)*

Aksarbaşıl: Kazadan kurtulduğı için kurban adama.

*Kalğan tukumun emi andaydı körbösin dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)*

Ak-sarı: Beyaz-sarı.

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp bōrūdōy tıışkan door (64/6)*

Akşıy-: Gözlerinin akıyla sinirlenerek bakmak.

*Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan
akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/34)*

*Çamalaganday tamanınan tak töbösinö çeyin akşıya
karap aldı (79/33)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/34)*

*Közün akşıytıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşılar dobulbastarın (66/5)*

Akta-: Aklamak, suçsuz, günahsız olduğunu ispatlamak.

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbū
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/12)*

*Dedi Momun cigitterdi aktap Kırıkka ayla
cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/5)*

Aktık: Suçsuzluk, günahsızlık, masumiyet.

*Ayabayt Sözümdün aktığın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsuñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

Al-: 1. Almak, bir şeyi bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

*Üygö kezek alıştırt Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

Bala kıymıldabadı

Al dep kıykırdı Orozkul (154/14)

*Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/30)*

*Üygö kezek alıştırt Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)*

Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası

Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)

*Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/8)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypine kayra kelmek Anan anan (50/21)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)*

Kabın ala keldi

Bala dürbünü közüñö tuuralap catkandı cakşı (38/17)

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat bu kудay
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/27)*

Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken

Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/12)

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/28)*

2. Almak, elde etmek.

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/11)*

3. Almak, kapmak.

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/34)*

4. Sürükleyip götürmek.

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)*
*Keteri körüniüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)*

5. Birlikte götürmek.

*Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/20)*
*Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/21)*
*Baarı cönöy berişti
Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)*

Alaksı-: Bakınmak.

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)*

*Közün çilk cumup calgızdığının unut kalganının
alaksıp bögünkü körgönün kayra körgüsü keldi (109/30)*

*Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi
Badaldan buurul (35/37)*

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/30)*

Alaksıt-: Birisinin dikkatini başka tarafa çevirmek, oyalamak.

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)*

Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi Badaldan buurul (35/37)

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/31)*

*Olup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/5)*

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

Albuuttan-: Öfkelenmek, hiddetlenmek.

*Bulut titmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

Aldın tos-: Önünü kesmek.

*Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganında
bolmok Bir topko talbay çurkap barganında (166/9)*

Aldır-: Yenilmek, yenik düşmek.

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

Aldı-üstü: Altı üstü.

*Başbagıp çığa kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey diüynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/7)*

Alek: Uğraş, meşguliyet.

*Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sırta bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/25)*

*Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)*

Al-el: El yüz.

*Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)*

Alep-celep: Sabırsızlık.

*Bala andan kabarı çok kabarlulu bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/10)*

Algaç: İlk, önce, öncelikle, başlangıçta.

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç kelet (20/5)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)*

*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oyloğu (47/25)*

Algır: Avını iyi yakalayan, alıcı, avcı (kuş, köpek).

Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep
döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/33)

Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/17)

Ali: Hâlâ, henüz, daha.

Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
ali kitep kabınan kızığı tarkay elek (35/10)

Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin
ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/4)

Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/16)

Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)

Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdü mektebibizdi (40/1)

Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/22)

Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü
Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/31)

Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan keçirerin (62/28)

Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/35)

Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/9)

*Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/31)*

*Kolunda kuralı çok Katını canında bolso bırıpırata
sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/16)*

*Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)*

*Kuday ıraa körböptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/10)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)*

*Çınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)*

*Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)*

*O azamat ersiñ goy Ondayga ali cassiñ eñ aldimen
cigit bolsaşı (114/31)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cılıusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/19)*

*Üydögülör ali uktap catıptır
Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/33)*

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdöy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagiñ çok Ali aldıma (140/10)*

*Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/31)*

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/19)*

*Go dep oyloodu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)*

Alı cetpey kal-: Hali yetmemek.

*Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu
karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/20)*

Alı kel-: Gücü yetmemek.

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıgarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/17)*

Alibettüü: İri yarı, iri yapılı.

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/4)*

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/14)*

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/17)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarby deyt dooşu (123/19)*

Alibilbeysiñ: “Henüz bilmiyorsun.” Anlamındaki ifade.

*Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp
Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/30)*

Aligi/aligiçe: 1. Deminki, önceki, evvelki.

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndöğü (22/18)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)*

*Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/30)*

Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattu
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)

Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdöğü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/26)

Ilum tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/12)

Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/23)

Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)

Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/28)

Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasiñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/5)

Bala ündöbödü Azdan soñ düköñçü dağı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/26)

Buguluktardın baarın bir tuuganım dep bilet
aligi ölgön can tördöğü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)

Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/10)

Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/10)

Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/28)

Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/32)

Düpiüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/31)

Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)

*Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)*

*Bolboso da bala bilgenderi büt Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala aligi kazak (116/26)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/10)*

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/12)*

*Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/28)*

Aligidey: Önceki gibi, biraz evvelki gibi.

*Bugu Ene aligidey bolup koştosup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/21)*

Aliginti-: O şekilde yapmak.

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/5)*

Alik al-: Selam veren kişiye cevap vermek, selam almak.

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/23)*

Alın sura-: Alın teri dökmek.

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/29)*

Alınça: Elinden geldiği kadar, gücünün yettiği kadar.

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşaunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)*

Alıs: Uzak, gidilmesi çok süren.

Dükönçüdön çaşırits bala Baltekke konfet taştadı

Bilip koy çurkaybız dedi bala itine (25/20)

Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup

erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/31)

Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup

mal aydagan coo ketip barattı (67/29)

Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu

Anan baldardı cardan alıs türtör aldında munday (69/24)

Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay

keldi dağı bir colu kış ötüp dağı bir colu cay (72/11)

Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü

Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/2)

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol

üçün çaş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/22)

Bilbeysiñ ee Alıs emes bir künü körsötöm Eköbüz

Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/17)

Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs süzüp

ketsem deyt (42/33)

Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmañsıñ

Uruşkan sayın çaap barıp turmañsıñbı Anda (51/19)

Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş

kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)

Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet

deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)

Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Çok

eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)

Da azabın tartıp saga emne küç keldi

Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/16)

*Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Køl közdön (72/10)*

*Alıs Kuktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)*

*Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ
okını bütökön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)*

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/8)*

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/21)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/16)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/1)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

*Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/21)*

*Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/5)*

*Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/13)*

*Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkan cılaacın (135/20)*

*Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıştan
taanımaksıñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (/166/11)*

*Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/19)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalgan Maşineleri oñunda (117/19)*

*Arda üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkan ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/28)*

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alıskı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

*Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/3)*

Alış-: Atışmak.

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)*

Alısta-: Uzaklaşmak.

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)*

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/25)*

*Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp
cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/10)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/25)*

Alıstan-alıstan: Uzak-uzak.

*Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber
Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/22)*

Alkaktan-: Kenetlenmek.

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)*

Alka-: İyi dileklerde bulunmak, hayır dua etmek.

*Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/27)*

Alkım: 1. Dağ eteği.

*Aytip oturdu Arçanın alkımındaki çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/9)*
*Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bağıt (116/32)*

2. Boğaz.

*Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/4)*

3. Gırtlak.

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kıbıroodon korkup (157/35)*

Alkımda-: Dağ eteğinden gitmek.

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)*

Alkış: Teşekkür.

*Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene
Bala cetine albay kubandı birook kaday alkış (110/32)*
*Birook şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytip (130/24)*

Almaş-: Değişmek, karşılıklı alıp vermek.

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da tösökkö kitep (93/26)*

Aloo: Alev.

*Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/7)*

*Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/13)*

Aloolon-: Alevlenmek.

*Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)*

Alp: Alp, yiğit kahraman.

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/28)*

2. Çok büyük, olağanüstü irilikte olan, kocaman.

*Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun
dayını çok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/26)*

Alpar-: Götürmek.

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/18)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alpam Kırgız tukumu kurut bolup (71/32)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/18)*

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/14)

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*

Aldı

Kantip alparam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)

Alpuruş-: Uğraşmak, bir şeylerle meşgul olmak.

*Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/35)*

Alsıra-: Güçsüzleşmek, hâlsizleşmek.

Men üygö baram dedi bala alsırıp baratkanınsezip (157/17)

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymıldap erindere dirildep kolu kaltırıp (165/15)*

Alsız: Güçsüz, hâlsiz.

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)*

*Albagan alsızdığına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön
karmanıp tiştenip cattı Kantip cazalap kantip (159/27)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

Altı: Altı.

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi

Pritsebi kaday boldu eken Bıyıl cazında kordongo (114/17)

*Arkırar arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdüü Bugu Ene
bolso andan mında bir taştap altı (132/12)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)*

Altın: Altın.

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)*

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84 24)*

*Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

Altın-kümüş: Altın ve gümüş.

*Altın kümüş şagıratıp tosüp albay too tokoy
aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/25)*

Altında-: Altınla kaplamak.

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/22)*

*Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kıldırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/33)*

Altoo: Altısı, altısı birlikte.

*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/12)*

Aman: Sağ, yaşamakta olan, hayatta.

*Uşu kebetesin külö karap düköñçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/24)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/3)*

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)*

*Aman kalganına işene albay saal sına tüşköñünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagıp ordunan (88/23)*

Aman esenbi: “Sağ salim mi.” Anlamındaki ifade.

*Ata babanın eelep kelgen konuşu silerge kut bolsun
örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/12)*

Aman kal-: Mütezarır olmadan kalmak.

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/9)*

Aman-soo: Sağ-salim.

*A körö aman soo cetkirip alıssa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdun kontorunun tübünön ötöt (86/33)*

Aman-esen: 1. Sağ salim.

*Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/29)*

2. “İyimi siniz” anlamındaki ifade.

Opur topur bolo tüştü

Astapıralla Degi aman esensiñerbi dep alaktadı (120/14)

Añ uulat-: Av avlamak, ava çıkmak.

Köñülün açıp añ uulatat Kordondun malın

bakkan da Momun bal çeleti karagan da özü Uşintip (27/33)

Ana-mına: Aceleyle, alelacele.

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü

Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi da (18/34)

Anan kalsa: Konuşmada düşüncüyü vurgulamak için “üstelik”, “bir de” anlamında kullanılan ifade.

Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan

maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küñü (18/32)

Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat

Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)

Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu

taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/10)

Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin

tübünön agat oynoo bala cön turmak bele küñdö suuga (42/7)

Biylik mindaylardın koluna tiyse emne bolmok

Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/6)

Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp

cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/24)

Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirүүлöy

cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/6)

Uşu cetimdin azabıbı Anan kalsa Alabaştı

mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/3)

Oturdu

Kuday bir saktaptır Anan kalsa uşunday da (122/16)

Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp

ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/2)

Emey ele opol toonu sürö türtüp baratkansıdık Anan

kalsa çöptü da zañgırata baskan ekenbiz Çamdagıla (126/36)

Anda-sanda: 1. Ara sıra, arada sırada.

Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp

nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/6)

Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun

saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)

Suuk cete elek eken dep Orozkul anda sanda çaldı

karap koyup tabalap turdu (146/27)

2. Ondan sonra.

Anda sanda şaşıp koyup asmanda kanat kakpay

calgız бүркүт каалгыт Caykısın möñgü ürön erip (77/29)

3. Seyrek, nadir, tek tük.

Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan

da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)

Andaala-: Dağılmak, birbirinden uzaklaşmak.

El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan

uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)

Andan kiyin: Ondan sonra.

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/4)*

Anday-mınday: İleri geri.

*Anday mınday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/13)*

Añdı-: Gözetlemek, gizlice bakmak, takip etmek.

*Kayra bürköltüügö aındıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/1)*

Añgame: 1. Hikâye, öykü.

*Közdörö uyalıp toktop kalışat da güldördün ańgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattı eken al (20/15)*

*Halıkpız Atañ bolso erteginin ańgimesin aytıp
goy Bizdegi sayası okıga atañdı tartuu kerek eken (116/15)*

*Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/27)*

2. Sohbet.

*Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın ańgemesin ugup oturup (48/26)*

Añgıra-: Olanca gücüyle, sesi yettiğince bağırmak.

*Malçılardın cakkan otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/28)*

Anıyla-: Açıklamak.

*Köröt dep bala anıylamakçı boldu
Uruşpayt etpeyt Men aytıp koyom Kana tiliñi (136/7)*

Añız: Anız, ekin biçildikten sonra sürülmemiş tarla.

*Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/9)*

Añkı-: Mis kokmak.

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/18)*

Añkilde-: İnlemek; gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak.

*Uşerden añkildek atıp cügürgön boydon cetip barıp (90/37)
Şaşkanda bu tik betten añkildek atıp cönömökpü (94/37)*

Ansayın: 1. Devamlı, durmadan.

*Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay
özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/21)
Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/10)
Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/10)*

2. Her an.

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/5)*

Ansız: Onsuz.

*Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/2)
Canına çoğuluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/26)*

*Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/5)*

Ant-: Öyle yapmak.

*Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/33)*

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/15)*

*Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/3)*

*Küzgö çeyin dep algan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)*

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/5)*

Ant ber-: Ant içmek, yemin etmek.

*Ak sütiñ ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)*

*Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kanday ant bergenin Seydakmat (121/32)*

Añ-tañ: Şaşırmak.

*Atam aytkan
Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/22)*

Añtar-: 1. Tersine çevirmek; tersine çevirip.

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/20)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/18)*

2. Didiklemek, araştırmak.

*Çıgat Közüin açıp alıp bala suunun tübüin aıntara
karayt Muzdak suuga közü açışat birook bala oşogo (43/7)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin aıntarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)*

Antkorluk: Sahtekâr, üçkâğıtçı.

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sıdırım cel urganda (21/26)*

apa: Anne.

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/32)*

*Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)*

*Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)*

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/32)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/29)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)*

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın aytuudan
kıynalçu (24/33)*

Apay: 1. Annesi ile yaşıt olan kadınlara hitap sözü.

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/17)*

2. Yamaç, etek.

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın
korooy cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/4)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

Apçı:- Eliyle sert bir şekilde, pençelercesine tutmak.

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy
albay kolun tuttırıp dalbasalap catıp kaldı Mına (88/3)*

Apendi: Saf, iyi niyetli, art niyetsiz.

*Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/34)*

Apırtıp-capırtıp: Heyecanlanmak.

*Bolso apırtıp capırtıp aňgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/27)*

Apkaarı:- Korkmak, korkudan dili tutulmak, korkudan ne yapacağını bilememe.

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)*

Apkel-: Getirmek.

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/21)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/17)*

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/15)

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/13)

*Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzüñö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/28)*

*Beşik apkelip berçi Bugu Ene Alar da balaluu boluşsunçu
Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/29)*

*Müyüzüñö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/35)*

Apkelip berçi

Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/3)

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/19)*

Go baykuştar Kokus karışkar tiyse emne bolot

Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/14)

*Taecesine kayıñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü
Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/17)*

*Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı
boldu (138/35)*

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/16)*

Caş şorpodon apkelip içirip koyom

Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/7)

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñıraran
sıykırdıu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/4)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/5)*

*Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/2)*

*Cürdüñ ele Bar birok kızını üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)*

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/15)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıbı (91/27)*

Appak: Bembeyaz.

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alıskı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/6)*

*Bugu Ene özü da ee Canagı süttöy appak közü
balıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/33)*

Apta: Hafta.

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)*

Aptık-: Nefes nefese kalmak, herhangi bir işte acele edildiğinde nefes alamayacak duruma gelme.

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/31)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/12)*

*Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptıgıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/26)*

*Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/33)*

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/10)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/30)*

*Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp ayıp bergiçe
şaştı (113/35)*

*Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)*

Ar: Her.

*Enesay özön uşunday özön eken
Ar uruu el çaşap turat anda Enesaydın boyunda (63/28)
Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/15)*

Ar bir: Her bir.

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)*

*Oşol üçün tokoydogu ar bir karagay daraktı korus kerek
eken (58/3)*

*Bala andan kabarı çok kabarlulu bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/10)
Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)*

Ar cer: Her yer.

*Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
ali kitep kabınan kızığı tarkay elek (35/9)*

Ar kaçan: Her zaman.

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multığın meeleyt da tars (19/18)
Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mina emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/5)
Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytında bir üşkürip bir ıylap keede (62/36)
Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/32)*

Ar kaday: Çeşitli.

*Tayatam comok ayıp oturganda men uşunun baarın
oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kadayı (56/10)
Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşı kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)*

Ar kim: Herhangi bir kimse, her bir insan.

*Töbösü kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/19)*

*Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom
Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/2)*

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni künöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/19)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/16)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröo
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözüñö kulak sala berbegin (103/30)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuguşpay bastı
Keçee künü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/21)*

Ar türkün: Her türlü.

*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/12)*

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oyloğu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/29)*

1. Ara, iç.

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)*

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)*

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüñgönü oşondo mandayı (101/12)*

*Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)*

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/25)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/21)*

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/4)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/23)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/31)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/32)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/2)*

2. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesâfe.

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/26)*

*Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cimcirt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/12)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

3. İki şeyin arası.

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/30)*

Kürküröp

Kırğızdardın arasında eski mugalim bar eken (123/22)

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim multıktı Abışkanı (163/1)*

4. Ara, aralık, mesafe.

*Ötüñüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboy dep Kökötöy (158/15)*

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

5. Ara, muamele, görüşme.

*Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)*

6. Yakın yer, etraf, çevre.

*Köl aymağın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/34)*

Araanday: Kocaman, büyük.

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/28)*

Araan: *mec.* Yeme, içme, nefis.

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırap kaçat (76/23)*

Araba: Araba.

Isık Köldün cakasının baştalğan araba col kapçıgay (17/27)

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)*

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/21)*

Araçala-: 1. Felaketten, sıkıntıdan kurtarmak.

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tıkan kekiliktey bırırap (59/15)*

2. Kavgayı ayırmak.

*Arakka toyup alğan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/18)*

*Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/21)*

*Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/29)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)*

Arak: İçki, alkollü içecek.

*Muštumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/32)*

*Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/30)*

*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çogultup
alğan stakandarga arak kuya baştadı (158/6)*

Buulugup arak içebiz

Ha ha ha (163/27)

Aykırıp arak içebiz

Oşentip süzüp kettiñ çiragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütkönüñdö (166/7)

*Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)*

Orozkul

Oşentip içken arak menen alğan tartuulardın akısına (84/6)

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/15)

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep şıbiradı Gülcamal ayagında (105/23)*

Tuugandar

Aykırıp arak içebiz (149/32)

Buulugup arak içebiz

Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/3)

Çıçkan minip taşbaka minip tüşö

beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/6)

*Men bugün araktardın komandirimin dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/7)*

*Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/3)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

*Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)*

*Arakka toyup alğan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/17)*

*Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul
Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)*

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılğırip başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpaby (85/33)*

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/16)

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana
cay alıp oturup katinına ayttı (99/19)*

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/31)*

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/15)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/5)*

Araket kıl-: Gayret, çaba.

Araket kılıp

Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/23)

Ceeekte elden çettereeek turgan kempiri kolun cañsagılap

bolboso kebete keşpiri menen Araket kıl (147/12)

Arala-: 1. Aralamak.

Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceeektep

Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)

Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy

aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/26)

Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan

tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı

aralap ketti (88/8)

Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl

calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/9)

Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp

ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/36)

2. Dolaşmak

Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan

sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/3)

Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken

Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/16)

Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı

eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

*A körö aman soo cetkirip alışsa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdun kontorunun tübünön ötöt (86/34)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)*

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/23)*

3. Yaralamak.

*Karay biit ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)*

Aralaş-: Karışmak.

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kuday betin körsötpö baş katar (21/21)*

*Al Bu könümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/30)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)*

*Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkıra bürküp
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/29)*

Abışka ontop aldı kibir etti birok esin cıybadı

Ata Kulubek baykem kelebi dedi ıy aralaş (165/22)

*Özü aralaşıp bir cürsö kaday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı

Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/13)

*Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap
tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/28)
Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceekke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/29)
Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/18)
Birok çabandardın örüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/10)
Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)*

Aram: Haram.

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
Al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)
Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
Ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)
Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/20)
Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot It
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/11)
Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/26)
Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabıl
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/25)
Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)
Bugu Ene aligidey bolup koştışup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)*

Aram oyluu: Kötü niyetli.

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/27)*

Arañ: Güçlücke.

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi dükönçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/33)*

Kolu kaltırayt

Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/34)

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/7)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/9)*

*Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)*

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/1)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbrap arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)*

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)*

Cañırdı

Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına (108/30)

*Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı
Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/29)*

Kempir çal bir oozdon

Oy silerdi araň taptık Dagı ceti coldoşubuz (120/16)

*Üstündögüsü arkan karmap araň tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)*

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoň çara töpölömö
etti buloolontup kötörüp kirdi Araň cetkirip Orozkul (158/2)*

*Bizdin cer munday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan araň turup şıpırılğan şımının (161/8)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
araň kıymıldap erinderi dirildep kolu kaltırıp (165/16)*

Ar-ar: Her.

*Malınıp turat Köl бүткөн taman astın karasa een
talaa keň cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)
Emne bolmok kuday betin arı kılın ar ar cerge tompoyup
kalbayt beleñer (122/23)*

Arazdaş-: Zıtlaşmak, anlaşmazlığa düşmek.

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)*

Arbagıla: Merhaba, selamlaşma sözü.

*Arbagıla dedi beytaanış adamdar
Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/27)
Sekirip oynop süzmök Añgıça aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/12)
Körüp Arıba ak keme men keldim dep eç kaçan
kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/23)
Senin sözüñdüy aytayın Arıba ak keme men keldim (166/37)*

Arbak: Ölmüş insanın hayali, atalar ruhu.

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan multık (165/7)*

*Imanday sırum aylanayın Müyüzdüü Enenin
arbagı ursun (30/14)*

*Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi
E e saga korotkon kayran söz dükönçü kolun (30/17)*

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgilüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/24)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkızdı bilsin kelgen el (74/28)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)*

*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/28)*

Arbay-: Korkutucu, ürpertici bir görünüm almak.

*Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceekke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/29)*

Arbınıraak: Oldukça fazla, çok sayıda.

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

Arça: Ardıç.

*Aytip oturdu Arçanın alkımundagı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/9)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/31)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)*

Ardan-: Arlanmak, utanmak, gururuna yedirememek.

*Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/13)*

*Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka
tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/25)*

Ardeme: Farklı farklı şeyler, değişik değişik şeyler.

*Ardemege bir toktop çöp bolso sıdırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)*

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/9)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/15)*

Arga: Çare, çıkar yol, çözüm yolu.

*Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/30)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)*

Argasız: Çaresiz.

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/23)*

*Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındagı düynösünö ketti (112/23)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/31)*

*Mülcüingön kuu sööktördü boş çaraga taştap catışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/10)*

*İyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan multık (165/8)*

Argımak: Argımak, dayanıklılığı ve asaleti ile ünlü bir at cinsi.

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/3)*

Arı: 1. Geri, art, arka, öte.

*Murunga dağı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/36)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/12)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)*

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)*

*Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/5)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/23)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

*Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan
arı aldagaçan ötüp ketken (86/28)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat (90/26)*

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/14)

Elesti andan arı ulanta elestetip cattı

Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/17)

Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü

alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/28)

Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup

too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)

Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkara bürküp

balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/30)

Çetinde turgan eken biz cebe atım çerger cakın

barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon

toktoboston suuga kirdi (165/35)

2. Sağa sola.

Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler

çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/20)

3. Sonra.

Tündö taştap kelgen maşıneler coldun ayrılışınan

arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)

Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu

karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/19)

Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı

Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/27)

Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı

Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/29)

*Maraldardı ürktömbü dep çaldan cüzümü caşırap
arı beri tol gondum Anan külkümü bastım da tūs (162/14)*

Arıbañız: Nasılsınız eski bir kelime, günlük kullanımdan düşmüştür.

*Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe
Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/7)*

Arı-beri: 1. İleri geri.

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
örçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

2. Sağa sola.

*Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıçırıp
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/15)*

Arık: 1. Ark, içinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk.

Biri Birok col ceegindegi arıkka oodarıp (123/37)

2. Zayıf, cılız.

*Arık çal düynödögü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/25)*

Arıkta-: Zayıflamak.

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/7)*

Arıl-: Arınmak, temizlenmek, kurtulmak.

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabil bolbogon tileginen arılgagan meenetinen arttırganı (101/2)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/28)*

Arılgıs: Onulmaz, kurtulunmaz, devası olmayan.

*Tüyşüğü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot
emespi Mina oşondoy köpçülüktün kızımatına Momundu (26/11)*

Arıp-açtı: Yorulmak, aç olmak.

*Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/4)*

Arış: Her taraf, her yer.

*Arkırap arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdüü Bugu Ene
bolso andan mında bir taştap altı (132/11)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/31)*

Arıştuu: Geniş adımlı.

*Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basış
kıyın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)*

Arız: Dilekçe.

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/1)*

Arka: 1. Arka, geri.

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen košo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)*

Arkasınan cakındap kelatkan Kordondogu tamdar (21/37)

Andan arkısın körö catabız

Eköö kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/8)

2. Sırt, arka.

Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan

Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/32)

Al kimdin arkası menen deysiñ Mina menin mendigimen

Dagı kaday sıy kerek saga ıya (79/37)

Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön

keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)

Kulaktarınan baylaştırıp iyinine arta saldı

şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/21)

Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın

tükürüp ötügün kayra iyinine arta saldı (97/34)

Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da

kuu etek katınına cini kele baştadıç Sogonçogu kanabagan (37/23)

Seydakmat dagı eki kişi bolup suunu közdöy

kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/20)

Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın

artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)

Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan

başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/6)

Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ

bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/4)

*Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/21)*

3. Sırt, arka tarafta bulunan.

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttagı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık uksa kulakka (73/2)*

Oşonu

Ana andan arkısın körüp al Kempir ot basıp (45/28)

Andan arkısın körö catabız

Eköo kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/7)

Cañırdı

Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına (108/30)

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/2)*

Sıykırduu müyüzü uşul ele

Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/10)

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/21)*

*İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun çasırıp (44/1)*

*Sintagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/4)*

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/13)*

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)*

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/20)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırıp arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)*

*Cılbişat Izgaar boroon betti calap tiin kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/24)*

*Ŗilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)*

*Öziinö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/3)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttağı beleşten
beri eñkeyiŝtep kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*Andan arkısın körö catabız
Eköo kordongo tam arkasınan kelatiŝtı Üylör artınan (103/8)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabişı töböğö bir koygondoy (106/15)*

*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/1)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/18)*

*Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp
cönödü aldıñkılar alıŝtap ketken artınan kubaladı (118/10)*

*Tırmişıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ çırıñ bolçuday kagat (127/5)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/25)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/5)*

*Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi
Ata (152/11)*

*Çapkan sayın baş sekirip ketet Orozkul artınan
cetip dagı çabat (154/33)*

*Kirip ketti
Anın artınan şıbagasına bölüngön etti kabına (155/18)*

*Eköö kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/4)*

*Menen Kökötöydün aldına koydu Artınan katındar
kirdi şorpo şileñ alıp (158/3)*

*Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curtka (74/32)*

*Uşintsin Mına emi burañ iştin artı ılañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

*Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündöğü (108/8)*

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/15)*

*Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön
çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/9)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/16)*

*Cansooga öltürbösoñ eken Artımda kalar tuyagım
cok Bu diynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/35)*

*Artımda Anan oyloodum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/33)*

Kayt artıña Kayt bolboso

Abişka kayrılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/21)

*Üyür tobu menen bōrölör kuudu artınan Bugu Ene baldarın
conuna mingizip alıp cırtkıçtardan alıp (72/17)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cūrör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/32)*

*Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtüdü (33/35)*

*Orozkul kereküü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)*

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)*

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/3)*

*Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/12)*

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/31)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)*

Dep suranıp ala ketkile dep calınıp coo artınan (67/37)

*Kaçtı Kee künü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)*

Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)
Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)
Ketkeni turuşat Çal multıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/34)

Arka tut-: Birini arka bulmak, destek olarak görmek.

Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)

Arkan: Kendir, halat, kıl ya da yünden yapılmış kalın ip.
Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)
Çıñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/12)

Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/31)
Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/9)
Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)

Arkanda-: Örkleme, hayvanı otlaması için uzunca bir iple bağlamak.

Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/15)

Arkay-: Uzamak, çıkmak, yükselmek.

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/32)*

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/6)*

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/22)*

Arkı-terki: 1. Ön-arka.

*Çañ uyulgutup arkı terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/31)*

2. Oraya buraya.

*Ugulat küypölöktöp arkı terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştóp (148/9)*

Arkıra-: 1. Kükremek.

*Arkırap arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdüü Bugu Ene
bolso andan mında bir taştap altı (132/11)*

2. Uğuldamak, gürlemek, çağlamak.

*E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tıgintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/8)*

Arman: 1. Ukde, içe dert olan şey, gerçekleşmemiş hayal.

*Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/34)*

2. Üzüntülü, endişe verici, kaygılı.

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründögü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)*

Arna-: İthaf etmek, adamak.

*Müyüzdüü Bugu Enenin coluna dep arnap çalganı
tegin bele (132/23)*

Ar-namıs: Ar, namus.

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)
Bütkün boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/1)*

Arsay-: Sivrilme.

*Tıltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)*

Arstan: Aslan.

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)*

Art: Art, arka taraf, sıranın sonu.

*Karagaydın ulam bir cagına sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)
Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpöldöp kelatkan şorduu Momunga başqa kün tügönüp (87/5)
Şat aga kantıp ulandar koşo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/30)*

*Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüüp baarın kattap anan dem alış beret (123/17)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdagı karañgı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/27)*

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/11)*

Art-: 1. Artmak, çoğalmak.

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/7)*

*Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga
cakşılık arttırbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/36)*

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/2)*

2. Yükselmek, artmak.

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılایt
köz açırbay saygılayt açıştırıt Capırt baarı (127/19)*

3. Yükleme.

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kırerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı cayıata cakaga (54/31)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkını çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)*

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)*

Artık: 1. Üstün, daha iyi.

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp küin
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

2. Fazla.

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/5)*

*Artık urmat barbı Mınday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)*

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/11)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dağı bir artıkça dosçulugu (20/22)*

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda çok bir artıkçılığı (28/22)*

Artis: Artist.

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

Arzıbas: Değmeyen, layık olmayan.

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/3)*

Asaba: Bayrak.

*Çigara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
Söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/26)*

Asfalt: Asfalt.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

Asıl: 1. Aslı, gerçeği, hakikisi.

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)*

*Kuday akı öz közüüm menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

2. Değerli, kıymetli, itibarlı.

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/30)*

*Asıldığın suhuulugun külüktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/13)*

Asıl-: Sataşmak.

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/25)*

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırırap (59/15)*

Asır: Asır, yüzyıl, devir.

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/18)*

Asıy: 1. Kırgızlarda at, inek, koyun gibi hayvanların yaşını belirtme yöntemi, beş yaşından itibaren her bir yıl, bir asıy.

*Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalar dı (75/34)*

2. Geniş, çok büyük kaya.

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/12)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene
alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/14)*

Aska-zoo: 1. Geniş dik.

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltrap
aska zoolor sür küt köndöy ala kölökö Azır ay (134/4)*

2. Geniş, çok büyük kaya

*Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/11)*

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/28)*

3. Tepe dağ.

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/13)*

Asker: Asker.

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/17)*

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu cok Şofyoru caş soldat (114/19)

Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozku du eerçitip (114/22)

Tigi altındagan pogonduu asker Orozku menen
tokoy kızıdırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/33)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/24)

Pogonu cok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)

Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötöröldü (118/7)

Ilm tartıp ilberiniki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/12)

Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/5)

Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/10)

Ubak bolup kaldı uktaylı
Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/26)

Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütpöyt (149/13)

Turar ele Ötkön soğuşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/21)

Anan Momun çal soğuş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/13)

Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/11)

Asma: Asma, asılmış, asılı.

Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak

Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/6)

Asman: Gökyüzü, asuman

Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip

ketkendey Köl kıymılsız küñ nuruna cıltıdap (39/33)

Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop

colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/12)

Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın

asmanga ıçıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/10)

Anda sanda şaşıp koyup asmanda kanat kakpay

calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/29)

Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu

toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/5)

Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat

Közdü tumandatkan ısıq çaştan obolu asmandan (20/32)

Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup

salkın tübüñdö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)

Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö

çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)

Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar

kelip kök asmanga kaalagan oyununıdu kurup eñsegen (20/34)

Assaloomaleykum: “Aleyküm selam.” Anlamındaki ifade

Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı

Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/14)

Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe

Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/7)

Astı: 1. Aşağı taraf.

Amoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu

ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/1)

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi çıgıp (91/37)

*Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/14)*

*Celkesine şıpırılğan Közünün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/31)*

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Akırı cazdığının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/23)*

2. Altı, astı, aşağı yüzü

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulğan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında künü бүгүнкүдөй (27/20)*

*Köbük agımga boy urat Suu astında közün cumbayt
Antkeni balıktar suuda közün açıp cüröt emespi A (42/31)*

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/33)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdү kötörүp başın iyip astıñda turat (65/16)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdıy bir (75/3)*

*Taşlardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/22)*

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımkıtırıp ısık eken Bala közün cumbay suu astı (111/4)*

*Sögünüp cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/15)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başqa can adamga mingizbeyt (36/1)*

Asta-asta: Aheste aheste.

*Bakan tosıp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/7)*

Astapıralla: “Estağfurullah.” Anlamındaki ifade.

*Opur topur bolo tüştü
Astapıralla Degi aman esensiñerbi dep alaktadı (120/14)*

Asteydil: Dikkatlice.

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırap
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/10)*

Aş: Aş, yiyecek.

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköübüzdün ayıbımızdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)*

İççü emes Aş bergenderdin coruğu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğica (152/19)

Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)

Beri minday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/7)

Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)

Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/4)

Körgön emes Keede gana köldün bir kariyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)

Bolup adam uulu körbögön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/27)

Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan közün cırta (93/23)

Anın kara aşı çoñ aşının kızmatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/5)

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılбай (28/37)

Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)

Aş-: 1. Aşmak.

Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)

Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/6)

Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/10)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/13)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/10)*

*Akılının carkını öçüp düniyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curıka (74/32)*

*Argışı naalatı bu düynödön aşıp kудaydın öziünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kудay Uşu maga (46/1)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)*

*Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/5)*

*Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
kokusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)*

2. Geçmek.

*Kaysı tigi Celesaydağı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)*

*Şaarda cok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/4)*

*Kulaktarınan baylaştırıp iyyine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)*

*İterip aşuudan aşırıp catıştı Baarina
Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/33)*

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatin
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/26)*

Aşa: Aşırı.

*Künü бүткүчө кысır калган eşek dep andan aşa bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/21)*

*Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oyloğu
Birok suu tigintip tizeden aşa çaap catat konçton (145/18)*

Aşa-: Büyük lokmalarla yutmak, acele acele yemek, tıka basa yemek.

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızıñı kim alat Iya anı oylogon (79/27)*

Aşa ket: En fazla.

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/4)*

Aşata: Aşırı.

*Anan oyun бүтпөй ters burulup aşata sögündü
Momun unçukpadı Küyöө balasının bogoozuna al (80/27)*

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/14)*

Aşık-: Acele etmek.

*Aşıkpa akılman ene künöösüz baldardı caylaba
Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/15)*

*Kurstu büt köndö kızmatka aşıkpay şaarga bet
alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/4)*

Aşkan: Aşkın, fazla, çok.

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırrahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)*

Aşkaza oy-: Mide ağrısı çekmek.

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

Aşkere: Çok, oldukça.

*Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/31)*

Aşta-: Ekleme, ulamak, takmak.

*Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdın
kaalga kaşegin aştağı Kolhozdo mayalap çöp (27/16)*

Aştay: Çok fazla.

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)*

Aş-toy: Yemek – düğün.

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/3)*

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadırluu konoktordu tosup (26/7)*

Aşuu: Geçit.

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/13)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)*

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkın soñ andan (127/30)*

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)*

*İterip aşuudan aşırıp catıştı Baarına
Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/33)*

At: 1. Ad, isim.

*Caanger özüm degen kişige üyrülüp tüşöt üstünö değen
atka kim kongusu kelbesin (28/32)*

*Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı
Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/30)*

*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/10)*

*Balanın at koybogon taşı cok Dagı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/13)*

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)*

*Cok tñbölük atı öçsün Bar Mayrık Çaar Cezkempir
buyruktu atkar (69/19)*

*Keteerde eköön eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/2)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Albaysın dep üstü üstünö balta urat Senin tñbünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına dep (155/26)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpargın da kırıgızdın atı (69/16)*

2. At.

*Kayra beş kilometr
At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/14)*

*Kaldı Dağı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/36)*

*At mingen biröo çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başqa can adamga mingizbeyt (36/2)*

*At mingen biröo çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başqa can adamga mingizbeyt (36/1)*

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/5)*

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtilap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/8)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/19)*

Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)

Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)

Bakan tosüp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/7)

Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/7)

Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dagı çaap (81/20)

Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)

Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç çaş
kayıñdı sindırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/14)

Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/1)

Momun böcöñdöp atka çurkadı
O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/27)

Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/36)

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)

Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/20)

Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/34)

Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)

*At tarta albay catkanın körböy turasıñbı Tüş deym
attan (96/21)*

*Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)*

Catıp kaldı

At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/36)

Basıp ustundu kepteşten çigariştı

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/2)*

Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın

Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılırdı (97/9)

Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı

At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)

Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap

çıkçu emes ele Katındar esi çigıp eleyip turup (98/19)

Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me

Attın çılıbrın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/36)

Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamalu keçigip

barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)

Cürüştüü at colooçunun ermegi

Momun azır balanın kıska alingan kecige çaçın (100/35)

Eköö oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu

Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/20)

Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga

çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)

Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi

Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/2)

Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak

Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)

Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/2)

Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)

Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/3)

Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)

San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/14)

Izi çuu salıp kelet
Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)

Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)

Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)

Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/10)

Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)

Aldı
Kantip alpam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)

Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)

Birdemedan ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)

Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)

Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)

*At tarta albay catkanın körböy turasıñbı Tüş deym
attan (96/22)*

*Cürdüñ ele Bar birok kızıñı üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/10)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/29)*

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/18)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)*

*Turdu
Bilcıraba abışka Cetişet Attı çigar (88/26)*

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çigarıp ketmek Orozkul (95/31)*

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/33)*

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/13)*

*Catıp kaldı
At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/36)*

*Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kñk (97/5)*

*Etpesten dagı köndü Attı çigarganda Momun çılbirdan
cetelep cönödü (97/7)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çigarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bilcırabay attı kayra koş (97/14)*

*Kayt artıña Kayt bolboso
Abışka kayrılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/22)*

*Bışkırıp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közüñö tayatası azır (106/25)*

Celindey kantalap turuptur

Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/20)

At-: 1. Ateş etmek, silah sıkmak.

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abıška Bolboy (163/4)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/32)*

*Bayatan beri çette bücüöröp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)*

*Zaarlui kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/28)*

*Desem çal meni karmap kaldı Bolboy maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/9)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/32)*

*Kezep ok atkanın balanın köküörögü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)*

*Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan ınak taşı
Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/19)*

*Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/11)*

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımdın
orduna bala izdep cüröm (70/33)*

*Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)*

*Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga
Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/30)*

*Artımda Anan oylodum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/34)*

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboy (163/3)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közünö (164/2)*

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kibiragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/5)*

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboy (163/4)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özün at deyt Oy men degen mas (163/6)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördünbü (163/32)*

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüsködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/14)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot It
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Tayatası uçaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/19)*

*Eköölöp küşöldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/1)*

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/3)*

*Menen kirat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

2. Atmak, fırlatmak.

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüşködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/14)*

*Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/13)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar ekö ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/19)*

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/1)*

*Mıltık atılğanda oyğondı da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/17)*

3. Atmak, sökmek.

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)*

*Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/31)*

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep şıbıradı Gülcamal ayagında (105/23)*

At arıt-: Uzak yerden gelmek, çok uzun yol katetmek.

*Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindeki uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/21)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalğan çorolorun kutkaruuga (120/35)*

At ölbösö doñuz kopsun: At ölmezse domuz şişer anlamındaki atasözüdür.

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)*

Ata: 1. Baba.

*Anday munday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/13)*

*Anday munday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/14)*

*Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy değen (51/10)*

*Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/18)*

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/1)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/29)*

*Canagı keñkeles atañı bağıp oturmakmınbı
Kaysı künöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/13)*

*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/26)*

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/31)*

Tip çıgat

Atası Köldö matros dep ukkan Uşu Karool döbödön (47/24)

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/29)*

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canagı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/36)*

Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)

Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/16)

Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/1)

Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/20)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö cok tögörüktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/31)

Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/24)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/23)

Bekem ata ıya Men kiçinemden beri tayatamın kolunda (51/37)

Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)

Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/18)

Iya ata Kiyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kışuusun kandırıp karaçı deyt (54/23)

İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/16)

Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/21)

Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)

Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/20)

*Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/23)*

*Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup ıgıp atasına coluktu (58/14)*

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/3)*

*Cüröt Uлуу kızının körgön küni bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/22)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)*

*Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştoşup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/35)*

*Kırgız el eki küni aza kütüp üçünçü küni baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/32)*

*Al küni kırgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)*

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/19)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki küni belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkımızdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/29)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çığarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/23)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çığara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)*

*Aldırıp atasının kümbözünün mañdayına ornotuşat
Anı körgön aksakaldar (75/35)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

*Bakan mina dep taanitat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/33)*

*Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/12)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/25)*

*Kitep kapka çığıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/12)*

*Emi kayra koşulup caşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/20)*

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/1)*

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/34)*

*Atam aytkan
Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/21)*

*Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/35)*

*Dedi bala
İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)*

*Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügöl ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)*

*Başın çaykadı bala Atam cakşı
Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersin (116/21)*

*Ne uşın
Anda deyt atam aytat baarı bir baldarım baldarımın (116/4)*

*Madeniyetsiz kisi goy
Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)*

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/9)*

*Halıkpız Atañ bolso erteginin ańgimesin aytıp
goy Bizdegi sayası okıga atañdı tartuu kerek eken (116/15)*

*Kimdi kutkarasın Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/26)*

*Baarı cönöy berişti
Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/2)*

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)*

*Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalıшат
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

*Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/6)*

*Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/20)*

*Atam turba degen
Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Kündö (150/29)*

Ataň tıyakta e kızıık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz caňsap koydu Biz (150/21)

Aligi Suudan ustundu ıgardıık Anan cılınışka
kiine iip koyduk Iya Azır ataň tıyakta canağı (150/24)

Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi
Ata (152/12)

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)

Turganı balaga da öttü
Oorup kaldıñbı ata dedi bala oulap (152/32)

Ata cür üygö barabız Cür ata (164/37)

Turu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/3)

Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırap
arañ kıymıldap erinderi dirildep kolu kaltırap (165/15)

Turdı bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/17)

Abışka ontop aldı kıbır etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelesi dedi ıy aralaş (165/22)

Aytı ata Kulubek baykem kelesi dep tayatasın
bulkkuladı (165/23)

Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/31)

Düpyüyip tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep uuldaşkanın ce (89/32)

Kayra bürköltüügö añdıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/1)

Müyüzüñö ilip beşik apkelip beri Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköö (112/35)

*Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ
okını bütökön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)*

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/1)*

2. Baba yaşındaki kişiye hitap, amca.

*Tüşpöyt
Kubanıp kelip atayı süyünçülögön kabarıñ Seydakmat (34/32)*

Ata-: 1. Ad vermek, adlandırmak.

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/8)*

*Balanın at koybogon taşı çok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/14)*

*Turar ele Ötkön soğuşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/22)*

*Dep atap alğan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)*

2. Adını söylemek, ismini zikretmek.

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/19)*

*Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/17)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalğan azır tigintip eski ötügün iyyinine salıp (97/36)*

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/28)*

3. Adamak, bağışlamak.

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)*

Ata-babam: Atalar, dedeler.

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kanday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/26)*

*Kırgız Ur ee Manas Manas Manas dep
uraan çakırçu deyt ilgerki ata babalar Men da oşentip (53/30)*

*Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun
örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/11)*

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan mıtık (165/7)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/16)*

Ata-ene: Baba ve anne, anne baba, ebeveyn.

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/22)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıkara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)*

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/30)*

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/1)*

*Uluusu men Ata ene işte baldar menin kolumda
kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/13)*

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/3)*

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/17)*

Ata-saltı: Gelenek, töre, örf adet.

*Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü
Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/5)*

Ataandaş-: Yarışmak, rekabet etmek.

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/2)*

Atak: Şan şöhrət, ün, tanınma, ünlülük.

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda çok bir artıkcılığı (28/21)*

Ata-tegin: Soy-sop.

*Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/35)*

Atayı: Mahsus, bir amaç güderek, özellikle.

*Sinbasın dep biz atayı korup oturbaybızbı Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköo (57/33)*

Atçan: Atlı ata binmiş.

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kibir etkendin (18/8)*

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*

*Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kaday ır bolmok ele (100/27)*

*Çilga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/4)*

Atı öç-: Tamamen unutulmak.

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/32)*

Atık-: Tanınmak, ünlenmek, nam salmak.

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)*

*Çaap alğan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/18)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)*

*Atılgan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kibiragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/5)*

Atım: Bir kere kullanılabilecek miktarda, bir atımlık.

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*

Atın-saltın: Adını-Sanını.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)*

Atır: Parfüm, koku.

*Katınıñın şiş takası tıklıdap atırı kañılcaardı
carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)*

Atırıl-: 1. Atılmak, bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak.

Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp

cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/9)

2. Atılmak, saldırmak.

Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay

albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/29)

Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak

Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/28)

3. Fıskırmak.

Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana

körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/28)

Atka kon-: Ad verilmek, adlandırılmak.

Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti

çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)

Atkar-: 1. Gerçekleştirmek, yapmak.

Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat

Eliüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)

Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp

aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/12)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo

tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/15)

2. Yapmak, bir dileği, bir isteği yerine getirmek, uygulamak, ifa etmek.

Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da

başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/19)

Orozkuldu kудay alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı (103/18)

3. Yapmak, bir düşünceyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek.

Cirey dalbaktap ceek tübüñön Momunga cetip iyinden
atkip bulka tarttı (97/24)

At-patı: At ile.

Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/3)

Attan-: 1. Ata binmek.

Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/1)

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/15)

Koştoşup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldı Tayatası bir kucak (130/25)

2. Savaşa gitmek, seferber olmak.

Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştoşup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/36)

Atta-: Adım atmak, adımlamak.

Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/35)

Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da
kılçayıp Isık Köl menen koştoşot Oşo boydon (77/15)

*Tamandırıktı attap baratıp Bekey taecesi kempirden
suradı (148/3)*

*Bastırmaga bekitip üygö anan kireli
Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/10)*

Atügöl: Hatta, sadece o değil.

*Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügöl açuulusu da çok emes Misalı kök koko tiken (19/34)*

*Atügöl cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı
taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügöl (159/18)*

*Kalğan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügöl mitaam kuukaptal (19/30)*

*Alakandagıday körünöt Atügöl dürbüdön tamının tübündö
cün tıtp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/5)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügöl
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/1)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügöl
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/11)*

*Atügöl cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

*Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügöl toktop kabinadan (117/30)*

Ava-ene: Havva anne.

*Irçı
Cer kaymaktap Adam ata Ava ene caralgandan (75/6)*

Avtobus: Otobüs.

*Salıp koygonsup oşo boydon çaşay berişet Küyöö
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)*

Avtolavka: Seyyar satış arabası.

*Bu yerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/14)*

Avtomat: Makineli tüfek.

*Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/6)*
*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/12)*
*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/19)*
*Cürögün birotolo tüşürüügö avtomatın köktü karata berip berip
kaldı (161/19)*

Ay: 1. Ay, kamer.

*Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)*
*Balanın körögöçtügün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/13)*
*Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)*
*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carıgı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*
*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt ciltırap
aska zoolor süir kütököndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt ciltırap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/4)*

2. Yaklaşık otuz günlük kabul edilen süre

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*

3. Yılın on iki bölümünden her biri.

Çıpçañ bir ay turuştu Çöp calbırak butak cıynaştı (57/37)

Ay sayın: Her ay.

*Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/19)*

Aya-: Acımak, merhamet etmek.

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

*Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kargınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)*

*Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/1)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)*

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/19)*

Öñörüp üygö cönödü

Kursagiñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/12)

Ayabay: Çok, çok fazla, çok büyük.

Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul

Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)

Ayınan

Bügün keçte da oşol comoktu ayabay ukkusu keldi (62/34)

Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbırtı da uguldu

Ayabay küttürdüñ go (113/26)

Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın

tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/28)

Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik

kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)

Başın çaykap oturat Ayabay cabır çekken turbaysıñarbtı

Baldarım dep Müyüzdüü Bugu Ene koldogon (127/9)

Ayak: Ayak, bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

Ayagina çeçilüü Çoñ kursagi kergen ak köynögü kaşatınan

çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)

Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat

Köldün baş ayagina köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/30)

Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap

muñkana bastap ayagina içi eñşerilip ulutunup (107/2)

Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek

tiştense dele bolboy kayradan çıyrıkkın denesi ayagınan (157/32)

Orozkul atıp salayınbtı dep kalat keede mınday

küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/12)

Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı

Kulak kaginıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/14)

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk

tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)

Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp

tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)

Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap

toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/25)

Kelgende cindap ketet

Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)

Ayagı: 1. Sonu.

Ayagın çigarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep

kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)

Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te

alıskı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/29)

Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup

ketti dep şıbiradı Gülcamal ayagında (105/24)

Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak

Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/6)

2. Kap, kap kacak.

Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı

dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)

Ayagı suyul-: Azalmak, seyrekleşmek.

*Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüim gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/7)*

Ayagın çıgarsa bol-: Sonunu yazmak.

*Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/11)*

Ayak bas-: Kadem basmak, belli bir yaşa gelmek.

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/5)*

Ayak-baş: Ayak baş

*Üşüp kalbasın dep ayak-başın kımtılap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)*

Ayakka: Ora, o taraf

*Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)*
*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/16)*
*Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)*

Ayakka cet-: Sonu olamayan.

*Bu erden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)*

Ayakta-: Sonuna gelmek, sonlandırmak, bitirmek.

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şaňa tolot Koyçular koroo koroo (52/23)*

Go

Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)

Ayal: Kadın.

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/18)*

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybızbı Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköo (57/34)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştı
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekte cayloodon (86/15)*

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan ünün uksam boldu (147/3)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında çok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/11)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası çok oşol üçün (23/15)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/34)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/19)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)*

*Ala barsa tosup çıkkan ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/21)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/28)*

*Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö
calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kundaydın (149/16)*

Ayalda-: Yavaşlamak, durmak.

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/8)*

Ayaz: Ayaz, kuru soğuk.

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökçön ele cürö berişet (122/29)*

*Tayatam maga comok aytıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)*

Aybalta: Ay balta.

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)*

Ayban: Hayvan.

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötüğün kayra iyyinine arta saldı (97/33)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/33)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/34)*

*Cansooga öltürbösoñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küñüñ büttü senin dep may (160/24)*

Aybık-: Çekinmek.

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tınçıganday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/32)*

Ayda-: 1. Hayvanı sürmek, salıvermek.

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)*

*Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)*

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)*

*Cürgön cerge tayıngıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/3)*

*Santümön maldı aydap kolgo iliner düniyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)*

2. Önüne katmak.

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütün urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oyloğu (151/11)*

3. Yönlendirmek.

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/3)*

4. Hayvanı sürmek, önüne alıp götürmek.

*Curtta cetim kaldı Alista tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/30)*

5. Tarla sürmek.

Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt

Bu bolso korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem (33/23)

İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy

ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/26)

6. Araç, araba sürmek.

Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın

aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/8)

Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı

kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/10)

Özdörünün köñülü çak dañğıragan kara coldo ör talaştıra

kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/22)

Cok kelerki cılga kalğanı oşol Katuu işteşet

Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/20)

Maşineni kanday aydap kelip ustunga tros baylap

kanday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı

tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/8)

Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö

aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/6)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dagı bir

dooçu kelmek Karagaydın birin keçee künü ele süyröp (86/21)

7. Atmak, kovmak.

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö

aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/28)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp

mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

Aygır: At.

Aygır minip tüşöbüz

A düynödö ne kızık (149/29)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşöbüz (152/2)

Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes

belem O anda men azoo aygırdı azınap turbas belem (82/28)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşöbüz (166/4)

Ayıp: 1. Ayıp, kusur, eksiklik.

Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü

Eköobüzdün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/8)

2. Suç, günah, yazık.

Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga

Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/30)

İlip kelçü müyüzün omura çaap algan ayıbıña sen ölüm

cazasına tartılasıñ (160/31)

Ceñin türündü Meni caman körbögölö mende

emne ayıp Beşeneñerge cazılganı uşul eken Menin (70/10)

Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip

ketpeptir Az ayıp köp künöobüzdü geçirgen eken (88/32)

Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan

makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/6)

Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö

teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/14)

Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı

kitep kap eköobüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/35)

Ayığış-: İnatla veya iyice kapışmak, savaşmak.

*Cerge bergenı catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/28)*

*Ayığışkan duşmanı kündö neçen ıret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/35)*

Ayık-: Hastalığı iyileşmek, sağlığı düzelmek.

*Anan erteñ sözsüz ayığıp mektepke bararın oyloğu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/27)*

Ayl: Oba, bir yerde konaklayan göçebe halk ve aile, oymak.

*Atat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardıñ ayılı Boor ıldıy (40/12)*

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi ekö (67/19)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)*

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)*

Kelgen çooçun birö (26/32)

Ayl-ayıl: Köy-köy.

*El atası ölgöndö ayl ayl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)*

2. Ev.

*Orozkul kereküü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılinda tam salıp catkandarı (36/22)*

Ayın: Söz, söylenti, dedikodu.

*Biz emne kılmapız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayın sözgö kiret (26/20)*

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayınan dep caman közü menen (138/4)*

Ayıptuu: Suçlu, kabahatli.

*Ayıptuu şılıkıyp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa çaşap (161/23)*

Aykır-: Haykırmak.

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık cok baldarım bekem oturgula (72/21)*

Tuugandar

Aykırıp arak içebiz (149/32)

*Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/6)*

Aykırıp arak içebiz

Oşentip süzüp kettiñ çıragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütköñüñdö (166/7)

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıoy Müyüzdüü Bugu Ene (121/14)*

Ayköldön-: Düşüncelere dalmak.

*Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/12)*

Ayla-: Bayılmak.

*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştı
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/3)*

Ayla: Çare.

*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/17)*

*Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)*

*Koygonuñuzga col bolsun dep Kökötöy kısıngan çaldın
aylasın tügöttü (158/28)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (/163/21)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontıp koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerger (56/34)*

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/7)*

*Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık
oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/33)*

Ayla cok: Çare yok.

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)*

*Dedi Momun cigitterdi aktap Kırsıkka ayla
cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/6)*

Aylan-: 1. Kurban olmak.

*Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı
berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/2)*

2. Dönmek.

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip konu (85/23)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)*

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dagı estey koygonsup (34/7)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/30)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/19)*

Aylana: Çevre, etraf, dolaşma.

Aylana tüşkösüdü (150/35)

*Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/31)*

*Aga cardamga çurkadı
O kasiyetiñen aylanayın Müyüzdüü Ene Senin kasiyetiñ (88/18)*

*Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagina
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/10)*

2. Etraf, yanlar, taraf.

*Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıı karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta basturbay (78/25)*

Aylana-tegerete: Etrafında dönmek.

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/30)*

Aylanayın: 1. Kurban olayım, aşırı sevgi ve hayranlık anlatan söz.

*Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/5)*

*Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/19)*

*Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı
Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/7)*

2. Kurban olayım, yalvarma sözü.

*Imanday sırm aylanayın Müyüzdüü Enenin
arbagı ursun (30/13)*

Aylandıra: Etraf, çevre.

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/31)*

*Tayatası azır uşul okıyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/30)*

Aylanıp-kagılıp: Dönmek-vurmak.

*Ta ene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi çok keede burkan şarkan (51/29)*

Aylası tügön-: Çaresiz kalmak, ne yapacağını bilememek.

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/20)*

*Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı
Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/35)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/29)*

*Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan
Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/3)
Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/21)*

Aylasın ketir-: Perişan etmek.

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/10)*

Aymak: 1. Etraf, çevre.

*Köl aymagın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/33)*

2. Halk.

*Uşul aymaktın eesi men öziim degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/3)*

3. Bölge, mıntıka.

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şańga tolot Koyçular koroo koroo (52/24)*

Ayma-: 1. Çabucak yemek.

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/16)*

2. Çiğnemek

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)*

Aynek: Cam, saydam ve çabuk kırılır cisim.

*Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/2)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/34)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/15)*

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

*Cattı Keede aynek ziñgıratkan capırt katkırık
çıkça balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/27)*

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/16)*

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/12)*

Aynı-: Sözünden vazgeçmek, fikrini değiştirmek.

*Ta ecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/30)*

*Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştañıñbı ıya Kana kaday kitep kap eken Kilitin (34/5)*

Ayır-: 1. Ayırmak, birbirinden uzaklaştırmak.

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañgı tündü çatırata ayırıp cattı (112/20)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balbıldagan közdörün baladan ayırıbayt Alagar (110/4)*

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırıbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)*

2. Ayırmak, el koymak.

*Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/20)*

*Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/25)*

3. Yırtmak, vücudu kanatacak kadar derin çizmek.

*Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/1)*

4. Ayırmak, bir yeri bir engelle bölmek.

*Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/35)*

Ayran: Yoğurt ile suyun karışımıyla yapılan bir içecek.

Bala bir sindırım nan menen kiçine ayran içti

da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/25)

Menen bir sindırım nandı bir piala ayran menen

şasa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/33)

Ayran-taň: 1. Ruh.

Alıp ayraň tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap

Balbıldagan közdörü muňayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)

2. Taň “şaşkın, şaşkınlık” sözcüğünün önüne gelince “çok” anlamını bildirir.

Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular

özdörü ayraň taň Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/2)

Ayrı: Çatal, iki veya daha çok kola ayrılan.

Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap

tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/30)

Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz

asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/33)

Tün ortosu ce taň ata bau bau bakırgan ün öçöt altı

ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)

Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı

butaktanıp zaňğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/9)

Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı

müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)

Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip

keldi Ak kayıñdan casalğan ak beşıktin tütkasında (73/25)

Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı

kara kişiler Bolgondo alarga bak aytıp koyuptur (83/15)

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarin keykeyte bir kılçaya karap (88/5)*

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarin (132/13)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/21)*

Ayrıkça: Özellikle, özel olarak.

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayrıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)*

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayrıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/12)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayrıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayrıkça toodon tüşkön
kıyada cıılıcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/25)*

Ayt-: 1. Söylemek, demek.

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can cok El anı elpek Momun (25/29)*

Atam aytkan

Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/21)

*Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırgızdardın başına karantün tüştü (64/23)*

Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)

Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş
Momundun aytkanı menen bolup Orozkul koşo bakandı (96/26)

Keyip turgansıdı
Akırlı aytkanınday boldu Sugalaktığı bastap katındar (23/10)

Pardasin tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)

Kişi emes ittin kötkü şıyragına teñelbegen neme
kayaşa aytkısı bar ee İ soylo soylo dagı murduña (146/26)

Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/16)

Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip
bererin aytmaqçı boldu (138/35)

Abışka Kördüñbü künöñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/13)

Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/32)

Orozkuldu kудay alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı (103/18)

Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/12)

Uşintip sözün aytıp oozun cıyıp
algıça can caktan bir ün çıktı (70/13)

Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep
kız cigitke aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/6)

Momundun cıldızı tüşti Cön ele oozuma kelgenin
aytıp koydum da dedi (80/2)

Şaarda cok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)

*Aytıp kудayga ünü cetkidey çıñraarın elestetti
da oşogo kadırese kıçuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)*

*Aytıp catkan turbaybı Sen meni kelesoo dep
turasıñbı ıya dep ışıq (92/5)*

*Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken
Orozkul cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/7)*

*Asıldığın suluulugun küliktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/14)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa
aytıp kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

*Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp
aytıp bergiçe şaştı (113/35)*

*Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk
şofyor menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/16)*

*Aytıp oturdu Arçanın alkımındağı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/9)*

*Birok şofyorlor colgo kaminıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/24)*

*Bekerinen aytpagan go Momun öz başın
sıyloo değendi bilbeyt (27/11)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan
elpek Momun atalgan azır tigintip eski ötüğün iyinine salıp (97/35)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ
Balanın kebetesin keliştire ayttı düikönçü kalkan kulak kabak (24/8)*

*Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/28)*

*Tegerekte can adam cok Orozkul
oşonu bilip ayttı (79/22)*

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti
kımtılana cay alıp oturup katinına ayttı (99/20)*

Kelin Momun alga katuu ele ayttı

Kaytarar coobu cok (100/3)

Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı

Sen eşikke ıga ber Maga cardamdaş (104/19)

Bolot Anda emne üçün ayttı

Kalp sözdü tuyup kalsa (104/17)

Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı

Barıp oynoy koy (105/31)

Men Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının balasımın

Onı sagan kim ayttı (115/20)

Balaga ayttı Sen Seydakmatka urka canagı

iliktr panarın alıp tez çıksın degin (120/23)

Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al

dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga (123/8)

Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek

Biröo ayttı bir maşinenin öbün tüşürölü (125/30)

Akırı birdemege oyun toptop

balanın köñülün caykay ayttı (136/14)

Ayıptuu şılıkıyp turgandarga ayttı

Uşunday kişi menen kantip canaşa aşap (161/23)

Adatınça Momun aytkanına

könüp berdi (92/16)

Baş iy moyun degendey bar ele

Birdeme alasıñbı dedi düköñçü Ayt alarıñdı (24/10)

Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı

Atañ körü er dep uşunu ayt akılduu deseñ (28/30)

2. Duyurmak.

Momun elpek dep at koyup alışkanı

uşu arka tutkan tayatası Meyli ayta berişsin (31/36)

Bergem Bıyıl da çaldın çöbünö

küz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/32)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm

Anda kolgo tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym (54/15)

Caşoo dep mına oşo şaardagı

caşoonu ayt (82/11)

Biröönün karamagında kelatat

Öz kempirine kayaşa ayta albagan nemedemneni kütsö bolot (90/18)

Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül

ceti atasın tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/28)

Bolup colukkandarın ayt

kokus tabıspay kalsa emne (121/37)

Emne ıya Sen Men Esinen acıragansıp

mından başka söz ayta albadı (152/30)

Anan emne boldu

Ayt ii anan (161/36)

Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat

kaytalap ayta baştadı (162/6)

Men balık bolup ketem Kulubek kelgende

ayt meni balık bolup ketti de (165/32)

Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan

Ceme cetken okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)

Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip

bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)

Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp

çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/28)

*Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat
uşunday bolo bermek dep oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi
Aytkan oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

*Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü
Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/30)*

*Birinen sala biri coluktu
Bala alarga eçteme aytpadı Aytkan (106/36)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/11)*

*Da biröö gana
Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/22)*

*Şügür men ıraazı Oy eneke anı bir
aytasıñbı eki aytasıñbı (147/32)*

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat
A maşineni aytpay ele koy tötön daana (18/10)*

*Uşu caşka kelip taruuday akıl baylabadıñ go
Kaysınıñ aytayın (134/22)*

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene
oşol özü çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/4)*

3. Haber vermek, haber salmak.

*Oşentip aytpaysıñbı Men da emne balee
bolup ketti dep Azır (121/29)*

*Baykabay kalıpımın kaçan tumoolop kaldıñ
sadagañ boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/24)*

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken (143/7)*

Ayta koy men azır dep turgansıyt

Murdu salañdap kemirçek emey calañ et öñdiiü Kuday ce boydon (28/9)

Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön

közdörü Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)

Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele

Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanınan çıkpagan (33/18)

Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat

Mındayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)

Bet otunun söögü urkuyup caagı şilingan

öñü kumsarıp kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/22)

Koyup bir cumada bir alat eken dep

aytkan tayatası Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)

Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi

korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/25)

Baylığın uuldarının zobolosun dañktap

aytar söz bar beken düynödö dep ırdıyt törtünçüsü (75/13)

Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet

dep aytçu eski kişiler Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)

Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat

uşunday bolo bermek dep oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)

Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi

Aytkan oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)

Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp

Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/35)

Közünö urunup cinin keltirbe

Menin aytkanım menen bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdün (111/33)

Tilek aytıñız içip cibereli

Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/19)

*Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap
bergen tosmonu da kiyin aytalı (18/30)*

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külküğü ıksıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/1)*

*Canagı türmönü aytçı
Kantip korkuttum deysiñ Oy boorum ay (162/3)*

*Aytçı ata Kulubek baykem kelesi
dep tayatasın bulkkuladı (165/23)*

*Baldarı cektugu dep dagı aytat
Uşintip ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/30)*

*Aytaarın bilbedi
Balık bolup kubulup Isık Kölgö Ak kemege süzüp (110/33)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır
Oşondo aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)*

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına
dayıma iyip turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/26)*

*Senin sözüñdüy aytayın
Arıba ak keme men keldim (166/37)*

*Kepşegende bile dep oşondon ulam
aytılp kalgan tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/17)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytılbagan küñöösü barday Al tura bererde bala (136/30)*

*Bolso özünö emes kitep kabına aytıp kelattı Sen
aga işenbe menin tayatam anday emes Tayatam bularday (35/13)*

*Kaldı Dagı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birook can caktan at (35/36)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga aytıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/31)*

*Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılat
Birok baldarı aga da kaniyet kılbayt Müyüzdüyü Bugu Enenin (75/21)*

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)*

*Uşunu aytıp esi çıkkın bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/33)*

4. Halkbilimi ürünlerini anlatmak, söylemek, yakmak.

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/4)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/15)*

*Başka künü aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/3)*

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/5)*

*Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/29)*

*E kaysı birin aytasın
Eköo cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/23)*

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytıkanda bir üşkürip bir ıylap keede (62/36)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok cın (63/7)*

*Tilibizdeki sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup
kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/13)*

*Dep kaçan aytım ele Dağı oşo balaketin karmap
döbögö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/21)*

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt
Oşol üçün kelin kezek keede (26/15)*

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/2)*

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın
aytuudan kıynalçu (24/33)*

*Kindin balası ekenin aytuudan
kısınp bala unçukpadı (110/25)*

Ayıp-aytpay: Söylemek-söylememek.

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga ayıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)*

*Orun cok Anı saga ayıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

Aytor: Kısaca, özetle.

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alışkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/29)*

Aytor sırt da tınç ızı çuu ugulbayt (133/35)

Aytsa-aytpasa: Söylese- söylemese.

*Aytsa aytpasa tögünbü bala bıyıl küzdö okuuga barat
emespi (31/3)*

Ayuu: Ayı.

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboyt (163/3)*

Az: Az, çok karşıtı.

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*

Stakanga az böksö kuydu

Toltura kuy (99/17)

*Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayananı eñ köp algan
adamdar eñ mıktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/4)*

*Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/6)*

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/4)*

*Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künööbüzdü geçirgen eken (88/32)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)*

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)*

*Ele könsöñ munday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdö bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

Az ele: Çok az, azıcık.

*Bizdin San Taştığı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Cok bolup baratkan tura (58/2)*

Aza: Yas, matem.

*Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/25)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/20)*

Aza boyu: 1. Tüm vücudu, bedeni.

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/27)*

2. Yas boyunca.

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)*

Aza küt-: 1. Rahatını bozmak.

*Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)*

2. Yas tutmak, yasa bürünmek.

*Al künü kırgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)*

Azap: 1. Azap, işkence, ceza.

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)*

*Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/12)*

*Cüröt Uлуу kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/17)*

*Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/3)*

2. Kader.

Balanı bir atıp koydu Korduk körörü senin azabın
bolso tapkan eken (138/5)

Azap tart-: Azap, eziyet çekmek.

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/8)*

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/19)*

*Cutup alganı andan kızık Suktugu da börünün suktugunun
tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/22)*

*Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/15)*

*Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/10)*

Azaluu: Yas tutan, matem tutan.

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

Azamat: Delikanlı, genç erkek.

*O azamat ersiñ goy Ondayga ali cassiñ
eñ aldimen cigit bolsaşı (114/31)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alıstağı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/20)*

*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
cigitter boyluu östü kuday ömürlörünö bereke bersin (123/9)*

*Süröp turdu
Oy azamat çıdap koy Anan ısılgıñ bolor (145/32)*

Azamatsıñ abıška (158/37)

Azap ce-: Azap, eziyet çekmek.

*Al börü börülüktün küün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/31)*

Azapka mal-: Derde sokmak.

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/11)*

Azap-tozok: Izdırap, acı, üzüntü.

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

Azay-: Azalmak, eksilmek.

*Bu turmušta Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)
Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkırgan suu da azayganday (130/10)*

Azdan soñ: Az sonra, birazdan.

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/33)
Bala ündöbödü Azdan soñ dükönçü dağı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/25)
Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkө satıp
Küzdün kamın cegiçe (30/25)
Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/9)*

Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan

soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/34)

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış

cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)

Azıt-/azgır-: 1. Kandırmak.

Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdö

teñ karap tur Azıtkıday azgırğan turnabaydı cogot (44/20)

Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey

Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/30)

2. Azdırmak, yoldan çıkarmak, bozmak.

Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasıñ

Sen da künöölüüsüñ (46/19)

Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp

karmay albay kalıpın Özümön ketti Tokoyçuluk (83/17)

3. Oyalanmak, uğraşmak, kendini bir şeye vermek.

Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş

oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/31)

Azına-: Hızını alamayıp çok kişnemek.

Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes

belem O anda men azoo aygırday azınap turbas belem (82/28)

Azır: Şimdi, şu an.

Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt

Taptaganda da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

*Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/21)*

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/35)*

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)*

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/20)*

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdüyü Kuday ce boydon (28/9)*

*Tiyin çikkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñarbi Mina azır ürümdön tabılbas (29/28)*

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azır uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp algan Azır (35/12)*

*Beregi Orozkul azır kırım ötügün cıltıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/29)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceeke (37/35)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)*

*Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/9)*

*Tamçılagan tura tayatasının
Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/30)*

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soğuştı ölüm taptı (60/9)*

Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti
Eger oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başqaça bolboyt bele (60/11)

Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/16)

Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/7)

Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)

Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün ıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)

Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/28)

Kıcırlanıp aldı da töbödüğü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/26)

Eken dep can kıypıçıktap tursa al cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)

Emne ele töbödüñ ketpey çuuldap kalgan
Pulemyot bolsoçu azır (83/26)

Ele şilekey alışkan dostoru közüñ çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıbı Murdagı ele cılı (84/18)

Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)

Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/17)

Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıykırğıça ustun ıncırın tolgoy oonap (87/33)

Tura Azır kördüñbü dep alaktagan Momun
Orozkuldu süyöp cölöp turguzdu (88/21)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)

*Kuu catın katını Dagı samoor koygonun kör
Kündögü ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/36)*

*Elestep öttü ele anda çaldın bılıcı menen al karaandardı
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu (92/4)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Ketken oşondo
Mına azır da ustundun ulam bir cagına çıga kalıp (94/32)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

*Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin
kiydi Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/11)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız
Keçinde alıp ketçülör kelet Bılçırabay attı kayra koş (97/13)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötügün iyinine salıp (97/36)*

*Cürüştüü at colooçunun ermegi
Momun azır balanın kıska alingan kecige çaçın (100/36)*

*Cür azır ele canagı sen körgön cerge baralı
Men da köröyünçü (102/37)*

*Kayra bürköltüügö ańdıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/2)*

*Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/20)*

*Oropara çıktı
Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/16)*

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/10)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)*

*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/14)*

*Minçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/26)*

*Azır sırtağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/23)*

*Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/5)*

*Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırtağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)*

*Oşentip aytpaysıñbı Men da emne balee bolup
ketti dep Azır (121/30)*

*Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/29)*

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/1)*

*Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)*

*Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ çırın bolçuday kagat (127/6)*

*Balanı oygottu
Bala közüñ açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/2)*

*Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)*

*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cılırap
aska zoolor sür kütöndöy ala kölökö Azır ay (134/4)*

*Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañılup kulagı çuuldap ketti (136/1)*

Birok tayenesi bastırbadı

Koyo tur azır dagıra bereyin (138/20)

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kaday basıp kaday turarın (139/22)*

*Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)*

*Anan kızın eköñndü itçe talaştırbasam Kızın azır
közünñdü oyup aluudan kayra tartpas bolup oturat Kapkanga (140/19)*

*Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/21)*

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü Menin azır
oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/5)*

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü Menin azır
oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/6)*

*Kap miltık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat
Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/17)*

*Caraşa sura Keçee ele kın degendin başı zın dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/24)*

*Tiliñe özüñ ee bolo albadın uşuga çeyin Men azır
senin kuragında bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/9)*

*Azır da Seydakmatın kızuu ekenin körüp bala
külmüñdöp iydi (150/9)*

*Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canagı (150/24)*

*Tiygizip turgandı cakşı köröt
Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/10)*

İçiret

Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam

Multıkçañ men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/31)

Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir

Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/32)

Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir

Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/25)

Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp бүркөлүп

turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/28)

Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu

Anan baldardı cardan alıs türtör aldında munday (69/23)

Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul

Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/34)

Azırkı buguluktar birin biri taanıbay

çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/3)

Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı

cigitter boyluu östü kuday ömürlörünö bereke bersin (123/9)

Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga

barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/32)

Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon

kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özüñün közü (49/9)

Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon

kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özüñün közü (49/10)

İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüüşük kıynooñon

kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/25)

Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyıl

da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/32)

Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga

er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/21)

Azıtkı: Yoldan çıkaran, kandıran, düzenbaz.

O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul

sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/3)

Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü

teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/20)

Azoo: Evcil olmayan hayvan, yabani hayvan.

Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes

belem O anda men azoo aygırdı azınap turbas belem (82/28)

Azuu: Azı, azı dişi.

Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap

ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)

B

Baala-: Fiyat biçmek, fiyat belirlemek.

*Baası keter bele anın sñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)*

Baaluu: Kıymetli, değerli.

*Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelebi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/14)
Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/10)*

Baamda-: Tespit etmek, anlamak, farkına varmak.

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)
Coo eli baldardın süylögön sözünön kırgız tilin
baamdap bul ekö kırılgan kırgız tukumu ekenin taanadı (68/30)*

Baar: Gönül.

*Eçteme körböy eçteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşksız casana (156/19)
Beret Butu menen basıp murdu menen tingandın
baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)
Ciberet
Balaanın baardığı mına oşondon baştalat (76/12)
Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı
taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügül (159/17)
Balaluu boluşsunçu Oşondo men baarın cakşı köröm (112/37)*

Baardık: Hepsi, her şey, herkes.

Süylöşkön

Men baardık maşinelerdi baardık şofyorlordu (114/36)

Baarı: Bütün, hepsi.

Momun elpek degen uşunday kişi

Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdi mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)*

Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızıltıp

Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/24)

Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep

oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayımsız (46/30)

Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap

keñirsip catuu kaday cırgal ekenin uyku içinde (147/21)

Orozkul adam dese narkı çok sıy urmatka barkı çok

bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)

Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda

tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/9)

Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi

akmak torpoktun ayınan Anan dağı sende da bar dürbü (46/17)

Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu

cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/34)

Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros

atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)

Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğünön Emne üçün

antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/9)

Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam

eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/30)

*Bala bakırañar çoñoyup catabı dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/14)*

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)*

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/5)*

*Bu beşik silerdin tunuñarga deyt Müyüzdüü
Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosuñar baarı (73/36)*

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/6)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen küñ neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/20)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt
Butu menen basıp murdu menen ıngandın baarı multık (76/14)*

*Atılgan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbırgan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/6)*

*Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/3)*

*Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/17)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)*

*Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan
arı aldagaçan ötüp ketken (86/27)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracahuu çoñdukka (87/23)*

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamahuu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

*Ele tünöp algıla orun kenen Cürgülö
Baarı basa tüşüp kayra toktodu (114/6)*

Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter baarı

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol

asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/24)

Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı

eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/11)

Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü

balaga Kudu kinodoguday (117/17)

Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu

ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/2)

Selip cattı

Tirüü candın baarı dalbastap kaldı Kordondogular (118/28)

Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp

kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/2)

Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı

cigitter boyluu östü kuday ömürlörünö bereke bersin (123/9)

Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılays

köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/20)

Baarı cönöy berişti

Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/29)

Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön

soñ tüündö oonatıp algan maşineni eki maşinelep tartıp (131/31)

Baarı sıylayt eken

Şofyorlor dağı bir colu koştostu Anan maşineler (132/3)

Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu

baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/4)

Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp

koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/36)

Özübüz da kelgen meymandar da baarı bizdikinde (156/37)

Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çoğultup
alğan stakandarga arak kuya baştağı (158/5)

Baarı tañ ele boldu
Barakelde (158/33)

Baarı külüp atıştı baarının köñülü caydarı
abışkanı maktap catıştı (159/1)

Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/22)

Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mına tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/8)

Baarımız iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/31)

Biz baarımız tıyakta şatıra şatman a sen bolsoñ
buyerde calgız catasıñ (150/27)

Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/9)

Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan ınak taşı
Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/19)

Baarıñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar
Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/17)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/28)

Baarın körüp baarın bilip birook kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/27)

Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/10)

Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/11)

Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılbaş muñkanıp ıylaganı (94/26)*

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitem kap ekööbüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/35)*

*İterip aşuudan aşırıp catıştı Baarına
Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/33)*

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)*

*Üçün baarı anı kordoy berişt go Tayatası mayananı
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/5)*

*Baktıluu biröö şorduu Emne üçün biröödön eç kim
korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröödön (135/2)*

*Üçün baarı anı kordoy berişt go Tayatası mayananı
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/22)*

*Baarı külüp atıştı baarının köñülü caydarı
abişkani maktap catıştı (159/1)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)*

*Baarın beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/29)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganı dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

*Baarın kıldırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu
tayenesine süyünçülödü (32/13)*

*Baarınan da balaga cakkani uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/23)*

*Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına
çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/24)*

*Baarin körüp baarin bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızıradı karoosuzdugu korgop (46/27)*

Tigine

Bala baarin unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/4)

*Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/7)*

*Taaniyt a da baarin taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/15)*

*Tayatam comok aytıp oturganda men uşunun baarin
oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kandayı (56/9)*

*Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/17)*

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açığıñı tayatası (60/4)*

*Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştađıñbı Özüñ alcısañ eldin baarin alcıdı dep (88/36)*

*Alıs Kaktunın tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alıssa (89/20)*

*Baarınan çette kalğan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)*

*Baarınan çette kalğan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)*

*Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarin özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/8)*

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/26)*

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarin Momunga cüktöp aşata (96/14)*

*Emi kayra koşulup caşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarin kılğan atam deyt (105/20)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balbıldagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/3)*

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/6)*

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/7)*

*Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/18)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/4)*

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/5)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/2)*

*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/11)*

*Ha ha ha lap capırt katkırıp kaldı oturgandar
Baarınan da Orozkul cırgap külüp cattı Seydakmat (162/26)*

Baarı bir: 1. Fark etmez.

*Dedim men Mıltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam
çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/18)*

2. Yine de.

*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/32)*

Ne uşın

Anda deyt atam aytat baarı bir baldarım baldarımın (116/4)

*Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/6)*

Baarin: İlkbahar.

*Cumuşunun baarin Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütpöy kalganın körsö Kuup (33/7)*

Baası ket-: Değerini kaybetmek, gözden düşmek.

*Baası keter bele anın sñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/37)*

Baatır: 1. Bahadır, yürekli, cesur, kahraman.

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)*

*Körünün başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/19)*

2. Kahraman.

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/22)*

Becire-: Durmadan anlamsız konuşmak.

*Emne dep becirep atasıñ kıcırladı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/33)*

Bee: Kısarak.

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)*

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırıp keede beeler okuranıp (54/2)*

*Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)*

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/6)*

Beçara: Biçare, çaresiz.

*Köçö kındırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)*

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/35)*

*Kiyinip közdörünüñ aldındağı kögalası menen
maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)*

*Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/4)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Mınday beçera (90/18)*

Badal: Çalı.

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköobüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/36)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/11)*

*Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/8)*

*Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/8)*

*Aloo kaptagan badaldın şaınında suuga kuyulup tüşkön
şagilda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/13)*

*Oor üşküriñüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşküriñöt Anan üçöö badal (110/8)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çığa berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi Badaldan buurul (35/37)

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çıñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/5)*

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/24)*

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/10)*

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/23)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)*

Bagalañ: Semiz.

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/31)*

Bagelek: Paça, pantolon, şalvar vb. Giyeceklerde bacak bölümü.

*Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının
bgalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/18)*

Bagın bayla-: Birisinin kısmetini kesmek, bahtını kapatmak, yolunu kesmek.

Kuu kançık oşol bagın baylap kelatpaybı

Seni elebi dep kekene ettüü muştumun tüyüp (37/25)

Bagıt: Yön, bir yere gitmek için izlenen yol, cihet, istikamet.

Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun

ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bagıt (116/32)

Bagıtta-: Yönlendirmek.

Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok

takır cetpeyt Birde dem aldırday buyukturgan ak (133/11)

Bak-: 1. Bakmak, beslemek, geçindirmek.

Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep

şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)

Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan

ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)

Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin

talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/27)

Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten

olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)

Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı

kara kişiler Bolgondo alarga bak aytıp koyuptur (83/16)

Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne

men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)

Uşu baldardı emizip bagıp alam deysiñbi

Oşentem akılman çoñ ene (70/35)

Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu

Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/34)

*Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/5)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/35)*

2. Bakmak, ilgilenmek.

*Köñülüin açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çelegtı karagan da özü Uşintip (27/34)*

3. Bakmak, bakışı bir şey üzerine çevirmek.

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı diynö dep körgön bakkanı (21/30)*

4. Bakmasına yol açmak, bakmasını sağlamak.

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)*

Bak: 1. Bahçe.

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/21)*

2. Baht.

*Dep keyip oturat Eñ oorı tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)*

Bakan: Sırık, direk.

*Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/36)*

*Bakan tosıp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/7)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)*
*Kulaktarınan baylaştırıp iyyine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)*
*Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş
Momundun aytkanı menen bolup Orozkul koşo bakandı (96/26)*
Dalbasalap bakanın sayganda kolunan ırğıta kağıp (87/37)

Bakene: Kısa, alçak.

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/11)*
*Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/17)*

Bakılda-: Yaygara etmek.

*Buyerden Balık bolgonum cakşı
Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas ündör ugulup (164/26)*

Bakır-: Bağırmak.

*İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup
içülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/9)*
*İylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/22)*
*Emne bayagı dep Orozkul obdula bakırdı
Cogol deym (99/27)*
*Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/11)*
*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

*Uşunda Momun çıday albadı Başına cün çıkkanı
bakırğanı uşul boluu kerek Orozkulga tutalana (96/18)*

Bakırañ: Patlak, iri göz.

*Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın caşıra albadı (144/9)*

Bakıray-: Gözlerini kocaman açmak, kocaman açılmak (gözler).

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/5)*

Bakır: Zavallı, acınacak durumda olan.

*Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/1)*

Bakıt: Baht, talih, şans.

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/31)*

Bak-taalay: Baht- mutluluk.

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköñörgö bak taalay kaalabayt (147/2)*

Baktıluu: Bahtlı, mutlu, talihli.

*Baktıluu birö şorduu Emne üçün birödön eç kim
korkpoyt birödön baarı korkot Emne üçün biröñün (135/1)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/7)*

Bal: Arının yaptığı tatlı madde.

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/4)*

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)*

*Köñülüñ açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çelekti karagan da özü Uşintip (27/34)*

*Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap
koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)*

Bala: 1. Oğul.

*Balaga kitep kap satıp bergen küñ uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/21)*

*Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/8)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/5)*

*Kayrılıp kalat
Üç üydün ortosundagı calgız bala Aptalaptı barınan (17/22)*

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/36)*

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/26)*

*Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güli
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/19)*

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıtır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)*

*Şıralcındın tübündö bala ulutunup koyup cata
beret (21/9)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)*

*Dedi özü da ıraazı bolup
Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/20)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/34)*

*Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala
köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/19)*

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfêl kolgo tiydi Boorunda (17/5)*

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)*

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küni (18/31)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysünbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küni cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/5)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)*

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)*

*Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/20)*

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/2)*

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/8)*

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/18)*

*Makooloru da bar
Bala çöptördü da kıyal münözünö caraşa bölüştürüp (19/32)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)*

*Balanın at koybogon taşı cok Dagı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/13)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/31)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıtır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/14)*

*Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/10)*

Cakpay dükönçünün başın aylantıştı Bala çette (22/35)

*Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine dükөndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/14)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttagı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)*

*Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştu
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/19)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası çok oşol üçün (23/16)*

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/31)*

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/28)*

*Bala ündöbödü Azdan soñ dükönçü dağı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/25)*

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın aytuudan
kıynalçu (24/33)*

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sırim
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)*

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayırdı
Akçam çok ele aba dep başın çaykadı (24/13)*

*Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo
bala közünö çalındı (24/6)*

*Bolboso cabam Akçañ barbı
Dükönçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/12)*

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/27)*

*Bala ündöbödü Azdan soñ dükönçü dağı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/26)*

*Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası çok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)*

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

*Cok ele go anı oylop bala kısındı
Mına uşintip turgançaqtı tayatası çıga keldi (25/23)*

*Dükönçüdön çaşırtıts bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)*

Dükönçüdön çaşırits bala Baltekke konfet taştadı

Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/19)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday

beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)

Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı

Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/1)

Sundu Çoñ cigit bol

Bala tartındı (25/6)

Al ala goy Meni coldon karmaba

Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek değen (25/8)

İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan

bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)

Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkөndөy ele boldu a

künü balaga (25/28)

Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen

artınan cügürüügө belendenip tayatasının canında (30/31)

Aytsa aytpasa töğünbü bala bıyl küzdө okuuga barat

emespi (31/3)

Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi

ısıq caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/31)

Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükönçünü

birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal

kızı eköönө көrsөттү Andan çıgıp çöp çabıktı közdөy (32/31)

Tartkan emes

Mına emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/10)

Minçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon

Emes Uşu küngө çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/1)

Karaçı karaçı tayatam satıp berdi

Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/16)

*Artinan tııldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtüdü (33/35)*

*Bala tutalanıp unçukpay turdu
Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/21)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/23)*

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/7)*

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özüñçö süylöy bergenge köñüp alğan Azır (35/11)*

*Bala oşentip özüñçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/33)*

*Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/33)*

*Körsöttüm dedi söğüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/9)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)*

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul çaşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)*

*Kelgende cindep ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)*

*Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy
karadı (37/5)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelve cetkenine (37/17)*

*Isıktan başı oorugan go dep oyloodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/3)*

*Isıktan başı oorugan go dep oyloğu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/4)*

*Karool döbönün çokusunan tögöröktün tört burcu
körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/10)*

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/15)*

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/16)*

*Kabın ala keldi
Bala dürbünü közünö tuuralap catkandı cakşı (38/18)*

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/21)*

Bala tayatasının keede kınıldap kalçu ırın esteyt (38/33)

*Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom
Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/2)*

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/17)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköbüzdün mektebibizdi (40/1)*

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/19)*

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbasa da bu (40/22)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/31)*

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)*

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/5)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/9)*

*Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/11)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

*Çikkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/20)*

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)*

*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)*

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/33)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantıp tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)*

*Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/28)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

*Obolu entiktirip iyet anan kõnüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agınga karay başı ıldıy suuga catat (43/3)*

*Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/7)*

*Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/8)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü korooy cayga (43/20)*

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/24)*

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/31)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırap (44/2)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/5)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/8)*

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kıbıraganinan emne dep kargap catkanın canında (44/15)*

*Bala döbödö oturup oor üşküüründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/25)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/7)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/8)*

*Elden murun bala tuup bağıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/13)*

Naahy baştadı Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)

*Elden murun bala tuup bağıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriřtirbeysiñbi Al cubarımbekti tigi (45/13)*

*Közü çok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Bala eki cagın eleje karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/21)*

*Baarin körüp baarin bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calğızıradı karoosuzduğı korgop (46/28)*

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)*

Tigine

Bala baarin unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/4)

*Kele catırı Bala aptığıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)*

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/14)*

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/29)*

*Balanı törküünö taştap özü şaarga ketip kalganın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/15)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

İylap alıştı

Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)

Bala (48/37)

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/33)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)*

*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)*

*Da oozdoron açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)*

Bala kuyrugun suuga şarp urup Koşkula men Isık Kölgö (49/37)

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kançalık Balaga (49/16)*

*Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypne kayra kelmek Anan anan (50/21)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/23)*

*Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/20)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Bar Canagı Çıpalak degen baladay külkülüü kızığı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/12)*

*Bar Canagı Çıpalak degen baladay külkülüü kızığı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)*

*Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/20)*

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıgarıştı körüp (56/29)*

*Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/10)*

*Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/31)*

*Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)*

*Birok bala çıyrıldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/1)*

*Cüröt Uлуу kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birook baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/25)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/29)*

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başqaça bolboyt bele (60/11)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/11)*

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/16)*

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)*

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/24)*

*Orozkuldun balası cok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/25)*

Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü
Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/31)

Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/1)

Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırıgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/26)

Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)

Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)

Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)

Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaşuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/36)

Ukmak
Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı Eç kim (68/4)

Esi çıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/7)

Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/22)

Kindin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)

Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/36)

Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/21)

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/3)

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımдын
orduna bala izdep cüröm (70/34)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/6)*

*Celinin sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/19)*

*Celinin sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/20)*

*Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/28)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık uksa kulakka (73/1)*

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırıgızdan kalgan uul bala kız (73/8)*

*Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep
turup kalat (73/9)*

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/11)*

*Kayñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp
kelatkanday bolot (73/31)*

*Kümüş cılaacın şıñğırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/28)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/18)*

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dağı çaap (81/20)*

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/4)*

Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü

Bugu Enenin tügül teñirdin balası bolso da (85/20)

Tapkan akılıñ uşubu

Tıyakta bala ıylap kalbaybı (91/20)

Uşunday künü tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas

Al kanday kün eken bugün Kanday ele saga бүгүнкү (91/31)

Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak

emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/11)

Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele

ustundu suudan ötkörüp alabız (91/17)

Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan

da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/5)

Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında

barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)

Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap

çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/12)

Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı

taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan köziñ cırta (93/23)

Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı

Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)

Bala bolso öyüzdö tıbrıçılup turat Borçuk taşka

çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/7)

Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay

Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)

Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu

katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)

Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö

muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/29)

Batpayt Momun çal balanı eñip uçkaştırdı

da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/17)

*Ošo ıylagan boydon mektebine cetiști Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/22)*

*Bir palto iyninen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/36)*

Tüyşügü cüdötkön da Bala canında tıp tıp basat (99/37)

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/32)*

*Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusñ kulunum dep balanın şapkesin (100/15)*

*Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi
Bala tolgonup karabadı (100/18)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/5)*

*Dep ubadasın berdi
Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/10)*

*Eköo oşentip unçuğuşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/20)*

*Uşul korgop aları cok cetile elek bala
ekenin oyloodu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/3)*

*Keliptir Bala calt kılçaya karadı
Çınbı (101/15)*

*Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/36)*

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/30)*

*Araket kılıp
Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/24)*

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/28)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir al unçuguşpadı
cakşılup tamak ie albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)*

*Katıp dulduyuşup otursa iken aş tamaktan ötöbü
Eköübüzdiün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/8)*

*Bala unçukpay ıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü añk etti (104/21)*

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/11)*

*Bala etke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da añın sürtüp turup anı menen (105/33)*

*Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabişı töböğö bir koygondoy (106/15)*

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı al
Bala ızasına muunup köz çaşın körsötpöskö suu (106/30)*

*Birinen sala biri coluktu
Bala alarga eçteme aytpadı Aytkan (106/36)*

*Koyup balaga nazarı tüşköndöy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)*

*Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı
Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/25)*

Bolso balanı tiktey berdi (107/37)

*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/1)*

*Tokoy oñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közüñ cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)*

*C añırdı
Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına (108/30)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/19)*

*Bala indını suu sepkendey öçüp şılkiya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/11)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/12)*

*Bala töşökkö catkanda da çıyırıkanı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/13)*

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi бүгүнкү болуп catkan түşүнüksүз okuyadan cadadı (109/27)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüündö turdu Kök
kaşka suu köbük бүркүп şar agıp baş aylantat Öyүздö (109/31)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü бүт
kaytalandı bala ceekte maraldar öyүздö Çamgarak (109/34)*

*Anın tumoolop kalganın eç kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara cok ele (109/17)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü бүт
kaytalandı bala ceekte maraldar öyүздö Çamgarak (109/33)*

*Oor üşküriünip koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşküriünöt Anan üçöö badal (110/7)*

*C añırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup
köpkö cañırıp kalganına bala azır özünçö cılmaydı (110/14)*

*Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)*

*Büyүздö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup barıp öyүzgö түштү Түşkөн cok (110/19)*

Kimdin balası ekenin ayтуудан kısınıp bala unçukpadı (110/25)

Dedi bala

Men da bilem seni Tayatañdı da bilem Al Cakşı (110/29)

Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene

Bala cetine albay kubandı birok kaday alkış (110/32)

Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp

Birok balık bolup keteri bışik ele Müyüzdüü (110/35)

Bugu Ene eçteme coop kaytarbadı Oşondo bala kiyimin (110/37)

Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy

balbıldagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/4)

Balanı canına çakırdı

Kimdin balasıñ (110/23)

Kimdin balası ekenin aytuudan kısınp bala unçukpadı (110/25)

Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes

dımıktırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/4)

Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala

Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/9)

Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay

ceñildenip kaldı (111/11)

Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası

ogo beter cıluudan kımılaçu ele oşonu estep bala (111/14)

Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim cok eken

Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)

Mınçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin

bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/26)

Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan

kıyalındagı düynösünö ketti (112/23)

Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzüñö

beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/27)

Beşik apkelip berçi Bugu Ene Alar da balaluu boluşsunçu

Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/30)

Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü

Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)

Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı

berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/1)

Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip

kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/13)

Tokoy kırırgan Emne izdedi Başta mındaydı

körgön emes ele bala (114/24)

Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi

bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/28)

Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen

tokoy kırırp kelgiçe bala şöfyor menen çeçilip (114/34)

Cakşı köröm dedi bala (114/37)

Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken

Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/21)

Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp

soldat kızıgıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/26)

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/31)

Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp

soldat kızıgıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/25)

Mektebinde okıganmın

Cok kimdin balası bolosuñ deym (115/12)

Olar da öz ake şeşesiniñ balası

Alardın ake şeşesiçi (115/15)

Aka şeşenin balasımın

Alar kimdin baldarı (115/13)

Men Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının balasının

Onı sagan kim ayttı (115/19)

Başın çaykadı bala Atam cakşı

Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersiñ (116/21)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol

asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/23)

Bolboso da bala bilgeleri büt Müyüzdüü Bugu Enenin

baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala aligi kazak (116/25)

Bolboso da bala bilgeleri büt Müyüzdüü Bugu Enenin

baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala aligi kazak (116/26)

Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp

maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/34)

Bala andan kabarı cok kabarluu bolup işi emne

Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/9)

Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip

kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)

Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ

bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carısat (117/28)

Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp

Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)

Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü

balaga Kudu kinodoguday (117/18)

Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu

Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/14)

Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu

bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/22)

Biröö izdep çakırganday boldı Boroondun kıyanatı

go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/26)

Alardın şardanı menen bala koşo korkup

koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/35)

Bala alardı daroo taanıldı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/9)

Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptıgıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/25)

Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)

Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)

Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkır a bürküp
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/30)

Çaap barattı Bugu Ene uulunun erdigine iraaşı
boldu sıymıktandı Bala Seydakmattın eşigine cetkende (121/16)

Ak sütün ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)

Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kaday ant bergenin Seydakmat (121/31)

Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin
bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/36)

Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/6)

Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusun cıhuusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/19)

Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/31)

Basılbasa dep cattı bala oyunda Bu cigitter ketpese (122/37)

Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)

Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırıbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/5)

Bü gün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)

Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)

Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/1)

Kalabı dep bala korkot Añgıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/25)

Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkın soñ andan (127/29)

Ildıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ikinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/31)

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)

Çamdagıla dep kıyırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldı (128/5)

Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/7)

Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)

Kürküröp şarkırıp kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/13)

Balanı oygottu
Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)

Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköübüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/23)

Kupaykesin camınıp bala eköo kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)

Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)

Balanı oygottu

Bala közüñ açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/17)

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılrat okşoyt dedi tayatası (129/5)

Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı

cılçıktardan cel epkini ışkırat tañ surdanıp (129/17)

Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata

kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/34)

Cıktı da butun buup kıninan bıçağın suurop çıktı

Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/36)

Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat

Bala uşuga kubanıp cürdü (130/18)

Baarı cönöy beriştı

Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ

Bala taarındı köztünö çaş tegerenip cetimsirey (130/34)

Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basış

kıyın boldı Bala çarçay baştağı (131/6)

Bala kötörgöngö epçil ekensiñ Kulubek dedi

canaşa baratkan şofyor (131/9)

Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin

conuna minip bala cırgap barattı (131/16)

Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı

bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/18)

Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi

kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)

Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir

koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/7)

Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala

da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/25)

Kulubek bayke deyt bala Aldıbizda Müyüzdüü
Bugu Ene col baştap baratat Koyçu (132/27)

Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/35)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/31)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)

Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)

Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)

Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)

Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)

Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/23)

Muzdak alakanın beşenesine basıp turgan eken
Bala içirkenip cıyrıla kaldı (135/26)

Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañgılap kulagı çuuldap ketti (136/1)

Köröt dep bala anıylamakçı boldu
Uruşpayt etpeyt Men ayıp koyom Kana tiliñi (136/7)

Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytilbagan küñöösü barday Al tura bererde bala (136/30)

Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/3)

*Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/4)*

*Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop
kalıptır ısık süüt içir (137/33)*

*Isık kubalayt
Bala oozun küygüzüp közünö caş tegerendi Oşondo (138/12)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/17)*

*Koomaylana kımırılıp bala dagıraga kñğırata
siydi Zaarası ısık sapsarı ekenine tañ kalıp (138/21)*

*Balanı bir atıp koydu Korduk körörü senin azabın
bolso tapkan eken (138/5)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)*

*Bala uktap atabı
Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/5)*

*Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/8)*

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tiñşap bala tayatasın kütüp (148/16)*

*Eske salçu bu cıttı bala caman köröt Birok
Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/33)*

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/7)*

*Azır da Seydakmattın kızuu ekenin körüp bala
külmüñdöp iydi (150/9)*

*Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/19)*

Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı

Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/34)

*Al balanı culmalap eegindegi kılkan tügü menen saygılaştırıp
öpkülöy ketti (150/17)*

Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı

Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/5)*

Tiygizip turgandı cakşı köröt

Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)

Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot

Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/22)

Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat

Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)

Kelip asışat

Çoñ kir cuugan kündü bala da cakşı körör ele (151/18)

Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda

cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)

Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Közüñ

açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oylodu (151/11)

Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala

verandadan çıkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)

Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay

kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastıgın bala (152/15)

Turganı balaga da öttü

Oorup kaldıñbı ata dedi bala çoçulap (152/32)

Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay

kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastıgın bala (152/16)

Tayatası ukpay kaldı

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)

Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi

Ata (152/11)

İçiret

Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop

turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/23)

Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop

turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/24)

Öödö boldu da balanı booruna kısıp tili kürmölböy

küñgüröndü (152/27)

Cagıp

Büt düynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/36)

Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip

oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)

Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup

catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/6)

Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü

Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/27)

Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden

çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/33)

Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi

dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)

Bala kolun sunup bılçırgan cıluu boordu aldı

basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)

Bala kıymıldabadı

Al dep kıykırdı Orozkul (154/13)

Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip

bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/7)

Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak

maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/1)

Bala çinirip iydi K z carılıp karalcın suu agıp
k zd n ordunda o uraygan      r kaldı K z  ld  (155/31)

K zd   aap alabı dep bala turdu korkup
M y z omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)

Korkup barattı     kumsarıp ma dayınan muzdak ter
 p ldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)

 orduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Erteree  t     n  cetip      n  catkısı keldi (156/17)

Olda baykuş cetimçem ay dep Bekey et c r   
elcirep balanı öpkülöp ciberdi (156/28)

Saga emne boldu dep al balanı toktottu
Ba ım oorup atat (156/25)

Balanın tilegine iyip Orozkul menen Bekeyge c laacınduu
be ik ilip kelatkan M y z d   Bugu Enenin (156/7)

Bala burçta cattı K ym ldabay  ım rkanga bek
ti tense dele bolboy kayradan çıyırıkkan denesi ayagının (157/31)

Men  yg  baram dedi bala alsır p baratkanın
sezip (157/17)

Degen s z  r tayatasının oozunan çıkkanın
bala i ene albay uktu (157/16)

Dep balanı  y  n  cetelep kirip ketti
Burçtagı kerebetke catkırdı (157/21)

Tigine et da bı ıp kaldı dep Bekey balanı  y  n 
ceteledi (157/1)

Koyuştu

Bala tiştenip kıymılsız cattı Al c r    aylangandan (159/24)

Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanının k p zordoşpodu kayra c n (159/21)

Mülcüngön kuu s  kt rd  boş çaraga taştap catışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/10)

*Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/4)*

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköö çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/9)*

*Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/5)*

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu diynödö başqa tayanarı
kalbadı balanın (160/4)*

*Cürösüñör Uyalsañar bolo
Adilettik ornop bala ceñildenip kaldı (161/26)*

*Uşintken öz kıyalında işenip alğan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/27)*

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkırıp iysem (162/11)*

*Catat Başka eç kim cok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/36)*

*Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/9)*

*Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oylodu
kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)*

*Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılbişıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)*

*Eşikke çıkkannın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)*

*Uşunu aytıp esi çıkkann bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/33)*

*Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/3)*

Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymıldap erindere dirildep kolu kaltırıp (165/15)

Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/35)

Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/19)

Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/17)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tuybadı Mastar başalaman çurıldap ırdap cattı (166/1)

Çın

Emese seni menen koştoşoyun bala Koştoşoyun da (166/36)

Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabıl
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/25)

Kolu kaltırayt

Momun tunargan közüñ arañ açıp balanı bir karadı (59/34)

2. Çocuk çocuğum.

Caķşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayrıp
bergen tıındardı esepte catıp (31/13)

Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)

Tilibizdegi sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup
kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/14)

Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)

Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot
Ee balam Baylık adamdı (75/26)

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/23)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/19)*

*Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men
ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/23)*

Coksuñbu

Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/19)*

*Kuday akı öz közüüm menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/2)*

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)*

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/29)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/2)*

Carıla kubanganı esine keldi

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)

*Balam zeendüü sözgö inak Uluulardın ulama kebin
cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)*

*Bayatan beri çette бүcüröp turgan Momun çiday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)*

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/23)*

*Me balam otko bışırıp ce daamduu bolot
dedi balaga (154/11)*

*Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/13)*

*Bıyakka ötüñüz aksakal
Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/14)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan. Biri-can
Bilbegen öz comogu, ekinçisin tayatasınan ukkan. Akırında (17/1)*

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/29)*

*Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/13)*

*Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/17)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/2)*

*Iylamsıraganga okşoş ele
Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/22)*

*Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)*

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/33)*

*Töbözü kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/28)*

*Teñtuşu cok capadan calgız Uşintip çañıra berseñiz
balanın esi çıkpaybı (45/10)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)*

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/12)*

*Nuruna çayingansıp balkıp catat
Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/28)*

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açıganı tayatası (60/4)*

*Bütüp kün ötö bermek
Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/4)*

*Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/17)*

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/10)*

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılбай muñkanıp ıylaganı (94/26)*

*Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/16)*

*Cürüştüü at colooçunun ermegi
Momun azır balanın kıska alingan kecige çaçın (100/36)*

*Miñ san maral cürçü eken
Balanın taarınçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/28)*

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)*

*Terezede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/9)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/32)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kñkıs etip ün katpadı (109/15)*

*Balanın köñülü aynıdı Kayra çıyrığa baştağı
Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/15)*

*Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/19)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/13)*

*Dabırkay cıto koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda
balanın cürögü orduna keldi (119/18)*

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/27)*

*Balanın bul sözün ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey beriştı (121/23)*

*Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)*

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/13)*

*Basınganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir бүркөлүп açılıbadı Birok balanın (130/12)*

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/24)*

*Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/9)*

*Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/9)*

*Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/16)*

*Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp
cılıtmış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/28)*

Körsötçü

Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)

*Akırdemege oyun toptop balanın köñülün caykay
ayttı (136/13)*

*Keçegi okuyanı estep bugünkü küni kaday bolorun
oylop Momun çal kabagı bürkölö balanın töşögündö (136/20)*

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kaday
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan ünün uksam boldu (147/4)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysoñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/14)*

*Canında aç tıyak dört şıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/32)*

*Taacesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/29)*

Sıykırduu müyüzü uşul ele

Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/10)

*Oşogo aytmaq boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/35)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañgı
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/21)*

*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/29)*

*Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık
çıkça balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/28)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

*Kezep ok atkanın balanın köküröğü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)*

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılmaşının
şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/12)
Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdıy azınap turbas belem (82/27)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/24)*

*Anday minday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/13)*

*Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp
Tınçın algan kim eken dep Orozkul közüñön (80/17)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/14)*

*Kalışsın da
Balasıñ da dedi Momun kürsünüp Üygö baralıçı (103/6)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/33)*

*Çırk etip bekip kalat Kıskaşı okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/10)*

*Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/2)*

*Biyik ösüp arasına başqa çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıqça dosçulugu (20/21)*

*Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/25)*

*Balaga kişiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına
ıylap oturgan (38/7)*

*Baarınan da balaga cakkarı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/23)*

*Kardı tok kiyimi bütün dağı emne kerek eken
balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/26)*

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/11)*

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgilüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kaçça (45/23)*

*Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldırtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/34)*

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/24)*

*Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/28)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/8)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/30)*

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/29)*

*Tamagın içip бүтүп Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıға ber Maga cardamdaş Men azır (104/19)*

Koyup balaga nazarı tüşköndöy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/17)

Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/25)

Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)

Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/12)

Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)

Aka şeşenin balasımın
Alar kimdin baldarı (115/14)

Baldarım baldarımın baldarı bilbey kalat dep adamdar
cakşılık kılbay kalat deyt (116/7)

Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)

Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/9)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/7)

Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkırıp iysem (162/11)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı

Apkelip berçi
Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)

Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/7)

Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/8)

*Balaga aytty Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr
panarın alıp tez çıksın degin (120/23)*

*Cüyür otura kaldı
Panarını koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/22)*

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)*

*Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)*

*Anan sarı may salıp ısık süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oylodu al (151/3)*

*Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/36)*

*Turganı balaga da öttü
Oorup kaldıñbı ata dedi bala çoçulap (152/31)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/24)*

*Uşınatıp ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/16)*

*Me balam otko bışırıp ce daamduu bolot
dedi balaga (154/12)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)*

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/2)*

*Körüñüşi suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/27)*

*Kardı tok kiyimi bütün dağı emne kerek eken
balaga Balasının aldında böypöktöğüdöy ce atasınan (42/26)*

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/34)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/7)*

*Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı dükönçü kalkan kulak kabak (24/7)*

*Üygö kezek alışıptır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)*

*Eköñör ıntımakta bolsoñor kalganın kудay özü kem
koybos Balañan ubayım tarıpa Közüñ barda eç kimge (48/24)*

*Balamı canına çakırdı
Kimdin balasıñ (110/24)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/1)*

*Eçtemege kepteltpey eçtemege takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/34)*

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)*

Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken

Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/16)

Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa

caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)

Kimdin balasıñar Kaydan kelatañar

Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/27)

Bala çaka: Çoluk-çocuk.

Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday

bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/15)

Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip

Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/3)

Bala kör-: Çocuk sahibi olmak.

Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup

koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/12)

Balaa: Bela, içinden çıkılması güç, sakıncalı durum, sıkıntı, kaza.

Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım

dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbrayt (57/9)

Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter

cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/15)

Ciberet

Balaanın baardığı mına oşondon baştalat (76/12)

Bala-bakça: Çocuk yuvası, kreş.

Menen kempirine ayıp kelgen Cañı turmuş kütüp

eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/6)

Bala-bakırañar: Çoluk-çocuk.

*Bala bakırañar çoñoyup catabı dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/13)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

Balaket: Felaket, kaza, bela.

*Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin
oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/19)*

*Dep kança aytım ele Dağı oşo balaketin karmap
döböğö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/21)*

Bekey taecesi bolbodu

Koy balaketiñdi alayın seni calgız taştabaym (157/20)

*Tınçılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıkarıp bereyinçi dep oyloodu Momun (103/15)*

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/12)*

Balalık: Çocukluk, küçüklük.

*Dağı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sınıarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/31)*

Balaluu: Çocuklu.

*Beşik apkelip berçi Bugu Ene Alar da balaluu boluşsunçu
Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/29)*

Balaluu boluşsunçu Oşondo men baarın cakşı köröm (112/37)

*Uhuusu men Ata ene işte baldar menin kolumda
kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/14)*

Taecesine kayiñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü
Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/18)
Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkan cılaacın (135/19)

Balant: Yüksek.

Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)

Balapan: Yavrum, bebeğim! Anlamında ki hitap sözü.

Mıltık atılganda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)

Balbılda-: Parlamak, ışık saçmak.

Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/18)
Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/33)

Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıldayt (107/22)

Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balbıldagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/4)
Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)

Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/4)

Bugu Ene özü da ee Canagı süttöy appak közü
balbıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/34)

Baldırkan/baltırkan: Serçe parmak.

*Anı Karişkir cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/14)*

Balee: Bela, içinden çıkılması güç, sakıncalı durum, sıkıntı, kaza.

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/24)*

*Baştağı cürögü mıkçıldı Emne balee bolup
ketti eken Baykuş Bekeydi Orozkul dağı sabadı beken (103/11)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/28)*

*Unçuguşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlıu ele Bir balee (104/4)*

*Oşentip aytpaysıñbı Men da emne balee bolup
ketti dep Azır (121/29)*

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrliğine çeyinki (85/5)*

*Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele
Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/29)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/22)

*Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/28)*

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/4)*

Balık: Balık.

*Balıktı başı gana özüñükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañğı tübü menen (164/13)*

*Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/33)*

*Köbük agınga boy urat Suu astında közüin cumbayt
Antkeni balıktar suuda közüin açıp cüröt emespi A (42/32)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/18)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/17)*

*Köp ubakıt Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)*

*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)*

*Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/36)*

*Özüniin tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)*

*Özüniin tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)*

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/11)*

*Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçıgı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/7)*

*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)*

*Ayerde suu tübündö balıkça közüin açıp süzgöndü
kantip üyröngönün büt aytıp beret (50/27)*

*Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)*

Antpegende kantmek sebebi Orozkul balık

bolup kete albayt da (61/9)

Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay

emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)

Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık

bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/3)

Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık

bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/4)

Aytaarın bilbedi

Balık bolup kubulup Isık Kölgö Ak kemege süzüp (110/34)

Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp

Birok balık bolup keteri bışik ele Müyüzdüü (110/36)

Da uyku soonun ortosunda közüñö ardemeler körünöt

Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)

Dedi al özüñö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı

Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Buyerden Balık bolgonum cakşı

Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas üñdör ugulup (164/25)

Iylap turdu buldurap süylöp turdu

Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/24)

Dedi al özüñö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı

Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloodu

kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)

Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık

bolup kubulup barattı Kuyrugı denesi kanattarı (164/11)

Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem

Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/31)

Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem

Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/32)

*Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tıybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/1)*

Barmaksıñ

Birok kütpödüñ süzüp kettiñ Eç kaçan balık bolup (166/20)

*Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabil
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/26)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/30)*

Balık-bala: Balık çocuk.

*Özüniñ tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)*

*Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/5)*

Balık uula-: Balık avlamak, balık tutmak.

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bağıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/36)*

Balkim: Belki.

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)*

*Uçurda A balkim tüş coruşup catışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/17)*

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/2)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dagı bir (54/38)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/25)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

Balkı-: Parlamak.

*Balkıp catat
Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/27)*

Balta: Balta.

*Çölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızıltıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/23)*

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/17)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/9)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/4)*

*Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/21)*

*Öydö kötörüp catıp
Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)*

*Balta ar bir çabilgan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)*

*Artık urmat barbı Minday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/28)*

*Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

Çaçırap cattu

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

Albaysıñ dep üstü üstünö balta urat Senin tübünö

cetpesem Orozkul atım öçsün Mina Mina dep (155/25)

Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü

balta caza tiyip carılbagan ayrılbaran soo ceri (155/6)

Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep

Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/15)

Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı

Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/11)

Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan

da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)

Cetpey cattu Oorudan başı sınıp kak carılıp

baratkansıdı Biröo anın başın tepkilep balta çaap (164/8)

Catkansıdı Biröo anın közünö balta meelegensip bala

çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/9)

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır

çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)

Baltala-: Baltalamak.

Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz

irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/28)

Baltır: Baldır.

Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının

bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/17)

Bapıra-: Sevinmek.

*Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay
bapırap kalabız Suunun öyüzünön narı (57/30)*

Bar-: 1. Varmak, gitmek.

*Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

Çaçırap cattu

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik

Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)*

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)*

*Menen cetişti Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/34)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbirayt (57/9)*

*Koştoşup cattu Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldu Tayatası bir kucak (130/26)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/36)*

*Ayıp oturdu Arçanın alkımundagı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)*

*Ceeğindeki buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçkaşıp koşo barıp (32/4)*

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/4)*

*Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken
Alcığan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/15)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küñdö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/23)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/28)*

*Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı
Barıp oynoy koy (105/32)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/5)*

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/22)*

*Anan Momun çal soguş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/14)*

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/32)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagin (151/22)*

*Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp
koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/36)*

*Kalganında emes keñeşke barganda dele katışıp
oturganı bolboso akıl koşo albayt ilgerten (29/3)*

*Murunga dagı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/36)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi tayatası ayılbagan küñöösü barday
Al tura bererde bala (136/29)*

*Erteñ mektepke barbay kalamıbı
Katuu oorup (132/37)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa kanday kündö bolorun
elestete albayt*

Anan tayatasının (134/31)

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ kelet
Mindaydı öltürüügö kol barbayt (161/4)*

*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/10)*

*Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştadı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/5)*

*Karaganga kolun tutıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/27)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/1)*

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)*

*Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)*

*Bakan tosıp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/8)*

*Men üygö baram dedi bala alsırıp baratkanın
sezip (157/17)*

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çimilday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/2)*

*Öñgüröp ıylap iyişten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/16)*

*Kalgan tukumun emi andaydı körbösün dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)*

*Toolordun şańında kerben sozgon maşıneler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdiüü Bugu Enenin baldarının (132/8)*

*Canıńdan cıılçıp ötüp baratsa aldıńkı orunda
kerilip çoń oturup baratsa dene boyuń dür etet zıńkıya (82/7)*

*Canıńdan cıılçıp ötüp baratsa aldıńkı orunda
kerilip çoń oturup baratsa dene boyuń dür etet zıńkıya (82/8)*

*Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu
ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/2)*

*Sen kaydan çıga kaldıń
Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/8)*

*Berişti Togotpogonuńardı azır köröbüz dep men baratam
Mıltıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abıška (162/31)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/35)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/36)*

*Kelgende cindap ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)*

*Azır belden ıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/30)*

*Maşıneler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

*Bala kötörgöngö epçil ekensiń Kulubek dedi
canaşa baratkan şofyor (131/10)*

Başınan sılap canına tarttı

Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/18)

Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde

Kaysı Bermedegi mektepke (34/9)

Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar

kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/2)

Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme

çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)

Barat Momun

Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/5)

Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip

barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/32)

Ekiden oturup barat Alar çöp cüktööçü

cardamçılar go kıyazı (117/15)

Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın

kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)

Aytsa aytpasa tögünbü bala bıyıl küzdö okuuga barat

emespi (31/3)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın

üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)

Alar bir ordunda turup almak bele

A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/2)

Ür azır ele canağı sen körgön cerge baralı Men da

köröyünçü (102/37)

Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap

Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/3)

Kalışsın da

Balasıñ da dedi Momun kürsünüp Üygö baralıçı (103/6)

Satıp berdi Men okuuga baram

Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/3)

Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar

Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/2)

Men üygö baram dedi bala alsırıp baratkanın

sezip (157/17)

Alar bir ordunda turup almak bele

A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/2)

Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan

kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/3)

Anda bala mektepke bara elek kezi ele

Azır bolso kıynalıp catkan uykusunun ulam oygonup (132/35)

Bara bermek

Kütön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/27)

Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı

keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)

Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal

Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birok adatınca (32/34)

Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin

ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/3)

Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge

salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)

Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak

keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)

Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak

keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)

Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam

bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/1)

Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap

ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/1)

Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp

baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/32)

*Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)*

*Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp
tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/14)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krım ötükçö başındagı güldüü şalı (151/29)*

Ata cür üygö barabız Cür ata (164/37)

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sınat
kptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Dariyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/35)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerге (56/34)*

*Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol üçün tartkıncıktap catkanın al (23/31)*

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/7)*

*Bizdin San Taştagı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Cok bolup baratkan tura (58/2)*

*Akırı cazdıgının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/24)*

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)*

*Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimgе
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közünö (164/1)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/25)*

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/30)*

*Berişet keç kirip kelatsa alar da örüülöp konup kalışat
Tayatam eköübüz elge uçuraşkanı dağı barabız (54/36)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkar bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/3)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü
tüğöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)*

*Eçtemege kepteltpey eçtemege takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/34)*

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/18)*

*Cürdüñ ele Bar birok kızıñı üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)*

*Öñgüröp ıylap iyışten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*

2. Varmak, ulaşmak, yetişmek, gelmek.

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/35)*

*Boroon ışkırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/4)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytilbagan küinöösi barday Al tura bererde bala (136/30)*

*Birok çabandardın öriüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/9)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/6)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/21)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/29)*

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)*

*Bolbodu cılmakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıdırıp (96/33)*

*Sen kayda
Barıp ustundu çıkarayın Cana suuda kalgan (104/24)*

*Ordunan kozgoy alçuday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/26)*

*Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/11)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/10)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)*

Bala döbödö oturup oor üşküründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/26)

Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi
Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/15)

Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırıp turup (43/13)

Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/17)

Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)

İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)

Ulam kömölönüp canında çiğ barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/14)

Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/24)

Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/14)

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)

Arkırap arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdüü Bugu Ene
bolso andan mında bir taştap altı (132/11)

Bar: Var.

Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)

Bolboso cabam Akçañ barbı
Dükönçü balanı cön ele şakaba çekip surap catkan (24/11)

*Doosu bardan beter celkelegen dükönçünün sözü canına
batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

*Eköñör intımakta bolsoñor kalğanın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüim barda eç kimge (48/24)*

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıtırğan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/8)*

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/21)*

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kibir etkendin (18/7)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

*Alğan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/33)*

Makooloru da bar

Bala çöptördü da kıyal münözünö caraşa bölüştürüp (19/31)

*Cıbrap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/23)*

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/35)*

Baş çiy moyun degendey bar ele

Birdeme alasıñbı dedi dükönçü Ayt alarıñdı (24/9)

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/14)*

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/17)*

Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)

Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü
Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/6)

Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/4)

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/6)

Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/26)

Emne meni çakırıp atışabı
Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/2)

Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
kündö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/23)

Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin
ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/3)

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/16)

Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/5)

Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/11)

Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/1)

Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbasa da bu (40/22)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken (40/30)*

*Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/18)*

*Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpochtun ayınan Anan dagı sende da bar dürbü (46/18)*

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaydarda ayalı baldarın (48/33)*

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/2)*

Kıdırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabil (52/37)

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteginе kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)*

*Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)*

*Bar Canagı Çıpalak degen baladay külkülüü kızıgı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)*

*Karay büt ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)*

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/11)*

*Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündöğü (57/17)*

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soğuştı ölüm taptı (60/10)*

*Orozkul adam dese narkı çok sıy urmatka barkı çok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)*

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/24)*

*Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)*

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)*

*Ün kaldı Kıbır etken can körünböy başqa eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele çok bele Coo uşunu (67/6)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/3)*

*Cok tübölük atı öçsün Bar Mayrık Çaar Cezkempir
buyruktu atkar (69/19)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alparam Kırgız tukumu kurut bolup (71/31)*

*Baldarım mına emi men silerdin eneñermin Men
silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/30)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdıy bir (75/4)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbağın
asmanga çıkara dañktagan bizdin eldey el bar (75/10)*

Baylının uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdıyıt törtünçüsü (75/13)

Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütökön tigi (90/34)

Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)

Şağıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)

Saga emne cok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/5)

Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/34)

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)

Boyu çıkpıy catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)

Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugunukuna karaganda
nişkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/20)

Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)

Kürküröp

Kırgızdardın arasında eski mugalim bar eken (123/22)

Aytıp oturdu Arçanın alkımındağı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ

Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/33)

Kempir Momun çaldı şaştırdı

Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/8)

Aldı artınan saksaktagan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu

bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/32)

Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal

beedey bar go Birinçi körüşüm (143/6)

Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken

Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/11)

Kişi emes ittin kötkü şıyragına teñelbegen neme

kayaşa aytkı bar ee İ soylo soylo dağı murduña (146/26)

Tepsep cürgön çağımda senin bar tüyşüğüñ moynumda

Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)

Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun

Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)

Bar Orozkul çıktı

Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/5)

Keldi

Oy it ooy zildey go Tim ele tsentner bar Anan (154/20)

Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor

kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (63/19)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (63/20)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (63/21)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (63/22)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (65/3)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (65/4)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (65/5)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (65/6)

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)*

Basıp ustundu kepteşten çigariştı

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)

*Artık urmat barbı Minday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)*

Bara-bara: 1. Parça-parça.

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)*

2. Gide gide.

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

*Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/20)*

Baraanduu: Büyük, heybetli.

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/20)*

Barakelde: “Bravo!”, “Yaşasın!” Anlamında beğeni bildiren söz.

Baarı tañ ele boldu

Barakelde (158/34)

Bark: Değer, kıymet.

*Orozkul adam dese narkı çok sıy urmatka barkı çok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

*Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/21)*

*Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/36)*

Barkıt: Kadife.

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)*

Barkta-: Kıymetini bilmek.

*Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun
celi menen bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/2)*

Barmak: Parmak.

*Senek deyt Anan dagı cetöönün biri kıdır
dep koyot tayatam Kıdırdın baş barmagının söögü çok (52/34)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/2)*

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kundayga zar kakşap ıylar ele oşonun (159/31)*

Bas-: 1. Yürümek.

*Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/36)*

*Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik
kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/22)*

*Birok tayenesi bastırbadı
Koyo tur azır dagıra bereyin (138/19)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/20)*

*Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)*

*Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me
Attın çılbrın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/36)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/3)*

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/19)*

*Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/4)*

*Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştıp (148/9)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/28)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/19)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/21)*

*Tüyşügü cüdötkön da Bala canında tıp tıp basat
(99/37)*

*Basıp ketkisi uçup ketkisi kelip oşondo ıza kılğandar
(20/37)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün
töbösu menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)*

*Calgız ayak colgo çıgıp ötüğün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/10)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)*

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/33)*

*Ötüğün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/29)*

*Bala ındını suu sepkendey öçüp şılıkya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/12)*

*Canına kelgendey dabırt çıktı Kar kırçıldata basıp
(119/37)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarby deyt dooşu (123/19)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)*

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/3)*

*Bolso bolor dedi Momun бүсүрөп anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/32)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mañkaya
basıp körünüşü көркөм Takattap but taştaganı (144/6)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir kõñülü çak koyunu
tolo kubaniç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/30)*

*Degen tura dep Momun çalargası tügöngöndö kolun
silkip basıp ketçü (149/24)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/5)*

*Opurulup Bıyakta meymaniñ otun carıp atsa özün
ırdap basıp cürösüñ da (152/8)*

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)*

*Bala kolun sunup bılçıragan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/16)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)*

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ
kelet Mındaydı öltürüügö kol barbayt (161/3)*

*Dedi al öziñö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)*

*Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basış
kayın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılçırabay attı kayra koş (97/13)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)*

*Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/20)*

*Uşul aymaktın eesi men öziüm degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)*

*Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee
Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/4)*

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötüğün tarttı (144/23)*

*Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/2)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt
Butu menen basıp murdu menen tingandın baarı mıtık (76/14)*

*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdı azınap turbas belem (82/27)*

*Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırınat
Şaşpa körgülüktü dağı körösüñ Menin canımda (140/7)*

*Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/1)*

*Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan
Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/4)*

*Ketkeni turuşat Çal mıtıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/34)*

*Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/31)*

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/1)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

*Basıp ustundu kepteşten çigariştı
Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/27)*

2. Durmak, sakinleşmek, yatışmak.

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılбай muñkanıp ıylaganı (94/26)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/8)*

*Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı Boroondun
basılar türü çok (127/12)*

*Bala töşökkö catkanda da çırıkkanı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/13)*

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)*

*Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı
ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalganbı (133/33)*

*Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/6)*

3. Yere basmak.

Canaşa bassa Eköübüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/11)*

4. Basmak, örtmek, kaplamak.

Oşonu

Ana andan arkısın körüp al Kempir ot basıp (45/28)

*Köñülü açık boldı Tündögü boroondun zapkıstı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/14)*

*Türtüşüp barat Köl şal terdep alğan Al aңgıça çöp
baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/24)*

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/5)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürogün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülciygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birok
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/26)*

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/26)*

5. Basmak, adım atmak.

*Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın
baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/9)*

6. Basmak, duman, sis vb. Çevreyi kaplamak, çökmek.

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüştüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)*

*Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan geçirgen okuyasın (124/7)*

7. Basmak, sıkıştırarak yerleştirmek.

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbrap arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/21)*
*Emey ele opol toonu sürö türtüp baratkansıdık Anan
kalsa çöptü da zañgırata baskan ekenbiz Çamdagıla (126/36)*

8. Durdurmak, kesmek.

*Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü çaşırap
arı beri tolgondum Anan külkümü bastım da tūs (162/14)*

*Basılğansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/15)*

9. Basmak, baskın yapmak.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/8)*

10. Basmak, vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/7)*

11. Bastırmak, birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki gösterme.

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külküğü ıkşığan Orozkul için basıp oydoloyt (162/2)*

12. Tıka basa, çokça koymak.

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/22)
Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/14)*

13. Bastırmak, birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki göstermek.

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

Bas: Bas, en kalın erkek sesi.

Bas

Adatınça Momun aytkanına köñüp berdi Ustundu (92/15)

Bas

Orozkul anı süyröy tarttı Birok Momun culkunup (98/3)

Bastır-: Atı sürmek.

*Dep Momun cay bastırdı Antpegende dele emi
kayda şaşmak (100/21)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/12)*

Bastırma saraylar: Ambar.

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/5)*

Basın-: Kendini küçük görmek.

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir бүркөлүп açılbadı Birok balanın (130/11)*

Bastırma: Hangar, sundurma.

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/33)*

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/27)*

Çöktü çağında bat ele cadadı

Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/12)

*Anan dağı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm
Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/20)*

Bastırmaga bekitip üygö anan kireli

Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/9)

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/11)*

*Momun keyiştiüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/25)*

*Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik
aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/29)*

*Saktasın cakşılığın buyursun
Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/10)*

*Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/6)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/30)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)*

*Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ
Momun bastırmanın oozuna toktodu (103/20)*

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/19)*

*Beti ter maylanışıp cıltıldayt
Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/26)*

Başka: Başka.

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tıyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/35)*

*Kalgan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/29)*

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap algan bala Başka (19/8)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/3)*

*Cıbirap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/9)*

*Cıbirap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dağı bir artıkça dosçulugu (20/21)*

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/7)*

*Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka
tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/25)*

*Böcöñdöp cürgönü cürgön
Momun kuraktuu başqa karıyalardı körçü kümüş (28/16)*

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/11)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/2)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralğan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başqa (37/16)*

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başqa
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/21)*

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/4)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)*

*Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)*

*Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/29)*

*Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dağı kança okuyanı başınan keçirerin (62/27)*

*Başka küñü aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/3)*

*Ün kaldı Kıbir etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)*

*Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/13)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başqa elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/13)*

*Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpmın Özümön ketti Tokoyçuluk (83/17)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı turbayızbı Sen da men
da başkalar da (57/24)*

*Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da
başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/20)*

*Koyup balaga nazarı tüşkündöy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sindırasıñar Kele maga dedi (155/11)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)*

*Töböcü kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün karaçı
Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek
Baarı kıynalsın Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/23)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri çaksa
biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/34)*

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda cok bir artıkcılığı (28/22)*

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay
emes çegedek berbeske özünö özü söz berip koygon (85/21)*

*Başkaça ösüptür kelbettüü şıñga boy Degi bizdin
katarıbizdan töölük öödö (123/33)*

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/8)
Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın közüñçö
özün başkalarđı uyat kılbasa bolo (114/12)*

Baş: 1. Baş.

*Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga aytıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/31)*

*Dep kempir kayra başınan tüştü
Bekey anı koy dep cooşutup cattu Al emne dep (45/5)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştıgın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı çok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/1)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattu
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)*

*Senin mına kazan başıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütkön eken Kulagıñ da durıs eken (116/11)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/32)*

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)*

*Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceekke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)*

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)

Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/11)

Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/26)

Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)

Başınan sılap canına tarttı
Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/17)

Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/30)

Kötörölböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/10)

Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan geçirerin (62/28)

Başınan öödö kötörüp tögörüktün tört tarabına
körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)

Bizdin cerde kırıgızdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)

Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curtkı (74/31)

Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)

Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/16)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)

Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/1)

Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi düköñçü Ayt alarıñdı (24/9)

Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıldır
dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü çok (52/34)

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)

Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/36)

Artık urmat barbı Minday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/28)

Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)

Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/3)

Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/11)

Baş keçeegi Müyüzdüü Bugu Enenin başı öyüz ceekten (153/37)

Mından kıyın baştardı da talkalagam Mindan
bekem müyüzüñdü da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/33)

Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/21)

Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/4)

Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tuybadı Master başalaman çuruldap ırdap cattı (166/2)

Sokur başka (155/35)

*Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı
kara kişiler Bolgondo alarga bak ayıp koyuptur (83/15)*

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/28)*

*Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak
maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/1)*

*Bala emi ança çabalaktabay canagısının ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/14)*

*Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/9)*

*Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan
başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/6)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

*Köönörgön kupayke başında eski curtan
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/21)*

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/7)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/9)*

*Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı ziñ dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/13)*

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/22)*

*Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi
bilbeyt (27/11)*

*Iylamsıraganga okşoş ele
Başın sılagan tuuruk koldu sezıp turup balanın (31/22)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıķıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/35)*

*Közü çok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/9)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/23)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbrayt (57/9)*

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıķıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/11)*

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköö gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)*

*Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırgızdardın başına karantün tüştü (64/24)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)*

*Körünün başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/19)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/20)*

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/9)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

*Körsöñ cılandın başın çıkarıp turganın Senin
taandarıñın tıñçı ketet dep butak sıdırıbay (80/21)*

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrliğine çeyinki (85/5)*

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılğırıp başıñ düñgüröp düñüyöñ tolup çıkpaybı (85/34)*

*Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/20)*

*Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/15)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
cok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/4)*

*Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)*

*Bışkırıp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)*

*Çın Öz közüñ menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)*

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele
Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/30)*

*Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı
Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/25)*

*Turup kaldı
Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/4)*

*Conu buuday tüstönüp uuz tüs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/14)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursağına kaşıy ketti Müyüzdüü ene (107/35)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañgı Balanın
başı oorup catat Birok al kıñkıs etip ün katpadı (109/16)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılup turdu (110/1)*

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)

Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/25)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)

Bugün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)

Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)

Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon
kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/28)

Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañılup kulagı çuuldap ketti (136/1)

Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)

Caga ketti
Abışka çürüşüp başın kötörbödü Al birdeme aytıp (137/16)

Turdu
Anan kadirese ceñildegensip kaldı Başının (138/24)

Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)

Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krım ötükçö başındağı güldüü şalı (151/30)

Baş keçeegi Müyüzdüü Bugu Enenin başı öyüz ceekten
(153/37)

Beti ter maylanışıp cıltıdayt
Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/26)

Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)

Emi ošo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/6)

Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)

Çapkan sayın baş sekirip ketet Orozkul artınan
cetip dagı çabat (154/33)

Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/18)

İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)

U eneñdi dep ölüü baş sözüñ ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/23)

Kürsüldötöt
Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınkıtarı tuş tuşka (155/28)
Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/21)

Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/1)

Saga emne boldu dep al balanı toktottu
Başım oorup atat (156/26)

Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagiñ açtıbı (156/31)

Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırıp baştan
bölündü (156/5)

Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/11)

Men bugün araktardın komandirimin dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/8)

Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/21)

*Cansooga öltürbösöñ eken Artımda kalar tuyagım
cok Bu diüynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/36)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıp kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/8)*

*Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/10)*

*Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/19)*

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/1)*

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırap
arañ kıymıldap erinderi dirildap kolu kaltırap (165/15)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

*Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/33)*

2.Baş, uç, zirve, tepe.

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/30)*

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/34)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/31)*

Baş aylan-: 1. Başı dönmek, görkemli bir şey karşısında hayranlık duymak, mutlu olmak.

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküüp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)*

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)*

2. Başı dönmek, ayağının altından yerin çekilmesi vb. Bir duygu gelmek.

*Cakpay düköñçünün başın aylantıştı Bala çette
(22/35)*

*Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin
kiydi Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/12)*

*Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/7)*

*Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/18)*

3. Başına gelmek, herhangi bir durumla karşılaşmak.

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılınışının
şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/11)*

Baş bak-: Kapıdan içeriye veya dışarıya bakmak.

*Saga emne cok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/6)*

*Pogonu cok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/32)*

Baş çayka-: Kafa sallamak.

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayrıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/14)*

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dagı estey koygonsup (34/8)*

*Başın çaykap oturat Ayabay cabır çekken turbaysıñar bı
Baldarım dep Müyüzdüü Bugu Ene koldogon (127/9)*

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/32)*

*Başın çaykadı bala Atam cakşı
Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersıñ (116/21)*

Baş çıgar-: Baş çıkarmak.

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıgarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

Baş iydir-: Baş eğmek, saygı göstermek için baş eğerek selamlamak.

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/27)*

Baş iye-: Kafa sallamak, başıyla onaylamak.

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/28)
Caldın sözüñö külip cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/35)*

*Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırgalıp başın
iykep kez kez üşkürünüp koyup ugup turat (54/8)*

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/31)*

Baş koş-: Baş göz olmak, evlenmek.

*Ubakıt kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköö baş koşup erdi katın boluştu (73/12)*

Baş kötör-: 1. Başını kaldırmak, iyileşmek.

*Baş kötörö albay kalat Kuu etek da şorduu
baldarı bolso etegine ırıs tolup beşenesine kün konup (32/21)*

2. Başkaldırmak, ayaklanmak, isyan etmek.

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/5)*

3. İmkân vermemek, fırsat tanımamak, baskı yapmak, başkaldıramaz hâle getirmek.

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/12)*

4. Karşılık vermek.

*Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep
sulk cattı (165/13)*

Baş koy-: Koyulmak, girişmek, başlamak.

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/19)*

Baş tart-: Vazgeçmek.

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/27)*

Başat: Baş, başlangıç.

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)*

başbarmak: Baş parmak.

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/36)*

Bas-bas: Alçak alçak.

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)*

Başçı: Baş sorumlu.

*Al küünü kırıgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/26)*

Baş: 1. Baş, bir şeyin yakını veya çevresi.

*Basıp ustundu kepteşten ıçıarıştı
Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)*
*Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)*

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dağı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/35)*

2. Baş, en önemli, en üstün, önde gelen.

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)*

Başı oo-: Başı ağrımak.

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/36)*

Başı sın-: Başı çatlamak, başı çok ağrımak.

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıp kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/7)*

Başı-közü: Başı-gözü.

*Aldı da başı közüñö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/27)*

Başın ala kaç-: Başını korumak, sakınmak.

*Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/19)*

Başın cerge sal-: 1. Başını eğmek.

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/28)*

2. Başını yere eğmek, yere bakmak.

*Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/9)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kanday basıp kanday turarın (139/21)*

Başına cün çık-: Başta saç bitmek.

*Uşunda Momun çıday albadı Başına cün çıkkanı
bakırganı uşul boluu kerek Orozkulga tatalana (96/17)*

Başına kötör-: Çok gürültü yapmak, ortalığı gürültüye vermek.

*Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu
tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberiškende düköñçü (22/26)*

Başka: 1. Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)*

*Çaşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulgan cakşılıktı (101/34)*

2. Diğer bir kişi, herhangi bir kimse.

*Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/13)*

Başkar-: Yönetmek, idare etmek.

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/15)*

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/3)*

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldı (128/5)*

Başkarman: Başkan, bir topluluğun, bir toplantının veya bir derneğin başında bulunan kimse, reis.

*Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/18)*

Başta-: 1. Başlamak, bir işe girişmek.

*Sayın zaarkana baştadı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/33)*

Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu kündü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/7)

Tartkan emes
Mına emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/10)
Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz Emi bügündön baştap
men sen dürbü üçöübüz bolobuz (35/31)

Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)

Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/10)

Oşo ıylagan boydon mektebine cetiştı Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/22)

Mal toguzdap baylanıp turdu
Alaamat mına uşunda baştaldı Enesaylık kırk (66/18)

Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan keçirerin (62/27)

Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/17)

Ciberet
Balaanın baardığı mına oşondon baştalat (76/12)

Kep uşul portfelden baştaldı
Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/11)
Isık Köldün cakasınan baştalğan araba col kapçıgay (17/27)

Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/2)

Balanın köñülü aynıdı Kayra çıyrığa baştağı
Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/15)

Cayıp bata kıla baştağı
Arbagı biyik kasiyeti uluk umay enebiz Müyüzdüü (129/23)

Kalıñ eken Arıstuu çoñ cigitter menen katar basış

Kıyın boldu Bala çarçay baştadı (131/6)

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrligine çeyinki (85/6)*

*Taene baştadı Akçası cok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri cokto baaluu buyum alışka batına (23/13)*

*Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo
bala közünö çalındı (24/5)*

*Çayga künüm tüşüptürbü dep dükönçü dükönün
caba baştadı (30/30)*

Naalıy baştadı Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)

*Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü
Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/30)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşıy ketti Müyüzdüü ene (107/35)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
üindör çıga baştadı sırttan Biröö kıykırganday boldu (119/24)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/12)*

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/22)*

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)*

*Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/22)*

*Orozkul anı karap koygon cok çakadagı suunu
alıp eki uurtunan kursagina agıza cuta baştadı (157/10)*

*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çogultup
algan stakandarga arak kuya baştadı (158/6)*

Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştadı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)

Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)

Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/13)

Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini keke baştadıç Sogonçogu kanabagan (37/24)

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)

Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştadıñbı ıya Kana kaday kitep kap eken Kilitin (34/6)

Al kayra ızırına baştagan Bayağı comoguñdu dağı
baştadıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/36)

Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/3)

Abırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda
balanın cürögü orduna keldi (119/17)

Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/20)

Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)

Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)

Baştağı: İlk baştaki, önceki.

Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)

Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret (21/27)

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/14)*

Başta: Daha önceden, en baştan.

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/8)*

*Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)*

*Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/11)*

*Tokoy kırırgan Emne izdedi Başta mındaydı
körgön emes ele bala (114/23)*

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/29)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldığa
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/4)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/21)*

*Kulubek bayke deyt bala Aldıbızda Müyüzdiüi
Bugu Ene col baştap baratat Koyçu (132/28)*

*Bolso ee Anda Orozkul da tayatasın urmattay baştaar
bele (135/7)*

Baştan keç-: Başından geçmek, yaşanmak.

*Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan geçirgen okuyasın (124/8)*

*Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi
Müyüzdiüi Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)*

*Bu düynödö kanday kündü baştan geçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)*

Baştık: 1. Kumaş çanta, torba, poşet.

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkektey cayloodon (86/15)*

2. Yönetici.

*Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştı
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştığı (22/20)*

Bat: Çabuk, tez.

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydögü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/1)*

*Çöktü çağında bat ele cadadı
Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/11)*

*Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştı Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/18)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/16)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabına menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/28)*

Bat-: 1. Sıgmak, bir kabın veya başka şeylerin içine girebilmek.

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/26)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay közünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/21)*

2. Batmak, Güneş, Ay ve yıldız ufkun altına inmek.

Toolor sürdüü toolor

Kün ıldıylap köldün tör cagina batkanı kaldı (46/32)

Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın

sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)

3. Dünya'nın dönüşü dolayısıyla Güneş, Ay ve yıldız ufkun altına inmek.

Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp

turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/32)

4. Dalmak, kendini bir şeye kaptırmak.

Kişiñiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ

cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/13)

Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon

emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/1)

Oturup üşküürinö oygo battı Kuday alsın dep

kübürödü özünçö akırında (136/21)

5. mec. Batmak, bir şeyin içine girmek.

Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö

okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/7)

Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırgıp

tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/23)

Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü

köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/16)

Şilekeylente küldü moskool Kökötay

Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)

Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan

başınan köz ayırıp albay seleyip tura berdi Bu (153/35)

Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele
Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/29)
Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytip aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)
Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/14)

Bata: Hayır dua.

Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep
turup kalat (73/9)
Ceegindegi buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/4)

Bata kıl-: Fatiha okumak.

Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata
kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/34)
Cayıp bata kıla baştadı
Arbağı biyik kasiyeti uluk umay enebiz Müyüzdiüü (129/23)

Batın-: Cesaret etmek.

Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/14)

Batıraak: Hızlı.

Seydakmat ake batıraak çığıñız bizdin eldi
kutkaralı (121/21)

Battaş-: Yapış yapış olmak.

Küşöldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)

Bau-bau: Haydi-haydi.

*Tiin ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

Bay: 1. Zengin, parası, malı çok kişi.

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot
Ee balam Baylık adamdı (75/26)*

*Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü
Ey caagin cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/12)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*O koysoñçu dep dükönçü sözüin böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip
ketçi bay bolgur (30/28)*

*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintıp (75/28)*

Boluşat

Baydın köpkön baldarı teskeri süylöyt (76/4)

*Baylığın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdayt törtünçüsü (75/13)*

*Cok debe boluş kerek dedi dükönçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/16)*

Bay: 2. Bey, koca.

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)*

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/7)*

Bay bolgur: “Varlıklı, zengin ol!” Anlamında hayır dua.

*İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özüñçö (137/35)*

Baya: Biraz önce.

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/11)*

Bayagı: Önceki, evvelki, o.

*Al kayra ızırına baştağan Bayagı comoguñdu dağı
baştađıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/35)
Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayagı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/33)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dağı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)
Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/36)*

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kızıdırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)*

*Uyasınday ele körünöt Kordondon narı bayagı Töö
Börü Eer Tañke taştarı catat Tañke Taşın (41/7)*

*Emne bayagı dep Orozkul obdula bakırdı
Cogol deym (99/27)*

*Kılgırıp akırın unçuktu
Dağı bayagı (99/26)*

Bayan: Öykü, anlatılan olay.

Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü

Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/30)

Başka künü aytıp berişin suraybiz dedi

kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/4)

Bayatan beri: Demin, deminden beri.

Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın

añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/17)

Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çıday albadı

Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/19)

Baybiçe: Birinci Hanım; hatun, yaşlı kadın.

Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe

Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/7)

Bayge: Ödül, başarı karşılığında verilen armağan.

Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda

Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/9)

Bayır al-: Bir yere yerleşmek.

Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese

ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (24)

Bayırla-: Yerleşmek.

Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp

da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/27)

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi

Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/15)

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi

Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/16)

Bayıs: Sabır, dayanç.

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/18)*

Bayısta-: Sakinleşmek.

*Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)*

Bayka-: 1. Fark etmek.

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)*

*Baykabay kalıpmın kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/23)*

*Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü
Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/29)*

*Anın tumoolop kalganın eş kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara çok ele (109/17)*

*Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eş biri baykabadı Anı (126/8)*

Maraldarga

Kişiler bolso dale baykabadı alardı Biröö maşineni (142/12)

*Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/19)*

*Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/18)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/20)*

*Katıp tura kalğıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/10)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/19)*

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/9)*

2. Dikkat etmek.

*Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/35)*

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/8)*

*Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan
akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/34)*

Bayke: Ağabey, büyük erkek kardeş.

*Kulubek bayke deyt bala Aldıbizda Müyüzdiüi
Bugu Ene col baştap baratat Koyçu (132/27)*

*Sen kayda dep suramak Kulubek baykeñ
Saga demeksiñ (166/13)*

*Ilım tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/11)*

*Eñ kelişimdiüüsü Kulubek baykesi Özü uşunday
bolso ee (126/11)*

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/6)*

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu diüynödö başka tayanarı
kalbadı balanın (160/3)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/11)*

*Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü
uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/2)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/5)*

*Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı
Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/15)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/23)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/26)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/38)*

*Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı
bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/17)*

*Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyn tappay kalar (131/19)*

*Abışka ontop aldı kibir etti birook esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelesi dedi ıy aralaş (165/22)*

*Aytçı ata Kulubek baykem kelesi dep tayatasın
bulkkuladı (165/23)*

Baykuş: 1. mec. Âciz, beceriksiz.

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)*

2. Zavallı, acınacak kadar kötü durumda olan

*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

*Baştağı cürögü mıkçıldı Emne balee bolup
ketti eken Baykuş Bekeydi Orozkul dağı sabadı beken (103/12)*

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/1)*

*Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/18)*

*Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/3)*

*Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/27)*

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)*

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/18)*

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/5)*

*Cüröt Uлуу kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birook baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Karagaydın ulam bir cagına sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)*

*Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü kökürögü zildüü baykuş cetim (92/22)*

*Olda baykuş cetimçem ay dep Bekey et cürögü
elcirep balanı öpkülöp ciberdi (156/27)*

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)*

*Sen da Bekey baykuştı köp ele kor tutpasañ Meni
cektey berbeseñ İşpi İşti kудay ala koysun cer (147/7)*

3. Baykuşgiller sınıfından bir kuş türü.

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/36)*

Bayla-: Bağlamak, düğümlemek.

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*

*Kulaktarınan baylaştırıp iynine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/21)*

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıkarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/21)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)*

*Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/15)*

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/27)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke õñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)*

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)*

*Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap
kaday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)*

Baylan-: 1. Bağlanıp kalmak, tutulmak.

*Siñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/1)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/22)*

*Mal toguzdap baylanıp turdu
Alaamat mına uşunda başaldı Enesaylık kırk (66/17)*

*Suu çapkılup turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/34)*

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap
cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/24)*

2. Bağlı olmak, sadık kalmak.

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuguşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/21)*

Baylap-tañıp: Bağlamak.

*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/10)*

Baylaş-: Birinin sözünü kesmek, sözüne girmek.

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/24)*

Bay-manaptar: Kırgız feodal üst tabakasının temsilcileri, zengin ve sosyete topluluk.

*Bay manaptar karañgı kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/19)*

*Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun
aytpağın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/17)*

Bayoo: Saf, iyi niyetli, art niyetsiz.

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)*

Baysalduu: Huzurlu, sakin, rahat.

*Uşu kebetesin külö karap dükөнçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/24)*

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkөн cüzü külümsürөy tiktep dükөнçünün (29/15)*

Baytal: Kısarak.

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/5)*

Bayterek: Kalın yapraklı kavak ağacı.

*Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırap baştan
bölündü (156/5)*

Bazar: Pazar, satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer.

*Töbösü kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/10)*

*Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cılt koygonun kara Emi bazarı büt möyünçö (87/10)*

Bekem: Pek, sert, katı, dayanıklı.

*Tıyın çıkkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñarbi Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/32)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıyırkkan denesi ayagınan (157/31)*

Bekem ata ıya Men kiçinemen beri tayatamın kolunda (51/37)

*Bakan muna dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/14)*

*Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön
kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/4)*

Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)

Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdü da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/34)

Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/22)

Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da boruna
bekem kıstı (128/20)

Alat Körünbösöñ cektöp turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/9)

Beker: 1. Boşuna, boş yere, sebepsiz.

Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/19)

Tilibizdeki sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup
kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/14)

Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil
señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)

Degende ket beker öküñüp kalbagın
Bekey üşküñünüp kerebetke oturdu da közüñön caş (99/23)

Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi
bilbeyt (27/11)

2. İşsizlik, boş gezme durumu.

Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten
kelatkanday A cınında abışkanın kayra kaçır (139/33)

Beki:- 1. Saklanmak, gizlenmek.

*Bekini bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp
çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/27)*

2. Kapanmak, kilitlenmek.

*Çırk etip bekip kalat Kiskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/9)*

3. Pekişmek, sağlamlaşmak, katılaşmak.

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştığın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/12)*

Bekinçek: Saklambaç.

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/17)*

Bel: 1. Geçit.

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/4)*

2. Bel, İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/25)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külgüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/20)*

*Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır
Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/29)*

3. Bel, bir şeyin orta bölümü.

*Eki alakanına tükürünüp Seydakmat bel orogun kolgo
aldı (35/5)*

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)*

*Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
kokusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)*

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/7)*

4. Bel, dağ sırtlarında geçit veren çukur yer.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)*

*Kaysı tigi Celesaydağı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/35)*

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/13)*

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)*

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/6)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttağı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/2)*

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkan soñ andan (127/30)*

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)*

Beldüü: *mec.* Güçlü, kuvvetli.

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/33)*

Belek: Hediye, armağan.

*Oroz abam tuura aytat özübüz too taştı caşasak
cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/16)*

Belem/beym: Galiba.

*Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütönü celargıdan beter köykölöt (21/20)*

*Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/26)*

*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdı azınap turbas belem (82/28)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/32)*

*Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem
Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/21)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/12)*

*Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleye tıñşap catışkan belem (119/28)*

*Töbösü kökkö cetkenderdi topurak tişetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip deĝen (146/15)*

*Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)*

Alat belem

Koyçu kabırabay dep kakkan boldu kempir (147/35)

Bastırmaga bekitip üygö anan kireli

Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/9)

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/33)*

Belen: Hazır.

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)*

Belende-: Hazırlamak.

*Közün akşıytıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/6)*

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/7)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/32)*

*Kulaktarınan baylaştııp iyinine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)*

Belgi: Belgi, alamet, belirti, nişan, işaret, iz.

*Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/25)*

Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot

Ee balam Baylık adamdı (75/25)

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/33)*

Belgilüü: Belli, malum.

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgilüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/23)*

Belgisiz: Belirsiz, bilinmeyen, meçhul.

*Ayıgışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/36)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)*

*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)*

Belsen-: Bir işe çekinmeden, cesaretle girişmek, cesaret etmek.

*Bütkün boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/1)*

Benzin: Benzin.

*Onın sebebi ne dep soldat kızıktı
Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/2)*

Ber-: 1. Vermek, üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine
eriştirmek, iletmek.

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/35)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)*

*Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/6)*

*Bala bakırañar çoñoyup catabí dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/14)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/11)*

*Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/34)*

*Kaalaganiñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/30)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)*

*Ele nersege ıraazı bolo beret
Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes naarazı (90/9)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

*Baarin beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/29)*

*Akırın Baltek kınşılap şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/34)*

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)*

Çakırtıp ber Anı emne kılasıñ Ölör aldımda

ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/19)

Uşul eki çürpönü maga ber

Bulardı emne kılasıñ (70/31)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber

Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/21)

Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı

kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/4)

Turuşa suraganın satıp berbes belem Men

mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/11)

Kuday urdu dey ber

Munu oylogondo Orozkuldun cürögü zırp etet Anan (87/3)

Müyüzünö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı

Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/35)

Beşik apkelip berçi Bugu Ene Alar da balahuu boluşsunçu

Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/29)

Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö

beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/28)

Apkelip berçi

Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/3)

Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı

berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/2)

Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp

cılıtımış boldı da kayra balanın mañdayın anan (135/27)

Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñgıragan

sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/4)

Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok

baarınan da balanın basılbay muñkanıp ıylaganı (94/25)

Dep ubadasın berdi

Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/9)

Cok ecey nan berdi

Emne unçukpaysıñ (100/13)

Körgön Anda caydın ısıq kezi Tosmonu agın suunun

tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/14)

Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen

tosmonu da kiyin aytalı (18/29)

Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın

bergen deyt tayatam Alar kaday kişiler boldu eken (54/22)

Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay

turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/23)

Tiyet degen kariyalardıñ sözü oşondon kalgan

Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)

Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön

sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)

Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü

tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)

Anday kezde Orozkul özünö bergen antın (85/37)

Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı

da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)

Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan

sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)

Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine

arak berip közünün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/30)

Berip dele koyor elem birok başqa adamdar körör zamat

bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardıñ (71/13)

Berip anan dagı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet

dep kaltaarak cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)

Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi

çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/31)

Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele

Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/29)

Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas

basa ber (148/2)

Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyl

da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/31)

Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri çaksa

biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)

Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a

tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/5)

Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı

Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/10)

Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti

Anısı balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/7)

Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön şofyorlor

Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/10)

Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı

Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/19)

Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem

Bıyl da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/31)

Taecesine kayıñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü Bugu Eneden surandı

Alar balaluu boluşsunçu alar (135/17)

Körgön cem çöbün koldon berseñ

Alar kaday ottu cakşı körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/23)

Cakşı okıyt balam zeendüü dedi Momun

Kayrıp bergen tıındardı eseptep catıp (31/14)

Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı Orozkuldun mas köñülü

Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)

Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu

Orozkul çaşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)

Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen arçıp

Çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/14)

Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö albadı

Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/2)

Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep

alat da dürbünü bereek tartat (39/18)

Üydögülör ali uktap catıptır

Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)

Berdi Kara toktunu çalalı

Üy toltura meyman Alar turğuça tamak dayar bolup kalsın (129/15)

Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap

turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)

Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı

boldu (138/35)

Birok tayenesi bastırbadı

Koyo tur azır dagıra bereyin (138/20)

Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy

işenimdüü kolgo bereyin dedim miltıktı Abışkanı (163/2)

Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön

közdörü İya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)

Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı

boldu (138/35)

Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp

ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/22)

Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok

bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/15)

Orozkul Nasip eken sen kelgende kuday özünün

capan tülügünön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/18)

Adamga cakşılık kılbasca başkaça aytkanda karagay

emes çegeдек berbeske özünö özü söz berip koygon (85/22)

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)*

*Mayanasın berbey koyo alat Kiyazı mayananı eñ köp algan
adamdar eñ miktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/3)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/23)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/10)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/18)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)*

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/11)*

*Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın añgemesin ugup oturup (48/25)*

*Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat uşunday
bolo bermek dep oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)*

*Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/36)*

*Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/7)*

*Sayın zaarkana baştadı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oylodu Ar kaçan uşunday (101/31)*

2. Vermek, yol vermek.

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)*

3. Vermek, ödemek.

*Satıp berdi Men okuuga baram
Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/3)*

4. Vermek, ikram etmek.

*Akırın Baltek kınşılup şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

*Beri minday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/7)*

*İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılığa (152/19)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/4)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)*

*Kimdin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet
Atabızdın arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/20)*

5. Vermek, satmak.

*Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü
uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/2)*

6. Bir şeyi kullanmasına izin vermek.

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)*

Beregi: Yakındaki bir şey gösterilirken ya da bir şeye işaret edilirken “şu”, “işte bu” anlamlarında kullanılır.

*Beregi Orozkul azır krım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/29)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Tars carılıp birkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

Beri: 1. Beri, -den bu yana.

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/15)*

*Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkıra bürküp
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/30)*

2. Beri, konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulğan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/6)*

Bekem ata ıya Men kiçinemen beri tayatamın kolunda (51/37)

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tınçı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)*

Beri bıyakka dagı

Sol cakka solgo kiçine Boldu (144/27)

3. Bu yana.

Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttağı beleşten

beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)

Baarin beri ber men alam dep sukuldap anan

kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/29)

Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt

Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/25)

Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken

okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/34)

Etegin köz saldı Taman aldında tar kolot te kar

catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)

Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu

da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)

Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı

otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)

Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt

biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)

Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça

şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/20)

Berişti

Orozkul bugün tañ erteden beri açuuluu Erteñ menen (81/16)

Alcığan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi

beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/30)

Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı

ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/23)

Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya

Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/1)

*Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön
kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/3)*

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)*

*Kayda Kayda Mektepke Neberem tüştön beri
kütüp kaldı (97/19)*

*Kayra bürköltüügö aındıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/2)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etekley ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)*

*Orozkul cüztömöndöp çañga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160/33)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykirat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)*

*Beri mınday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/7)*

Berip-berip: Vermek.

*Cürögün birotolo tüşürüügö avtomatın köktü karata berip berip
kaldı (161/19)*

Beriş: Çıkış tarafı.

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

Berki: 1. Beriki, bu taraftaki, yakındaki beride olan.

Koyup balaga nazarı tüşkündöy tiktedi

Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)

İterip aşuudan aşırıp catıştı Baarina

Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/34)

Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı

tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/32)

2. Öbürü.

Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan

akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/33)

Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun

şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/21)

Bermede: Çiftlik.

Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde

Kaysı Bermedegi mektepke (34/10)

Beş: Beş, dörtten sonra gelen sayı adı.

Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ

kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)

Kayra beş kilometr

At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/13)

Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş

balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/5)

Alcıgan akmak Uyaları canagı kuu cambaş kelinbi

beş cıldan beri iyininen bir palto tüşpöyt (81/30)

Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayagı Orozkul

caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)

*Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı
Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/9)*

Beşene: 1. Alın yazısı, kader, yazgı.

*Ceñin türündü Meni caman körbögülö mende
emne ayıp Beşeneñerge cazılganı uşul eken Menin (70/10)*

2. Alın, yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılganı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/29)*

*Muzdak alakanın beşenesine basıp turgan eken
Bala içirkenip cıyrıla kaldı (135/25)*

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/22)*

*Akmagım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/1)*

Beşenesine kün kon-: Çok sevinmek, mutlu olmak, mesut olmak.

*Baş kötörö albay kalat Kuu etek da şorduu
baldarı bolso etegine ırıs tolup beşenesine kün konup (32/22)*

Beşik: Beşik.

*Beregi Orozkul azır krım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/29)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Tars carılıp birkırap kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

Beşmant: Dize kadar uzanan üst giyim, kaftan.
*Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/21)*

Beşöö: Beşi, beşi birlikte.
*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştu
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/4)*

Beşten-ondon: Beş-on.
*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/24)*

Bet: 1. Yüz, yüzey, üst.
*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/5)
Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülip tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)
E kaysı birin aytasıñ
Eköö cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)
Bizdin San Taştağı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Cok bolup baratkan tura (58/1)
Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/5)
Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)
Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

*Kubula albasıñdı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasıñdı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/22)*

*Boroondu cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/13)*

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragina teñebey (19/24)*

2. Yüz, sima, çehre, surat

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Eköo betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iyyindegi ötüktü culup (97/25)*

*Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/1)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısında ele een turgan (40/32)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköobüzdün mektebibizdi (40/1)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/1)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülçüygön közdörün tiktedi Kaliñ bırış baskan beti (44/10)*

*Bet otunun söögü urkuyup caağı şılınan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)*

*Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/1)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/8)*

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)*

*Kurstu büt köndö kızmatka aşıkpay şaarga bet
alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)*

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/18)*

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

*Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/36)*

*Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/24)*

*Beti ter maylanışıp cıltıdayt
Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/25)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/36)*

*Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)*

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılait
köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/19)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çirmook (20/4)*

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)*

*Eköo betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iyinindegi ötüktü culup (97/25)*

*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/30)*

3. Yanak, yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köo şıba degen emespi (79/16)*

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)*
*Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/7)*
*Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oyloodu (151/11)*

4. Yüz, bir yapının dışa bakan düşey yüzeylelerinin her biri.

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/10)*
Şaşkanda bu tik betten añkildek atıp cönömökpü (94/37)
*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*
*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın
korooy cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/4)*
*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıkarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/2)*
*Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çıyrığıp
turgansıyt Oşol tabı çok kızgılt nur bu bettegi (109/8)*

Bet al-: Yönelmek, belli bir yön tutmak.

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/10)*
*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*
*Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/14)*
*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıltırap
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/15)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşır tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/4)*

Bet kel-: Önüne gelmek.

*Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)*

Bet mañday: Karşı, ön.

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/5)*

Betege: 1. Genellikle koyunlar ve atlar için yem olarak kullanılan yabancı ot.

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

2. Hastalık.

*Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/6)*

Betegelüü: Betegeli, betege otu olan yer.

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)*

Beter: 1. Çok fenâ, daha fenâ.

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)*

*Beter sabap kuup çıktı üyünön
Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/31)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçügün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

2. Gibi, sanki.

*Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkünü celargıdan beter köykölöt (21/20)*

*Teñdiiu aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)*

*Doosu bardan beter celkelegen dükönçünün sözü canına
batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

*Turgandan beter daana ugup catti Ölügüñdii gana
köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/17)*

*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/31)*

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*

*Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga
aydagan kılмышkerden beter kıynalıp kelattı (139/30)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/33)*

Beti çımıra-: Çok utanmak.

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/15)*

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/16)*

Beti-başı: Yüzü-başı.

*Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünün caşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/2)*

Bette-: Bir tarafa doğru gitmek, yönelmek, yol tutmak.

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülip tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)*

Beybak: Bahtsız.

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/22)

*Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/5)*

Beykasam: Ufak çizgileri olan, yarı ipekli yarı pamuklu parlak bir kumaş.

Kiygizgen beykasam çapan suusar tebeteylerin (74/35)

Beykut: Huzurlu, sakin, rahat.

*Cetimdin carı kdır birok tagdırı ceti aça degen ak söz
Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp balık uulagıla
oşentip beypil keñçilik beykut (72/36)*

Beypil: Refahlı, huzurlu.

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/36)*

Beytaanış: Tanımadık, yabancı.

*Arbagıla dedi beytaanış adamdar
Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/27)*

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı
Başka bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)*

Bıçak: Bıçak.

Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı

Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/35)

Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında

üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)

Bıçakka tüş-: Ölümü göze almak.

Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka

tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/26)

Bıçan: Ot.

Suu kemer kemerge ıktadı Şıralcın kuurap

kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/34)

Bıç-: Bıçmek, dikilecek kumaşı kesmek.

Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap

bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/10)

Bıkşı-: Kötü kokmak.

Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi

bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/4)

Bil-: 1. Bilmek, işine gelmek, uygun bulmak.

Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran kutuldu

Mına tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/8)

Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö kıyılıp

cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/8)

Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi

özü da bilbey ketti (98/24)

Urarin kuday bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)

Körgön Anda caydın ısıq kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosüp bergen Kim bilet uşul (18/14)

Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/5)

Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıby bilbeym konur (54/4)

Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/25)

Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/26)

Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/25)

Erkim bolso kanter elem kim bilet birok uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/11)

Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbizdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/29)

Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/36)

Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/32)

Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/28)

Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)

Dedi bala

Men da bilem seni Tayatañdı da bilem Al Cakşı (110/30)

Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/33)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali

Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/31)

Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak

şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/14)

Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama

boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/27)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen

körgön taene emes bul başqa Öz taenem men kiçinemde (51/23)

Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep

Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)

Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam

unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/16)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek

Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/25)

Tegerekte can adam cok Orozkul oşonu bilip

ayttı (79/21)

2. Öğrenmek, haberi olmak, bilgi almak.

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

Baldarım baldarımın baldarı bilbey kalat dep adamdar

cakşılık kılbay kalat deyt (116/7)

Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten

ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)

3. Bilmek, bir şeyi anlamış, öğrenmiş olmak.

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü

Suudan ırıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/33)

O koysoñçu dep düköñçü sözüñ böldü Bilem go

silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/1)

Seydakmat canına kelip

Narı bol Özüm Sındırsam koysom özüüm bilem (155/14)

Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi

Me miltıktı karma dedim sen at abıška Bolboyt (163/3)

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kudayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/31)*

Bolor dep iyyin kuuşurdu Momun Kim bilet

Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/35)

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/13)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganım dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

*Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/4)*

*Tura Bul oturgandardın özdörün bilbese da ataların
bilet eken (123/6)*

*Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı Boroondun
basılar türü cok (127/11)*

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/4)*

*Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/36)*

*Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/4)*

Turdu

Koruktun maraldarı go kıyazı dep Orozkul bilgen (143/12)

*Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/32)*

*Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin
bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/36)*

*Bolboso da bala bilgeleri büt Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala aligi kazak (116/25)*

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/2)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/10)*

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/14)*

*Dükönçüdön çaşırtı bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)*

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/15)*

*Öñgüröp ıylap iyışten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)*

*Bilip aytadı
Makoosuñ dep süylönüp catkan al uktaar aldında (134/13)*

*Eşıkten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütöpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/6)*

*Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybızdı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/19)*

*Senin tayatañın kümbözünö koyobuz Abışkanı biz kaday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alıssın Mından (154/26)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közünö (164/1)*

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni küñöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/19)*

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/13)*

*Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)*

*Baldarı cektugu dep dağı aytat Uşintip
ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/30)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattu Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/8)*

*Kezep ok atkanın balanın köküröğü tüşündübü coku
kim bilsin (165/10)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/2)*

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/10)*

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/4)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/20)*

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/33)*

*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköö (103/31)*

*Bilbeysiñbi
Cok şıragım munday gacayıp estigen cokmın (115/7)*

*Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/3)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdü bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

*Döbögö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döbögö çıgıp karabay taştap (45/16)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/26)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/7)*

*Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin
oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/20)*

*Baarın körüp baarın bilip birook kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/27)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/29)*

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/34)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/16)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/26)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/7)*

*Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin
oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/20)*

*Baarın körüp baarın bilip birook kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/27)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/29)*

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/34)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/18)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)*

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can çok El anı elpek Momun (25/30)*

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni künöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/20)*

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/2)*

*Tura Bul oturgandardın özdörün bilbese da ataların
bilet eken (123/5)*

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/25)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/16)*

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/27)*

Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ

Bilbeym (24/36)

Bilbeym birak körüp tursiñ goy köp katarı caşap

cüröm (115/33)

Üçün deldeyip kalgan

Kaydan estey koygonumu özüm da bilbeym dep (126/18)

Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Eköübüz

Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/17)

Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı

Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/1)

Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi

bilbeyt (27/12)

Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu

Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/24)

Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir kökürögü

ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/8)

Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi

keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/33)

Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın

tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/28)

Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a

Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/31)

Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi

kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/4)

Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak

menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/16)

Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken

Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/17)

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü

Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/31)

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/9)*

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/22)*

*Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/23)*

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılganday caşap öttüñ (166/27)*

*Kubula albasıñdı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasıñdı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/21)*

*Kubula albasıñdı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasıñdı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/22)*

*Körüp Arıba ak keme men keldim dep eç kaçan
kıkıra albasıñdı bildiñ beken (166/24)*

*Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/29)*

*Bu tegerektegi çöptördün dagı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/12)*

*Birdemedden ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/11)*

*Kaldı Dagı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/35)*

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/18)*

*Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/31)*

*Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)*

Kitep kap eköbüz ketip kalar elek Eç kimge bilgizbey (105/37)

4. Bilmek, sanmak, varsaymak, zannetmek.

Aytaarın bilbedi

Balık bolup kubulup Isık Kölgö Ak kemege süzüp (110/33)

Bılçıldat-: Şapırdatmak.

Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar

Müyüzdüü Bugu Enenin etin bılçıldata çaynap (159/6)

Bılçıra-: 1. mec. Saçma, yersiz söz.

Turdu

Bılçıraba abışka Cetişet Attı çigar (88/26)

Cakka baspaysıñ Ustundu azır çigarabız Keçinde

alıp ketçülör kelet Bılçırabay attı kayra koş (97/14)

2. mec. Saçmalamak, cıvıklık etmek.

Bala kolun sunup bılçıragan cıluu boordu aldı

basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı

Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/26)

Bılçıragan ookatıñdı urayın: Cıvık yemeğine tüküreyim.

Bılçıragan ookatıñdı urayın sokur tıyn üçün birinin

kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/11)

Bilek: Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm.

Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin

tokmok kılıp çaşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/13)

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıı sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)*

Bilik: Lamba fitili.

*Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)*

Bilimdüü: Bilgili, eğitimli.

*Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/17)*

Bilk et-: Kıpırdamak.

*Küçtöp oturguzdu
Otur bilk etpey ölügüñdö köröyün kök mee kuyuşkanga (111/30)*

*Maylanışkan uurtun calaganı tilin tıltıyıp çıgargan
boydon bilk etpey oturup kalıştı (160/18)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıyırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/11)*

Bilkılada-: Hafifçe seğirmek, atmak.

*Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bılkıdayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)*

Bıltır: Geçen sene.

*Emes Bıltır uşunday küzdün bir küñü ce mından da
keçireek bele toodon çöp taşıganı sovhozdun maşineleri (116/29)*

Bir: 1. Bir, ancak, yalnız, sadece.

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150 7)*

*Bul emnesi kудay dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/36)*

2. Bir.

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)*

*Kalğan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/30)*

*Kalğan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/29)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/8)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/34)*

*Ceeğindeki buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/3)*

*Menen cılıkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/20)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıdayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/10)*

*Senek deyt Anan dagı cetöönün biri kıldır
dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü çok (52/33)*

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/29)*

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/29)*

*Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçty
albay kalgan Kıtyn kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/20)*

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/10)*

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/21)*

*Orozkul kayda Üyündöbü dedi kelgenderdin
biri (114/2)*

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/3)*

Biri Birok col ceegindegi arıkka oodarıp (123/37)

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)*

*Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırgıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/24)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/7)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/7)*

*Eşikke çıkkannın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/19)*

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)

Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp
çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırıgız Kırıgız (53/27)

Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/10)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ışkırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dagı bir (54/38)

Cutup alganı andan kızık Suktugu
da börünün suktugunun tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/22)

Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dagı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/35)

Çıpçañ bir ay turuшту Çöp calbırak butak cıynaшту (57/37)

Karay бүт ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)

Sayın zaarkana baştadı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriш moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)

Kolu kaltırayt
Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/34)

Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin түбүндө уңукpay turdu Чырак candırayын (60/25)

Muštumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi үкөгүнөн bir şişe aragın alıp ығат (60/32)

Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/28)

Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeшип
cakasına carmaшип bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)

Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)

Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)

Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)

Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/20)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkan (67/25)

Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)

Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)

Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrıık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)

Uşintip sözüñ aytıp oozun cıyıp algıça can
caktan bir ün çıktı (70/14)

Uç kıyırı cok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/3)

Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/12)

Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/29)

Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/18)

Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)

*Düñgürötö aş beret Köl kulaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/4)*

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)*

*Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da
kılçayıp Isık Köl menen koştoşot Oşo boydon (77/15)*

*Kalğan tukumun saktap kulak ukpagan köz körbögön
bir cerlerge ketip kalğan eken (77/18)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)*

*Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)*

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/14)*

Coksuñbu

Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/6)*

*Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kaliñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)*

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/26)*

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dağı çaap (81/19)*

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyininen bir palto tüşpöyt (81/30)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)*

*Bir çaban ce cılıçınıkına kadırluu meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/29)*

*Buguluk bir tuuganinan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin baldarımız Tirüü bolsok bir
döbödü ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/9)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)*

*Balanın at koybogon taşı cok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/13)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dağı bir artıkça dosçulugu (20/22)*

*Tıñ otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/31)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)*

*Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/10)*

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştu da düköñçünün sözü menen aytkanda (24/2)*

*İtin izdep kaldı İtin koştup maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganın dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)*

*Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)*

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kıldırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)*

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılırdı Orozkul (27/30)*

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)*

*Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/3)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü İya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töböcü bir körünsö bir körünböy (28/14)*

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda çok bir artıkcılığı (28/22)*

*Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/33)*

Algan

Momun aga taarınbayt Al taarınsa bir gana nersege (28/36)

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalğanın körsö Kuup (33/8)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken
Alcigan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/16)

Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti
cılga bütpöy cata beret (36/27)

Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/13)

Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/19)

Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)

Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)

Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/17)

Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)

Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi caşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)

Bir colu tamağı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)

Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/24)

Köö menen dağı birdeme cızıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/25)

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/29)

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/28)

Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen ired tüşöt Kayradan (43/16)

*Turgandan beter daana ugup catti Ölüğüñdö gana
köröyün cubarimbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/18)*

*Sıntagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/4)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/4)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)*

*Özüñün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kелgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/4)*

*Tüşküdüy bolso kuday betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kелgende (51/32)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kayılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/7)*

*Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küñü ele süyröp (86/21)*

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çıñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/34)*

*Bir ukkan comoguna dele diynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/19)*

*Anday minday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/14)*

Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan
da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)

Menen bir sindırım nandı bir piala ayran menen
şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/33)

Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/1)

Ketken oşondo
Mına azır da ustundun ulam bir cagina çıga kalıp (94/32)

Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)

Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)

Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)

Apkel arak
Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/16)

Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)

Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/35)

Cetpegen maksattın öküñüçü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/29)

Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)

Carıla kubanganı esine keldi
Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)

Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübüin kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Ayıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışik sözsüz bir camandık (102/8)*

*Alar bir ordunda turup almak bele
A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/1)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/34)*

*Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlıu ele Bir balee (104/4)*

*Eköö teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan
Gülcamal üşküüründü (105/25)*

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköübüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabişı töbögö bir koygondoy (106/16)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)*

*Turup kaldı
Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/4)*

*Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)*

*Ele turat
Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/16)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dagı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/19)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/36)*

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşküürünüp kañırığı (109/19)*

*Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

*Bir ordunda tııldap çurkap turgansıdı Aga
karabay Müyüzdüü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/33)*

*Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı
berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/1)*

Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)

*Birotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/18)*

*Carığı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)*

*Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu cok Şofyuru caş soldat (114/19)*

*Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

*Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/7)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kirpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/7)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

*Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dagı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/3)*

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/17)*

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/30)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/25)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/24)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)*

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir bürkölüp açılbadı Birok balanın (130/12)*

*Koştoşup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldu Tayatası bir kucak (130/26)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/7)*

*Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/19)*

*Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/33)*

*Baarı sıylayt eken
Şofyorlor dağı bir colu koştoştı Anan maşineler (132/4)*

*Arkırıp arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdiüü Bugu Ene
bolso andan munda bir taştap altı (132/12)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşıneler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/15)*

*Boroondu cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/14)*

*Karañğı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colu da unçukpadı (134/27)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/31)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/24)*

*Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop
kalıptır ısıq süt içir (137/33)*

*Balanı bir atıp koydu Korduk körörü senin azabın
bolso tapkan eken (138/5)*

*Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/21)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)*

*Bolgondo mintip Orozkul dağı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/32)*

*Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mina uşundayda (140/34)*

Kayda kalbagan dünüyö bir cırgaylı dedi Kökötay (140/37)

*Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire
albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/18)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkönsüp dal oşo küñü kabılasıñ (141/19)*

*Kıykırışıp birdemeni talaşıp cañkıldaşıp
cürgönü (141/35)*

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceekke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)*

*Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/17)*

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/23)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/32)*

*Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oyloğu
Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/17)*

*Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)*

*Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir
menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/13)*

*Töbösi kökkö cetkenderdi topurak tişetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip degen (146/15)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalısat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

Şügür men ıraazı

Oy eneke anı bir aytasıñbı eki aytasıñbı (147/32)

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)*

Bara bermek

Kütkön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)

*Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/11)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titılıp köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)*

*Körgön emes Keede gana köldün bir kariyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)*

Çaçırap cattu

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

*Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/12)*

*Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sırta bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/26)*

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö
etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/1)*

*Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/11)*

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cilinganga dep siler menen bir (163/8)*

*Catkansıdı Biröo anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/10)*

*Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganıñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganıñda (166/10)*

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılganday çaşap öttüñ (166/28)*

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü cok dan öspöyt (166/31)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganıñ dep bilet
aligi ölgön can tördöğü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

*Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/9)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/1)*

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırı külüp ugup oturat (161/33)*

*Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)*

3. Bir, aynı, benzer.

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*

4. Bir, beraber.

*Kelgende cindap ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)
Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkanda bir üşkürip bir ıylap keede (62/36)
Bir topko oylonup kalıp oturup aytıp berçü ele (62/37)*

5. Bir, sadece.

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)
Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/1)
Eki comogunun biri da kalbadı Kep orolu
uşunda (17/3)*

*Bilcıragan ookatıñdı urayın sokur tıyn üçün birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga sahuudan (85/12)*

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşıneler birinin dahısına biri cüzün katıp (133/16)*

Bir az: 1. Biraz, bir parça, azıcık.

*Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)*

Bir az: 2. Biraz, kısa bir süre için.

*Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen örööngö köz çaptırıp bir az catsa (38/26)
Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)
İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıgarıp ciberip dağı bir azga özünçö (137/36)*

Bir daarı: Bazıları, birçoğu.

*Dagı ele güüldöp cattı şofyorlordun bir daarı
oturgan oturgan cerine bükülü boydon kömölöndü Alardın (125/7)*

Bir eköo: Bir iki.

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/12)*

Bir gana: Yalnız sadece tek.

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana
cay alıp oturup katınına ayttı (99/19)*

Bir kılka: Aynı, benzer.

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birok
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
cigitter boyluu östü kудay ömürlörünö bereke bersin (123/9)*

Bir kün: Bir gün.

*Bilbeysiñ ee Alıs emes bir künü körsötöm Eköübüz
Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/17)*

*Eken uşunu suu bir künü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/1)*

*Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/33)*

*Adam cok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/23)*

*Kündördün bir künündö Isık Köl burkan şarkan
tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/15)*

*Emes Bıltır uşunday küzdün bir künü ce mindan da
keçireek bele toodon çöp taşığanı sovhozdun maşineleri (116/29)*

Bir maal: Bir kere.

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup барıp öyüzgө түштү Түşkөн cok (110/19)*

*Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday
kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/24)*

Bir ookum: Bir müddet, bir süre, belli bir zaman.

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröö kıykırganday boldu (119/23)*

Bir ooz: Biraz, bir iki, birkaç (söz, laf).

Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını

Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/36)

Kempir çal bir oozdon

Oy silerdi araň taptık Dagı ceti coldoşubuz (120/15)

Bir sıyra: Bir kere.

Baarin kıldırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu

tayenesine süyünçülödü (32/13)

Birde: Ayrıca, birde.

Olup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup

türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/5)

Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin

bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)

Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü

birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)

Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü

birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)

Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy

kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/12)

Tıltıyp birde arsaygan seyrek sarı tişteri körünö

kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)

Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança

Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/21)

Birde sıdırım bolup çıyrıktırıp cerdin

caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırağı sargayıp (86/11)

Al aňgiça etektegi egindi bışırap kırdın çöbün

sargayıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/10)

*Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan
da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)*

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/22)*

*Süylöp birde küñk mñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/23)*

*Balanın köñülü aynıdı Kayra çırığa başadı
Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/16)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezge kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/1)*

*Da uyku soonun ortosunda közüñö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)*

*Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/12)*

*Tögülüp turmak bele
Orozkul küşüldöp bışıldap birde ıntığıp öydö (153/20)*

Birdeme: Bir şey.

*Suk artkandan başqa birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/7)*

*Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi dükönçü Ayt alarıñdı (24/10)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)*

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/33)*

*Köö menen dağı birdeme cazıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/25)*

*Bala bolso öyüzdö tıbırçılup turat Borçuk taşka
çığıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)*

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/23)*

*Caga ketti
Abışka çürüşüp başın kötörbödü Al birdeme ayıp (137/16)*

*Kirip ketti
Kap ketip kalıştı dep Kökötay kolunan birdemesin (144/34)*

*Da erindere kırırap keñkelestenip birdemelerdi
Keçir Müyüzdüü Bugu Ene geçir dep (163/35)*

*Birdemedan ulam tomsorup kalğanın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/11)*

*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/32)*

*Akırdı birdemege oyun toptop balanın köñülün caykay
ayttı (136/13)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/33)*

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/6)*

Birden: Ansızın, birdenbire.

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tığını munu karmalay (22/31)*

*Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem
Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/21)*

Birdey: Aynı, bir, benzer.

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla çok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)*

Bir-eki: Bir-iki.

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/28)*

Birge: Birlikte, beraber.

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırıgızdan kalgan uul bala kız (73/7)
Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/33)*

Biri: Bir tanesi.

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/8)*

*Bılçırağan ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/11)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçügün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/16)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/8)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

Biri-birine: Birbirine.

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/12)*

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/31)*

Birik-: 1. Birleşmek, aynı amaç çevresinde toplanmak.

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)
Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendeı Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/33)*

2. Birleşmek, ayrıyken tek bir bütün durumuna gelmek.

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/13)*

Bırıksı-: Havaya savrulmak, toz kalkmak.

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bıırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/3)
Ulam bir üydün orduna çurkadı eköö Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkan (67/25)
Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etekteı ketti Cerde çañ bıırıksıtıp köktö (118/22)*

Birinçi: 1. Bir sayısının sıra sıfatı.

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/18)
Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun
kuruluşuna alpardı (123/11)*

*Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen
bugular (142/31)*

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/6)*

2. Birinci, zaman, yer, sıra bakımından başkalarından önce gelen, ilk.

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/31)*

Birinen sala biri: Biri ardından biri.

*Birinen sala biri coluktu
Bala alarga eçteme aytpadı Aytkan (106/35)*

Bırış: Buruşuk, buruşmuş yer, kırışıklı.

*Unçuguşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlau ele Bir balee (104/4)*

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülcüygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)*

*Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire
albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/17)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közüünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/36)*

Birok: Fakat, ama.

*Çırk etip bekip kalat Kıskaşı okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/10)*

*Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen
tosmonu da kiyin aytalı (18/29)*

*Ayıgışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/36)*

*Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/31)*

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/33)*

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/25)*

*Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu
tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende dükönçü (22/25)*

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/13)*

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a diynö ketse (26/3)*

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda cok bir artıkcılığı (28/22)*

*Birdemedden ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)*

*Uşu kebetesin külö karap dükönçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysaldıuu birok köpös kelatkanda (29/24)*

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)*

*Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birok adatınca (32/34)*

*Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol
üçün caş cigit bolo turup alıs çıkısı cok Mınday (33/21)*

*Mal emes cayılıp ketkidey birok tüyşügü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/13)*

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)*

*Kaldı Dağı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/36)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/18)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/27)*

*Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/12)*

*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)*

*Suu çapkıláp turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/34)*

*Çıgat Köziün açıp alıp bala suunun tübüin añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/8)*

*Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep
döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/34)*

*Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/27)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/31)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)*

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/11)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/32)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şańga tolot Koyçular koroo koroo (52/23)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/7)*

*Birok çabandardın örüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/9)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/16)*

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/17)*

*Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/33)*

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/13)*

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyınğıla oluyalar (55/5)*

*Cürüp otursa töbösinö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/27)*

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıgarıştı körüp (56/30)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/4)*

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/6)*

*Ayagın ıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap urkadı Birok üygö cakındagan (58/32)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)*

*Bastırmaga bekitip üygö anan kireli
Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/10)*

*Birok bala çıyraldı ındını öö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/1)*

*Cüröt Uluu kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)*

*Birok anday bolso kana oñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın oñdor (61/15)*

*Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/25)*

*Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar ağı bolboy turganın oyloodu (63/1)*

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tüündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)*

*Cetimdin carı kdır birok tagdırı ceti aa
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/9)*

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)*

*Erkim bolso kanter elem kim bilet birok uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/11)*

*Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/13)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birok tez ket (71/22)*

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee küñü (72/15)*

*Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılát
Birok baldarı aga da kaniyet kılbat Müyüzdüü Bugu Enenin (75/22)*

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/4)*

*Birok küñdüzü kapçıgay ördöp tömöñdön ısık küzdün
ilebi kelip turat (78/7)*

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tıñı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)*

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/15)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday çaşoonu eç cerden taba (84/13)*

*Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/27)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/23)*

*Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan
arı aldagaçan ötüp ketken (86/27)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütökön tigi (90/34)*

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
küñü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/30)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)*

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılbay muñkanıp ıylaganı (94/25)*

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kadaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)*

*Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/27)*

Bas

Orozkul anı süyröy tarttı Birok Momun culkunup (98/4)

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

*Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/20)*

*Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)*

*Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelesi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/33)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulgan cakşılıktı (101/34)*

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/31)*

*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköo (103/32)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/14)*

*Cürdüñ ele Bar birok kızını üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)*

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/1)*

*Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/37)*

*Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kınkıs etip ün katpadı (109/16)*

*Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)*

*Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene
Bala cetine albay kubandı birok kaday alkış (110/32)*

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun ayıp
Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/36)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımıktırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)*

*Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat
Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/7)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıyırğanı söğüngönü (111/17)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)*

*Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı
berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/1)*

*Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu çok Şofyoru caş soldat (114/19)*

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dağı suraştırı (115/26)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birok
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

*Pogonu çok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)*

*Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleğe tıñşap çatışkan belem (119/27)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)*

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökçön ele cürö berişet (122/29)*

Biri Birok col ceegindegi arıkka oodarıp (123/37)

*Emes birok oñtoyu cok tar kısıkta ce çukul buruluştı
opurtaldıu cük (124/27)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/31)*

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıgarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)*

*Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)*

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir bürkölüp açılbadı Birok balanın (130/12)*

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)*

*Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/9)*

*Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı
teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)*

*Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırday buyukturgan ak (133/11)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdağı karañğı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/27)*

*Pardasin tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/12)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/17)*

*Birok tayenesi bastırbadı
Koyo tur azır dagıra bereyin (138/19)*

*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/11)*

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee künkü Momun ittin (141/27)*

*Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/18)*

*Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)*

*Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oyloğu
Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/18)*

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)*

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kanday (146/9)*

*Eske salçu bu cıttı bala caman köröt Birok
Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/33)*

*Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütpöyt (149/13)*

*Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)*

*Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/7)*

*Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/36)*

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza catti Mas Orozkul (155/7)*

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/34)*

*Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/21)*

*Coldorun oylop catti Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)*

*Abışka ontop aldı kibir etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelesi dedi ıy aralaş (165/21)*

*Barmaksın
Birok kütpödüñ süzüp kettiñ Eç kaçan balık bolup (166/20)
Bu düynödö kaday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)
Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelesiz Koylor (53/35)*

Biröö-carım: Bir yarım.

Çaldıkpay ötüp ketişse boldu Kokus biröö carım (86/37)

Biröö: 1. Biri, bir tanesi.

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/1)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/3)*

*Ele dep biröö da kıl etip oylop koyboyt Kaş karayıp
tün kirdi (62/19)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/15)*

*Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/9)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)*

2. Biri, herhangi biri.

*Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka
tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/25)*

*Kelgen çooçun biröö tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/31)*

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılbirdı Orozkul (27/29)*

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılбай (28/37)

*Ce mobureki but maşineni biröö ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/7)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/17)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/30)*

*Alat Körünbösoñ coktop turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/16)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Mınday beçera (90/17)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/23)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/29)*

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kiyazı Orozkul
sögünüp biröö şoloktop ıylap catkansıdı (109/26)*

*Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/24)*

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kiyazı Orozkul
sögünüp biröö şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)*

*Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/19)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıyırğanı sögüngönü (111/18)*

*Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu küñdü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/7)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştağı sırttan Biröö kıyırğanday boldu (119/24)*

*Biröö izdep çakırğanday boldu Boroondun kıyanatı
go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/25)*

*Cigitterdin aylası tügöñdü Emne kılış kerek Biröö
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/29)*

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bağıp karap sen dep süylöböğön (138/2)*

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/8)*

*Turgan postu dele cok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/14)*

Maraldarga

Kişiler bolso dale baykabadı alardı Biröö maşineni (142/12)

Da biröö gana

Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/21)

Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybızı

aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/20)

Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala

çabalaktap başın tolgoı berdi Eti ısıp küyüp bir (164/9)

Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık

kökürögünö tolgondo eç kimge körünböı ıylagısı kelip (20/23)

Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeıde tuuruk

alakanı menen çaşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/27)

Cedim ele biröödön çaşırap para aldım ele oşol

üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/17)

Üçün biröö caman biröö cakşı Emne üçün biröö (134/37)

Baktıluu biröö şorduu Emne üçün biröödön eç kim

korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröönün (135/1)

Baktıluu biröö şorduu Emne üçün biröödön eç kim

korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröönün (135/2)

Cetpeı cattı Oorudan başı sınıp kak carılıp

baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/8)

Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı

korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/6)

Biröönükündö: Birinin evinde.

Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul

Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)

Birotolo: Temelli, kalıcı, devamlı.

Birotolo motordun dabışına cutulup ketti

Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/17)

Cürögiin birotolo tüşürüügö avtomatın köktü karata berip berip kaldı (161/19)

Uşul oyuna işengisi kelip turgan emi birotolo işenip aldı (47/27)

Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/17)

Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan kalıñ kar mañdaykı aynekteydi birotolo kaptap (125/16)

Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü balta caza tiyip carılbagean ayrılbagean soo ceri (155/5)

Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloğu kayra toogo kayrılbas boldı Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)

Bırpıra-: 1. Çırpınmak, tepinmek.

Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırpırap (59/16)

Kolunda kuralı cok Katını canında bolso bırpırata sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)

2. Pır pır etmek.

Bırpırata sabap kancalagan ittey kılğısı keldi öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/3)

Bırs: Aniden gülünce çıkan kısa süreli sesi ifade etmek için kullanılır.

Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/11)

Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)

Bış-: pişmek, yenilebilir duruma gelmek.

Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandin
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)

Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/28)

Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen çaş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/27)

Tigine et da bışıp kaldı dep Bekey balanı üyünö
ceteledi (157/1)

Bala uktap atabı
Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/6)

Bışakta-: İç çekerek, için için ağlamak.

Esi çıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışıktap catıp uktap kaldı (68/8)

Bış: Nefes alınca çıkan ses.

Bışı kulak bolup kalgan Cini dağı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/29)

Bışı kulak bol-: Bir sözü duymaya alışmak, kulakları alışmak.

Ardan üç kün kiyyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı çaş alıscakını (26/28)

Bışık: 1. Açık, belli.

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/11)*

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/11)*

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp
Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/36)*

2. Pişmiş, yenilebilecek (yemek).

*Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/8)*

Bışır-: 1. Pişirmek, hazırlamak.

*Me balam otko bışırıp ce daamduu bolot
dedi balaga (154/11)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyn
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/25)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/13)*

2. mec. Olgunlaşmak, büyümek.

*Al aňgıça etektegi egindi bışırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/9)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

Bıskır-: Tıksırmak, hafifçe aksırmak.

Bıskırıp kaldı

Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/13)

Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt

otop keede bıskırıp keede beeler okuranıp (54/2)

Bıskırıp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp

öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)

Bıyak: Bura, bu yer

Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö

üyülgön et bıyakka ırgılğan baş şıyrak kaldıbı (154/6)

Beri bıyakka dağı

Sol cakka solgo kiçine Boldu (144/27)

Bıyakka ötüñüz aksakal

Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/13)

Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam

unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)

Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap

koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/15)

Naalıy baştadı Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)

Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup

koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)

Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün

bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)

Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp

alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/9)

Dedi özüñçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda

al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/7)

Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse

kelgendir maral emes biyakta (109/2)

Salam Biyakta emne kılıp cürösüñ dep cımıñday

köz kıstı (117/33)

Opurulup Biyakta meymaniñ otun carıp atsa özün

ırdap basıp cürösüñ da (152/7)

Dep biyaktağı işti taştaybızbı Erteñ menen

mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/25)

Biyik: 1. Büyük.

Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun

çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)

Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp

kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)

Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik

döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)

Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk

biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok

kese çapkansıp tumşugu çok Şofyoru caş soldat (114/19)

2. Büyük, üstün niteliği olan.

Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga

kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/21)

3. Yüksek.

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı

aralap ketti (88/7)

4. Yüksek, altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan.

Üç kün üç tün degende bir biyik döbögö cetip toktodu

Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)

Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır

Kün bir körünüp bir bürkölüp açılbadı Birok balanın (130/11)

5. Yüksek, güçlü, etkili, şiddetli.

Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Gülü

cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/19)

Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik

kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/11)

Biyiktik: Yükseklik.

Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik

kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)

Bıyıl: Bu yıl.

*Aytısa aytpasa tögünbü bala bıyıl küzdö okuuga barat
emespi (31/3)*

*Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyıl
da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/31)*

Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı

Bıyıl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/12)

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk

tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)

Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi

Pritsebi kanday boldu eken Bıyıl cazında kordongo (114/18)

Biylik: Yönetim, yönetme işi, idare.

Kayra biyligine kongonuna içinen maaşırlanıp

Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/17)

Biylik mindaylardin koluna tiyse emne bolmok

Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/5)

Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir

menmensigenderdi tüpküçtöy tüyültpös belem Ne bir (146/13)

Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına

cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/21)

Boçke/boçka: Fıçı.

Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü

Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)

Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagina

okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/9)

Böcöñdö-: 1. Tedirgin.

Momun böcöñdöp atka çurkadı

O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/27)

2. Sessiz olmak.

Böcöñdöp cürgönü cürgön

Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/15)

Böcöy-: Büzülmek, içine kapanmak.

Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının

bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/17)

Bogooz: Ağzı bozuk, küfürbaz.

Anan oyun bütpöy ters burulup aşata sögündü

Momun unçukpadı Küyöo balasının bogoozuna al (80/28)

Bogun cey-: Bokunu yemek.

Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö

calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kudaydın (149/15)

Bok: Bok, dışkı.

Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı

aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152 10)

Bok-cin: Pislik-rezillik.

Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen

kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/18)

Böksö: Dolu olmayan, eksik.

Stakanga az böksö kuydu

Toltura kuy (99/17)

Böksör-: Azalmak, eksilmek.

Bir çaban ce cılkıçınıkına kadırluu meyman bolup

dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/30)

Bol-: 1. Olmak, gerçekleşmek, yapılmak.

Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele

cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu

Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)

Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)

Anısının da tübü teşik eken
ekinçi çöntögünün közü şırılıu bolçu (24/22)

Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a
kişi kıldır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/4)

Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı
bolso kerek ee Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/33)

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da
Müyüzdüü Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/31)

Akırı cazdığının astına koyup aldı
Buga okşogon kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/24)

Bu beşik silerdin tunuñarga deyt Müyüzdüü
Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosuñar baarı (73/36)

Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu
Caydı caylata oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarımız Tirüü bolsok
bir döbödö ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/10)

Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)

Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimge
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)

Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek
Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/25)

Kanday bolorun körsötpös belem
Eldi caman eenbaş kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt
(146/17)

Biz baaribiz tıyakta şatıra şatman

a sen bolsoñ buyerde calgız catasıñ (150/27)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö

oozunan çok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/34)

Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat

Eger altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)

Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul

Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)

Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu çok

bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/16)

Bala bolso bir küni balık bolup kubulup alıs süzüp

ketsem deyt (42/33)

Özüniñ tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup

ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)

Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan

akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/33)

Balası bolup cürbö

Bala coop orduna baş iykedi (24/27)

Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın

korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/32)

Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö

konok bolup kıldırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)

Cumuşu bolso kerek

Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/22)

Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı bar

baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/6)

Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu

Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)

Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom

bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/6)

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cürögü alep celep bolup közdörünön (102/18)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup catkanı bilinbeyt
Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)*

*Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/5)*

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi бүгүнкү bolup catkan түшүнүксүз okuyadan cadadı (109/28)*

*Cılga çeyin dey ber Kar түşkөн соñ маşinelep çöp
таşıмак түгүл атчан bastırıp cürüş кыын болуп (117/4)*

*Oşentip aytraysıñbı
Men da emne balee bolup ketti dep Azır (121/29)*

*Seydakmat dağı eki kişi bolup suunu közdöy kelatкан
Alardın artında tаяк cegen ittey bolup (139/19)*

*Tүşkөн канчик da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Көкөтай еңгеzerdey (140/22)*

*Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı
Uşunday tabak da may çөмүч da may ooz da may bolup turgan (151/2)*

*Tayatasına emne bolgonun
tegereginde emne bolup catkanın bala түşүнө albadı Bastırmaga cakın kelip
(153/5)*

*Catkan Müyүzdüü Bugu Enenin başı ele
Bala bu cerden çımın kuyun bolup kaçкısı keldi birok buttarı (153/34)*

*Törgө dastorkon cayılıp tamak tartaar kez
bolup kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak чık şorpo (157/23)*

*Eldin artı bolup Momun kirdi
Demeyde çүрүşkөн çal бүгүн taptakır çөгүp soolugan kartөşkөdөy bolup
(158/10)*

*Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı
Al balık болуп kubulup barattı Kuyругu denesi kanattarı (164/12)*

Süzüp bala emi birotolo balık болын kaluunu oyloğu
kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı
balık болын ketken cakşı Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin
eç kim tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/1)

Barmaksıñ Birok kütpödüñ süzüp kettiñ
Eç kaçan balık болын (166/20)

Saal cekire tamaşaladı
Boluptur emese bilbeseñ bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)

Cok debe boluş kerek dedi düköñçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)

Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek
Baarı kıynalsın Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/23)

Uşunda Momun çıday albadı Başına cün çıkkanı
bakırğanı uşul boluu kerek Orozkulga tutalana (96/18)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo tüşkön han aytat
Kul boluunu kaalabaym Andan (54/16)

Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/30)

Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan çükodöy tayatası
Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/36)

Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/33)

Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu
Emi bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/29)

Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet
Gülü cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)

Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat
Eger altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)

Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun celi menen

bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/2)

Teñdüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan

samoorçu cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)

Ölgön öz agam bolso kızımatına men turbaganda

kim turat deyt (26/35)

Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday

bolso anda eki tizgin bir çılırdı Orozkul (27/30)

Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim da

bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)

Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön közdörü

Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/7)

Cumuşu bolso kerek

Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/21)

Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın bar

bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/4)

Baş kötörö albay kalat Kuu etek da şorduu

baldarı bolso etegine ırıs tolup beşenesine kün konup (32/22)

Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele

Közüñ cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/16)

Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı

Ce al bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/28)

Bolso da içi ezilgen

cılmayusu közüñön uçkundan turat (92/35)

Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp

kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)

Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı

Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/27)

Abışka bolso kaygıga başı malınıp

kılмышının şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/11)

Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak

Meni balık bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/4)

Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı

Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)

Oylonot antpese Orozkul

Orozkul bolmokpu Birok kızı menen özüñün başına tüşör camandıktı (102/9)

Bolgonu üç tütün curt

*Oşogo karabay keede soodası kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön
tokoyçularga (17/20)*

Bolgondo mintip Orozkul dagı acatın açıp oturat

Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/31)

Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu

tüşüp aptalap başına kötörüp ciberişkende dükönçü (22/25)

Kuttuktap özü da kubanıp kaldı

Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/18)

Iylap turdu buldurap süylöp turdu

Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/24)

Buyerden Balık bolgonum cakşı

Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas ündör ugulup (164/25)

Tayatasına emne bolgonun

*tegereginde emne bolup catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip
(153/5)*

Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele

ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)

Catıp nıktalğan küröñ tikenderi köñ bolgon

Al cer tınç al cer sürdüü (78/19)

Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil

Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköo (103/32)

Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy

közgö ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/18)

*O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul
sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/3)*

*Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot emespi
oşol üçün tartkıñçıkta catkanın al (23/31)*

*Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/6)*

*Kayın beşik ilip alıp bala törölgön üygö
şaşıp kelatkanday bolot (73/32)*

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)*

*Emi ölä berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/11)*

*Keçeği okuyanı estep bugünkü küni kanday bolorun oylop
Momun çal kabagı bürkölä balanın töşögündö (136/19)*

*Kimdin balası bolom dedin
Aligi Momun çaldın (24/26)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala болын kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)*

*Bala cürögün aramdık menen kıyanatçılıktı kabil kılbadı
balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/26)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti
Eşikten içkeri emne bar emneler bolor eken (40/30)*

*Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz
Emi бүгүндөн бастап мен сен дүрбү үчөөбүз болобуз (35/32)*

*Tuugan al cagın teriştirbeyt
Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/4)*

*Keyip turgansıdı
Akırı aytkanınday boldu Sugalaktığı bastap katındar (23/10)*

*Akırın Baltek kınşılap sıypañdap dagı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkündöy

ele boldu a küñü balaga (25/27)

Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey

boldu Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/33)

Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı

boldu ele Orozkuldun açuu dabışı töböğö bir koygondoy (106/15)

Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp

cılıtmış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/28)

Orozkul bul ubakka çeyin kıyırbağanga geçirgen

eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/32)

Anan emne boldu

Ayt ii anan (161/35)

Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi

oşo bütürör bayıs alalıcı Degi Elpek ake bolboso (26/18)

Uguzbağın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge

cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/23)

Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz tüpkö kars urup

Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)

Dep dükönçügö uguzbay kübürödü

İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkösüp (23/24)

Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda

Birok men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/22)

Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı

Uşunday tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/1)

Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek

tiştense dele bolboy kayradan çıyırkkan denesi ayagınan (157/32)

Ötüñüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz

bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboyt dep Kökötöy (158/16)

Desem çal meni karmap kaldı

Bolboyt maral atsak oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/9)

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıgarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/23)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin eşikke çıgabız
Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/26)*

*Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ çırın bolçuday kagat (127/6)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu
Emi bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/29)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday beret
Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)*

*Özüñ başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/12)*

*Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasıñ
Sen da küñöölüüsüñ (46/19)*

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp turat
Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardıñ (46/26)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/16)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy
boldu Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/18)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/23)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz tüpkö kars urup
Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)*

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründögü
kabil bolbogon tileginen arılgan meenetinen arttırganı (101/2)*

Tuybadı Ce sen körböy kaldıñbı

Körgöndöy ele bolboduñbu (89/4)

Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu

Anın sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/21)

Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana körölüçü

Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/19)

Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt

Balık bolup kubulguça tüşö bergisi bar A balık болын süzүp ketiш (43/17)

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö

Kempir aga bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)

İRmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni

Balanın erkinde bolso kemeni cakın süzүp kel dep çakırıp (47/16)

Cetelep pristanga tosup kelet imiş

Anday bolso atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/35)

Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp

eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörүp (48/6)

Köldün betin tilip ketip barattı

Balık bolgondo bala бүт denesi kudu balıktın özü (49/6)

Suluu bolgondun emnesi kızık

Suluu kız suluu cigit deşet eken anın kacatı kañçalık (49/15)

Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey

bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/14)

Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö

Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/11)

Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday

bolup çöpkö aldırған murunu kaldañ (49/7)

Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey

bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/14)

Ak keme kaalgıp süzүp alıstan ketip barattı

Köptön beri kütүp cүrgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)

*Bolso deyt kuyrugı da kanatı da kabırçıgı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/8)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/13)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt
Bala bolso atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/23)*

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö
Keede köpkö tultuyup unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/25)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alpam Kırız tukumu kurut bolup (71/32)*

*Dedi bala
İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)*

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazğanı çaar ala bolup közü (133/6)*

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)*

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)*

*Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen
tosmonu da kiyin aytalı (18/29)*

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/25)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/19)*

*Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kanday kişiler boldu eken (54/22)*

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/32)*

*Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)*

*Birok ömür boyu menin kulum болун саşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/13)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)*

*Cürüp otursa töbösinö çıkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/28)*

*Bolup toñup kırs kırs sınıpturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/23)*

*Bar Canagı Çıpalak degen baladay külkülüü kızıgı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/12)*

*Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımaktıgıñ üçün ceym (56/27)*

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/26)*

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/22)*

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/21)*

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)*

*It болун калган екен
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/15)*

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it болун caldanıp alam dep oşentip (57/14)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)*

Bizdin San Taştağı tokoydoy tokoy cer betinde

az ele kaldı deşet Çok болын baratkan tura (58/2)

Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö

kirdi Ak kemenin aldın tosup ıgıp atasına coluktu (58/13)

Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı

Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/25)

Azır al balası eldin esinen da ıgıp ketti Eger

oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)

Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına

köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/20)

Azır al balası eldin esinen da ıgıp ketti Eger

oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)

Adam çok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo

şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/24)

Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt

tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/15)

Orozkul adam dese narkı çok sıy urmatka barkı çok

bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)

Antpegende kantmek sebebi Orozkul balık

bolup kete albayt da (61/10)

Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın

mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)

Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon

zaarın büt katınınan ıgarıp salat Bekey taece bolso (62/7)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (63/24)

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (63/25)

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (63/26)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (63/23)

Bolgon deyt tayatam Oşentip

Bul comok ezelki okuya (63/9)

Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak

cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)

Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon

meken menen koştosup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/35)

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (65/10)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (65/7)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (65/8)

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (65/9)

Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko

bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)

Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko

bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/18)

Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek

al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/30)

Közdögön Coo közdögöndöy boldu

Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/7)

Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi

bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/34)

Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu

adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/29)

Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay

emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)

*Orun cok Anı saga aytip aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/32)*

*Erkim bolso kanter elem kim bilet biroq uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/11)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/18)*

*Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/34)*

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/34)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/6)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdin
tokoyunda cürdü (73/13)*

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/12)*

*Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/3)*

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırgan
meyis too болын Taşkenden aldırgan kürüç zoo (74/26)*

*Bolup adam uulu körbögön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkıbızdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/28)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/30)*

*Uşul ele Umay ene bolgon Müyüzdüü Bugu Ene kantti
deysiñbi (77/9)*

*Bugu Ene aligidey bolup koştoşup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/21)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/19)*

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/22)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/18)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköobüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmañıñ
Uruşkan sayın çaap barıp turmañıñbı Anda (51/19)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/1)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköobüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/35)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/20)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)*

*Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/33)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kıldır kişi men kıldırımın
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/1)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/15)*

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/32)*

*Ele nersege ıraazı bolo beret
Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes naarazı (90/10)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap körgön emes
kayra özü dayıma biröögö közkor болун (90/16)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak emes belem
Sabagı bütör maal болун kalgan tura (91/12)*

*Kün ıyk болун kaldı ıya
Maraldar keliptir Mınday küñü tülö (91/33)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp tüşör elem suuga
Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Karaganga kolun tıttıra candalbastap çetke soylop baratkanda
kölökö болун sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Biz kalıñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/30)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele
Emi coldu katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)*

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/17)*

*Ele nersege ıraazı bolo beret
Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes naarazı (90/10)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap körgön emes
kayra özü dayıma biröögö közkor болуп (90/16)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak emes belem
Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/12)*

*Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Minday küni tülöö (91/33)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp tüşör elem suuga
Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Karaganga kolun tittira candalbastap çetke soylop baratkada
kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Biz kaliñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/30)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele
Emi coldu katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)*

*Cürögiñ öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/17)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü
Ötükçön suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/23)*

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü
Ötükçön suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

*Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş
Momundun aytkanı menen bolup Orozkul koşo bakandı (96/26)*

*Cayçılıkpı Orozkul Emne boldu
Kirpigiñe çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/33)*

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)*

*Boldu
Özünön sura dedi Orozkul (99/9)*

*Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı
Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/8)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başqaça kurulgan cakşılıktı (101/33)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başqaça kurulgan cakşılıktı (101/34)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oylodu Ar kaçan uşunday (101/31)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)*

*Bolot Anda emne üçün ayttı Kalp sözdü tuyup kalsa
Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/17)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot ele
Keler küñü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/27)*

*Muñdaştı Ahıbalıbız caman go Ayıptın baarı
kitep kap ekööbüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot ele
Keler küñü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/28)*

*Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı da kelişken
Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/5)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balıldagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/3)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añğıça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/12)*

*Bolboso da bala bilgenderi büt
Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala alıgı kazak
(116/25)*

Oşondoy deym da Men da buguluk bolom
Mobu ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/1)

Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı go dedi bala obol murun
bolboso uşu maalda kordongo (119/26)

Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/25)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)

Bolmok Ötöp ketken soñ ar kanday korkunuç oñoy körünüp kalat
İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)

Emne bolmok kuday betin arı kılsın ar ar cerge tompoyup
kalbayt beleñer (122/23)

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt
Samolyotko tüşköndöçü mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)

Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele
Köpçülüktün arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)

Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli
Bolboso buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/21)

Eñ kelişimdüüsü Kulubek baykesi
Özü uşunday bolso ee (126/12)

Eken bolboso kim bilet
Kulak salgılaçı Boroondun basılar türü cok (127/11)

Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırışa
dele bolboy kirpigi ıldıı tartılıp ketet (127/14)

Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman
Alar turğuça tamak dayar bolup kalsın (129/16)

Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı bala
Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/17)

Arkırap arış taştap baratkanın alar tuybadı
Müyüzdüü Bugu Ene bolso andan mında bir taştap altı (132/12)

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)*

*Aerde militsiya mamlekettik inspeksiya köp kelip kalçu ele
ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/36)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö
dal suuga kirerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/6)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go
Orozkuldun kolun karap kün körüp cürgönüñdü bilbeysiñbi Az bolso (134/17)*

*Tayatası eköönün körgön künü emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırışıp çaşayt Emne (134/35)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go
Orozkuldun kolun karap kün körüp cürgönüñdü bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

*Körüñdübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene
oşol özü çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/3)*

*Tiygen eç kim bolgon emes
oşon üçün kişiden kaçpayt (143/15)*

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/13)*

*Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı zıñ dep ırgıp turbadı bele
Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/24)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı üñdördü tiñşap bala tayatasın kütüp (148/15)*

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt
Kuru kol kaytsak şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

*Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık болын ketti de (165/31)*

*Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık болын ketti de (165/32)*

*Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun
örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/12)*

*Caraşa sura Keçee ele kın degendin başı zın dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/24)*

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköbüz ün katpay oturup berebiz
Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk biyik
Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)*

*Bolot Antip tomolundu degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/4)*

2. Yaşamak, kalmak.

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)*

*Ötüñüz carıktık Arabızdagi aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboyt dep Kökötöy (158/16)*

*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/31)*

3. Olmak; bir işte çalışmak, bir görevde bulunmak.

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup işteerin
anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/31)*

*Kulubekti kördüm de Askerden kelip
azır sovhozdo şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/6)*

*Andaylarga kızımatı çoñ erkek bolso
boldu deşet Galstuk tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/35)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu болун iştep cürgönün Bekey (48/4)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan silasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboyım dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

4. Herhangi bir yerde bulunmak.

*Ketşü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/14)*

*Eköññör intımakta bolsoñor
kalğanın kuday özü kem koybos Balañan ubayım tartpa Közüüm barda eç kimgi
(48/23)*

*Antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Sen emne menin közüümü tazalay albay cürösüñbü (79/17)*

Bolso bolor: Olursa olur.

*Bolup kalğan
Bolso bolor Müyüzdüü Bugu Ene özü kelgendir bolso (102/34)*

*Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/35)*

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/29)*

*Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/36)*

*Bolso bolor dedi Momun bücüröp anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/31)*

Boluş-: Birinden yana olmak, birine taraftar, yandaş olmak.

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

Boo tüş-: Hepsi birden ölmek, topuyla ölmek.

*Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/34)*

Boolgolo-: Tahmin etmek, kestirmek, oranlamak.

*Cılın kulun bergen süttüü beedey bolup sımbatı da kelişken
Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/24)*

*Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/23)*

*Kantalay kızarıp şişigen közdörü
balanı boolgoloy karadı (37/5)*

Boor: 1. Dağın, uçurumun vb. Yamacı.

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda
Andan ulay calgız köçö malçılardan ayılı Boor ıldıy (40/12)*

*Kuup çıkkın eken Mina kördüñbu Biz oşol
boroon çıkkın cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/18)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)*

2. Bağır; göğüs.

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıtır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)*

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)*

*Booruna kısıp biröodön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közinön ööp uykusurap (31/27)*

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp turat
Tigi düköñçügö okşogon şılıundar mazaktap (31/33)*

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/18)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döböodön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/31)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

*Ak süti menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)*

*Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/15)*

*Öödö boldu da balanı booruna kısıp tili kürmölböy
küñgüröndü (152/27)*

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/28)*

*Sıykırduu müyüzü uşul ele
Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/10)*

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda
tayatanı karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/12)*

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında catat bilseñ
Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/35)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde
ustun mayda taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/30)*

*Balama bir perzent berseñ bolo
Alsızga booruñ oorusa bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

*Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/36)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şaınıda üçöö mañkaya basıp körünüşü körköm
Takattap but taştaganı (144/5)*

*Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/21)*

*Momun çal neberesi menen partada katar oturarin
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/20)*

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ kelet
Mindaydı öltürüügö kol barbayt (161/3)*

3. Gövde.

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

4. Kalp, yürek.

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)*

*Bala kolun sunup bılçıragan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)*

Boorun karmap turdu

*Al ortodo Orozkul ak maraldın kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp
(154/17)*

*Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da
boruna bekem kısıtı (128/19)*

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun tayanıp
ıñkip öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)*

5. Yamaç, dağ yamacı.

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan maşineni körö koydu
Anan kalsa oşol küni (18/31)*

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın koroo cayına cetkiçe
eñkeyiş apay bette dekildep (18/3)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alparam Kırgız tukumu kurut bolup (71/31)*

6. Toprak, yer.

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)*

*Maşine keler boorgo cetkiriş kalat
O tüyşüktüü canı kor boldu go (89/21)*

Boor-böyrök: Karaciğer- böbrek.

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/20)*

Boortokto-: 1. Bağı üzerinde sürünmek, yüz üstü ve göğüs üzerine yatarak hareket etmek.

*Ekensiñ dedi oyunda mısılday külüp Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/11)*

2. Dağın, uçurumun vb. Yamacında durmak.

*Ceekey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

Booru oorur:- Bağrı yanmak, üzüntü çekmek.

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön tulañga
balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/14)*

Kempirdin booru oorudu okşoyt

Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/13)

Booruker: Hayırsever, iyi kalpli, merhametli.

*Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)*

Boorum açı:- İçi acımak.

*Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyıl
da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/31)*

Boorum-ay: Ciğerim ay.

*Canagı türmönü aytçı Kantip korkuttum deysiñ Oy
boorum ay (162/4)*

Boorundagı eñilçek: Yamaçtaki hafif çıkıntı.

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/22)*

Bor: Tebeşir, bu maddeden yapılan kara tahta, duvar vb. Yerlere yazmak için kullanılan beyaz veya renkli çubuk.

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/34)*

Borçuk: Dağ veya kayanın sivri ve çıkık duran kısmı.

*Bala bolso öyüzdö tıbrçılup turat Borçuk taşka
çığıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/7)*

Boroon: Boran.

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün burup
artin karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/16)*

*Kuup çıkkın eken Mına kördüñbu Biz oşol boroon çıkkın cerde turabız
Kış menen öyüz boordogu (52/18)*

*Boroondun cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa albay
çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/13)*

*Bul emnesi kuday dep küñküldöy berdi Momun meşke ot cagıp oturup
Boroondun birde ıskırıp (118/36)*

*Birö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı go dedi bala obol murun
Bolboso uşu maalda kordongo (119/25)*

*Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı
Boroondun basılar türü çok (127/11)*

*Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı korkunuçtuu tüşü unutulup
kar baskan terebeldin körünüşü (130/13)*

*Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/36)*

*Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/8)*

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen kan tilet
Cookerler attarınan tüşüp cöo (52/13)*

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu ulusun men korkpoym
siler da korkpogula Çoguraşpay (55/31)*

*Etip Boroşo körgön çok beleñ Bul emnesi dep
Bul kış tüştü degeni (119/7)*

Bala üydön atıp cıgıp boroşo kar oozuna keptelgende aptıgıp kaldı
Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/25)

Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge
kürtkü tolop çıktı (122/9)

Boroondü cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa albay
çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/13)

Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok
Koşokçular çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosüp (66/13)

Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta alay dülöy tüştü
Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/19)

Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)

Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/25)

Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)

Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp mol cürdü
coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)

Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/6)

Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar tuyunbadı
Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/36)

Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek
Karan tüin tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/36)

Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan geçirgen okuyasın (124/7)

Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp alsañar
anan dağı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/4)

Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön köziün ayırıbayt
Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)

Kayra baştan tarttı

Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)

Boroon buyukturup köz açırbadı

Coldun nugun kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/19)

Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı çeçeriñ

menen çöptüin bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)

Sözün ulantıp oturdu Kulubek

Oşondo baldarga ayttım cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/20)

Boroon ıskırat ulup uñsuyt

Maşinenin motoru canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/3)

Cılbişat Izgaar boroon betti calap tiin kapkarañgı korkunuştuu

Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)

Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çimçilayt köz açırbay

saygılayt açıştırıt Capırt baarı (127/19)

Da tayatasın eerçip sırtka çıktı

Boroon basılıptır tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)

Boroon menen tumandan korgop barattı

Kırğızdar neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/17)

Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko uçpasa baykuş bayım

Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)

Boroongo buyukkan nemebi dep özüñçö süylönö

çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/33)

Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar tuyunbadı

Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/35)

Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo

kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/3)

Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı

Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/35)

Al öziñ canağı boroondo buyugup cürgön baldardın arasınan kördü

Aldındagı col tik ördöp tüz ele karduu (127/17)

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün burup
artin karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)*

*Salıptır Tümkü boroondon kalgan cel epkini ötsö
kürtkü üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı
Tündögü boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül döñgül (130/4)*

*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal düynösün
boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/30)*

Borun: Kanal.

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/13)*

Boş: Boş, içinde bir şey bulunmayan.

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/32)*

*Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özüñön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/10)*

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap çatışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/9)*

Boşo-: 1. Sıyrılmak, kurtulmak.

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/4)*

2. mec. Cesaretini kaybetmek, dayanıksız olmak, hâlsiz olmak.

*Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı
Kılçayuudan korkuştu kıbıroodon çooçuştı (68/5)*

3. Boşalmak, boş kalmak.

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/5)*

4. Sıyrılmak, kurtulmak.

*Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/18)*

5. Gevşemek.

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)*

Bosogo: Kapı, kapı eşiği.

*Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkündü
ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/4)*

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)*

*Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger türü çok
Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)*

*Bastırmaga bekitip üygö anan kireli
Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/10)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga tayana
basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/12)*

*Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/8)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu kıykırıp
Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/12)*

Boto: *mec.* Çocuk, evlat.

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/12)*

Boroondo-: Boran olmak.

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/15)*

Boroşolo-: Kar lapa lapa yağmak.

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştı
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/20)*

Boy: 1. Boy, bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)
Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

*Başkaça ösüptür kelbettüü şıñga boy
Degi bizdin katarıbizdan töölük öödö (123/33)*

*Da biröö gana
Saga ayıkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/22)
Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)*

2. Gölün, suyun, yolun vb. Kıyısı, kenarı.

*Köbük agınga boy urat Suu astında köziin cumbayt
Antkeni balıktar suuda köziin açıp cüröt emespi A (42/31)
Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat
Al uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/13)*

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp ötmök
El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/33)*

*Enesay özön uşunday özön eken
Ar uruu el çaşap turat anda Enesaydın boyunda (63/28)*

3. Beden, vücut.

*Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı
aralap ketti (88/7)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun çaşırıp (44/2)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/34)*

*Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ düür etet zıñkıya (82/8)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuştı boyunan silkip taştap (88/34)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/30)*

boy cet-: Büyümek, yetişmek.

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/12)*

Boy kötör-: Kibirilenmek, kendini büyük görmek.

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

Boy ur-: Baş vurmak.

*Kurstu бүткөндө кызматка ашыкпай шаарга бет
алып техникумга це институтка бой ursam go ушу тапта (83/20)*

Boylo-: 1. Salınmak; uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

2. Yol, su vb. Boyundan gitmek.

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/2)*

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/37)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)*

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*

Boyluu: Boylu, boyu uzun.

*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
ciğitter boyluu östü kудay ömürlөрүнө bereke bersin (123/10)*

*Kırgızdar bakene boyhuulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/17)*

Boyol/boya-: Boyanmak.

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)*

Böypöktö/böypöndö-: Ezilip bükülmek.

Kardı tok kiyimi bütün dağı emne kerek eken

balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/26)

Boyu: 1. Boyunca, boyu kadar.

Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön

eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/11)

2. Boyunca, süresince.

Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu

kürtkünü kızıl aşığıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/33)

Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu

Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/36)

Boyu çık-: Yataktan kalkamamak.

Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Minday

baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)

Boyun taşa-: mec. Uzanmak.

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen

tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop ayıp (165/5)

Boyunça: Boy, bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.

Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip

kıpkızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/18)

Boz: 1. Boz, beyaz ile siyah karıştırıldığında meydana gelen açık olmayan soluk renk.

*Köönörgön kupayke başında eski curtan
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/22)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/28)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurıkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/24)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)*

2. Boz çorak.

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteginе kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/9)*

bozdo-: Ağlayıp sızlamak.

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)*

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/31)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/11)*

Bozor-: 1. Bozarmak, kül rengine girmek.

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorus açılbaş koyot Azırkı (51/28)*

2. Solmak, sararmak, rengi solmak, benzi sararmak.

*Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan
kayra oşol zamat bozorus tomsoro kattı Kaldañdap (152/26)*

Böl-: 1. Ayırmak, birbirinden uzaklaştırmak.

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

2. Bölmek, ara vermek.

*O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü
Bilem go silerdey sasık baylardı Een too elet cayıda oturasıñar (30/1)
Boldu cetişet Orozkul sözün böldü
Kettik Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/17)*

3. Ayırmak, birbirinden uzaklaştırmak.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soğuşta ölüm taptı (60/9)*

4. Bölmek, parçalamak.

*Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırıp baştan
bölündü (156/6)*

Kirip ketti

Anın artınan şıbagasına bölüngön etti kabına (155/18)

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)*

*Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga
aydagan kılmuşkerden beter kıynalıp kelattı (139/29)*

5. Bölmek, birliğin bozulmasına yol açmak.

*Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/30)*

6. Mat. Bölmek, bir niceliği iki veya daha çok eşit parçaya ayırmak.

*Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men
buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/9)*

Bölmö: Oda.

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*

*Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönböğön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/16)*

bölö-: Bir şeye sarmak, bağlamak.

*Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)*

Bölök-bötön: Yabancı.

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköñörgö bak taalay kaalabayt (147/1)*

Bölüştür-: Sınıflandırmak.

Makooloru da bar

Bala çöptördü da kıyal münözünö caraşa bölüştürüp (19/32)

Bücürö-: *mec.* Büzülmek, korku, şaşkınlık, soğuk vb. Etkenlerle bir kenara sinmek, bir kenara çekilmek.

*Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/19)*

Bücüröp

Anda oozuña karap süylöp cürgün (80/3)

*Bolso bolor dedi Momun bücüröp anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/31)*

Büktö-: Bükmek, katlamak.

Iya çın emespi

İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/8)

Bötön: 1. Farklı, başka çok.

*Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga
cakşılık arttırıbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/36)*

2. Yabancı, tanınmayan, yad.

*Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp
malmülkün talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/17)*

*Tüz gana bastırmaga kırıp Orozkuldun Alabaşın cetelep çıktı
Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/12)*

*Tilibizdegı sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup kelgenin süylöybüz
Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/13)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup berebiz
Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin ele kelbedibi
Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/1)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin ele kelbedibi
Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/2)*

Bötönçö: Farklı, değişik.

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı bar
baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/5)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak ele
Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/14)*

Buçkak: Vücudun dizden aşağı kısmı, bacak.

*Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/8)*

Budaat: Tehdit.

*Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közüñö kubat bersin (38/14)*

Budur-budur: Tepe tepe.

*Budur budur toolordon
Buura minip tüşöbüz (163/23)*

*Budur budur toolordon
Buura minip tüşöbüz (149/33)*

Buerde: Bu yer.

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön tüşölü.
Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men. (91/15)*

*Buerdegi kişiler oñolup kalğanın körüp,
anan baldarın çakırar. (102/27)*

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir.
Cok eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa. (71/23)*

Bugu: 1. Geyiğin yahut maralın erkeği.

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kудayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter
Bugu emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/33)*

*Tik teyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

*Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)*

*Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü ыıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/11)*

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)*

*Bugu maral balıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/33)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/30)*

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbıragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/5)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırıngıa kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/25)*

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/21)*

*Kişi sanınan ыıgarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/20)*

*Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/17)*

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbıragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/5)*

*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/7)*

*Elek Biröo bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/9)*

*Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugunukuna karaganda
niçkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/25)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılup turdu (110/1)*

*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolкуп
köpkö cañırıp kalganına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)*

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/3)*

*Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu
ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/2)*

*Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı
Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/36)*

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/4)*

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/3)*

*Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/10)*

*Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek
on segiz asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/34)*

*Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)*

Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdiüü (138/28)

Aldı artınan saksaktagan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)

Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)

Çıkma artta kursaktuu ak bugu
Alar keçeegi Orozkul menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön
(139/11)

Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen
bugular (142/31)

Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpозdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/8)

Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıkarabız dep atanın kümbözüñö bugunun (75/24)

Kayra tartpay turuşsa kaydağı kadayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)

Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen
bugular (142/32)

Ceegindegi buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/3)

Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt
Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/14)

Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)

Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)

Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözüñö (76/16)

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/22)*

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)*

*Oşondoy deym da Men da buguluk bolom
Mobu ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/1)*

*Ilım tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/11)*

*Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına
buguluk şofyor menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/15)*

*Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/7)*

*Desem çal meni karmap kaldı Bolboyt maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/10)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)*

2. Kırgızlarda bir boy.

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)*

*Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/6)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganı dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

Bugün: Bugün.

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/34)*

*Bugün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu
Tayatası özü menen Orozkuldun ülişün çaap taşıp barıp (33/3)*

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bugün bala Karool döbögö dürbüsü menen koşo kitep (38/16)*

*Bugün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)*

Aynan

Bugün keçte da oşol comoktu ayabay ukkusı keldi (62/34)

*Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/1)*

*Başka küni aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/4)*

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzğan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)*

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tınçı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)*

*Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)*

Berişti

Orozkul bugün tañ erteden beri açuuluu Erteñ menen (81/16)

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

Keler kez keldi

Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)

*Uşunday küni tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kanday kün eken bugün Kanday ele saga bugünkü (91/32)*

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/28)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/28)*

*Carıla kubanganı esine keldi
Bugün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)*

*Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bugün (104/12)*

*Közün çilk cumup calgızdıgınan unut kalganinan
alaksıp bugünkü körgönün kayra körgüsü keldi (109/30)*

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi bugünkü bolup catkan tüşünüksüz okuyadan cadadı (109/28)*

*Kıpçılbay şük otur Bugün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/31)*

*Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bugün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/30)*

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/1)*

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)*

*Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan geçirgen okuyasın (124/8)*

*Bugün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Keçegi okuyanı estep bugünkü künü kaday bolorun
oylop Momun çal kabagı Bürkölö balanın töşögündö (136/19)*

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/10)*

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun ayttırbay bilgenine korston bolo Bugün (145/2)*

Bügün mektebine bara albay da kaldı

Tumoolop kalıptır (146/37)

Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün toy

Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/31)

Men bugün araktardın komandirimin dedi al

burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/7)

Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön

çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/10)

Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu

Kana aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/18)

Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı

Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/16)

Ekööbüz da uşintip süylöşö berebiz

Emi бүгүндөн баштап мен сен дүрбү үчөобүз болобуз (35/31)

Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy şorgolop

kışkırsın kar astında küñü бүгүñküдөй (27/20)

Buk-: Gizlenmek, gizlenip yatmak, saklanmak.

Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız

coo tüñdöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)

Buka: Boğa.

Al Bu köñümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu

Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/30)

Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay

tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/7)

Bula-: Şerit gibi yükselmek, yükselip dağılmak.

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*

Bulak: Pınar; kaynak.

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)*

Bulay: Böyle.

*Oybay sen bulay suray berseñ düniyeniñ tübine
cetmeybiz goy (115/17)*

Bulçuñ: Adale, kas.

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken sımbatı közdün coosun alat (144/7)*

Buldura-: Gevelemek, açık ve net olmayan şekilde konuşmak, anlaşılmaz vaziyette söylemek, anlatmak.

*Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da
Men buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/10)*

*Iylap turdu buldurap süylöp turdu
Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/23)*

2. Anlamsız, çetrefil bir dille konuşmak.

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/33)*

Bulga-: 1. Kirletmek, kirli duruma getirmek.

*Abışka ontop kaptalina oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/26)*

2. mec. Kirletmek, lekelemek, suç yüklemek.

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılınışının
şermendeliğinde cüzü bulganıp balanın ününö (165/12)*

3. Sallamak, düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek.

*Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/28)
Bala bolso öyüzdö tıbrçılup turat Borçuk taşka çıgıp alıp
kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)
Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/33)*

Bulganıç: Kirli, pis.

*Künü бүткүчө кысır калган ешек деп андан аша булганıç
сөздөр менен сөгүп catkanın тıgını çok kulagı (59/21)*

Bulk-: Silmek, bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak.

*Catat Başka eç kim çok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/36)
Aytçı ata Kulubek baykem kelesi dep
tayatasın bulkkuladı (165/24)
Açılган oozunan kar aralaş ızgaardı ışkıra бүркүп
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/30)*

Buloolon-: Buhar çıkmak.

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö
etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/2)*

Bult: Aniden, hızlı şekilde yapılan hareketi belirtmek için kullanılır.

*Taştardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)*

Bulut: Bulut.

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunundu kurup eñsegen (20/33)*

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/35)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/1)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

*Akırındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/19)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/2)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/6)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çikkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çikkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)*

Bur-: 1. Bir şeyi kendi etrâfında döndürmek, çevirmek, kıvrırmak, bükmek.

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/13)*

2. Çevirmek, bir şeyin yönünü değiştirmek.

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)*

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cılırata moyun burup bir eköo (129/12)*

*Mektepti aylandıra karap çikkan soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/32)*

3. Sapmak, yön değiştirmek.

*Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalğanına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)*

*Emes birok oñtoyu cok tar kısıкта ce çukul buruluşta
opurtalduu cük (124/27)*

Buran: Kar fırtınası, bora.

*Uşıntsin Mına emi burañ iştin artı ilañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

Burç: 1. Köşe.

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö çok tögöröktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/32)*

*Korunup cüdüp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/35)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/31)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı
Burçta catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/11)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıtırıkan denesi ayagınan (157/31)*

*Men bugün araktardın komandirimın dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/8)*

*Dep balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtagı kerebetke catkırdı (157/22)*

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

*Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)*

2. Taraf.

*Karool döbönün çokusunan tögöröktün tört burcu
körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/9)*

Burkan-şarkan: 1. Dindar kesilmek.

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi çok keede burkan şarkan (51/30)*

2. Gürlemek.

*Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/22)*

*Kündördün bir küñündö Isık Köl burkan şarkan
tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/15)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/36)*

Burcuy-: Bodurlaşmak, tıknaz olmak, kalınlaşmak.

*Öğüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)*

Burda-: Karmak, birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

*Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen
şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp ıgıt tayatasın (93/34)*

Burganak: Kar fırtınası, tipi.

*Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalısat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/33)*

Burkura-: 1. mec. Acı acı ağlamak, yüksek sesle gözyaşları dökmek.

*Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/38)*

2. Kıvrım kıvrım yükselmek.

Öz kişilerbiz

Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/6)

*Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküüyüp (156/15)*

Burtulda-: Köpürmek, köpürerek fışkırmak.

*Turat Tigi aңызdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/10)*

Buruksu-: 1. Koku yayılmak, buram buram kokma.

*Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güli
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)*

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)*

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/18)*

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan ańkıp buruksup turat Anan (93/18)*

Taştap catışkan

A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)

2. Kıvrım kıvrım yükselmek, savrulmak.

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/16)*

*Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/12)*

Burul-: Dönmek.

Anan oyun bütpöy ters burulup aşata söğündü

Momun unçukpadı Küyöö balasının bogoozuna al (80/27)

Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı

Bırış celelegen cezdey öñü zaarlui ele Bir balee (104/3)

Ele turat

Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/16)

Büt düynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/36)

Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala

burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)

Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin

közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş

tep cönöyt Buruluştağı suu tizeden kelet birok agımı (41/29)

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş

tep cönöyt Buruluştağı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)

Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen

koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun

çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)

Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın

artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/31)

Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy

bermey boluştı Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/17)

Dedim men Mıltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam

çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/17)

Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı

Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)

Buruu: Farklı, başka, yabancı.

*Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçty
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)*

Buşayman: Endişeli.

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/22)*
*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/32)*

But: Ayak ve bacak, vücudun belden aşağı bölümü.

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/20)*
*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)*
*Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/34)*
*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/17)*
*Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırıp turup (43/13)*
*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)*
*Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da
butu şiltenbegen (154/37)*
*Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)*
*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldatıştı (120/1)*

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali

Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki butuu (141/32)

Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp

kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)

Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon

biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/11)

Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı

Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/35)

Orozkul kalçıldap mukaktanıp Kulubektin butun

kuçaktay cıgıldı (160/21)

Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden

çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)

Ce mobureki but maşineni biröö ele kaldı

Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/7)

Cay alıp oturçu kiçine Coldo kelatıp butun

kokustatıp albadıbı (120/19)

Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mańkaya

basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/6)

Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap

cerge cabıшат Cerge baylangan da kaçар butu (21/24)

Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö

kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/19)

Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu

suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)

Beret Butu menen basıp murdu menen ıngandın

baarı tıñ emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/9)

Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt

Butu menen basıp murdu menen ıngandın baarı multık (76/14)

Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik

caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)

*Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı
kara kişiler Bolgondo alarga bak aytıp koyuptur (83/15)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/35)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kırım ötükkö başındağı güldüü şalı (151/30)*

Butak: 1. Dal, ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

*Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)*

*Suu çapkıláp turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/33)*

*Çıpçañ bir ay turuştı Çöp calbırak
butak cıynaştı (57/37)*

*Körsöñ cılandın başın çıgarıp turganın Senin
taandarıñın tınçı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

*Çeçip ırğıttı da kadim caykısındaı içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/2)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)*

*Taldın çaş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)*

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/9)*

2.mec. Dal, kol, kısım.

*Tegiz bolgon çaş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/8)*

Butun başın cala-: *mec.* Ayağın başını yalamak.

*Ekensiñ dedi oyunda mıskılday külip Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/12)*

Butaktan-: Dallanmak, dal vermek.

*Kadala karap turdu Töbösiñdö tigi bugünükuna karaganda
niçkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/20)*

*Elek Biröo bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/10)*

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tiñkü (142/8)*

Buu: Buhar.

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ıskırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/1)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/2)*

*Nımdaşıp tereñinen cıltıdayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçüğün salıp (107/28)*

Öz kişilerbiz

Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/6)

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu бүгүн (142/9)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)*

*Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/15)*

Buuday: Buğday.

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettiüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)*

Buulan-: 1. Buharlaşmak.

*Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap
tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/27)*

2. Buğulanmak, buhar çıkmak.

*Nımdaşıp tereñinen cıltıdayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçüğün salıp (107/28)
Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/9)*

Buuluk-: 1. Bezemek, bıkıp usanmak, sıkılmak, bunalmak.

*Buulugup arak içebiz
Ha ha ha (163/27)*

2. Canı sıkılmak, içi sıkılmak, yapacak bir işi olmamasından dolayı tedirgin olmak.

*Buulugup arak içebiz
Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/3)*

3. Şiddetlenmek, artmak.

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/4)*

Buu-: Sıkı bağlamak.

Cıktı da bütün buup kınınan bıçagın suurup çıktı

Bala fona karmap carık kılıp turdu (129/35)

Buura: Buğra, erkek deve.

Budur budur toolordon

Buura minip tüşöbüz (149/34)

Budur budur toolordon

Buura minip tüşöbüz (163/24)

Buurakanda-: Öfkelenmek, hiddetlenmek.

Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap

ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp catti (112/19)

Buurul: Kır.

Balanın at koybogon taşı çok

Dagı bir korum Eer Taş atalat

Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/14)

Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi

Badaldan buurul (35/37)

Tıgılıp tüpkürdöğü buurul tolkun

üröy uçurup oşogo ıylap turdu (70/5)

Ak booru taylak cündönüp kök buurul

On segiz ayrı müyüzü arkayıp

conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)

Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy

ortodo möltürögön irim köl

Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/28)

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar
şamal sogot (78/5)*

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga
baktırıp özü gana minip cürgön
buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)*

Buyakta: Bura.

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Ekö çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/9)*

Buydal-: 1. Bir şeyle meşgul olmak, oylanmak, duraklamak.

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/10)*

2. Duraklamak, duraksamak, tereddüt etmek, oylanmak.

*Sılay ketüügö çolosu bolbodu anan Eer Taştın
Börü Taştın Tañke Taştın canınan buydalbastan (32/36)
Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)*

Buyer: Burada.

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat
Toodogu malcılardı teylegen avtolavka keede
San Taştın tokoyçularına (17/13)
Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/2)
Seydakmattın sözünö bala terikken cok
Buyerge cetkençe kança coo çaap kimge
kanday ant bergenin Seydakmat (121/31)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon
Emi anın ordunda şifer cabılğan mal saray
Canında saman kık (40/9)*

*Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli
Bolboso buyerde buyugup kalabız dedim
Kantip dep (126/22)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok
buyerde İšten kuulduñ degendi ukkan
coksuñbu dese kantet (139/25)*

*Oşonu bilip eendep kelip caşap catpaybızbı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana
anday kelin (149/20)*

*Biz baarız tıyakta şatıra şatman
a sen bolsoñ buyerde calgız catasıñ (150/28)*

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)*

*Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet
denesi dürüldöp ketençiktey beret birok
buyerden basıp kete (154/36)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)*

*Buyerden Balık bolgonum cakşı
Orozkuldun terezesinen bakıldagan
mas ündör ugulup (164/25)*

Buyruk: Buyruk, emir.

*Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/18)*
*Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/6)*

Cok t       atı        Bar Mayrık   aar Cezkempir
buyruktu atkar (69/20)

Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kam    a alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/9)

Buyta-: Bir şeyden veya birinden kaçmak için hızlı dönmek, yakalanmamak.

Tüptöp sekirip korum taştardı buytap e   cerge buydalbastan
  ım  lday   urkadı bala Cayınça baratsa (19/1)

Buytka: Kuytu, r  zg  r almayan yer.

Biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp
u  sak ayı  n s  zg   kiret (26/19)

Buyuk-: 1. Donmak,     mek.

Kıy  rdım C  rg  l   kordongo eptep ceteli Bolboso
buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/22)

Al   z  n canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan k  rd   Aldındadı col tik   rd  p t  z ele karduu (127/17)

2. Fırtına, tipi, r  zg  rda şaşmak, yolundan sapmak.

T  nd   buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
o  sol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/37)

Boroongo buyukkan nemebi dep   z  n   süylönö
Çırak candırıp kıyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/33)

Suuda s  z  p barat ak kemeni ba  ıttap s  z  p barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/12)

Anın c  n   başka da Bir maya     t   bir cüktöp
alsa  nar anan dağı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/4)

Boroon buyukturup k  z açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp d      l  kt  r bir ordunda   imirildi (125/19)

Buyukpasa-: Sürüklenmek.

*Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/9)*

Buyum: Eşya.

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)*

*Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/14)*

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdöy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagıñ çok Ali aldına (140/10)*

Buyum-keçe: Eşya-keçe.

*Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik
aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/30)*

Buyur-: Emretmek, söylemek.

*Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/25)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpargın da kırgızdın atı (69/15)*

Buz-: 1. Bozmak, bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak.

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)*

Abışka Kördüñbü künöñdü keçirdi Menin aytkanıman

çıkpañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/14)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçi

Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/5)

Tilibizdeki sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/13)

Seydakmat ırsañdap külüp kala beret Anan üç üydün

ortosunda teñsele turup caramazandan buzup alğan (149/26)

2. Bozmak, değiştirmek, eski biçimini, halini değiştirmek.

Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız

coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)

3. Bozmak, yıkmak, tahrip etmek.

Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın

oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/14)

Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp

ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/26)

Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında

üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)

Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal

düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/30)

Anın oyun Momun buzdu

A kokuy tars esimden çıgıp ketken tura dep (91/9)

Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay

aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)

Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı

cetip turat Azır el buzulbadı Murdagı ele cılı (84/18)

4. Bozmak, zarar vermek.

*Köröt Alistagı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/20)*

5. Bozmak, geçersiz bir duruma getirmek.

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/25)*

6. Parçalamak, bölmek.

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/12)*

7. mec. Baştan çıkarmak, yoldan çıkarmak.

*Kim buzılat Kisilerme
Ooba (116/1)
Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/35)*

Buzuku: Fesat, ara bozucu kimse.

*Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/5)*

*Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup
koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/12)*

Büyürü kızı:- Coşmak, heyecanlanmak, içten içe kaynamak, aşırı duygulanmak.

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyürü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)*

Bürdöböy: Tomurcuklanmak.

Ötör elem Canağı cayında bürdöböy

kalğan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/5)

Bürk-: 1. Püskürmek, öfkeyi vb. Duyguları aniden dışarı vurmak.

Sıntağar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının

artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/4)

U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul

eki uurtunan köbük bürkö söğünöt Menden kutula (155/24)

2. Serpmek.

Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök

kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)

Bürkö-: 1. Örtmek, kapatmak.

Kayra bürköltüügö añdıp turganı turgan Atam zamandan

beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/1)

2. Kapanmak, hava bulutlanmak.

Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölöp

turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)

Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır

Kün bir körünüp bir bürkölöp açılbadı Birok balanın (130/12)

Büldürgüçü: Bildiri.

Tokoydun büldürgüçü katarı Orozkuldu surakka

albay turup atıp salsa bolguday Mına oşondo (85/3)

Bülö: Aile.

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

Bükülü: Bütün, parçalanmamış.

*Dagı ele güüldöp cattu şofyorlordun bir daarı
oturğan oturğan cerine bükülü boydon kömölöndü Alardın (125/8)*

Bürkü-: 1. Yaymak.

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıttagılap dır koyo ürküp (18/17)*

2. Püskürmek.

*Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkır bürküp
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/29)*

büyüz: Bu kıy1, bu taraf.

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat büt köndöy uçup barıp öyüzgö tüştü Tüşkön çok (110/19)
Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

Büt-: 1. Bitirmek, tamamlamak, mezun olmak.

*Büt köñ soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/15)*

2. Bitmek, sona ermek.

*Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligçe otop bütö albay cüröt (33/28)*

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalğanın körsö Kuup (33/8)*

*Kıpçılbay şük otur Bügün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/32)*

3. Bitmek, tükenmek.

*Cansooga öltürbösoñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küniñ büttü senin dep may (160/24)*

Ele ee

Bizdin oyunubuz bütküçö kaş karayıp malcılar (53/22)

*Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/13)*

*Malınıp turat Köl bütkün taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı
mintip catsa bütkün eken da (105/22)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)*

*Anan oyun bütöpöy ters burulup aşata sögündü
Momun unçukpadı Küyöö balasının bogoozuna al (80/27)*

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütöpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/6)*

*Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütöpöyt (149/14)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalğan tura (91/12)*

*Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/23)*

*Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti
cılga bütöpöy cata beret (36/28)*

*Burru kırk uruu birin biri moysop bütömöyünçö tınçıy
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)*

*Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cılt koygonun kara Emi bazarı bütömöyünçö (87/10)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)*

*Bütüp kün ötü bermek
Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/3)*

*Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/19)*

*Künü bütüküçö kısır kalgan eşek dep andan aşu bulganıç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/21)*

*Kökürök bolo turganbız Emi bu soguştu bütsök anan
ösüp alarbız (123/27)*

*Partaga oturasıñar da sabak bütököndö atka uçkaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/17)*

Bütökön Tüpöktüü nayzalar söök çigar oozdo eki bet katar (65/33)

*Kurstu bütököndö kızmatka aşıkpay şaarga bet
alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)*

*Senin mına kazan başıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütökön eken Kulagıñ da durıs eken (116/12)*

*Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ
okını bütökön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)*

Bütkün boy: Tüm vücut.

*Bütkün boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/1)*

Bütö-: Kapamak, tıkamak, içini doldurmak, geçişi engellemek.

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

Büt: Tüm, tamamı, hepsi.

*Baarınan da balaga cakkanı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/24)*

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbgan soo ceri (155/5)*

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)*

*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/24)*

*Ayerde suu tübündö balıkça közün açıp süzgöndü
kantip üyröngönün büt aytıp beret (50/28)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele geçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/2)*

*Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/8)*

*Santümön maldı aydap kolgo iliner düniyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/10)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

*Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter baarı
Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)*

*Bolboso da bala bilgeleri büt Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala alığı kazak (116/25)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/7)*

*Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılбай cürüp turdu Bala eşikten (122/5)*

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalganın büt maşinelerge basışat (124/22)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/4)*

*Cagıp
Büt düynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/36)*

Bürküt: Kartal.

*Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/30)*

*Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün túbü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/32)*

Bütüm: Karar, yargı, hüküm.

*Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup
koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/11)*

Bütür-: 1. Bitirmek, tamamlamak.

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalğanın körsö Kuup (33/7)*

2. Bitirmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/18)*

*Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)*

*İstin cönün ayttırbay bilip küttürböy bütüröt
Oşol üçün kelin kezek keede (26/15)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)*

Caa: Yay.

*Kaçtı Kee küünü caa tartkan mergençiler kubaladı artınan
Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender
Bul adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/21)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)*

Cak-: 1. Yakmak, yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.

*Canına çoguluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/26)*

*Caga ketti
Abışka çürüşüp başın kötörbödü Al birdeme aytıp (137/15)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)*

*Bul emnesi kuday dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/36)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/28)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

*Cagıp
Büt diüynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/35)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/25)*

*Ordunan kozgoy alçuday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/26)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)*

*Atın alğan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)*

*Malçılardın cakkan otu öçti Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/27)*

2. Beğenilmek, hoşla gitmek.

*Cakpay dükönçünün başın aylantıştı
Bala çette (22/35)*

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/28)*

Caa-: Yağmak, yağmur, kar vb. Gökten düşmek.

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında künü бүгүнкүдөй (27/19)*

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kuday betin körsötpö baş katar (21/21)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)*

*Bütkön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/2)*

*Tınbay ün salııp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/15)*

*Akıındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/20)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)*

Caagin bas-: Sesini kesmek, ağzını kapatmak, susmak.

*Bügiin torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/28)*

Caagin can-: Durmadan şarkı söylemek.

*Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü
Ey caagin cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/12)*

Can acı-: Başkasının durumuna üzölmek.

*Arık çal düynödögü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/25)*

Can açı-: Elem, sıkıntı, acı çekme.

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açığıanı tayatası (60/4)*

Caak: 1. Çene.

*Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap
koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/8)*

*Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/28)*

*Bet otunun söögü urkuyup caagi şilingan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)*

2. Yanak.

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagin (151/22)*

Caaldan-: Öfkelenmek, sinirlenmek.

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/4)*

*Kezey karmap ırgıp tüştü da
Kayda alar dedi caaldanıp (160/8)*

Caan: Yağmur.

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kıskısın kar astında künü bügünküdöy (27/19)*

Çara: 1. Çare, tedavi yolu, deva.

*Anın tumoolop kalganın eç kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara çok ele (109/18)*

2. Yiyecek, içecek konulan derin kap.

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap çatışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattu (159/9)*

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/27)*

Çay: Çay, nemli yerlerde yetişen ağaççık.

*Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip
ketçi bay bolgur (30/27)*

*Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)*

Iylap alıştı

Mina oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/14)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/30)*

*Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/10)*

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/13)

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)*

*Şofyorlor çoguu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/12)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/30)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)*

Caan-çaçın: Yağış.

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/26)*

Caanger: Cihangir.

*Caanger özüim degen kişige üyrülüp tüşöt üstünö degen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)*

Caat: Taraf.

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)
Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp
çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/27)*

Caba: Üstelik fazla.

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kелgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/4)*

Cabalakta-: Kalabalık görünmek.

*Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)*

Cabıl-: 1. Dağılmak, yayılmak, kaplamak.

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)*

*Bala uşul mektebin kadala karap catti Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/20)*

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/3)*

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırap keede beeler okuranıp (54/1)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldığa
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/3)*

*Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)*

*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıñgırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/15)*

*Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/33)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)*

2. Yönelmek, bir tarafa doğru yürümek, yol almak.

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/5)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kıldır kişi men kıldırmin
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/2)*

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/22)*

*Batpayt Momun çal balanı eñip uçkaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/18)*

Öñörüp üygö cönödü

Kursagiñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/11)

Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik

kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/11)

Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp

alalı dedim men andan ıldıy kaktunun içine (126/25)

Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen

cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/34)

3. Yayılmak, kaplamak, kapatmak, çökmek.

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk

tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)

Soorotuştı balanı Bir ele buluttan miñ türkün

süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)

Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü

cappayt Üp turgan ısıq aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/30)

Cabır: Cebir, baskı, zulüm, şiddet.

Başın çaykap oturat Ayabay cabır çekken turbaysıñarbtı

Baldarım dep Müyüzdüü Bugu Ene koldogon (127/9)

Cabış-: 1. Yapışmak, sıkıca yakalamak, tutmak.

Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün

töbösu menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)

Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap

cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/24)

2. Yapışmak, yapışkan bir maddeyle tutuşturulmak.

*Condordun çöbiin muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/5)*

Cabuu: Örtü.

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/3)*

Cada-: Bıkmak, usanmak.

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/17)*

Çöktü çağında bat ele cadadı

Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/11)

Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı

degi бүгүнкү болуп catkan түşүнüksүз okuyadan cadadı (109/28)

Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday

kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/23)

Cadagalsa: Hatta.

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu

Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)

Cadıra-: Yüzü gülmek, gülümsemek.

Dedi özü da ıraazı bolup

Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/20)

Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü

birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)

Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ

Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)

Cak: 1. Taraf, yön

Toolor sürdüü toolor

Kün ıldıylap köldün tör cagina batkanı kaldı (46/32)

*Kaldı Dağı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birook can caktan at (35/36)*

Da azabın tartıp saga emne küç keldi

Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/16)

*Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)*

Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü

Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/28)

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/32)*

Tuugan al cagın teriştirbeyt

Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/3)

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/36)*

Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı

Biyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/11)

*Almak elek dep kuday calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpöldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/15)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

Dep uruşat

Kışkısn biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/4)

*Birok eş cakka kete albasın eş cerde eş kimge
keregi cektugun kaalaganday çaşoonu eş cerden taba (84/13)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılcırabay attı kayra koş (97/13)*

*Beri bıyakka dağı
Sol cakka solgo kiçine Boldu (144/28)*

*Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/14)*

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/36)*

*Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/11)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/4)*

*Uşintip sözün ayıp oozun cıyıp algıça can
caktan bir ün çıktı (70/14)*

*Bala eki cagın eleje karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büit too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/21)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıgarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/24)*

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)*

*Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/16)*

*Ketken oşondo
Mına azır da ustundun ulam bir cagına çıga kalıp (94/32)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılap tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)*

2.Zaman, vakit.

Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/7)
Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/10)

Caka: 1. Yaka, kıyı, kenar, taraf.

Isık Köldün cakasınan baştalğan araba col kapçıgay (17/27)
Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)
Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/32)
Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)
Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/14)
Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)

2. Yaka; giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü.

Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)

Cakın: 1. Yakın.

Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/5)
Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/28)

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüingöngö bala (43/24)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/33)*

Dayıma oşentet Orozkul sabap catkanda cakın (59/37)

*Batpayt Momun çal balanı eñip uçkaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/18)*

*Köl aymağın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/34)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/18)*

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

*Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/6)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*

2. Yakın, uzak değil.

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)*

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/30)*

*Kamaarabay ziñğırayt cakında kış kelet
anda dele çıtırıp koyboy tüyşügü çok kar camınıp (89/29)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/6)*

*Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/35)*

Cakın cer: Zor zaman.

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/29)*

Cakında-: Yakınlaşmak, yaklaşmak.

*Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/23)
Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)
Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)
Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıstan çıktı
Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/6)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añğıça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/11)*

*Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/23)*

cakındat-: Yaklaştırmak, bir şeyi kendine yakın duruma getirmek.

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)*

Cakkanı uşu: Hoşuna gitmek.

*Baarınan da balaga cakkanı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/23)*

Cakşı: 1. Güzel, iyi, yüksek.

Buyerden Balık bolgonum cakşı

Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas ündör ugulup (164/25)

Iylap turdu buldurap süylöp turdu

Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/24)

Dedi al özüñö Balık bolup ketken cakşı

balık bolup ketken cakşı Bala kerebetten cılışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

2. İyi, beğenilen, kötü karşıtı.

Başınan sılap canına tarttı

Mina emi cakşı bolbodubu Küzüñdö okuuga barasıñ (31/18)

Orozkuldu kuday alsın aga eregişken kişi oñobu

Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı (103/18)

Kalğan Dagı başka taanış taştar köp biri

caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/30)

Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık

adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)

Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele

bolsoçu Birok turmuş başqaça kurulgan cakşılıktı (101/34)

Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el

menen koşo tam arkaga cügürgönüñö el menen teñ maşine düköndün (22/15)

Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp

cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)

Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim

da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)

Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a

Ura a dey berişet Anan özüñ komandır bolsoñ cakşı (53/32)

Erkim bolso kanter elem kim bilet biroku uşu

boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/12)

Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz

emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/13)

Oropara çıktı

Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/16)

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/2)

Başın çaykadı bala Atam cakşı

Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersiñ (116/21)

Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın

oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/23)

Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır

Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/30)

Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos bele

Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)

Eske salçu bu cıttı bala caman köröt

Birok Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/34)

Atıp közüñ kısıt Cakşı okugun

Bolboso tayatañı tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/11)

Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun

kayrıp bergen tıındardı eseptep catıp (31/13)

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp

andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/30)

Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee

Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/33)

Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet

özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/6)

Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga

körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/4)

Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar

Baarınan cakşı körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/17)

Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy

arasına kalğanı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/4)

Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot

ele Keler küni bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/27)

Dedi bala Men da bilem seni Tayatañdı da bilem

Al Cakşı (110/30)

Üçün biröö caman biröö cakşı

Emne üçün biröö (134/37)

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı

balık bolup ketken cakşı Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Cakşılık: İyi, esen, sağlıklı.

Aldagı cetimiñi kaçça böpölöböğün kiyin saga

cakşılık arttırbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/36)

Karma dep aykırıp caa tarttı mergender

Bul adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/22)

Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık oylonot

Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/33)

Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay

emes çegeдек berbeske özünö özü söz berip koygon (85/21)

Baldarım baldarımın baldarı bilbey kalat dep adamdar

cakşılık kılbay kalat deyt (116/8)

Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık

kılıp catam dep oylodu al (151/3)

Cakşı bol-: Dertten, sıkıntıdan kurtularak düze çıkmak.

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/23)*

Cakşı kör-: 1. Saygı duymak, değer vermek, yakın görmek.

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

*Cetpey kalgandarına üşküürünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküntkönün özü (100/32)*

*Tayatam eköübüz seni abdan cakşı köröbüz
Müyüzdüü Bugu Ene Seni köptön beri kütüp cürgönbüz (110/27)*

2. Sevmek, gönlünü kaptırmak.

*Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/19)*

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/28)*

*Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/33)*

*Arık çal düynödöğü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/25)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı köröt
Men da andan üyrönüp aldım Balkim dağı bir (54/38)*

*Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da
Müyüzdüü Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/32)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/8)*

Balaluu boluşsunçu Oşondo men baarın cakşı köröm (112/37)

*Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı
berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/1)*

Cakşı köröm dedi bala (114/37)

*Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter
baarı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)*

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kaday ottu cakşı
körüşör eken Canagı kunacın maraldı üyür (148/24)*

*Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/6)*

*Kelip asışat Çoñ kir cuugan kündü
bala da cakşı körör ele (151/18)*

*Tiygizip turgandı cakşı köröt
Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/23)*

3. Birisine karşı teveccüh veya sevgi beslemek.

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/5)*

Cakşıla-: Güzel ya da iyi yönünü öne çıkarmak.

*Cakşılap oylunduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/1)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılap tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)*

Caktır-: Beğenmek, hoşlanmak.

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
caşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*

*Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/33)*

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/23)*

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/13)*

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/8)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/34)*

Cal: 1. Atın boyun yağı.

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

2. Yele.

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/5)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/28)*

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/17)*

Calaa: Kuru iftira.

*Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)*

Cala-: Yalamak, dilini sürüp geçirmek.

Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı aldı

Munu biz azır sokur it bok calağaça (152/10)

Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı

korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)

Maylanışkan uurtun calağanı tilin tıltıyıp çıgargan

boydon bık etpey oturup kalıştı (160/17)

Calañ: 1. Sadece, yalnız.

Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp

körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)

Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap

kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/10)

Carıtar deysiñ Çınığı mugalimder şaarda

Alardın mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/2)

2. Çıplak.

Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör

coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/21)

Calbar-: Yalvarmak, yalvarıp yakarmak.

Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger

türü cok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/27)

Calbıra-: Dalgalanmak, alevlenmek.

Birde sırım bolup çırıktırıp cerdin

caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırağı sargayıp (86/12)

Calbırak: Yaprak.

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)*

*Anı Karişkı cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/14)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö
calbırak menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

Çıpçañ bir ay turuştı Çöp calbırak butak cıynaştı (57/37)

*Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/20)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

*Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/21)*

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/10)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/8)*

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/5)*

*Öskön zambı taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

Caldan-: Düşük ücret için birinin işini yapmak.

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)*

Caldıra-: 1. Yalvarmak, yalvaran gözlerle bakmak.

*Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip
caldıratat elem go dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/30)*

2. Boş boş ya da dalgın dalgın bakmak.

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkırıp iysem (162/12)*

Calduu: Yeleli.

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/28)
Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/10)*

Calgan: Yalan.

*Kırgız uruusun tukum kurut kırganıbiz calganbı
Silerge tübölükkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/12)*

Calgız: Yalnız, bir, tek, sadece, biricik.

*Darayanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/36)
Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün ańtarıp suurup çıktı (24/20)
Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/3)
Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soń bala calgız
oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp alğan Azır (35/11)
Kelgende cindеп ketet Bala calgız ayak col menen
eerçip baratkan bir (37/32)*

Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda
Andan ulay calgız köçö malçılardın ayılı (40/12)

Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/20)

Teñtuşu cok capadan calgız Uşintip çañıra berseñiz
balanın esi çıkpaybı (45/9)

Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)

Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şańga tolot Koyçular koroo koroo (52/23)

Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al künü calgız kaların bilgende (84/28)

İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)

Bütün çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü kökürögü zildüü baykuş cetim (92/21)

Bışkırap koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)

Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kaday ır bolmok ele (100/27)

Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar (101/5)

Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat
Kuturup ketti dep şıbradı Gülcamal ayagında (105/23)

Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)

*Biz baaribiz tıyakta şatıra şatman a sen bolsoñ
buyerde calgız catasıñ (150/28)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oylodu al (151/3)*

*Bekey taecesi bolbodu Koy balaketiñdi alayın
seni calgız taştabaym (157/20)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttagı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/35)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı diynö dep körgön bakkanı (21/29)*

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soğuştı ölüm taptı (60/10)*

*Anda sanda şaşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt (77/30)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo künü Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/26)*

*Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp koyoyun
Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/36)*

Üç üydün ortosundagı calgız bala Aptalaptı barınan (17/22)

*Közüñ çilk cumup calgızdıgıñan unut kalganınan
alaksıp bügünkü körgönün kayra körgüsü keldi (109/29)*

*Basıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagıñ açtıbı (156/32)*

Calgız ayak colgo: Tek kişilik yol.

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/9)*

Calgız-carım: Yalnız başına, bir başına, tek başına.

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö albaysiñ
Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/15)*

Calgızsıra-: Kendini yalnız hissetmek.

*Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/28)
Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo
calgızsırabay bapırap kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)*

Calın: Alev, kıvılcım, yalım, yalaz, alaz, şule.

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)
Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/31)*

Calın-: 1. Yalvarmak, yakarmak.

*Beşik apkelip berçi Bugu Ene Alar da balaluu boluşsunçu
Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/30)
Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/11)
Dep suranıp ala ketkile dep calınıp coo artınan(67/37)
Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/29)
Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)
Bala maralga calındı Müyüzdiü Bugu Ene müyüzüñö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/27)*

Orozkul cüzümöndöp çaŋga kuladı beri soylop

öŋgüröp ıylap ontolop calındı (160/34)

Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp

arañ kıymıldap erindere dirildep kolu kaltırıp (165/15)

Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp

tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)

2. Yalvarmak, gönülden istemek, arzu etmek.

Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege

Anan kulagina alıstan şıŋgır kakkan cılaacın (135/19)

Calınıp-calbara: Yalvarmak, yakarmak.

Bir ordunda tıpıldap çurkap turgansıdı Aga

karabay Müyüzdüü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/34)

Ağımına ırgıtışat Orozkul bolso Bekey taecesi

menen Momun tayatasınan keçirim surap calınıp calbarat (61/8)

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga

bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/31)

Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp

kan cegen ittey çüylü tıkan kekiliktey bırırap (59/15)

Calkooluk: Tembellik, üşengeçlik.

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol

üçün caş cigit bolo turup alıs çıkısı çok Mınday (33/21)

İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy

ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)

Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö

calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kudaydın (149/16)

Calma-: Yiyerek silip süpürmek, parçalamak.

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/24)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)*

Calooru-: Yalvarırcasına bakmak.

*Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagiñ açtıbı (156/31)*

*Çooçup koybodu calooruy tiktep tura berişti
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/3)
Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balıldagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/3)*

Calp: Püf diye.

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öčkön çagılganday caşap öttüñ (166/28)*

Calpay-: Uzanmak.

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/14)*

Calt: Çabuk, ani.

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)
Keliptir Bala calt kılçaya karadı
Çınbı (101/15)*

Caltan-: Korkudan irkilmek.

*Sñarı baylanıp tura berdi Müyüzdiüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

Caltılda-: 1. Parlamak, parıldamak, ışıldamak.

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/5)*

2. Göz kamaştırmak; göz kamaştırıp.

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/6)*

Camaaçı: Yama, yamalık.

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)*

Camak: Cep.

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıtıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/7)*

Caman: Kötü, berbat, fena.

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oylodu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/30)*

*Kalgan Dagı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/30)*

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/28)

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol
üçün caş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/21)

Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödüylörünö kor (46/10)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö çok tögörüktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/31)

Bu deyt karışkır Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/26)

Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/1)

Akılının carkını öçüp düniyö tepken kesiri başınan
aşa artı caman kesepeti kalayman curıka (74/32)

Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)

Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)

Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap ekööbüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/35)

Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañgı arañ (113/34)

Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/2)

Üçün biröo caman biröo cakşı Emne üçün biröo (134/37)

Eken Kana tiliñi körsötçü
Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/6)

Kanday bolurun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)

Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da butu şiltenbegen (154/37)

Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütiümdü ugup

koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/12)

Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman

katuu oorup atat (165/19)

Camandık: Kötülük.

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kaday ekenin (71/7)

Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık

oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/33)

Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık

adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/36)

Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık

adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)

Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul

cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/8)

Asıldığın suluulugun külüktüğün körkömdöp

aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/14)

Caman çık-: Kötü olmak.

Caman çıkması çok bele dep kalsa Momun

terikpeyt (26/33)

Caman kör-: 1. Sevmemek.

Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar

atügül açuulusu da çok emes Misalı kök koko tiken (19/33)

Ceeektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep

el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/2)

*Ceñin türündü Meni caman körbögölö mende
emne ayıp Beşeneñerge cazılğanı uşul eken Menin (70/9)*
*Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/13)*

2. Sevmemek, teveccüh göstermemek.

*Eske salçu bu cıttı bala caman köröt Birok
Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/33)*

Caman köz: İçi dar, kıskanç.

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/4)*

Akırın

Orozkul caman közü menen kıyık sala karap koydu (143/22)

Cama-: Yamamak.

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)*

Cambaş: Biraz aşağı, biraz yan tarafa doğru.

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüspöyt (81/29)*

Camgır: Yağmur.

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/21)*

*Çikkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/19)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)*

Camın-: Örtünmek, kendi üzerine bir şey örtmek, bürünmek.

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)*

*Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/11)*

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/5)*

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/28)*

*Kamaarabay zıñgırayt cakında kış kelet
anda dele çıyrıgıp koyboy tüyşüğü cok kar camınıp (89/30)
Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/17)*

*Kupaykesin camınıp bala eköo kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/7)*

Camıra-: Kum gibi çoğalmak, artmak, kaplamak.

*Col karap közünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/24)*

Can: 1. Can, insan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık.

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küni (18/31)*

*Kolunda kuralı çok Katını canında bolso bırıpirata
sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)*

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/24)*

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/17)*

*Arık çal düynödögü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/25)*

*Üygö kezek alıştıptır Kaçan tiyeri belgisiz
Cañı üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

*Ata babanın eelep kelgen konuşu silerge kut bolsun
örüşünör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/12)*

*Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kaday kişiler boldu eken (54/21)*

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/27)*

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kaday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çinında (60/8)*

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açıganı tayatası (60/4)*

*Ün kaldı Kıbir etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele çok bele Coo uşunu (67/5)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/13)*

*Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/9)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)*

*Tegerekte can adam cok Orozkul oşonu bilip
ayttı (79/21)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/25)*

*Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/8)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

*İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/26)*

*Maşine keler boorgo cetkiriş kalat
O tüyşüktüü canı kor boldu go (89/22)*

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/28)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/4)*

*Kalıştı Bu kılıgı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/21)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/29)*

Tüyşügü cüdütkön da Bala canında tıp tıp basat (99/37)

*Selip cattı Tirüü candın baarı dalbastap kaldı
Kordondogular (118/28)*

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/4)*

*Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/12)*

*Keceyip kalgansıñ Eköübüzgö keceygendi kim koyuptur
şorduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/22)*

*Tepsep cürgön çağımda senin bar tüyşüğüñ moynumda
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/10)*

*Mıltık atılğanda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)*

2. Dere.

*Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo.
Kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/4)*

3. Kişi, birey.

Bu balanın eki comogu bolo turgan.

Biri can Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/1)

Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu.

Biz eelegen cerdegi kibiragan candıktın baarı bizdiki.

Öz ceribizdin (76/6)

Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulğan kanday cansiñ.

Dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/25)

Momun çal momun degençelik adam.

Bu aymakta anı bilbegen ce al bilbegen can çok El anı elpek Momun (25/30)

At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele.

Astındagı at Alabaş öziñön başka can adamga mingizbeyt (36/2)

Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep çıktı.

Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/12)

Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun.

Atalgan azır tigintip eski ötügün iyyine salıp (97/35)

Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu.

Canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/14)

4. Yan.

Başınan sılap canına tarttı.

Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/17)

Ak keme ali körünböyt.

Bala kölgö dalısın sala burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)

Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı.

Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/21)

Balanı canına çakırdı.

Kindin balasıñ (110/23)

Canına kelgendey dabırt çıktı.

Kar kırçıldata basıp (119/37)

Canına çoğuluştı.

Emne kılış kerek Ot caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)

Muzdagın oylop denesi cıyrıldı.

Al uşintip eki ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/22)

Seydakmat canına kelip.

Narı bol Özüñ Sındırsam koysom özüñ bilem (155/13)

Canına taştadı.

Momun çal tize tayanıp öödö bolo kaldı (157/7)

Kalıptır.

Al etek caktığı bir orunga kıpçılmakçı boldı ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/12)

Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü.

Terezelerdin tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/16)

Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin bilgende da bala.

Ança koomaylana koybodu Acep (121/35)

Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter çıpıldap.

Bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)

Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda.

Bastırmanın artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)

Cıbrap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dagı başka.

Başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)

Tütün körüp bilip cüröt.

Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/10)

Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen.

Artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/32)

Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon.

Emi anın ordunda şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)

Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo.

Agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/13)

Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap.

Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)

Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan ceñil buu buulanat.

Anın canında köçügün salıp (107/28)

Kalgandı.

Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/24)

Biri körgön cok canında koşo türtüşüp baratkanın.

Eç kimisi baykagan cok Bir gana bala bilip körüp (127/35)

Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp cürdü.

Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/6)

Kerben ketti alıstap köz uçuna.

Alar menen bala da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/26)

Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat.

Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)

Canında aç a tuyak tört şıyrak catat.

Balanın üröyü uçu Körgön köziñö işenbedi bu (153/31)

Aylana bastı Eşik aldı een ele.

Kemegenin canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)

5. Yanında, birlikte, destekçisi.

Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda

Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/16)

6. Bedenin sağ ya da sol tarafı, yan tarafı.

Canıñdan cıılçıp ötiip baratsa aldıñkı orunda

kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/7)

Can-: 1. Yanmak.

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap koyup.

Caagin cangan ırçılardıñ maktoo ırların (69/8)

Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti da terezenin tübüñdö unçukpay turdu. Çırak candırayın (60/26)

Boroongo buyukkan nemebi dep öziñçö süylönö

çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)

2. Yanmak, ışık veren duruma gelmek.

Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta

catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir ekö (129/11)

Can çık-: Canı çıkmak.

Akıl esi kanga uugup turgan eken.

Kastaşkandı caraştırar can çıkpay duşmanın kapiletten (64/16)

Can cökör: Silah arkadaşları.

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap koyup.

Caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)

Cañ-cuñ: Karışık sesler.

Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt.

Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/24)

Can kayış: At koşumlarının bir kısmı.

Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi.

Can kayışı suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/29)

Bolbodu cılamakay taştardan tayıp taytaraktap barıp.

Sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıbirap (96/34)

Attı çıgar dep atam.

Can kayışın çıgar oñdop kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul küñk (97/5)

Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt.

Can kayış katılğan attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/13)

Can kir-: Canlanmak, gücü artmak, diri duruma gelmek.

Kirdi degen oşol.

Ulam kiyinki maşineni süyrötüp ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/29)

Canagı: Az önceki, biraz önceki.

Bala bolso canagı bargan colu menen.

Canagı taştarının birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/7)

Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı.

Kaysı küñöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/13)

Cetelep pristanga tosup kelet imiş.

Anday bolso atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/36)

Ötör elem.

*Canağı cayında bürdöböy kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında
korkkonunan (56/5)*

Bar Canağı Çıpalak degen baladay.

Külkülüü kızığı da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)

Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar.

Baarınan cakşı körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/18)

Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş.

Kelinbi beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/29)

Cür azır ele canağı sen körgön cerge baralı.

Men da köröyünçü (102/37)

Cok Seydakmat canağını kayra aytçı dep külkügö ıkşıgan.

Orozkul için basıp oydoloyt (162/1)

Bala emi ança çabalaktabay canağısının ceñildenip kaldı.

Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/13)

Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün kayra kölgö burdu.

Köl beti canağısında ele een turgan (40/32)

Tinççılık bolso canağı balakettüü ustundu.

Suudan tezireek çıkarıp bereyinçi dep oyloğu Momun (103/15)

Balaga ayttı.

Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr panarın alıp tez çıksın degin (120/23)

Al özüñ canağı boroondo buyugup cürgön.

Baldardın arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/17)

Bugu Ene özü da ee.

Canağı süttöy appak közü balbildap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/33)

Körgön cem çöbün koldon berseñ.

Alar kandağı ottu cakşı körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/24)

Aligi Suudan ustundu ıgardık.

Anan cılınışka kiine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/24)

Canağı dögürsügön zöökürlüğü.

Kayda ketken Orozkuldun Közüniin caşı on talaa ańga cuurulup beti başı (161/1)

Canağı türmönü aytı.

Kantip korkuttum deysiñ Oy boorum ay (162/3)

Sen kayda.

Barıp ustundu ıgarayın Cana suuda kalgan (104/24)

Toktotup kaldı.

Ata canağı maraldardın içindegi kadimki Müyüzdüü (136/32)

Canağı dolu: Zengin.

Canağı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip

cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/29)

Canaş-: yan yana bulunmak.

Canaşa bassa.

Eköbüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

Cetpedi coldo kala beret.

Oşentse da it canaşa cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)

Canaşa: yan yana.

Bala kötörgöngö epil ekensiñ Kulubek dedi.

Canaşa baratkan şofyor (131/10)

Ayıptuu şılıkıyp turgandarga ayttı.

Uşunday kişi menen kantip canaşa caşap (161/24)

Cañcal: kavga dövüş, çatışma, kargaşa.

Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal öliip kayra tirilet.

Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/5)

Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı.

Ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalğanbı (133/33)

Canç-: 1. Haşadı çıkmak, bozulmak, darmadağın olmak.

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır çal.

Baltaga cançılğan başın kaldığın it kemirip (164/34)

2. Ezmek, ufalamak, öğütmek.

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı.

Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)

Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp cattı.

Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/21)

3. Vurmak, dövmek.

Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan.

Soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/31)

Taşkındap akkan suunun şarı bastadı.

Tolkun cançkan korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/31)

Bırpırata sabap kancalagan ittey kılıgısı keldi.

Öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)

Canda-: 1. Yanında bulunmak, yanaşmak, birlikte, beraber, alakadar olmak.

Katınıñın şiş takası tıklıdap atırı kañılcaardı carıp tursa.

Canday ötkön kişiler cıt (83/2)

Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp.

Sen dağı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)

Cer tappay dalbas urat.

Uygu tuygu capırılıp candalbastap cerge cabışat (21/23)

Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan.

Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/16)

Karaganga kolun tittıra candalbastap çetke soylop baratkanda.

Kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)

2. Birlikte, beraber, alakadar olmak.

Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu.

Canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)

Candan-: canlanmak, dirilmek.

Kalkalaar degen tilegi candandı.

Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/15)

3. Hareketlenmek.

Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet.

Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/36)

Candar: canlı.

Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp.

Kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)

Candık: 1. Küçükbaş hayvan

Saktasın cakşılığın buyursun.

Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/10)

2. Hayvan, canlı

Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik.

Aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/29)

Candooçu: Yağcı, yordakçı.

Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu

cete algıs dep aska zoogo caşinsa da bolboy candooçular (76/28)

Cañı: 1. Yeni, öncekinden farklı olan.

Menen kempirine aytıp kelgen cañı turmuş kütüp.

Eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/5)

2. Yeni, bir süre önce.

Çınıgı nukura maraldar cañı ele suu içip.

Kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)

Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın kördü.

Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/7)

3. Yeni, eski olmayan, kullanılmamış.

Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan bolo.

Cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/16)

Kañırığı tütöp ketti.

Tayatasınan cañı orgon çöptün kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/23)

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın türü bar (36/15)

Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı deyt tagdır uşul eken.

Keçirip koy deptir cañı (48/18)

Başkalardan özgöçö körünö bermek.

Cañı baştalgan ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan geçirerin (62/27)

Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele.

Munu cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/6)

Ce altı döñgölökpü cañı boldu beken ce eskibi.

Pritsebi kaday boldu eken Bıyıl cazında kordongo (114/17)

Edireñdey çurkadı.

Cük maşinelerdin baarı cañı eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/11)

Oygonup ketti.

Tayatası menen taenesi köñülü tıncıganday kirişti cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/32)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden oygonup ketti.

Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)

Col menen kelatat.

Çımdı kañtarıp kara topuraktı çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)

Canı cay al-: Rahatlamak, rahata kavuşmak.

Alat körünbösoñ cokatop turat bekinseñ taap alat.

Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)

Canı çımılda-: Yüreği kıpırdamak.

Körböğön canı çımıldap eki coldun ayrılışına çurkadı.

Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/35)

Canı karar-: Aşırı öfkelenmek, sinirlenmek.

Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp kalat.

Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/26)

Kere cutup canı kaşayıp turgan.

Kökürögü açışıp kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdöy türsüldöyt (90/31)

Albagan alsızdığına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön karmanıp tiştenip cattı.

Kantip cazalap kantip (159/27)

Canı key-: Hastalıktan, ya da başka bir sıkıntıdan dolayı azap çekmek, cefa çekmek, çile çekmek, acıyla kıvrınmak.

Cattı keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık çıksa.

Balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/28)

Ciberdi artında tuyak kalbasına canı keyidi da.

Kuu etek katınına cini kele baştadıç Sogonçoğu kanabagan (37/23)

Orozkul canı keyip barattı.

*Bu tegerete kurçap turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri
(89/23)*

Atkarı canı keyip cüröğü mıkçılıp baratsa da.

Başka kiñ dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/19)

Canı tın-: Bedeni dinlemek.

Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet.

Tokoy arasınan baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)

Canıbar: Hayvan.

Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar.

Çımırkana tartıp çıgarıp ketmek Orozkul (95/31)

Basıp ustundu kepteşten çıgarıştı.

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)

Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı.

Kalç kalç etip mürgüp turdu at canıbar (97/2)

Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan ürktü.

Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/5)

Canıbizdı oozgo tişte-: Canını dişine takmak.

Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo.

Kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/3)

Canıñ çıksın: Canın çıksın.

Tıyın çıkkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap.

Ketet turbaysıñarбі Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)

Canın kaysala-: İçi sızlamak.

Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın.

Kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)

Canına bat-: Canına yetmek, canına tak etmek.

Doosu bardan beter celkelegen dükönçünün sözü canına

Batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/2)

Aları çok kiçinekeyligi canına.

Batıp cetimsirep oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayımsız (46/29)

Canınday kör-: Canı gibi sevmek, canı gibi görmek.

Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön.

Kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/3)

Cañır-: Yankılanmak.

Dooşu kulakka tolup büt diynönü tübölük cañırtıp turat.

Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)

Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap.

Tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)

Bala eşik aldında sandala bastı.

Üydön kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)

Cıynalat dep elge uguzbay çañırıp catti.

Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)

Cañırttı Çoñ bugunun dabişı suu üstünön tolkup.

Köpkö cañırıp kalganına bala azır özünçö cılmaydı (110/14)

Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp toolorgo.

Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)

Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp.

Taandardın tınçı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)

*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup.
Köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)*

Cañırık: Yankı, akis.

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa.
Cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/24)*

Cañsa-: 1. El kol hareketi yapmak.

*Tepsep cürgön çağımda senin bar tüüşüğüñ moynumda.
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/10)
Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön öödö kötörüp.
Tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/22)
U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı.
Dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı (43/32)
Men bugün araktardın komandirimin dedi al.
Burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/8)
Cansooga öltürböşön eken Artımda kalar tuyagım cok.
Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/35)*

2. Konuşmadan, mimik, jest ve hareketlerle bir şeyi bildirmek, canlandırmak.

*Ceeke elden çettereeek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebete keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

Cansoogala-: Gönül almak.

*Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/21)*

Cantay: Dağ yamacı.

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın.
Koroo cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/3)*

Cantık: Eğri, bükük.

*Balam zeendüü sözgö inak Uluulardın ulama kebin.
Cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/16)*

Cap-: 1. Kapatmak.

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/24)*

*Çayga küñüm tüşüptürbü dep düköñçü düköñün
caba baştadı (30/30)*

*Bolboso cabam Akçañ barbı
Dükönçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/11)*

*Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti (104/21)*

*Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti (112/1)*

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/22)*

2. Örtmek, Kapatmak.

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtılap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)*

3. Örtmek, germek.

*Ötüp eşikti captı da karañgı daliste.
Oozun basıp alyp uñşup ıyladı (112/13)*

4. Basmak, kaplamak, kapatmak, örtmek.

Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu kiyimin çeçti.

Kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)

Capa çek-: Cefa, çile, azap, ızdırap ya da sıkıntı çekmek.

Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu.

Başman keçirbedi Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)

Capa: Cefa, çile, azap, ızdırap, sıkıntı.

Teñtuşu cok capadan calgız.

Uşintip çañıra berseñiz balanın esi çıkpaybı (45/9)

Capakeç: Cefakâr, çilekeş.

Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar.

Mınday baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/8)

Capayı: 1. Vahşi, ilkel, hoş olmayan.

Atıp köziin kıstı Cakşı okugun.

Bolboso tayatañı tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasın (31/12)

Mına capayı toodo uurdanıp.

Karagay süyröp cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/23)

2. Issız, bakir, el değmemiş.

Ataganat bu capayı toodogu.

Capan tagdırıñdı özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/29)

Capır-: 1. Geri döndürmek, geri döndürüp getirmek.

Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu.

Capırılıp candalbastap cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/23)

2. Bükme, devirmek, eğmek, kıvrıma, yatırmak, yıkmak.

Ketti da karagandı capırıp togolundu.

Kurgay elek oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/35)

Capırt: Bütün, hepsi, tamamı.

Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal düynösün.

Boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)

Ha ha ha lap capırt katkırap kaldı oturgandar.

Baarinan da Orozkul cırgap külüp catti Seydakmat (162/25)

Catti Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık çıksa.

Balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/27)

Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılatt.

Köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/20)

Capısıraak: Alçak, kısa.

Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç kızıl töş.

Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)

Car: 1. Eş, karı kocadan her biri, hayat arkadaşı.

Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı ayrı müyüzün conuna çaap.

Car başınan kargıgan elesi (77/2)

2. İlan, duyuru, bildiri, haber.

Kabarın elden murun car saluuga şaştı.

Şıralcın (18/37)

Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdıy.

Maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)

3. Uçurum, boşluk, tehlike.

Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car.

Cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)

Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan kalıñ badal.

Badal artı car cardın üstündögü (108/8)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı.

Ünü car başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)

Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu.

Anan baldardı cardan alıs türtör aldında minday (69/24)

Uul bala kız bala ıylap turdu.

Kempirdin sözünön da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/4)

Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan kalıñ badal.

Badal artı car cardın üstündögü (108/8)

Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına çığıştı.

Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/23)

Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu.

Müyüzün kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)

4. Yar, su aşındırmasıyla oluşmuş uçurum.

Bizdin cerde kргызdın söögü da kalbasın dep ölüktördü.

Car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)

Arış tezdete elpek sekirip koyuştu.

Car başına çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/31)

Car-: 1. Yarmak, kırmak, parçalamak.

Atın alğan da Momun otun carıp ot cagıp suu taşıp çay sungan.

Da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)

Katıp kalgandar go.

Alardı biz kırkıp kelip otunga carıp catpaybız (56/8)

Baladan uyku kaçtı.

Başı teñ carılıp oyu çataşat Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)

Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan Seydakmattı.

Közdöy şümüröyö bastı (153/3)

Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi

çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/28)

Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz

azır çart carılıp bırın çırın bolçuday kagat (127/6)

Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü

carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/22)

Kere cutup canı kaşayıp turgan Kökürögü açışıp

kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdöy türsüldöyt (90/32)

Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp

ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/21)

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/6)*

*Tayatam maga comok aytıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

*Opurulup Bıyakta meymañ otun carıp atsa özün
ırdap basıp cürösüñ da (152/7)*

2. Yarmak, kesmek, tam ortasından bölmek, ayırmak.

*Surayt Anı ukkan abışkalar tööniün kursagin cara tartıp balanı kutkarıp alıptır.
Anan karışkır (56/19)*

Cer carılar ün çıkmak.

Tayga tokoy çaynalıp kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)

Carabas: Faydasız.

Uşunday küni tiyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas.

Al kaday küñ eken bugün Kaday ele saga bugünkü (91/31)

Car kabak: Alın geniş.

Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga.

Bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/17)

Cara-: 1. Olmak, uygun olmak, kullanılır olmak.

Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan.

Anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/12)

Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ.

Munuñ carabayt dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)

Özüñüzçü Munuñuz carabayt.

Küyöö balañız menen kızıñızga intımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/25)

2. Bir işi veya görevi yapabilmek.

Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ caka içikçen.

Suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürogünö (28/17)

Carak: Silah ve mühimmat, teçhizat.

Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol saldı.

Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)

Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp sööktün aldınan alıp cürçü.

Çorolor dayar turgan Kara (66/1)

Caraka: Yarık, çatlak.

Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına çeyin köründü.

Baarınan da taanış taştarı (41/23)

Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı. Dürbüdön dubaldagı carakalarga

çeyin kördü Bir cerine baldar (40/24)

Caral-: 1. Doğmak.

Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin tokmok kılıp caşoo üçün caralğan.

Oşentip ötüp ketet (90/14)

Kuday aga berbedi Öz kanınan caralğan uulu cok bolup tagdırına naarazı cürgön.

Orozkuldun başqa (37/15)

2.Oluşmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Irçı Cer kaymaktap.

Adam ata Ava ene caralgandan (75/6)

Caramazan: Ramazan manisi.

Seydakmat ırsañdap külüp kala beret.

Anan üç üydün ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/26)

Carañ: Gölgeli.

Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cıgaçta oturdu.

Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)

Caraş-: 1. Yakışmak, uygun olmak, iyi karşılanmak, münasip olmak.

Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis kelinderdin birin alıp alsam.

Caraşpayt beken (82/34)

Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan.

Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/12)

2. Barışmak, uzlaşmak, anlaşmak.

Akıl esi kanga uugup turgan eken.

Kastaşkandı caraştırar can çıkpap duşmanın kapiletten (64/16)

Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı.

Orozkul menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/36)

Caraşa: Göre, uygun olarak, gereğince.

Makooloru da bar Bala çöptördü da kıyal münözünö.

Caraşa bölüştürüp (19/32)

Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu apendi çalış kişi.

El da oşonusuna caraşa basmırlap (28/34)

Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan el çoğuldu deyt.

Baarin boyuna caraşa katar tizse (123/16)

Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı ziñ dep ırgıp turbadı bele.

Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)

Caraşıksız: Yakışık, yaraşık, uygunluk, yaraşma.

Eçteme körböy eçteme ukpay baarin unutkusu keldi.

Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşıksız casana (156/20)

Caraşık: 1. Yakışıklı.

Özünçö caraşıktuu Kudu ele.

*Müyüzdüü Bugu Enenin özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıdayt
(107/21)*

2. Yaraşmak, yakışmak, güzel durmak.

Celkesine şıırılğan Közünün astındagı kögala taktı da.

Caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/32)

Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda.

Alardın mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/2)

Kalempir aldıñbı Cür anda.

Eköönördün caraşkaniñarga (147/37)

Cardam: Yardım, manevi yardım, moral desteği.

Ertemenen tayatası oygottu Tur dedi al akırın.

Cıluu kiyin maga cardam (128/30)

İterip aşuudan aşırıp catıştı.

Baarina Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/34)

Soroyuşup korkunuştan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp.

Cardam suray albay kıcırıp ıylap turat emespi (56/2)

Kepşegende bile dep oşondon ulam aytilip kalgan tura.

Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/18)

Ekiden oturup barat.

Alar çöp cüktööçü cardamçılar go kıyazı (117/16)

Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş.

Momundun aytkanı menen bolup Orozkul koşo bakandı (96/25)

Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı.

Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/20)

Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo türttü.

Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/27)

Aga cardamga çurkadı.

O kasiyetiñen aylanayın Müyüzdüü Ene Senin kasiyetiñ (88/17)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber.

Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/21)

Cardam ber-: Yardımcı olmak.

Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop.

Aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/36)

Carduu: Engebeli, uçurumlu, yarlı.

Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/1)

Başı aylandı.

Carduu ceek üstündögü tokoy (95/37)

Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp

ötmök El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/33)

Car: Yâr, sevgili.

Cetimdin carı kıdır birok tagdırı ceti aç aça degen ak söz.

Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/9)

Carı-: Aydınlanmak, parlamak, ışıldamak.

Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın

mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/1)

Carık: 1. Aydın, ışık.

Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi ata.

Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)

Bıskırıp kaldı.

Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/14)

Bala fonar carık kılıp turdu.

Dale şıptagı cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/17)

Çıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı.

Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/36)

Deysiñ Komandirdin komandır bolgonu cakşı bolso kerek ee.

Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)

Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü.

Motoru da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)

Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap.

Carıgı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/2)

Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı.

Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)

2. Işık, bir yeri aydınlatmaya yarayan araç.

Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköönör cönöp bermeksiñer.

Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/16)

Carıktık: 1. Çatlak, deri, mukoza, kemik veya herhangi bir organ üzerinde uzunluğuna olan açıklık, yarık, fissür.

Taştap catışkan.

A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)

2. Saygı, hürmet veya kutsiyet bildirmede “mübarek” anlamında kullanılır.

Ötüñüz carıktık Arabızdağı aksakalımız siz bolsoñuz ulagada kalasızbı.

Bolboyt dep Kökötöy (158/15)

Carılbagan-ayrılbagan: Yarmak-yırtmak.

Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü

balta caza tiyip carılbagan ayrılbagan soo ceri (155/6)

Carım: Yarı, bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri.

Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday

bolso anda eki tizgin bir çılıbırdı Orozkul (27/29)

Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap

carıgı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)

Carım tiy-: İlgilenmemek.

Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese

ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/23)

Cariş-: Yarışmak, kazanmak amacıyla yarışa katılmak.

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/2)*

Cariya: İlan, duyuru, bildiri.

*Ak sütün ursun dep ant berem dedi bala cariya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)*

Cark et-: Parlamak, parıldamak, ışıldamak, ışık saçmak.

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılğanday caşap öttün (166/28)*

Carkı-: 1. Neşelenmek, keyfi yerine gelmek.

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)
Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/35)*

2. Aydınlanmak, parlamak, parıldamak, ışıldamak, ışık saçmak.

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/34)*

*Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp
Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)*

*Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap
Tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/27)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
Adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/36)*

Carkın: 1. Aydınlık, parlaklık, göz alıcılık.

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (63/20)

Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan

Aşsa artı caman kesepeti kalayman curtka (74/31)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (65/4)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (65/8)

2. Özgür, hür.

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (63/24)

Carmaş-: Tutmak, yapışmak, asılmak.

Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip

cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)

Caş: 1. Genç, yaşı ilerlememiş, ihtiyar karşıtı.

Bu turmuştı Momundun kolunan kelbegen iş çok

Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol

üçün caş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/22)

Kündördün bir küündö Isık Köl burkan şarkan

tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/16)

Caş karagaydan berip kutulmay boldı Antse tigi

çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/31)

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok

kese çapkansıp tumşugu çok Şofyuru caş soldat (114/20)

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
Kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/7)*

*O azamat ersiñ goy Ondağa ali cassiñ eñ aldimen
cigit bolsaşı (114/31)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/4)*

*E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/7)*

2. Küçük, henüz büyümemiş.

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/13)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)*

3. Taze, yeni.

*Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/7)*
*Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/27)*
*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo caşınsa da bolboy candooçular (76/28)*

4. Yaş; göz yaşı.

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/36)*
*Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/34)*

Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/28)

Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken geçirip koy deptir Cañı (48/17)

Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/28)

Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/30)

Bugu Ene aligidey bolup koştoşup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)

Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay közünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/22)

Col karap közünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)

Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşkürünüp kerebetke oturdu da közünön caş (99/24)

Caş kökürögünö monçoktop taamp barattı Aldınan
Tañke Taşı Börü Taşı Eer Taşı Töö Taşı (106/33)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/34)

Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünüin caşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/2)

Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
Muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)

Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/32)

Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
Isık caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/32)

Anda Bekey taecesi közün caşka kökürögün muñga
Tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/3)

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)*

Caş ulan: Genç delikanlı.

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dağı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/36)*

Caşa-: 1. Yaşamak, geçinmek.

*Salıp koygonsup oşo boydon caşay berişet Küyöo
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/13)*

*Karay biit ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına
Köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/19)*

*Bütürüp emi ubay körüp tınç caşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)*

*Tayatası eköönün körgön künü emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırşıp caşayt Emne (134/36)*

2. Yaşamak, canlılığını, hayatını sürdürmek.

*Enesay özön uşunday özön eken
Ar uruu el caşap turat anda Enesaydın boyunda (63/28)*

*Eçteme körböy eçteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşksız casana (156/20)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krım ötükçö başındağı güldüü şalı (151/29)*

*Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen caşaarıñdı caşap (79/26)*

*Bilbeym birak körüp tursiñ goy köp katarı caşap
cüröm (115/33)*

*Ayptuu şılkıyıp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa caşap (161/24)*

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılganday caşap öttüñ (166/28)*

*Oşonu bilip eendep kelip caşap catpaybızbı
Aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/19)*

*Oroz abam tuura aytat özübüz too tašta caşasak
Cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/15)*

*Bütürüp emi ubay körüp tınç caşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)*

*Birok ömür boyu menin kulum bolup caşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/13)*

*Bu düynödö kanday kündü baştan geçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük caşaarı (166/34)*

*Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen caşaarıñdı caşap (79/26)*

*Köldü tiktep catkandır da caşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/23)*

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
caşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/8)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi caşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)*

*Casa-: Yapmak, hazırlamak, ortaya çıkarmak, oluşturmak.
Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalğan ak beşıktin tütkasında (73/26)*

Casalga: Süs, süslemeye yarayan şey, bezek, süs püs.

*Celkesine şıpırılğan Közünün astındaki kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/32)*

Caşañ: Taze yeşil ot, yeşillik.

*Karool döbönün çokusunan tögörüktün tört burcu
körünöt Bala caşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/10)*

Casan-: Süslenip püslenmek, şık giyinmek.

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdıyt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*

Caşı-: Gözü yaşarmak.

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/22)*

Casıl: Yeşil.

*Birde sıdırım bolup çıyırıktırıp cerdin
caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırığı sargayıp (86/12)*

Caşır-: Saklamak, gizlemek.

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırap
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/9)*

*Cedim ele biröödön caşırap para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/17)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
Tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırap (44/2)*

*Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü çaşırap
arı beri tolgon dum Anan külkümü bastım da tūs (162/13)*

*Dükönçüdön çaşırits bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/19)*

*Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
Suktanganın çaşıra albadı (144/10)*

Caşırbay-kısınbay: Saklamamak.

*Celkesine şıpırılğan Közünün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı çaşırbay kısınbay (151/32)*

Caşoo: Yaşam, doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür, hayat.

*Caşoo dep mına oşo şaardagı çaşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/11)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp caşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/14)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulğan cakşılıktı (101/33)*

*Emi kayra koşulup caşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/19)*

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kудay bul emneñ
Uşu körgön küñüm da caşoobu Ce meni caylap (59/26)*

*Caşoo dep mına oşo şaardagı çaşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/11)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday çaşoonu eç cerden taba (84/14)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/36)*

Caşoo-turmuş: 1. Yaşam, hayat.

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına
Köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/20)*

2. Yaşamak.

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin caşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/24)*

Cat: 1. Yâd; unutulmaz.

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kibiraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/15)*

2. Yad, yabancı, başka.

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/32)*

*Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/29)*

Cat-: 1. Yatmak; bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

*Obolu bir közüñ akırın açıp anan ekinçi közüñ anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/8)*

*Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagiñ açtıbı (156/31)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/27)*

*Şıralcındın tübüñdö bala ulutunup koyup cata
beret (21/9)*

*Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübüñdö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldıgın it kemirip (164/33)*

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bıskırıp keede beeler okuranıp (54/1)*

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kişine çurkaganga (44/3)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şaňa tolol Koyçular koroo koroo (52/23)*

*Baykabay kalıpmın kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/24)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası ayılbağan künöösü barday Al tura bererde bala (136/29)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)*

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)*

*Biz baarıbız tıyakta şatıra şatman a sen bolsoñ
buyerde calgız catasıñ (150/28)*

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/4)*

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüingöngö bala (43/23)*

*Tübündö solup catat
Añgıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/35)*

*Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/31)*

*Keçitte catat Maraldardın suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın түbündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/21)*

Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)
Kupaykesin camınıp bala eköo kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)
Oorusu da bastadı
Tınç alıp töşögündö catıp tayenesine ıraazı boldu (138/26)
Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/12)
Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)
Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/33)
Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/35)
Kabın ala keldi
Bala dürbünü közünö tuuralap catkandı cakşı (38/18)
Tıltıyp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)
Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)
Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/5)
Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/22)
Dep balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtağı kerebetke catkırdı (157/22)
Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeek töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/18)
Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/4)

*Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp
koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/35)*

*Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen örööngö köz çaptırıp bir az catsa (38/26)*

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/6)*

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/9)*

*Cerge bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayıgışkan çabıştan ceñiş menen (64/27)*

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)*

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catıp (25/14)*

*Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/32)*

*Arbagıla dedi beytaanış adamdar
Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/28)*

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
Salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)*

2. Yatmak, uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/12)*

Uşu beşikke catıp çoñoysun (73/37)

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/25)*

*Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındagı diynösünö ketti (112/23)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröö kıyırğanday boldu (119/23)*

*Pardasin tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/12)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)*

*Tamak içesiñbi
Cok içpeym Catam (156/34)*

*Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp
koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/36)*

*Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)*

*Çıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıkta (147/16)*

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cıttap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/29)*

*Bala töşökkö catkanda da çıyrıkkanı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/13)*

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/12)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kıñkıs etip ün katpadı (109/15)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırınan (147/23)*

3. Bulunmak, var olmak, durmak.

*Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına
çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/23)*

Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/29)

Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardıñ ayılı Boor ıldıy (40/11)

Etegin köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)

Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/4)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/28)

Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/34)

Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmaşıp (104/9)

Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik
aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/30)

Uyasınday ele körünöt Kordondon narı bayagı Töö
Börü Eer Tañke taştarı catat Tañke Taşın (41/8)

Ceeekte catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/21)

Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/36)

Canında aç tıyak tört şıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/31)

Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)

4. Yatmak, devrilmek, yığılmak, yıkılmak, eğilmek, bükülmek.

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)*

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübüin apçıy
albay kolun tıttırıp dalbasalap catıp kaldı Mına (88/4)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/17)*

5. Yatmak, geceleme, geceyi bir yerde geçirmek.

*Esi çıkkın eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırıp
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/8)*

*Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/22)*

6. Yakmak.

*Katıp kalgandar go Alardı biz kırkıp kelip
otunga carıp catpaybızbı (56/8)*

Cat-cat: Yat-yat.

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)*

Catık: Kulağa hoş gelen.

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukça kulakka (73/2)*

Catka bil-: Ezberden bilmek.

*Saga özüüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/5)*

Catsa-tursa: Yatmak kalkmak.

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/31)*

Cay: 1. Çay, nemli yerlerde yetişen ağaççık.

*Çayga künüm tüşüptürbü dep düköñçü düköñün
caba baştadı (30/29)*

2. Yaz mevsimi.

*Eken deşet
Too tokoygo koñur salkın küz keldi Caydın ısıgı (77/24)
Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti
degen ırday boldu (83/31)*

*Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosüp bergen Kim bilet uşul (18/13)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
küñdö mayram küñdö toy A kezde çabandar (36/17)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şaňga tolot Koyçular koroo koroo (52/23)*

*Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabilgan çöpkö bağıt (116/32)*

*Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız бүркүт kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/30)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/19)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/12)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip konu (85/23)*

3. Yer, mahal, makam.

*O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Ötör elem Canağı cayında bürdöböy
kalğan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/5)*

*Ölböy kalğan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/33)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/24)*

*Saga emne cok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/5)*

*Kalabı dep bala korkot Añğıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/25)*

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştışıp ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırıp (49/30)*

*Bizdin cer minday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (161/7)*

4. Yer, mekân.

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)*

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın aytuudan
kıynalçu (24/33)*

5. Sakin, rahat, sıkıntısız.

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
Silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/7)*

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
Çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/2)*

Cay-: 1. Yaymak, sermek.

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)*

*Maldı aldığa cayıp koyup otursam oozdorum kuu çöp
menen aarçışat (29/29)*

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/14)*

*Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgılğan baş şıyrak kaldıbı (154/5)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalğan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

*Cayıp bata kıla baştadı
Arbagı biyik kasiyeti uluk umay enebiz Müyüzdüü (129/23)*

2. Yavaş, acele etmeden, hızlı olmayarak.

Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat

Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/36)

Dep Momun cay bastırdı Antpegende dele emi

kayda şaşmak (100/21)

Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay

baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/5)

Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay

aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)

Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala

kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/5)

Çeçip ırğıttı da kadim caykısınday içirkene

bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/1)

3. Yaymak, gütmek, otlatmak.

Çok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp

ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/32)

Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşügü maldıkınan

kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/13)

Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ

körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)

Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat

Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)

Cay al-: Yer tutmak, oturmak.

Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımılana

cay alıp oturup katınına ayttı (99/20)

Cay alıp oturçu kiçine.

Coldo kelatıp butun kokustatıp albadıbı (120/19)

Caycılık: Sessizlik, sakinlik, huzur, barış.

Caycılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe

çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/33)

Caydak: Eyersiz.

Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana

minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)

Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu

Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/20)

Emne keçikti emne üçün Alabaştı caydak minip bardı

Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/13)

Caydakta-: Eyerini çıkarmak.

Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtılap tonun cabat

anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/8)

Caydan: Oradan, bulunduğu yerden.

Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön

kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/3)

Caydarı: Mutlu, neşeli.

Baarı külip atıştı baarının köñülü caydarı

abışkanı maktap catıştı (159/1)

Caygaş-: Yerleşmek, yerine iyice oturmak, yerinde sabit olmak.

Şofyorlor çoquu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık

çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/11)

Cayık: 1. Düzlük, ova.

*Malınp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)*

2. Geniş.

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/13)*

Cayıt: Mera, otlak.

*Kelse keligendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybesse
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/24)*

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)*

Caykal-: Gösterişli, alımlı durmak.

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/19)*

Caykın: Rahat, serbest, özgürce, gamsız, hiçbir engelle karşılaşmadan.

*Başınan öödö kötörüp tögörüktün tört tarabına
körsötmök Aldında özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/14)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Enesay sendey caykın özön barbı
Enesay sendey carkın meken barbı (63/19)*

Enesay sendey caykın özön bolbos
Enesay sendey carkın meken bolbos (63/23)
Enesay sendey caykın özön barbı
Enesay sendey carkın meken barbı (65/3)
Enesay sendey caykın özön bolbos
Enesay sendey carkın meken bolbos (65/7)

Cayla-: 1. Öldürmek.

Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)
Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kудay bul emneñ
Uşu körgön künüm da caşoobu Ce meni caylap (59/26)
Aşıkpa akılman ene künöösüz baldardı caylaba
Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/15)

2. Yaylamak, yaz mevsimini belirli bir yerde geçirmek.

Çok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/32)
Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)

3. Yaymak, sınırı genişletmek.

Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/13)

Cayloo: Yayla.

Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/17)

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/26)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştı
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)*

Cayluu: Rahat, konforlu.

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

Cayma-cay: Rahat, sakın, acele etmeksizin.

*Dedi özüñçö Soop Men biyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/8)*

cayra-: Ölmek, yok olmak.

*Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/23)*

Caz: İlkbahar.

Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)

*Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi
Pritsebi kaday boldu eken Bıyl cazında kordongo (114/18)*

Caz-: 1. Yazmak, yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)*

*Tukumun bu düynö a düynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/5)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödü çiriyt (162/23)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)*

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/6)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/4)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödü çiriyt (162/24)*

2. Gidermek, dağıtmak, yok etmek.

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosup (66/14)*

3. Yazmak, yazı ile bildirmek, haber vermek.

*Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)*

4. Yazmak, yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.

*Köö menen dağı birdeme cazıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/25)*

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)*

Caza: 1. Ceza.

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/16)*

*İlip kelçü müyüzün omura çaap alğan ayıbıña sen ölüm
cazasına tartılasıñ (160/32)*

2. Gelişigüzel, üstünkörü.

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbağan soo ceri (155/6)*

*Artımda Anan oyloedum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/33)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közünö (164/1)*

Cazala-: Cezalandırmak.

*Albağan alsızdıgına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön
karmanıp tiştenip cattı Kantip cazalap kantip (159/28)*

Cazda-: Yaslanmak.

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/30)*

Cazdık: Yastık, başın altına koymak için küçük minder.

*Akırı cazdıgının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/23)*

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/30)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)*

*Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/3)*

Cazdım: İsabetsiz, uygun olmayan.

*Büğün torpoktu közdön cazdım kaltırmanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)*

Cazık: Yazık, günah.

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/23)*

Cazıksız: Günahsız.

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

Cazı: Yayvan, enli, genişçe.

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

Ce-: 1. Ağızda çiğneyerek yutmak.

*Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)*

*Cedim ele birödön çaşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/17)*

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/31)*

*Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştu
boor böyrögünön kesip berişti cey koy dep (159/20)*

*Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımağıñ üçün ceym (56/28)*

*Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/14)*

*Uşul albasañ cogol köztümö körünböy dep kuup
ciberген Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/36)*

*Kalpagıman artığı cok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

*Caş karagaydan berip kutulmay boldı Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/32)*

*Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/15)*

*Anı Karışkır cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/14)*

*Oylop cattu eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/17)*

*Tayatası da maktap cep cattu Balaga da ustukan sunuştu
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)*

*Karmanıp tiştēnbedi Müyüzdüü Bugu Eneni
öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçtēme kıla (159/26)*

*Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/15)*

2. Yemek, aşındırmak, kemirmek, oymak, delmek.

*Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattu
Bıyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/11)*

*Düpyüyü tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)*

3. Başkasına ait bir şeyi kendi üzerine almak, geçirmek.

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/36)*

4. Hoşa gitmeyen kötü bir duruma uğramak, tutulmak, maruz kalmak, isabet etmek.

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tıkan kekiliktey bırırap (59/16)*
*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/27)*
*Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı
Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/15)*

5. Yemek, devamlı sıkıntı, üzüntü vermek, tedirgin etmek.

*Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlhuu ele Bir balee (104/4)*
*Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/23)*

Cebe: Ok, yayla atılan sivri çubuk.

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*
*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/28)*
*Dep Bugu Ene cebege cetkirbey kaçtı
Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/23)*

Ceek: Kıyı, kenar, sahil yaka.

*Ceeğindeki buguluk abışkalardan biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçkaşıp koşo barıp (32/3)*

Biri Birok col ceeğindeki arıkka oodarıp (123/37)

*Kara kişi tigi köl ceeğindeki bir kolhozdu
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş (140/23)*

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp ıgıp kelatat (47/6)*

*Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/21)*

*Caykın beti een Beregi ceeke gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Da oozdorun açıp ceeke turmak Başı bala denesi
balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)*

*Balani tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceeke maraldar öyüzdö Çamgarak (109/34)*

*Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagıl da alıgı maraldar Mına oşondo (112/25)*

*Közdöy ketti da başkaları ceeke kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/13)*

*Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceeke karkılday külüp Seydakmattı (145/30)*

*Ceeke turdu Mından tereñireek geçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/11)*

*Ceeke elden çettereek turgan kempiri kolun cañsagılup
bolboso kebet keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

*Körgön Anda caydın ısıq kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosıp bergen Kim bilet uşul (18/14)*

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)*

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp
ötmök El antkeni baatırdın çımun canı kökkö (64/33)*

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)*

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)*

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan küıl
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/3)*

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*

*Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu
Anan baldardı cardan alıs türtör aldında minday (69/23)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

Başı aylandı Carduu ceek üstündöğü tokoy (95/37)

*Cirey dalbaktap ceek tübünön Momunga cetip iyinden
atkıp bulka tarttı (97/23)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılup turdu (110/2)*

*Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/26)*

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/16)*

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/35)

Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir bürkölüp açılbadı Birok balanın (130/11)

Ceekey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)

Çımıldap ötüp suu ceekey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

Suu kemer kemerge iktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceekey (77/34)

Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala
Müyüzdüü Bugu Ene suu ceekey çurkadı Müyüzünön (111/10)

Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceeke (37/36)

Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/15)

Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceeke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/17)

Kuday ıraa körböptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceeke tüşö bererde (95/10)

Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceeke (97/28)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceeke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)

Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceeke da cetpedi (112/32)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceeke eki butuu (141/32)

Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/16)

*Cer tiştep çaŋga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceekke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)*

Ceeke:- Kıyı boyunca ilerlemek.

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)*

*Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)*

*Çeçip ırgıttı da kadim caykısınday içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/2)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımin canı ırdap ketsin degeni (65/1)*

Baş keçeegi Müyüzdüü Bugu Enenin başı öyüz ceekten (153/37)

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)*

Ceen: 1. Kızının çocuğu.

*Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/30)*

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/21)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/1)*

2. Yeğen, teyzenin veya anne tarafından akraba bir kadının çocuğu.

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/20)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/18)*

*Bekey taecesi çıktı Çaynalgan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/4)*

Cek kör-: Nefret etmek, iğrenmek, hoşlanmamak.

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

Cekir-: Birini azarlamak, paylamak, kızmak, takdir etmek, çıkışmak.

*Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/36)*

Eldin közüñçö da cekirip kalat Tayatası bolso kagıp (50/37)

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/34)*

Ceksur: Kötü, sevimsiz, itici, soğuk.

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/35)*

Cekte-: Nefret etmek, iğrenmek, hoşlanmamak.

*Sen da Bekey baykuştı köp ele kor tutpasañ Meni
cektey berbeseñ İşpi İşti kудay ala koysun cer (147/8)*

Cel: 1. Yel, rüzgâr.

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/17)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)*

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/2)*

*Celindey kantalap turuptur
Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/19)*

*Salıptır Tüñkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

*Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/18)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/38)*

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/25)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/15)*

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/26)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret (21/27)*

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret (21/28)*

2. Yele.

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

Celargı: İlık rüzgâr.

*Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkönü celargıdan beter köykölöt (21/20)*

Celbegey: Palto, mont ya da ceketin kollarını giymeden sırta atma, sırta alma.

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/17)*

Cele: Atların sırayla bağlandığı iki ucu iki kazığa bağlı kendir, urgan.

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)*

Cele-corto: Dört nala.

*Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/19)*

Celek: Bayrak.

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagin (151/21)*

Celele-: Tayları, kulunları, atları yan yana sıraya sokarak bağlamak.

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)*

Celi çık-: Havası kaçmak.

*Çaçırayt Esine kele kalgan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)*

Celin: Hayvan memesi.

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/19)*

Celip-cortup: Koşmak, zıplamak.

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/23)*

Celke: 1. Ense, ense kökü.

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

*Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/6)*

*Celkesine şıpırılğan Közünün astındaki kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı çaşırbay kısınbay (151/31)*

2. Herhangi bir şeyin arka, art kısmı.

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötügün tarttı (144/23)*

Celkele:- 1. Ensesine yapışmak, peşini bırakmamak.

*Doosu bardan beter celkelegen düköñçüniün sözü canına
batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

2. Yelmek, aceleyle, telaşlı bir biçimde koşmak.

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/16)*

Celmoguz: Kırgız ve Kazak sözlü edebiyatında yaşlı kadın görünümünde çoğunlukla yedi başlı yaratık.

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/28)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/10)*

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/32)*

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)*

Cem: Yem, büyük ve küçük baş hayvanların yemi.

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtılap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/8)*

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/15)*

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kanday ottu cakşı
körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/23)*

*Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup
cibergeren Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/36)*

Ceme: Sitem, azar, paylama.

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cıttap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/30)*

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)*

Cemele-: Azarlamak, söylenmek, kızıp bağırarak.

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/34)*

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)*

Cen: Yen, giysi kolu.

*Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtündü (33/36)*

*Ceñin türündü Meni caman körbögölö mende
emne ayıp Beşeneñerge cazılğanı uşul eken Menin (70/9)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/33)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/4)*

Ceñ-: Yenmek, savaşı kazanmak.

*Ayıgışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/36)*

Ceñil: 1. Hafif, tartıda ağırlığı az gelen, ağır karşıtı.

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)*

*Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçüğün salıp (107/28)*

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/9)*

2. Güçsüz, pasif

*Dedi sovhozduñ sofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/28)*

Ceñilde-: 1. Daha rahat olarak, rahatça.

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/11)*

2. Hafiflemek, eski ağırlığı azalmak.

*Turdu
Anan kadırese ceñildegensip kaldı Başının (138/24)
Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay
ceñildenip kaldı (111/12)*

*Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/13)*

*Cürösüñör Uyalsañar bolo
Adilettik ornop bala ceñildenip kaldı (161/26)*

Ceñildik: Kolaylık, rahatlık

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/23)*

Ceñiş: Zafer, savaşta kazanılan başarı.

*Cerge bergenı catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/28)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/21)*

Cer: 1. Dünya, yer.

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/10)*

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/3)*

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)*

*Uşu kebetesin külö karap düköñçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/23)*

*Boldu cetişet Orozkul söziün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)*

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/23)*

*Akırndap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/20)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuñña kol salganı
baratam Karişkırđın aylası ketet çerge (56/34)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)*

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)*

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)*

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)*

*Bizdin cerde kırıgızdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı (67/9)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/13)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/29)*

*Col een kele beriştı da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/22)*

*Muñdaştı Ahıbalıbız caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköbüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ birıksıtıp köktö (118/22)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)*

*Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı (164/20)*

*Curutu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp (67/35)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/14)*

*Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da boruna
bekem kıstı (128/19)*

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız (141/3)*

*Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi (153/33)*

*İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun (59/6)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alpam Kırız tukumu kurut bolup (71/32)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)*

*Ceekey cer boortoktop öskön çirmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin ańtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)*

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet (33/16)*

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/24)*

*Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot (52/12)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)*

*Közün akşıtıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/5)*

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)*

*Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)*

*Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/34)*

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bağıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik (72/35)*

*Uç kıyırı cok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı (72/3)*

*Atılgan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kırırgan candıktın baarı bizdiki (76/5)*

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/24)*

*Birde sıdırım bolup çıyırıktırıp cerdin
çaşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırağı sargayıp (86/11)*

*Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti (92/17)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü (94/13)*

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/6)*

*Dagı ele güüldöp cattı şofyorlordun bir daarı
oturgan oturgan cerine bükülü boydon kömölöndü (125/8)*

2. Mekân, yer.

*Keçitte catat Maraldardın suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/32)*

*Bizdin San Taştağı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Çok bolup baratkan tura (58/1)*

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/18)*

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/9)*

*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdıy azınap turbas belem (82/27)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/8)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)*

*Cür azır ele canağı sen körgön cerge baralı Men da
köröyünçü (102/37)*

*Terezede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırışıp (104/10)*

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/28)*

*Koldop mıqçıp meştin oozundagı carañka cıgaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)*

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/5)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/23)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*

3. Ülke, yurt, vatan toprağı.

*Balanın at koybogon taşı çok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/14)*

*Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/16)*

*Ele oşol turgan cerimen kудay canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/5)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)*

*Atılgan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kibiragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/6)*

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/33)*

*Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)*

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)*

*Cerlerden çulp ırgıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/25)*

Cer kaymaktap Adam ata Ava ene caralgandan (75/6)

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)*

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kadaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)*

*Bizdin cer munday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (161/7)*

*Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)*

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştısmok anan sööktü (65/28)*

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)*

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/34)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdin
tokoyunda cürdü (73/13)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)*

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kibiragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/6)*

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/16)*

Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)

*Catıp nıktalgan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tıñ al cer sürdüü (78/20)*

*Catıp nıktalğan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tıñç al cer sürdüü (78/19)*

4. Yer, belirli bir mekân.

*Biz emne kılmapız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösün
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)*

*Kayrılıp kalar ele
Kordon dep koyot tokoyçulardın turgan cerin uşerden (17/16)*

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/4)*

*Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)*

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap
cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/23)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/26)*

*Oozo açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/29)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/32)*

*Kuup çıkkın eken Mina kördüñbu Biz oşol
boroon çıkkın cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/18)*

*Tündö taştap kelgen maşıneler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)*

*Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/4)*

*Közü çok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Emne bolmok kудay betin arı kılsın ar ar cerge tompoyup
kalbayt beleñer (122/23)*

*Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/14)*

*Töbösi kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

*Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt
Bu bolso korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem (33/23)*

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)*

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)*

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/13)*

*Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/8)*

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/3)*

5. Tarla.

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkô aydasa anısın alabata basıp (33/26)*

6. Yurt, vatan.

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/24)*

7. Herhangi bir şeyin yerini, yönünü, şartını ve durumunu bildirirken kullanılır.

*Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol
üçün caş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/21)*

8. Yer, herhangi bir şeyin belirli bir bölümü.

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)*

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap algan bala Başka (19/7)*

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap
cerge cabıшат Cerge baylangan da kaçар butu (21/24)*

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/7)*

*Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)*

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbağan ayrılbağan soo ceri (155/6)*

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/24)*

Cer kuçakta-: Yere serilmek, yeri kucaklamak.

*Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı
Kılçayıudan korkuştı kırıroodon çooçuştı (68/5)*

Cer tepsep cür-: Dimdik yürümek.

*Tepsep cürgön çağında senin bar tüyşüğüñ moynumda
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)*

Cer tişte-: Dişini sıkamak.

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/4)*
*Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/29)*
*Tumşugun cer tişetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/3)*
*Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep
sulk cattı (165/13)*

Cerde-: Yerleşmek, bir yere konup sonra göçmek.

*Köl aymagın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/33)*

Cerge ber-: Defnetmek, gömmek, toprağa vermek.

*Cer bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/27)*
*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/18)*

Cerge kir- : Yerin dibine gir, yere batasıca!

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/26)*

*Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)*

Ceri-: Kabullenmemek, reddetmek.

*Momun böcöñdöp atka çurkadı
O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)*

Cet-: 1. Yeterli olmak, yetmek, olgunlaşmak.

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

*Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadı Murdagı ele cılı (84/18)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldı Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/38)*

*Bala ketip kalsa bolmok birook emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/8)*

2. Bir şeyin vakti, zamanı gelmek.

*Seydakmattın kelinçegi Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıtıragandın ar (22/24)*

3. Ulaşmak, varmak.

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçuların
koroo cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/4)*

*Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti
degen ırday boldu (83/31)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat (90/25)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birook (57/3)*

*Ukmak
Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı Eç kim (68/4)*

*Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp ayıp bergiçe
şaştı (113/35)*

*Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kanday ant bergenin Seydakmat (121/31)*

*Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö
cetpeybiz Maşinelardi da taştap kete albaybız (126/23)*

*Kubula albasındı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasındı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/22)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/25)*

*A körö aman soo cetkirip alıssa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdu kontorunun tübünön ötöt (86/33)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)*

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/6)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)*

*Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli Bolboso
buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/21)*

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/34)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetişti Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/21)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/25)*

*Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)*

*Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun
celi menen bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/1)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)*

*Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndöğü (100/29)*

*Iraazi kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/26)*

*Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyragı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/36)*

*Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı
Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/29)*

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim miltıktı Abışkanı (163/1)*

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kişine çurkaganga (44/3)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdağı karañğı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/27)*

*Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö
cetpeybiz Maşinelardi da taştap kete albaybız (126/24)*

*Köz cetpeyt Dagı emne kerek silerge Peyildi kenen
koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/5)*

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/30)*

*Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/12)*

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dağı çaap (81/20)*

*Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/4)*

*Kayra beş kilometr
At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/14)*

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret
Al eköbüzdü mektepke cetkirip turat (35/16)*

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/1)*

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)*

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü
bu düynönü tañırkay tiktep cumulbay taza cattı (155/7)*

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon
maşine dükön keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)*

Kıygaçtay çımıldap tektirdegi çöp çabıkta

Seydakmatka cetip bardı (33/2)

Cetip tizeley oturdu da koçuştap

suu suzup betin cuba ketti (38/1)

Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan

Kökkö çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)

Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan

eç kimdi tappadı Ata eneden kabar cok (67/21)

Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö

cetip toktodu Tömön etekti karasa uluu toy bolup catat (68/15)

Müyüzdüü Bugu Ene kaydasiñ Isık Köldün tolkuganın

karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/20)

Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı

Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/24)

Oşentip Müyüzdüü Bugu Ene

cetip keleri menen zayıp köz carat (73/33)

Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön

maşine keçinde ele cetip kelet (86/32)

Uşerden ańkildek atıp cügürgön boydon

cetip barıp (90/37)

Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı

Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)

Cirey dalbaktap ceek tübünön

Momunga cetip iyinden atkıp bulka tarttı (97/23)

Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ

Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/30)

Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı

Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam (113/32)

Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat

Ayerden kordongo cöö ele cetip barabız (126/28)

Kalabı dep bala korkot Añgiça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü (127/26)

Muzdagın oylop denesi cıyıldı
Al uşintip eki ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/22)

Çapkan sayın baş sekirip ketet
Orozkul artınan cetip dağı çabat (154/34)

Şorduu Momun oturat
Bala tayatasına tiybedi Ertereek töşögünö cetip çümönö catkısı keldi (156/18)

Balanın çakırganına cük maşinesin döñküldötö aydap
Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/6)

Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/2)

Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/6)

Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)

Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu
Anan baldardı cardan alıs türtör aldında minday (69/23)

Kolunda kuralı cok Katını canında bolso bırıpırata
sabap kalmak ele al dağı üydö üygö cetkiçe ali (87/16)

Aytıp kудayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kıçuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)

Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/17)

Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)

Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/3)

Cetpey cattı Oorudan başı sınıf kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/7)

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/28)*

*Ötöp kaldı Kordongo cete herbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bagıt (116/31)*

4. Amacına ulaşmak, hedefini gerçekleştirmek.

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)*

*İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)*

5. Kazanmak, sahip olmak.

*Baası keter bele anın sñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)*

*Menen cetişti Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/33)*

6. Yeterince, olanca, fazlasıyla, aşırı, bütün, elde bulunanın hepsi.

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda çok bir artıkçılığı (28/21)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

7. mec. Ulaşmak, kavuşmak.

*Biröönün taşandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birook portfelge cetkenine (37/18)*

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen çaşaganına
köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/19)*

*Cetpey kalgandarına üşküürünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküntköñün özü (100/31)*

8. Elde etmek, sahip olmak, malik olmak.

*Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/36)*

9. Belirli bir ölçüye, sayıya, rakama ulaşmak.

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)*

Cetek: Rehber, kılavuz, danışman.

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

Cetele-: 1. Kolundan veya elinden tutup götürmek.

*Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)*

*Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/14)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)*

*Tigine et da bışıp kaldı dep Bekey balanı üyünö
ceteledi (157/2)*

*Bakan tosup asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/7)*

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörüin aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/36)*

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/11)*

*Dep balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtağı kerebetke catkırdı (157/21)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/11)*

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)*

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/35)*

*Etpesten dağı köndü Attı çıgarganda Momun çılbirdan
cetelep cönödü (97/8)*

2. Akıl vermek, tavsiye etmek, yol göstermek, yönlendirmek.

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/33)*

Cetkir: Her yönden tam, mükemmel, dört dörtlük.

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)*

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papoçka mamochkalap (83/10)*

*Dep bıyaktağı işti taştaybızbı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/26)*

Cedi: “Yedi” sayı sıfatı.

Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan

Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/5)

Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti

cılga bütpöy cata beret (36/27)

Cetimdin carı kıdır birok tagdırı ceti aç

degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıçı (68/9)

Bu beşik silerdin tunuñarga deyt Müyüzdüü

Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosuñar baarı (73/36)

Kelse soldat öz urusunun baştalışı tügül ceti atasın

tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)

Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı

Ceti atanın attarın üyrötkön cok bele akeñ (115/30)

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

Kempir çal bir oozdon

Oy silerdi arañ taptık Dagı ceti coldoşubuz (120/16)

Basa ıras aytpadıñbi aylanayın dep canın

kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)

Cetil-: Yetişmek, olgunlaşmak.

Uşul korgop aları cok cetile elek bala

ekenin oyloğu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/3)

Cetim: Yetim.

Uşu tirüülöy cetimdi oyloğu deysiñbi Balakettin

oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/19)

Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup

mal aydagan coo ketip barattı (67/29)

Cetimdin carı kudur birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/9)

Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)

Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarımın
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/18)

Ayabayt Sözümdün aktığın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)

Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü köküröğü zildüü baykuş cetim (92/22)

Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/6)

Ubay körbögöndön kiyin emi ögöy cetimiñdi
(104/35)

Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/3)

Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/36)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/6)

Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/8)

Olda baykuş cetimçem ay dep Bekey et cüröğü
elcirep balanı öpkülöp ciberdi (156/27)

Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga
cakşılık arttırıbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/35)

Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)

Cetimçe: Yetim çocuğu şımartarak sevme anlamında kullanılan söz.

*Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da
başka kıl dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin túbündö (92/20)*

Cetimsire-: Kendini yetim, öksüz hissetmek.

*Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep
oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayırsız (46/29)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/2)*

*Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/34)*

Cetin-: Gönenmek, rahat etmek.

*Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene
Bala cetine albay kubandı birok kaday alkış (110/32)*

Cetiş-: 1. Yetmek, kâfi gelmek.

*Da dört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/7)*

Turdu

Bılcıraba abışka Cetişet Attı çigar (88/26)

Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik

Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/17)

2. Yeterli, yeterince, yeteri kadar olmak kâfi gelmek.

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/2)*

Cetöo: Yedisi, yedi tanesi, yedisi birden.

Senek deyt Anan dagı cetöönün biri kıldır

dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü çok (52/33)

Cez: Bakır.

Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun

tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)

Cezdey öñü: Solgun yüzü.

Unçuguşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı

Bırış celelegen cezdey öñü zaarlıu ele Bir balee (104/4)

Cez kempir: Cadaloz kadın.

Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgiliüü

Arbağı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kaçça (45/24)

Cibek: İpek böceğinden elde edilen ip.

Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat

Anan kalsa ülpöldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)

Ciber-: 1. Herhangi bir kimseyi ya da bir şeyi göndermek, yollamak.

Stakan menen toltura kuydurup tartıp ciberip (83/37)

Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat

Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/1)

Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa

özdörü tınışat deyt Saga emne çok kalcañdap (51/15)

O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul

sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/4)

*Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup
cibergen Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/36)*

*Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/21)*

*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/1)*

*Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/1)*

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini kele baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/23)*

Ciberdi da kemegesine üñküydü Tizelegen kalıbında (152/37)

Ciberet

Balaanın baardığı mına oşondon baştalat (76/11)

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)*

*İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özünçö (137/36)*

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oozdón narı koñtorup ciberiştı (158/24)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerger
cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/24)*

*Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)*

*Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/34)*

*Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Karıganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/19)*

2. Yönelmek, dağıtmak, yaymak.

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)*

*Berip anan dagı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)*

*Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/34)*

*Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Karıganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/19)*

Cıbılcı-: 1. İnce, tiz çıkmak (ses).

*Caniñdan cıbılcıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/7)*

2. Yavaş yürümek, acele etmeden adımlamak.

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıbılcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/26)*

Cık-: Yıkma, devirmek.

*Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı
Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/35)*

*Bolbodu cılmakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıbırap (96/33)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/15)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi (156/12)*

*Ene sütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cıgilgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

*Ene sütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cığılgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu. (72/8)*

*Orozkul kalçıldap mukaktanıp Kulubektin bütün
kuçaktay cığıldı (160/21)*

Cığaç: 1. Ağaç, meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitkilerin genel adı.

*Soñ taştap koydu Anan cığaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)*

2. Tahta, kereste, odun, ağaç

*Koldop mıķıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)*

Cigerden-: Gayretlenmek, çabalamak, hırsla, canla başla işe girişmek, atılmak.

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

Cigit: Genç erkek, delikanlı, yiğit.

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/9)*

*Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu
ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/2)*

*Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/36)*

*Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/29)*

*Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/10)*

Ubak bolup kaldı uktaylı

Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/26)

Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü

uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/2)

Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın

şıyragina teñ kelbeyt (149/17)

Sundu Çoñ cigit bol

Bala tartındı (25/5)

Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı

Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/2)

Teñdiiü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu

cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol

üçün caş cigit bolo turup alıs çıkkısı cok Mınday (33/22)

Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt

Bu bolso korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem (33/23)

Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu

cigit deşet eken anın kacatı kañçalık Balaga (49/16)

Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el

şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/19)

Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın

ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)

Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön

birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/4)

Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke

aytıp comoktop cokatop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)

Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup

cibergen Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/36)

O azamat ersiñ goy Ondayga ali cassiñ eñ aldimen

cigit bolsaşı (114/32)

Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter baarı

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)

Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit

çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/9)

Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ

okını bütökön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/17)

Ilum tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi

aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/12)

Basilbasa dep cattı bala oyunda Bu cigitter ketpese (122/37)

Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp

cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)

Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı

cigitter boyluu östü kuday ömürlörünö bereke bersin (123/10)

Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu

Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/35)

Boroon basılsa degile

Söz kızıtıp cigitter bugün baştan keçirgen okuyasın (124/8)

Dedi Momun cigitterdi aktap Kırısıkka ayla

cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/5)

Ildıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ekinci

maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/31)

Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo

türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/27)

Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet

beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/21)

Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter

aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/1)

Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basış

kıyın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/13)*

*Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybızbı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/20)*

*Kördüñbü bizdin abışkanı dalay cigit coldo
kalat (158/35)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celiney (159/37)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/4)*

Cıl-: 1. Kaymak, ilerlemek, yol almak.

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/35)*

*Baarıbız iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/32)*

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/22)*

*Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)*

*Ketkeni turuşat Çal multıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/34)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırıp arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)*

2. Sıçramak.

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/31)*

3. Bilinmeden, fark ettirmeksizin gitmek, uzaklaşmak.

Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go

Akırından cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/12)

Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt

Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)

4. Kaymak, kımıldamak, yerinden oynamak.

Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañgı

korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)

Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp

koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı

Bala kerebetten cılbişıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)

Cıl: Yıl, sene.

Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan

Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/5)

Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp

koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/6)

Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti

cılga bütpöy cata beret (36/27)

Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti

cılga bütpöy cata beret (36/28)

Dürbünü közünö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü

dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/12)

Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına

köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/20)

Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet

Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)

Tınçtıkta miñ miñ cıl ömür sürgülö Uçuñar uzarıp (72/37)

Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi

beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/30)

Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı

cetip turat Azır el buzulbadı Murdağı ele cılı (84/18)

Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul

caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)

Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp

taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/3)

Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun

kuruluşuna alpardı (123/11)

Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet

Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/19)

Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul

kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/25)

Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı

da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)

Cılaacın: Çıngırak, küçük çan.

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber

Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/22)

Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu

azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/27)

Bölöp termetse mukam ünü şıñgırıp turat

Azır da cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/30)

Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıstan

çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/5)

Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege

Anan kulagina alıstan şıñgır kakkan cılaacın (135/20)

*Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/6)*

*Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıngırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/9)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıngırı cakındap küçöp kelattı
Añgiça emne bolup ketti Cılaacındın şıngırına (113/11)*

*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıngırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/15)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdagı karañgı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıngırı ugulup (133/28)*

*Barat Cılaacındın şıngırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/8)*

*Balanın tilegine iyip Orozkul menen Bekeyge
cılaacınduu beşik ilip kelatkan Müyüzdüü Bugu Enenin (156/7)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıngıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/3)*

Cılan: 1. mec. Sinsi, hain.

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/25)*

2. Yılan

*Körsöñ cılandın başın çıkarıp turganın
Senin taandarıñın tınçı ketet dep butak sındırbay (80/21)*

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/22)*

Cılañaç: Çıplak, çorak, kupkuru.

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç
kızıl tış Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)*

Cilbiñde-: Sızlanmak.

*Kiyinip közdörünün aldındagı kögalası menen
maktanganday dayını cok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)*

Cılbrıska: Dönek, çabuk değışen, dengesiz, tutarsız.

*Cılbrıska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkönü celargıdan beter köykölöt (21/19)*

Cılçık: Delik, küçük, dar açıklık, açık yer.

*Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün
tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/36)
Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçiktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/18)*

Cıldık: Yıllık.

*Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/28)*

Cıldız: Yıldız.

*Cıldız cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösün
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)
Orun cok Anı saga ayıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/32)*

Cıldızı tüş-: Üzülmek, kederlenmek, kahırlanmak.

Momundun cıldızı tüştü

Cön ele oozuma kelgenin aytıp koydum da dedi (80/1)

Cılı-: 1. Isınmak, sıcak duruma gelmek.

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu

Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı

cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/28)

Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp

cılıtmış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/28)

Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru

mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç a kelet (20/6)

Ak sütü menen bağıp cürüp oturdu kün ısıgınan

kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)

2.mec. Isınmak, hoşlanır olmak, alışmak, benimsemek.

Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak

kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)

Cilik: Hayvanlarda ilik, kemik iliği.

Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi

çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/27)

Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et

kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)

Cılımçı: Biraz ısınan, sıcak olmayan, ılık.

Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen

çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/16)

Cıl: Yıl.

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkösüp dal oşo künü kabılasıñ (141/19)*

Cılın-: Isınmak, üşümesini gidermek.

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cılinganga dep siler menen bir (163/8)*

*Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/23)*

*Şofyorlor çoquu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/12)*

Cılkı: At.

*Catat tıñ kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bıskırıp keede beeler okuranıp (54/1)*

*Künü cılkısı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)*

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılkısın tiyip (64/2)*

Cılkıçı: Yılkıcı, yılkı bakan, besleyen kişi.

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/19)*

*Bir çaban ce cılkıçınıkına kadırluu meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkөн küz keldi (83/29)*

Cılmakay: Düz, düzgün, pürüzsüz, pürüzü olmayan.

*Bolbodu cılmakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdüğü cıgıldı can kayışına çalınıp tıdırıp (96/33)*

Cılmay-: Gülümsemek, güler gibi olmak, hafifçe gülmek.

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu
tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/30)*

*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolкуп
köpkö cañırıp kalganına bala azır özünçö cılmaydı (110/14)*

*Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine
albay cılmayıp tosıp alıшат Enenin oşol cılmayganınan (92/30)*

*Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/6)*

*Balasına degen cılmayuuusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/33)*

*Bolso da içi ezilgen cılmayuuusu közünön uçkundaп
turat (92/35)*

Cıloolo-: Dizginden tutmak, dizginlemek.

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuшат (61/34)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegeдекке badalga ildirip mala tartkan (78/29)*

Cılt ber-: Birdenbire yok olmak, görünmez olmak, gözden kaybolmak.

*Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cılt koygonun kara Emi bazarı бүтмөйүнчө (87/10)*

Cıltılda-: Parlamak, pırıldamak, ışıldamak.

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/31)*

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkende Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/34)*

*Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçügün salıp (107/27)*

*Beti ter maylanışıp cıltıldayt
Bastırmanın tübünön Müyüzdiüi maral başın körgöndö (153/25)*

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıltıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/7)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/32)*

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıltır taştarga (95/34)*

*Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çıyrığıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/7)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıltırap
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/15)*

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltırap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıltırayt (120/8)*

*Seydakmattın kelinçegi Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüüp tigi cıltıragandın ar (22/24)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir ekö (129/12)*

*Beregi Orozkul azır kırım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/29)*

Cıluu: Ilık, soğukla sıcak arası ne soğuk ne sıcak.

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/23)*

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)*

*Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek
Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)*

*Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası
ogo beter cıluudan kımılaçu ele oşonu estep bala (111/14)*

*Şaşpay ıldıylay berişti Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çıyrığıp çıkkın tokoy içine cıluuluk (139/4)*

*Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp
kayra çığıp ketti Eşik aldı een ele Cıluusu kaçkan (109/4)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap
küyüp cıluusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cıluusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cıluusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/7)*

*İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkündöçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)*

Ertemenen tayatası oygottu

Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/30)

*Akırındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cıluu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cıluu (130/20)*

*Bala kolun sunup bılçırgan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)*

*Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp
koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/35)*

Cıluu söz taap ayt-: Güzel söz, hoş söz söylemek.

*Balaga kişiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına
ıylap oturgan (38/7)*

Cımcırt: Çok sessiz, çıt yok, ıssız, تنها.

*Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/11)*

*Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/12)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/14)*

Cımı: Hepsi, bütünü, tamamı.

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/3)*

Cımıñday: Sevinçten gözü parlamak.

*Salam Bıyakta emne kılıp cürösüñ dep cımıñday
köz kıstı (117/33)*

Cımyı-: Belli etmeksizin gülmek, gülümsemek, sevinmek.

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımyıp külüp koyot (61/14)*

Cımsal: Düz, düzgün, pürüzsüz.

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/22)*

Cinden-: Delirmek, öfkeden, sinirden dellenenmek.

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dağı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/30)
Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçılup
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/8)
Kelgende cindep ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/31)
Een Körsö Bekey taeceni eri dağı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/14)*

Cin: Sinir, sinir hastalığı, rahatsız edici, hastalık derecesine varan aşırı duyarlılık.

*Kışını da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/1)
Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/32)
Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/7)
Bışı kulak bolup kalgan Cini dağı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/29)*

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/34)*

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/1)*

2. Tuhaf.

Oroz abam tuura aytat özübüz too tašta çaşasak
cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/16)

Cinine bir tiy-: Sinirine dokunmak.

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dagı çaap (81/19)*

Cinge tiy-: Sinirlerine dokunmak.

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/25)*

*Dep bıyaktagı işti taştaybızdı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/26)*

Cini karma-: Öfkelenmek, celallenmek, parlamak.

*Aman kalğanına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagıp ordunan (88/24)*

*Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/10)*

Cin kayna-: Aşırı derecede sinirlenmek, çok öfkelenmek, hiddetlenmek,
parlamak, celallenmek.

*Cini kaynap ıgat t b d  çuuldagan taandarga artta
  lp ld p kelatkan  ordu Momunga başqa k n tügönüp (87/5)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bügün emne balee körsötörün alar azırınça (98/28)*

Cini kel-: 1. Öfkelenmek, celallenmek, parlamak.

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini kele baştağıç Sogonçoğu kanabagan (37/24)*

2. Sinirlendirmek, kızdırmak, öfkelendirmek.

*Közünö urunup cinin keltirbe Menin aytkanım menen
bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdün (111/33)*

Cip: İp, iplik.

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)*

Cire-: Yararcasına, yırtarcasına ilerlemek, yol almak, yol katetmek.

*Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdüy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdüy (19/21)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)*

Kayra baştan tarttı

Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceeke (37/35)*

*Cirey dalbaktap ceeke tübünön Momunga cetip iyinden
atkip bulka tarttı (97/23)*

*Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/7)*

Cırğa-: Aşırı derecede mutlu, keyifli, neşeli, sevinçli olma.

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
İya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/4)*

*Çabalaktay töşöğündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/22)*

*Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırgalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/4)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturustu Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/16)*

*Ha ha ha lap capırt katkırıp kaldı oturgandar
Baarınan da Orozkul cırgap külüp cattı Seydakmat (162/26)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömiñ uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/2)*

*Kayda kalbagan dünüyö bir cırgaylı dedi Kökötay
(140/37)*

Cırtkıcı: Yırtıcı hayvan.

*Cetimdin carı kıldır birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)*

*Üyür tobu menen börülör kuudu artınan Bugu Ene baldarın
conuna mingizip alıp cırtkıçtardan alıp (72/18)*

Cış: Sık, gür, seyrek karşıtı.

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)*

Cıt: Koku.

Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat

Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/31)

Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güülü

cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)

Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup

salkın tübüñdö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)

Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün

süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)

Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün

kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)

Oşentti Keñ özöñdün ceeginde bırıksıgan kül

kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)

Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısıq nandin

sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/24)

Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay

çayırđın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/18)

Katınıñın şiş takası tıkıldap atırı kañılcaardı

carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/2)

Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap

tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/27)

Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet

Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/27)

Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün

kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/18)

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/2)

Dabırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda

balanın cürögü orduna keldi (119/17)

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

*Eske salçu bu cıttı bala caman köröt Birok
Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/33)*

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dağı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/15)*

*Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/28)*

*Taştap catışkan
A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)*

*Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/29)*

*Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/3)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/5)*

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıtagılap dır koyo ürküp (18/18)*

*Akmagım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/2)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cittangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cittangan (93/14)*

*Ter cittangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/15)*

Cit-: 1. Yitmek, yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañurıp cer köçmök (66/12)*

2. Gözden kaybolmak, görünmez olmak.

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/25)*

Cıttan-: Kokmak, koku yayılmak.

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

Cıtta-: 1. Koklamak, evladını sevmek.

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cıttap cürgönü emi mintip dükönçüdön ceme uksa da (31/30)*

2. Koklamak, koku almak.

*Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi
Bala tolgonup karabadı (100/17)*

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

Cıy-: 1. Toplamak, dizginlemek.

*Uşintip sözün aytıp oozun cıyıp algıça can
caktan bir ün çıktı (70/13)*

2. Biriktirmek, toplamak.

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/23)*

3. Yığmak, bir yere toplamak, üst üste koymak, biriktirmek.

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)*

4. Bir şeyi farklı kişi veya yerlerden alarak toplayıp biriktirmek.

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıyılğan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/18)*

Cıyırken-: 1. Beğenmemek, tasvip etmemek, nefret etmek.

*Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
cıyırkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/6)*

2. İğrenmek, tiksirmek, midesi bulanmak.

*Mülcüingön kuu sööktördü boş çaraga taştap çatışkanın
argasız ugup bala cıyırkenip cattı (159/10)*

Cıyırma-otuz: Yirmi-otuz.

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)*

Cıynaştır-: Derleyip toplamak, evin içini düzenlemek.

*Da kayra cumdu Taenesi üydö çok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/36)*

Cıyrıl-: 1. Tiksinme, iğrenme, korkma durumunda irkilmek, titremek, ürpermek, tüyleri diken diken olmak.

*Muzdak alakanın beşenesine basıp turgan eken
Bala içirkenip cıyrıla kaldı (135/26)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooştön aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/29)*

2. Büzülmek, büzüşmek, düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışik ve katlanmalar oluşmak.

*Muzdagın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/21)*

Cıyrı-: Buruşturmak, buruşuk duruma getirmek.

*Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbegendey boldı Karmüşökçö moyunun cıyrıp (145/34)*

Cöcö: Cıvcıv, tavuğun veya diğer tüm kanatlı hayvanların yavrusu.

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/22)*

Cogol-: 1. Kaybolmak, görünür olmaktan çıkmak, görünmez olmak.

*Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/15)*

*Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölükö karaanıñ öçsün Cogol (161/16)*

*Körünbö a körö maraldar menen koşo cogol
Ha ha ha (164/3)*

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/34)*

*Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)*

*Uşul albasañ cogol közüñ körünböy dep kuup
cibergeñ Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/35)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñ körböyün Ket (99/22)*

*Emne bayagı dep Orozkul obdula bakırdı
Cogol deym (99/28)*

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/24)*

*Bizdin cer munday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (161/7)*

*Bar Orozkul çıktı
Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/6)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)*

2. Yok olmak, kaybolmak, sayısı tükenmek.

*Makulugun emne kılsak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer cok Cogolgula (76/8)*

Cogorku: Yüksek, yukarı.

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/2)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/1)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camungan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

*Maraldar oşo күнү erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/2)*

*Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/28)*

*Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/14)*

Karaylı

Karool döbönün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/10)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıı sürüp kayra oturat çıday (153/21)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)*

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/23)*

*Turgandar koomaylana közdörüñ ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/1)*

Cok: 1. Kor, iyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası; mecaz olarak büyük acı, üzüntü.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)*

2. Yok, bulunmayan, mevcut olmayan (*nesne, kimse vb.*); “var” karşıtı

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Etegin kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/9)*

*Künü bütküçö kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganıç
sözdör menen sögüp catkanın tığını cok kulagı (59/22)*

*Bilbeysiñbi
Cok şıragım munday gacayıp estigen cokmın (115/8)*

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/23)*

*Taene baştıdı Akçası cok kuru alakanga mal kelebi
Bekey taece bolso eri cokto baaluu buyum alışka batına (23/14)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu cok kol baştıgın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/34)*

*Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön coksuñbu (150/20)*

*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköö (103/32)*

*Çımır denesi cok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)*

*Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)*

Anın tumoolop kalganın eç kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara çok ele (109/18)

Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat bütköndöy uçup barıp öyüzgö tüştü Tüşkön çok (110/20)

Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/15)

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu çok Şofyuru çaş soldat (114/20)

Mektebinde okıganmın
Cok kimdin balası bolosuñ deym (115/12)

Madeniyetsiz kisi goy
Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)

Bala andan kabarı çok kabarlulu bolup işi emne
Alepe celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/9)

Pogonu çok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)

Etip Boroşo körgön çok beleñ Bul emnesi dep
Bul kış tüştü degeni (119/7)

Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun
dayını çok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/26)

Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/19)

Emes birok oñtoyu çok tar kısıқта ce çukul buruluştá
opurtalduu cük (124/27)

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
çok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/34)

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)

Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı Boroondun
basılar türü çok (127/12)

*Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/15)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/26)*

*Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger
türü cok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/18)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan coksunbu dese kantet (139/25)*

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdüy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagıñ cok Ali aldıma (140/10)*

*Turgan postu dele cok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/13)*

*Bayatan beri çette bücüörp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)*

*Zaarluu kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/28)*

*Cok A tentip kelip kalğanına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/29)*

*Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir
menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/13)*

*Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/8)*

*Kişi cok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/35)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)*

*Tamak içesiñbi
Cok içpeym Catam (156/34)*

Kiyinip közdörünün aldındaki kögalası menen
maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)

Orozkul anı karap koygon çok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/9)

Cansooga öltürbösoñ eken Artımda kalar tuyagım
çok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da çok (160/36)

Kızdan da çok mende (160/37)

Saldı Tayatası oturgandardın katarında çok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/31)

Iylap turdu buldurap süylöp turdu
Çok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/24)

Catat Başka eç kim çok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/35)

Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/32)

Balanın at koybogon taşı çok Dagı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkan köödönü buurul conu (19/13)

Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da çok emes Misalı kök koko tiken (19/34)

Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güülü
çok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)

Oşentip koşulup oynoor kurbusu çok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/29)

Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
çok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/8)

Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası çok oşol üçün (23/16)

Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/13)

Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/12)

Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayrıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/14)

Cok debe boluş kerek dedi dükönçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)

Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)

Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)

Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can cok El anı elpek Momun (25/30)

Baası keter bele anın sıñarı Momundun ak köñöldüğün
baalagan eç kim cok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)

Cok ele go anı oylop bala kısındı
Mına uşintip turgançaktı tayatası çıga keldi (25/23)

Caman çıkması cok bele dep kalsa Momun
terikpeyt (26/33)

Bu turmuşta Momundun kolunan kelbegen iş cok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/13)

Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda cok bir artıkcılığı (28/22)

Kataaldığı cok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñöldün (28/3)

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/2)

Ce mobureki but maşineni biröö ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/8)

Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)

*Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol
üçün caş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/22)*

*Keçke oynoor teñtuşu çok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp alğan Azır (35/11)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralğan uulu çok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başqa (37/15)*

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/5)*

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu çok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
çok dedi kitep kabına Kel emi eköbüzdün mektebibizdi (40/2)*

*Teñtuşu çok capadan calgız Uşintip çañıra berseñiz
balanın esi çıkpaybı (45/9)*

*Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep
oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayımsız (46/29)*

*Közü çok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö çok tögörüktün dört burçun kırırsa da tabılbayt (50/32)*

*Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıldır
dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü çok (52/34)*

*Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/3)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/22)*

*Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)*

*Kolunda kuralı çok Katını canında bolso birpırata
sabap kalmak ele al dağı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)*

*Emi açuusun kimden çigarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını çok Taandardı kırayın dese (87/14)*

*Kamaarabay zıñğırayt cakında kış kelet
anda dele çıyrığıp koyboy tüyşüğü çok kar camınıp (89/30)*

*Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi çok eçtemege tiyeşesi çok eç kimge (89/26)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

*Baarınan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda çok kelesoo (90/6)*

*Sakalıñ çok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me
Attın çılburın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/35)*

*Saga emne çok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/5)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
çok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/4)*

*Cok ecey nan berdi
Emne unçukpaysıñ (100/13)*

*Uşul korgop aları çok cetile elek bala
ekenin oyloğu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/3)*

*Saga tiyeşesi çok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon çok Eköö (103/31)*

*İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunın çok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/34)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Emne meni çakırıp atışabı
Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/2)*

*Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/23)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)*

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

*Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/30)*

*Da kayra cumdu Taenesi üydö cok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/35)*

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/30)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)*

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)*

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/14)*

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)*

*Anı Karişkır cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/13)*

*Bizdin San Taştagı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Cok bolup baratkan tura (58/2)*

Koygusu cok Emne minçalık ak köñül bular Orozkulday (60/37)

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı cok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/1)*

*Cetip kelip kırıgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar cok aga eceden dayın cok (67/22)*

*Ün kaldı Kibir etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/6)*

*Makulugun emne kıl sak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer cok Cogolgula (76/8)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külkügö ıkşıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/1)*

*Orozkuldun balası cok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/25)*

*Baldarı cektugu dep dagı aytat Uşintip
ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/29)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kaliñ eli cok
ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kaliñ eli cok
ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)*

*Cok tübölük atı öçsün Bar Mayrık Çaar Cezkempir
buyruktu atkar (69/19)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/23)*

*Tegerekte can adam cok Orozkul oşonu bilip
ayttı (79/21)*

3. Ya, ya da veya anlamlarında kullanılır.

*Adam cok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/23)*

*Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

Cok-cok: Hayır-hayır

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/33)*

Cökö: Ağaç gövdesinin katmanları, gövde özü.

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkөн
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)*

Cokto-: Yoklamak, kontrol etmek.

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/31)*

*Alat Körünbösөн coktop turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/9)
Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/20)*

Coktuk: Yokluk, olmama, bulunmama veya yetersiz olma.

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/14)*

Coktun conu katuu: Fakirin sırtı pek.

*A canağı akça balaketiñ kurusun cokatun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/33)*

Col: 1. Yol.

Isık Köldün cakasına baştalğan araba col kapçıgay (17/27)

*Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/36)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/1)*

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kibir etkendin (18/8)*

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/17)*

*Cay alıp oturçu kiçine
Coldo kelatıp butun kokustatıp albadı (120/19)*

Koko kün sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttagı beleştin
beri eñkeyiştin kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)*

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/8)*

*Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)*

*Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)*

Al ala goy Meni coldon karmaba
Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek degen (25/7)
Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/15)
Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/7)
Kelgende cindep ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)
Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)
Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıkandarga okşop maşineler (39/29)
Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/37)
Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)
Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/16)
Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/9)
Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/17)
Colu örüştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarmin (55/1)
Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/32)
Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)
Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü
Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/2)

Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/4)

Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)

Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin
tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/1)

Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüüp rayondun çolunda (81/32)

A körö aman soo cetkirip alışsa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdu kontorunun tübünön ötöt (86/33)

Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/20)

Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)

Kuday iraa körböptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/10)

Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/32)

Col een kele berişti da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/21)

Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)

Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çıgıştı Oşerge saal toktodu Alar dağı kılçayıp (108/23)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)

Almak elek dep kuday calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)

Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/35)

Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra
kürkürotüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)

Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)

Kayda kaldı berki coldoşturuñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/22)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)

Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/3)

Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/22)

Biri Birok col ceegindegi arıkka oodarıp (123/37)

Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıgarıp (124/20)

Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/24)

Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)

Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/2)

Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)

Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/19)

Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/2)

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/34)

*Al özüin canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)*

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/21)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/4)*

*Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/10)*

*Kulubek bayke deyt bala Aldıbizda Müyüzdüü
Bugu Ene col baştap baratat Koyçu (132/28)*

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/14)*

*Baarı sıylayt eken
Şofyorlor dağı bir colu koştostu Anan maşineler (132/4)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin coluna dep arnap çalganı
tegin bele (132/23)*

*Cetpey artta kalat Birok aldındağı karañğı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/28)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/13)*

*Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/35)*

*Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap
kaday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/18)*

*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/12)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkösüp dal oşo künü kabilasıñ (141/19)*

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/8)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/34)*

*Kördüñbü bizdin abışkanı dalay cigit coldo
kalat (158/35)*

*Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganiñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganiñda (166/9)*

*Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköñör cönöp
bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/16)*

2. Yol, imkân, mümkünlük.

*Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)*

*Zaarlui kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/28)*

3. Yol, karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarık.

*Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birook adatınca (32/34)*

4. Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem, yol, yordam.

*Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)*

Col başta-: Önderlik etmek, liderlik yapmak.

*Berdi Kacırhuu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/17)*

Col bolsun: 1. Yolunuz açık olsun.

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/2)
Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy
aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/26)
Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/18)
Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/22)
Dep opuruldu al kaynatasına
Karıya kişige katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/20)*

2. mec. “Bu da ne demek? Yeri mi? Zamanı mı? Uygun mu?” Anlamlarında.

*Koygonuñuzga col bolsun dep Kökötöy kısıngan çaldın
aylasın tügöttü (158/27)*

Can bol-: Canı kurtulmak.

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö.
Kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/29)
Tepsep cürgön çağımda senin bar tüüşüğüñ moynumda
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)
Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettiü can bolso ustundu (95/3)
Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)*

Col corgo: Koşarcasına hızlı yürüme.

*Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/23)*

Col cosun: Yol yordam.

*Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/30)*

Col cür-: Yolculuk etmek, yol katetmek, seyahat etmek.

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*
*Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt
Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/14)*

Col kara-: Gözü yolda kalmak, yolunu gözlemek.

*Col karap közünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)*
*Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan
da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/5)*

Col tos-: Yol kesmek.

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

Colbors: Kaplan.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/11)*

Coldoş: Yoldaş.

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)*

Bu düynödö ne kızık

Coldoştör (150/2)

*Kayda kaldı berki coldoştörüñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/21)*

Kempir çal bir oozdon

Oy silerdi arañ taptık Dagı ceti coldoşubuz (120/16)

Colduu bol-: Sessiz kalmak.

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/18)*

Colduu: Şanslı, talihli, kısmetli, nasipli.

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep düköñçünün (29/15)*

Colgo sal-: Çaresini, çıkar yolunu bulup bir şekilde kurtulmak, rahatlamak.

*Santümön maldı aydap kolgo iliner düniyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/12)*

Colku: Bu seferki, bu kezki, bu defaki.

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/18)*

Cölö-: 1. Destek, dayanak, yardımcı olmak.

Catıp kaldı

At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/36)

2. Diklemesine dayamak, dayayıp bırakmak, yaslamak, kaldırmak.

Tura Azır kördüñbü dep alaktagan Momun Orozkuldu

süyöp cölöp turguzdu (88/22)

Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütiün sızıltıp

Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/23)

Colo-: Yaklaşmak, yakınlaşmak, karışmak.

Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine

Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)

Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt

Balaga kalganda şıralcındın dağı bir artıkça dosçulugu (20/21)

Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi

Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/2)

Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken

Ce keçee künkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/23)

Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger türü cok

Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)

Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken

Ce keçee künkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/24)

Colooçu: Yolcu.

Cürüştüü at colooçunun ermegi

Momun azır balanın kısa alingan keçiçe çaçın (100/35)

Cölöp-tayap: 1. Yardım edip yaslanmak.

*Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ cırın bolçuday kagat (127/5)*

2. Diklemesine dayama, yaslama.

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)*

Cölöp-tayap: Diklemesine dayama yaslama.

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/5)*

Colu: Kez, kere, defa, sefer.

*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)*

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/28)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/12)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)*

*Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/1)*

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)*

*Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/27)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/8)*

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündöğü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül döñgül (130/3)*

*Karañğı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colu da unçukpadı (134/28)*

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/18)*

Coluk-: 1. Karşılaşmak, rastlamak, rast gelmek, tesadüf etmek.

*Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor
menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/16)*

*Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/14)*

*Sekirip oynop süzmök Añğıça aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/12)*

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/23)*

*Birinen sala biri coluktu
Bala alarga eçteme aytpadı Aytkan (106/35)*

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/32)*

*Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin
bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/35)*

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/18)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/2)*

Bolup colukkandarın ayt kokus tabışıpay kalsa emne (121/37)

2. Bir şeyle yüz yüze, karşı karşıya gelmek, rastlamak, uğramak, yakalanmak.

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkösüp dal oşo küni kabılasıñ (141/19)*

Colun coldo-: İşi, görevi, misyonu devralıp devam ettirmek, yolunda gitmek, yolunu takip etmek, izinden yürümek.

*Körüniün başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/20)*

Comok: 1. Masal.

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/15)*

*Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/17)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özüñ Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/7)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/19)*

*Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü
Bugu Enenin bayanın kayra baştağ Aytkan comoguna (101/30)*

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/30)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/19)*

*Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştadıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/35)*

*Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)*

2. Masal, efsane, destan, halk hikayesi.

Bu balanın eki comogu bolo turgan.

Biri can Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan (17/1)

Eki comogunun biri da kalbadı.

Kep orolu uşunda (17/3)

Kaldı Dağı süylöşüp kitep kabı bile elek.

Öz comogun aytıp bergisi keldi ele (35/35)

Tayatam comok aytıp oturganda men uşunun baarın oyloy oturam.

Comoktu uzak aytat tayatam (56/10)

Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot.

Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/26)

İt bolup kalgan eken Kızık comok beken ata.

Tayatamın comogu köp (57/16)

Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam.

Bilbegeni küñöögö batat (57/19)

Ata Tayatam aytat go comok emey ele.

Çın bolgon deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da (57/21)

Degen comogu da tamam boldu.

Emi üygö kaytuudan başka arga cok (58/29)

Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot.

Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/10)

Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi.

Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü (58/15)

Ayınan Bütün keçe da oşol comoktu.

Ayabay ukkusı keldi (62/34)

Seni gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday.

Bu comok cın (63/8)

Bolgon deyt tayatam.

Oşentip Bul comok ezelki okuya (63/10)

Baykap Momun ilgerkinin comogun.

Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın kayra baştıdı (101/29)

Comoktu bala dalay ukkan.

Çoñ ölkönün tört burçunan el çoğuldu deyt (123/15)

Kılsın deyt.

Anda maga bay manaptın comogun aytpagın (162/17)

3. Hikâye, halk arasında anlatılan şeyler.

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü

Bugu Ene tuurasındaki özü cakşı körgön comoktun (62 32)

Comok ayt-: Masal, efsane, hikâye anlatmak.

Tayatam comok aytip oturganda men uşunun baarın oyloy oturam.

Comoktu uzak aytat tayatam (56/9)

Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi.

Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/2)

Tayatam maga comok aytip beret.

Sırt kapkarañğı muz carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/21)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen tirüülöy cetim neberesi üçün.

Özü kündö comoktop aytip (165/6)

Comoktop-coktop: Toplanmak.

*Kızga aytsa kelbetiň bugu kelbersip dep kız cigitke aytıp.
Comoktop coktop kalgan el tuulat (77/6)*

Cön: 1. Bir şeyin yolu yordamı, kuralı, çıkar yolu.

*Urarın kудay билет Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kaçça küybögün (18/23)*

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/13)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)*

*Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dağı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/3)*

2. Büyük, ulu.

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıf catat (130/8)*

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/22)*

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/21)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/27)*

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/15)*

*Eki sanın şak çaap aldı da çoñ
şıpırgını kötörüp (43/37)*

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/4)*

*Iyya ata Kiyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kışuusun kandırıp karaçı deyt (54/23)*

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırırap (59/15)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/30)*

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/15)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)*

*Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/36)*

*Uşu baldardı emizip bagıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/36)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)*

*Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/36)*

*Andaylarga kızmatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/35)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)*

*Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/8)*

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılگیرıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpaby (85/33)*

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/30)*

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/1)*

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüingönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/10)*

*Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közüñ cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/11)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/17)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/25)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/1)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)*

*Cañırttı Çoñ bugunun dabişı suu üstünön tolkup
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)*

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/25)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/12)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/19)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)*

*Kalıñ eken Ariştuu çoñ cigitter menen katar basış
kıyın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)*

*Maraldar oşo küñü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaške bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/2)*

*Maraldar oşo küñü erte menen suuga tüştü
Kün çoñ şaške bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/1)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalıшат
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/25)*

*Kelib asıшат
Çoñ kir cuugan küñdö bala da cakşı körör ele (151/18)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)*

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö etti
buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/1)*

3. Sessiz sakin, doğru düzgün, uygun.

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele küñdö suuga (42/8)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırdıuu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)*

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)*

4. Ahvali, durumu, şartı.

*İştin cönün ayttırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/15)*

5. Soyu sopu, nesebi, aslı nesli.

*Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündöğü (57/18)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/8)*

Con: 1. Sırt, bel.

*Balanın at koybogon taşı cok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/14)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/20)*

*Üyür tobu menen börülör kuudu artınan Bugu Ene baldarın
conuna mingizip alıp cırtkıçtardan alıp (72/18)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/16)*

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettiüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)*

*Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan kelem
dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/6)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/5)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt
altı ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)*

2. Dağın sırtı, beli.

*Condordun çöbiün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/5)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/25)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/32)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cılıtır condoru açılıp (77/32)*

Cönö-: 1. Yönelmek, belirli bir yöne doğru yürümek, gitmek, yola koyulmak.

*Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın
oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/14)*

*Taştardan bult sekirip agımgı tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/22)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)*

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/22)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/8)*

*Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/33)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/23)*

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/26)*

*Canaşa bassa Eköübüz kinogo cönösök
eldi kak carıp (82/37)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabişı töböğö bir koygondoy (106/15)*

*Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköönör cönöp
bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/15)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun çaşırıp (44/1)*

*Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap
dağı cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/14)*

*Etpesten dağı köndü Attı çıgarganda Momun çılbirdan
cetelep cönödü (97/8)*

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga
cönödü Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/17)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga
cönödü Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/5)*

*Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp
cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/10)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)*

*Ceeğindeki buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/4)*

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)*
*Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/18)*

2. Yola çıkmak.

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/7)*
*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)*
*Şaşkanda bu tik betten añkildek atıp
cönömökpü (94/37)*
*Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/25)*

3. (Taşıt ya da binekle) İlerlemek, hareket etmek.

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü
Terezelerdin tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*
*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö
dal suuga kirerde dağı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

Cön cat-: Hiçbir iş yapmaksızın yan gelip yatmak.

*Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/8)*

Cön ele: 1. Öylesine, aşırı bir biçimde, fazla, o kadar çok, o derece.

*Bolboso cabam Akçañ barbı
Dükönçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/12)*

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/4)*

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/33)*

2. Öylesine, önemsizce, basitçe, hiçbir iş yapmaksızın.

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/31)*

*Momundun cıldızı tüştü
Cön ele oozuma kelgenin aytıp koydum da dedi (80/2)*

*Kıyabında al cön ele ıntızarlıktan bekerlikten
kelatkanday A çınında abışkanın kayra kaçır (139/33)*

*Bala bakırañar çoñoyup catabí dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/14)*

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/5)*

Cön ele koy-: Bırakmak, boş verip hiçbir şey yapmamak.

*Koyuştu
Bala tiştenip kıymılsız cattı Al cürögü aylangandan (159/23)*

Cön koy: Boşver.

*Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy değen (51/10)*

Condon-: 1. Şışmek, kabarmak.

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)*

2. Kabarmak, şişmek, su toplamak.

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)*

3. Dağın sırtı, dağın beli boyunca yürümek, yol almak.

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/3)*

Cöndüü: Uygun, yerinde.

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/34)*

Cöngö sal-: Düzeltmek, düzenlemek, düzene sokmak.

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/2)*

Con-: Yontmak, biçerek, keserek, oyarak düzenlemek.

*Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)*

Conup-cışıp: Yontmak.

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/22)*

Coo: 1. Düşman.

*Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştışup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/36)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/1)*

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/1)*

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)*

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/28)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Ün kaldı Kıdır etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/6)*

*Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/7)*

*Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/8)*

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/30)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)*

Dep suranıp ala ketkile dep calınıp coo artınan (67/37)

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)*

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırgız tilin
baamdap bul eköo kırılğan kırgız tukumu ekenin taanıdı (68/29)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/21)*

*Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdiü Ene sırtınan (74/9)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/36)*

*Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kaday ant bergenin Seydakmat (121/32)*

*Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)*

2. mec. su.

*Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)*

3. Savaş.

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi
Coodon tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/5)
Belendep azır sööktü alıp çıkkanda
kadimki coogo kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp
(66/7)*

Cöö: Yaya, yürüyerek giden kimse.

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/14)*

*Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge
Cöö cetpeybiz Maşinelerdi da taştap kete albaybız (126/23)*

*Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo
cöö ele cetip barabız Baldar makul boldu Anda emese (126/27)*

*Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö çaş tegerenip cetimsirey (130/33)*

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kıbır etkendin (18/8)*

Coob: Cevap, yanıt, bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık.

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/5)*

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayırdı
Akşam çok ele aba dep başın çaykadı (24/13)*

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/28)*

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/11)*

*Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp
Minday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/32)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı
Kaytarar coobu çok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/3)*

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö albadı
Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/2)*

*Sayın zaarkana baştadı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)*

*Bala coopton duduktandı
Apasının cayın aytuudan kıynalçu (24/33)*

Cooker: Savaşçı, asker.

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/14)*

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/13)*

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan
cookerçilik zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/29)*

*Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın
baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)*

Coola-: Savaşmak.

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/19)*

Coon: Kalın, yoğun.

*Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/15)*

Coop ber-: Yanıt vermek, cevap vermek.

*Abışka tuncurap coop kaytarbadı
Cadaganday kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/23)
Uşu kebetesin külö karap dükönçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysaldıu birok köpös kelatkanda (29/23)
Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz
Bildinbi dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/29)
Uşunu aytıp esi çıkkın bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/34)*

Coop kayt-: Yanıt vermek, cevap vermek.

*Oşol coop kaytarat
Biz kırgızbiz İlgeri uşu tegerektegi mancuular (123/23)
Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/24)
Bugı Ene eçteme coop kaytarbadı
Oşondo bala kiyimin (110/37)*

Cooş: Sessiz sakın, mülayim, iyi huylu.

*Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyliğışpegen
minday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/20)*

*Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın caşıra albadı (144/9)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

Cooşu-: Sessiz sakın, uysal, mülayim, iyi huylu olmak.

*Dep kempir kayra başınan tüştü
Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/6)*

Cörmölö-: Yavaş hareket ederek ilerlemek, sürünmek, emeklemek.

*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/10)*

*Ketkeni turuşat Çal multıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/34)*

*Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam
Multıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/32)*

Cort-: Yer yer dolaşmak, gezmek.

*Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/33)*

Coru-: Yormak, yorumlamak, düş yormak, rüya yormak.

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)*

Corugu kurusun: Adeti batsın.

*İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/19)*

Coruk: 1. Karakter, davranış, ayırt edici nitelik, tarz.

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/23)*

2. Kötü davranış.

*Al Bu könümüñ coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/29)*

Coruş-: Yormak, yorumlamak, düş yormak, rüya yormak.

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/17)*

Coşolon-: Kızarmak, kan rengini almak.

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıtışkan door (64/5)*

Cosun: Toplumda genel kabul gören kurallar, gelenek.

*Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin
tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/1)*

Cötöl-: Öksürmek.

*Tilek aytıñız içip ciberele
Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/20)*

Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt

Mına oşondo kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/21)

Cubat-: Teselli etmek.

Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu

Koluñdu karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/34)

Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul

Bir cark etip calp öčkön çagılganday caşap öttüñ (166/27)

Çagılgandı Kök Teñir çagat

Kök tübölüktüü Menin köñül cubatarım uşul (166/30)

Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir dandagı

tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/31)

Cubarımbek: Çocuklara ya da gençlere “Yaşama, öl!” Anlamında kargış.

Turgandan beter daana ugup catti

Ölüğündü gana köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/18)

Elden murun bala tuup bagıp östürböysüñbü

balanın kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarımbekti tigi (45/14)

Cüdö-: Bezmek, bıkip usanmak, perişan bir vaziyette olmak.

Abıška ontop kaptalına oodarıldı

Mas kebetesi ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/26)

Cüdödü

İki işene koyçuñ men ekem go abıška Al kuu (30/9)

Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun

közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/35)

Tüyşüğü cüdötkön da

Bala canında tıp tıp basat (99/37)

Cügön: Dizgin, yuların bağlandığı başlık.

*Bu turmušta Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)*

Cügün-: Rüzgârla eğilmek (ağaçlar, otlar).

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret (21/28)*

Cügür-: 1. Koşmak, hızla gitmek.

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)*

*İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütküñsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)*

*Kaşatın karmagan boydon kursagın salañdatıp
kelteñ kelteñ cügürö karañgıga kire kaçtı (161/10)*

*Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/9)*

*Cetpedi coldo kala beret oşentse da it
canaşa cügürsö köñüldüü bolor ele (25/18)*

*Baldar çañ artınan cügürdü
Közdörünön salaa salaa caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı
(67/31)*

*Uşerden añkildek atıp
cügürgön boydon cetip barıp (90/37)*

2. Koşturmak, çabalamak, uğraşmak.

Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup

kömüsködö nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/13)

Bilet güldördün bul önörün

*Erteñ menen çirmooktu boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna
(20/14)*

3. Koşmak, hız, sürat yapmak, hızlı koşmak, koşturmak.

Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup

erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/31)

Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap

tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/5)

Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında

barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)

İtin izdep kaldı İtin koştup maşinenin artınan

bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)

Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ

Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday

beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)

Satıp berdi Men okuuga baram

Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/4)

Anan dagı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm

Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/20)

Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala

cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)

Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp

kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)

Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup

bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)

Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen
şasa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/34)

Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/25)

Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon
kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/27)

Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)

Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/18)

Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)

Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/32)

Cük: Yök.

Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep dükönçünün (29/15)

Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)

Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/4)

Uşu kebetesin külö karap dükönçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birok köpös kelatkanda (29/24)

Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/28)

Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)

Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/11)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/14)

Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıbilcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/26)

Emes birook oñtoyu çok tar kısıkta ce çukul buruluşta
opurtalduu cük (124/28)

Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/5)

Cok kelerki cılga kalğanı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/20)

Cüktö-: 1. Yüklemek, bir işi başkasının üzerine yıkmak.

Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)

Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/14)

Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dağı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/3)

Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/18)

Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/24)

Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü çok Uluu başımdı (137/25)

Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/21)

Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)

2. Yükleme, binek hayvanının sırtına bir şeyler yüklemek.

Ekiden oturup barat Alar çöp cüktöçü

cardamçılar go kıyazı (117/15)

Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp

ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/6)

Cul-: 1. Yolmak, çekip koparmak, sökmek.

Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman

culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/6)

Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen

culup bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/35)

Eköo betme bet entige dem alıp turuştu

Orozkul kaynatasının iyinindegi ötüktü culup (97/26)

Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbi

Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/6)

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga

bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)

2. Sözüñü kesmek.

Çamdagıla dep tamagım ayrılığa kıykırıp atam

birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)

3. Zor kullanarak başkasına ait bir şeyi almak, elde etmek.

Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin

kiydi Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/11)

Culup: Yudum.

Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan

bir culup aldı da kayra saldı (157/12)

Culkun-: 1. Dizginlenememek, atılmak, hızlı ve hırçın bir şekilde koşturmak.

Bas

Orozkul anı süyröy tarttı Birok Momun culkunup (98/4)

2. Öfkeyle saldırmak, atılmak, kapışmak.

Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu

Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/32)

3. Sertçe hareket ederek öne doğru atılmak, fırlamak, birden bir davranışta bulunmak.

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka

kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)

Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu

Alabaş culkunat birook caydak atka balanı uruntpayın (100/20)

Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun

saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/23)

Cülcüy-: Kısılmak, kısık, hafifçe aralanmış, yumulmuş olmak, görünmek (göz).

Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön

közdörü İya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/7)

Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan

cülcüygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)

Culmala-: 1. Çekmek, yolmak, koparmak, didiklemek, sökmeye çalışmak.

Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi

ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/26)

Al balanı culmalap eegindegi kılkan tüğü menen saygılaştırıp

öpkölöy ketti (150/17)

2.Kapışmak, kavga etmek.

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/21)*

Culun-: Bulunduğu yerden ileri doğru atılmak, fırlamak, ilerlemek.

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/18)*

Cuma: Gün adı.

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)
Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)*

Cumala-: 1. Yuvarlanmak.

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy
albay kolun tittirıp dalbasalap catıp kaldı Mina (88/3)*

2. Yumru, yuvarlak, toparlak.

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey düynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/8)*

Cum-: Yummak, gözleri kapatmak.

*Da kayra cumdu Taenesi üydö cok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/35)
Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

*Közün çilk cumup calgızdığınan unut kalganınan
alaksıp бүгүнкү көргөнүн kayra көргüsü keldi (109/29)*

*Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar
Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçıldata çaynap (159/5)*

*Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/2)*

*Kalbadı birook ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/8)*

Cumşa-: 1. İşe, çalışmaya göndermek, bir iş için yollamak.

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/32)*

*Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alıstağı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/20)*

2. Göndermek.

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/11)*

3. İş buyurmak, iş yaptırmak, çalıştırmak.

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/15)*

Cumşak: Yumuşak, dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karşıtı.

*Kalgan
Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/24)*

Cumşart-: Yumuşamak, sakinleşmek, kızgınlığı geçmek.

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)*

Cumuluu: Kapalı.

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)*

Cumur: Kırkbayır, geviş getiren hayvanların iškembesindeki bölüm.

*Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan
arı aldagaçan ötüp ketken (86/27)*

*Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/22)*

Cumurtka: Yumurta, kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi.

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/30)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/24)*

Cumuru: Yumru.

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/10)*

Cumuş: 1. İş, bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

*Karayaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyligişpegen
minday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/20)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo küni Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/26)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele geçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/2)*

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)*

*Kalat Sovhoz küniündük cumuştarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/5)*

*Cumuşu bolso kerek
Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/21)*

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalganın körsö Kuup (33/8)*

*Bolgondo mintip Orozkul dagı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/32)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü İya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)*

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalganın körsö Kuup (33/7)*

2. İş, birinden istenen hizmet veya birine verilen görev.

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/19)*

*Anan Momun çal soğuş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat (123/13)*

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*
*Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütpöyt (149/14)*

Cün: 1. Yün, yünden yapılmış, içeriğinde yün bulunan.

*Alakan dagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtip oturgan kempirge çeyin körünöt (40/6)*

2. Hayvanların yünü, kılı, tüyü.

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

Cupunu tili: Mec: Dedikodu.

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papoçka mamochkalap (83/9)*

Cür-: 1. Yürümek, adım atarak ilerlemek, gitmek.

*Berip anan dagı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarak cürböysüñ aerde E karañgılık (82/22)*

Bar Orozkul çıktı

Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/6)

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştu

Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/20)

Seydakmattın kelinçeği Gülcamal cüröt maalına

cete elek kızın kötörüp tigi cıtıragandın ar (22/23)

Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü

Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/2)

*Süylöp birde küñk mñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/23)*

*Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu Bugu Eneni
eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)*

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanı (157/28)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kaday sonun bolor ele Köpçülükün
arası kızı kken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

*Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö çaş tegerenip cetimsirey (130/33)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/29)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıılçıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/25)*

*Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo cöö
ele cetip barabız Baldar makul boldu Anda emese (126/27)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/15)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/25)*

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/36)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)*

*Kıykırışıp birdemeni talaşıp cañkıldaşıp
cürgönü (141/36)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kaday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/25)*

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çıgışat Abay (124/24)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cılıusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/19)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/36)*

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/6)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/16)*

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)*

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı
Tün katıp cürgön bu kanday kişiler bolup ketti (119/32)*

*Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)*

*Cerge bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/27)*

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/1)*

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/31)*

*Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)*

*Dep Bugu Ene cebege cetkirbey kaçtı
Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/24)*

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/2)*

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşip taysaŋa es alıp toktoştı (80/5)*

Gana baratam tüyşük tartıp Tıyakta şaardagılar cürsö (89/37)

*Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)*

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)*

*Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dagı
cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturdu (68/14)*

*Ak sütü menen bağıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/5)*

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee künü (72/16)*

*E kaysı birin aytasıñ
Eköo cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)*

*Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/9)*

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*

*Eköo oşentip unçuğuşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birook caydak atka balanı uruntpayın (100/19)*

*Bışkırap koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)*

*Cür azır ele canağı sen körgön cerge baralı Men da
köröyünçü (102/37)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/1)*

Atam turba degen

Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Kündö (150/30)

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat

Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/36)

Ata cür üygö barabız Cür ata (164/37)

Kalempir aldıñbı Cür anda Eköñördün caraşkaniñarga (147/37)

Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp

sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)

Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli Bolboso

buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/21)

Senin kızıñdı kim katın kılıp alıp cürmök

deyt kempiri (51/21)

Tüşküdüy bolso kuday betin körsötpö Keede köpkö tultuyup

unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/32)

Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımdın

orduna bala izdep cüröm (70/34)

Umay Enemin siler menen tübölükkö birge cüröm

Oşentip kırılğan kırıgızdan kalgan uul bala kız (73/7)

Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp

cüröm Anan kalsa mobu taandardıki öttü eneñdi (83/24)

Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden

eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)

Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan

cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/22)

Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp

ar kaçan aytkanda bir üşkürip bir ıylap keede (62/35)

Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay

albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/30)

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/29)*

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)*

*Antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Sen emne menin közüümü tazalay albay cürösüñbü (79/18)*

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/27)*

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/17)*

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı cok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/1)*

*Bücüröp
Anda oozuña karap süylöp cürgün (80/4)*

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/24)*

2. Gezinmek, dolaşmak.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)*

*Cutup alganı andan kızık Suktugu
da börünün suktugunun tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/22)*

*Tayatası gana cakşı it tabılgañça dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/14)*

*Miñ san maral cürçü eken
Balanın taarınıçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/27)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdin
tokoyunda cürdü (73/14)*

*Taandar dele tıñç albay çuuldap töbödö cürdü
Kaliñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/9)*

*Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/22)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/18)*

*Töbösi kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/6)*

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/23)*

*Böcöñdöp cürgönü cürgön
Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/15)*

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)*

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/23)*

*Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/17)*

*Zaarluu kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/27)*

*Böcöñdöp cürgönü cürgön
Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/15)*

*Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/22)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)*

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

Catat Kızı kolunan tüspögön Gülcamal baykuş

aligiçe otop bütö albay cüröt (33/28)

Köbük agınga boy urat Suu astında köziin cumbayt

Antkeni balıktar suuda köziin açıp cüröt emespi A (42/32)

Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör

cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/22)

Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör

cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)

Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin

kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/16)

Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet

emespi köñülünö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/27)

Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır

Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/29)

Cumuşu bolso kerek

Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/22)

Boldu eken Emne kılıp cüröt

Sırttagı ündördü tıñşap bala tayatasın kütüp (148/15)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı

tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/8)

Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı

Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/20)

Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga

kim aytıp cüröt Uşu kartımaktığıñ üçün ceym (56/28)

Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz

ugat Baarınan da balanın canı açıganı tayatası (60/3)

Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar

menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/20)

Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko

uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştıgın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)*

*Taşardan bult sekirip agımgı tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/22)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)*

3. Çalışmak, iş yapmak.

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/4)*

*Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/25)*

4. Hareket etmek.

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırıp keede beeler okuranıp (54/1)*

*Kişi cüröt dedi taenesi
Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/29)*

5. Yürütölmek, yapılmak, gerçekleştirilmek.

*Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/26)*

*Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/18)*

6. Bir yerde yaşamak, bulunmak, durmak, zaman geçirmek.

*Cürdüñ ele Bar biro kızıñı üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külgüdöy Anan keçinde turp eterge alı kalbay beli (42/19)*

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/19)*

*Aştay köñülün cılıtpayt biro k emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/22)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/11)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdö bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/2)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/13)*

*Bir ukkan comoguna dele diynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

7. Olmak, yapılmak.

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/8)*

8. (taşıklar) İlerlemek, yol almak.

*Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)*

*Süyröp catti Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tüindö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/31)*

*Partaga oturasıñar da sabak büt köndö atka uçaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/18)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)*

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragina teñebey (19/23)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/1)*

9. Sel basmak, su kaplamak.

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/15)*

10. Esmek, esip geçmek.

*Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/25)*

*Too ıldıy kuyulup kečki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrıga berdi (109/11)*

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/15)*

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/17)*

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/2)*

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/5)*

Cür oltur-: İlerlemek.

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küünü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/5)*

Cürök: 1. Kalp, yürek.

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/5)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cüröğü öyüybü (38/28)*

Kuday urdu dey ber

Munu oylogondo Orozkuldun cüröğü zırp etet Anan (87/4)

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağısın sezip turdu (136/12)*

*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cüröğü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oyloğu (47/26)*

*Kere cutup canı kaşayıp turgan Köküröğü açışıp
kanı başka teep cüröğü carılıp ketçüdüy türsüldöyt (90/32)*

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/33)*

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

*Cürögün birotolo tüşürüügö avtomatın köktü karata berip berip
kaldı (161/19)*

*Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabıl
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/25)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)*

*Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp birin çırın bolçuday kagat (127/5)*

Tigi al ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli özü kıynalganda (87/21)

Atkardı Canı keyip cürögü mıılıp baratsa da
başka kın dep n katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/19)

Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cürögü alep celep bolup kzdrnn (102/18)

Kiçinekey cürögü türsül kagıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın e biri baykabadı Anı (126/7)

2. Kalp, yürek, gönül, bir kimsenin ruhsal yn.

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sznn
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/4)

Birde uluganı anın kart crgn opkolcuttu Ulam
terezegə kelip sırttı karayt Etəme körünböyt tb (119/1)

Cürögü aylan-: Midesi bulanmak, kusmak, istifra etmek istemek.

Bala tiştenip kıymılsız cattı Al cürögü aylangandan (159/24)

Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup y ii
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/4)

Cürögü mışıl-: Yüreğİ kan ağlamak, yüreğİ sızlamak, burnunun direğİ sızlamak, ii ezilmek.

Baştadı cürögü mııldı Emne balee bolup
ketti eken Baykuş Bekeydi Orozkul dagı sabadı beken (103/11)

Cürögü orduna kel-: Yüreğİ rahatlamak.

Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/36)

*Dabırkay cıto košo tarap üy üydöy bolo baştaganda
balanın cürögü orduna keldi (119/18)*

Cürögün öy-: Tedirgin etmek, sıkıntı vermek, rahatsız etmek, huzurunu
kaçırmak.

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

Cürök elcire-: Yüreği ezilmek.

*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)*

Cürök ürk-: Yürek hoplatmak.

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooştın aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/29)*

Cürök-zaada: Nutku tutulmak.

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/9)*

curt: 1. Yurt, vatan, ülke, memleket.

*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/19)*

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/13)*

*Al küñü kırıgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)*

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)*

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/21)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)*

*Akılının carkını oçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curtkı (74/32)*

*Curtta cetim kaldı Alista tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/29)*

*Çürüşkөн sööktüümüştum dürbünün közüндө oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır Ilayım kıyrıp (44/34)*

2. Göçüp gidilmiş, terk edilmiş oba, yurt.

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Köönörgөн kupayke başında eski curttan
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/21)*

Cürüştüü: Rahvan, yorga at.

*Cürüştüü at colooçunun ermegi
Momun azır balanın kıska alingan kecige çaçın (100/35)*

Cüstömөндө-: Yüz üstü yatmak.

*Karool döbөнүн çokusunan tögөрөktün төрт burcu
körünöt Bala çaşaң çөpkө cüstөмөндөп sunalıp (38/10)*

Cut-: 1 Yutmak, yudumlamak, içmek.

*Anı Karişkır cutup alıptır Çok elden murun
töө cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/13)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbөдөн түшүп bardı
Körgөндөр kızığıp tegerektep kaldı (68/25)*

Cutup alganı andan kızık Suktugu

da börünün suktugunun tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/21)

Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp

esinen çıkıp ketet Birok anan esten çıkarıştı körüp (56/29)

Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül

Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/12)

Kere cutup canı kaşayıp turgan Köküröğü açışıp

kanı başka teep cüröğü carılıp ketçüdüy türsüldöyt (90/31)

Orozkul anı karap koygon çok çakadagı suunu

alıp eki uurtunan kursagina agıza cuta baştadı (157/10)

Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı

karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/15)

Tüşö elekte kusup iyçüdüy Oşol alkımına tıgılğan

muştumday açuu zildi kayra cutup kıbıroodon korkup (157/36)

Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı

tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/31)

2. Yutmak, yemek.

Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana

cay alıp oturup katınına ayttı (99/19)

3. Öldürmek, yok etmek, kökünü kazımak, kurutmak.

Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak

menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/16)

4. Hava almak.

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)*

Cütkün-: 1. İleri atılmak, hızlı ve sert bir biçimde öne doğru fırlamak.

*Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkündü
ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/3)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/29)*

*Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/10)*

2. Derin nefes almak.

*Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

Cutul-: Sinmek.

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/24)*

*Birotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/17)*

Cuu-: 1. Akmak, akarak kapılmak.

*Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/2)*

2. Yıkamak.

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alışkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

Cuul-: Kirden temizlenmek, sıkıntıdan kurtulmak.

*Tiygizip turgandı cakşı köröt
Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)*

Cuurkan: Yorgan.

*Köz cetpeyt Dagı emne kerek silerge Peyildi kenen
koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/6)
Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/17)*

Cuurul-: Yoğrulmak, karışıp kaynaşmak.

*Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünüin çaşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/2)
Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/28)*

Cüyür: 1. Çok yakın.

*Cüyür otura kaldı
Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/21)*

2. Sık sık, seyrek karşıtı, yoğun.

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birook (59/24)*

Cüyyür otura kaldı

Panarını koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/21)

Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı

Koyço cüyyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)

Cüz: 1. Yüz, çehre, sima, surat.

Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp

Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)

Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı

Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/15)

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılmaşının
şermendeliğinde cüzü bulganıp balanın ününö (165/12)*

*Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep
sulk cattı (165/13)*

*Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın
şıyrasına teñ kelbeyt (149/17)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/6)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dahısına biri cüzün katıp (133/16)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/7)*

*Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü caşırap
arı beri tolgondum Anan külkümü bastım da tüs (162/13)*

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep dükönçünün (29/16)*

2. Yüz, doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*Şaarda cok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

Cüztömöndö-: Sendelemek.

*Orozkul cüztömöndöp çañga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160 33)*

Çap-/çaap-: 1. Biçmek, ekin, ot kesmek.

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)*

2. mec. Koşturmak, hızla bir yere gitmek veya gidip gelmek.

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/16)*

*Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıgıp eleyip turup (98/19)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/30)*

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

3. Vurmak, batıcı veya kesici cisimleri saplamak, kakmak, kesmek.

*Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birok adatınca (32/33)*

*Bü gün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/4)*

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/29)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/1)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/17)*

*İlip kelçü müyüzün omura çaap alğan ayıbıña sen ölüm
cazasına tartılasıñ (160/31)*

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıp kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/8)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü.
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)*

4. Saldırmak, hücum etmek.

*Seydakmattın sözüñö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kanday ant bergenin Seydakmat (121/32)*

*Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun
dayını cok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/25)*

5. Vurmak, çakmak.

Eki sanın şak çaap aldı da çoñ şıpırgını kötörüp (43/37)

*Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/35)*

*Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)*

*Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabilğan çöpkö bagıt (116/32)*

*Balta ar bir çabilğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)*

*Bugu Enenin omura çabilğan müyüzünün tübüñdö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/33)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Çapkan sayın baş sekirip ketet Orozkul artınan
cetip dagı çabat (154/33)*

*Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/6)*

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/27)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sınırasıñar Kele maga dedi (155/11)*

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)*

*Çapkan sayın baş sekirip ketet Orozkul artınan
cetip dagı çabat (154/34)*

6. Yağmak, yağmur, kar vb. Gökten düşmek.

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/2)*

*Caap güüldögön mordı tuñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpıy oturup kalıştı (118/33)*

7. Basmak, kaplamak, kapatmak, örtmek.

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

8. Üzerine metal kaplamak, işlemek.

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

9. At koşturmak.

*Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/4)*

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/3)*

Çaar: Benekli, alaca, ala.

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)*

*Çaar bolup sestentti
Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/5)*

Çaar-ala: Karma karışık.

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/6)*

*Boroondı cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/13)*

Çaarda-: Alacalamak.

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)*

Çaarı çık-: Öfkelenmek, hiddetlenmek.

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)*

Çabalakta-: Debelenmek, çırpınmak, tepinmek, kımıldamak.

*Bala emi ança çabalaktabay canagısının ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/13)*

*Aydın carığı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/10)*

*Çabalaktay töşöğündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/21)*

*Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/10)*

Çabalekey: Serçe.

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/6)*

Çaban: Çoban.

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/18)*

*Birok çabandardın öriüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/9)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/4)*

*Bir çaban ce cılkıçınıkına kadirhuu meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/29)*

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/20)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalısat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

Çabık: 1. Biçim, biçme zamanı.

*Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısının
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/3)*

*Kıygaçtay çımıldap tektirdegi çöp çabıkta Seydakmatka
cetip bardı (33/1)*

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/3)*

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt бүгүн erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/34)*

*Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan ıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)*

2. Otu biçilecek olan yer.

*Ayıp oturdu Arçanın alkımındağı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/9)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çөгöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/28)*

Çabuul koy-: Hücum etmek, saldırmak.

*Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp
çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/28)*

Çaç: Saç.

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)*

*Calnıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)*

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)*

Cürüştüü at colooçunun ermegi

Momun azır balanın kıska alingan keciğe çaçın (100/36)

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/28)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/10)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/3)*

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosup (66/14)*

Çaç-: 1. Saçmak, bir şeyi dağılacak biçimde dökmek, serpmek.

*Ceeekte catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/22)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkını çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)*

*Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo
bala közünö çalındı (24/5)*

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)*

2. Dağıtmak, bir şeyin veya bir yerin düzenini bozmak, saçmak.

*Abışka Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulğan iş oñolot çaçılğan iş (147/14)*

3. Saçıp savurmak.

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura berişti
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)

Çaçılğan-singan: Saçılmak-kırılmak.

Da kayra cumdu Taenesi üydö çok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/36)

Çaçıra-: Saçılmak, etrafa dağılmak, yayılmak, sıçramak.

Çaçırayt Esine keke kalğan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/33)
Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/19)
Çaçırap cattı
Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/29)

Çaçı: Püskül.

Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/3)

Çak-: *mec.* Sokmak, dokunaklı, kırıcı veya acı söz söylemek.

Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)

Çagıl-: 1. Çakmak, parıldamak, ışık vermek.

Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılğanday çaşap öttüñ (166/28)
Çagılğandı Kök Teñir çagat Kök tübölüktüü Menin
köñül cubatarım uşul (166/29)

*Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö ağış omuroo
kızgılı sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)*

2. Yansımak, ışık bir yüzeye çarparak yön değiştirmek, aksetmek.

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/31)*

Çak: 1. Çağ, zaman dilimi, vakit.

*Çöktü çağında bat ele cadadı
Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/11)*

*Uurtunan may ağıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/2)*

*Elestep öttü ele anda çaldın bilcırı menen al karaandardı
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu (92/4)*

*Tepsep cürgön çağında senin bar tüyşüğüñ moynumda
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)*

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)*

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dagı soguşta ölüm taptı (60/10)*

*Birok bugün bala tayatasının tıñın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/2)*

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)*

*Bir çaban ce cılkıçınıkına kadırluu meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkөн күз keldi (83/30)*

2. Tam, uygun.

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/29)*

Çaka: Kova, su taşımaya yarayan kulplu kap.

*Orozkul anı karap koygon çok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/9)*

*Emi ölä berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/11)*

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/28)*

Çakır-: 1. Çağırmaq, seslenmek.

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/9)*

*İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)*

*Balanı canına çakırdı
Kimdin balasıñ (110/23)*

*Biröö izdep çakırganday boldı Boroondun kıyanatı
go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/25)*

*Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/26)*

*Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarından ırıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/24)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)*

2. Çağırmaq, davet etmək.

*Kalıptır Al etek caktığı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/12)*

*Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/34)*

*Buerdegi kişiler oñolup kalğanın körüp anan baldarın
çakırar (102/28)*

*Emne meni çakırıp atışabı
Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/1)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/20)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasıñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/19)*

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/3)*

*Balanın çakırganına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/5)*

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılбай (28/37)

*Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)*

3. Çağırmaq, yüksek sesle şarkı, türkü söylemek.

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/31)*

*Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/10)*

çakırım: Kilometre.

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)*

Çakmak: Çakmak taşı, kıvılcım çıkartan taş.

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

Çal: İhtiyar, yaşlı adam.

*Čala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/23)*

*Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/24)*

*Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/7)*

*Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/35)*

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/2)*

*Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/30)*

*Keçirip koyso eken dep barattı
Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon (146/8)*

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/9)*

*Suuk cete elek eken dep Orozkul anda sanda çaldı
karap koyup tabalap turdu (146/27)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/17)*

*Tabası kanat Čala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)*

Çala bol-: Yarım kalmak, sonuçlanmamak, tamamlanmamak.

*Aytıp kundayga ünü cetkidey çñıraarın elestetti
da oşogo kadirese kışuusu kanıp turdu Çala bolot (91/6)*

*Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)*

Çal-: 1. Kesmek, boğazlamak.

*Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman
Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/15)*
*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/34)*

2. Çalmak, müzik aletini çalıştırmak.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

3. Duymak, işitmek.

*Çikkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)*

4. Katıştırmak, katmak.

*Şınar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/16)*

5. Çelme atmak, takmak.

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/35)*

Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi

catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/34)

6. Bağlamak, bir şeyi bir yere veya bir şeye tutuşturmak.

Çalınıp özü turdu Karaganga tıtilgan

Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/15)

Bolbodu cılamakay taştardan tayıp taytaraktap barıp

sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıtırıp (96/34)

7. Yalvarmak, yakarmak.

Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger

türü çok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/27)

8. Gözetlemek, keşif yapmak, keşfe çıkmak.

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra cibriptir debedibi

tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)

9. Yayılmak, kaplamak.

Dagı kiçine

Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)

Çalgın: Keşif, düşmanın durumunu anlama, bilgi toplama işi.

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra cibriptir debedibi

tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)

Çalış: Benzer, gibi.

Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu

apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/34)

Çalka: Şaşkınlık.

*Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/32)*

Çalkala-: 1. Geniş bir şekilde yayılmak.

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/20)*

2. Başı geriye atarak, göğsü öne doğru çıkarmak.

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)
Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/13)*

3. Yaslanmak, dayanmak.

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)*

Çalkı-: Göl, deniz durgun, sakin görünme.

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/9)*

Çamala-: 1. Yaklaşmak, yakınlaşmak.

*Çamalaganday tamanınan tak töböşünö çeyin akşıya
karap aldı (79/33)*

2. Tahmin etmek, oranlamak.

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

Çama: Güç, kuvvet, takat, hâl.

*Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)*

*Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)*

Çamda-: Hızlanmak, hız almak.

*Emey ele opol toonu sürö türtüp baratkansıdık Anan
kalsa çöptü da zañgırata baskan ekenbiz Çamdagıla (126/36)*
*Çamdagıla dep tamagım ayrılığa kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/1)*
*Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/28)*
*Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp
maşineni süzö türtüp çıkarışıp koyup cattı Çamdagıla (128/4)*
*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/5)*

Çamgarak: Çatal.

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)*
*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/34)*
*Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dagı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)*

Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)

Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/3)

Çamgarakta-: Tekrar tekrar sallanmak.

Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktamp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/9)

Çañ: Toz, çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak.

Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/34)

Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol künü (18/31)

Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/22)

Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)

Çañır-: Çığlık atmak veya koparmak.

Karañğı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colu da unçukpadı (134/27)

Teñtuşu cok capadan calgız Uşintip çañıra berseñiz
balanın esi çıkpaybı (45/9)

Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt cırıldap Kuçaktap (45/29)

Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/27)

Çaňk: Tangırtı.

*Bala unçukpay çığıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çaňk etti (104/22)*

Çaar bolup sestentti

Eleñdebey otursaňçı orduña dedi kempir çaňk (119/6)

Çaňkılada-: 1. Tangırdamak.

*Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep
döbödön çaňkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/34)*

*Tıltıyp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çaňkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)*

2. Rahatsız edici ve acı acı ses çıkarmak.

*Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çaňkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/20)*

Çapan: Kalın ve uzun yakasız üst giysisi.

Kiygizgen beykasam çapan suusar tebeteylerin (74/35)

Çapçı-: Pençe atmak, yırtıcı hayvan ön ayaklarıyla saldırmak, vurmak.

*Közün akşıyıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/5)*

Çapkıla-: 1. Aceleyle koşturmak.

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/13)*

2. Tekrar tekrar vurmak.

Suu çapkılap turgan butağın karmanıp tüşçü suuga

Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/33)

Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata

cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/31)

Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü

Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/32)

çapta-: 1. Sert eşyaları yamamak, yama koyarak onarmak.

Köö menen dağı birdeme cızıptır terezenin bir

közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)

2. Yapıştırmak, yapışmasını sağlamak.

Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı

Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/9)

Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının

bagalegin tüürüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/17)

Çara töpölö: Toz bulutu.

Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö

etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/1)

Çarça-: Yorulmak, yorgun düşmek.

Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan

da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)

Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı

degi бүгүнкү болуп catkan tüşünüksüz okuyadan cadadı (109/27)

Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak

Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/6)

*Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı
ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalganbı (133/34)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)*

*Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basış
kayın boldu Bala çarçay baştadı (131/6)*

*Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közüñö caş tegerenip cetimsirey (130/33)*

Çarçadım-çaalık: Yorulup bitap düşmek.

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee küñü (72/15)*

Çariyar: 4 halife.

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/11)*

Çark imer-: Çabucak etkilemek, karşısındaki kişiyi kendi duygu ve istekleri doğrultusuna yöneltmek.

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közüñ karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/2)*

Çark: Birdenbire çıkan kısa ses.

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dagı estey koygonsup (34/7)*

Çart: Cart, aniden çıkan bir ses veya bir hareketi bildirmek için kullanılır.

*Birok Momun çıdadı Şıyracı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/28)*

*Tırmuşıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ çırın bolçuday kagat (127/6)*

Çatak: Kavga, dövüş.

*Kıpçılbay şük otur Bütün ele körüp oturasıñbı
alardıñ çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/32)*

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kanday basıp kanday turarın (139/21)*

Çataş-: Karışmak, düzensiz, dağınık olmak.

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tıncı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)*

Çatıra-: Çatırdamak, çatır çatır etmek.

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañgı tündü çatırata ayırıp cattı (112/20)*

Çay-çamek: Çay ve atıştırma.

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/20)*

Çay: Çay, nemli yerlerde yetişen ağaççık.

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/16)*

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/14)

Çayın-: Kaplamak, örtmek, istila etmek.

*Nuruna çayingansıp balkıp catat
Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/27)*

Çayır: 1. Ot biten yer, otluk, hayvan otlatmaya mahsus yer.

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübüñdö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)*

*Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/31)*

2.Reçine, ağaç sakızı.

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırдын cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/18)*

Çayka-: Çalkalanmak, dalgalanmak.

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/9)*

Çayna-: Çiğnemek, öğütmek.

*Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/33)*

*Bekey taecesi çıktı Çaynalğan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap muna senin ceeniñdin şoykonu (45/3)*

*Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırganın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/28)*

*Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/30)*

*Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar
Müyüzdüü Bugu Enenin etin bılçıldata çaynap (159/6)*

Çaynal-: Sıkıntı, eziyet çekmek.

*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/29)*

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)*

Çaypa-: 1. Sallamak, düzenli bir biçimde hareket ettirmek.

*Çaçırayt Esine kele kalğan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/33)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)*

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)*

2. Yayılmak, genişlemek, büyümek.

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/9)*

Çeç-: 1. Çıkarmak, giysi, ayakkabı vb. ni vücuttan ayırmak, soyamak.

*Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/20)*

*Çeçip ırgıttı da kadim caykısında içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/1)*

2. Çözmek, düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

*Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)*

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/16)*

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/23)*

*Anan özü da çeçindi Al uçurda Orozkul menen
Kötötay maşinege kıykırışıp turgan (144/25)*

*Emne turañ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/22)*

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/1)*

*Kirse keçke çılpıdap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılçıñdanıp (145/16)*

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kirerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/6)*

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)*

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/10)*

Çeçekey: Göz merceği.

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/29)*

Çeçil-: Açılmak, sırrını, üzüntüsünü, sorunlarını birine söylemek.
*Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kıldırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/34)*

Çeen: İn, mağara.

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

Çegedek: Köknar dalı.

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay
emes çegedek berbeske özünö özü söz berip koygon (85/22)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)*

Çeke: 1. Alın, yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım

cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)

Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım

cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)

Kişi tanoolorun edireyte dem cutup

Munu da özüñün çekeñe tašta deyt peyili oñolgon (153/16)

Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı

karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/30)

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közüñ açıştırıp barat

Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/33)

Da uyku soonun ortosunda közüñö ardemeler körünöt

Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)

2. Bir şeyin kenarı.

Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat

ceñi menen çeke terin sürtündü (33/36)

Çekeñ: Geniş yapraklı su kamışı.

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu

Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)

Çekçeyt-/çekçey-: Dikilmek, göz belli bir noktaya uzun süre bakmak.

Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp

koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)

Çelek: Hlk. Kova.

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)*

*Köñülüñ açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çelekti karagan da özü Uşintip (27/34)*

Çel-: Kazmak, herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/1)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)*

Çen: 1. Vakit, zaman.

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*

2. Ölçü, boyut.

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)*

Çeñgel: Pençe, el.

*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/30)*

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/32)*

Çer: Gür orman.

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırdıı kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)*

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alpam Kırız tukumu kurut bolup (71/31)*

Çerepitsa: Kiremit.

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/20)*

Çert-: Fiske vurmak.

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/23)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

*Murunga dagı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/35)*

Çet: Kenar, kıyı, bir şeyin bitiş kısmı.

*Turat Tigi aңызdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/9)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*

*Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/3)*

Cakpay dükönçünün başın aylantıştı Bala çette (22/35)

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/19)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/28)*

*Baarınan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda çok kelesoo (90/5)*

*Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col çok dedi (143/19)*

*Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/34)*

*Orozkul eki üç kurday çilbırdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)*

*Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan
Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/16)*

*Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine
albay cılmayıp tosıp alışat Enenin oşol cılmayganınan (92/29)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/2)*

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/33)*

*Bolso bolor dedi Momun bücüröp anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/32)*

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/29)*

*Karaganga kolun tittıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)*

Çetterek: Uzak, yakın olmayan yer.

*Ceeke elden çetterek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolbosu kebet keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

Çıçırkanak: Deniz topalak, dere, nehir kenarlarında yetişen dikenli çalı.

Çımıldap ötüp suu ceekey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

Çıçkan: Fare, sıçan.

*Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/5)*
*Okşoyt İyrelendep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıkandarga okşop maşıneler (39/30)*

Çıda-: Dayanmak, güç bir duruma katlanmak, çekmek, sabretmek, tahammül etmek.

*Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçty
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/14)*
*Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/27)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/25)*

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)*

*Cüröt Uluu kızının körgön küñü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Tünarat Küiyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı
teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/7)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/34)*

*Ayığışkan duşmanı küñdö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/36)*

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

*Süröp turdu
Oy azamat çıdap koy Anan ısılgıñ bolor (145/32)*

*Uşunda Momun çıday albadı Başına cün çıkkanı
bakırganı uşul boluu kerek Orozkulga tatalana (96/17)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

Çıday al-: Dayanmak, tahammül etmek.

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/26)*

*Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)*

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke (137/32)*

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)*

*Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/19)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

*Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırıp turup (43/14)*

Çık-: 1. Çıkmak, içeriden dışarıya gitmek.

*Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/18)*

*Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/32)*

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/15)*

*Sen kaydan çıga kaldıñ
Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/7)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/5)*

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/32)*

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)*

*Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cilaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/30)*

*Dele uşulardıkı tuura bolup ııga kelet Mındaylardın
urugu üzülböyt eken go (81/11)*

*Ayagı suyulbay ııga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/7)*

*Andaylarga kızımatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö ııksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup ııksa dedi Anan katının (91/2)*

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)*

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan ııga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/17)*

*Tamagın içip büttüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke ııga ber Maga cardamdaş Men azır (104/20)*

*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/1)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö ııksa (121/12)*

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/10)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın ııga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

*Kum oynogon açıkka ııga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/25)*

*Kantalay kızargan Orozkul ııga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/5)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke ııgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/26)*

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştı
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun başığı (22/19)

İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özüñçö (137/36)

Çeekke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/15)

Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/20)

Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)

Bala indını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/4)

Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboyıñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)

Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sırtka bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/26)

Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)

Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)

Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)

Tigi esi çıgıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar
da sırtka çığıştı (160/28)

Cansooga öltürböşöñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Künüñ büttü senin dep may (160/24)

Seydakmat ake batıraak çığıñız bizdin eldi
kutkaralı (121/21)

Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/10)

Cerlerden çulp ırgıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)

Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kaday kişiler boldu eken (54/21)

Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/34)

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/15)

Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/18)

Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çıkkınca kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)

Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)

Eşikke çıkkının üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/19)

Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagılada comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)

Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/14)

Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr
panarın alıp tez çıksın degin (120/24)

Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/26)

Tübündö solup catat
Añgıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/36)

Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/31)

Bekey taecesi çıktı Çaynalgan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/3)

Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/13)

Oropara çıktı
Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/15)

Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)

Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/6)

Bar Orozkul çıktı
Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/5)

Eçteme körböy eşteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşıksız casana (156/20)

Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/26)

Birok Seydakmattın caman ceri calkoolugu Oşol
üçün caş cigit bolo turup alıs çıkması çok Mınday (33/22)

Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/11)

Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıstan
taanımaksıñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (166/11)

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırgıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/34)

Cürüp olturat Karool döbö cakin caykısın bala
kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)

Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıkarıştı körüp (56/30)

Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/14)

*Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/20)*

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/11)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta munday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)*

*Col karap közünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/24)*

*Bala bolso öyüzdö tıbrçılup turat Borçuk taşka
ıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürölüp ce ustun keptelip kalsa (95/15)*

*Calgız ayak colgo çıgıp ötüğün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/9)*

*Apkel arak
Katını açıla elek bir şişe araktı alıp ıgıp (99/16)*

*Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bugün (104/11)*

*Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti (104/21)*

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)*

*ıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/13)*

*Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
ıgıp ketti (112/2)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)*

2. Çıkmak, bir şeyin yukarısına doğru yürümek.

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/32)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mikçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/35)*

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkın soñ andan (127/30)*

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/7)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/2)*

*Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp
Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/29)*

*Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da
kılçayıp Isık Köl menen koştoşot Oşo boydon (77/15)*

*Menen bir sindırım nandı bir piala ayran menen
şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/34)*

*Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Eköobüz
Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/18)*

*Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştı Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/32)*

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/24)*

*Maraldar oşo küñü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/2)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/14)*

*Döbögö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döbögö çıgıp karabay taştap (45/16)*

3. Çıkmak, rastlamak, karşılaşmak, rast gelmek.

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/1)*

*Oşol zamat unuttı Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/6)*

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/8)*

*Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil
señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/15)*

*Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil
señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)*

*Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/21)*

*Kitep kabın bulgalay kıyırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda küttüüszdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/17)*

4. Çıkmak, ses yükselmek.

*Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbırtı da uguldu
Ayabay küttürdüñ go (113/25)*

*Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/13)*

*Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkının
bala işene albay uktu (157/15)*

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körböğön korduktu (146/4)*

*İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunan cok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/34)*

*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıñgırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/16)*

*İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/23)*

*Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırgızdardın başına karantün tüştü (64/23)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröö kıykırganday boldu (119/24)*

5. Çıkmak, yerinden oynamak, burkulmak.

*Mına azır da ustundun ulam bir cagina çıga kalıp
ketken oşondo (94/32)*

6. Uzaklaşmak, bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek.

*Orozkul eki üç kurday çilbırdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)*
*Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele
Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanınan çıkpagan (33/18)*

7. Çıkmak, olmak, bulunmak, var olmak.

*Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/34)*
*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/30)*
*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/29)*

Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldeşip alıp colgo çığışat Abay (124/24)

Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/6)

Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop çıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)

Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)

Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)

Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/11)

Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpüldöp kelatkan şorduu Momunga başqa kün tügönüp (87/5)

Minçü emes ele başqa at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıgıp eleyip turup (98/20)

8. Duyulmak, işitmek.

Süylöp birde küñk mñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/24)

Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştıp (148/10)

Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık
çıkça balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/28)

Canına kelgendey dabırt çıktı Kar kırçıldata basıp (119/37)

Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)

9. Çıkmak, Ay, Güneş görünmek.

Uçurda A balkim tüş coruşup catışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)
Tabı kayttı Bel belestin çıgış kaptaldarına kölökö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/33)
Törünön kaalgıp süzüp çıkçu ele (46/37)

10. Çıkmak, yayılmak, herkes tarafından duyulmak.

Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)
Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/15)
Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/2)

11. Doğmak, güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)

12. Çıkmak; bir şeyin üzerinde olmak.

Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/25)
Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/10)

13. Çıkmak, rastlamak, karşılaşmak, rast gelmek.

Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/25)
Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)

Kuup ıkkın eken Mına kördüñbu Biz oşol
boroon ıkkın cerde turabız Kış ı menen yz boordogu (52/18)
Kuup ıkkın eken Mına kördüñbu Biz oşol
boroon ıkkın cerde turabız Kış ı menen yz boordogu (52/17)
ıkkın kart baatır krr künü içer suusu tğnp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)

14. Erişmek, ulaşmak.

Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp kz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)

15. Ortaya çıkmak, görülmek.

Beri minday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/7)

16. ıkarmak, dışarı atmak.

Menin kulagıman kelet Şamal crp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo ıksañ Alabaştı minip (52/6)

17. Ulaşmak, gelmek, varmak.

Tokoy aralap açık cerge çıkkanda kng sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)
Cılaacın n kulaktın kucurun kandırıp alıştan
ıktı Cılaacındın n ulam cakındap kelattı (113/6)
Kereeli keke suudan çıkpay cürgön türün krgn adam
külgüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)

18. ıkmak, yetişecek ölçüde olmak, yapılmak.

Bolmok Uşundan okup çıkkandar kaysı kişi bolup (81/37)

19. Çıkmak, bitmek, büyümek, sürmek.

*Tıyın çikkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñar bı Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)*

20. Çıkmak, karşı gelebilmek, boy ölçüşmek.

*Abıška Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/14)*

21. Çıkmak, unutmak.

*Ele oşol turgan cerimen kuday canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpayt bul tilek (147/6)*

22. Çıkmak, yer altından çıkmak.

*Balanın at koybogon taşı çok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/14)*

23. Çıkmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

*Çok ele go anı oylop bala kısındı
Mina uşintip turgançaktı tayatası çıga keldi (25/24)*

*Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)*

Çıgar dedi Momun

Emnege (97/3)

*Attı çıgar dep atam Can kayışın çıgar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/5)*

*Etpesten dağı köndü Attı çıgarganda Momun çılıbirdan
cetelep cönödü (97/7)*

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*

Çık şorpo: Et suyuna ince kıyılmış soğan, karabiber, tuz katılarak çiğ veya pişmiş olarak doğranmış etin veya beşparmak yemeğinin üzerine dökülmek üzere hazırlanmış bir tür sos.

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/24)*

Çıgar-: 1. Çıkarmak, bir şeyin dışarı çıkmasını sağlamak.

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıgarıştı körüp (56/30)*

2. Çıkarmak, bir şeyin dışarı çıkmasını sağlamak.

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtküni kızıl aşıgıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/34)*

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese camıbar
çımırkana tartıp çıgarıp ketmek Orozkul (95/32)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küni ele ustundu suudan çıgarıp koygondo (141/22)*

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/1)*

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıgarıp salat Bekey taece bolso (62/8)*

*Körsöñ cılandın başın çıgarıp turganın Senin
taandarıñın tınçı ketet dep butak sındırbay (80/21)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıgarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/23)*

*Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/18)*

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/20)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıgarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/24)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılcırabay attı kayra koş (97/13)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülciygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)*

*Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/23)*

Sen kayda

Barıp ustundu çıgarayın Cana suuda kalgan (104/24)

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot
ele Keler küñü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/28)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)*

Bütköñ Tüpöktüü nayzalar söök çıgar oozdo eki bet katar (65/33)

Turdu

Bılcıraba abışka Cetişet Attı çıgar (88/26)

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıgarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/21)*

3. Çıkarmak, öfke, hırs, acı vb. nin zararını çektirmek.

*Emi açuusun kimden çıkarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını cok Taandardı kırıayın dese (87/13)*

4. Çıkarmak, göstermek.

*Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen çaşaarıñdı çaşap (79/25)*

5. Geçirmek, atlatmak, çıkarmak.

*Tinççılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıkarıp bereyinçi dep oylodu Momun (103/16)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/25)*

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/32)*
*Menen süyrötüp çıkkanı çatışat Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/11)*

6. Yapılmak, ortaya çıkarılmak, üretilmek.

*Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap
kaday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/18)*

7. Belli olmak, anlaşılacak, açıklanmak.

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/4)*

Çıkanak: Dirsek, kol ile ön kol arasındaki eklem ve arka yanı.

*Emne turasıñ ötüğün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/22)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)*

Çıkıy: Şakak.

*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/20)*

Çıla-: Bir şeyi suda bekletmek veya sulu bir şeyin içine ıslatmak üzere koymak.

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/15)*

Çılbur: Çılbur, yulara takılan ip.

*Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me
Attın çılburın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/36)*

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılburdı Orozkul (27/30)*

*Orozkul eki üç kurday çılburdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)*

*Közdön kayım boldı Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/14)*

*Etpesten dagı köndü Attı çıgarganda Momun çılburdan
cetelep cönödü (97/7)*

*Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılburdı (97/10)*

Çildey tar-: Çil yavrusu gibi dağılmak.

*Tüşüp küttip turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/11)*

*Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/25)*

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/4)*

Çılım: Tütünün kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı.

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/23)*

Çılk: Sırf, sadece, yalnızca.

*Közün çilk cumup calgızdığınan unut kalganınan
alaksıp бүгүнкү көргөнүн kayra көргüsü keldi (109/29)*

*Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar
Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçıldata çaynap (159/5)*

Çılpılada-: Vıcık vıcık olmak.

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötüк çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

Çım: Çimen yapmak için üzerindeki otuyla birlikte çıkarılmış çayır parçası.

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/13)*

*Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/4)*

Çımçık: Serçegiller.

*Artımda Anan oylodum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/34)*

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosup bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/18)*

Çımçıla-: Tekrar tekrar çimdiklemek.

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılایt
köz açırбай saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/19)*

Çımıl-da-: Uçmak, çok hızlı gitmek.

Çımıldap ötüp suu ceektey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

*Kıygaçtay çımıldap tektirdegi çöp çabıkta Seydakmatka
cetip bardı (33/1)*

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/2)*

Çımın: Sinek.

*Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)*

Çımın-canı: Can, ruh.

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp
ötmök El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/34)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/2)*

Çımın-kuyun: 1. Aceleyle, hızlı bir şekilde.

*Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)*

2.Çabucak, gayet hızlı.

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)*

Çımır: Dayanıklı, sağlam.

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)*

*Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/23)*

*Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu Bugu Eneni
eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)*

Çimir-: Döndürmek, dönmesini sağlamak.

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)*

*Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip
kıpkızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/17)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/19)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)*

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıdayt degen oşol (117/7)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dahısına biri cüzün katıp (133/15)*

Çımırkan-: 1. Gayret göstermek.

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çıkarıp ketmek Orozkul (95/32)*

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүtkөndөy uçup барıp öyүzgө түштү Түшкөн çok (110/19)*

2. Metanet göstermek, katlanmak.

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıyırıkkan denesi ayagınan (157/31)*

Çın: 1. Çın, akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun gerçek, doğru.

*Iya çın emespi
İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/7)*

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/21)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/8)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetiştı Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/21)*

*Çın Öz közümen menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)*

*Keliptir Bala calt kılçaya karadı
Çınbı (101/16)*

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/10)*

*Çın Ak sözümen Tigine
Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/29)*

*Çın
Emese seni menen koştosoyn bala Koştosoyn da (166/35)*

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)*

*Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagıl da comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)*

*Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Eköobüz taanışkanbız süylöşkönbü Çın bele Iya (126/4)*

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kaday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çınında (60/8)*

*Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten
kelatkaday A çınında abışkanın kayra kaçır (139/34)*

2. Gerçek, temel, asıl.

*Bu düynödö kaday kündü baştan geçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/34)*

3. mec. Sağlam, dayanıklı, metanetli.

*Uşul uçurda kadaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çıñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)*

Çın ele: Gerçekten, sahiden, gerçek olarak.

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee künkü Momun ittin (141/27)*

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
multıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/29)*

Çınar: Çınar ağacı.

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/8)*

Çıncır: Zincir, metal halkadan oluşan bağ.

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıykırğıça ustun çıncırın tolgoy oonap (87/34)*

Çınıgı: Gerçek, sahici.

*Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/1)*

*Çınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)*

Çıñır-: Çığlık atmak.

*Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/13)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)*

*Aytıp kудayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kışuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)*

*Çıñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/15)*

*Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/31)*

*Kepşegende bile dep oşondon ulam ayılıp kalgan
tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/18)*

Çıpalak: Serçe parmak.

*Bar Canagı Çıpalak degen baladay külkülüü kızıgı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/12)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

Çıpılda-: “Pıt pıt” diye damlamak, akmak.

*Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)*

Çırak: 1. *mec.* “Yavru” anlamında sevgi sözcüğü.

*Aykırıp arak içebiz
Oşentip süzüp kettiñ çıragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütkönüñdö (166/8)*

2. Gaz lambası.

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/26)*
*Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö
çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)*
*Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)*

Çire-: Dayanmak, birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek, istinat etmek.

*Beregi Orozkul azır kırım ötüğün cıltıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyrasına (36/30)*

Çiri-: 1. Çürümek, yıpranmak, çökmek.

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kıskısın kar astında küñü bügüñküdü (27/19)*

2. Çürümek, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak

*Uguzbağın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerger
cazıp cibersem söögün türmödü çiriyt (162/24)*

Çırıl-da-: Acı acı bağır-mak.

*Alganday çañırdı Atırıl-gan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/30)*

Çırımtal: *mec.* Küçük kız çocuğu.

*Alıp ket Bu ceksur diüynödön eköö çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/35)*

Çırk: Çırk diye çıkan ses.

*Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/9)*

Çırkanak /çıçırkanak: Deniz topalak, dere, nehir kenarlarında yetişen dikenli çalı.

*Çırkanaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

Çırkır-a-: 1. Cıvıldamak, kuşlar cıvıl cıvıl ötmek.

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

2.Acı acı ağlamak.

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay çırkırıp kaçat (76/24)*

Çırmook: Sarmaşık.

*Ceekey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/4)*

*Cıbirap açılât Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/13)*

Çırpık: Çırpı, dal, budak kırpıntısı.

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)*

Çıtıra-: Çıtırdamak.

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

Çiy barkıt: Bir tür kadife.

*Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/10)*
*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/13)*

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)*

Çiy köbük: Eti haşlarken oluşan köpük.

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/34)*

Çiyele-: Sıkı düğüm yapmak.

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/9)*

Çiyki: Çiğ, pişmemiş veya az pişmiş.

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/16)*

Çıyk: Gıcirtı, gıcır gıcır.

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)*

Çıypılıkta-: Sabırsızlanmak, sabırsızlık göstermek.

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün
töböüsü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/32)*

Çıyral-: Kuvvetini, gücünü toplamak, kuvvetlenmek.

*Birok bala çıyrıldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/1)*

Çıyrık-: 1. İçi titremek, üşümek.

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
ıçirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/12)*

*Balanın köñülü aynıdı Kayra çıyrığa baştı
Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/15)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıyrıkkı denesi ayagınan (157/32)*

Bala töşökkö catkanda da çyırıkkanı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/13)

Birde sıdırım bolup çyırıktırıp cerdin
caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbıragı sargayıp (86/11)

Şaşpay ıldıylay berişti Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çyırığıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/4)

2. Titremek, kaslar hızlı küçük kasılmalarla sarsılmak.

Kamaarabay zıñğırayt cakında kış kelet
anda dele çyırığıp koyboy tüyşügü cok kar camınıp (89/30)

Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çyırığıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/7)

Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala
köşülüp uktay berdi Çyırığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/20)

Çöp: 1. Ot, küçük bitkiler.

Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/30)

Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/3)

Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/11)

Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/3)

Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)

Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dağı bir artıkça dosçulugu (20/21)

Baariñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/17)

Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün

kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/23)

Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken

okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/34)

Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki

iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/35)

Karool döbönün çokusunan tögöröktün tört burcu

körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/10)

Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday

bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/8)

Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü

Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/16)

Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün

kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/17)

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp

kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp

kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)

Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı

Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)

Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ

boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/28)

Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem

Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)

Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun

ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bagıt (116/32)

Kalat Sovhoz küünümdük cumuştarına karamıgıp çöptü

ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/5)

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalganın büt maşinelerge basışat (124/22)*

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/18)*

*Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik
kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)*

*Anın cönü başqa da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dağı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/3)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/30)*

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)*

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/19)*

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/24)*

*Türtüşüp barat Köl şal terdep algan Al añgıça çöp
baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/23)*

*Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyıl
da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/32)*

2.Sopa.

*Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin
ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/4)*

Çobur: Safkan olmayan (at).

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)*

Çocu-: 1. Korkmak, korku duymak, ürkmek.

*Baştalgan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/17)*

*Turganı balaga da öttü
Oorup kaldıñbı ata dedi bala çoçulap (152/32)*

*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköo (103/32)*

*Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya
Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/9)*

2.Korkmak, korku duymak, ürkmek.

*Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/3)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/32)*

Çök-: 1. Çökmek, basmak, yayılmak.

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

2.Batmak, bir sıvının üstündeyken içine gömülmek.

*Köldü tiktep catkandır da caşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)*

*Kalsa eken Ak kemeñ Örttönüp ketse eken çögüp ketse
eken (44/35)*

*Cügürmök İt mundaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

3. Boğulmak, havasızlıktan ölmek.

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/11)*

4. Çökmek, çömelmek.

*Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/6)*

*Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön
çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/10)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kulım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)*

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/7)*

Çögölö-: Diz çökmek, dizlerini yere koyarak oturmak.

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/10)*

*Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/11)*

Çogul-: Toplanmak, bir araya gelmek.

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoguldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Tıyındı suurça çoğultup kata berip emne kılasıñ
körünö ala catasıñbı (30/11)*

*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çoğultup
alğan stakandarga arak kuya baştadı (158/5)*

*Canına çoğuluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)*

Çoguraş-: Dağılmamak.

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoyım siler da korkpogula Çoguraşpay (55/32)*

Çoguu: Birlikte, beraberce, hep beraber.

*Şofyorlor çoгуu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/11)*

Çokoy: Keçe çizme.

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)*

*Üydögülör ali uktap catıptır
Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)*

Çoku: 1. Tepe, başın üst bölümü.

*Tars carılıp birkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/9)*

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/32)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)*

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/31)*

*Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/32)*

*Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da
kılçayıp Isık Köl menen koštoşot Oşo boydon (77/15)*

*Karool döbönün çokusunan tögörüktün tört burcu
körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/9)*

*Köröt Alıstagı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıstan (38/19)*

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)*

*Anın kümüşötöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/7)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/25)*

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılایt
köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/19)*

2. Zirve, doruk, dağ sırtı.

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/12)*

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/2)*

Çoku-: Gagalamak, kuş gagasıyla yemi toplamak.

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)*

Çolok: Kuyruğu kısa veya kesilmiş hayvan.

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)*

Çolo: Boş zaman, vakit.

*Sılay ketüügö çolosu bolbodu anan Eer Taştın
Börü Taştın Tañke Taştın canınan buydalbastan (32/35)
Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının
bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/18)*

Çolpu: Kepçe.

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanıp (157/27)*

Çolu-: Bir şeyi yarım yamalak yapmak.

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/16)*

Çömüç: Kepçe, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık.

*Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday
tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/2)
Ele mınday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün
toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/32)*

Çömül-: Gömülmek, batmak.

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düniyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/7)*

Çoñ-çoñ: Büyük büyük.

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/13)*

Çoñ: 1. Büyük, boyutları benzerlerinden fazla olan.

*Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/4)*

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/5)*

*Sundu Çoñ cigit bol
Bala tartındı (25/5)*

*Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/1)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüin captura tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/23)*

*Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter baarı
Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoguldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)*

*Aytıp oturdu Arçanın alkımındağı çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/9)*

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/21)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cağıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)*

*Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)*

2. Büyük, yetişkin.

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/16)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)*

*Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/5)*

*Tüşö obolu düköñçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/14)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/6)*

*Ayagına çeçiliüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oyloğu al (151/3)*

3. Büyük, makam, rütbe, derece bakımından daha üst olan kimse.

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröo carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılıbırdı Orozkul (27/29)*

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
ışpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızımatıñ (82/13)*

*Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir
menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/13)*

*Kötörülböyt Rayon çoñdoronun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/9)*

4. Büyük, ulu.

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)*

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünüñ çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/7)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/24)*

Çoñoy-: 1. Büyümek, yaşı ilerlemek.

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/1)*

*Bala bakırañar çoñoyup cataıbı dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/13)*

*Cakşılap oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/2)*

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütünüñ unutu adamdık
aramdıgına ketse özüñön kör (71/25)*

Uşu beşikke catıp çoñoysun (73/37)

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/4)*

2. Büyümek, irileşmek, boyutların artması.

*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/11)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)*

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)*

Çöntök: Cep, bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça.

Iya çın emespi

İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/8)

Baariñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/18)

Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ

bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/4)

*Anısının da tübü teşik eken ekinçi çöntögünün közü
şırılıu bolçu (24/21)*

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıltıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/7)*

*Cok aba dep bala çının ayıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/20)*

Al ala goy Meni coldon karmaba

Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek değen (25/8)

Çoñuraak: Daha fazla.

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/4)*

Çooçut-: 1. Çekinmek, korkmak.

*Çooçup koybodu calooruy tiktep tura berişti
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/3)*

2.Korkutmak- korkutacak şekilde.

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

Çooçun: 1. Yabancı, aileden, çevreden olmayan kimse.

*Kelgen çooçun biröö tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/31)*

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/12)*

*Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/4)*

2. Yabancı, tanınmayan, bilinmeyen, yad.

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın köziünçö
özün başkalardı uyat kılbasa bolo (114/11)*

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tıncıganday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/32)*

*Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı
Bılçırağan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)*

Dagı kiçine

Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)

Çöp çabık: Ot biçmek.

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küni tayatası Ötkön kışta men çöp (33/29)*

Çopulda-: Şaplatmak, ‘şap’ diye ses çıkarma.

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/12)*

Çorkok: mec. Uygunsuz, uymayan.

*Bar al el köziünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/24)*

Çoro: Asker, nefer.

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)*

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosup (66/14)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/36)*

Çot: Çapa, toprak işlerken kullanılan araç.

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/17)*

Çoy-: Germek, çekmek.

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötüğün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

Çuba-: 1. mec. Arka arkaya bir şeyi göstermek.

*Körböğön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)*

2. Akmak, art arda toplu olarak gitmek, yönelmek

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*

Çubalcı-: 1. Uzamak, uzun duruma gelmek.

*Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıkandarga okşop maşineler (39/29)*

2. Takip etmek, hemen arkasından gelmek.

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/31)*

Çüçkürüp-bışkırıp: Hapşırmaq, tıksırmaq.

*Ot aldırıştı ele çüçkürüp bışkırıp barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot alğan soñ maşinege can (131/27)*

Çuçuk: İlik, kemiklerin iç boşluklarını dolduran doku.

Uktuñbu

Momun unçukpay ters buruldu da çuçuguna suuk (97/16)

*Momun çal bolso çuçuguna ötkön muzdak töbösin kakşatıp
tırmişıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/29)*

Çükodöy: Güdük (aşık kemiği).

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/36)*

Çuku-: Deşmek, oymak, delmek, yara açmak, içini açmak, karıştırmak.

*Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/2)*

Çulçuy-: Tıknaz, tıkız görünmek.

*Al ala goy Meni coldon karmaba
Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek değen (25/8)*

Çulgu-: Kafasını sallamak.

*Alabaş da tüşüingöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)*

*Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/21)*

*Albay başın çulgusa ettiüü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)*

Çulp: Su veya sıvı bir şeyin içine bir şey düşünce “cup” diye çıkan ses.

*Cerlerden çulp ırgıp suu túbünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/25)*

Çulu: Sert, katı, pek.

*Körünüin başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/20)*

Çümkö-: Örtmek, korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeek töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/18)*

Çuñkur: Çukur, çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.

*Condordun çöbüin muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)*

*Bala çiñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/32)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin baldarımız Tirüü bolsok bir
döbödö ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/10)*

*Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/9)*

Çurka-: Koşmak, adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi

catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/33)

Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine

albay cılmayıp tosüp alışat Enenin oşol cılmayganınan (92/29)

Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun

Baarinın kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/25)

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap

ketip köñülü kirdüü kökürögü zildüü baykuş cetim (92/21)

Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu

katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)

Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat

Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)

Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana

ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)

Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız

taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/36)

Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan

çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/2)

Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp

döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan

kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkın (67/25)

Ukmak

Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı Eç kim (68/4)

Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön

kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)

Aga cardamga çurkadı

O kasiyetiñen aylanayın Müyüzdüü Ene Senin kasiyetiñ (88/17)

Momun böcöñdöp atka çurkadı

O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettiüü (88/27)

Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir

körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun

çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/32)

Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala

Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/10)

Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay

ceñildenip kaldı (111/11)

Körböğön canı çımıldap eki coldun ayrılışına

çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın

üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)

Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap

çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/12)

Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap

şilep kayra tarttı zaarına buulugup kişine çurkaganga (44/4)

Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr

panarın alıp tez çıksın degin (120/23)

Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi

catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/33)

Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine

albay cılmayıp tosup alıшат Enenin oşol cılmayganınan (92/29)

Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun

Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/25)

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap

ketip köñülü kirdüü köküröğü zildüü baykuş cetim (92/21)

Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu

katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)*

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköö çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añğıça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/11)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)*

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/6)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköö tokoy aralap (67/15)*

*Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü
Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/2)*

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/17)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/31)*

*Bir ordunda tıpıldap çurkap turgansıdı Aga
karabay Müyüzdüü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/33)*

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköö çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/9)*

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköö çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/10)*

*Bolmok Aldın tosıp col menen çurkaganiñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganiñda (166/10)*

*Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eç kimgе körünmök emes Sen gana körüp (166/17)*

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/11)*

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/20)*

*Şiñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdiüü Bugu Ene cetip (73/24)*

*Araket kılıp
Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/24)*

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcıırına tiye beret Uykudan közüñ cırta (93/23)*

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kıyazı Orozkul
sögünüp biröo şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)*

*Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganıñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganıñda (166/9)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/34)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabışı töböğö bir koygondoy (106/15)*

*Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıçırıp
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/15)*

*Dükönçüdön caşırits bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)*

*Ceekke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/15)*

Çürpö: mec. Çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız.

*Uşul eki çürpönü maga ber
Bulardı emne kılasñ (70/31)*

Çurulda-: Gürültü koparmak.

Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok

koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/27)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim

tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/2)

Çürüş-: Buruşmak, düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışıklar oluşmak.

Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkөн

eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/11)

Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu

Çürüşkөн cüzü külümsüröy tiktep dükөнçüñün (29/16)

Çürüşkөн sööktüümüştum dürbünün közüñdө oynoktodu

Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp (44/33)

Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkөн

çal bugün taptakır çөгүp soolugan kartöşkөdөy bolup (158/9)

Cüzü kaçan bolso çürüşө külümsürөp cülcüygөн

kөzdөрү İya bir cumuşuñu бүтүрүp bereyinbi Ayt (28/7)

Kumsarıp çıkkanın kördü Üñü öçүp kalgan kinodoy

kempirdin erinderi kıyrıp birde çürüşүp birde (44/12)

Tөşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı

karaldım dep çekesi çürüşүp keyip aldı Etiñ (135/30)

Caga ketti

Abışka çürüşүp başın kötөrbөdү Al birdeme aytıp (137/16)

Çuulda-: Gürültü çıkarmak veya koparmak, düzensiz ve rahatsız edici sesler çıkarmak.

Boydon töbөdө aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay

karagay süyrötүp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)

Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/9)

Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı
Bıyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/12)

Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)

Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)

Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)

Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)

Kıcırlanıp aldı da töbödöğü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/25)

Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpöldöp kelatkan şorduu Momunga başka kün tügönüp (87/5)

Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/12)

Kalışkan go Biz tınçın alıp koyduk okşoyt
oşogo çuuldaşıp catabí dedi taandardın ızı çuusu (80/16)

Düpüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)

Çuurut- /çubur-: 1. Şapırdatmak.

Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/29)

Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)

2. Birinin ardından biri gelmek.

Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkanda eldin kam çomu da (65/31)
Şilekey çuurutup kozu maarap örişkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)

3. Akmak, zamanın çabuk geçmesi.

Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/5)

Çüygün: Lezzetli, tadı güzel, leziz.

Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/13)

Çüylü: Kilo alınca, şişmanlayınca ensede oluşan yağ tabakası.

Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tıkan kekiliktey bırırap (59/16)
Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)

Çöl: Çöl, sahra, badiye.

Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)

D

Daam sız-: Taam etmek, yemek yemek veya yemeğin tadına bakmak.

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/34)*

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü,
Menin azır oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/5)*

Daamduu: Lezzetli.

*Me balam otko bışırıp ce daamduu bolot,
dedi balaga (154/11)*

Daana: 1. Net, tam.

*Köröt Alistagı bir çokuga tuştasa obol munarıktap,
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/20)*

*Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana körünöt,
Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/27)*

*Turgandan beter daana ugup cattı,
Ölügüñdü gana köröyün cubarimbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/17)*

*Da daana bilbeyt,
Birok tirüü cürgönün sezgisi kelesi keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar
(100/33)*

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana körünüp,
kelişken simbatı közdün coosun alat (144/7)*

2. Açık açık, bariz.

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil ündör çıga baştadı,
sırttan Biröö kıykırganday boldu (119/23)*

3. Doğru, tam olarak.

*Baardı alakan otundagıday körünüp turat,
A maşineni aytpay ele koy tötön daana (18/10)*

4. Gerçek, hakiki.

*Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar,
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/26)*

Daanala-: Kesinleştirmek, belirginleştirmek.

*Köröt Alıstagı bir çokuga tuştasa obol munarıktap,
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/20)*

Daanaraak tırt-: Açık bir şekilde silikleşmek.

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı,
Artında orguştap kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/13)*

Dabırkay: Reçine.

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay,
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

*Dabırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda,
balanın cürögü orduna keldi (119/17)*

Dabırt: Tapırtı, patırtı.

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön kalıñ dabırt üstündö,
al eköönün alsız ünün kim (68/2)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur dabırt uguldu,
biröönün kıykırganı sögüngönü (111/18)*

*Canına kelgendey dabırt çıktı,
Kar kırçıldata basıp (119/37)*

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat,
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)*
*Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı çıgat,
Bekey taecenin külküisü şańk etti Anı koştóp (148/9)*

Dabıs: Ses, seda, ün.

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu ele,
Orozkuldun açuu dabışı töböğö bir koygondoy (106/16)*
*Cañırttı Çoń bugunun dabışı suu üstünön tolkup,
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)*
*Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı,
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/13)*
*Birotolo motordun dabışına cutulup ketti,
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/17)*
*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı,
cılaacındın şıñgırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/15)*

Dal: 1. Sırt.

*Anan dalıga taptadı,
Emi bar bara goy Menin ali çöbümündün çeti oyulbay catat (35/3)*
*Katkırıp dosun dalıga taptap koydu,
Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/5)*

2. Tam.

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot emespi,
Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)*
*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö,
dal suuga kirerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/5)*
*Basıp ustundu kepteşten çıgarıştı,
Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)*

*Sürtüindü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü,
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp kelatıp,
dal kapçıgaydan çıga bererde küin (124/32)*

*Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat,
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/34)*

*Kempirdin booru oorudu okşoyt,
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/14)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp kalsañ öçöşkösüp,
dal oşo küünü kabılasıñ (141/20)*

Dalalat: Çaba, gayret, çalışma isteği.
*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı,
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)*

Dalay: Birçok, bir hayli, oldukça çok.
*Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip caldıratat elem go,
dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/30)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat,
Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütön tigi (90/34)*

*Comoktu bala dalay ukkan,
Çoñ ölkönün dört burçunan el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse
(123/15)*

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü,
Menin azır oylop baratkanım başqa azır emes kaş karaytıp (141/5)*

*Kördüñbü bizdin abışkanı,
dalay cigit coldo kalat (158/35)*

*Turuşsa suraganın satıp berbes belem,
Men mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/12)*

Dalbakta-: Kocaman ve biçimsiz şekilde hareket etmek.

*Çirey dalbaktap ceek tübünön Momunga cetip iyinden,
atkip bulka tarttı (97/23)*

Dalbas ur-: Çalışıp çabalamak, çok gayret göstermek, çabalamak, uğraşmak.

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap,
cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/23)*

Dalbasala-: Çabalamak, uğraşmak, çok gayret göstermek.

*Dalbasalap bakanın sayganda,
kolunan ırğita kagıp (87/37)*

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy albay,
kolun tittirip dalbasalap catıp kaldı Mına (88/4)*

Selip catti,

Tirüü candın baarı dalbastap kaldı Kordondogular (118/28)

Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda,

Taenesi da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/33)

Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp,

barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)

Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır,

Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/29)

Dalbas: Gereksiz telaş.

*Kuu catın katını Dagı samoor koygonun kör Kündögü,
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/36)*

Dale: Hâlâ, henüz.

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön,
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)*

Bala fonar carık kılıp turdu,

Dale şıptagı cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/17)

Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat,

Iylay berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/29)

Maraldarga Kişiler bolso dale baykabadı alardı,

Biröö maşineni (142/12)

Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir körünböy barattı,

Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/24)

Bara bermek,

Kütkön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)

Dal: 1. Omuz.

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar turgan maşineler,
birinin dalısına biri cüzün katıp (133/16)*

2. Kürek kemiği.

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala burulup oturdu da,
dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)*

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö,
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/20)*

Dalis: Evin giriş odası, koridor, dehliz.

*Ötüp eşikti captı da,
karañgı daliste oozun basıp alyp uñşup ıyladı (112/13)*

*Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı keldi,
Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/18)*

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat,
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön,
dalisterine arbınıraak kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

Damaamat: Her zaman, daima.

Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da,

Ugup al deyt Minday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/6)

Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat,

Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/11)

Dambal: Şalvar.

Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının,

bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/17)

Dan: Tahıl, hububat, hasat edilen ürünler.

Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir dandagı tüyüldük sıñarı,

Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/32)

dañazala-: Namını, şöhretini yaymak, salmak.

Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar unutpasın,

ene tilinde el cerin dañazalap (73/4)

Dañaza: Nam, şöhret, ün.

Al ansayın dañazası asmandadı,

Tulparı bu toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/5)

Dañıra-: Görkemli ve büyük görünmek.

Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra,

kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)

Dañk: 1. Birinin ününü, namını yüceltmek için söylenen övgü sözü.

Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılát,

Birok baldarı aga da kaniyet kılбайt Müyüzdüü Bugu Enenin (75/21)

2. Nam, şöret.

*Bolup adam uulu körbögön uluu aş berilet,
Atabızdın arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/28)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun,
dañkın çıgarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/24)*

Dañkan: At koştuğunda toynağıyla çıkardığı toprak, kar parçası veya taş.

*Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıcırap,
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/16)*

Dañkta-: Namını, ününü yaymak, salmak.

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın,
asmanga çıgara dañktagan bizdin elde el bar (75/10)*

*Baylıgın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar,
beken diüynödö dep ırdıyt törtünçüsü (75/13)*

Dañktuu: Namlı, ünlü, şöretli.

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu,
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdıyt bir (75/3)*

Daracaluu: Saygın, itibarlı, şeref.

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı kıynalsın,
Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/24)*

Darak: Ağaç, uzun yıllar yaşayabilen bitki.

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa,
koruk tokoydon baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/10)*

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip,
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/7)*

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip,
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/8)*

Darga: Dar ağacı.

*Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp,
Momun çal darga aydagan kılmişkerden beter kıynalıp kelattı (139/29)*

Darı: İlaç.

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/18)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/19)*

Darıla-: Tedavi etmek, ilaçla iyileştirmek.

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/5)*

Darıya: Nehir, ırmak.

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/35)*

Daroo: Hemen, çabucak.

*Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/9)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/9)*

Dastorkon: Sofra.

*Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/35)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)*

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırta külip ugup oturat (161/33)*

Dayar: Hazır.

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)*

*Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman
Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/16)*

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/24)*

Dayarda-: Hazırlamak, hazır duruma getirmek.

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/29)*

*Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/27)*

Dayım: Daim.

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/19)*

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/6)*

Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun

Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/13)

Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam

Keede uyalıp da ketem (53/7)

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
Barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)*

Dayıma: Her zaman.

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/30)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

Dayıma oşentet Orozkul sabap catkanda cakın (59/37)

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/16)*

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/17)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)*

Dayın: 1. Haber.

*Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)*

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/22)*

*Emi açuusun kimden çıgarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını çok Taandardı kırayın dese (87/14)*

*Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun
dayını çok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/26)*

2. Kıymet, değer.

*Kiyinip közdörünün aldındağı köğalası menen
maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)*

Dayınsız: Bihaber, habersiz.

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/34)*

Kütköñ tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)

Dayra: Nehir.

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayramı azır Yenisey deşet eken (63/16)*

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/2)*

*Al kayradan ceekte turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/26)*

De-: 1. Demek, söylemek.

*Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/10)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mına oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganıñ emey emineñ (42/23)*

*Bala bolso bir küñü balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/34)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)*

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kudaydın özüñö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kuday Uşu maga (46/2)*

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/22)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)*

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)*

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni küñöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/19)*

*Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/34)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal ge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)*

*Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/32)*

*Emi kayra koşulup çaşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/19)*

*Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/36)*

*Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/6)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cılıusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/20)*

*Kulubek bayke deyt bala Aldıbizda Müyüzdüü
Bugu Ene col baştap baratat Koyçu (132/27)*

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)*

*Taştap catışkan
A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)*

*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/16)*

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/34)*

*Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun
aytpağın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/17)*

*Desem çal meni karmap kaldı Bolboy maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/10)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalaman uyatsız közünö caba (51/3)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)*

*Uşu baldardı emizip bağıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/35)*

*Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip
caldıratat elem go dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/29)*

Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan ünün uksam boldu (147/3)

Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/25)

Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cılt koygonun kara Emi bazarı bütmyünçö (87/9)

Bolsun kup dep cügürüts kızımat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunun çok degen söz çıkpıy kaçan bolsun kimge (25/34)

Al ala goy Meni coldon karmaba
Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek degen (25/8)

Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepke kalambı çokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)

Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)

Caanger özüüm degen kişiğe üyrülüp tüşöt üstünö degen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)

A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)

Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/8)

Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birok adatınca (32/33)

Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom
Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/2)

Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/9)

Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kırgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/9)

Baarı Bekey taecenin töröbögöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/10)

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteğine kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/9)

Bar Canağı Çıpalak degen baladay külkülüü kızığı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)

Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/29)

Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/13)

Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)

Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)

Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/32)

Ün kaldı Kıdır etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/6)

Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/16)

Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)

Cetimdin carı kdır birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)

Cakşılap oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/2)

Camandık sanasın
O keñ peyil Bugu Ene adam degen kanday ekenin (71/8)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen
karılardın kebi oşondon kalgan (75/17)

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/16)*

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/1)*

*Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın
oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/13)*

*Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti
degen ırday boldu (83/32)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)*

*Köñül tolкуп cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)*

*Balasına degen cılmayuusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/33)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başqaça kurulgan cakşılıktı (101/33)*

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübüin kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/5)*

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötöröldü Üydö körör okuya kaparına (102/15)*

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cüröğü alep celep bolup közdörünön (102/17)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/1)*

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/8)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıılcıp saktanıшат Çöp degen oor dele cük (124/26)*

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/22)*

*Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alğanı kiyinkini (131/29)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/26)*

*Bolgondo mintip Orozkul dağı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/32)*

*Töböşü kökkö cetkenderdi topurak tışetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip degen (146/16)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/12)*

*Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin
cumuşu bütpöyt (149/13)*

*Atam turba degen
Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Kündö (150/29)*

*Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın
bala işene albay uktu (157/15)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)*

*Momun elpek degen uşunday kişi
Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/7)*

*Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşünbödü
Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/5)*

*Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/5)*

*Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıldır
dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü cok (52/34)*

Murda köröt

Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/24)

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/13)*

*Turmak İzdep alar küyöörü çok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

*Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip
taptayt (19/11)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)*

*Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/3)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu çok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/30)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/2)*

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/35)*

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligı üç ayal düköndögü (22/18)*

*Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/13)*

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)*

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep düköñçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam çok ele dep (23/12)*

*Cok debe boluş kerek dedi düköñçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)*

*Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi düköñçü Ayt alarıñdı (24/9)*

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp düköñçü (24/4)*

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/4)*

*Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/11)*

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)*

*Akırın Baltek kınşılap şıypañdap dagı tattuu
suraganday boldu Düköñçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

*Dep atap alğan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)*

*Biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)*

*Caman çıkması cok bele dep kalsa Momun
terikpeyt (26/33)*

*Ardan üç kün kişin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkan ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Ölgön öz agam bolso kızımatına men turbaganda
kim turat deyt (26/36)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganı dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

*Tukumun bu diüynö a diüynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/6)*

*Momun elpek degen uşunday kişi
Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)*

Şakabalap ketişse taarınbayt sanga koşpoy
ötüşsö ızalanbayt Özün sıylabagandı özgö ayabayt dep (27/10)

Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)

Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)

Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüyü kepke kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/26)

Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda cok bir artıkcılığı (28/21)

Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)

Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/31)

Tıyın çıkkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñar bı Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)

Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)

Çayga künüm tüşüptürbü dep düköñçü düköñün
caba baştadı (30/29)

Ce mobureki but maşineni biröö ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/8)

O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/1)

Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çıkodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)

Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/26)

Baldarı cektugu dep dagı aytat Uşintip
ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/29)

*Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz
kiyalın taştap Bekeydin közüniün agı menen teñ aylanbayt (32/23)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)*

*İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup
iyçülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/9)*

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)*

*Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele
Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanının çıkpagan (33/17)*

*Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/11)*

*Murunga dagı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/36)*

*Kalpagıman artığı cok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/11)*

*O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul
sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/3)*

*Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/3)*

*Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/13)*

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bugün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/15)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytip berçü tayatası kırgızdar küngö (39/4)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)*

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/7)*

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazıp ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/11)*

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

*Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/6)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlui şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/25)*

*Dep dükönçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkönsüp (23/24)*

*Cok debe boluş kerek dedi dükönçü işenbegensip
Kудay bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)*

*Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi dükönçü Ayt alarıñdı (24/10)*

*Birok bala kaadalui kişiçe coop kayrıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/14)*

*Dükönçüdön caşırits bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akıldui deseñ kemenger kaardui deseñ (28/30)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akıldui deseñ kemenger kaardui deseñ (28/30)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbösü bir körünsö bir körünböy (28/13)*

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/14)*

*Momun koomaylanıp unçukpadı
Bizge kapa bolboçu inim dedi Momun azdan (30/24)*

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)*

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/4)*

*Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp
bergen tıındardı eseptep catıp (31/13)*

*Dedi özü da ıraazı bolup
Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/19)*

*Bala tutalanıp unçukpay turdu
Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/22)*

*Kayra beş kilometr
At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/14)*

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup (34/8)*

*Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/9)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiin mektebibizdi (40/2)*

*Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)*

*Salıp koygonsup oşo boydon caşay berişet Küyö
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)*

*Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/5)*

*Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/17)*

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/30)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)*

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/18)*

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)*

*Birok bala çıyraldı ındını öçö berse kitep kabı
kaday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/2)*

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

*Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/28)*

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)*

*Orozkuldun balası cok Alardan emnesi kem Öksüp
kalğan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)*

*Başka küñü aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/3)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Kimdin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbız açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)*

Dedi

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/25)

Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar

*uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulgan kanday cansiñ

dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/26)

Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom

bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)

Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir

Surap kaldıñ birok tez ket (71/21)

Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis

Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/34)

Caylgan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz

asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/33)

Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin

tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/2)

Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men

ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/24)

Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp

Mınday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/31)

Momundun cıldızı tüştü

Cön ele oozuma kelgenin aytıp koydum da dedi (80/2)

Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun

köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/13)

Kalışkan go Biz tınçın alıp koyduk okşoyt

oşogo çuuldaşıp catabı dedi taandardın ızı çuusu (80/16)

Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök

bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/20)

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dagı karmadı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/30)*

*İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/26)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/31)*

*Emi açuusun kimden çıgarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını cok Taandardı kırayın dese (87/14)*

*Bızdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi
Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/15)*

*Düpiüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/28)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/2)*

*Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/7)*

*Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/13)*

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Minday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/29)*

*Mindayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çıkarıp ketmek Orozkul (95/31)*

Açuulandı

Tüş attan dep Orozkuldu öñürdön tartıladı (96/20)

Çıgar dedi Momun

Emnege (97/3)

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötügün kayra iyinine arta saldı (97/33)*

Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me
Attın çılbrın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/35)

Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katnına (99/2)

Boldu
Özünön sura dedi Orozkul (99/10)

Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/6)

Öñörüp üygö cönödü
Kursagıñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/12)

Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da keldendir Elden murun özü (102/25)

Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/29)

Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/36)

Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın geçirip (102/19)

Kalışsın da
Balasıñ da dedi Momun kürsünüp Üygö baralıçı (103/6)

Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan keldensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/21)

Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/29)

Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköbüzdün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/8)

Dedi Momun (104/26)

Beter sabap kuup çıktı üyünön
Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/32)

Oropara çıktı

Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/16)

Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı

mintip catsa bütökön eken da (105/21)

Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı

Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/6)

Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse

kelgendir maral emes bıyakta (109/1)

Dedi bala

Men da bilem seni Tayatañdı da bilem Al Cakşı (110/29)

Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene

Bala cetine albay kubandı birook kanday alkış (110/31)

Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp

Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/35)

Kıpçılбай şük otur Bügün ele körüp oturasıñbı

alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/32)

Arbagıla dedi beytaanış adamdar

Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/27)

Arbagıla dedi beytaanış adamdar

Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/28)

Orozkul kayda Üyündöbü dedi kelgenderdin

biri (114/1)

Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine

sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/3)

Cakşı köröm dedi bala (114/37)

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/31)

Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp

Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)

Çaar bolup sestentti

Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/6)

Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı

go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/26)

Kişi cüröt dedi taenesi

Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/29)

Kişi cüröt dedi taenesi

Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/30)

Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı

go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/26)

Kişi cüröt dedi taenesi

Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/29)

Kişi cüröt dedi taenesi

Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/30)

Müyüzdüü Bugu Ene Emi menin şopur baldarımdı

kutkarıp al dedi Kutkaram Müyüzdüü Bugu Ene (121/18)

Ak sütiñ ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp

anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)

Dedi sovhoz dun şofyorloru adaşıp ketiptir

Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/27)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek

Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/25)

Dedi Momun cigitterdi aktap Kırısıkka ayla

cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/5)

Esime kıl etse bolorbu aksakal dedi Kulubek (125/37)

Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp

alalı dedim men andan ıldıy kaktunın içine (126/26)

Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu

Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/7)

Ertemenen tayatası oygottu

Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/30)

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılrat okşoyt dedi tayatası (129/5)

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılrat okşoyt dedi tayatası (129/6)

Cüyür otura kaldı

Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/22)

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/1)*

*Bala kötörgöngö epçil ekensiñ Kulubek dedi
canaşa baratkan şofyor (131/9)*

*Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytilbagan künöösü barday Al tura bererde bala (136/29)*

*Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañılrap kulagı çuuldap ketti (136/1)*

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/4)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan coksuñbu dese kantet (139/26)*

Kayda kalbagan dünüyö bir cırgaylı dedi Kökötay (140/37)

*Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dagı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)*

*Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşünböy
catpaybı tün katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/26)*

İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/29)

Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/35)

Bayatan beri çette бүсүрөп турган Momun çıday albadı
Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)

İi üñüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/23)

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közünçö tartındı
Bılcıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/26)

Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/30)

Bolso bolor dedi Momun бүсүрөп anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/31)

Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/34)

Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/16)

Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötüğün tarttı (144/23)

Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/1)

Ekensiñ dedi oyunda mıskılday külip Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/11)

Bala uktap atabı
Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/6)

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/36)

Bar Orozkul çıktı
Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/6)

Turganı balaga da öttü

Oorup kaldıñbı ata dedi bala çoçulap (152/32)

Me balam otko bışırap ce daamduu bolot

dedi balaga (154/12)

Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz

tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)

Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı

Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/12)

Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep

Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/15)

Men üygö baram dedi bala alsırap baratkanın

sezip (157/17)

Bıyakka ötüñüz aksakal

Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/14)

Men bugün araktardın komandirimın dedi al

burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/7)

Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy

maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/11)

Koruk tolo capan tülük malbolso et çüyğünün

cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/14)

Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga

Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/29)

Kezey karmap ırgıp tüştü da

Kayda alar dedi caaldanıp (160/8)

Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup

koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/11)

Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine

Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/5)

Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele

oşondoy dedim Mınday eski sözüñdü maga ekinçi (162/22)

*Desem al meni karmap kaldı Bolboyt maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz M        (162/9)*

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp c      mergençi
Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboyt (163/4)*

*Dedim anan kara k     temte  dep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cılinganga dep siler menen bir (163/7)*

Ha ha ha

Men tiygize albaym dedim Maraldar       (163/12)

*Dedim men Miltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam
al meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/17)*

*Dedim men Miltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam
al meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/18)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsa  azır at ouy elekte dedim K        (163/32)*

*Arasında kuştay ukan nemelerge cet    kayda Koy
işenimd    kolgo bereyin dedim miltıktı Abışkanı (163/2)*

*Dedi al       Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılıbışıp t ş    temte  dey basıp (164/17)*

*K        barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsa  eki kolu u murdu a tıgıp barıp k      (164/1)*

*Turu ata       baralı dedi bala ıylamsırap
Momun k  ş    bul cerde M        Bugu Enenin (165/3)*

*Abışka ontop aldı kıbır etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelesi dedi ıy aralaş (165/22)*

*Kalgıday kakanak emessi  go Mına eger d      koluna
tiyse o bodu dey ber Oşol       elden murun d        (59/8)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı d        dep k      bakkanı (21/30)*

*Keldi Maşine d      keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/10)*

*Baarin beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/29)*

*Dep düköñçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkönsüp (23/23)*

*Cok aba dep bala çının ayıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)*

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/31)*

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)*

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/32)*

*Bolsun kup dep cügürüts kızımat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/30)*

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/9)*

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/5)*

*Birdemedden ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)*

*Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/5)*

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/1)*

*Kuu kañçık oşol bağın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettiüü muştumun tüyüp (37/26)*

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazıp ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/11)*

Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil

señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)

Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat

Mındayda kayaşa aytaar söz barbi Kempir da küygönünön (42/5)

Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirene berçü boldu

Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)

Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep

döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/33)

Tıltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö

kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)

Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin

kıbraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/16)

Dep kempir kayra başınan tüştü

Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/6)

Sıntagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının

artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/3)

Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasñ

Sen da küñöölüüsüñ (46/19)

İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın

erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)

Tip çıgat

Atası Köldö matros dep ukkan Uşu Karool döbödön (47/24)

Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam

bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/2)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata

düynödö cok tögöröktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/31)

Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup

koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)

Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga

cakşılık arttırıbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/36)

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/10)*

Dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/3)

*Kepşegende bile dep oşondon ulam aytilip kalgan tura
Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/17)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/3)*

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)*

*Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/22)*

*Künü бүткүчө kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/21)*

*Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/27)*

*Ele dep biröö da kılt etip oylop koyboyt
Kaş karayıp tün kirdi (62/19)*

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/22)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külin kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

Dep suranıp ala ketkile dep calınıp coo artınan (67/37)

*Bizdin cerde kırgızdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı (67/10)*

Közdögön Coo közdögöndöy boldu

Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/8)

*Kana koştoşup algıla baldarım Kuçaktaşkan
boydon ketkile dep Mayrık Çaar Cezkempir şımalanıp (70/8)*

*Keteerde eköön eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/34)*

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/20)*

*Cakşılup oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/1)*

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/9)*

*Ayabayt Sözümdün aktığın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)*

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/19)*

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu (72/15)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender
Bul adamdardan cakşılık cok baldarım bekem oturgula (72/21)*

*Dep Bugu Ene cebege cetkirbey kaçtı
Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/23)*

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay konot
Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/6)*

*Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/10)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)*

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Uşinetip ırçılar küñ tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/15)*

*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdıy bir (75/4)*

*Baylığın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdıy törtünçüsü (75/14)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıkarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/24)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop cokatp kalgan el tuulat (77/5)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)*

*Dep opuruldu al kaynatasına
Karıya kişiğe katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/19)*

*Coksuñbu
Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)*

*Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp
Tıncın algan kim eken dep Orozkul közünön (80/18)*

*Körsöñ cılandın başın çıkarıp turganın Senin
taandarıñın tıncı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/24)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/32)*

*Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat uşunday
bolo bermek dep oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/25)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta minday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/18)

Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/8)

Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/35)

Berip anan dagı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/22)

Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdıy azınap turbas belem (82/27)

Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)

Küzgö çeyin dep algan karızın tölөөr uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)

Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/9)

Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/33)

Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)

Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup
cibergen Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/35)

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarıbız Tirüü bolsok bir
döbödö ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/10)

Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/6)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz
keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/17)

Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/29)

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/33)*

*Tura Azır kördüñbü dep alaktagan Momun Orozkuldu
süyöp cölöp turguzdu (88/21)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunun silkip taştap (88/33)*

*Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştañdıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/36)*

*Kuday akı öz közümen menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/2)*

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Anın oyun Momun buzdu
A kokuy tars esimden çıgıp ketken tura dep (91/10)*

*Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/21)*

*Dep bıyaktığı işti taştaybızbi Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/25)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıbi (91/27)*

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi çıgıp (91/37)

*Aytıp catkan turbaybı
Sen meni kelesoo dep turasıñbı ıya dep ıñk (92/6)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/11)*

*Atkardı Canı keyip cürögü mikçılıp baratsa da
başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/20)*

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/34)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/2)*

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)*

*Biz kaliñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/29)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)*

*Bala bolso öyüzdö tıbrçılup turat Borçuk taşka
çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)*

*Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/16)*

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılbay muñkanıp ıylaganı (94/25)*

*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/30)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/35)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/7)*

*Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/28)*

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/10)*

Catıp kaldı

At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/36)

*Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/5)*

*Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/28)*

*Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul
Momun kılçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/7)*

*Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı
Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/7)*

*Samoor apkelip çay sundu
Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/14)*

*Emne bayağı dep Orozkul obdula bakırdı
Cogol deym (99/27)*

*Dep ubadasın berdi
Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/9)*

*Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/16)*

*Dep Momun çay bastırdı Antpegende dele emi
kayda şaşmak (100/21)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/32)*

*Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/31)*

*Bolor dep iyyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/35)*

*Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oyloğu (103/4)*

*Tınççılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıkarıp bereyinçi dep oyloğu Momun (103/16)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızıñı körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/27)*

*Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimge
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)*

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep sıbıradı Gülcamal ayagında (105/24)*

*Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık
bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/4)*

*Celindey kantalap turuptur
Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/20)*

*Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)*

*Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)*

*Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala
Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/9)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/36)*

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/24)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/32)*

*Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañgı arañ (113/33)*

*Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp ayıp bergiçe
şaştı (113/35)*

*Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)*

*Onın sebebi ne dep soldat kızıktı
Maşine cakşı da küçtüü ildam Benzindin cıtın cakşı (115/1)*

*Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşünbödü
Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/5)*

Atam aytkan

Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat aň taň (115/22)

Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten

ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)

Baldarım baldarımın baldarı bilbey kalat dep adamdar

cakşılık kılbaş kalat deyt (116/7)

Pa şirkin eken senin ataň dep soldat cigit

çın niyetinen taň kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/9)

Madeniyetsiz kisi goy

Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)

Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoň

bala ogo beter şoktonup maşine menen teň carışat (117/27)

Salam Bıyakta emne kılıp cürösüň dep cımıñday

köz kıstı (117/33)

Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo

şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/6)

Bul emnesi kудay dep küñküldöy berdi Momun

meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/35)

Etip Boroşo körgön cok beleň Bul emnesi dep

Bul kış tüştü degeni (119/7)

Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu

Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/14)

Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu

bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)

Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö

çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/33)

Opur topur bolo tüştü

Astapıralla Degi aman esensiñerbi dep alaktadı (120/14)

Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek

süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/17)

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/21)*

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşistti dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/13)*

*Ak sütün ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)*

*Dedi sovhozdun şofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/28)*

*Oşentip aytpaysıñbı Men da emne balee bolup
ketti dep Azır (121/30)*

*Ceñil kiynesiniñerbi dep cemeleş boldı kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)*

Basılbası dep catti bala oyunda Bu cigitter ketpese (122/37)

*Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/8)*

*Üçün deldeyip kalgan
Kaydan estey koygonumu özüm da bilbeym dep (126/18)*

*Kıykırdım Cürgölö kordongo eptep ceteli Bolboso
buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/22)*

*Çamdagıla dep tamagım ayrılığa kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/1)*

*Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/8)*

*Başın çaykap oturat Ayabay cabır çekken turbaysıñarbtı
Baldarım dep Müyüzdüü Bugu Ene koldogon (127/10)*

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa
dele bolboy kirpigi ıldıı tartılıp ketet (127/13)*

*Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/28)*

*Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/5)*

*Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı
Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/16)*

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/22)*

*Üydögülör ali uktap catıptır
Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)*

*Bışkırıp kaldı
Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/14)*

*Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata
kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/33)*

*Baarı cönöy berişti
Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/7)*

*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/12)*

*Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı
bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/17)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/35)*

*Kalgan tukumun emi andaydı körbösin dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/21)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin coluna dep arnap çalganı
tegin bele (132/23)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tıncı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)*

*Pardasin tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)*

*Bilip aytpadı
Makoosuñ dep süylöniüp catkan al uktaar aldında (134/14)*

*Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/26)*

*Taecesine kayıñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü
Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/17)*

*Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkan cılaacın (135/19)*

*Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp
cılıtmış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/27)*

*Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/30)*

*Köröt dep bala anıylamakçı boldu
Uruşpayt etpeyt Men aytıp koyom Kana tiliñi (136/7)*

*Oturup üşküürinö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/21)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/25)*

*Akmağım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/1)*

*Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abıška bar tıyakka dep bosogodon ele (137/8)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abıška çıday albay eşikke (137/31)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abıška çıday albay eşikke (137/32)*

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/2)*

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/4)*

*Kıstalısta senin tumoolop kalganıñı karaçı
dep üşküriñüp aldı (138/16)*

*Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/15)*

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/23)*

*Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/30)*

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/1)*

*Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee
Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın (143/4)*

*Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya
Orozkul Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/10)*

*Turdu
Koruktun maraldarı go kıyazı Orozkul bilgen (143/12)*

*Kap miltık bolsoçu azır saldı Seydakmat
Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/17)*

*Kayra karmandı çoçun kişilerdin közunçö tartındı
Bılçırağan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)*

*Boldu emi mañkaygan cigit Orozkul caktırbay
ker kakışık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/13)*

*Kayra biyligine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dagı şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)*

*Emne turasıñ ötügün tart kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

*Kirip ketti
Kap ketip kalıştı Kökötay kolunan birdemesin (144/34)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu sargaygan kürök tişterin (145/8)*

*Turdu Ötükçön kirsembi bir oylodu
Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/17)*

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköbüz ele kireli Cogunuz aksakal oñtoysuzdangan şofyor (145/24)*

*Keçirip koyso eken barattı
Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon (146/7)*

*Direktordu urmattabayt özdörü naalışat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/19)*

*Caraşı sura Keçee ele kiñ degendin başı zıñ
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)*

*Orozkul bul ubakka çeyin kıyırbağanga keçirgen
eken oşogo ıraazı boldı Keçirip koy alcıgan (146/32)*

*Çaldı bir açuuñu ber oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküöröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

*Cıynalat elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/15)*

*Mobu çaranı al Talinkeni da al kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/27)*

*Alat belem
Koyçu kabırabay kakkan boldı kempir (147/36)*

*Go oylodu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/14)*

*Bolduçu Seydakmat ake bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön coksunbu (150/19)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam oyloğu al (151/4)*

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütün urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek oyloğu (151/12)*

*Bul erimdin koygon belgisi maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/33)*

*Ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/3)*

*Otun da keppi Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/9)*

*Tayatası ukpay kaldı
Ata bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)*

*Cok cok Men cön ele bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/33)*

*Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak
maraldı Müyüzdüü Bugu Ene anı menen kişice (154/2)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñıragan
sıykırduu beşik apkelip ber suranbadı bele (154/4)*

*Bala kıymıldabadı
Al kıykırdı Orozkul (154/14)*

*Közdü çaap alabı bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)*

*Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)*

*U eneñdi ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/23)*

*Albaysıñ üstü üstünö balta urat Senin tübünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına (155/25)*

*Albaysıñ üstü üstünö balta urat Senin tübünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mina Mina (155/26)*

*Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdü da omkorgom kıykırdı Orozkul (155/34)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi (156/12)*

*Saga emne boldu al balanı toktottu
Başım oorup atat (156/25)*

*Olda baykuş cetimçem ay Bekey et cürögü
elcirep balanı öpkülöp ciberdi (156/27)*

*Basıñ oorup atabı cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagıñ açtıbı (156/31)*

*Tigine et da bışıp kaldı Bekey balanı üyünö
ceteledi (157/1)*

*Emi ölö berseñ bolot Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/11)*

*Balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtağı kerebetke catkırdı (157/21)*

*Ötüñüz carıktık Arabızdagi aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboyt Kökötöy (158/16)*

*Uşul üydün intımagına içkile Intımak
bar cerde ırıs bar baldarım (158/21)*

*Tuura Cakşı söz tuş tuştan caalay stakandarın
oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/23)*

*Koygonuñuzga col bolsun Kökötöy kısıngan çaldın
aylasın tügöttü (158/27)*

*Intımak ırıstan kantip tartınayın
Momun şaşkalaktap kaldı (158/29)*

*Oroz abam tuura aytat özübüz too taştı caşasak
cindi belek Seydakmat koştodu (159/16)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy (159/20)*

*Alar buyakta bala aldınan çurkap çıktı
Eköo çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/9)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö
kıkırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/11)*

*Turgun it Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/19)*

*Cansooga öltürbösöñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küñüñ büttü senin (160/24)*

*Orozkul kılçaktabastan kaçtı
Şnel Şnel katkırgan Kulubek tiginin (161/18)*

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı
külkügö ıksıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/1)
Anan oşol öñüp bardık Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/5)*

*Bugu Enenin baldarı bolobuz meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külüm keldi katkırap iysem (162/11)*

*Maraldardı ürkütömbü çaldan cüzümü çaşırap
arı beri tolgondum Anan külümü bastım da tıs (162/13)*

*Beriştı Togotpogonuñardı azır köröbüz men baratam
Miltıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/31)*

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cilinganga siler menen bir (163/8)*

*Bıyakka oynop kel cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Miltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)*

*Meni çın ele mas eken oyloğu abışka Kayra
miltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/29)*

*Sen men turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/31)*

Da erindere kibirap keñkelestenip birdemelerdi

Keçir Müyüzdüü Bugu Ene geçir (163/36)

Ata başıñı kötörçü calındı bala alsırap

arañ kıymıldap erindere dirildep kolu kaltırap (165/15)

Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata

başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam (165/18)

Aytçı ata Kulubek baykem kelesi tayatasın

bulkkuladı (165/23)

Sen kayda suramak Kulubek baykeñ

Saga demeksiñ (166/13)

Körüp Arıba ak keme men keldim eç kaçan

kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/23)

Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabil

kılbadı balık bolom süzüp ketkeniñen men (166/26)

Bala ündöbödü Azdan soñ düköñçü dağı suradı

Kimdin balası bolom Aligi Momun çaldın (24/26)

Başın çaykadı bala Atam cakşı

Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersıñ (116/22)

Kayrılıp kalar ele

Kordon dep koyot tokoyçulardın turgan cerin uşerden (17/16)

Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö

okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/8)

Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin

bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/4)

Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı

Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/12)

Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan

maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/29)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı

cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/28)

Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandır bolsoñ cakşı (53/32)

Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştağı
Men özüñ dey bala öödö bolo bergende başı kişine (150/34)

Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)

Kızım közüñün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken geçirip koy deptir Cañı (48/18)

Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/21)

Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/22)

Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın ańgemesin ugup oturup (48/26)

Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr
Panarın alıp tez çıksın degin (120/24)

Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/16)

Dekilde-: Acele etmek, aceleyle hızlıca yürümek veya koşmak.

Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın
koroo cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/4)

Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taşta deyt peyili oñolgon (153/15)

Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kançalık Balaga (49/16)

Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı
kurudu ber Anday kırsık bolbogoy ele tilep (79/4)

Kuday urdu ber

Munu oylogondo Orozkuldun cürögü zırp etet Anan (87/3)

Cürdüñ ele Bar birok kızıñı üygö apkelem

Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)

Ne deydi ne deydi minau soldat tüşünbödü

Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/6)

Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu

Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/36)

Kuyaga kalabız

Anın ıras deçi Kökötay ırgılıñdandı (141/10)

Üyriip Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalganbı

Sestentip Koyçu kuday betin (162/16)

Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat uşunday

bolo bermek oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)

İlgeri kırgızdar Enesay deşçü Oşondon ulam

mobul ır kalgan (63/17)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek

Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi

tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/21)

Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt

mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/24)

Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi

E e saga korotkon kayran söz dükönçü kolun (30/17)

Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem

Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/22)

Cumuşu bolso kerek

Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/22)

Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö

calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kudaydın (149/16)

*Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)*

*Cok aba dep bala çının ayıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün ańtarıp suurup çıktı (24/20)*

*Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim ayıp cüröt Uşu kartımaktıgıñ üçün ceym (56/27)*

*Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi
bilbeyt (27/11)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/26)*

2.Düşünmek, niyet bildirmek.

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/6)*

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı cok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/2)*

*Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar
neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/18)*

*Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan geçirbedi
Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)*

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kıbır etkendin (18/7)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dagı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can cok El anı elpek Momun (25/29)*

*Kuba albası bışik kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/11)*

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/1)*

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)*

*Çikkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)*

*Tiyet degen karıyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/33)*

*Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/25)*

3. Herhangi kanı ve yargıya varmak.

*Uşintsin Mina emi burañ iştin artı ilañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

*Orozkul adam dese narkı çok sıy urmatka barkı çok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

*Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bardeşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)*

Deer: Akıl.

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/33)*

*Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz küñöölöp (60/36)*

Deği ele: Hiç.

*Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya
Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/9)*

*Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır
Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/30)*

Deldeñ: Kocaman ve öne doğru olan.

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/25)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Tügönüp boroongo kayığıp da ketiştı
Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/36)*

Deldey-: Kocaman görünüşte olmak.

Niçe moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)

Üçün deldeyip kalgan

Kaydan estey koygonumu özüm da bilbeym dep (126/17)

Dele: Hele, özellikle.

*Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştırıuuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/36)*

Dem: 1. Herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses.

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştı (130/21)*

2. Nefes, soluk.

*Tamçılagan tura tayatasının
Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/30)*

*Demın abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/7)*

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)

Dem al-: Nefes almak.

Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/21)

Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)

Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/35)

Eköö betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iynindegi ötüktü culup (97/25)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/1)

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/23)

Dedi sovhozdun şofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/28)

Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/18)

Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/23)

Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/5)

Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/12)

Uşul aymaktın eesi men öziim degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)

Dem cut-: Derin nefes almak.

Kişi tanoolorun edireyte dem cutup

Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/15)

Demik-: Nefes nefese kalmak.

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış

cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)

Demin bas-: Nefes nefese kalınca dinlenmek, soluklanmak, istirahat etmek.

Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı

degi bügüñkü bolup catkan tüşünüksüz okuyadan cadadı (109/27)

Demin kıs-: Nefes kesmek.

Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat

Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/7)

Dene: Beden, vücut.

Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka

talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)

Köldün betin tilip ketip barattı

Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)

Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi

balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)

Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda

kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/8)

Conu buuday tüstönüp uuz tüs keñ omuroo çımır denesi

alibettiüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)

Çımır denesi cok şıbirtka dirt dirt etet birok

turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)

*Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu Bugu Eneni
eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)*

*Muzdagın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/21)*

*Balta ar bir çabilgan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıyrıkkan denesi ayagınan (157/32)*

*Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/12)*

Dene-boyu: Vücut.

*Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık
çıkça balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/28)*

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürğüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/10)*

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceekke toktogondo maraldar dene boyu (142/16)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/5)*

Deñiz: Deniz.

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz
Kölgö kirgende tolkundar tolkun minip tolkundar tolkunga (50/9)*

Depter: Defter, yazı yazmak için bir araya getirilmiş kâğıt yaprakları.

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/25)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/4)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp biit depterin (133/3)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

Dermantin: Suni deri.

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermatin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)*

Deyre: 1. Bir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, dek.

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/22)*

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/31)*

2. Kadar, ölçü belirten söz.

*Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/17)*

Dil: Dil, lisan Konuşma dili.

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

Dilgir: Bir işi yapmaya istekli olan, hevesli, gönüllü.

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

Dımık-: Boğmak, bunaltmak.

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp dımıktırıp ısık eken
Bala közün cumbay suu astı (111/4)*

Direktor: Direktör, müdür.

Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat

Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/19)

Dirilde-: 1. Titremek, korkuya kapılmak.

Dirildep uça baştayt

Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/13)

2. Dalgalanmak, hareketli olmak, kıpırdamak.

Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp

cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/2)

Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı

dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)

3. Titremek, (kaslar) hızlı küçük kasılmalarla sarsılmak.

Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırap

arañ kıymuldap erinderi dirildep kolu kaltırap (165/16)

Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy

bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/17)

Dirt: Kasların hızlı küçük kasılmalarla sarsılması; titrer hâlde olma.

Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana

körünüp kelişken sımbatı közdün coosun alat (144/7)

Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi

dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/35)

Çımır denesi cok şıbırtka dirt-dirt etet birok

turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)

Dit bak-: Cesaret etmek, korkmadan girişmek.

Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep

sulk cattı (165/13)

Döbö: Tepe.

Baarınan da balaga cakkani uşu döbödön keñirsigen

Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/23)

Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp

kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)

Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala

burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)

Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı

külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/6)

Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup

bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)

Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep

döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/34)

Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan

tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)

Bala döbödö oturup oor üşküründü Kitep kaptuu

bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/25)

Dep kança aytım ele Dağı oşo balaketin karmap

döböğö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/22)

Ayıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu

eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/7)

Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap

koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/15)

Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap

koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/16)

Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp

döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)

Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik

döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/12)

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/31)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/25)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödü (68/22)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin baldarımız Tirüü bolsok bir
döbödü ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/10)*

*Döböt cıttabas kañık: Köpek koklamaz kancık.
Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kañık (59/20)*

*Dobulbas: Davul.
Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)*

*Dodo: Yıgın.
Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)
Turat Tigi aңызdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/10)*

*Dodolo-: Yığmak, üst üste koymak.
Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarığıp (153/7)*

*Dogdur: Doktor, hekim.
Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga*

körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/4)

Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı

dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/18)

Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga

körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/3)

Donuz\donuz: Domuz.

Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz

kıyalın taştap Bekeydin közüñün agı menen teñ aylanbayt (32/23)

Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan

tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)

Doo ket-: Zarar görmek.

Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ

cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/16)

Dooçu: Davacı.

Prıtsep süyrötkön maşine aydatıp dagı bir

dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küñü ele süyröp (86/22)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz

keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/18)

Door: devir.

Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup

ak sarı gül manattanıp bōrūdōy tıtışkan door (64/6)

Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi

Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)

Dooş: Ses.

Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp

turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/20)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)*

*Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/22)*

Dagı kiçine

Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/30)*

Doos: Suç, kusur.

*Doosu bardan beter celkelegen düköñçünün sözü canına
batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

dos: Arkadaş, dost.

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/14)*

Katkırıp dosun dalıga taptap koydu

Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/5)

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/1)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

*Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/35)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/22)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu çok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı diynö dep körgön bakkanı (21/30)*

*Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadı Murdagı ele cılı (84/17)*

Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi

Korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)

Doskaga: Kara tahta.

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)*

Dos-tamırdın: mec. Damar, soy.

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
Cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadirloo (85/30)*

Döölöt: Zenginlik, varlıklılık

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)*

Dödöy: Avanak, aptal, bön.

*Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödüylörünö kor (46/10)*

Dögürsü-: Böbürlenmek, gururlanmak.

*Bir çaban ce cıkıçınıkına kadirloo meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/30)
Canagı dögürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünün çası on talaa çañga cuurulup beti başı (161/1)*

Döngöç: Kütük, kesilmiş ağaç gövdesi.

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döngöçkö (43/22)*

*Döngöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/35)*

*Baştı döngöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
Omura çaba baştadı (154/21)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döngöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)*

Döngölö-: Yuvarlanmak, dönerek hareket etmek.

*Kısıp kelgende döngölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/7)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döngölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döngölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/19)*

Döngölök: Teker, tekerlek.

*Basılğansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döngölök maşine beken (114/16)*

*Bir asker maşine da kelgen Döngölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu çok Şofyuru caş soldat (114/19)*

*Döngölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/15)*

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döngölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)*

*Kiçinekeyinde döngölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/9)*

*Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi
Pritsebi kaday boldu eken Bıyıl cazında kordongo (114/17)*

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)*

*Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip
kıp kızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/17)*

Dubal: 1. Duvar, bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. Gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem.
Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga

Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/29)

2. Duvar, bir toprak parçasını sınırlayan taş, tuğla, kerpiçten yapılan engel.

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/24)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/21)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/11)*

Duduktan-: Ses çıkartmamak, konuşmamak.

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın aytuudan
kıynalçu (24/33)*

Durus: 1. Doğru, kurala uygun.

*Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/24)*

*Senin mına kazan başıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütkön eken Kulagıñ da durıs eken (116/12)*

2. İyi, hoş, güzel.

Uşul korgop aları çok cetile elek bala

ekenin oyloğu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/4)

Duulda-: 1. Uğuldamak.

Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ

andan aşkan ırrahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)

2. Alevlenerek çatır çatır yanmak.

Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap

küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)

3. Gürültü çıkarmak, yüksek sesle bağırarak

Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar

Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçıldata çaynap (159/5)

Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun

cırgalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/3)

Dübürt: Patırtı, gürültü.

Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi Badaldan buurul (35/37)

Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine

albay cılmayıp tosup alısat Enenin oşol cılmayganınan (92/29)

Dükön: Dükân.

Kep uşul portfelden baştaldı

Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/12)

Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey

taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/20)

Dükönçüdön caşırits bala Baltekke konfet taşıadı

Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/19)

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cittap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/30)*

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköñdögü (22/18)*

*Dep düköñçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşköñsüp (23/23)*

*Tüşö obolu düköñçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)*

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi düköñçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/34)*

*Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu
tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende düköñçü (22/26)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlau şıbirap Düköñçü arada turbaganda (23/26)*

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp düköñçü (24/4)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı düköñçü kalkan kulak kabak (24/8)*

*Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi düköñçü Ayt alarıñdı (24/10)*

*Bolboso cabam Akçañ barbı
Düköñçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/12)*

*Cok debe boluş kerek dedi düköñçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)*

*Bala üñdöbödü Azdan soñ düköñçü dagı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/25)*

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Düköñçü (25/2)*

*Akırın Baltek kınşılap sıypañdap dagı tattuu
suraganday boldu Düköñçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

*Uşu kebetesin külö karap düköñcü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/23)*

*O koysoñçu dep düköñcü sözün böldü Bilem go
silerdey sasik baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/1)*

*Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi
E e saga korotkon kayran söz düköñcü kolun (30/18)*

*Çayga künüm tüşüptürbü dep düköñcü düköñün
caba baştadı (30/29)*

*Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı
Karma şalpañ kulak Düköñcü portfeldi berip (31/10)*

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep düköñçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/11)*

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)*

*Cakpay düköñçünün başın aylantıştı Bala çette kaldı (22/35)
Düköñçünün da kabagı bürköldü Bu katındar kurulay (23/6)*

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap bir
Top turuştı da düköñçünün sözü menen aytkanda (24/2)*

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep düköñçünün (29/16)*

*Turgan Düköñçünün oyuna birdeme kilt etkendey boldı
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/33)*

*Doosu bardan beter celkelegen düköñçünün sözü canına batıp korunup
Turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

Çayga künüm tüşüptürbü dep düköñcü düköñün caba baştadı (30/29)

Dulduy-: Somurtmak.

Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü

Eköbüzdün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)

Dülöy: 1. *mec.* Sakin, sessiz.

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

2. Sağır.

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/12)*

Dümür: Kütük, kesilmiş ağaç gövdesi.

*Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)
Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)*

Düñgürö-: 1. Güm güm etmek.

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kaliñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)*

2. *mec.* Titremek, sallanmak.

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılگیرp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpıybı (85/34)
Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)
Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

3. Yankılanmak.

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştışmok anan sööktü (65/28)*

Düñgüröt: Zil.

*Col karap közünö caş tegerene tayatasın küttip oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/24)*

Düniye/dünüyö: Dünya.

*Oybay sen bulay suray berseñ düniyeniñ tübine
cetmeybiz goy (115/17)*

*Senin mına kazan başıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütökön eken Kulagiñ da durıs eken (116/11)*

*Akılının carını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curıka (74/31)*

*Kayda kalbagan dünüyö bir cırgaylı dedi Kökötay (140/37)
Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün*

Kılگیرp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpıy (85/34)

*Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası cok oşol üçün (23/15)*

*Arık çal düynödögü eñ cakşı körgön can acır
kışisi ekeni anan uşu kışi kanatına kalkalap (31/25)*

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)*

Cagıp

Büt düynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/36)

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/19)*

*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
düynösün boroon alganday buzup ketti Közüñ açıp kulak (161/30)*

*Bala bul üñdördü argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındağı düynösünö ketti (112/24)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düñiüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/7)*

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düñiüyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/2)*

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/30)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/31)*

*Tukumun bu düynö a düynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/5)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/28)*

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kudaydın özünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kuday Uşu maga (46/1)*

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö cok tögörüktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/32)*

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/29)*

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/12)*

*Alyp ket Bu ceksur düynödön eköo çırimtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/35)*

*Baylığın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdıyıt törtünçüsü (75/14)*

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)*

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/25)*

*Bulut tutmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/24)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey düynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/8)*

*Aygır minip tüşöbüz
A düynödö ne kızık (149/30)*

*Bu düynödö ne kızık
Coldoştör (150/1)*

*Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/35)*

*Cansooga öltürbösoñ eken Artımda kalar tuyagım
cok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/36)*

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu düynödö başka tayanarı
kalbadı balanın (160/3)*

*Bu düynödö ne kızık
Abışka (163/25)*

*Bu düynödö kanday kündü baştan geçirbeyli birook adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)*

*A düynödö ne kızık
Tuugandar (166/5)*

Düñküldö-: Güm güm ses çıkarmak.

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)*

Düpyü:- Yapılı, büyük, kocaman görünmek.

Düpyüyü tura beret Aligi taandardı ele alsañ

ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/31)

Dür et:- Birdenbire bir hareket yapılamak.

Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda

kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/8)

Dürbü: Dürbün, bakaç.

Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala

kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)

Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Eköübüz

Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/18)

Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz Emi bugünñön baştap

men sen dürbü üçöübüz bolobuz (35/32)

Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp

Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/30)

Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp

Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/29)

Anan dagı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm

Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/20)

Anan dagı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm

Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/19)

Dürbünü közüñö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü

dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/11)

Dürbünü közüñö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü

dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/12)

Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te

alıskı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/29)

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/15)*

Kabın ala keldi

Bala dürbünü közünö tuuralap catkandı cakşı (38/18)

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/18)*

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/31)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/9)*

*Çikkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/20)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)*

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/32)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırıp (44/2)*

*Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpaktun ayınan Anan dağı sende da bar dürbü (46/18)*

*Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/13)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/31)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mına eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/7)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mına eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/8)*

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/34)*

*Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık
bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/3)*

*Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)*

*Çöktü çağında bat ele cadadı
Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/12)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/5)*

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)*

*Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/27)*

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/2)*

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*Emi taaniş taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün köziin kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/22)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün köziinön (44/8)*

*Çürüşkөн sööktüümüştum dürbünün köziindö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır Ilayım kıyrıp (44/33)*

*Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)*

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/16)*

Dürgü-: Ürkme, bir şeyden korkup sıçramak.

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/10)*

Dürkürö-: Titremek, küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak.

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/27)*

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/10)*

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/33)*

*Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık
çıkça balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/28)*

*Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/36)*

Duşman: Düşman

Ayığışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp

ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/35)

Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı

caraştırar can çıkpay duşmanın kapiletten (64/16)

Bütkön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan

kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/2)

Ebi kel-: Usul bilmemek.

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı,
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)*

Eç: Hiç.

*Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan,
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)*

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı alardı eç körgön emes,
Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/30)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele,
eç kuuluk şumdugu çok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge keregi cektugun,
kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/13)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge keregi cektugun,
kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/14)*

*Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin kiydi,
Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/12)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun,
atalgan azır tigintip eski ötügün iyyinine salıp (97/35)*

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey basıp üygö bet aldı,
Eç burulbadı buydalbadı (98/10)*

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip oturdu,
Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)*

Eç bir: Hiçbir.

*Birok men degen pehota aksakal,
pehotasız eç bir askerdin cumuşu bütpöyt (149/13)*

*Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen sıymıkka tolup turganın,
eç biri baykabadı Anı (126/8)*

Eç kaçan: Hiçbir zaman.

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden korkposun bilse deyt,
Anan karmagan taldu koyo beret (43/11)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun,
atalgan azır tigintip eski ötügün iynine salıp (97/35)*

*Ököndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin sırtka cügürüp çığıştı,
Momun eç kaçan Alabaşka (98/18)*

Madeniyetsiz kisi goy,

Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)

Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup koy,

Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/12)

Körüp Arıba ak keme men keldim dep,

eç kaçan kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/23)

Barmaksıñ,

Birok kütpödüñ süzüp kettiñ Eç kaçan balık bolup (166/20)

Eç kaday: Hiçbir.

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kaday küç (131/24)*

Eç kim: Hiç kimse.

*Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık kökürögünö tolgondo,
eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/24)*

*Baası keter bele anın sıñarı Momundun ak köñüldüğün baalagan,
eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)*

*Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun celi menen bolso da barktap koyuş,
eç kimdin oyuna (26/2)*

Eköñör intımakta bolsoñor kalğanın kuday özü kem koybos,

Balañan ubayım tartpa Közüim barda eç kimge (48/24)

Iylagım kelet Erteñ menen turup karasañ,

tündögü öriştö eç kim (54/30)

Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire beret,

Orozkuldu baylap tañıp sahıu eç kimisinin oyuna (62/10)

Saga özüim aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen kaytalap ukkam,

Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)

Çıguuga eç kim ülgürbödü,

Tüşkö kiris kırıñ cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/25)

Cetip kelip kırıñ tiygen ölüü curttan,

eç kimdi tappadı Ata eneden kabar cok aga eceden dayın cok (67/21)

Ukmak Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı,

Eç kim (68/4)

Da azabın tartıp saga emne küç keldi,

Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/16)

Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt,

Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/13)

Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge,

keregi cektugun kaalaganday çaşoonu eç cerden taba (84/13)

Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı,

eç kim menen işi cok eçtemege tiyeşesi cok eç kimge (89/26)

Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen,

eç kimden eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)

Kayaşasının akırı emne menen bütörün,

eç kim bilbedi özü da bilbey ketti (98/23)

Kitep kap eköübüz ketip kalar elek,

Eç kimge bilgizbey (105/37)

Anın tumoolop kalğanın,

eç kim baykabadı Balanı unutup kalışkan Unutpaska çara cok ele (109/17)

Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü,
Üydö eş kim çok eken Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/15)

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın,
eş kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)

Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı bala,
Anda eş kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/18)

Eş kim anı kakpadı eş kim anı kuubadı,
Kulubek özü uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/1)

Baktıluu biröo şorduu Emne için biröodön,
eş kim korkpoyt biröodön baarı korkot Emne için biröönün (135/1)

Tiygen eş kim bolgon emes,
oşon için kişiden kaçpayt (143/15)

Catat Başka eş kim çok,
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/35)

Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap oturmak,
Al eş kimge körünmök emes Sen gana körüp (166/18)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin,
eş kim tıybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattu (166/1)

Ece: 1. Kadın öğretmen, hoca.

Kayra çaap keke kalam Bala mektebinen keçikse mugalim,
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)

Kirdi,

Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/24)

Cok ecey nan berdi,

Emne unçukpaysıñ (100/13)

Eken Kana tiliñi körsötçü,

Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/6)

2. Abla, büyük kız kardeş.

Eceyi özü eerçitip kelatıptır,

Bayağı Orozkul caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/33)

Eceyi: Hece.

Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine köçürüp cazıp catat,

Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)

Eçteme: Hiçbir şey.

Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar

kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/33)

Baarın beri ber men alam dep sukuldap anan

kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/30)

Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı

Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/2)

Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt

Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)

Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden

korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/11)

Basyıp barbayt Momundu ciberbey torop turat

Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)

Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken

Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/18)

Ün kaldı Kıdır etken can körünböy başka eçteme

kalbadı Kırız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)

Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış

kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)

Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dagı

cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)

*Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/16)*

*Kelse keldendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)*

*Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi çok eçtemege tiyeşesi çok eç kimge (89/26)*

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

*Eçtemege kepteltpey eçtemege takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/33)*

*Saga tiyeşesi çok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon çok Eköö (103/32)*

*Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/12)*

*Birinen sala biri coluktu
Bala alarga eçteme aytpadı Aytkan (106/36)*

*Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/36)*

*Bugu Ene eçteme coop kaytarbadı
Oşondo bala kiyimin (110/37)*

*Minçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/26)*

*Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezege kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)*

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılac okşoyt dedi tayatası (129/6)

Eçteme körböy eşteme ukpay baarın unutkusu keldi

Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşksız casana (156/19)

Karmanıp tiştenbedi Müyüzdüü Bugu Eneni

öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/26)

Tayatası eşteme ukpadı ün katpadı başın kötörö albadı

Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/1)

Edireñde-: 1. Acele etmek, sabırsızlanmak.

*Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor menen coluguşkanın
aytıp berdi, Anan znaçoktu (118/15)*

2. Acele etmek, sabırsızlanmak.

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı eken,
kabinaları kök aynekeri çoñ Şofyorloru da (117/11)*

Edirey-: Burun kanatları hafifçe kıvrık ve kabarık olmak.

Kişi tanoolorun edireyte dem cutup,

Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/15)

Eek: Çene, ağzın açılıp kapanmasını sağlayan vücut parçası.

Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp

eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)

Al balanı culmalap eegindegi kılkan tügü menen saygılaştırıp

öpkölöy ketti (150/17)

Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı

dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/5)

Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkөн

eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)*

*Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)*

Eele-: Fethetmek, ele geçirmek, almak.

*Atılgan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbırgan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/5)*

Em-: Emmek, somurmak.

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küindö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/24)*

*Uşu baldardı emizip bagıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/35)*

Een: 1. Yalnız, yanında başkaları bulunmayan.

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

2. Başiboş, serbest bırakılmış.

*Bışkırıp koyot Minday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)*

3. Issız, تنها, kimsesiz

*O koysoñçu dep düköñçü sözüñ böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Mktep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/21)*

*Mektepti aylandıra karap cıkkan soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/32)*

*Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızırabay
bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/13)*

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/29)*

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)*

*Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırğalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/4)*

*Col een kele beriştı da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/21)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak ele
Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/14)*

*Bala ındını suu sepkendey öçüp şılıkıya basıp
kayra cıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/4)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/13)*

*Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/31)*

4. Yalnız, yanında başkaları olmayarak.

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/10)*

Een kal-: Yalnız kalmak.

*Malçılardın cakkın otu öçtü Karaan bolgon el ketti,
Too tokoy ańgırıp een kaldı (77/28)*

Eenbaş: Yaramaz, söz dinlemeyen, haşarı.

*Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)*

Eende-: Yalnız kalmak, tenhalaşmak.

*Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybızbı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/19)*

Eer: Eyer.

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

*Beregi Orozkul azır kırım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/30)*

*Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
kokusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)*

Eer beldi aş-: Eğer kuşatmak.

*Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/35)*

Eer kömöldürük: Eyer örtüsü.

*Bar eer kömöldürüğün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/5)*

Eerçi-: 1. Peşine takılmak, ardından gitmek.

*Kelgende cindep ketet
Bala calgız ayak col menen eerçip baratkan bir (37/32)
Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/20)*

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşip bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)*

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)*

2. Peşinde yürümek, bir kimseye her konuda uymak, peşinden gitmek.

*Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/23)*

*Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/29)*

*Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkindü
ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/3)*

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)*

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/29)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/22)*

*Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/14)*

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/22)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/13)*

*Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu
Bugu Eneni eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

*Dedim men Miltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam
çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/18)*

*Alar bir ordunda turup almak bele
A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/2)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/25)*

*Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam
Miltıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/32)*

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/33)*

Eger: Eğer, şayet.

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılbay (28/37)

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütpöy kalğanın körsö Kuup (33/7)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mına eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/7)*

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/26)*

*Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/5)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/31)*

*Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/32)*

*Dağı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/25)*

*Cıbrap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dagı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/28)*

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/11)*

Dedi

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)*

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızıñı kim alat Iya anı oylogon (79/27)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/24)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröo
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/29)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulğan (108/5)*

*Ahıbalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/33)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

Egin: Ekin, tahıl, hububat.

*Al añgiça etektegi egindi bışırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimse bolup nımşıtıp (86/9)*

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/27)*

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/28)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/35)*

Ek-: Ekmek, bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72 35)*

Egiz: İkiz.

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımdın
orduna bala izdep cüröm (70/33)*

Ekinçi: İkinci, iki sayısının sıra sıfatı.

*Beri mınday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/8)*

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılbay muñkanıp ıylaganı (94/25)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/8)*

*Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlhuu ele Bir balee (104/3)*

*Ildıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ekinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/31)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Minday eski sözüñdö maga ekinçi (162/22)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Anısının da tübü teşik eken ekinçi çöntögünün közü
şırılıu bolçu (24/21)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/24)*

*Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)*

Ekem: Yaşça büyük olan kimselere hitap şekli.

*İki işene koyçuñ men ekem go abışka
Al kuu (30/10)*

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/19)*

Eki: İki, birden sonra gelen sayı.

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı
Taene çıday albadı Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)*

*Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/36)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/22)*

*Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/21)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/24)*

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/2)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

*Ekiden oturup barat Alar çöp cüktööçü
cardamçılar go kıyazı (117/15)*

*Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp algan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılçıñdanıp (145/15)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/1)*

*Eki comogunun biri da kalbadı Kep orolu
uşunda (17/3)*

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılbirdı Orozkul (27/30)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/26)*

*Eki alakanına tükürünüp Seydakmat bel orogun kolgo
aldı (35/5)*

*Azır belden ıkkın öptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/35)*

*Balaga kişiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına
ıylap oturgan (38/7)*

Eki sanın şak aap aldı da oñ şıpırgını kötörüp (43/37)

*Alganday añırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt ırıldap Kuçaktap (45/29)*

*Bala eki agın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri uurugan (46/21)*

*Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp
eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/6)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıgarıp eki
agın karanıp kızıl ardın tübünön ötmök şarkıratma (49/23)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/35)*

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybızbı Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköö (57/34)*

*Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerıp ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılkıyıp oturuptur
Öñünön kan sölü kaıp eki tizesinen salañdagan (59/32)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/14)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kişiüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)*

*Kırğız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)*

Bütkön Tüpöktüü nayzalar söök ıgar oozdo eki bet katar (65/33)

Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/32)

Eki bala zamatta ce erteñ menenki kaliñ eli cok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)

Esi çıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/7)

Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)

Ukmak Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı
Eç kim (68/4)

Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)

Balyktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)

Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/29)

Uşul eki çürpönü maga ber
Bulardı emne kılasıñ (70/31)

Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)

Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)

Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/14)

Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)

Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıı karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/26)

Izı çuu salıp kelet
Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
caşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla çok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)*

*Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)*

*Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüttü ceekke (97/27)*

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)*

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/28)*

*Çooçup koybodı calooruy tiktep tura beriştı
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)*

*Bala dem albay taşın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/1)*

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/19)*

*Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılıbadı Anan terezenin tübünön eki (111/20)*

*Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)*

*Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)*

*Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/21)*

*Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/35)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/8)*

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/32)*

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/32)*

*Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da boruna
bekem kıstı (128/19)*

*Tündö taştap kelgen maşıneler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)*

*Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/30)*

*Seydakmat dagı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/19)*

*Uşul aymaktın eesi men özüüm degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/24)*

*Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/32)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)*

*Kap mılık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat
Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/18)*

Şügür men ıraazı

Oy eneke anı bir aytasıñbı eki aytasıñbı (147/32)

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/4)*

*Közünüñ nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/24)*

*Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/24)*

*Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/16)*

*Orozkul anı karap koygon cok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/10)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/5)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp köztünö (164/2)*

Eki ancı: Kararsız.

*Muzdagın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/22)*

Eki-üç: İki üç sayıları.

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)*

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sindırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/13)*

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalganın büt maşinelerge basışat (124/21)*

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkөн
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)*

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/3)*

*Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)*

*Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/32)*

*Orozkul eki üç kurday çilbirdi taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)*

*Karaganga kolun tıttıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündögü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül döñgül (130/3)*

Eköö: İkisi.

*Toktotup kör Anda tayatam ekööbüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
ekööbüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/30)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Ekööbüz tulañ maltap badal aralap kelebız Koylor (53/36)*

*Berişet keç kirip kelatsa alar da örüülöp konup kalışat
Tayatam ekööbüz elge uçuraşkanı dagı barabız (54/36)*

Canaşa bassa Ekööbüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

Kayra toktottu

Tura tur ekööbüz kirebiz (103/26)

Kitep kap ekööbüz ketip kalar elek Eç kimge bilgizbey (105/37)

Tayatam eköobüz seni abdan cakşı köröbüz Müyüzdüü
Bugu Ene Seni köptön beri kütiip cürgönbüz (110/27)

Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Eköobüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/4)

Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/24)

Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköobüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/24)

Al seni maşinesine tüşürüp almak
Eköönör cönöp bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/15)

Dükönçügö tüşündürgön bolup berki
eköönün aldirtan akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/33)

Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/28)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin
Gülcamal kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)

Bekey kiçüüsü balanın apası
eköönön teñ mandayı cılıbadı dey beret taenesi (32/27)

Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköobüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)

Eköobüz da uşintip süylöşö berebiz
Emi бүгүндөн баштап мен сен дүрбү үчөобүз болобуз (35/31)

Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ
eköönüdü teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/19)

Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköö şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/18)

Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybızbı
Bizge okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköö (57/34)

Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköö gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)

Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken

Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/16)

Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/20)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo

Bırksıgan küi catat üç butu köktü karap tulga catat (67/25)

Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin

baamdap bul eköo kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/30)

Tiybedi celmoguzu kelbedi

*Eköo oygonso kün çıgıp kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö
(68/11)*

Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dağı

cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)

Ölböy kalğan bul eköön azır caylay salalıbı

ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)

Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön

kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)

Al seni maşinesine tüşürüp almak

Eköönör cönöp bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/15)

Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan

akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/33)

Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak

Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/28)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin

Gülcamal kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı

cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)

Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu

saap alsın anan ekööbüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)

Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz

Emi бүgündön baştap men sen dürbü üçöübüz bolobuz (35/31)

Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ ekööñdü

teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/19)

Deyre itapkan col akçanın ele şoru

Al eköö şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/18)

Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybız

Bizge okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköö (57/34)

Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö

kitep kabı eköö gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)

Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken

Balasıñbı degen oşo da al eköö tokoy aralap (67/16)

Cürüp kün ubagın unutkan Bir maalda ayıl taraptan

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköö (67/20)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköö

Bırksıgan küñ catat üç butu köktü karap tulga catat (67/25)

Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin

baamdap bul eköö kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/30)

Tiybedi celmoguzu kelbedi

*Eköö oygonso kün çıgıp kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö
(68/11)*

Eçteme bolbogondoy Eköö turdu da iz kubalap dagı

cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)

Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı

ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)

Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön

kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)

Alıp ket Bu ceksur düynödön eköö çırımtalında

ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/35)

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpagın da kırgızdın atı (69/16)*

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)*

*Keteerde eköön eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/12)*

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/5)*

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/11)*

*Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)*

*E kaysı birin aytasñ
Eköo cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)*

*Tayatası uçaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/20)*

*Eköo betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iyinindegi ötüktü culup (97/25)*

*Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/19)*

*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköo (103/32)*

*Andan arkısın körö catabız
Eköo kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/8)*

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/2)*

*Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı
Anan Gülcamal üşküründü (105/25)*

Müyüzüñ ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı ekö (112/36)

Kupaykesin camınıp bala ekö kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)

Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Ekö çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/26)

Tayatası eköönün körgön küni emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırışıp caşayt Emne (134/35)

Keceyip kalgansın Eköbüzgö keceygendi kim koyuptur
şorduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/21)

Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu
Bugu Eneni eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)

Anan kızın ekööñdüy itçe talaştırbasam
Kızın azır közüñdüy oyup aluudan kayra tartpas bolup oturat (140/19)

Tizginin karma Seydakmat ekö trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)

Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırınan (147/24)

Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul ekö et buzup müçölöp terige (153/12)

Ekö kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)

Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/17)

Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Ekö çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/10)

Bilbeysin ee Alıs emes bir küni körsötöm
Eköbüz Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/17)

Kuu emes oşol üçün baarı külö beret
Al eköbüzdüy mektepke cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiün mektebibizdi (40/2)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköübüzdiün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/8)*

*Közünö urunup cinin keltirbe Menin aytkanım menen
bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdiün (111/34)*

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköübüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

Eköölö-: İki birlihte hareket etmek.

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at camıbar (97/1)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot
ele Keler künü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/28)*

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/16)*

El: 1. Halk, topluluk, aynı yerde bulunan insan kalabalığı.

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*

*Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/2)*

*Berişet keç kirip kelatsa alar da örüülöp konup kalışat
Tayatam eköübüz elge uçuraşkanı dagı barabız (54/36)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)*

*Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)*

Kabarın elden murun car saluuga şaştı Şıralcın (18/37)

*Ceeke elden çettereek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebete keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mina eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/8)*

2.Halk, bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri.

*Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/29)*

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıyılğan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/18)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıkta (147/15)*

3. Halk, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu.

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/15)*

*Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/13)*

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/12)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)*

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin
baamdap bul eköo kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/29)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/9)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cıhuusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

*Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom
Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/1)*

*Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil
señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/15)*

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)*

*Karay бүт ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/11)*

*Enesay özön uşunday özön eken
Ar uruu el çaşap turat anda Enesaydın boyunda (63/28)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/10)*

*Kıpçak elden koluktı alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/3)*

*Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)*

*Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/25)*

*Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak
Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/32)*

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

*Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

*Ir dap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/10)*

Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/16)

Canaşa bassa Eköübüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştađıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/36)

Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körböğün Kolgo iliner (92/8)

Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıkarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/22)

Seydakmat ake batıraak çığıñız bizdin eldi
kutkaralı (121/21)

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört sıyragın süyröp (139/27)

Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)

Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/22)

Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körböğön korduktu (146/4)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/7)

Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közüñçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)

Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkөн
çal bugün taptakır çөгүp soolugan kartöşkөdөy bolup (158/9)

Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügүrgөнүнө el menen teñ maşine dükөndүн (22/15)

Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügүrgөнүнө el menen teñ maşine dükөndүн (22/16)

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligı üç ayal düköndögü (22/18)*

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/4)*

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can cok El anı elpek Momun (25/30)*

*Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/34)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/34)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/14)*

*Kışkısn tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp
ötmök El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/34)*

*Al küñü kırıgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırıgırdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/19)*

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)*

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırıgırdı kırıgan (68/19)*

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közüñön Tınçımdı alğan kim eken (69/9)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/4)*

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/5)*

*Baldarının körkünö salıstırıp ene tilinde ır ırdıyt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/18)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/25)*

*Bolup adam uulu körbögön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkıbzdı bilsin kelgen el (74/28)*

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdıyt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*

*Malçılardın cakkın otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy aңgırıp een kaldı (77/27)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop cektöp kalgan el tuulat Kaçankı (77/6)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)*

*Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıby Murdagı ele cılı (84/18)*

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kedayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)*

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)*

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/6)*

*Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap
turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/24)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/13)*

Eldin közüñçö da cekirip kalat Tayatası bolso kagıp (50/37)

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*Anı Karişkir cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/13)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/26)*

*Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun
aytpagın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/18)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasiñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbözü bir körünsö bir körünböy (28/13)*

El közünö: Başkalarına sır vermeme gayreti için kullanılır.

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüşködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/13)*

El-curt: Halk-yurt.

*Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/12)*

Elden murda: İlk önce.

*Elden murun bala tuup bagıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/13)*

Elek: Elek.

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/28)*

Elektr: Elektrik, maddenin enerji türü.

*Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/26)*

Elem: 1. Acı, üzüntü.

*Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip
caldıratat elem go dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/30)*

2. Üzüntü, tasa, keder.

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/5)*

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/33)*

*Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip
caldıratat elem go dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/30)*

Eleñde-: Korkarak etrafına bakınmak.

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/20)*

*Çaar bolup sestentti
Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/6)*

Eles: 1. Anı, hatıra

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/6)*

2. Belli belirsiz görülen şey, gölge, silüet

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/13)*

3. Hayalet, belli belirsiz görülen şey, gölge

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)*
*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/12)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)*

*Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/20)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/17)*

Eleste-: Gelmek, görünmek, sanılmak.

*Elestep öttü ele anda çaldın bılıcı menen al karaandardı
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu (92/3)*

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/22)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/14)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/17)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken (40/29)*

*Aytıp kудayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kışuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)*

*Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/25)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

Eles al-: Fark etmemek, anlamamak, sezmemek.

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/32)*

Es al-: Dinlenmek, soluklanmak.

*Momun kınk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı. (80/6)*

*Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın
oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp. (81/13)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat. (90/25)*

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çıgarıp ketmek Orozkul. (95/31)*

*Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı. (97/9)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı. (164/30)*

Eles tart-: Hayal meyal gözün önüne getirmek.

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/35)*

Elet: Taşra, kırsal alan, şehirden uzak yer.

*O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
çaşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*

Eley-: Donakalmak, şaşırmak.

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)*

*Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıgıp eleyip turup (98/20)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Mınday eski sözüñdö maga ekinci (162/21)*

Elkin: Yalnız, yanında başkaları bulunmayan.

*Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik
aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/30)*

Elpek: 1. Çevik, atik, tetik, çalışkan, hamarat.

*Momun çal momun degençelik adam Bu aymakta anı
bilbegen ce al bilbegen can çok El anı elpek Momun (25/30)*

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/17)*

*Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/18)*

*Momun elpek degen uşunday kişi
Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/7)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)*

*Dep oşonu aytat A Momunçu cetken atagı Momun elpek
Birok Momundun başkalarda çok bir artıkcılığı (28/21)*

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/30)*

*Baarinan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda çok kelesoo (90/6)*

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/12)*

*Eç kaçan eş canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötügün iyinine salıp (97/35)*

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/21)*

*Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çığıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/31)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/29)*

2. Uysal, başkalarına kolayca uyabilen, sözlerini dinleyip karşı gelmeyen.

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)*

Elüü: Elli sayısı.

*Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)*

Emese: O zaman.

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/24)*

*Çın
Emese seni menen koştosoyn bala Koştosoyn da (166/36)*

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)*

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/29)*

*Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/6)*

*Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo cöö
ele cetip barabız Baldar makul boldu Anda emese (126/28)*

Emes-ov: Değil ya.

*Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil
señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)*

Emey: 1. Knş. Şey, o anda hatırlanamayanın yerine kullanılan sözcük.

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/23)*

*Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceekte karkılday külüp Seydakmattı (145/29)*

2. Ne de olsa.

*Baarıñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar
Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/18)*

*Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/26)*

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdүү Kудay ce boydon (28/10)*

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganıñ emey emineñ (42/24)*

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarıbız oşol (57/21)*

Emgek: Emek, bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü.

*Turar ele Ötkön soğuşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/21)*

*Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın
baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)*

Emgekte-: Emeklemek, dizler ve eller üzerinde yürümek.

*Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/26)*

Emi: 1. Artık, bundan böyle, bundan sonra.

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/29)*

Naahy baştadı Emi bala biyakta kaldı kempirdin (45/37)

*Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/29)*

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)*

*Baldarım mına emi men silerdin eneñermin Men
silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/29)*

*Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytilbagan küñöösü barday Al tura bererde bala (136/29)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke (137/32)*

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/24)*

2.Şimdi, şu anda.

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/24)*

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)*

*Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/10)*

*Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/9)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düñüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/7)*

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıkarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/22)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)*

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/4)*

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cittap cürgönü emi mintip dükönçüdön ceme uksa da (31/30)*

*Başınan sılap canına tarttı
Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/18)*

*Tartkan emes
Mına emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/10)*

*Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin
ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/3)*

*Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz Emi bugünödön baştap
men sen dürbü üçöübüz bolobuz (35/31)*

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/18)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdün mektebibizdi (40/2)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)*

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)*

*Tabı kayttı Bel belestin çıgış kaptaldarına kölökö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)*

*Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)*

*Uşul oyuna işengisi kelip turgan emi birotolo
işenip aldı (47/27)*

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/14)*

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mina emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

*Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/15)*

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/15)*

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/20)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/13)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/6)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıgarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/23)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/32)*

*Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)*

*Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cilt koygonun kara Emi bazarı bütmyünçö (87/10)*

*Emi açuusun kimden çıgarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını cok Taandardı kırayın dese (87/13)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıbı (91/27)*

*Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan
da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/15)*

*Uşintsin Mına emi burañ iştin artı ılañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/6)*

*Dep Momun cay bastırdı Antpegende dele emi
kayda şaşmak (100/21)*

*Col een kele berişti da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/22)*

Ubay körbögöndön kiyin emi ögöy cetimiñdi (104/35)

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızıñı körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/27)*

*Emi kayra koşulup çaşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/19)*

*Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/13)*

*Basılgansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/15)*

*Kalat Sovhoz küñümdük cumuştarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/6)*

*Kün da memirep cıhuu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/23)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Emi menin şopur baldarımdı
kutkarıp al dedi Kutkaram Müyüzdüü Bugu Ene (121/17)*

*Kökürök bolo turganbız Emi bu soguştu bütsök anan
ösüp alarbız (123/27)*

Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat

Bala uşuga kubanıp cürdü (130/17)

Uluusu men Ata ene işte baldar menin kolumda

kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/14)

Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan

çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/24)

Kalğan tukumun emi andaydı körböşün dep kalkalap

barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/21)

Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun

bölüp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/29)

Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ

dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)

Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu

kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu бүгүн (142/9)

Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay

ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/13)

Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor

korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)

Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra

kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körböğön korduktu (146/3)

Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee künü ölüüdön

kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)

Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö

üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/5)

Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan

bir culup aldı da kayra saldı (157/11)

Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor

kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)

Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloду

kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılğanday caşap öttüñ (166/27)*

*Emi el müñküöröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)*

Emki: Bir sonraki.

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/2)*

Emne/ne: 1. Ne, hangi şey.

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattu Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/8)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/28)*

*Kaydan bilsin Aga taarında emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/33)*

Bolup colukkandarın ayt kokus tabışpay kalsa emne (121/37)

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oylodu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/30)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/22)

Baarıñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/18)

Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday

küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/12)

Biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp

uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)

Tıyndı suurça çogultup kata berip emne kılasıñ

körüñö ala catasıñbı (30/11)

Köz cetpeyt Dagı emne kerek silerge Peyildi kenen

koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/5)

Baldarı cektugu dep dagı aytat Uşintip

ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/30)

Emne meni çakırıp atışabı

Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/1)

Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip

koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/26)

Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso

katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/17)

Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten

içkeri emne bar emneler bolor eken (40/30)

Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt

eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganıñ emey emineñ (42/23)

Kardı tok kiyimi bütün dagı emne kerek eken

balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/25)

Tıltıyp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö

kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kibiraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/16)*

*Dep kempir kayra başınan tüştü
Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/6)*

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)*

*Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmañsıñ
Uruşkan sayın çaap barıp turmañsıñbı Anda (51/19)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/16)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılmañsıñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/19)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/35)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)*

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)*

*Kişi közüñö körünböyt Emne oylop kanday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çinında (60/7)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)*

Koygusu cok Emne mınçalık ak köñül bular Orozkulday (60/37)

*Uşul eki çürpönü maga ber
Bulardı emne kılmañsıñ (70/32)*

*Kaalaganiñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/29)*

*Ceñin türündü Meni caman körbögölö mende
emne ayıp Beşeneñerge cazılğanı uşul eken Menin (70/10)*

*Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/15)*

*Makulugun emne kılsak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer cok Cogolgula (76/7)*

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızını kim alat Iya anı oylogon (79/27)*

*Antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Sen emne menin közüñü tazalay albay cürösüñbü (79/18)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/33)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/21)*

*Biylik mındaylardın koluna tiyse emne bolmok
Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/5)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/32)*

*Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)*

*Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunun silkip taştap (88/33)*

*Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday
boldu (89/5)*

*Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz
emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/14)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp caşoo üçün caralgan oşentip ötüp ketet (90/13)*

*Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/13)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıby (91/28)*

*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)*

*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/17)*

*Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/23)*

*Cayçılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe
çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/33)*

*Saga emne cok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/5)*

*Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şagı sındı
Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/8)*

*Emne bayagı dep Orozkul obdula bakırdı
Cogol deym (99/27)*

*Cok ecey nan berdi
Emne unçukpaysıñ (100/14)*

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)*

*Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/7)*

*Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/36)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/13)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)*

*Baştadı cürögü mıkıldı Emne balee bolup
ketti eken Baykuş Bekeydi Orozkul dagı sabadı beken (103/11)*

*Beter sabap kuup çıktı üyünön
Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/32)*

*Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimgе
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)*

*Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldıbı Ce maral
dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/16)*

*Emne keçikti emne üçün Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/13)*

*Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/12)*

*Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı
mintip catsa bütökön eken da (105/21)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añgiça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/12)*

*Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/29)*

*Tokoy kırırgan Emne izdedi Başta mindaydı
körgön emes ele bala (114/23)*

*Bala andan kabarı çok kabarluu bolup işi emne
Aleп celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/9)*

*Salam Bıyakta emne kılıp cürösüñ dep cımıñday
köz kıstı (117/33)*

Uşintip ele tapatañdan tüşüp kalabı
Antpegende emne kılmak Senden suramakpı (119/10)

Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/25)

Oşentip aytpaysıñbı Men da emne balee bolup
ketti dep Azır (121/29)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek
Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)

Emne bolmok kuday betin arı kalsın ar ar cerge tompoyup
kalbayt beleñer (122/23)

Canına çoğuluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)

Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröö
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/29)

Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ
Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/5)

Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı
Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/16)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/33)

Çın Ak sözüm Tigine
Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/30)

Tayatası eköönün körgön küñü emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırasıp caşayt Emne (134/35)

Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)

Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/31)

Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu
karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/19)

*Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu
karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/20)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/25)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgöñbüz (142/33)*

*Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/30)*

*Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

*Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı zıñ dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/24)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tiñşap bala tayatasın kütüp (148/15)*

*E Seydakmat emne irsañdaysıñ Açkılıña toyup
algansıñ go kem (149/3)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)*

*Emne ıya Emne ıya Sen Men Esinen acıragansıp
mından başka söz ayta albadı Çaldın kalçıldap (152/29)*

*Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/5)*

Anan emne boldu

Ayt ii anan (161/35)

*Üyrüp Sen emne abışka türmögö tüşkün kelip kalganbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/15)*

*Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşünbödü
Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/6)*

*Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/9)*

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşısı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşısı (115/1)

Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşünbödü

Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/5)

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

Ne uşın

Anda deyt atam aytat baarı bir baldarım baldarımın (116/3)

Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir

menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/14)

Aygır minip tüşöbüz

A düynödö ne kızık (149/30)

Bu düynödö ne kızık

Coldoştor (150/1)

Bu düynödö ne kızık

Abışka (163/25)

A düynödö ne kızık

Tuugandar (166/5)

Adam cok bir küñü Momun çal da köz cumar oşondo

şordu kızının körgön küñü ne bolot (60/24)

Sagan şpionniñ keregi ne

Kuup cürüp karmap alat elem (114/29)

Boroon menen tumandan korgop barattı Kırgızdar

neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/18)

Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi

Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)

Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir

menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/13)

2. Ne, nasıl.

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün aňgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp catti eken al (20/16)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/29)*

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayraň taň Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/2)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Mınday beçera (90/18)*

*Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/37)*

*Bul emnesi kuday dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/35)*

*Etip Boroşo körgön cok beleň Bul emnesi dep
Bul kış tüştü degeni (119/7)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tıncı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)*

3. Neden, ne için.

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kuday bul emneň
Uşu körgön küñüm da çaşoobu Ce meni caylap (59/25)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/28)*

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kançalık Balaga (49/15)*

*Kuu catın katını Dağı samoor koygonun kör Kündögü
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/36)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken (40/30)*

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/27)*

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kудay bul emneñ
Uşu körgön küñüm da çaşoobu Ce meni caylap (59/25)*

*Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/25)*

*Cetpey kalgandarına üşküñünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküñtkönün özü (100/32)*

Emne üçün: Niçin, neden.

*Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy değen (51/9)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün ağı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/29)*

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/35)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracahuı çoñdukka (87/23)*

*Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/8)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/29)*

*Bolot Anda emne üçün ayttı Kalp sözdü tuyup kalsa
Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/17)*

*Emne keçikti emne üçün Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/13)*

*Bolboso da bala bilgenderi büt Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarı ekenin emne üçün anday ekenin bala aligi kazak (116/26)*

Üçün biröö caman biröö cakşı Emne üçün biröö (134/37)

*Tayatası eköönün körgön küni emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırasıp caşayt Emne (134/36)*

*Baktıluu biröö şordu Emne üçün biröödön eç kim
korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröönnün (135/1)*

*Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/7)*

Eñ: 1. Inmek.

*Batpayt Momun çal balanı eñip uçaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/17)*

2. At üstünde giderken yerde bulunan herhangi bir şeyi kapmak, çekerek almak.

*Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)*

Eñ aldimen: En başta.

*O azamat ersiñ goy Ondağa ali cassiñ eñ aldimen
cigit bolsaşı (114/31)*

Ene: 1. Anne, çocuğu olan kadın.

*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)
Baldarım mına emi men silerdin eneñermin
Men silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/29)
Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küindö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/24)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)*

*Kettik deçü kitep kabına enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/13)*

*Bet otunun söögü urkuyup caagi şılıngan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/22)*

*Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/28)*

*Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/27)*

*Dübürt sala çurkap ötüşöt eneleri eşik açat çetine
albay cılmayıp tosup alıшат Enenin oşol cılmayganınan (92/29)*

*Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgılğan baş şıyrak kaldıbı (154/5)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/23)*

*Tuugan al cagın teriştirbeyt
Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/4)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küñdö ele enesin eemp koyot Enesisin torpogunan süt (35/24)*

*Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)*

*Uşu baldardı emizip bagıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/36)*

*Kaalaganıñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/30)*

*Aşıkpa akılman ene küñöösüz baldardı caylaba
Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/15)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarımın
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)*

*Ene sütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cığılgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

*Baldarının körkünö salıstırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/17)*

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/6)*

Uşul ele Umay ene bolgon Müyüzdüü Bugu Ene kantti deysiñbi (77/9)

*Momun böcöñdöp atka çurkadı
O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Köñül tolкуп cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşıy ketti Müyüzdüü ene (107/36)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgöñbüz (142/33)*

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oylodu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/29)*

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan multık (165/8)*

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazip ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/12)*

*Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)*

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/3)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/8)*

Şügür men ıraazı

Oy eneke anı bir aytasıñbı eki aytasıñbı (147/32)

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına
köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/19)*

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/7)*

2. Anne, yavrusu olan dişi hayvan.

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

*Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştışıp alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/35)*

Eneñdi: Argo kullanım: Anasını satayım.

*Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/24)*

Eñgezerdey: Kocaman, çok iri.

*Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/22)*

Eñilçek: Taşların üzerinde oluşan bir tür yosun.

*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap alğan bala Başka (19/7)*

Eñkeyiş: Havza, çukur yer.

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın
korooy cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/4)*

Eñkey-: 1. İnnek, yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

*Oşol için Kordongo kelçü calgız col arttagı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)*

*Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo cöö
ele cetip barabız Baldar makul boldu Anda emese (126/27)*

2.Eğilmek, insan, bir işi yapmak için belini eğmek.

*Akmağım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/1)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/21)*

*Catat Başka eç kim çok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/36)*

*Momun kñk etpedi Eköö eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/5)*

Eñse-: İstemek, özlemek, arzulamak.

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/34)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıldırata karap kelip bala dürbünü korooy cayga (43/19)*

Enteñde-: Afallamak.

Satıp berdi Men okuuga baram

Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/4)

Entik-: Nefes nefese kalmak.

Eköo betme bet entige dem alıp turuştu

Orozkul kaynatasının iyyindegi ötüktü culup (97/25)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı

Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşöldöp bışıldap

Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/23)

Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday

körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/5)

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşöldöp

entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)

Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı

karmayt da agınga karay başı ıldıy suuga catat (43/3)

Ep kelişip kal-: Yerli yerinde olmak.

Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep

kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)

Epçil/eptüü: Becerikli, mahir.

Bala kötörgöngö epçil ekensiñ Kulubek dedi

canaşa baratkan şofyor (131/9)

Epilde-: Çabuk davranmak veya hızlı hızlı hareket etmek.

Eçtemege kepteltpey eştemege takaltpay bakan toso

koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/34)

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/28)*

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/9)*

Epkinde-: Hızlı hareket etmek.

*Tañ kalganinan Orozkuldun oozunan kebi tüştü Maraldardı
al aldagaçan unutup koygon Cana epkindep (91/36)*

Epkin: Bir şeyin hızlı hareketinden oluşan esinti.

*Salıptır Tümkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

*Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/18)*

Epsiz: Beceriksiz, maharetsiz.

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

Epte-: 1. Ustalıkla, beceriklilikle yapmak.

*Keçitten eptep süyrötüp çıgışsa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)*

*Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli Bolboso
buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/21)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birook (57/4)*

*Ceekte turdu Mindan tereñireek geçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/2)*

2.Zar zor bir şeyi yapmak, elde etmek, uydurmak.

*Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/16)*

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/4)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/31)*

Er: 1. Er, erkek.

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup. (159/12)*

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ. (28/29)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo. (64/8)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alıstagı cumuşka
er azamattar cumşalgan Maşineleri oñunda. (117/20)*

2.Er; koca, eş

*Anda Bekey taecesi közün çaşka kökürögün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen. (62/4)*

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin. (48/22)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün ağı menen teñ aylanat Eri çoñ. (60/29)*

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı. (73/17)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket. (99/22)*

*Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taese bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına. (23/14)*

*Üygö kezek alışıptır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam. (48/20)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne için erine
arak berip közüünün ağı menen teñ aylanat Eri çoñ. (60/30)*

3. Er, yiğit, kahraman

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı. (99/11)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dağı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyö balasın. (59/13)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay. (64/3)*

*İçten sızdap
İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan. (104/34)*

*Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör. (105/4)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay. (64/3)*

*Çaap barattı Bugu Ene uulunun erdigine ıraazı
boldu sıymıktandı Bala Seydakmattın eşigine cetkende. (121/15)*

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/33)*

*Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimge
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten. (104/30)*

*O azamat ersiñ goy Odayga ali cassiñ eñ aldimen
cigit bolsaşı. (114/31)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat. (157/30)*

*Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kaday kişiler boldu eken. (54/21)*

Erkek: Erkek, yetişkin adam.

*Andaylarga kızmatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap. (82/35)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca. (92/11)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz. (142/33)*

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön. (22/7)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon. (86/16)*

Er-: Gelmek.

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu. (99/34)*

Er cet-: Büyümek, yetişmek.

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi. (45/25)*

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu. (73/11)*

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip. (74/2)*

*Uşul korgop aları cok cetile elek bala
ekenin oyloodu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor. (101/4)*

*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
cigitter boyluu östü kудay ömürlörünö bereke bersin. (123/9)*

Erdemsi-: Yiğitlik taslamak, kendini yiğit sanmak.

*Korston oşogo erdemsiyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu түbүнön tayenesine tilin. (43/9)*

Erdi kebers-: Öfkelenmek.

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir atalı Makulsuñbu Tün bir. (128/23)*

Erdi-katın: Erkek-kadın, karı-koca.

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu. (73/12)*

Eregiş-: Bir şeyi inatla yapmak.

*Coogo karşı çıkkanда ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan. (74/9)*
*Orozkuldu kудay alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı. (103/17)*
*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömiün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ. (105/2)*

Ererke-: Çok duygulanarak ağlamaklı olmak veya ağlamak.

*Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan. (93/15)*
*Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
ısık çaş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip. (31/31)*

Eri-: Erimek, ısı etkisiyle sıvı duruma gelmek.

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen. (46/36)*

*Çaň uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün. (39/32)*

*Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möňgü ürön erip (77/30)*

Erin: Dudak, ağzın alt ve üst kenarlarından her biri.

*Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy
kempirdin erindere kıbırap birde çürüşüp birde. (44/12)*

*Da erindere kıbırap keñkelestenip birdemelerdi
Keçir Müyüzdüü Bugu Ene keçir dep. (163/35)*

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kıbıraganinan emne dep kargap catkanın canında. (44/15)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırap
arañ kıymuldap erindere dirildep kolu kaltırap (165/16)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birook
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

Erin-: Erinmek, üşenmek.

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon. (84/20)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı. (142/5)*

Erinderin kımtı-: Dudağı kıvrılmak.

*Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün. (18/35)*

Erk: 1. İrade, istek, dilek.

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)*

2. İrade, istenç.

*Erkim bolso kanter elem kim bilet birok uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/11)*

Erkele-: Şımarmak, nazlanmak.

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret. (21/28)*

*Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga. (146/22)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşıy ketti Müyüzdüü ene. (107/35)*

Erkin: Rahatça, rahat bir biçimde.

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday. (42/14)*

*Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde. (147/21)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala anca kicine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun anca taş taşıbadı. (42/11)*

Ermek: 1. Eğlence, mutluluk.

*Cürüştüü at colooçunun ermegi
Momun azır balanın kıska alingan keciğe çaçın. (100/35)*

2.Çocuk, evlat.

*Çürüşkön sööktüümüştüm dürbünüün közündö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp. (44/34)*

Ermeş-: Yapışmak, peşini bırakmamak.

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/29)*

Erte: Erken, sabahın ilk saatlerinde.

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta. (33/34)*

*Akırındap bulut tarap kün açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu. (130/20)*

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda. (30/20)*

*Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının
bagalegin tüürüp aluuga çolosu kelbey erteden. (42/18)*

*Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ışkırışıp
mal aydap dağı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete. (54/34)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde. (55/20)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt. (61/20)*

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını. (62/11)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col. (126/1)*

*Ertemenen tayatası oygottu
Tur dedi al akırın Cılıu kiyin maga cardam. (128/29)*

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası. (135/23)*

Berişti

Orozkul bugün tañ erteden beri açuuluu Erteñ menen. (81/16)

*Maraldar oşo künü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da. (139/1)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz. (52/27)*

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dagı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi. (80/30)*

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tıncı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen. (78/21)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt. (91/23)*

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ildiy süyröp kelatıp attın muunu boşop. (95/13)*

*Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı
Bıyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat. (80/12)*

Ertele-: Sabahtan (hareket etmek).

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)*

Erteli keç: Ertesi gece.

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ildiy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/6)*

Erten: Yarın, bugünden sonraki gün.

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna. (20/13)*

Iylagım kelet

Erteñ menen turup karasañ tündögü örüştö eç kim. (54/30)

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kaliñ eli cok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü. (67/27)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kaliñ eli cok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü. (67/28)*

*Ene süütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cıgılğan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu. (72/8)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeeği kara kırlar. (78/4)*

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dagı çaap. (81/19)*

*Dep bıyaktığı işti taştaybızbı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul. (91/25)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ. (93/32)*

*Kün da tutugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki. (117/1)*

Erteñ mektepke barbay kalambı Katuu oorup. (132/37)

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolurun elestete albayt Anan tayatasının. (134/31)*

*Kökürögüñdü tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ. (136/18)*

*Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdiü. (138/27)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap. (67/15)*

Berişti

Orozkul bugün tañ erteden beri açuuluu Erteñ menen. (81/16)

*Dedi Momun cigitterdi aktap Kırsıkka ayla
cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö. (124/6)*

*Kalat Sovhoz küniümdük cumuştarina karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış. (117/6)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi cok erteñkiden kamı cok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

Erteree: 1. Hızlıca.

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/25)*

2. Önceden, başlangıçta.

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot ele
Keler küni bolup kaldı Eköölöp ustundu çıkarıp. (105/27)*

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Erteree töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi. (156/18)*

Es: 1. Akıl, us.

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
arday çıgıp ketet Birok anan esten çıgarıştı körüp. (56/30)*

*Esinde kalbasın tıptıypıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a. (66/33)*

*Esiñde bolsun dedi al arday eger meni biröo
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin. (103/29)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp arday körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp. (104/27)*

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı. (109/19)*

2.Akıl, bellek, hafıza.

*Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun
kuruluşuna alpardı. (123/11)*

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/35)*

Es tart-: 1. Akıllanmak.

*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip. (94/29)*

2.Aklı yetmek, ermek.

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp. (47/29)*

Es tarta elek: Aklı başına ermemiş.

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor. (45/8)*

Es-dartı: Akıl, fikir, düşünce.

*Başın iyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup. (146/2)*

Esebine koş-: İnsan yerine koymamak.

*Keçirip koyso eken dep barattı
Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon. (146/8)*

Eşek: Eşek, binek hayvanı.

*Künü bütküçö kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganıç
sözdör menen sögüp catkanın tığını çok kulagı. (59/21)*

*Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ
Momun bastırmanın oozuna toktodu. (103/19)*

Eseñgire-/esengire-: Hâli kalmamak, güçsüz düşmek.

*Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbıradı lylap oturat ölörçö tepkilep salıptır (105/17)*

*Balanın bul sözün ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey beriştı (121/24)*

Esepçi: Muhasebeci, sayman.

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki. (140/24)*

Esepte-: Hesaplamak, hesap etmek.

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün. (32/11)*

*Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi. (76/17)*

*Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp
bergen tıındardı eseptep catıp. (31/14)*

Esi çık-: Aklı çıkmak, korkmak.

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt irahattana közün cuump uurtunan. (43/27)*

*Teñtuşu çok capadan calgız Uşintip çañıra berseñiz
balanın esi çıkpaybı. (45/10)*

*Esi ığıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal. (49/33)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı eköö Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi ıkkan. (67/26)*

*Esi ıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışıktap catıp uktap kaldı. (68/7)*

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi ığıp. (91/37)

*Minçü emes ele başka at minse da koroodon aap
ıkçu emes ele Katındar esi çığıp eleyip turup. (98/20)*

*Minçalık esi ıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni. (111/25)*

*Tigi esi çığıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar
da sırtka ığıştı. (160/27)*

*Uşunu aytıp esi çıkkan bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı. (165/33)*

Esi oo-: Bayılmak, kendinden geçmek.

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap erge. (111/27)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka. (133/2)*

Eşik: Kapı, bir yere girip çıkmak için yapılan duvar veya bölme açıklığı.

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde oñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın. (40/27)*

*aap barattı Bugu Ene uulunun erdigine ıraazı
boldu sıymıktandı Bala Seydakmattın eşigine cetkende. (121/16)*

*Ak sütüñ ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi. (121/20)*

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköo çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı. (160/10)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken. (40/29)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken. (40/29)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt. (103/14)*

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga. (105/11)*

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı. (111/22)*

*Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik
aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp. (118/29)*

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala. (133/30)*

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey. (137/5)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañğı
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında. (161/22)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda. (48/10)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp. (90/27)*

*Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır. (104/20)*

*Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti. (104/21)*

*Ötüp eşikti captı da karañğı daliste oozun basıp
alıp uñşup ıyladı. (112/13)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon. (112/12)*

*Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti. (112/1)*

*Carığı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara. (113/22)*

*Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılıbay cürüp turdu Bala eşikten. (122/6)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke. (137/32)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes. (150/26)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken. (151/5)*

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı. (160/26)*

*Cansooga öltürbösoñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küniñ büttü senin dep may. (160/24)*

*Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü. (164/31)*

*Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup. (164/19)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu cok kol baştıgın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka. (48/12)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının. (91/2)*

*Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine
albay cılmayıp tosup alıшат Enenin oşol cılmayganınan. (92/29)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono. (103/10)*

Öz kişilerbiz

Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup. (120/6)

*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldatıştı. (120/1)*

Murda köröt

Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön. (17/24)

*Bala indını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan. (109/4)*

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı. (109/20)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek. (118/32)*

*Keceyip kalgansıñ Eköübüzgö keceygendi kim koyuptur
şorduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında. (137/22)*

*Keldi Maşine düköñ keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp. (22/10)*

*Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp. (108/32)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga. (42/7)*

Eş-: Eşmek, toprağı veya toprak gibi yumuşak bir şeyi biraz kazmak.

*Sögünüp cattı Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/16)*

Esimden çık-: Hatırımdan çıkmak.

A kokuy tars esimden çıgıp ketken tura dep. (91/10)

Esime kilt et-: Birdenbire akla gelmek.

Esime kilt etse bolorbu aksakal dedi Kulubek. (125/37)

Esin cıy-: Kendine gelmek, akli başına gelmek.

Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına. (108/30)

Esine kel-: Kendine gelmek, akli başına gelmek.

Esine keke kalgan Bekey samoordu çaypalta kötörüp üyünö kire kaçtı.

Kempir celi çıgıp ketkensip. (45/33)

Al azır gana esine kelip eski keypin kiydi.

Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç. (97/11)

Carıla kubanganı esine keldi.

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp. (101/13)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi.

Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip. (132/31)

Seni dep karışkır balanı cutup koyot.

Cutup alıp esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıkarıştı körüp. (56/30)

Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti.

Eger oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele. (60/11)

Esinen acıra-: Aklını yitirmek.

Emne ıya Emne ıya Sen Men Esinen acıragansıp,

mından başka söz ayta albadı Çaldın kalçıldap. (152/29)

Esirtet-esirget: Sarhoş etmek.

Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler.

Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip. (75/27)

Eske sal-: Hatırlamak.

Eske salçu bu cıttı bala caman köröt.

Birok Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı. (148/33)

Eske tüş-: Akla gelmek.

*Cetpegen maksattın öküniücü ötkön ömürdün keyişi bir,
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi. Adam balası ötköndöğü. (100/30)*

Eske tut-: Akılda tutmak.

*Elestep öttü ele anda çaldın bılcırı menen al karaandardı,
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu. (92/4)*

Eski: 1. Eski, önceki.

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu.
Kışkısın da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan. (34/30)
Neçen kün neçen tün öttü, eski meken Enesay can keyitip alıs kaldı.
Cañı meken Isık Köl közdön. (72/9)
Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler.
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip. (75/27)*

2.Eski, yeni karşıtı.

*Köönörgön kupayke başında, eski curtan taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz
kalpak Momundun. (29/21)
Culup aldı. Al azır gana esine kelip eski keypin kiydi.
Sen kimdin başın aylantıp atasıñ? (97/11)
Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun atalgan,
azır tigintip eski ötüğün iyinine salıp. (97/36)
Kürküröp, Kırgızdardın arasında eski mugalim bar eken. (123/22)
Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip, Koyboy ele oşondoy dedim.
Minday eski sözüñdüy maga ekinci. (162/22)
Ce altı döñgölökpü, Cañı boldu beken ce eskibi?
Pritsebi kanday boldu eken? (114/17)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün cegendey,
eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi. (34/28)*

Este-: Hatırlamak, anımsamak.

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın çaykadı.
Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup. (34/8)*

Momun baya körgön maraldardı estey koydu.

Badal arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı. (101/11)

Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı da kelişken.

Kaydan körgönün estey albay boolgolop. (107/24)

Üçün deldeyip kalgan, terge çömülüp kalıptır.

*Mınday uçurda tayatası ogo beter cılıudan kımılaçu ele, oşonu estep bala.
(111/14)*

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol asker maşineni estedi.

Bu tegerektegi şofyorlor baarı. (116/24)

Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu.

Keçke cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi. (135/10)

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep alat da, dürbünü bereek tartat.
(39/17)*

*Keçegi okuyanı estep, бүгүнкү күнү кандай болорун ойлоп Momun çal kabacı
bürkölö*

Balanın töşөгүндө. (136/19)

*Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın,
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter. (140/14)*

Bala tayatasının keede kiñildap kalçu ırın esteyt. (38/33)

Estüü: Akıllı, akı başında.

*Ceeektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep,
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü. (20/2)*

Basıp ustundu kepteşten çigariştı.

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı. (96/28)

Es-uçun cıyna-: Kendine gelmek, ayılmak, baygınlık durumundan kurtulmak.

Abışka ontop aldı kibir etti, birok esin cıybadı.

Ata Kulubek baykem kelesi, dedi ıy aralaş. (165/21)

Et: Et, besin maddesi.

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın.

Türü bar. (36/15)

Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki balaga aldirtan bir kesim et bere koydu.

Anan baldardı. (68/34)

Kirip ketti.

Anın artınan şıbagasına bölüngön etti kabına. (155/18)

Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö.

Etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul. (158/2)

Turat Tigi aңызdın çetinde Baltek çuñkurdagı.

Uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin. (153/10)

Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen.

Çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt. (150/16)

Meymandın kamı ettin kamı menen küypölöktöp.

Cüröt. (156/23)

Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk biyik.

Madaniyattuu el da biröönün aragın içip etin. (82/16)

Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ.

Andan aşkan ırahat barbı bu düynödö. (85/31)

Töşün kindigin basıp kördü.

Tumoolop kalgansıñbı karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı etiñ. (135/30)

Kap miltık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat.

Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee. (143/18)

Kol sanındaki dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana körünüp kelişken simbatı.

Közdün coosun alat. (144/7)

Et bışırıp oturat.

Sen turgun Kana turup kiyin eşikke çıgabız. (150/25)

Ottu bolso çoñ cagıptır.

Kara kazan toltura et kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp. (151/25)

Atat.

Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret.

(151/27)

Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın kördü.

Şüüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp. (153/7)

Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat.

Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige. (153/12)

Katıp tura berdi.

Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip

sundu. (154/9)

Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö.

Üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı. (154/6)

Katıp tura berdi.

Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip

sundu. (154/10)

Tigine et da bışıp kaldı.

Dep Bekey balanı üyünö ceteledi. (157/1)

Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün cebey makoo bekenbiz.

Dedi Orozkul. (159/13)

Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı.

Taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügül. (159/17)

Karmanıp tiştēnbedi Müyüzdüü Bugu Eneni öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi.

Eçtēme kıla. (159/26)

Közüñ çılk cuump tigi duuldap oturgandar Müyüzdüü Bugu Enenin etin bılçıldata çaynap. (159/6)

Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy.

Maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup. (159/11)

Et cep catkanı cuta albay kakadı.

Ustukan karmaganı karmagan boydon tiştēgeni tiştēgen boydon. (160/15)

Bala uktap atabı.

Uktasın uktap alsın dedi kempir. (148/6)

Ayta koy men azır dep turgansıyt.

Murdu salañdap kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon. (28/10)

Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep. (68/23)

Et-cürögü elcire-: Yüreği hoplamak.

Olda baykuş cetimçem ay dep Bekey et cürögü.

Elcirep balanı öpkülöp ciberdi. (156/28)

Etek: 1. Etek, giysinin alt kenarı.

Kele catırı.

Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı. (47/12)

Etegin arı karap beri karap kargay berdi.

Balanı otton alıp suuga, suudan alıp otko saldı Üyünön kızın. (44/29)

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık too bar eken.

Eteğine kuyruktuu kara koy kurman çalıp. (55/10)

Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip.

Cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce. (61/29)

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat.
Köldün baş ayagına köz cetpeyt, Eteginen kün çıksa. (72/30)*

2.Etek, dağ, tepe, yığın vb. Yamaçlı şeylerin alt bölümü.

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp.
Turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın. (46/26)
Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı.
Boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı. (158/11)
Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap.
Koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi. (84/30)
Al ańgıça etektegi egindi bışırap kırdın çöbüin.
Sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimse bolup nımşıtıp. (86/9)
Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan.
Badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül. (106/9)
Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört.
Algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın. (78/9)
Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup.
Too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö. (118/22)
Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu.
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat. (68/16)
Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan.
Emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı. (40/13)
Etegene köz saldı Taman aldında tar kolot te kar.
Catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka. (40/35)
Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı.
Körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan. (142/2)*

Etegene ırıs tol-: Mutlu olmak, bahtiyar olmak.

*Baş kötörö albay kalat Kuu etek da şorduu.
Baldarı bolso etegine ırıs tolup beşenesine kün konup. (32/22)*

Etimal: İhtimal, olası, muhtemel, mümkün.

Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön.

Keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal. (22/6)

etkeel: 1. Etli, etine dolgun.

Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan.

Culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen. (106/18)

2. Yorgun.

Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka.

Talıksıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği. (36/8)

Ettüü: Etli, semiz.

Kuu kançık oşol bağın baylap kelatpaybı.

Seni elebi dep kekene ettüü muştumun tüyüp. (37/26)

Albay başın çulgusa ettüü eki uurtu bıkıldayt Arak.

İçin kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan. (153/23)

Ezelki: Ezelî, eski.

Bolgon deyt tayatam Oşentip

Bul comok ezelki okuya (63/10)

Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu

alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)

Ez-: Ezilmek, zulmedilmek.

Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa

cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

*Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun
aytpagın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/18)*

F

Fabrika: İşlenmemiş veya yarı işlenmiş maddelerin makine, araç vb. İle işlenerek tüketime hazır duruma getirildiği sanayi kuruluşu.

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/4)*

Faşist: Faşist.

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıoy Müyüzdüü Bugu Ene (121/13)
Ölsön kör da albayt Sen faşıstıñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/15)*

Fonar: El feneri.

*Bışkırap kaldı
Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/18)
Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/11)
Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/17)
Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı
Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/36)
Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti
Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/26)*

Forma: Tarz, şekil, biçim.

*Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/25)*

Fotoapparat: Fotoğraf makinesi.

Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken

Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/12)

G

Gacayıp\Acayıp: Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabancı.

Bilbeysiñbi

Cok şıragım munday gacayıp estigen cokmın (115/8)

Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit

çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/10)

Galstuk: Kravat.

Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu

menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/3)

Andaylarga kızımatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk

tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/35)

Gana: Sadece.

Tayatası gana cakşı it tabılgañça dep suranıp maalkatıp

cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)

Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön

gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)

Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da

cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)

Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki

iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)

Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana

tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/7)

Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu

Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)

Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt

Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)*

*Turgandan beter daana ugup cattı Ölügüñdö gana
köröyün cubarimbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/17)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)*

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/9)*

*Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/7)*

*Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/5)*

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/7)*

*Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/18)*

*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/8)*

*Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene
alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/13)*

*Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/7)*

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/1)*

Gana baratam tüyşük tartıp Tıyakta şaardagılar cürsö (89/37)

*Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/36)*

*Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin
kiydi Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/11)*

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/11)*

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/29)*

*Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)*

*Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/3)*

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/22)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/15)*

*Biri körgön cok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan cok Bir gana bala bilip körüp (127/36)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/8)*

*Özündür kıyışpas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/35)*

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/14)*

*Oşonu bilip eendep kelip çaşap catpaybizbı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/20)*

*Da biröö gana
Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/21)*

*Körgön emes Keede gana köldün bir kariyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/38)*

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu düynödö başka tayanarı
kalbadı balanın (160/3)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/13)*

*Soorusu kümüşönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eç kimge körünmök emes Sen gana körüp (166/18)*

Algan

Momun aga taarınbayt Al taarınsa bir gana nersege (28/36)

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/8)*

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/3)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/35)*

*Sırttan bir top kışi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırıyt (120/8)*

Gezet: Gazete.

*Köö menen dagı birdeme cızıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

Gradus: Derece, geometrik derece.

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökçön ele cürö berişet (122/29)*

Gül: 1. Çiçek, bitkinin güzel kokulu, renkli bölümü.

*Obolu bir közüin akırın açıp anan ekinçi közüin anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/8)*

*Cıbrap açilat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstöğü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közüin aç a kelet (20/5)*

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/13)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün aňgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattı eken al (20/15)*

*Cıbrap açilat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstöğü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/9)*

*Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Gülü
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/19)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıışkan door (64/6)*

*Tınç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün aňgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattı eken al (20/16)*

*Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap
tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/28)*

2. Çiçek deseni, çiçek motifi.

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kım otükçö başındağı güldüü şalı (151/30)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşip biri
çaksa biri kimbat körünüp başkasının tüşü ce gülü (22/34)*

Güüldö-: Gürüldemek.

*Caap güüldögön mordu tñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/33)*

*Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop çıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)*

*Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/34)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabiş etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

*Dagı ele güüldöp cattı şofyorlordun bir daarı
oturgan oturgan cerine bükülü boydon kömölöndü Alardın (125/7)*

Halık: Halk.

*Halıkpız Atañ bolso erteginin aňgimesin aytıp
goy Bizdegi sayası okıga atañdı tartuu kerek eken (116/15)*

Han: Han, kağan, Türk-Moğol halklarında hükümdar.

*Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/10)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)*

*Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/35)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/6)*

*Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo
tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/16)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasiñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)*

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tınçımdı algan kim eken (69/9)*

*Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/32)*

*Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/35)*

İç: 1. iç, herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dahil, dış karşıtı.

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)*

*Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken (40/30)*

*Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti (104/21)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/27)*

*Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kaday cırgal ekenin uyku içinde (147/22)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/7)*

*Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/22)*

*Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/10)*

Toktotup kaldı

Ata canağı maraldardın içindegi kadimki Müyüzdüü (136/32)

Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu

Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/28)

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökçön ele cürö berişet (122/29)*

*Kepşegende bile dep oşondon ulam aytilip kalgan
tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/18)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/6)*

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/24)*

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tuyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/35)*

*Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/12)*

*Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)*

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/3)*

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañğı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)*

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*

*Uşul üydün intımagına dep içkile Intımak
bar cerde ırıs bar baldarım (158/21)*

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

Karaylı

Karool döbönün tübüñön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)

*Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)*

*Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırttagı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)*

*Al börü börülüktün künün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/32)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbırayt (57/10)*

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dağı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/30)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/31)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/28)*

*Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dağı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/17)*

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/10)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/21)*

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töbögö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)*

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/7)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/30)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/26)*

*Şaşpay ıldıylay beriştı Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çıyrığıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/4)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)*

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkündöçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)

Kempirdin booru oorudu okşoyt
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/14)

Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)

Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/17)

Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)

Bu turmuştā Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/13)

Makulugun emne kıl sak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer çok Cogolgula (76/7)

Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz
emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/13)

Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/14)

İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suury albay cattı (144/19)

Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee
küñkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/23)

Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Kariganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/19)

Sen da Bekey baykuştı köp ele kor tutpasañ Meni
ektey berbeseñ İşpi İşti kудay ala koysun cer (147/8)

Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark küt köndü (27/35)

İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup
iççülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/9)

Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/33)

Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/26)

Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/5)

Dep dükönçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkösüp (23/24)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunun cok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/33)

İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/15)

Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töböcü bir körünsö bir körünböy (28/13)

Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtöpöyt Tokoy (33/12)

Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/17)

Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)

Barat Momun

Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)

Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/24)

Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi cok eçtemege tiyeşesi cok eç kimge (89/26)

Dep bıyaktagı işti taştaybızbı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/25)

*Uşintsin Mına emi burañ iştin artı ulañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/32)*

*Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/35)*

*Bala andan kabarı cok kabarluu bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/9)*

*Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/2)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdü bilbeysiñbi Az bolso (134/17)*

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/1)*

*Abışka Kördüñbü künöñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/14)*

*Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır
Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/30)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/12)*

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kudayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/31)*

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/31)*

Cüödödü

İki işene koyçuñ men ekem go abışka Al kuu (30/10)

2.İç, insanın manevi varlığıyla ilgili olan.

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)*

*İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/23)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/12)*

3. İç, mide, bağırsak, karın.

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külügö ıksıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/2)*

İç-: 1. Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

*Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)*

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)*

Orozkul

Oşentip içken arak menen algan tartuulardın akısına (84/6)

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan köziñ cırta (93/23)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköbüzdiñ ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)*

Ogo beter zordodu

İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)

*Keçitte catat Maraldardın suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

Caş şorpodon apkelip içirip koyom

Oşo boydon bala kayra uktagan çok Sırttan üñdör (148/7)

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/25)*

Iylap alıştı

Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)

İ ısıık içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)

ıkan minip taşbaka minip tüşö

beret tüşüp kelip aykırıp arak ie beret Karap tursan (150/6)

Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip

keti bay bolgur (30/27)

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp ıkkın

türü bar (36/15)

Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp ıgat Kaygısına

uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/6)

Bışı kulak bolup kalgın Cini dagı karmadıbı

dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/30)

Kança oñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk

biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)

Bılıragın ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin

kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/12)

Meyman bolup kımız iseñ bagalañ kozunun etin ceseñ

andan aşkan ırrahat barbı bu düynödö El duuldap (85/31)

Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı

Sen eşikke ıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/19)

Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup

ketti dep şıbıradı Gülcamal ayagında (105/23)

ınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip

kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)

şofyorlor oguu tabılıp üy üygö caygaşıp ışık

ay içip cılınışkandan kiyin Momun al al cay (122/12)

Ogo beter zordodu

İ ısıık içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali

Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/32)

Eske salçu bu cıttı bala caman köröt Birok

Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/34)

Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınıška

kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/24)

Tilek aytıñız içip cibereli

Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/19)

Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop

kalıptır ısık süt içir (137/34)

Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy

caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)

Karaylı

Karool döbönün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)

Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır

biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)

Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu

bala sırttagı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)

Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöö balañız menen

kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/26)

İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun

kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/19)

İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur

Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özünçö (137/35)

Tuugandar

Aykırıp arak içebiz (149/32)

Buulugup arak içebiz

Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/3)

Buulugup arak içebiz

Ha ha ha (163/27)

Aykırıp arak içebiz

Oşentip süzüp kettiñ ıragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütköñüñdö (166/7)

Albay başın ıulğusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak

için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/24)

İçiret

Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/21)

Çeçip ırğıttı da kadim caykısında içirkene

bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/1)

Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak

ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/13)

Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur

dabırt uguldu biröönün kıykırganı sögüngönü (111/17)

Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy

caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)

Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen

ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/15)

Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men

buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/9)

2.İçmek, içki içmek, alkol almak.

Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin

taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/33)

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılart okşoyt dedi tayatası (129/5)

İçe al-: Yemek yiyememek.

Bolgonun bala tıyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı

cakşılap tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)

İçi-koyn: Kucak.

*Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu 101/8)*

İçi açı-: İçi burkulmak, acımak, merhamet etmek.

*Berbecenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/13)*

İçi ezil-: İçi ısınmak, içi kaynamak, çok sevmek.

*Bolso da içi ezilgen cılmayusu közünön uçkundap
turat (92/35)*

İçi-eñşeril-: Yüreği yanmak, çok üzölmek.

*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/2)*

İçik: Kürklü gocuk.

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)*

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana
cay alıp oturup katınına ayttı (99/19)*

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkan eken Etkeel beti sezgengen (106/17)*

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)*

içirken-: 1. İçerlemek.

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/33)*

2.Çok üşüyerek titremek, irkilmek.

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Kün açılât okşoyt dedi tayatası (129/5)

Muzdak alakanın beşenesine basıp turgan eken

Bala içirkenip cıyrıla kaldı (135/26)

içken-cegen: İçmek-yemek.

Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan

arı aldagaçan ötüp ketken (86/27)

İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon

kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/25)

İçker-: İncelmek, ince duruma gelmek.

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat

Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)

Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip

oturdu Eleye tüşköñ bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)

İçki: İçki, içinde alkol bulunan içecek.

Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan

başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/5)

İçten sız-: İçin için kederlenmek, üzülmek, belli etmeksizin kahırlanmak.

İçten sızdap

İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan (104/33)

İdiş ayak: Kap, kap edecek.

Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı

dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)

İdiş-ayak: Kap kaçak.

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalğan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/24)*

*İdiş ayaktın kaldır şaldırınan oygonup
ketti (147/25)*

İki: İki; birden sonra gelen sayının devamı, iki.

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/1)*

*İçten sızdap
İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan (104/34)
Cüdödü
İki işene koyçuñ men ekem go abıška Al kuu (30/10)*

İl-: 1. Asmak, bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere ilıştırıp sarkıtmak.

*Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp
kelatkanday bolot (73/31)*

*Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzüñö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/28)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir ekö (129/11)*

*Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/28)*

Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot (151/21)

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/19)*

Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/21)

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)*

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen

koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)

Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayırmagına

ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)

Tiygizip turgandı cakşı köröt

Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)

Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip

keldi Ak kayıñdan casalğan ak beşıktin tütkasında (73/25)

Müyüzünö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı

Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/35)

Orozkul abamı da cakşı köröm birok alarga bir balanı

berçi aylanayın Bugu Ene Müyüzünö ilip beşik (113/2)

Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka

tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/9)

Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot

Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/14)

Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayırmagına

ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/28)

İlip kelçü müyüzün omura çaap alğan ayıbıña sen ölüm

cazasına tartılasıñ (160/31)

Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırduu

beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/22)

Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı

boldu (138/35)

Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñgıragan

sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/3)

Balanın tileğine iyip Orozkul menen Bekeyge cılaacınduu

beşik ilip kelatkan Müyüzdüü Bugu Enenin (156/8)

2.Kapmak, birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)*

3. Yapılmak, edilmek.

*Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)*

4. İliştirmek, tutturmak, eğreti takmak.

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)*

İlberîñki: Atık, çevik, çevikçe, hareketli, tez canlı.

*Ilum tartıp ilberîñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/11)*

İlep: 1. Sıcaklık, sıcak hava.

*Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöndön ısık küzdün
ilebi kelip turat (78/8)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

2.Dudak, lep.

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/24)*

İley ızır: Öfke.

Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul

Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/7)

İlgeri: 1. Eskiden, önceden, geçmişte.

Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun

aytpagın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/18)

Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı

Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/28)

Tilibizdegi sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/14)

Kalganında emes keñeşke barganda dele katışıp

oturganı bolboso akıl koşo albayt ilgerten (29/4)

Kırgız Ur ee Manas Manas Manas dep

uraan çakırçu deyt ilgerki ata babalar Men da oşentip (53/30)

Kayra tartpay turuşsa kaydagı kadayım taanıbagan

bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)

Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip

bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)

Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup

kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/10)

İlgeri kırgızdar Enesay deşçü Oşondon ulam

mobul ır kalgan (63/17)

Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet

İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/26)

Oşol coop kaytarat

Biz kırgızbiz İlgeri uşu tegerektegi mancuular (123/24)

Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken

da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)

Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü

Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/29)

2.İleri, herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşıtı.

Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul

kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/25)

Ketkeni turuşat Çal multıktı aldı Öñüp

ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/34)

İlgi: Alaka.

Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan

tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)

İliktr: Elektrikçi.

Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr

panarın alıp tez çıksın degin (120/23)

İlim tart-: Yakın hissetmek, yakınlık duymak, içten, samimi görmek.

İlim tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi

aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/11)

İman: İman.

İmanday sırum aylanayın Müyüzdüü Enenin

arbagı ursun (30/13)

İni: Küçük erkek kardeş.

Men ini karındaştarımдын baarın kötörüp çoñoytkom

dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/11)

Momun koomaylanıp unçukpadı

Bizge kapa bolboçu inim dedi Momun azdan (30/24)

İnspektsiya: Denetleme, teftiş.

Aerde militsiya mamlekettik inspektsiya köp kelip kalçu

ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)

İstitutka: Enstitü.

Kurstu bütköndö kızmatka aşıkpay şaarga bet

alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/20)

Intımak bar cerde ırıs bar: Birlik olan yerde bereket olur.

Uşul üydün intımagına dep içkile Intımak

bar cerde ırıs bar baldarım (158/22)

İregeleş: Komşu.

Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmañsıñ

Uruşkan sayın çaap barıp turmañsıñbı Anda (51/19)

İrenci-: *mec.* İğrenmek, hoşlanmamak.

Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen

kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/2)

İreñ: Yüzün görünüşü, surat.

Birde sıdırım bolup çıyırıktırıp cerdin

caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırağı sargayıp (86/12)

İre-şire: Güneş battıktan sonraki alaca karanlık, akşamüstü, akşamüzeri.

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Küñ
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)*

İret: Kez, defa, kere, sefer.

*Ayığışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/35)
Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/16)*

İri: İri, büyük, boyutları benzerlerinden daha fazla olan.

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/28)*

İRme-: Gözü hızlı hızlı kırpma, kıpmak, gözü kapamak.

*Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/13)
Közdün sulhuulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/3)*

İşte-: 1. Çalışmak, işi veya görevi olmak, bulunmak.

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasñ (125/27)
Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/26)
İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/1)*

2.Çalışmak, işler durumda olmak.

Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü

Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/28)

Ot aldırıştı ele çüçkürüp bışkırıp barıp kürküröp

iştep ketti Motoru ot algan soñ maşinege can (131/28)

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü

mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)

3. Çalışmak, bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak.

Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu

menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/4)

Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo

şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/6)

Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet

Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/19)

Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin

da işi köp ayırıkça küzündө baş kötөrtпөyt Tokoy (33/11)

Kelgen emes Birok atası Isık Köldө matros bolup

işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/32)

Bu balanın apası bolgon öz kızın körgөнün al

bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgөнün Bekey (48/4)

Dürbünü közünө tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü

dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/12)

Çөñdугуñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan

işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/14)

4. Yapmak, ortaya koymak, gerçekleştirmek, yerine getirmek.

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kелgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/3)*

İşen-: 1. İnanmak, bir şeyi doğru olarak benimsemek.

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/7)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/20)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özüñ (100/6)*

*Uşul oyuna işengisi kelip turgan emi birotolo
işenip aldı (47/28)*

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)*

*Kayra tartpay turuşsa kaydağı kadayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)*

2. İnanmak, güvenmek, bel bağlamak.

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/20)*

*Bolso özünö emes kitep kabına aytıp kelattı Sen
aga işenbe menin tayatam anday emes Tayatam bularday (35/14)*

*Canında aça tuyak tört şıyrak catat
Balanın üröyü uctu Körgön közünö işenbedi Bu (153/32)*

*Cok debe boluş kerek dedi düköñçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)*

*Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/20)*

Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ

Momun bastırmanın oozuna toktodu (103/19)

Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın

bala işene albay uktu (157/16)

Uşul oyuna işengisi kelip turgan emi birotolo

işenip aldı (47/27)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda

kanday kündö catkanın unuttu (161/27)

Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok

aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/31)

İşene ber-: İnanmamak.

Kişi cüröt dedi taenesi

Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/30)

İşenimdüü: Güvenilir.

Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy

işenimdüü kolgo bereyin dedim mılıktı Abışkanı (163/2)

İt: 1. İt, değersiz, terbiyesiz kimse.

Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul

menen Kökötay ceekte karkılday külüp Seydakmattı (145/29)

Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra

kuup çıkpaşa eken eldin közüñçö it körbögön korduktu (146/4)

2. İt, köpek.

Akırın Baltek kınışılap şıypañdap dağı tattuu

suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)

Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/12)

Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/12)

Düpyüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)

Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee küñkü Momun ittin (141/28)

Akırın Baltek kñşılap şıypañdap dagı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)

Düpyüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)

Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee küñkü Momun ittin (141/28)

Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)

Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)

İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)

Dükönçüdön çaşırtı bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)

Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)

Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)

Cügürmök İt mındaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)

*Toktotup kör Anda tayatam eköobüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Bu deyt karişkır Koy antpe deyt Çıpalak
özüñö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/26)*

*Karişkır Karişkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımaktığıñ üçün ceym (56/27)*

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)*

*İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/15)*

*Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/11)*

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/21)*

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılay ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkönsüp dal oşo künü kabilasıñ (141/19)*

*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/29)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/10)*

*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/19)*

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün túbündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)

Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catıp (25/13)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)

Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)

İtin izdep kaldı İtin koştóp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)

Dükönçüdön çaşırits bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/20)

Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)

İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)

Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)

Bu deyt karışkır Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/26)

Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımaktıgıñ üçün ceym (56/27)

Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)

İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/15)

Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közünçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)

İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koro koro
bolup kaçkan bugu maraldardı koro koroosu (76/29)

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/11)*

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cüröğü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/21)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)*

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañılay ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)*

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkösüp dal oşo künü kabılasıñ (141/19)*

*İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/29)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/10)*

*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/19)*

*Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)*

İt murun: Kuşburnu.

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/19)*

İtapkan: Oldukça, epey, epeyce, bir hayli.

Deyre itapkan col akçanın ele şoru

Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/17)

İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök

bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)

İter-: İttirmek, iteklemek.

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşöldöp bışıldap

Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/24)

Bala maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip

cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkın soñ andan (127/29)

Iterip aşuudan aşırıp çatıştı Baarına

Müyüzdüü Bugu Ene cardam berip cürdü Anı berkilerdin (127/33)

Çagıp

Büt düynödön ters burulgansıp al balanı iterip (152/36)

Catıp kaldı

At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/36)

İttin kötkü şıyrasına teñelbegen neme: Köpeğin arka bacağına denk düşmeyen, değersiz, aşağılık kimse.

Kişi emes ittin kötkü şıyrasına teñelbegen neme

kayaşa aytkısı bar ee İ soylo soylo dağı murduña (146/25)

İy-: 1. Eğmek, bükmek.

Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayananı

baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)

Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip

kart daraktardın çoñ butaktarı sınıf catat (130/7)

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdii kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)*

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)*

2. Gönli ısınmak, merhamet etmek.

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

*Balanın tilegine iyip Orozkul menen Bekeyge cılaacınduu
beşik ilip kelatkan Müyüzdüü Bugu Enenin (156/7)*

3. Sütü bol olmak, süt verme.

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/20)*

*Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/25)*

İyi: İyi, güzel.

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/31)*

İyiger: Fayda, yarar.

*Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger
türü çok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/27)*

İyin kuuş-: Boyun eğmek.

*Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/35)*

İyinde-: Omuzlamak, omuza almak.

*Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı çok kızargan ottoy (109/6)*

İyin: Omuz.

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/5)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/31)*

*Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/7)*

*Cirey dalbaktap ceek tübünön Momunga cetip iyinden
atkip bulka tarttı (97/23)*

*Tayatası ukpay kaldı
Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)*

*Catat Başka eç kim çok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/36)*

*Eköo betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iyinindegi ötüktü culup (97/26)*

*Kulaktarınan baylaştırap iyinine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/21)*

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötüğün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötüğün iyinine salıp (97/36)*

*Başın iyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)*

*Alcigan akmak Uyalari canagi kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/30)*

*Bir palto iyninen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagi salıñkı Bala okutuştun (99/35)*

İz: İz, belirti, nişan, alamet, emare.

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/14)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)*

*Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dagı
cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)*

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/24)*

*Alar bir ordunda turup almak bele
A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/2)*

İzde-: Aramak, birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)*

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/2)*

*Tokoy kıdırgan Emne izdedi Başta mindaydı
körgön emes ele bala (114/23)*

*Iya çın emespi
İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/8)*

*Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö
çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)*

*Turmak izdep alar küyöörü çok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımdın
orduna bala izdep cüröm (70/34)*

*Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/25)*

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam çok ele dep (23/11)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)*

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)*

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırız degen atı öçüp kılımdın (66/32)*

*Biröö izdep çakırğanday boldı Boroondun kıyanatı
go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/25)*

*İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)*

İzin suut-: İzini kaybettirmek.

*Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/29)*

İlbirs: Beyaz leopar.

*Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp
cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/9)*

İlgeri-ilgeri: Eskiden.

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarıbız oşol (57/22)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep ayıp berçü tayatası kırıgırdar küngö (39/3)*

İmer-: Döndürmek, çevirmek, bir şeyin yönünü değiştirmek.

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/15)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/10)*

İşti kудay ala koy-: İşi tanrıya bırakalım.

*Sen da Bekey baykuştu köp ele kor tutpasañ Meni
cektey berbeseñ İşpi işti kудay ala koysun cer (147/8)*

İyreleñde-: Eğri büğrü, büküm büküm olmak.

*Okşoyt iyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıkandarga okşop maşineler (39/29)*

İyri: Eğri.

Tuybadı

Suu tolgon ötügü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)

I

Irakmat: Teşekkür, sağ ol.

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/3)*

Ikşı-: 1. Çok fazla gülmek.

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külügö ikşıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/2)*

2.Şiddetli öksürmek.

*Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ikşıy
üylödü (141/1)*

Ikta-: Yıkılmak, yığılmak, devrilmek, serilmek.

*Suu kemer kemerge ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/33)*

İktımal: İhtimal, belki, muhtemel, olanaklı.

*Kün da tutugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/2)*

Iktoo: Rüzgârdan, yağmurdan korunmaya yarayan korunak, kuytu yer.

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/9)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın iktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)*

Ilañ: (mec.) Felaket, yıkım.

*Uşıntsin Mına emi burañ iştin artı ılañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/7)*

Ilañkası: Yeterli olmayan para, harçlık.

*Tüyşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot
emespi Mına oşondoy köpçülüktün kızmatına Momundu (26/11)*

Ilay: Çamur, balçık.

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbaran soo ceri (155/5)*

Ilay-çañga: Çamur, toz.

*Abıška ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay-çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/26)*

Ilayık: Layık, uygun.

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbaran
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

Ilcıra-: İltihaplanmak, iltihaplı yara oluşmak.

*Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

Ildam: Çabuk, süratli.

*Onın sebebi ne dep soldat kızıktı
Maşine cakşı da küçtüü ildam Benzindin cıtın cakşı (115/2)*

Ildiy: Aşağı, yukarı karşıtı.

Kök buurul tartıp kar camınıp kalat

Kapçıgay ildiy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/6)

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö

tartıp ildiy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)

Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp

alalı dedim men andan ildiy koktunun içine (126/26)

Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu

bilegi menen epsiz ildiy sürüp kayra oturat çıday (153/22)

Tabı kayttı Bel belestin çığış kaptaldarına kölökö

tüştü Emi küin ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)

Şaşpay ıldıylay beriştı Küin kötörülgön sayın tünü

menen suukka çıyrığıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/3)

Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ildiy

şorgolop kıskısın kar astında küünü bügünküdöy (27/19)

Çatat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan

ulay calgız köçö malçılardın aylı Boor ildiy (40/12)

Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı

karmayt da agımga karay başı ildiy suuga catat (43/4)

Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp

döbödön ildiy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön

da cardan ildiy karasa cüröktörü alkımına (70/4)

Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ildiy karay

karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)

Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ildiy

bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/1)

Barat Momun

Toodon ildiy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/11)*

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/14)*

*İldıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ekinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/31)*

İldıyla-: Aşağı doğru inmek, aşağı yönde ilerlemek.

*Toolor sürdüü toolor
Kün ıldıylap köldün tör cagina batkanı kaldı (46/32)
Tabı kayttı Bel belestin çığış kaptaldarına kölökö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)*

İmalalaş/ımalala: Karşılıklı saygı, sevgi ve bağlılık içinde olma.

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdu
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/24)*

İñaala-: Bebek ağlamak.

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın iñaalagan ünün uksam boldu (147/4)*

İnak: 1. Gerçek, hakiki, saf, temiz.

*Balam zeendüü sözgö inak Uluulardın ulama kebin
cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)*

2.Çok yakın, içli dışlı.

Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan inak taşı

Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/19)

Ina-: Kabul etmek, onaylamak.

Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok

taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyingıla oluyalar (55/6)

İndın: Ruhsal, psikolojik durum.

Albasın oyloyt da ındını öçöt

Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünüün (84/15)

Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp

kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)

İndını öçö-: Morali bozulmak, keyfi kaçmak.

Birok bala çıyrıldı ındını öçö berse kitep kabı

kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/1)

İñkı-: Pek çok olmak, çoğalmak.

Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun

tayanıp iñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)

İntık: İntizar; birinin gelmesini, bir şeyin olmasını bekleme, gözleme.

Uşul aymaktın eesi men özüüm degendey Orozkuldun

baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)

İntık-: Güçlülle nefes almak.

Tögülüp turmak bele

Orozkul küşüldöp bışıldap birde ıntıgıp öydö (153/20)

Intımak: Birlik, beraberlik, bağılılık, barış ve huzur.

Uşul üydün intımagına dep içkile Intımak

bar cerde ırıs bar baldarım (158/21)

Tukumun bu düynö a düynödö intımagınan cazbasın

dep osuyat taştap ketken (27/5)

Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöö balañız menen

kızıñızga intımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/26)

Intımak ırıstan kantip tartınayın dep

Momun şaşkalaktap kaldı (158/29)

Eköñör intımakta bolsoñor kalğanın kудay özü kem

koybos Balañan ubayım tartpa Köziim barda eç kimge (48/23)

Intızar: İntizar etmek, birinin gelmesini ya da bir şeyin olmasını beklemek, gözlemek.

Basılgansıdı Emi al turup barıp maşineni

körüşkö intızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/16)

Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten

kelatkanday A çınında abışkanın kayra kaçır (139/33)

Ir: Türkü.

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap

koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/8)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen

karılardın kebi oşondon kalgan (75/17)

Tilibizdeki sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/14)

Bala tayatasının keede kınıldap kalçu ırın esteyt (38/33)

Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın

bergen deyt tayatam Alar kanday kişiler boldu eken (54/21)

Buulugup arak içebiz

Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)

Çakırtıp ber Anı emne kılasiñ Ölör aldım da

ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)

Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti

degen ırday boldu (83/32)

Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kanday gana ırlardı

ırdap ötpögön ata babam (54/25)

Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırgalıp başın

iykep kez kez üşküriñiñ koyup ugup turat (54/7)

Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap

ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/2)

İrin zoñkuldap koyö beret

Adır adır toolordon (149/27)

Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil

señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)

İlgeri kırgızdar Enesay deşçü Oşondon ulam

mobul ır kalgan (63/18)

Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt

Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/17)

Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet

emespi köñülüñö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/28)

Ir-: Ayırmak, uzaklaştırmak.

Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al

deyt Mınday ırdı damaamat uga berbeyiñ (54/6)

Irçı: Şarkıcı, ses sanatçısı.

Irçı

Cer kaymaktap Adam ata Ava ene caralgandan (75/5)

*Beri minday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/8)*

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*

*Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü
Ey caagin cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/12)*

*Uşinetip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/15)*

*Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap
koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/8)*

Ir ırda-: Şarkı söylemek.

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/19)*

Ir kel-: Aklına türkü gelmek.

*Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/27)*

Iraa kör-: Uygun görmek, reva görmek, yakışır, yerinde bulmak.

*Kuday iraa körböptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/9)*

Iraazı: razı, memnun.

*Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)*

Ele nersege iraaazı bolo beret

Orozkul bolso turmuşuna iraaazı emes naarazı (90/9)

*Çaap barattı Bugu Ene uulunun erdigine iraaazı
boldu sıymıktandı Bala Seydakmattın eşigine cetkende (121/15)*

*Boroongo içinen iraaazı bolup catkanın başkalar
tıyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/35)*

Oorusu da bastadı

Tınç alıp töşögüñdö catıp tayenesine iraaazı boldu (138/26)

*Orozkul bul ubakka çeyin kıyırbağanga geçirgen
eken dep oşogo iraaazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/32)*

Şügür men iraaazı

Oy eneke anı bir aytasıñbı eki aytasıñbı (147/31)

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna iraaazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açıganı tayatası (60/3)*

Iraazı bol-: razı olmak.

Dedi özü da iraaazı bolup

Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/19)

Irahat: rahat.

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan irahat barbı bu düynödö El duuldap (85/32)*

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt irahattana közün cuump uurtunan (43/28)*

İras ayt-: gerçeği, doğruyu söylemek.

*Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/5)*

İray: 1. Hava durumu.

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)*

2.Tavır, hâl, hâletiruhiye, durum, ruhsal durum.

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)*

İrda-: şarkı söylemek.

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kanday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/25)*

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/21)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımın canı ırdap ketsin degeni (65/1)*

*İrdap cürsün Kişiden kem bolbogula başqa elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/17)*

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/4)*

*Beri minday aş bergen can çıkpagan dep ırdayt
ekinci ırçı (75/7)*

*Baylıgın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdayt törtünçüsü (75/14)*

*Bışkırıp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)*

*Opurulup Bıyakta meymaniñ otun carıp atsa özüñ
ırdap basıp cürösüñ da (152/8)*

*Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/2)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

*Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü
Ey caagın cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/11)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/22)*

*Uşinetip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/15)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/3)*

Özü ırday bastı (151/37)

Irga-: Sallanmak, kımıldamak.

*Tayatası ırga koşo ırgalıp başın iykedi.
Keze keze üşküünüp koyup ugup turdu. (54/7)*

Irgı-: 1. Atlamak, sıçramak, fırlamak.

Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi. (18/34)

Kezey karmap ırgıp tüştü. (160/7)

Çulp ırgıp suu tübünö süñgüp

Kayra ıgıp to tokoydu sızdı. (49/25)
Koroo caydın tuşuna kelgende
Suudan ırgıp çıgıp öttü. (49/30)
Ayerden ırgıp turup ıktı. (43/14)
Şofyorlor kabinalarınan ırgıp
Tüşüp ün salıştı. (125/23)
Atası tor ırgıtıp balanı suzup aldı. (50/20)
Momun suunun mizindegi kumga ırgıtıp ciberdi. (97/29)
Bakanın sayganda kolunan ırgıta kağıp attı. (87/37)
Et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldı. (154/6)
Köynögün eip ırgıtıp suuga kirdi. (43/1)
Orozkul Bekey taecesi menen Momun tayatasınan
Keçirim surap agımına ırgıttı. (61/7)
Bala kordongo taş ırgıttı. (41/12)
Orozkul attın ılbırın Gülcamalga ırgıttı. (98/36)
Köynögün eip ırgıttı da suuga kirdi. (111/1)

2.Fırlamak, hızla çıkıp ayrılmak

Keee ele kın degendin başı zıñ dep ırgıp turbadı bele.
Bolsoñ oşondoy bol, azır emne (146/24)

İrgilciñ: Belirsiz, kararsız durumda olma.

Kuyaga kalabız dedi.
Anın ıras dei Kökötay ırgılciñdandı. (141/10)
Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp kaldı. (145/16)

İris: Rızık, nasip, baht, kismet, talih.

Momundun ırısı uşunda.

Köp kişiler nazili narkı bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat.
(28/27)

Orozkul, nasip eken sen kelgende.

Kuday özünün capan tülügünön sogum berbedibi, kündö uşunday ırıs. (153/18)

Özüñüzçü, munuñuz carabayt.

Küyöö balañız menen kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey. (158/26)

İrkıra-: 1. *mec.* Haykırmak, dişlerini göstererek hiddetlenerek bağırarak.

Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı.

“Bas kana!” Dep ırkıradı Orozkul, ötüktü ceeke. (97/28)

2. Hırlaşmak, ağız kavgasına girişmek.

Tayatası eköönün körgön küñü emne bolot

Emne üçün adamdar itçe ırkıraşıp çaşayt (134/36)

İrsañ et-: “kızdırmak” anlamında kullanılmıştır.

İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra cöngö saldı.

Taarınba, portfeliñ eñ sonun tura. (35/1)

İrsañda- /ırcakta-: Yerli yersiz sırtmak, dişlerini göstererek gülmek.

Seydakmat ırsañdap külüp kala beret.

Anan üç üydün ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan. (149/25)

E Seydakmat, emne ırsañdaysıñ?

Açkılıña toyup algansıñ go kem. (149/3)

Mağalda Seydakmat kirdi.

Al negedir köñülü çak, koyunu tolo kubanıç; teñsele basıp ırsaya cılmayat.

(148/30)

Isı-: 1. Isınmak, sıcak duruma gelmek.

Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün.

Kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan. (31/24)

Catkansıdı, biröö anın közünö balta meelegensip bala çabalaktap başın tolgoy berdi.

Eti ısıp, küyüp bir. . . (164/10)

Oy azamat, çıdap koy.

Anan ısılgıñ bolor. (145/32)

Suu ısıtışçu.

Calgız carım al kazandı kötörö albaysıñ; Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup. (151/15)

Ordunan kozgoy alçuday emes.

Barıp ot cagıştı, suu ısıtıştı. Anan motorun. (131/26)

Kurgak otun baylandı. Seydakmat çoñ boçke öñördü.

Ot cagıp suu ısıtpasa, toñup kalgan motorlor iştemekpi. (130/28)

2.mec. Ateşlenmek, ateşi çıkmak, vücut ısısı artmak.

Tünarat. Küyüp canıp ısıp çıgat, çıdabay cuurkandı teep salat.

Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet. (133/7)

Isık: 1. Işık, aydınlık.

Too tokoygo koñur salkın küz keldi.

Caydın ısıgı eken deşet. (77/24)

Körgön anda caydın ısık kezi.

Tosmonu agın suunun tayız ceegine tayatası tosüp bergen. (18/13)

Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü cappayt.

Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat. (20/30)

Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat.

Közdü tumandatkan ısık caştan obolu asmandan. (20/32)

Aytıp catkan turbaybı?

Sen meni kelesoo dep turasıñbı ıya dep ısıık. (92/6)

Közünün nuru öçüptür, balanı taanıy albay boolgolop turdu.

Eki beti kantalap ısıık ele akırı balanı. (152/24)

2.mec. Sıcak.

Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu.

Kün ısıgınan köläkölödü, suuk tündördö booruna kısıp cılıttı. (72/5)

Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı.

Bala tumoolop kalıptır, ısıık süt içir. (137/34)

Anan sarı may salıp ısıık süt berdi balaga.

Ilcırıp turgan oozun süt küygüzüp ketkendeı boldu taenesi. (138/7)

Ogo beter zordodu.

İç ısıık içip al korkpo, tiygen suuktu içken. (138/10)

Isık kubalayt.

Bala oozun küygüzüp közünö çaş teıerendi. (138/11)

Koomaylana kımırılıp bala dagıraga kınırata sıydı.

Zaarası ısıık, sapsarı ekenine tañ kalıp. (138/22)

Kızarıp maylanışa nımşıp kelet.

Isıkka talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiğı. (36/7)

Şofyorlor çoıuu tabılıp üı üıgö caygaşıp ısıık çay içti.

Cılınışkandan kiyin Momun çal al cay. (122/11)

Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi.

Isık çaş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip. (31/32)

Birok kündüzü kapçııay ördöp, tömöndön ısıık küzdün ilebi kelip turat. (78/7)

Kirdi, birok kızıık suu söök kakşatıp muzdak emes.

Dımıktırıp ısıık eken, bala közün cumbay suu astı. (111/4)

Birok ısıık suu demin kısıp negedir tumçukturat.

Müyüzdüü Bugu Ene cansooga: “Men da senin uuluñmun.” (111/7)

3. mec. Sıcak (yemek)

Turdu, birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandin.

Sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep. (68/23)

Işkır-: 1. Islık almak.

Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün

tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/36)

2.mec. Uğuldamak, uğultulu ses çıkarmak.

Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu ulusun,

Men korkpoym, siler da korkpogula, Çoguraşpay. (55/31)

şamal ışkırıp katuu urkadı.

Anı körüp bala tumçukpay ceñildenip kaldı. (111/11)

Tütöy ontoyt, kiine köçük basat da kayra turup sırtka cönöyt.

Kempir da birde cılança ışkır. (109/22)

Açılğan oozunan kar aralaş izgaardı ışkır bürküp,

Balanı kekirtekten aldı da arı bulktu, beri bulktu. (120/29)

Boroon ışkırat, ulup uñıuyt.

Maşinenin motoru canı barday ızıldap ıylayt, cer tiştep eptep. (127/3)

Bala fonar carık kılıp turdu.

Dale şıptagı cılçıktardan cel epkini ışkırat, tañ surdanıp. (129/18)

Samoor da kaynap ıktı.

Kapkagının astınan buu ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu. (45/2)

Bul emnesi kудay, dep küñküldöy berdi Momun.

Meşke ot cagıp oturup boroondun birde ışkırıp. . . (118/36)

Işılda-: Hışırdamak.

Özüñ bilbey kurup kal, dedi taene cılança.

Işılday zaarluu şıbırıp, dükөнü arada turbaganda. (23/26)

Işkırıla-: Islık çalmak.

Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı.

Tiliñdi tiştep şük tur dedi, ıskırıla cekirip. (143/34)

Suuga kir dedi, basa bergen çaldın celkesine ıskırıp.

Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötüğün tarttı. (144/23)

Tüşpöyt. Birok tömöntön kıykırışıp, ıskırışıp mal aydap dağı bir köç kelet.

Kün erte bolso ötüp kete. (54/33)

Iştan: Bol pantolon, şalvar.

Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük, köçügündö kempiri tigip bergen

kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/20)

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü.

Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi da (18/34)

Iyık: Kutsal, kıymetli, değerli.

Enesay sendey kıyın azap barbı.

Enesay sendey iyık azat barbı. (63/22)

Enesay sendey kıyın azap bolbos.

Enesay sendey iyık azat bolbos. (63/26)

Enesay sendey kıyın azap barbı.

Enesay sendey iyık azat barbı. (65/6)

Enesay sendey kıyın azap bolbos.

Enesay sendey iyık azat bolbos. (65/10)

Atın saltın iyık tutat.

Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt.

(74/7)

Baldarının körkünö salıstırıp ene tilinde ır ırdıy.

Oşentip ene saltın el iyık tutup kele beret. (74/18)

Ata eneni sıylagan, ata saltın iyık tutup arbagın asmanga çıgara.

Dañktagan bizdin eldey el bar. (75/9)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen.

Karılardın kebi oşondon kalgan. (75/17)

Kün ıyık bolup kaldı ıya.

Maraldar keliptir, minday künü tülöö. (91/33)

Köründübü? Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü.

Çıgar kim bilet, men saga munu aytayın dedim ele. (137/3)

Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö.

Üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı. (154/5)

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık too bar eken.

Etegene kuyruktuu kara koy kurman çalıp. (55/9)

ıyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına.

Umay enenin osuyatına argasızdan multık. (165/7)

Iy: Ağlama, gözyaşı.

Isıktan başı oorugan go dep oyloodu bala.

Orozkul ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen. (38/4)

Iyla-: Ağlamak.

*Bar biröödön kaguu cep taarında ce kusalık kökürögünö tolgondo,
eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/24)*

Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi.

Birok baarınan da balanın basılbay muñkanıp ıylaganı. (94/26)

Biröönün ıylaganı, biröönün soorotup catkanı uguldu.

Opur topur basılbadı, anan terezenin tübünön eki. . . (111/19)

Kuçaktap ünü kudayına ugulguday çıñırıp ıylaganın.

Zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter. (140/13)

Müyüzüñö ilip beşik apkelip berçi.

Atam ıylabasınçı, Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı ekö. (112/35)

Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı.
Deyt tagdır uşul eken, keçirip koy deptir cañı. (48/17)
Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp ketkendey bakırdı.
Çaldın sazayın berer şıltoo özü. (91/21)
Bala ıylap ciberdi.
Başım katuu oorup atat, caman katuu oorup atat. (165/19)
Abışka eseñgirep turup kaldı.
Gülcamal dagı şıbiradı, ıylap oturat ölöşö tepkilep salıptır. (105/18)
Ciberdi, öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı.
Akırlıdap muñkana bastap, ayagında içi eñşerilip ulutunup. (107/1)
Ötüp eşikti captı da karañgı daliste oozun basıp aldı.
Uñşup ıyladı. (112/14)
Iylagım kelet.
Erteñ menen turup karasañ, tündögü örüştö eç kim. (54/29)
Iylamsıraganga okşoş ele.
Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın. (31/21)
Turçu ata, üygö baralı dedi bala ıylamsırap.
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin. (165/3)
Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu.
Motorlor ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay. (125/22)
Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir kökürögü aıl.
Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)
Öñgüröp ıylap iyişten karmanıp ontop ciberdi.
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı. (37/27)
Balaga kişiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına,
ıylap oturgan. (38/8)
Iylap alıştı.
Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının. (48/29)
Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay,
ce kıyırıp cardam suray albay kıçırıp ıylap turat emespi. (56/2)

*Cutup alğanı andan kızık suktugu da bõrünün suktugunun tugunun azabın tartıp,
anan ıylap cürböybü bir. (56/22)*

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp, öz közü menen körgönsüp,
ar kaçan aytkanda bir üşkürüp bir ıylap keede. (62/36)*

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança.
Alaamat bolor, Alaamat bolor dep sayrap. (64/21)*

*Kelgen cektöp aları bozdop ıylap kaları kun kuup.
İzdep keleri kalbasın, Kırgız degen atı öçüp kılımdın. (66/31)*

*Uul bala kız bala ıylap turdu.
Kempirdin sözünön da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına. (70/3)*

*Tıgılıp tüpkürdöğü buurul tolkun üröy uçurup oşogo,
ıylap turdu. (70/6)*

Tapkan akılñ uşubu tıyakta bala ıylap kalbaybı? (91/20)

*Uşunday küñü tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas.
Al kanday küñ eken bugün, kanday ele saga bugünkü? (91/31)*

*Tabıldı. Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı ele,
emi mintip özü kolgo tüşüp berdi. Balañ ıylayt. (91/24)*

*Anday minday sözündü ukpaymın.
Balañ ıylap atabı, mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın? (92/13)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetiştı.
Sabak çın ele baştalıp kalıptır. (94/21)*

*Turbay bala köp ıylap kaldı.
Es tartkan sayın kökürögünö muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip. . . (94/29)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele?
Emi coldu katar ıylap, tayatası sooroto albay aylası tügöndü. (94/20)*

*Çıñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat,
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da. (94/12)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik, kitep kabın süyröy karmap.
Korunup cetimsirep kelatat mugalim. (100/1)*

Menen taş emneni tüşünmök, birok karmana albadı.

Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap. (106/38)

Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat.

Kıyazı Orozkul sögünüp, biröö şoloktop ıylap catkansıdı. (109/26)

*Mas Orozkul kayra buurakandap, Bekey taecenin kakşap ıylagan ünü,
karañğı tündü çatırata ayırıp catti. (112/20)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga tayana basıp,
eşikti kaysaladı. Süyrölüp bosogodon. (112/11)*

*Tişteri şakıldayt. Ordunan turup tayatasına bargısı keldi.
Tayatası bolso daliste ıylap oturat. (112/18)*

Boroon ışkırat ulup uñşuyt.

Maşinenin motoru canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep. (127/4)

Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı.

Bala ardanganınan öñgüröp ıylap koyo berdi. (128/14)

*Iylagan adamdarday döñgölöktör çimirile berip kıpkızıl bolup kızıp çıgat.
Oşol kızıgan boyunca. (133/17)*

Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat.

Iylay berip eki közü eki muştum. (137/29)

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp,
barmaktarın tiştener ele, kodayga zar kakşap ıylaar ele oşonun. (159/32)*

*Albagan alsızdıgına canı kaşayıp, ıylap ciberüüdön karmanyp tištenip catti.
Kantip cazalap, kantip. (159/27)*

Orozkul cüztömöndöp çañga kuladı.

Beri soylop, öñgüröp ıylap ontolop calındı. (160/34)

Iylap turdu, buldurap süylöp turdu.

Cok, men balık bolgonum cakşı süzüp ketem. (164/23)

Iymuñ: Adet, ritüel.

Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu.

Orozkuldun cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun. (148/32)

Iza: Mahcubiyet, utanma durumu.

Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır.

Bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka. (20/36)

Ötüğün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal.

Bala ızasına muunup köz çaşın körsötpöskö suu. (106/30)

Iza kıl-: Utandırıp öfkelenlendirmek.

Basyp ketkisi uçup ketkisi kelip, oşondo ıza kılğandar. (20/37)

Izala-: Güç kullanarak horlamak.

Şakabalap ketişse taarınbayt sanga koşpoy ötüşsö ızalanbayt.

Özün sıylabagandı özgö ayabayt dep. (27/10)

Izgaar: 1. Ayaz, soğuk sert rüzgâr.

Kök buurul tartıp kar camınıp kalat.

Kapçıgay ildiy erteli keç izgaar şamal sogot. (78/6)

Cılbaşat izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı.

Korkunuçtuu maşine artka tayıp ketip basıp. (127/23)

Açılğan oozunan kar aralaş izgaardı ışkıra bürküp.

Balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu. (120/29)

2. Sert, kolay dayanılmayan, zor katlanılan, etkili.

Tündö kantişer eken tünörgön karañğı tokoy içinde,

aska taştın izgaarduu koyununda alar karoosuz da korkuşat. (135/12)

Izı-çuu: Gürültü patırtı, bağırıtı çağırıtı.

Birine közü tüşüp bolgonu üç katın, birok ızı çuu tüşüp,

aptalapıt başına kötörüp ciberişkende dükönçü. (22/25)

Cürüp kün ubagın unutkan bir maalda ayıl taraptan,

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan. (67/20)

Aytor, sırt da tınç, ızı çuu ugulbayt. (133/35)

Izi çuu salıp kelet, kesken karagaydı eki adam atka süyrötiüp kelattı. (78/27)

Kalışkan go, biz tınçın alıp koyduk okşoyt,

oşogo çuuldaşıp catabí dedi taandardın ızı çuusu. (80/16)

ızıl-da-: 1. Vızıldamak.

Terezelerdin tübünön ızıldagan samoordun canınan,

Momun çaap koroodon çıkkandan beter cönödü. (98/16)

Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu.

Motorlor ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay. (125/22)

Boroon ışkırat ulup uñşuyt.

Maşinenin motoru canı barday ızıldap ıylayt, cer tiştep eptep. (127/4)

2. Uğuldamak.

Boroondı cirep barat Çaar ala boroşodo,

tık betke çığa albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt. (133/14)

ızırın-: Birine öfkelenmek, çok sinirlenmek.

Çaarı çıga calt kılçaydı, betine kan teep kara kök bolup çıktı.

“Köp tantıbagın abışka,” dedi akırın ızırına. (80/20)

Al kayra ızırına baştağan.

Bayagı comoguñdu dağı baştadıñbı? Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı,” dep.

(88/35)

Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırınat.

Şaşpa, körgülüktü dağı körösüñ. Menin canımda. (140/7)

Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp.

Başka uçurda ustun süyrögön attı mintip tık ıldıy cetelebes ele. (87/31)

Ilay: Daim, sürekli, sonsuz.

Çürüşkön sööktüü muştum dürbünün közündö oynoktodu.

Tapkan ermegin curtta kalgır, ılayım kıyrıp. (44/34)

Tigi çal, ılayım it ölümün tapsa eken ce cüröğü carılıp,

özü uşerde kalsa da meyli, özü kıynalganda. (87/21)

Iras: 1. Rast, doğru, gerçek; isabetli.

Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay

Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)

Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay

ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/7)

Kuyaga kalabız

Anın ıras deçi Kökötay ırgılcıñdandı (141/10)

2. Güzel, çok iyi.

Iras üçöö eken.

Men da üçöönü körgöndöy boldum. Körsöñ boluptur, maral kördük dep ölüp ketebizbi. (89/7)

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi Momun kıyaldana.

Bayırlap kalsa ıras bolbos bele. (89/16)

K

Kaadaluu: 1. Hürmetli, değerli, kıymetli, saygıdeğer, muhterem.

Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayırdı

Akçam çok ele aba dep başın çaykadı (24/13)

2. Önemli, mühim.

Buguluktardın baarın bir tuuganın dep bilet

aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)

Kaada: 1. Saygı, hürmet.

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu

Ce salabattuuluk kaadası çok ce kıcırluu (28/2)

2. Örf, âdet, gelenek, anane

Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepke kalambı çokpu

dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)

Kaala-: 1. İstemek.

Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğünön Emne üçün

antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/10)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo

tüşkөн han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/16)

Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp

barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/4)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala

alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/16)

Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp

barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/2)

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/14)*

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköñörgö bak taalay kaalabayt (147/2)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday çaşoonu eç cerden taba (84/14)*

2. İstemek, dilemek, biri için bir dilekte bulunmak.

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/34)*

*Kaalaganıñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/29)*

*Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöö balañız menen
kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/26)*

Kaalga: Kapı.

*Soñ taştap koydu Anan cığaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/16)*

*Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)*

*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldatıştı (120/1)*

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)*

Kaalgı-: 1. Yavaş hareket etmek.

Törünön kaalgıp süziüp çıkçu ele (46/37)

*Ak keme kaalgıp süziüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/1)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)
Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/5)*

2. Havada yavaşça hareket etmek, uçmak.

*Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı
Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/21)
Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/30)*

3. Uyuklamak, imızganmak.

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyununıdu kurup eñsegen (20/33)*

4. Yavaşça belirmek, ortaya çıkmak.

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/7)*

Kaamıt: Hamut.

*Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/13)*

Kaarduu: 1. Öfkeli, hiddetli, kızgın.

*Celindey kantalap turuptur
Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/20)
Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/11)*

2. Zalim, gaddar, acımasız.

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/30)*

Kap: Kap, kılıf.

Kirip ketti

Anın artınan şıbagasına bölüngön etti kabına (155/18)

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ışkırip catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/1)*

Kabak: 1. Yüz, sima, çehre.

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/34)*

2. Alın, gözlerin üzerindeki çıkıntılı bölümü.

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı düköñçü kalkan kulak kabak (24/8)*

*Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı
Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/25)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligı imeriliş cerge tosmo (42/9)*

3. Ön.

*Bütkön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/1)*

Kabagı бүркөл-: 1. Kaşlarını çatmak.

Kaldı

Dükönçüniün da kabagı бүркөлдү Bu katındar kurulay (23/6)

2. Keyfi kaçmak, morali bozulmak.

*Keçegi okuyanı estep bugünkü küni kaday bolorun
oylop Momun çal kabagı bürkölö balanın töşögündö (136/20)*

Kabagı sal-: Yüzü asılmak.

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/36)*

Kabar: 1. Haber, bilgi, malumat.

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/14)*

Kabarın elden murun car saluuga şaştı Şıralcın (18/37)

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)*

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/15)*

Tüşpöyt

Kubanıp kelip atayı süyünçülögön kabarın Seydakmat (34/32)

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytıp berçü tayatası kırıgıdar küngö (39/3)*

*Oozunan öz atasının kabarın uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)*

*Cetip kelip kırıgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar cok aga eceden dayın cok (67/22)*

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cürögü alep celep bolup közdörünön (102/17)*

2. Haber, bilgi, salık.

*Bala andan kabarı çok kabarlulu bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/9)*

Kabat: Sıra sıra, kat kat.

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/35)*

Kabatır bol-: Endişelenmek, merak etmek, endişe etmek.

*Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine
sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/4)*

Kabatta-: Üst üste koymak.

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)*

Kabık: Kabuk.

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)*

Kabıl: Kabul, bir şeye razı olma, bir şeyi doğru bulma.

Kıdırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabıl (52/37)
*Cürüp otursa töböşünö çıkança tilegi kabıl bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)*
*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabıl bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/2)*
*Bala cürögün aramdık menen kıyanatçılıktı kabıl
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/25)*

Kabil-: Rastlamak, rast gelmek, denk gelmek.

*Ît colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkönsüp dal oşo künü kabilasıñ (141/20)*

Kabina: Kabin, arabalarda, gemilerde, uçaklarda, uzay gemilerinde küçük bölme.

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/28)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birook
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/14)*

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/22)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/21)*

*Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/30)*

*Canına çoguluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/26)*

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/17)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/7)*

*Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/6)*

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/12)*

*Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/23)*

Kabır:- İnce demir veya tenekeden yapılan eşyayı kenarından içe doğru katlamak, kıvrırmak.

*Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/7)*

Kabır: Kabir, mezar.

Alat belem

Koyçu kabırabay dep kakkan boldu kempir (147/36)

Kaç:- 1. Kaçmak.

*Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/26)*

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/1)*

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/2)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birook (57/4)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılkıyıp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/32)*

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/13)*

2. Kaçmak, kendini göstermemek, rastlaşmamaya çalışmak.

*Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp
cardam suray albay kıçırıp ıylap turat emespi (56/1)*

3. Kaçmak, sakınmak.

Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak

kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/22)

Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap

tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)

Dep Bugu Ene cebege cetkirbey kaçtı

Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/23)

Orozkul eki üç kurdıy çılıbırdı taştap çetke çıga

kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/10)

4. Kaçmak, hızla koşup uzaklaşmak, yakalanmamaya çalışmak.

Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap

cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/24)

Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten

kelatkanday A çinında abışkanın kayra kaçır (139/34)

E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık

orun tappay çırkırıp kaçır (76/24)

Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene

alardı kasiyetine kalkalay kaçır Ala Toonun askasınan (77/14)

Bolso udurgup kaçır bermek Birok tim ele kokuyılgan

antkorlugu Caan çaçın basılıp sıdırım cel urganda (21/25)

Kuup cönödü Torpok kaçır berdi kempir artınan

tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun çaşırıp (44/1)

Dep kança aytım ele Dağı oşo balaketin karmap

döböğö kaçır ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/22)

Okşoyt İyreneñdep çubalcıgan kaşka coldo

kuyrugun süyröy kaçır çıkandarga okşop maşineler (39/30)

Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgilüü

Arbağı kaçır cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/24)

*Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday
boldu (89/5)*

*Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy
aralay kaçkaniñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/26)*

*Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden
çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)*

*Tiygen eç kim bolgon emes oşon üçün kişiden
kaçpayt (143/16)*

Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da butu şiltenbegen (154/37)

*Çaçırayt Esine kele kalgan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)*

*Kaçtı Kee küniü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)*

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)*

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/10)*

*Orozkul kılçaktabastan kaçtı
Şnel Şnel dep katkırgan Kulubek tiginin (161/17)*

5. Kaçmak, kendini göstermemek, rastlaşmamaya çalışmak.

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/15)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/2)*

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/30)*

*Bala indını suu sepkendey öçüp şılkiya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/4)*
*Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)*

6. Uzak durmak, yaklaşmamak, karışmamak.

*Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/29)*

7. Kaçmak, kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak, firar etmek .

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/15)*

8. Kaçmak, yok olmak.

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/1)*
*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alı
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/36)*

Kaçan: Ne zaman.

*İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunan cok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/34)*
*Teñdüyü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)*
*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/7)*
*Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasıñ
Sen da küñöölüüsüñ (46/19)*
*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/11)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/32)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)*

*Baykabay kalıpmin kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/23)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/33)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)*

*Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarak cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop cokatp kalgan el tuulat Kaçankı (77/6)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

Kacat: Hacet, gereklilik, lüzum, gerek.

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kançalık Balaga (49/16)*

Kacı-: Yıpranmak, eskimek.

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/27)*

Kaçır-: 1. Kaçırarak, zor kullanarak yanında götürmek.

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırap (104/28)*

2. Saldırmak, zarar verici davranışta bulunmak.

*Kürsüldötöt
Baş söök kaçırap carılıp mayda sınıktarı tuş tuşka (155/28)*

3. Yönelmek, belli bir yön tutmak.

*Karagay tokoy kaçırap güüldöp ontop çıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)*

Kaçır: Kıvrım.

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/17)*

Kaçıra-: Katır kutur ses çıkmak.

*Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırap baştan
bölündü (156/5)*

Kada: Hlk. Direk, sütun.

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/2)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörüñ cılırata moyun burup bir ekö (129/11)*

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/19)*

Kadal:- Bir şeye gözünü almadan bakmak, uzun süre bakmak.

*Kadala karap turdu Töbösündö tigi bugunukuna karaganda
ničkereek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)*

Kadam: Adım, yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri.

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)*

Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp

mol cüirdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/35)

Kadimki: 1. Tıpatıp, tıpkısının aynısı, tastamam, tamamen.

*Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş körüündü (17/9)*

*Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş körüündü (17/10)*

2. Eski.

*Dürbünü közüñö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/11)*

*Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırıtıp balanı suzup almak da (50/19)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypine kayra kelmek Anan anan (50/21)*

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/7)*

Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot

Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)

*Kuday akı öz közüñ menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)

Toktotup kaldı
Ata canağı maraldardın içindegi kadimki Müyüzdüü (136/32)

Sözün ulantıp oturdu Kulubek Oşondo baldarga ayttım
cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/20)

Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)

Kadır-bark: 1. Kadir, değer, kıymet, itibar.

Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)

2. Kadir-kıymet.

Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadir barktın
sıymıgı (36/31)

Kadırese: Epey, epeyce, hayli, oldukça.

Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/11)

Ayıp kundayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kışuusu kanıp turdu Çala bolot (91/6)

Turdu

Anan kadırese ceñildegensip kaldı Başının (138/24)

Kadırla-: Saymak, saygı göstermek, hürmet etmek.

Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kışım bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/13)

Senin tayatañın küimbözünö koyobuz Abışkanı biz kanday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alışsın Mından (154/26)

Kak-: 1. Kalp çarpmak veya nabız atmak.

*Tırımışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp birin çırın bolçuday kagat (127/6)*

*Kiçinekey cürögü türsül kagıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/7)*

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kagışın sezip turdu (136/12)*

2. Vurarak düşürmek.

Dalbasalap bakanın sayganda kolunan ırgıta kagıp (87/37)

3. Azarlamak, paylamak.

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/27)
Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/23)*

4. Vurmak, elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

*Eldin közüñçö da cekirip kalat Tayatası bolso kagıp (50/37)
Anda sanda şańşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/29)*

5. Vurmak, çalmak, ses çıkartmak.

*Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkın cılaacın (135/20)*

6. Çakmak, vurarak sokup yerleştirmek.

*Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü
uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/1)*

Kak: Gak; karga, kaz gibi kuşların çıkarttığı ses.

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)*

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)*

Kagın-: Bir şeyi beğenmeyerek, sevmeyerek tavır takınmak, kaba hareketlerle tavır göstermek.

*Aman kalganına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagınıp ordunan (88/24)*

Kak car-: Tam ortasından ikiye bölmek, ayırmak.

Canaşa bassa Eköübüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

*Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/14)*

*Körsötö karanıp koyot Keçee kečki içkilikten cazılbagan
başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/6)*

Kak: Tam, tıpkı, aynı.

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıf kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/7)*

Kaka-: Yemek boğazında kalmak, boğulmak.

*Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/15)*

Kakanak: Zar, ince ve yumuşak yaprak biçimindeki organlar veya organ bölümleri, çeper.

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mına eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/7)*

Kağış-: Çarpmak, çarpışmak.

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)*

Kakbaş: Hilekâr, kurnaz.

*Közünö urunup cinin keltirbe Menin aytkanım menen
bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdün (111/34)*

Kakılda-: Gıdaklamak.

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/8)*

Kakkıla-: Sürekli tekrar tekrar vurmak.

*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldatıştı (120/1)*

*Ak sütün ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/20)*

Kakşa-: 1. Zırlamak, hıçkırarak ağlamak.

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp cattı (112/19)*

*Turmak İzdep alar küyöörü çok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim çoktomok (18/20)*

*Tizginin karma Seydakmat eköö trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/28)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/7)*

2. Çok üşümek.

*Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/27)*

*Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyracı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/36)*

*Kirse keçke çılıpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımkıtırıp ısık eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)*

*Momun çal bolso çuçuğuna ötkön muzdak töbösin kakşatıp
tırmışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/29)*

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/26)*

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)*

3. Titretmek.

*Bolup toñup kırs kırs sınıpturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/24)*

4. Dırlamak, durmadan veya sürekli konuşmak, söylemek.

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgiliüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/23)*

Kaktabay kanın sor-: Çok ezmek, sıkıntıya sokmak, perişan etmek, eziyet etmek.

*Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/34)*

Kakta-: Ateşe tutarak kurutmak.

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/35)*

Kal-: 1. Kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/22)*

*Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık
oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)*

*Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/24)*

*Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/6)*

*Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloğu
kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat (90/25)*

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/21)*

*İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/15)*

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/4)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
kptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtilap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)*

*Kepşegende bile dep oşondon ulam ayılıp kalgan
tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/17)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/32)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Bızdın cerde kırgızdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/9)*

*Kalğan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalğan eken (77/17)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/22)*

*Alğan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo küñü Momun çal oorup
kalğan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/25)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/22)*

*Bızdın tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi
Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/16)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)*

*Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/5)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)*

*Künü бүткүчө kısır kalğan eşek dep andan aşa bulganıç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını cok kulagı (59/21)*

*Orozkuldun balası cok Alardan emnesi kem Öksüp
kalğan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)*

*İlgeri kırgızdar Enesay deşçü Oşondon ulam
mobul ır kalgan (63/18)*

*Cerge bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/28)*

*Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/3)*

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/8)*

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzıdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/29)*

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dagı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/29)*

*Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyökkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/30)*

*Baarınan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)*

*Baarınan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)*

Sen kayda

Barıp ustundu çıgarayın Cana suuda kalgan (104/24)

Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp

Mınday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/32)

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/2)*

*Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin
tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/1)*

*Bizdin San Taştağı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Cok bolup baratkan tura (58/2)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/31)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)*

*Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen
tosmonu da kiyin aytalı (18/29)*

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)*

*Ün kaldı Kıbir etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)*

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/13)*

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/29)*

*Esi cıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/8)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birok tez ket (71/22)*

*Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/10)*

*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/8)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

*Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al künü calgız kaların bilgende (84/28)*

*Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Minday küñü tülöö (91/33)*

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/3)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)*

*Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbiradı Iylap oturat ölorçö tepkilep salıptır (105/17)*

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/21)*

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/17)*

*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuшту
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/4)*

*Desem çal meni karmap kaldı Bolboyt maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/9)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/9)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)*

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/16)*

*Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü kökürögü zildüü baykuş cetim (92/21)*

*Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/19)*

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılıardı Orozkul (27/29)*

*biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Bala öz aldınça bırs külip koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/11)*

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/1)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañğı tübü menen (164/13)*

*Çürüşkön sööktüümüştüm dürbünün közündö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp (44/34)*

*Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğünör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/22)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Minday eski sözüñdö magı ekinci (162/21)*

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine düköñ
keldibi çokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/6)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/3)*

*Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)*

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltırıp baştıdı Tiyybey kalsa ketti da tokoydun (162/35)*

*Bızdın tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi
Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/15)*

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)*

*Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene
alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/13)*

Naahy baştadı Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)

Ce mobureki but maşineni biröo ele kaldı

Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/7)

Başınan öödö kötörüp tögöröktün tört tarabına

körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/14)

Catıp kaldı

At Attı cölö dep Momun Orozkuldu iterdi (96/35)

Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı

Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/13)

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen

koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)

Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp

közdün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/32)

Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday

urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/28)

Çıkkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy

ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/19)

Ötör elem Canagı cayında bürdöböy

kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/6)

Tiyet degen karıyalardıñ sözü oşondon kalgan

Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/33)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen

karılardıñ kebi oşondon kalgan (75/18)

Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön

toolordu iyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/6)

Kalğan

Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/23)

Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp

mol cürdü coo kolunda kalğan çorolorun kutkaruuga (120/36)

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/18)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/10)*

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)*

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/10)*

*Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/19)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/19)*

*Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay
bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/30)*

*Kalgansıp uşu küñü kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/7)*

*Aman kalğanına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagıp ordunan (88/23)*

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/3)*

*Atıp közün kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/12)*

*Ötüñüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboy dep Kökötöy (158/16)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/21)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

*Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık
gana çöp kalat kalğanın büt maşinelerge basışat (124/22)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdagı karañğı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/27)*

*Kördüñbü bizdin abışkanı dalay cigit coldo
kalat (158/36)*

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)*

Kayda kalbagan düniyö bir cırgaylı dedi Kökötay (140/37)

*Degende ket beker öküñüp kalbagın
Bekey üşküñünüp kerebetke oturdu da közünön caş (99/23)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/32)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/20)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/25)*

*Cansooga öltürbösoñ eken Artımda kalar tuyagım
cok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/35)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/8)*

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey düynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/8)*

*Kırgızdar bakene boyhuulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/17)*

*Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/17)*

Kala cazdadı (36/35)

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitem kabı eköö gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)*

*Elestep öttü ele anda çaldın bılcırı menen al karaandardı
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu (92/4)*

2. Kalmak, hayatta kalmak.

*Eköõñör ıntımakta bolsoñor kalganın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüim barda eç kimge (48/23)*

3. Bir durum oluşmak, bir hale girmek.

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

4. Bir mekânda bulunmak, durmak, hareket etmemek.

*Çakırtıp ber Anı emne kılasiñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

Kıdırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabil (52/37)

5. Hayatını sürdürmek, yaşamak.

*Colu örüştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarımın (55/2)*

6. Kalmak, yapamamak, daha önceden yaptığı şeyi devam ettirememek.

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi çıgıp (91/37)

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)*

7. Yakalanmak, karşılaşmak istenilmeyen birine veya kötü bir duruma tutulmak.

Kuyaga kalabız

Anın ıras deçi Kökötay ırgılcıñdandı (141/9)

*Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın
kamoosunda kalgan maralday bolor (101/10)*

*Tayatam maga comok aytıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)*

8. Uğramak, bir gücün öfkesine çarpılmak.

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırgınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/25)*

9. Geride kalmak.

*Eki comogunun biri da kalbadı Kep orolu
uşunda (17/3)*

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini kele baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/23)*

*Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/6)*

*Salıptır Tüinkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

Eken Kana tiliñi körsötçü

Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/6)

10. Kalmak, yapılmamak, gerçekleştirilmemek.

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu düynödö başka tayanarı
kalbadı balanın (160/4)*

*Ün kaldı Kıbır etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/6)*

11. Sessiz olmak, hüzenlenmek, suskun olmak.

*Birdemededen ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/11)*

12. Kurtulmak, istenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir kimseden, bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak.

*Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşünböy
catpaybı tün katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/25)*

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/8)*

13. Unutulmamak, halk arasına yayılmak.

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/6)*

Kalambı-cokpu: Lafı boş mu dolu mu.

*Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepe kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)*

Kala-: Bir şeyin önüne engel, bariyer yapmak.

*Turar ele Ötkön soğuştı emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/22)*

Kalayman: Kavga, savaş.

*Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşsa artı caman kesepeti kalayman curtkı (74/32)*

Kalbık: Kalın (dudak).

*Agış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kibiratıp (107/15)*

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/12)*

Kalç kalç et-: Titremek.

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/2)*

Kalcañda-: Gevezelik, zevzeklik etmek.

*Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)*

Kalçıl-: 1. Titremek, korkmak.

*Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/7)*

Bala töşökkö catkanda da çıyırıkanı basılbadı

Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/14)

Balanın köñülü aynıdı Kayra çıyrığa baştağı

Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/16)

Tünarat Küyüp canıp ısıp ıgıt çıdabay cuurkandı

teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)

Orozkul kalçıldap mukaktanıp Kulubektin bütün

kuçaktay cıgıldı (160/21)

2. Titremek, çok üşümek.

Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala

köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/20)

3. Titremek, korkmak, korkuya kapılmak.

Bet otunun söögü urkuyup caağı şılınan öñü kumsarıp

kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/22)

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp

entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)

Emne ıya Emne ıya Sen Men Esinen acıragansıp

mından başka söz ayta albadı Çaldın kalçıldap (152/30)

Desem al meni karmap kaldı Bolboyt maral atsak

oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/10)

Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap

küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)

Kal-kal: Titremeyi ifade eden taklitlik sözdür.

Esi ıkkan eki bala kuçaktaşıp kal kal kaltırap

ulutuna bışıktap catıp uktap kaldı (68/7)

Tim ele kal kal etet eegindegi eki tal sakalı

dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/5)

Kaldañ: Kocaman görünümlü.

Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday

bolup öpkö aldırğan murunu kaldañ (49/8)

Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı

Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/25)

Kaldañda-/kaldakta-: Telaşlanmak, acele etmek.

Taanıganda kulagina eyin manattay kızardı Anan

kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/26)

Kaldık: Kalıntı, artıp kalan şey.

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır

al Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)

Kaldır-şaldır: Paldır küldür.

İdiş ayaktın kaldır şaldırınan oygonup

ketti (147/25)

Kalempir: Biber, patlıcangillerden bir bitki.

Kalempir aldıñbı Cür anda Eköññördün caraşkanıñarga (147/37)

Kalem-salem: Kalem ve diğler eşyalar.

*Kalem salem salar camak çöntöktüü ciltıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/7)*

Kalıp: Durum, vaziyet, tavır, hâl.

Ciberdi da kemegesine üñküydü Tizelegen kalıbında (152/37)

*Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpın Özümön ketti Tokoyçuluk (83/18)*

Kalın: 1. Çok, sayısız.

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)*

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

2. Gür, fıskıran.

*Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)*

3. Kalabalık, sürü.

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)*

4. Kalın, ince karşıtı.

*Şagılđa turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/8)*

dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/4)

Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülip tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)

Çımıldap ötüp suu ceektey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülcüygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)

Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı
aralap ketti (88/7)

Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/20)

Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/16)

Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar başış
kayın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)

Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/23)

Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)

Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolкуп celge
erkelep celge cügünö beret (21/27)

Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)

Taandar dele tıñç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)

Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüingönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)

Kalıñ tababız: Başlık parası.

*Biz kalıñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/29)*

Kalkala-: 1. *mec.* Birini korumak, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek.

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdin
tokoyunda cürdü (73/13)*

*Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene
alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/14)*

2. Kapatmak, korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak, örtmek.

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/15)
Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/19)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/18)*

*Kalgan tukumun emi andaydı körböşün dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/21)*

3. Korumak, muhafaza etmek.

*Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü
teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/19)*

Kalkan: Kulak kepçesi

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı düköñçü kalkan kulak kabak (24/8)*

Kalkı-: 1. Süzölmek, kuş kanatları gerili olarak görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.

*Cerlerden çulp ırıp suu túbünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

2. Yüzmek, bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak.

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)*

*Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırıp turup (43/13)*

*Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/5)*

Kalp: Yalan.

*Bolot Anda emne üçün ayttı Kalp sözdü tuyup kalsa
Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/17)*

Kalp ayt-: Yalan söylemek.

*Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldıbı Ce maral
dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/16)*

Kalpak: Kalpak, beyaz keçeden yapılan başlık.

*Kalpagıman artıgı cok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/6)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/13)*

*Köönörgön kupayke başında eski curtta
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/22)*

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendedey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/29)*

Kalptı-çındı: Yalanı-gerçeği.

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/1)*

Kaltañda-: Zar zor ayakta durmak.

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı çok kaltañdap ordunan turdu (138/18)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/18)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/5)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)*

Kaltıra-: 1. Titremek, çok üşümek.

Kolu kaltırayt

Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/33)

*Esi çıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışıktap catıp uktap kaldı (68/7)*

2. Titremek, küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak.

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymıldap erinderi dirildep kolu kaltırap (165/16)*

Kamaara/kamıra-: Umursamak, aldırış etmek, önem vermek.

Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö

kamaarabagan tür menen (91/14)

Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep

döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/34)

Kamaarabay ziñğırayt cakında kış kelet

anda dele çıyrıgıp koyboy tüyşüğü çok kar camınıp (89/29)

Kamak: Hapishane.

Bılcıragan ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin

kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/12)

Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştıgın kötörüp

üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/12)

Kama-: 1. Hapsetmek, bir suçluyu hapishaneye koymak.

Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun

cırgalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/4)

2. Kapamak, bir yere sokup dışarı çıkmasına engel olmak, hapsetmek.

Saktasın cakşılıgın buyursun

Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/10)

3. Kuşatmak, çevrelemek, ablukaya almak.

Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap

caaldanıp küdüröyöt (41/3)

Kaman: 1. mec. Zalim, gaddar, kötü niyetli.

Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya

Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/10)

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/5)*

2. Yabani domuz.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/11)*

Kambıl: Hazırlıklı, tedarikli.

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/21)*

Kamçı: Kamçı, kırbaç.

*Bu turmušta Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)*

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/10)*

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıltır taştarga (95/33)*

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/33)*

Kamda-: Hazırlamak.

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/21)*

*Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul
kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/26)*

*Kamdap bergen Orozkul boldı Emi Kökötay kiçüü uulun
böläp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/29)*

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)*

Kam: 1. Gam, tasa, kaygı.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

2. Hazırlık.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

*Meymandın kamı ettin kamı menen küypölöktöp
cüröt (156/23)*

*Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp
Küzdüin kamın cegiçe (30/26)*

Kamın-: Hazırlanmak, kendini hazırlamak.

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında çok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)*

Kamır: Hamur, unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu.

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırdı calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/14)*

Kamış: Kamış.

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

Kamoo: Kuşatma, abluka.

*Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın
kamoosunda kalgan maralday bolor (101/10)*

Kan: Kan, damarlardaki kırmızı renkli sıvı.

*Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı
caraştırar can çıkpay duşmanın kapiletten (64/15)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)*

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/1)*

*Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/35)*

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbage soo ceri (155/5)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralğan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/15)*

*San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöö (52/14)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/32)*

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırırap (59/16)*

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)*

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)*

Alat Körünbösöñ cokatop turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)

Bılçırağan ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga sahuudan (85/12)

Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/9)

Kere cutup canı kaşayıp turgan Kökürögü açışıp
kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdüy türsüldöyt (90/32)

Ötügün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/32)

Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötügün kayra iyyine arta saldı (97/33)

Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)

Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırnat
Şaşpa körgülüktü dagı körösüñ Menin canımda (140/7)

Cañı soyulğan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/8)

Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/28)

Kan-: Kanmak, doymak.

Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/15)

Çınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)

Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/16)

Kan tep-: Kan sıçramak.

Kan teep baş aylanıp köz tumandayt

Pay pay pay dep Momun çal košo kıynalıp (127/7)

Kana: 1. Hani, nerede, ne oldu, nerede kaldı.

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır

Kemeñ menen cerge kir ošo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)

2. Hani, nerede, niçin olmadı.

Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt

tura bala oylogon akıykatçılıktın cazasın çoñdor (61/15)

Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun

kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz

keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/18)

Kana-: Kanamak, kan akmak, kan gelmek.

Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da

kuu etek katınına cini kele baştadıç Sogonçogu kanabagan (37/24)

Bolot belem Men saga okşop sogonçogu kanabagan kuu

catın belem ıya Kuday mintip şorlotpogondo karıganda (46/11)

Kanat: Kanat, kuşlarda, böceklerde uçmayı sağlayan organ.

Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen

kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka košo malingan (59/17)

Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy

uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)

Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık

bolup kubulup barattı Kuyrugı denesi kanattarı (164/12)

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup барıp öyüzgö түштү Түшкөн çok (110/20)*

*Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına
çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/23)*

*Bolso deyt kuyrugı da kanatı da kabırçıgı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırған murunu kaldañ (49/7)*

*Anda sanda şańşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız бүркүт kaalgıyt Caykısın möñgü үрөн erip (77/29)*

*Bugu таap atıp өлтүрөт da müyüzün түбү менен omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan бүркүттүн канатınday (75/32)*

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı күндүн betin көрсөтпөй үркүп (66/10)*

Kanatına kalkala-: Kanat germek.

*Arık çal діуynөдөгү eñ cakşı көргөн can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/26)*

Kaңça: 1. Ne kadar.

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgiliüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kaңça (45/24)*

*Kızdı küyөөгө uzatıp kaңça uuldu er cetkirip
ubayın körүp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/25)*

*A baykuş taece şorduu taece Kaңça colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

*Asıldığın suluulugun külüktüğün көркөmdöp
aytıp kaңça aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/14)*

*Urarın kудay билет Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kaңça küybөгүн (18/24)*

*Turmak İzdep alar küyөөrү çok suuga түşpө dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cокtomok (18/19)*

Kançaga çıktı (30/35)

*Dep kança aytım ele Dağı oşo balaketin karmap
döbögö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/21)*

*Aldagı cetimiñi kança böpölöbögün kiyin saga
cakşılık arttırbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/35)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/19)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)
Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kaday ant bergenin Seydakmat (121/32)*

2. Kaç, birçok, nice.

*Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dağı kança okuyanı başınan keçirerin (62/28)*

Kancala-: 1. Ağızı burnu dağılmak; kavga, dövüşte veya bir şeye çarpınca ağız burnu kanamak.

*Bırpırata sabap kancalagan ittey kılıgı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/3)*

2. Kan dökülmek, kan akmak.

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/18)*

Kançalık: Ne kadar ne ölçüde.

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/4)*

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kañçalık Balaga (49/16)*

*Ene süütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cıgılğan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

Kañçık: 1. Metres.

*Aştay köñülün cılıtpayt birook emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kañcığına baylanıp cürgön (60/22)*

2. mec. Kañcık, kadınlara kızıldığında söylenen söz.

*Kuu kañçık oşol bağın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettiü müştumun tüyüp (37/25)*

3. Kañcık, köpekgillerin dişisi.

*Tüşkön kañçık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/21)*

Kanday: 1. Nasıl ne gibi ne türlü.

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/36)*

*Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynı
baştadıñbı ıya Kana kanday kitep kap eken Kilitin (34/6)*

*Momun tayatasının kolunda kanday cürüp kanday
turganın da ayıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/29)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kanday sonun bolor (53/20)*

*Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kanday kişiler boldu eken (54/22)*

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kanday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çinında (60/7)*

*Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulğan kanday cansiñ
dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/25)*

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kanday ekenin (71/8)

*Al kimdin arkası menen deysiñ Mına menin mendigimen
Dagı kanday sıy kerek saga ıya (79/38)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kanday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/27)*

*Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkada ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/28)*

*Kişi dedi Müyüzdiü Bugu Ene
Bala cetine albay kubandı birook kanday alkış (110/32)*

*Arbagıla dedi beytaanıñ adamdar
Kanday catasıñar dedi Seydakmat (113/28)*

*Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi
Pritsebi kanday boldu eken Bıyl cazında kordongo (114/18)*

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/10)*

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı
Tün katıp cürgön bu kanday kişiler bolup ketti (119/32)*

*Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kanday ant bergenin Seydakmat (121/32)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızıq eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

*Keçegi okuyanı estep bugünkü künü kanday bolorun
oylop Momun çal kabagı Bürkölö balanın töşögündö (136/19)*

*Maşineni kanday aydap kelip ustunga tros baylap
kanday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)*

*Maşineni kanday aydap kelip ustunga tros baylap
kanday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/18)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kaday basıp kaday turarın (139/22)*

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/10)*

*Kaday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)*

*Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kaday cırgal ekenin uyku içinde (147/22)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kaday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kaday ottu cakşı
körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/23)*

*Senin tayatañın kümbözünö koyobuz Abışkanı biz kaday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alışsın Mından (154/25)*

*Uşintken öz kıyalında işenip alğan bala kayda
kaday kündö catkanın unuttu (161/28)*

*Bu düynödö kaday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)*

2. Nasıl, ne durumda.

*Birok bala çıyraldı ındını öçö berse kitep kabı
kaday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/2)*

*Uşunday küñü tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kaday küñ eken bugün Kaday ele saga bugünkü (91/32)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kaday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/32)*

Kaday gana: Ne gibi.

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kaday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/25)*

Kandaydır: Birtakım, bazı, kimi.

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/5)*

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/27)*

Kan: Kan, damarlardaki kırmızı renkli sıvı.

*Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/10)*

*Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/6)
Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy
karadı (37/5)*

Kanduu: Kanlı, kan bulaşmış.

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsız ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/21)*

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)*

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dagı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/16)*

Kañılcaar/keñılceer: Burun boşluklarının üst tarafı.

*Katınıñın şiş takası tıklıdap atırı kañılcaardı
carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)*

*Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap
tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/27)*

*Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
ısıq caş kañılcıların açıştırap kısıp kelip (31/32)*

*Kañırığı tütö-: İçi sızlamak, yanmak.
Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün
kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/23)*

*Kañırık: İçi yakan özlem.
Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/31)*

*Kañırsı-: 1. Yanınca, fazla kuruyunca kötü kokmak, kokuşmak.
Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)
Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/29)*

*2. Pis kokmak, kötü kokmak.
Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dağı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/15)
Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/3)
Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkıırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/5)*

*Kaniyet kıl-: Kanaat etmek, yetinmek.
Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılrat
Birok baldarı aga da kaniyet kılbayt Müyüzdüü Bugu Enenin (75/22)*

Kaňkıl-da-: Yankılanmak, ses çıkarmak.

Birotolo motordun dabışına cutulup ketti

Bir maalda temiri temirge urunup kaňkıldagan maşine (113/18)

Kaňşıla-: İnlemek.

Kürküröp kelip sırtka toktodu Kaňşılay ürgön

it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/19)

Kantip: Nasıl.

Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat

kptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)

Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge

salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)

Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom

bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/6)

Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin

tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/2)

Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin

Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/29)

Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö

kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/26)

Anan Momun çal soguş maalında cumuş askerine

kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/14)

Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö

cetpeybiz Maşinelerdi da taştap kete albaybız (126/23)

Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli Bolboso

buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/22)

Aldı

Kantip alpam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tıp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/8)*

*Saga moyun tolğop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/36)*

*Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/7)*

*Intımak ırıstan kantip tartınayın dep
Momun şaşkalaktap kaldı (158/29)*

*Albagan alsızdıgına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön
karmanıp tiştənip cattı Kantip cazalap kantip (159/28)*

*Ayıptuu şılıkıyıp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa çaşap (161/24)*

*Canagı türmönü aytçı Kantip korkuttum deysiñ Oy
boorum ay (162/3)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sınat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)*

*Bala döbödö olturup oor üşküründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/26)*

Kant-: Ne yapmak ne etmek.

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/10)*

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/9)*

*Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men
ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/23)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

Ayağı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurop (81/7)

Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/26)

Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)

Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı
Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/7)

Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/4)

Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)

Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/10)

Dagi kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/26)

Tündö kantişer eken Tünörgön karañğı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)

Antpegende kantmek sebebi Orozkul balık
bolup kete albayt da (61/9)

Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/28)

Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)

Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/22)

Ayerde suu tübüñdö balıkça közün açıp süzgöñdü
kantip üyröñgönün büt aytıp beret (50/28)

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/4)*

*Erkim bolso kanter elem kim bilet birok uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşu (70/11)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birok tez ket (71/21)*

*Uşul ele Umay ene bolgon Müyüzdüü Bugu Ene kantti
deysiñbi (77/9)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/35)*

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kudayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/31)*

*Artımda Anan oyloodum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/34)*

Kantala-: Kızarmak, kırmızı veya ona yakın renk almak.

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalaman uyatsız közünö caba (51/4)*

Celindey kantalap turuptur

Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/19)

*Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısıq ele akırı balanı (152/24)*

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/5)*

Kantar-: 1. Dengelemek.

*Anı karap turganday tıyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)*

2. Devirmek, ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/13)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)*

Kañtar: Ağırılık.

*Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/21)*

Kap: Yazık, vah.

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)*

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee künkü Momun ittin (141/28)*

*Kap miltık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat
Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/17)*

*Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken
Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/12)*

Kirip ketti

Kap ketip kalıştı dep Kökötay kolunan birdemesin (144/34)

Kapa bol-: 1. Destek olmak, güç sağlamak, yardımcı olmak.

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)*

*Bolot Anda emne üçün ayttı Kalp sözdü tuyup kalsa
Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/18)*

2. Kaygılanmak, tasalanmak, üzülmek.

Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi

Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/31)

Momun koomaylanıp unçukpadı

Bizge kapa bolboçu inim dedi Momun azdan (30/24)

Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge

salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)

Kapalan-: Üzüntü duymak, kaygılanmak, tasalanmak.

Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata

oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/27)

Kapaluu: Üzüntülü, kaygılı, tasalı, sıkıntılı.

Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti

Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/12)

Kapar: Düşünce, akıl, bellek.

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştı

Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/19)

Kalkalaar degen tilegi candandı

Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)

Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan

tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)

Kaparına al-: Dikkate almak, umursamak, düşünmek veya hatırlamak.

Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka

tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/26)

Kapçıgay: Vadi, geçit, koyak, kanyon.

Isık Köldün cakasınan baştalğan araba col kapçıgay (17/27)

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/2)*

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/6)*

*Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöndön ısık küzdün
ilebi kelip turat (78/7)*

*Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/31)*

*Çırkanaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/32)*

Kapçık: Para kesesi.

*A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)*

Kapilet: Aniden, ansızın.

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)*

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdüñ kar köçküdüñ kapilet basa kalar (132/16)*

Töşünö tagınıp aldı

Keçkurun kapiletten kün buzuldu Teñir Toodon (118/18)

*Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı
caraştırır can çıkpay duşmanın kapiletten (64/16)*

*Emi el müñküöröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)
Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/25)*

Kapkan: Kapan, tuzak.

*Anan kızıñ eköñdü itçe talaştırbasam Kızıñ azır
közüñdü oyup aluudan kayra tartıpas bolup oturat Kapkanga (140/20)*

Kapkara: Kapkara, simsiyah.

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/6)
Tayatam maga comok aytıp beret Sirt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/21)
Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)*

Kapta-: 1. Kaplamak, çepeçevre sarmak, kuşatmak.

*Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön
şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/13)
Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)
Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/7)
Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/22)
Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/5)*

2.Sis, duman vb inerek kaplamak, çökmek.

*Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/33)*

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)*

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/35)*

3. Çökmek, basmak, yayılmak.

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)*

4. Kaplamak, her yanını örtmek, istila etmek.

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/16)*

5. Kaplamak, bir kabın, bir kılıfın, bir örtünün içine almak.

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoyım siler da korkpogula Çoguraşpay (55/31)*

Kaptal: 1. Göğsün yan kısmı (atın böğürlerine temas eden kısmı).

*Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)*

2. Dağ veya tepenin yamacı.

*Tabı kayttı Bel belestin çığış kaptaldarına kölökö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/33)*

*Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/7)*

3. Bir şeyin sağ ve sol yanı.

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdüy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/1)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/35)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/12)*

Kara-: 1. Bakmak, bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Kolu kaltırayt

Momun tunargan közüñ arañ açıp balanı bir karadı (59/34)

Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı

Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/15)

*Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık
bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/3)*

*Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)*

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/10)*

*Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep
sulk cattı (165/13)*

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/32)*

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/6)*

Karaylı

Karool döböñün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/3)

*Çıgat Köziin açıp alıp bala suunun tübüin añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/8)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezeg kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)*

*Karaçı karaçı tayatam satıp berdi
Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/15)*

*Karaçı karaçı tayatam satıp berdi
Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/15)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)*

*Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/2)*

*Iya ata Kiyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kışuusun kandırıp karaçı deyt (54/24)*

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/29)*

*Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee
Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/4)*

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/26)*

*Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip
turup cilt koygonun kara Emi bazarı büt möyünçö (87/10)*

*Alıp töbösunön cıttap öptü da kayra kiygizdi
Bala tolgonup karabadı (100/18)*

*Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlıu ele Bir balee (104/3)*

*Bir ordunda tıpıldap çurkap turgansıdı Aga
karabay Müyüzdüü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/34)*

*Aldı
Kantip alpam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/24)*

Emne meni çakırıp atışabı

Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/2)

*Töbösi kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/20)*

*Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın
karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/20)*

*Kıstalıştı senin tumoolop kalganıñı karaçı
dep üşküürünüp aldı (138/15)*

*Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö
calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kudaydın (149/16)*

Taştap catışkan

A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatamı
karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/12)*

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/5)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkın (67/26)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/25)*

Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot

Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)

*Çamalaganday tamanınan tak töbösinö çeyin akşıya
karap aldı (79/34)*

Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa

Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)

Üç kün üç tün degende bir biyik döbögö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/4)

Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/20)

Iylagım kelet
Erteñ menen turup karasañ tündögü örüştö eç kim (54/30)

Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeeği kara kırlar (78/4)

Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/3)

Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/30)

Keliptir Bala calt kılçaya karadı
Çınbı (101/15)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunun çok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/33)

Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/32)

Uşu kebetesin külö karap dükonçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysaldıu birok köpös kelatkanda (29/23)

Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)

Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup (34/7)

Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/21)

Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
çok dedi kitep kabına Kel emi eköbüzdün mektebibizdi (40/1)

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/19)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüstün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/31)*

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/6)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıldırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)*

*Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü
teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/20)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)*

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çıñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/6)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün
töbözü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/32)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/34)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/5)*

*Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugünükuna karaganda
niçkereek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/25)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)*

*Başta deştı Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/29)*

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/2)*

*Akırın
Orozkul caman közü menen kıyık sala karap koydu (143/22)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötüğün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/16)*

*Suuk cete elek eken dep Orozkul anda sanda çaldı
karap koyup tabalap turdu (146/28)*

*Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/6)*

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)*

*Orozkul anı karap koygon çok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/9)*

*Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/16)*

*Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasıñ
Sen da küñöölüüsüñ (46/19)*

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/21)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/15)*

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/6)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/24)*

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/11)*

*Özüniñ tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)*

*Beret Orozkul aba bolso özü küyö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/35)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/13)*

*Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)*

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/19)*

*Toktoy kaldı da küzgüğü karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/12)*

*Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü
Bugu Enenin tügöl teñirdin balası bolso da (85/19)*

*Bolgonu üç tüttün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/19)*

*Ceekey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/2)*

*Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/27)*

*Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/16)*

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)*

*Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy
karadı (37/6)*

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/15)*

Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)

Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/36)

Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/30)

Arış tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/32)

İçiret

Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/15)

Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagin karagandan korunup (106/28)

Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)

Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/16)

Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugunukuna karaganda
niçkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)

Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/1)

Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/8)

Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi cok eçteme tiyeşesi cok eç kimge (89/25)

Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/28)

Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançiktatpay kömölötö koyup turat (52/7)

2. Bakmak, ilgilenmek, gözden geçirmek.

*Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)*

*Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/30)*

*Kalat Sovhoz küñümdük cumuştalarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/5)*

Bücüröp

Anda oozuña karap süylöp cürgün (80/4)

3. Bakmak, ilgilenmek, alakalanmak.

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödü çiriyt (162/23)*

Körsötçü

Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kızıdırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)*

Köñülün açıp añ uulatat Kordondun malın

bakkan da Momun bal çeleti karagan da özü Uşintip (27/34)

Kar: Kar, donarak düşen su buharı.

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/30)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/6)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/26)*

*Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/3)*

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/1)*

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/25)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/24)*

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında künü bugünküdüy (27/20)*

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/35)*

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/5)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)*

*Kamaarabay zıñğırayt cakında kış kelet
anda dele çıyırıp koyboy tüyşügü cok kar camınıp (89/30)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camungan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

Canına kelgendey dabırt çıktı Kar kırçıldata basıp (119/37)

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/20)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırıy (120/7)*

*Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkıra büürüp
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/29)*

*Bütön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/2)*

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey düynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/8)*

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/16)*

*Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)*

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/5)*

*Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/14)*

*Köñülüñ kötördü Arı beri çurkasa kar kışırıp
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/15)*

*Akırsındap bulut tarap küñ açılıp kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/20)*

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/4)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)*

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/16)*

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

Dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/4)

Kar oozuna keptel-: Ağzına kadar gelmek.

*Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptıgıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/25)*

Kara: Kara, siyah.

Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan

Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)

Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman

Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/15)

Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı

kara coldon attuusubu cöösübü kibir etkendin (18/8)

Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysün dep

cürböybü taenesi Kara canını karç urup kança küybögün (18/24)

Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir

Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)

Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın

da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/29)

Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön

kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)

Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ

kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)

Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap

caaldanıp küdüröyöt (41/3)

Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara

Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık

too bar eken Eteginе kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)

Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip

kara it çıgıp közünçö kızın döböt cıttabas kançık (59/20)

Çıkkан kart baatır körör күnü içеr suusu түgönüp

kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)

Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan

Ak saba nayzalarga kara түpök baylaşıp түндүктөн (65/24)

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/23)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/32)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/4)*

*Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/7)*

*Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı
kara kişiler Bolgondo alarga bak ayıp koyuptur (83/16)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/7)*

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıltır taştarga (95/33)*

*İçten sızdap
İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan (104/34)*

*Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra
kürkürotüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)*

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)*

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/28)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu calduu celmoguzdun (121/10)*

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/20)*

*Demine çıday albay kara coldun betindegi kar çögö
baştadı (130/21)*

*Kalgan tukumun emi andaydı körbösün dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/7)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/13)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/25)*

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)*

*Taştap catışkan
A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/14)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)*

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/1)*

*Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/15)*

Kara aş: Naaş defnedildikten sonra verilen yemek, cenaze yemeği.

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/16)*

*Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/5)*

Kara kıyma: Koyu renk.

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/14)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılup turdu (110/2)*

Kara küç: 1. Fiziksel güç, beden gücü.

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/34)*

*Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/13)*

2. Kendi gücüne güvenmek.

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/27)*

3. Yalandan.

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cılinganga dep siler menen bir (163/7)*

Karaan: 1. Karaltı, uzaktan belli belirsiz görünen şey, silüet.

*Karaganga kolun tuttıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdöy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagıñ cok Ali aldıma (140/9)*

*Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)*

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/24)*

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/21)*
*Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/16)*

2. Olumsuz söz.

*Elestep öttü ele anda çaldın bılıcı menen al karaandardı
eske tutup kalar çak bolbogon Momun azır oşolordu (92/3)*

3. Karaltı.

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)*
*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/22)*

Karaan bol-: Destek, dayanak olmak.

*Malçılardın cakkan otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańırıp een kaldı (77/27)*

Kara bas-: Gözlerini kaçırmak.

*Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı
Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/26)*

Karaçı kудaydın künün adegende ele mınça üyüp salıptır: Bak işte Allahın günü henüz ağırmışken bile şöyle dua etmiş.

*Karaçı kудaydın künün adegende ele mınça üyüp
salıptır Meyli kış katal bolso da cazgı cuttan (129/8)*

Karagan: Bir tür dikenli çalı

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy
albay kolun tittirıp dalbasalap catıp kaldı Mına (88/3)*

*Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan
Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/15)*

*Karaganga kolun tittıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)*

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/35)*

Karagat-büldürkön: Frenk üzümü-böğürtlen.

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)*

Karagay: Köknar.

*Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop çıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)*

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çөгöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/28)*

*Bakan tosup asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/8)*

Barat Momun

Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)*

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/23)*

*Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/7)*

*Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)*

*Cedim ele birödön çaşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/18)*

*Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/23)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)*

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)*

*Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/22)*

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay
emes çekedek berbeske özünö özü söz berip koygon (85/21)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kayılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/7)*

*Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/8)*

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç çaş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/13)*

*Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)*

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/32)*

Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)

Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/16)

Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dagı tam salıp dagı karagay kerek (140/30)

İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkönsüp dal oşo künü kabılasıñ (141/19)

Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/27)

Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/2)

Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/22)

Cürüp ketebe karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/15)

Karagaydın ulam bir cagına sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)

Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kızıdır ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)

Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyligişpegen
mınday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/19)

Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)

Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/8)

Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/36)

Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)

*Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagina oonasa oşoyagina (78/36)*

*Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/26)*

*Izı çuu salıp kelet
Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)*

*Caş karagaydan berip kutulmay boldı Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/31)*

*Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul
kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/26)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)*

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

*Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/27)*

*Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/35)*

*Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)*

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)*

*Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/1)*

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/36)*

*Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dagı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küñü ele süyröp (86/22)*

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi çıgıp (91/37)

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/25)*

*Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul
kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/25)*

*Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine
da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/28)*

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mina tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/28)*

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/16)*

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/5)*

Karagay başı: Ormancı.

*Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/26)*

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/27)*

Karagay tokoy: Çam ormanı.

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)*

Karagay-daraktar: Çam ağacı.

*Ötör elem Canagı cayında bürdöböy
kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/6)*

*Oşol üçün tokoydogu ar bir karagay daraktı koruş kerek
eken (58/3)*

Karakçı: Harami, eşkıya, haydut.

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)*

*Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/5)*

Kara-kök: Mosmor, koyu mor.

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)*
*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/31)*

Karakök: Lacivert.

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)*

Kara-küröñ: Siyaha çalan.

*Bala uşul mektebin kadala karap cattu Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/19)*

Karalcın: Karamsı, karaya benzer, kara gibi.

*Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közdün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/31)*

Karamak: İdare, yönetme, yönetim, çekip çevirme.

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Mınday beçera (90/17)*

Karan kün: Kötü gün.

Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü
Bugu Ene tuurasındaki özü cakşı körgön comoktun (62/31)

Karan tün: Karanlık gece.

Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün
tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/35)

Karanday: Saf, katıksız, sade.

Uşınnetip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/16)

Karañğı: 1. *mec.* Bilgisiz, cahil, okuryazar olmayan.

Üydön ıçgar elem tün cañırtıp karañğını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)
Bay manaptar karañğı kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/19)

2. Karanlık, ışıksız.

Uhu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)

Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kñkıs etip ün katpadı (109/15)

Ötüp eşikti captı da karañğı daliste oozun basıp
alıp uñşup ıyladı (112/13)

Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp cattı (112/20)

Almak elek dep kuday calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/34)

*Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ
okını bütkön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdagı karañgı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/27)*

*Karañgı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colu da unçukpadı (134/27)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañgı
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/21)*

*Kaşatın karmagan boydon kursagın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/10)*

*Balıktı başı gana özüñükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/14)*

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)*

*Berip anan dagı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/22)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/15)*

Karañgıla-: Kararmak, hava kararmak, karanlık çökmek.
*Takançıktay albadı müdürülö berdi Momundun şıyrığı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/36)*

Karañgılık: Karanlık: Üzüntü, sıkıntı, perişanlık.
*Tayatam maga comok ayıp beret Sirt kapkarañgı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)*

Karan-tün: Felaket, yıkım, bela.
*Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt
Butu menen basıp murdu menen tingandın baarı multık (76/13)*

*Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırğızdardın başına karan tün tüştü (64/24)*

Karay: 1. Doğru, dosdoğru, doğruca.

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agınga karay başı ıldıy suuga catat (43/4)*

*Karay бүт ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

2. Hlk. Kara, siyah.

*Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)*

Karay-: Kararmak, siyahlaşmak.

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagi kanı karayıp katıp maraldın başı (153/28)*

Karbalasta-: Acele etmek, telaş etmek, sabırsızlanmak.

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı
Tün katıp cürgön bu kaday kişiler bolup ketti (119/31)*

*Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sirtka bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/25)*

Karç: Pat, sert bir şeyler kırıldığında veya çarpıştığında çıkan ses.

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)*

Karç ur-: Vurmak, elini veya eliyle tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

*Urarın kудay билет Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kaçа küybөгүн (18/24)*

Kardar: Alıcı, müşteri.

Bu turmuşta Momundun kolunan kelbegen iş cok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)
Kee bir karözgöy kambıdar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/22)
Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/22)

Karduu: Karlı, kar bulunan.

Baldarım mına emi men silerdin eneñermin Men
silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/30)
Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tınçı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)
Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)

Karga: Karga.

Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)
Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)

Karga-: Beddua etmek, lanetlemek.

Bugu Ene aligidey bolup koştoşup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)
Kuçaktap ünü kudayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/14)
Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/3)

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kibiraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/16)*

*Ubalım dep kargap oturat
Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke (137/31)*

*Emi kayra koşulup caşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/20)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/29)*

Kargaşa: Kargaşa, kaos, karışıklık.

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligı imeriliş cerge tosmo (42/9)*

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdüön kar köçküdüön kapilet basa kalar (132/15)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo küñü Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/25)*

Kargı-: Sıçramak, fırlamak, atılmak.

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)*

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/6)*

Kargıldan-: Sesi kısılmak.

*Akmagım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/2)*

Kargış: Kargış, beddua, lanet, ilenç.

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)*

*Kargıştı naalatı bu düynödön aşıp kудaydın özünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kудay Uşu maga (46/1)*

Karı: Yaşlanmak, ihtiyarlamak.

*Bolot belem Men saga okşop sogonçoгу kanabagan kuu
catın belem ıya Kудay mintip şorlotpogondo karıganda (46/12)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töbösin (87/30)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/35)*

*Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Karıganda saga kıyın bolot go Abıška oygo batıp (163/20)*

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/22)*

*Baası keter bele anın sıñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim cok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)*

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)*

*Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen
karılardın kebi oşondon kalgan (75/18)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröo ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/4)*

*Dep opuruldu al kaynatasına
Karıya kişige katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/20)*

*Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırıgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/26)*

*Körgön emes Keede gana köldün bir karıyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)*

*Böcöñdöp cürgönü cürgön
Momun kuraktuu başka karıyalardı körçü kümüş (28/16)*

Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/33)

Karı-caş: Yaşı genç.
Ardan üç kün kiyyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/28)

Karılık: Yaşlılık, ihtiyarlık.
Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüyü kepke kalambı coku
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)

Karındaş: Bacı, erkeğe göre kendinden küçük olan kız kardeş.
Uluusu men Ata ene işte baldar menin kolumda
kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/14)
Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/11)

Karın-karın: Karın-karın.
Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştı
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekte cayloodon (86/15)

Karışkır: Kurt, yırtıcı hayvan.
Anı Karışkır cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/13)
Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursagın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/20)
Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/23)
Bu deyt karışkır Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/25)

*Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımağıñ üçün ceym (56/27)*

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıgarıştı körüp (56/29)*

Meni Koyçular karışkırdı kuup kalat karışkır (56/37)

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/4)*

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/12)*

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuñña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerге (56/34)*

*Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/7)*

*Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın
kamoosunda kalgan maralday bolor (101/9)*

Karız: Borç, geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.

*Albasın oyloyt da ındını öçöt
Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/16)*

*Küzgö çeyin dep algan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

Karkılда-: Seslenmek, ses çıkartmak.

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırа külüp ugup oturat (161/34)*

*Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceekte karkılday külüp Seydakmattı (145/30)*

Karkıra: Bir çeşit turna.

Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay

baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/5)

Karluu/karduu: Karlı, kar bulunan.

Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mańkaya

basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/5)

Karma-: 1. Tutmak, ele almak.

Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı

Karma şalpań kulak Dükönçü portfeldi berip (31/10)

Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı

artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)

Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul

adamdardan cakşılık cok baldarım bekem oturgula (72/21)

Tizginin karma Seydakmat eköö trostun bir ilmegin maşinenin kayırmagına

ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)

Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi

Me multıktı karma dedim sen at abıška Bolboyt (163/4)

Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp

karmay albay kalıpmın Özümön ketti Tokoyçuluk (83/18)

Kele catırı Bala aptığıp dürbünün közdörün köynögünün

etegi menen sürtüp aldı da ońdop kayra karmadı (47/12)

Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön

kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/4)

Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis

kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)

Çıkkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy

ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü ońdop karmadı (41/20)

Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülcüygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)

Karmadı

Oturgandar seleye kattı közdörü çanagınan çıktı (160/13)

Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşikten
içkeri emne bar emneler bolor eken (40/29)

Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)

Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/36)

Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)

Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/14)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)

Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı
Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/36)

Bala kolun sunup bılçıragan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/16)

Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/17)

Kezey karmap ırgıp tüştü da
Kayda alar dedi caaldanıp (160/7)

Desem çal meni karmap kaldı Bolboyt maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/9)

Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/8)

Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/10)

*Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/16)*

*Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/15)*

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/32)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

*Çeçip ırgıttı da kadim caykısında içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/2)*

*Suu çapkılup turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/33)*

*Bekey taecesi çıktı Çaynalğan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap muna senin ceeniñdin şoykonu (45/4)*

*Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçüğünön (88/1)*

2. Tutmak, bir yerde kalmasını sağlamak.

*Al ala goy Meni coldon karmaba
Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek degen (25/7)*

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/9)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)*

3. Kendini tutmak.

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi düköñçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/33)*

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı

Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)

Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı

Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)

Öñgüröp ıylap iyışten karmanıp ontop ciberdi

Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/27)

Karmanıp tiştenbedi Müyüzdüü Bugu Eneni

öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/25)

Albagan alsızdığına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön

karmanıp tiştenip cattı Kantip cazalap kantip (159/28)

4. Tutarak, dokunarak anlamak, nabız tutmak.

Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten

botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)

5. Nüks etmek, depreşmek.

Bışı kulak bolup kalgan Cini dağı karmadıbı

dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/29)

6. Tutmak, ele geçirmek, yakalamak.

Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden

korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)

Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ

körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)

Dep kança ayttım ele Dağı oşo balaketin karmap

döböğö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/21)

Sagan şpionniñ keregi ne

Kuup cürüp karmap alat elem (114/30)

Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı

karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/4)

7. İşletmek, çalıştırmak.

Kalğan

Canında rul karmap cumşak orunda öpöndöp (115/24)

8. Çevrelemek, kuşatmak, sarmak, kapatmak.

Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın

süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/2)

9. Ortaya çıkmak, peyda olmak.

Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon

zaarın büt katıninan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/7)

Karman-: Birisine tutunmak, birisinden yardım aramak.

Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana

albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/37)

Karmüşök: Kirpi.

Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın

da sezbegendey boldu Karmüşökçö moyunun cıyırıp (145/34)

Karoosuz: Kimsesiz, anne babası olmayan, sahipsiz.

Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy

zańkayat Bala calgızıradı karoosuzdugu korgop (46/28)

Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde

aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/12)

Karözgöy: Tezviratlı davaları ve nizaları seven.

Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap

kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/21)

Kars: Tak, tok.

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/22)*
*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/24)*

Karşı: Karşı, karşıt, zıt.

*Üygö kezek alışıptır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)*
*Emi el müñküörp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)*

Karşı çık-: Karşı çıkmak, bir düşünceye katılmamak, cephe almak.
*Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda
Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/9)*

Karşı-terşi: Karşı-karşı.

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)*

Kart: Yaşlı, ihtiyar.

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)*
*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezegge kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/1)*
*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/31)*
*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/8)*

Kartañ: Yaşlı, ihtiyar.

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/23)*

*Beret Orozkul aba bolso özü küyö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/36)*

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)*

Kartımak: Kurnaz.

*Karışkır Karışkır it boluptur degendi saga
kim aytıp cüröt Uşu kartımaktıgıñ üçün ceym (56/28)*

Kartöşkö: Patates.

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)
A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/26)*

*Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/7)*

*Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp
Küzdün kamın cegiçe (30/25)*

*Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön
çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/10)*

Karuu: Güç, takat, derman, bilek.

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp caşoo üçün caralgan oşentip ötüp ketet (90/13)*

Kaş: Gözün üzerindeki siyah ve kalın kemerli kıllar.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/9)*

Kaş karay-: Akşam olmak, karanlık çökmek.

*Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/35)*

*Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)*

Ele ee

Bizdin oyunubuz бүткүчө kaş karayıp malcılar (53/22)

*Ele dep biröö da kıl etip oylop koyboyt Kaş karayıp
tün kirdi (62/19)*

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü Menin azır
oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/6)*

Kaşat: Pantolon, etek, şalvarların bel kısmı, kemer bağlanacak yeri.

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/9)*

*Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)*

Can kaşay-: 1. Azap çekmek, kaygılanmak.

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

2. Kör olmak.

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/21)*

Kaşek: Söve, kapı ve pencerelerin yerleştiği kasa ve çerçeve.

*Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/16)*

Kaşıp-tazalap: Tımarlamak.

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtılap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/8)*

Kaşı-: Kaşımak, deriyi hafifçe ovmak.

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşiy ketti Müyüzdüü ene (107/36)*

Kasiyet: Keramet, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum.

*Asıldığın suluulugun külüktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/14)*

Aga cardamga çurkadı

O kasiyetiñen aylanayın Müyüzdüü Ene Senin kasiyetiñ (88/18)

Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene

alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/14)

Anda ayla emne bolot

Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)

Kasiyettüü: Kerametli, doğaüstü güce sahip.

Momun böcöñdöp atka çurkadı

O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)

Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü

çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/3)

Kaş: Karşı, ön.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)*

Kaşka: Duru, temiz.

*Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıčkandarga okşop maşineler (39/29)*

*Etegin köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıışkan door (64/5)*

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan silasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/5)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)*

Kastaş-: Birbirine düşman olmak.

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılısın tiyip (64/1)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

*Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı
caraştırar can çıkpay duşmanın kapiletten (64/15)*

Kat-: 1. Gizlemek, saklamak.

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)*

*Momun çal neberesi menen partada katar oturarın
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/20)*

*Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/9)*

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/25)*

*Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)*

*Ter cittangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/15)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköbüzdüñ ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)*

*Katıp kalgandar go Alardı biz kırkıp kelip
otunga carıp catpaybızbı (56/7)*

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı
Tün katıp cürgön bu kanday kişiler bolup ketti (119/32)*

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/16)*

*Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin ańtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/11)*

2. Katılaşmak, katı duruma gelmek.

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)*

3. Saklamak, korumak, esirgemek.

*Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön
kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/3)*

4. Saklamak, gizli tutmak, duyurmamak.

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*

5. Donmak, hareketsiz kalmak.

*Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/29)
Karmadı
Oturgandar seleye kattı közdörü çanagınan çıktı (160/14)*

6. Uğunmak, ağlaya ağlaya bayılmak veya soluğu kesilmek.

*Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan
kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/26)*

7. Sormak, soru yöneltmek.

*Tıyındı suurça çogultup kata berip emne kılasıñ
körüñö ala catasıñbı (30/11)
Kalganında emes keñeşke barganda dele katışıp
oturganı bolboso akıl koşo albayt ilgerten (29/3)*

Kat: Okuma yazma, okuryazarlık.

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbasa da bu (40/22)*

Kataal: 1. Güç, zor, müşkül, çetin.

*Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/14)*

2. Merhametsiz, acımasız.

*Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/3)*

Katar: 1. Boyunca, süresince.

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/20)*
*Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)*

2. Sıra, yan yana olan.

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/22)*
*Momun çal neberesi menen partada katar oturarın
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/19)*
*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/7)*
*Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/9)*
*Enesay kыргызının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*
*Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/20)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Kalıñ eken Ariştuu çoñ cigitter menen katar basış
kıyın boldu Bala çarçay baştadı (131/5)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşıneler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/15)*

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/8)*

*Teñdiiü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/23)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)*

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/33)*

3. Ara, iç.

*Ubak bolup kaldı uktaylı
Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/26)*
*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/31)*

Katarı: Gibi, benzer, olarak.

*Tokoydun büldürgüçü katarı Orozkuldu surakka
albay turup atıp salsa bolguday Mına oşondo (85/3)*
*Celkesine şıpırılğan Közünün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/32)*
*Başkaça ösüptür kelbettüü şıñga boy Degi bizdin
katarıbizdan töölük öödö (123/34)*

Katıl-: Yular takmak veya geçirmek.

*Çığıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/13)*

Katın: Kadın, hatun kişi, zen.

*Senin kızınıñdı kim katın kılıp alıp cürmök
deyt kempiri (51/21)*

*Katınıñın şiş takası tıklıdap atırı kañılcaardı
carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)*

Kaldı

Dükönçünüñ da kabagı bürköldü Bu katındar kurulay (23/6)

Keyip turgansıdı

Akırı aytkanınday boldı Sugalaktığı bastap katındar (23/10)

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştı da dükönçünüñ sözü menen aytkanda (24/1)*

*Öñgüröp ıylap iyiştē karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini kele baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/24)*

Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur

Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/17)

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıķıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)*

*Çıkkān kart baatır körör küñü içēr suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)*

*Andaylarga kızmātı çoñ erkek bolso boldı deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/26)*

*Kolunda kuralı çok Katını canında bolso bırıpırata
sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)*

*Kuu catın katını Dagı samoor koygonun kör Kündögü
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/35)*

*Bırıpırata sabap kancalagan ittey kılıgısı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/2)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/11)*

*Biz kaliñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/29)*

*Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıgıp eleyip turup (98/20)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közüñün
töböñ menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közüñün
töböñ menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/32)*

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/16)

Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimge

Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/29)

*Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/12)*

*Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/17)*

*Menen Kökötöydün aldına koydu Artınan katındar
kirdi şorpo şileñ alıp (158/3)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/18)*

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büit katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/8)*

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/2)*

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana
cay alıp oturup katınına ayttı (99/20)*

*Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu
tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende düköñçü (22/25)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)*

*Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki
balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/33)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/21)*

*Tartıp saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)*

*Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy
aralay kaçkaniñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/26)*

Katış-: Katılmak, bir topluluğa girmek, iştirak etmek, iltihak etmek.

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadirhuu konoktordu tosup (26/7)*

Katkır-: Kahkaha atmak.

*Partaga oturasiñar da sabak bütköndö atka uçaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külip kaldı (34/18)*

*Bu deyt karişkı Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/26)*

*Katkırıp dosun dalıga taptap koydu
Uşinetip keede Orozkul şayır kışi da bolo alçu (145/5)*

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkııp iysem (162/12)*

*Ha ha ha lap capırt katkııp kaldı oturgandar
Baarınan da Orozkul cırgap külüp cattı Seydakmat (162/25)*

*Orozkul kılçaktabastan kaçtı
Şnel Şnel dep katkırgan Kulubek tiginin (161/18)*

*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)*

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/18)*

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkıra külüp ugup oturat (161/34)*

*Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkıık
çıksa balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/27)*

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

Katta-: 1. Gitmek, bir yere doğru yönelmek.

*Kırızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak
cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/18)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/18)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/11)*

*Köldü tiktep catkandır da caşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/8)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/32)*

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salğanı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerge (56/34)*

*Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp
esinen çıgıp ketet Birok anan esten çigarıştı körüp (56/30)*

*Eki balası pristanda tosüp turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/20)*

*Antpegende kantmek sebebi Orozkul balık
bolup kete albayt da (61/10)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/3)*

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

*Kana koştoşup algıla baldarım Kuçaktaşkan
boydon ketkile dep Mayrık Çaar Cezkempir şımalanıp (70/8)*

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/26)*

*Bakan tosüp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/8)*

*Körsöñ cılandın başın çigarıp turganın Senin
taandarıñın tınçı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/13)*

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/34)*

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/26)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp caşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/14)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkamı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalğan (94/3)*

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımurkana tartıp çıkarıp ketmek Orozkul (95/32)*

*Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/5)*

*Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/5)*

*Ilım tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/12)*

*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştu
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/3)*

Basılbası dep cattu bala oyunda Bu cigitter ketpese (122/37)

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

*Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/31)*

*Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosüp (61/17)*

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/13)*

*Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan
akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/34)*

*Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)*

*Malçılardın cakkın otu öçti Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/28)*

*Dep ubadasın berdi
Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/10)*

*Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp
kayra cıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/4)*

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/9)*

*Bala bul ündördü argasız tıñsap catıp kayradan
kıyalındağı düynösünö ketti (112/24)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırksıtıp köktö (118/22)*

*Ildıy maşine özü ketti Bala baştagan cigitter ekinci
maşineni anan üçünçüsün anan kıyinkilerin uşintip (127/31)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/26)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/25)*

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

*Salıp kötörüp alıgi çoñ kara kışi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañgi
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/22)*

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltıray baştadı Tiybey kalsa ketti da tokoydun (162/36)*

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
mıltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/30)*

*Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/35)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)*

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)*

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/26)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)*

*Aldı artınan saksaktagan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dagı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/32)*

*Bala kolun sunup bılçıragan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/16)*

*Kalsa eken Ak kemeñ Örttönüp ketse eken çögüp ketse
eken (44/35)*

*Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)*

Basıp ketkisi uçup ketkisi kelip oşondo ıza kılğandar (20/37)

*Dedim men Mıltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam
çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/17)*

*Dep kança ayttım ele Dagı oşo balaketin karmap
döbögö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/22)*

*Ketkeni turuşat Çal mıltıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/33)*

*Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/1)*

Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/8)

Bala cürögün aramdık menen kıyanatçılıktı kabil
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/26)

Bala bolso bir küni balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/34)

Cönögönün ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/8)

Uşıntsin Mina emi burañ iştin artı ilañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/8)

Çaldıkpay ötüp ketişse boldu Kokus biröö carım (86/37)

Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)

Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/20)

Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/3)

Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)

Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/8)

Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu
ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/2)

Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kiyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/22)

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp
Birok balık bolup keteri bışik ele Müyüzdüü (110/36)*

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küindö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/23)*

*Bütökön soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/15)*

*Eken uşunu suu bir küñü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/1)*

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp
Birok balık bolup keteri bışik ele Müyüzdüü (110/35)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/8)*

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)*

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)*

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/22)*

*Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/4)*

Kitep kap eköobüz ketip kalar elek Eç kimge bilgizbey (105/37)

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/1)*

*Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat
go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/2)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/2)*

Bala ketip kalsa bolmok birok emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/7)

Balta ar bir çabilgan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/36)

Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga
aydagan kılmuşkerden beter kıynalıp kelattı (139/29)

Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp
Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/29)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)

Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)

Iylap turdu buldurap süylöp turdu
Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/24)

Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/4)

Kim keyimek Bağ bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/21)

Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayrıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)

Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/2)

Bugu Ene aligidey bolup koştışup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)

Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)

Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/34)

Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)

Köldün betin tilip ketip barattı

Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/5)

Özüniün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup

ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)

Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam

bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/1)

Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı

Byıl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/11)

Albasın oyloyt da indını öçöt

Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özüniün (84/16)

Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip

ketçi bay bolgur (30/28)

Degen tura dep Momun çalargası tügöngöndö kolun

silkip basıp ketçü (149/24)

Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi

boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/18)

Aykırıp arak içebiz

Oşentip süzüp kettiñ çıragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütkönüñdö (166/8)

Barmaksıñ

Birok kütpödüñ süzüp kettiñ Eç kaçan balık bolup (166/20)

Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun

köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)

2. Belli bir saat, zamanda bir yere gidip gelmek, sefer düzenlemek.

Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı

Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)

Katuu: 1. Katı, sert, yumuşak karşıtı.

Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken

okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)

*Katuu bu balanı takat aldirbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
cok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/3)*

*Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala
Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/9)*

*Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/19)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

2. Ağır, ciddi.

Erteñ mektepke barbay kalambı Katuu oorup (132/37)

3. Çok, aşırı, fazlasıyla.

*Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/20)*

*Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/19)*

4. Epey, oldukça, hayli.

Aldırganday katuu ökünüp kaldı (144/35)

5. Sağlam, dayanıklı, güçlü, pek.

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/9)*

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

6. Sert, sağlam, hızlı.

*Şamal ışkırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay
ceñildenip kaldı (111/11)*

*Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/25)*

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

*Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıgarıp (124/19)*

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltıray baştadı Tiybey kalsa ketti da tokoydun (162/35)*

Katuu ayt-: Sert, gönül kırıcı şekilde söylemek, ağır söylemek.

*Dep opuruldu al kaynatasına
Karıya kişige katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/20)*

Kayak: 1. Nere, hangi taraf.

*Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/36)*

2. Nere, hangi yer.

*Çın Öz közüm menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/18)*

Kayaşa: Ters cevap, yanıt, karşılık.

*Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedemneni kütsö bolot Minday beçera (90/17)*

*Eç kaçan eç canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötügün iyyinine salıp (97/35)*

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübüin kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansiñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

*Kişi emes ittin kötkü şıyrasına teñelbegen neme
kayaşa aytkıısı bar ee İ soylo soylo dağı murduña (146/26)*

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/22)*

*Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/23)*

Kayberen: Dağ keçisi ve koyunlarının genel adı.

*Ali bilbeyt turbaysıñbı dep başın çaykadı Mayrık Çaar Cezkempir
Adamdar kayberen emes birin biri (71/10)*

Kayda: 1. Nerede, hangi yerde.

*İyi dep bala başın iykedi
Apañ kayda (24/32)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)*

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/19)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbirayt (57/9)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/22)*

*Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın
karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/19)*

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papoçka mamochkalap (83/10)*

*Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/28)*

*Bele Birok antiş kayda içken cegendin baarı cumurdan
arı aldagaçan ötüp ketken (86/27)*

*Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)*

*Kayda Kayda Mektepke Neberem tüştön beri
kütüp kaldı (97/19)*

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/18)*

*Sen kayda
Barıp ustundu çıgarayın Cana suuda kalgan (104/23)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/8)*

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıgarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/21)*

*Orozkul kayda Üyündöbü dedi kelgenderdin
biri (114/1)*

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/21)*

Kayda kalbagan dünüyö bir cırgaylı dedi Kökötay (140/37)

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/1)*

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/14)*

Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön coksıñbu (150/20)

Bar Orozkul çıktı
Oy kayda cürösüñ cogolup dedi al Seydakmatka (152/6)

Kezey karmap ırıp tüştü da
Kayda alar dedi caaldanıp (160/8)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/27)

Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünüñ caşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/1)

Arasında kuştay uçkan nemelerge cetiüi kayda Koy
işenimdüi kolgo bereyin dedim multıktı Abışkanı (163/1)

Sen kayda dep suramak Kulubek baykeñ
Saga demeksiñ (166/13)

Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)

Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/33)

Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/2)

Dep Momun cay bastırdı Antpegende dele emi
kayda şaşmak (100/22)

Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)

Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıykırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/33)

Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/36)

Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/35)

2.Olmadık, daha önce olmamış.

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kудayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/13)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kaday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/2)*

Kaydan: Nereden, hangi yerden.

*Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/1)*

*Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)*

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

Sen kaydan çıga kaldıñ

Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/7)

*Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin
oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/20)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)*

*Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan
cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/21)*

*Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/25)*

*Kimdin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/27)*

*Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan
tüşünmöksiñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/27)*

*Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan
tüşünmöksiñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/28)*

*Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/24)*

*Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/33)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñar bı deyt dooşu (123/20)*

*Üçün deldeyip kalgan
Kaydan estey koygonumu özüm da bilbeym dep (126/18)*

*Kalabı dep bala korkot Añgıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/25)*

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöbögön (138/1)*

*Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen
bugular (142/31)*

*Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/35)*

*Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya
Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/9)*

*Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyligişpegen
mınday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/20)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)*

*Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde
Kaysı Bermedegi mektepke (34/9)*

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköbüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/16)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

Kayer: Hangi yer, neresi.

Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt

Caş çaban cigitpi ce karıbi bilbeym konur (54/3)

Cetpey kalgandarına üşküürünüp keyip algandı

cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküntkönün özü (100/32)

Kaygı: Kaygı, tasa.

Tigine

Bala baarın unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/4)

Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ

Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/20)

Al Bu könümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu

Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/30)

Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılmaşının

şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/11)

Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına

uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)

Kaygı tart-: Kaygı çekmek, kaygılanmak, üzüntü, tasa duymak.

Kişi közünö körünböyt Emne oylop kanday kaygı

tartıp oturganın can adamga aytpayt A çinında (60/8)

Kaygıluu: Kaygılı, üzüntülü.

Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı

körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/17)

Kayı-: 1. mec. Kaymak, uçmak, hızla geçmek.

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro

çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/32)

2. Çok üşümek, titremek, donmak.

Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı

Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/35)

Kayım bol-: Birdenbire gözden kaybolmak, görünmez olmak, gaiplere karışmak.

Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot

Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/9)

Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç çaş

kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/13)

Kayıñ: Kayın ağacı.

Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep

Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/8)

Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp

kelatkanday bolot (73/31)

Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip

keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkasında (73/26)

Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört

algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)

Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı

çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/36)

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı

aralap ketti (88/7)

Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç çaş

kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/14)

Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın

sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)

Taecesine kayıñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü

Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/17)

*Ariş tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çığıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/32)*

Kayıp: Dinî inançlara göre kendisinde olağanüstü manevi güç bulunan kişi, ermiş, eren, evliya.

*Momun böcöñdöp atka çurkadı
O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)*

Kayır koş: Hoşça kal veya kalın.

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/2)*

*Ötmök Kayır koş Töö Taşım Kayır koş
Börü Taşım Kayır koş (49/27)*

*Ötmök Kayır koş Töö Taşım Kayır koş
Börü Taşım Kayır koş (49/28)*

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştosup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırıp (49/29)*

Kaykı: 1. Eğri.

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dagı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)*

2. İki yanı yüksek, orta kısmı eğri olan bel, geçit.

*Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
kokusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)*

Kaymakta-: Su ince buz tutmak.

*Irçı
Cer kaymaktap Adam ata Ava ene caralgandan (75/6)*

Kayna-: 1. Kaynamak, fokurdamak.

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/17)*

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/1)*

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/1)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/13)*

2. Artmak, çoğalmak, yoğunlaşmak.

*Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp küñöösün (146/5)*

3. Kızışmak, şiddetlenmek, artmak.

*Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay
özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/22)*

Kaynar: Kaynak, kaynarca, pınar.

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)*

Kaynata: Kaynata, kayınpeder.

*Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/36)*

Dep opuruldu al kaynatasına

Kariya kişige katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/19)

Eköö betme bet entige dem alıp turuştu

Orozkul kaynatasının iyyinidegi ötüktü culup (97/26)

Kayra: Tekrar, bir daha, yine, gene.

*Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/22)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/23)*

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolкуп celge
erkelep celge cügünö beret (21/27)*

*Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/31)*

Kayra beş kilometr

At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/13)

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkан soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/32)*

*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştagı suu tizeden kelet birok agımı (41/29)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

Ceeke ıgat da zambi talına kayra urkayt
Oşentip bir colu emes neen iret tüşöt Kayradan (43/15)

Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/17)

Ceeke ıgat da zambi talına kayra urkayt
Oşentip bir colu emes neen iret tüşöt Kayradan (43/16)

Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiine urkaganga (44/4)

Kötörüp Gülcamal ıktı Aga ayıp kayra başınan
tüşti kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/31)

Dep kempir kayra başınan tüşti
Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/5)

Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/12)

ıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)

Cerlerden ulp ırgıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/25)

Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypine kayra kelmek Anan anan (50/22)

Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/5)

Da kayra cumdu Taenesi üydö cok Al Bekeydin
açılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/35)

Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
ayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/16)

Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)

Orozkul eki üç kurday ılbırdı taştap etke ıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun al taramıştay tırışıp (79/10)

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştađıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/35)*

*Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künöbüzdü keçirgen eken (88/31)*

*Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/11)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/16)*

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/14)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kirerde dağı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/3)*

*Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılcırabay attı kayra koş (97/14)*

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötüğün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)*

*Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/6)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/5)*

Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi

Bala tolgonup karabadı (100/17)

Baykap Momun ilgerkinin comogun Müyüzdüü

Bugu Enenin bayanın kayra baştadı Aytkan comoguna (101/30)

Kayra bürköltüügö ańdıp turganı turgan Atam zamandan

beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/1)

Aşkere işentip koydumbu dep ońtoysuzdandı Birok

aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/32)

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi

tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/21)

Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan

kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/4)

Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi

Tüpöyül kooptonup kirpigi salańdagan Momun emne (103/35)

Kayra toktottu

Tura tur ekööbüz kirebiz (103/25)

Emi kayra koşulup caşoo bolboy kaldı go deyt

Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/19)

Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga

ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/25)

Çöktü çağında bat ele cadadı

Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/12)

Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı

butaktanıp zańgırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/10)

Tokoy çoń tokoydun töböşükar camıngan aska zoo

Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)

Tokoy çoń tokoydun töböşükar camıngan aska zoo

Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)

Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp

kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/4)

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/20)*

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/21)*

*Közün çilk cumup calgızdığının unut kalganının
alaksıp бүгүнкү көргөнүн kayra көргüsü keldi (109/30)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük бүркүп şar agıp baş aylantat Öyүздö (109/31)*

*Balanın көнүлү aynıdı Kayra çырыга başтаdı
Birde küyүп canıp aldastayt kayra kalçıldap üşүп (112/15)*

*Balanın көнүлү aynıdı Kayra çырыга başтаdı
Birde küyүп canıp aldastayt kayra kalçıldap üşүп (112/16)*

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp cattı (112/19)*

*Bala bul üндөрдү argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındağı düynösünö ketti (112/23)*

*Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyүздөгү şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/25)*

*Ele tünöp algıla orun kenen Cürgölö
Baarı basa tüşүп kayra toktodu (114/6)*

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura başтаdı
Tün katıp cürgön bu kanday kişiler bolup ketti (119/31)*

*Kalat bet aldındağı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp төрт дөңгөлөгү gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan çöpkö kayra kattamay (124/18)*

*Bүгүн tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan көрүп azabın (125/10)*

*Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col көрүnböy kaldı (125/11)*

Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbrap arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)

Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/1)

Catam go bu emnesi dep oylonup tıncı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/2)

Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/10)

Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp
cılıtımış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/28)

Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/3)

Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)

Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/32)

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/27)

Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga
aydagan kılmuşkerden beter kıynalıp kelattı (139/29)

Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten
kelatkanday A çınında abışkanın kayra kaçar (139/34)

Anan kızıñ eköñdü itçe talaştırbasam Kızıñ azır
közüñdü oyup aluudan kayra tartpas bolup oturat Kapkanga (140/20)

Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/4)

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közüñçö tartındı
Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)

Kayra biyligine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dağı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/17)

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpaşa eken eldin közüñçö it körbögön korduktu (146/3)*

*Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberişti da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/18)*

*Mıltık atılganda oygondı da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/17)*

*Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee küñü ölüüdön
kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/34)*

*Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan çok Sırttan üñdör (148/8)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sızırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sızırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

*Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan
kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/26)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

*Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/12)*

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kırıroodon korkup (157/36)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tıştense dele bolboy kayradan çıyırıkkan denesi ayagınan (157/32)*

*Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/22)*

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külkügö ıkşıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/1)*

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
mıltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oştentip (163/29)*

*Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloodu
kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/16)*

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mina emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

*Baarın beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/30)*

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/1)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp бүркөлүп
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/28)*

*Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/17)*

*Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)*

Kayra tart-: Geri dönmek.

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kudayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/13)*

Kayran: Kıymetli, sevgili.

*Alat elem Müyüzdüü Enenin arbağı ursun debedimbi
E e saga korotkon kayran söz dükönçü kolun (30/18)*

*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/7)*

*E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/7)*

Da biröö gana

Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/22)

Kayrat: Yüreklilik, cesaret, erdem, dayanç.

*Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)*

Kayrı-: 1. Döndürmek, kıvırmak, çevirerek bükme.

*Birok bala kaadaluu kişiçe coop kayrıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/13)*

2. Kıvırmak, bükme.

*Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp
bergen tıındardı eseptep catıp (31/13)*

kayrıl-: 1. Dönmek, geri gelmek, geri gitmek.

*Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/30)
Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloğu
kayra toogo kayrılbas boldı Kayrılbaym da kelbeymin (164/16)
Meni çın ele mas eken dep oyloğu abışka Kayra
mıtkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/30)*

Kayrılıp kalat

Üç üydün ortosundagı calgız bala Aptalaptı barınan (17/21)

2. Dönmek, bırakılan bir konu veya işe başlamak.

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/11)*

3. Dönmek, yönelmek.

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)
Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı
Kılçayıudan korkuştu kıbıroodon çooçuştı (68/5)*

Kayt artiña Kayt bolboso

Abışka kayrılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/22)

4. Uğramak, yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak.

Kayrılıp kalar ele

Kordon dep koyot tokoyçulardın turgan cerin uşerden (17/15)

Kayrımak: Çeki demiri.

*Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)*

Kayrımsız: Hayırsız, vefasız.

Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep

oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayrımsız (46/30)

Kaysala-: 1. Telaş etmek, telaşlanmak.

Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru

da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)

Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta

catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/11)

Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga

tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/12)

2. Parçalamak.

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga

bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)

Kaysı: 1. Hangi.

Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde

Kaysı Bermedegi mektepke (34/9)

Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde

Kaysı Bermedegi mektepke (34/10)

Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ

kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/11)

Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı

Kaysı küñöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/14)

Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ

go Obol meni kemeñe ıgarıp alsañ anan (50/17)

Bolmok Uşundan okup ıkkandar kaysı kışı bolup (81/37)

E kaysı birin aytasıñ

Eköö cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/23)

Uşu caşka kelip taruuday akıl baylabadıñ go

Kaysınıñ aytayın (134/22)

Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkada ır kelet

emespi köñülüñö Kaysıl ır kanday ır bolmok ele (100/28)

2. *mec.* Yok, mevcut olmayan.

Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö

albadı Ün katkada balaga berer coobu kaysı ele (165/2)

3. Ne, hangi şey.

Argasızdan ukkan tura Kудay berbese cazıgım kaysı

Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/23)

Kaysı bir: Bir, herhangi bir.

Oozunan öz atasının kabarın uktu Atası kaysı bir

kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)

Kayt-: 1. Dönmek, geri gitmek, geri gelmek.

Kayt artiña Kayt bolboso

Abışka kayırılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/21)

*Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka
arga cok (58/29)*

*Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/33)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
cok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/3)*

*Dep ubadasın berdi
Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/10)*

*Carıla kubanganı esine keldi
Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/24)*

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

2. Caymak, sözünden, kararından vazgeçmek, dönmek.

*Cansooga öltürbösoñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küniñ büttü senin dep may (160/24)*

Kaytala-: Tekrarlamak, yinelemek.

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tısü ce gülü (22/33)*

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)*

*Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştadı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/8)*

*Al Bu kõnümüŝ coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/29)
Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/34)*

Kaytar-: 1. Döndürmek, çevirmek, alıkoymak, engellemek.
*Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti
degen ırdıy boldı (83/31)*

2. Geri dönmek.

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/34)
Baarın beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/30)
İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/25)*

3. Tekrarlamak, yinelemek.

*Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/22)*

Kaz: Kaz, evcil veya yabani kuş.

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında küñü bügüñküdüy (27/19)*

Kaza: Ölüm, vefat.

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdır kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)
Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön küñdördö biri birine kol salçu (66/19)*

Kaza bol-: Vefat etmek, ölmek.

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/20)*

kazan: Kazan, derin kap.

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandin
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)*

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/25)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/25)*

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/15)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

*Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/15)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyüp kazan (85/26)*

*Senin mına kazan basıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütkön eken Kulagıñ da durıs eken (116/11)*

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıyılğan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/17)*

Kazat: Savaş.

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/1)*

*Cerge bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp
soo kalğan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/27)*

Kazık: 1. Dayanç, destek.

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp çaşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/13)*

2. Kazık, toprağa çakılmak için hazırlanmış ucu sivri demir veya ağaç.

*Suu çapkılup turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/34)*

Kebersi-: Dudakları kuruyup çatlamak.

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)*

Kebete: 1. Görünüş, şekil, siluet.

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/36)
Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/27)*

*Kebetesı cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın çaşıra albadı (144/9)*

*Abışka ontıp kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)*

2.Hâl, vaziyet, durum.

*Uşu kebetesin külö karap düköñçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu biroko köpös kelatkanda (29/23)*

kebate keşpir: Bir kimsenin veya bir şeyin eşkâli, dış görünüşü.

*Ceeke elden çettereeke turgan kempiri kolun cañsagılup
bolboso kebate keşpiri menen Araket kıl (147/12)*

Kep: Söz, bir düşüneyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, laf.

*Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen
karılardın kebi oşondon kalgan (75/18)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/31)*

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/17)*

*Balam zeendüü sözgö ınak Uluulardın ulama kebin
cantıgıman catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)*

*Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepke kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)*

Keç: 1. Akşam, gündüzün son ve gecenin ilk saatleri.

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/20)*

Keler kez keldi

Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/20)

*Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılcırabay attı kayra koş (97/13)*

*Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı
Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/16)*

*Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)*

*Kirse keçke çılıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

Aynan

Bügün keçte da oşol comoktu ayabay ukkusu keldi (62/34)

*Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/32)*

2. Geç, erken karşıtı.

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/35)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)*

Keç-: 1. Geçmek; bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak.

*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/9)*

2. Affetmek, bağışlamak.

*Orozkul bul ubakka çeyin kıykırbaganga keçirgen
eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/31)*

*Da erindere kıbırıp keñkelestenip birdemelerdi
Keçir Müyüzdüü Bugu Ene keçir dep (163/36)*

*Abışka Kördüñbü künöñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/13)*

*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/9)*

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/1)*

*Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/20)*

Keçirip koyso eken dep barattı

Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon (146/7)

*Orozkul bul ubakka çeyin kıykırbaganga keçirgen
eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/32)*

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköñörgö bak taalay kaalabayt (147/1)*

*Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künöbüzdü keçirgen eken (88/32)*

3. Bir şeyin üzerinden, yakınından veya içinden geçmek.

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

*Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)*

4. Akarsudan geçmek.

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cüirdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)*

*Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/11)*

5. mec. Yaşamak, hayat sürmek.

*Kızım közüñün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/18)*

*Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dağı kança okuyanı başınan keçirerin (62/28)*

6. Vazgeçmek, kendi hakkı saydığı bir şeyi istemez olmak.

Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp

Tınçın algan kim eken dep Orozkul közünön (80/17)

Keç kir-: 1. Akşam olmak.

Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni

alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/34)

2. Akşam olmak, karanlık çökmek.

Berişet keç kirip kelatsa alar da öriüülöp konup kalışat

Tayatam eköobüz elge uçuraşkanı dağı barabız (54/35)

Keçe/keçee: Dün, bugünden bir önceki gün.

Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok

ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)

Kirdi

Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/24)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir

dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küñü ele süyröp (86/22)

Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı

Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/22)

Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüñgüsü

kelbeyt Kap atañ körü keçee küñkü Momun ittin (141/28)

Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun

aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/34)

Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee küñü ölüüdön

kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)

Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu

Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/26)

*Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee
küñkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/23)*

*Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan
başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/5)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgöñbüz (142/34)*

*Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı zıñ dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)*

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/20)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/4)*

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/11)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kaday basıp kaday turarın (139/21)*

*Mıltık atılganda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)*

*Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/10)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/17)*

Baş keçeegi Müyüzdüü Bugu Enenin başı öyüz ceekten (153/37)

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköñörgö bak taalay kaalabayt (147/1)*

*Keçeegi okuyanı estep бүгүнкү күнү kaday bolorun
oylop Momun çal kabagı бүркөлө balanın төşөгүндө (136/19)*

Kecey-/kercey: Somurtmak.

*Keceyip kalgansıñ Ekööbüzgö keceygendi kim koyuptur
şorduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/21)*

Kecige: Ense, boyun arkası.

*Cürüştüü at colooçunun ermegi
Momun azır balanın kıska alingan kecige çaçın (100/36)*

Keçik-: Gecikmek, geç kalmak.

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/22)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/32)*

*Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/1)*

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

*Emne keçikti emne üçün Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/13)*

*Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

*Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/16)*

*Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/29)*

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küñü tayatası Ötkön kışta men çöp (33/29)*

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarinan da balanın basılbaş muňkanıp ıylaganı (94/25)*

Keçireek: Geç vakit.

*Emes Biltır uşunday küzdün bir künü ce mundan da
keçireek bele toodon çöp taşıganı sovhozdun maşineleri (116/30)*

keçirim: Özür, af.

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/8)*

Keçirim sura-: Af dilemek, özür dilemek.

*Agımına ırgıtışat Orozkul bolso Bekey taecesi
menen Momun tayatasınan keçirim surap calınıp calbarat (61/8)*

Keçit: Geçit, geçmeye yarayan yer.

*Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/14)*

Anda ayla emne bolot

Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)

*Keçitte catat Maraldardın suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/15)*

*Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/10)*

Keçke: Akşama kadar.

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özüñçö süylöy bergenge köñüp alğan Azır (35/11)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türiñ körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)*

*Taandar dele tıñç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)*

Keçkurun/keçke maal: Akşama doğru.

*Töşünö tagınıp aldı
Keçkurun kapiletten kün buzuldu Teñir Toodon (118/18)*

Keçki: Akşamki.

*Too ıldıy kuyulup keçki sırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/11)
Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan
başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/5)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)*

*Ene sütiñün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cığılgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

Keçte-: Akşam olmak, hava kararmak.

*Keçtep kalğan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/33)*

Kedeñde-: Sıska.

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/24)
Karagaydın ulam bir cagına sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)*

Kedey-: Küçük, el kadar görünmek.

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/11)*

Kedey: Fakir, fukara, yoksul.

*Bay manaptar karañgi kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/19)*

Kee: Bazı, kimi.

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee küünü (72/16)*

*Kaçtı Kee küünü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)*

Kee bir: Bazı, kimi.

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandır bolsoñ cakşı (53/31)*

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktaga satuunu kesip kılıp alat (76/21)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birook
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/14)*

Kee biröö: Bazı insanlar, birtakım insanlar.

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alik albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/24)*

Keede: Bazen, bazı zamanlarda.

*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularğa (17/19)*

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/14)*

*Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede minday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/11)*

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/16)*

*Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)*

Bala tayatasının keede kiñıldap kalçu ırın esteyt (38/33)

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazıp ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/12)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/6)*

*Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/36)*

*Tüşküdüy bolso kuday betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/30)*

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/29)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/8)*

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırap keede beeler okuranıp (54/2)*

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytında bir üşkürip bir ıylap keede (62/36)*

Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)

Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi

keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/34)

Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga

barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/31)

Katkırıp dosun dalıga taptap koydu

Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/6)

Körgön emes Keede gana köldün bir kariyasının aşında

kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)

Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık

çıkısa balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/27)

Kek: İntikam, öç.

Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp

cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/22)

Keken-: Kin bağlamak veya kin beslemek.

Kuu kançık oşol bağın baylap kelatpaybı

Seni elebi dep kekene ettüü muştumun tüyüp (37/26)

Kekilik: Keklik.

Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp

kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırırap (59/16)

Kekire: Zararlı ot türü.

Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire

albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/17)

Kekirtek: Nefes borusu, gırtlak, boğaz.

Açılğan oozunan kar aralaş ızgaardı ışkıra bürküp

balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/30)

Kel-: 1. Gelmek, bir yere gitmek, ulaşmak, varmak.

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiñ mektebibizdi (40/2)*

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol künü (18/31)*

*Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/19)*

*Abışka bal çeleakterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

*Maşine keler boorgo cetkiriş kalat
O tüyşüktüü canı kor boldu go (89/21)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot
ele Keler künü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/28)*

*Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/15)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Sekirip oynop süzmök Añgıça aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/12)*

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/25)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/2)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/36)*

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/23)*

*Al börü börülüktün künün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/32)*

Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi

oylorun oylop otura tursun dedi (60/27)

Bala oşentip özüñçö kocurap üygö cortup kelattı

Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/33)

Izı çuu salıp kelet

Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)

Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap

dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/9)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı

Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/34)

Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi

terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/25)

Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap

carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)

Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp

kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/33)

Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden

çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)

Keldi

Oy it ooy zildey go Tim ele tsentner bar Anan (154/19)

Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö

aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/6)

Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon

kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/27)

Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldı Ce maral

dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/16)

Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının

bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/18)

Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken

Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/12)

*Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın
şıyragina teñ kelbeyt (149/18)*

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/11)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttağı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*İlip kelçü müyüzün omura çaap alğan ayıbıña sen ölüm
cazasına tartılasıñ (160/31)*

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/18)*

*Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)*

*Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalğan ak beşiktin tütkasında (73/25)*

*Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloğu
kayra toogo kayrılbas boldı Kayrılbaym da kelbeymin (164/16)*

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/11)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/25)*

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/29)*

*Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırdıu
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/22)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/23)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacındıu kayın (113/7)*

Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı

Añğıça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/11)

Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka

tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/9)

Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep

Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/8)

Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan

çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/6)

Arkasınan cakındap kelatkan Kordondogu tamdar (21/37)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü

Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/5)

Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat

ceñi menen çeke terin sürtiündü (33/35)

Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul

Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/13)

Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin

Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/30)

Körüp Arıba ak keme men keldim dep eç kaçan

kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/23)

Köksur calı tükütüü car kabak Kaşabañga

bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/18)

Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar

kelip kök asmanga kaalagan oyununıdu kurup eñsegen (20/34)

Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday

bolso anda eki tizgin bir çılbirdı Orozkul (27/29)

Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp

kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/24)

Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata

cıttap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/29)

Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken
Alcigan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/15)
Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)
Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıldırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)
Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)
Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)
Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/5)
Bolmok Ötüp ketken soñ ar kanday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/2)
Maşineni kanday aydap kelip ustunga tros baylap
kanday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)
Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceekke toktogondo maraldar dene boyu (142/16)
Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/29)
Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/6)
Seydakmat canına kelip
Narı bol Özüm Sındırsam koysom özüm bilem (155/13)
Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cüröğü alep celep bolup közdörünön (102/17)
Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)
Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/36)

*Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)*

*Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleye tñşap catışkan belem (119/27)*

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)*

*Kelgen çooçun biröö tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/31)*

Canına kelgendey dabırt çıktı Kar kırçıldata basıp (119/37)

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/26)*

Bolup kalgan

Bolso bolor Müyüzdüü Bugu Ene özü kelgendir bolso (102/34)

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/18)*

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/8)*

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/27)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip keligidey bolso Anan cakşı (148/22)*

Satıp berdi Men okuuga baram

Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/4)

*Dedi Orozkul baykas albaganday Kaydan kelgenin
kim bilet Keliptir boluptur (142/35)*

Momundun cıldızı tüştü

Cön ele oozuma kelgenin aytıp koydum da dedi (80/2)

Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ

Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/30)

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/17)*

*Cumuşunun baarın Momun al bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütöpöy kalganın körsö Kuup (33/8)*

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

*Orozkul Nasip eken sen kelgende kудay özünün
capan tülügünön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/17)*

*Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keee
künkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/24)*

*Birdemedden ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)*

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken abandarda (30/19)*

*Al Bu köñümüř coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/29)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi caşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)*

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan köriñböy ketet Öyüz (40/37)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öüp kılımdın (66/31)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)*

*Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/19)*

*Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi
boluşat Bu colkudan kalgan öpkö kayra kattamay (124/17)*

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)*

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tıncığanday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/32)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/23)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/24)*

*Tüşkön kañçık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/22)*

*Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen
bugular (142/31)*

*Ele çoçulap koyuşpayt Bulariñ kaydan kelgen ıya
Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/9)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/3)*

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)*

Özübüz da kelgen meymandar da baarı bizdikiñde (156/37)

Senin sözüñdüy aytayın Arıba ak keme men keldim (166/37)

*Col een kele beriştı da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/21)*

*Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/32)*

*Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön ańkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)*

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/32)

Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)

Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bılcırabay attı kayra koş (97/14)

Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ
kelet Mındaydı öltürüügö kol barbayt (161/4)

Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/30)

Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
ekööbüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)

Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/5)

Iylagım kelet
Erteñ menen turup karasañ tündögü örüşto eç kim (54/29)

Dele uşulardıkı tuura bolup çıga kelet Mındaylardın
urugu üzülböyt eken go (81/11)

Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/32)

Kamaarabay ziñğırayt cakında kış kelet
anda dele çıyrıgıp koyboy tüyşügü cok kar camınıp (89/29)

Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)

Abışka ontop aldı kibir etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelebi dedi ıy aralaş (165/22)

Aytçı ata Kulubek baykem kelebi dep tayatasın
bulkkuladı (165/23)

Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/6)

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/24)*

*Seydakmat dağı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/20)*

*Balanın tileğine iyip Orozkul menen Bekeyge cılaacınduu
beşik ilip kelatkan Müyüzdüü Bugu Enenin (156/8)*

*Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp
kelatkanday bolot (73/32)*

*Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten
kelatkanday A çınında abışkanın kayra kaçır (139/34)*

*Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadir barktın
sıymıgı (36/31)*

*Uşu kebetesin külö karap düköñçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birok köpös kelatkanda (29/24)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/1)*

*Kuu kançık oşol bağın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettüü muştumun tüyüp (37/25)*

*Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çagı bolboy turganın oylodu (63/1)*

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköö oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)*

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

*Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı
Bıyıl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/12)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

Aytkanga oňoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/22)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dagı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küni ele süyröp (86/22)

Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpöldöp kelatkan şorduu Momunga başka kün tügönüp (87/6)

Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künööbüzdü keçirgen eken (88/31)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)

Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)

Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)

Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Minday küni tülöö (91/34)

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkını çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)

Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/9)

Çın Öz közüm menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/18)

Keliptir Bala calt kılçaya karadı
Çınbı (101/15)

Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/21)

Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/2)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/16)

Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)

Cay alıp oturçu kiçine Coldo kelatıp butun
kokustatıp albadıbı (120/19)

Akça tolturalı oşondo kel (29/35)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber
Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/21)

Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş
Momundun aytkanı menen bolup Orozkul koşo bakandı (96/25)

Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/7)

Ayınan
Bügün keçte da oşol comoktu ayabay ukkusı keldi (62/34)

Eken deşet
Too tokoygo koñur salkın küz keldi Caydın ısıgı (77/24)

Bir çaban ce cılıçınıkına kadırluu meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/30)

Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/33)

Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/23)

Bırpırata sabap kancalagan ittey kılğısı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)

Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/1)

Bırpırata sabap kancalagan ittey kılğısı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/3)

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/10)*

*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)*

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/24)*

*Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi
Ata (152/11)*

*Eçteme körböy eçteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşıksız casana (156/19)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/4)*

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsөtpө Keede köpkө tultuyup
unçukpay cürө beret Birok açuusu bir kelgende (51/32)*

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötө kubalap
cayloogo cönөşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/26)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şańga tolот Koyçular koroo koroo (52/23)*

*Go
Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)*

Kas uruular turuptur Kırızdar da kezi kelgende (63/31)

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpargın da kırızdın atı (69/15)*

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)*

*Kısıp kelgende döңgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/7)*

*Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/32)*

*Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun
örüñüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/11)*

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közüñön Tıñımdı alğan kim eken (69/9)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadı Cini kelgen Orozkul alsan (84/34)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldıga
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/4)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/19)*

*Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/16)*

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp
Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/35)*

*Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu çok Şofyoru caş soldat (114/19)*

*Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe
Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/8)*

*Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip
bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dağı meni bötön (52/2)*

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/26)*

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısıq nandin
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/24)*

*Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöndön ısıq küzdün
ilebi kelip turat (78/8)*

*Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/11)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/24)*

*Aerde militsiya mamlekettik inspektsiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/36)*

*Aerde militsiya mamlekettik inspektsiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)*

*Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
kokusuna tüşüp kelip kalışçu (93/22)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/3)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot
ele Keler küñü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/27)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)*

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/19)*

*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldıtıştı (120/1)*

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütön özü (26/22)*

*Sinbasın dep biz atayı korup oturbaybızbı Bizge
okumuştıı kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköo (57/34)*

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/28)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)*

*Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosüp (61/18)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/15)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)*

*Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz
keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/18)*

*Keler kez keldi
Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/19)*

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/22)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/35)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)*

*Kelse kelgendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)*

*Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz
emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/13)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/10)*

Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/27)

Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/1)

Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)

Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırıp
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/10)

Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)

Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/22)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)

Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)

Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/17)

Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbösu bir körünsö bir körünböy (28/13)

Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)

İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)

Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/19)

Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/9)

Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/31)*

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/35)*

*Köçö kındırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)*

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)*

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştoşup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/30)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypne kayra kelmek Anan anan (50/22)*

*Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dağı meni bötön (52/1)*

*Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/11)*

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)*

*Körsöttüm dedi söğüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/10)*

*Kimdin balasıñar Kaydan kelatasıñar
Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/27)*

*Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/1)*

*Murda köröt
Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/24)*

Kıykırıp ötöt Maşine dükön kelatat Aptalap

Aptalap (17/25)

Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan

kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/5)

Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı

çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/13)

Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan

kıyın al azır kaday basıp kaday turarın (139/21)

Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın

artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)

Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun

tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)

Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul

caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/33)

Almak elek dep kaday calgap bular kelatıptır

biz cakka Col caman kapçıgay içi karañgı arañ (113/33)

Andan arkısın körö catabız

Eköö kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/8)

2. Gelmek, başlamak, etkisini göstermek.

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp

mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga

oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celiney (159/37)

3. Kadar olmak.

Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar

önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)

3. Birini çağırmaq, çağırıp getirmək amacıyla söylenir.

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
cok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/3)*

4. Basmak, yaşa girmek.

*Uşu caşka kelip taruuday akıl baylabadıñ go
Kaysınıñ aytayın (134/21)*

5. Olmaq, gerçekleşmek, yapılmak.

*Çıqçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip
kırgızdardın başına karantiün tüştü (64/23)*

6. Gelmek, belli bir zamana ulaşmaq.

*Kayra bürköltüügö añdıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/2)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/12)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/13)
Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
küñdö mayram küñdö toy A kezde çabandar (36/17)*

7. Gelmek, algılamak, duymak.

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon üñdörü uguldu Eşik karç açıldı (111/21)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezege kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)*

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cüröğü alep celep bolup közdörünön (102/17)*

*Da daana bilbeyt Birok tirüü cürögünün sezgisi kelesi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/33)*

*Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün
kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/31)*

Kelber: *mec.* Güzel görünüşlü, görünüşüyle şaşırtan, görkemli

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/9)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadır barktın
sıymıgı (36/31)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)*

Kelbet: Heyet, biçim, kılık, dış görünüş

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)*

Kelbettüü: Endamlı, gösterişli

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/17)*

*Başkaça ösüptür kelbettüü şıñga boy Degi bizdin
katarıbizdan töölük öödö (123/33)*

Keldibi-cokbu: Geldi mi yok mu.

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/6)*

Kelekele-: Alay etmek

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/10)*

Kelerki: Bir sonraki.

*Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/19)*

Kelesoo: Aptal, avanak, budala, bön.

*Baarınan çette kalgan şorduı calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/6)*

*Aytıp catkan turbaybı
Sen meni kelesoo dep turasıñbı ıya dep ışıık (92/6)*

Kelgender: Gelen misafirler.

*Orozkul kayda Üyündöbü dedi kelgenderdin
biri (114/1)*

Kelin: Yeni evlenmiş veya genç evli kadınlar için söylenir.

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alakıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/30)*

*Kelgen çooçun biröö tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/32)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/34)*

*Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/17)*

*Oşonu bilip eendep kelip caşap catpaybızbı
aksakal buyerde mendey cigit biröö gana anday kelin (149/20)*

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/29)*

Kelinçek: Genç gelin

*Seydakmattın kelinçegi Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıtırıgandın ar (22/23)*

Kelin-kezek: Gelin -kız

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/16)*

Kelişimdüü: Görklü, gösterişli, güzel

*Eñ kelişimdüüsü Kulubek baykesi Özü uşunday
bolso ee (126/11)*

Kelişken: Mükemmel, kusursuz, şahane, ihtişamlı

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken sımbatı közdün coosun alat (144/8)*

Keliş-: Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek

*Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup sımbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/24)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı dükönçü kalkan kulak kabak (24/8)*

Kelteñ-kelteñ: Yalpalamak.

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/9)*

Kem: 1. Kem, eksik.

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/18)*

*Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)*

*Eköönör ıntımakta bolsoñor kalğanın kудay özü kem
koybos Balañan ubayım tarıpa Közüüm barda eç kimge (48/23)*

*Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp
kalğan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/25)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Bakan muna dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/14)*

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

2. mec. Geri, aptal.

*E Seydakmat emne ırsañdaysıñ Açkılıña toyup
algansıñ go kem (149/4)*

Kem akıl: Geri zekâlı, zekâsı kıt.

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañgı bolgon eken
da ilgerki el arga çok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/15)*

Kemçil: Eksik, noksan.

*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/20)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi cok erteñkiden kamı cok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi cok erteñkiden kamı cok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

Keme: Gemi.

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/9)
Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/18)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)
Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/26)*

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/22)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)*

*Oozunan öz atasının kabarıu uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/32)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/14)*

*Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)*

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır

Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)

Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin

San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/9)

Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ

go Obol meni kemeñe çıkarıp alsañ anan (50/18)

Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap

kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/13)

Kemege: Ocak, ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma amaçlarıyla kullanılan yer.

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat

Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)

Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin

canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/31)

Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter

çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)

Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter

çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)

Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp

atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküüyüp (156/16)

Eköö kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın

artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)

Ciberdi da kemegesine üñküydü Tizelegen kalıbında (152/37)

Kemege-oçoktun: Dedikodu kazanı.

Teñdüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu

cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)

Kemege-samoordu: Dedikodu.

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbözü bir körünsö bir körünböy (28/13)*

Kemenger: Danışman, yol gösteren.

*Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/30)*

*Çaap alğan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkan eken (64/18)*

Kemer: Yalı yar, falez, uçurum.

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

*Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan ınak taşı
Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/20)*

Kemer-kemerge: Uçurum-uçurum.

*Suu kemer kemerge iktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/33)*

Kemi-: Azalmak, eksilmek.

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/3)*

Kemir-: Kemirmek, sert bir şeyi dişleriyle azar azar koparmak.

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)*

*Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/34)*

Kemirçek: Kıkırdak, kemik kadar sert olmayan, dayanıklı, esnek, bükülgen, damarsız bağ dokusu.

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/10)*

Kempir: Yaşlı kadın.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıstan dalısında (29/20)*

*Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun çasırıp (44/1)*

*Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/28)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülküygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)*

*Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalğan kinodoy
kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/12)*

*Çaçırayt Esine keke kalğan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)*

*Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/31)*

Oşonu

Ana andan arkısın körüp al Kempir ot basıp (45/28)

Dep kempir kayra başınan tüştü

Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/5)

Naalıy baştadı Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)

Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp

eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/5)

Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa

özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/15)

Senin kızıñdı kim katın kılıp alıp cürmök

deyt kempiri (51/22)

Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar

uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan

bir kempir (69/14)

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön

da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/3)

Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa

ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Mınday beçera (90/17)

Biz kalıñ tababız dep ubara bolboy turgan katının

bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/30)

Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin

sırtka cügürüp çığıstı Momun eç kaçan Alabaşka (98/17)

Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkindü

ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/3)

Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı

Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/7)

Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman

közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)

Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir

A körö barıp kızıñı körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/27)

Unçuguşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı

Bırış celelegen cezdey öñü zaarlau ele Bir balee (104/3)

Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti (104/22)

Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)

Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/1)

Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkırta (109/22)

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/23)

Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/28)

Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti (112/1)

Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/22)

Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe
Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/8)

Çaar bolup sestentti
Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/6)

Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö
çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)

Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday
kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/24)

Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/12)

Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/7)

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/5)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/18)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/33)*

*Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/27)*

*Alat belem
Koyçu kabırabay dep kakkan boldu kempir (147/36)*

*Ceeke elden çettereek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebet keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

*Bala uktap atabı
Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/6)*

*Tamandırıktı attap baratıp Bekey taecesi kempirden
suradı (148/3)*

*İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/20)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalğan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/24)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübüñdö
cün tıtip oturgan kempirge çeyin körünöt (40/6)*

*Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/31)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kудay
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/27)*

*Kempirdin booru oorudu okşoyt
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/13)*

*Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/34)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/17)*

Kempir-çal: Yaşlı kadın ve erkekler.

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılap tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)*

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırap
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/9)*

*Kempir çal bir oozdon
Oy silerdi arañ taptık Dagı ceti coldoşubuz (120/15)*

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/14)*

Keñ/kenen: Geniş, eni çok olan, enli.

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/28)*

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)*

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/3)*

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kaday ekenin (71/8)

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)*

*Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun
örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/12)*

*Kelse keligendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/35)*

Kence: 1. İlk, önce.

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/35)*

2. Küçük, yaşı daha az olan.

*Bütkön soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/16)
Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem
Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/22)*

Keñçilik: mec. Özgürlük, hürriyet.

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bağıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/36)*

Kendir: Kendir, kenevir.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıstan dalısında (29/20)*

Kenebe-: 1. Umursamamak, aldırış etmemek, önem vermemek.

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/24)*

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırdañ cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

2. Dikkati çekmek, ilgi toplamak.

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt ırhattana közün cuump uurtunan (43/27)*

Keñeş: 1. Danış, müşavere, görüş.

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılбай (28/37)

2. Kurul, konsey, asamble.

*Kalğanında emes keñeşke barganda dele katışıp
oturganı bolboso akıl koşo albayt ilgerten (29/3)*

Keneş-: Danışmak görüş almak.

*Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz
keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/17)*

Keñirsi-: 1. Rahatlamak, rahat bir duruma gelmek.

*Çabalaktay töşögündö bütüin erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/22)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/27)*

*Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/34)*

2. Genişlemek, büyümek, yayılmak.

*Baarıman da balaga cakkanı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/23)*

Keñkeles: Anlayışı kıt olan, kalın kafalı, anlayışsız.

Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı

Kaysı künöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kuday (46/13)

Keñkelesten-: Aptallaşmak veya aptalmış gibi görünmek.

Da erindere kıbırıp keñkelestenip birdemelerdi

Keçir Müyüzdüü Bugu Ene keçir dep (163/35)

Kep: 1. Söz, bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, laf.

Tigi esi çıgıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar

da sırtka Çığıştı (160/27)

Eki comogunun biri da kalbadı Kep orolu

uşunda (17/3)

Kep uşul portfelden başaldı

Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/11)

Kayra tartpay turuşsa kaydagı kudayım taanıbagan

bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)

Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele

Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/30)

2.“Nedir ki!” Anlamında kullanılır.

Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı

aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/9)

Kep emes: Lafügüzaf, boş söz.

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen

koşo süyröp ketiş kep emes (145/14)

Kep sal-: Konuşmak, sohbet etmek, laflamak.

Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp

balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)

Kepke kemtik sözgö söltük bol-: Laf işitmek, azarlanmak, mahcup olmak.

Bugunun müyüzün ornotuunu urmat esepet ornotposo

kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/18)

Kepşe-: Geviş getirmek.

Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt

ottop keede bıskırıp keede beeler okuranıp (54/1)

Kepşegende bile dep oşondon ulam ayılıp kalgan

tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/17)

Kepte-: 1. Sıkıştırmak, kıştırmak, çembere almak.

Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt

dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen

koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)

Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör

ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/20)

Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi

çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/28)

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka

kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)

2. Sıkıştırmak, sımsıkı tıkmak.

Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus

orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)

Basıp ustundu kepteşten çıgarıştı

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/27)

Keptel-: Rast gelmek, rastlamak.

*Eçtemege kepteltpey eçtemege takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/33)*

Ker kakşık: İğneleyici söz sarf etmek.

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/14)*

Kerben: Kervan, uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*

*Toolordun şaınıda kerben sozgon maşineler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

*Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/10)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/25)*

*Çaldırıp Kerben cügün baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep düköñçünün (29/15)*

*Uşu kebetesin külö karap düköñçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/24)*

Kerbezen-: Böbürlenmek, kibirlenmek, üstünlük taslamak.

*Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıızdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Keede kökürogünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp cıgıp
kelip kerilgen öröögö köz çaptırıp bir az catsa (38/26)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/25)*

Kere: Tam, eksiksiz, kesintisiz.

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)
Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)*

Kerebet: yatak

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/34)
Dedi al özüñö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)
Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/6)
Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşkürünüp kerebetke oturdu da közünön caş (99/24)
Dep balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtağı kerebetke catkırdı (157/22)*

Kerege: Ev veya başka yapıların duvarı.

*Turar ele Ötkön soguşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/22)*

Kerek: Gerek, lazım.

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)
Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol üçün tartkıñıktap catkanın al (23/31)
Cok debe boluş kerek dedi düköñçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/15)*

*Köz cetpeyt Dağı emne kerek silerge Peyildi kenen
koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/5)*

*Cumuşu bolso kerek
Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/21)*

*Kardı tok kiyimi bütün dağı emne kerek eken
balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/25)*

*Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/33)*

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/16)*

*Oşol üçün tokoydogu ar bir karagay daraktı korus kerek
eken (58/3)*

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/18)*

*Al kimdin arkası menen deysiñ Mina menin mendigimen
Dağı kaday sıy kerek saga ıya (79/38)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/34)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/33)*

*Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimge
keregi cektugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/14)*

*Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötiş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/20)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi cok erteñkiden kamı cok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/1)*

*Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/8)*

*Uşunda Momun çıday albadı Başına cün çıkkanı
bakırganı uşul boluu kerek Orozkulga tutalana (96/18)*

Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimgе
Bar emne bolduñ dep öziñön sura Eri anı uuru itten (104/29)

Sagan şpionniñ keregi ne
Kuup cürüp karmap alat elem (114/29)

Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine
sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/4)

Halıkpız Atañ bolso erteginin ańgimesin aytıp
goy Bizdegi sayası okıga atañdı tartuu kerek eken (116/16)

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek
Cıluu kiyimdın keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü
mobu toolor adır bolup көrünüp sırtında (122/27)

Canına çoguluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)

Cigitterdın aylası tügөndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çөbün түşürölü da çөptün içine (125/29)

Kamdap bergen Orozkul boldı Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/30)

Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Köziñ
açıştırdı Kir cuup catıssa kerek dep oylodu (151/12)

Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)

Kerektüü: Gerekli, ihtiyaç duyulan.

Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgөнü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)

Ker-: Germek, bir şeyin uçlarından ve kenarlarından çekerek gergin durumu getirmek.

*Ayagina çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynöğü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)*

*Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/15)*

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/25)*

*Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ düer etet zıñkıya (82/8)*

Kerimsel: Meltem.

*Al añğıça etektegi egindi bıdırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/10)*

Kerme: Hayvan bağlamak için gerilen urgan, ip.

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/19)*

Kermek: Acı bir tat.

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

Kerney: Borazan.

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)*

*Közün akşıtıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/6)*

*Közün akşıtıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/5)*

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)

Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)

Kerstendey: Yayvan, geniş.

Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan ınak taşı
Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/20)

Kes-: 1. Kesmek, bıçak, makas vb. Bir araçla bir şeyi parçalamak, doğramak.

Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/28)

Cedim ele biröödön çaşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/18)

Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)

Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/22)

Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/6)

Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/10)

Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/23)

2. Bir yerin içinden, üzerinden geçmek.

Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)

3. Kesmek, bıçak, makas vb bir araçla bir şeyi parçalamak, doğramak.

Şiltenebedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan

başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/35)

Izı çuu salıp kelet

Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)

Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz

kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)

Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştu

boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/20)

Kesep: Haydut, eşkıya.

Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul

Momun kılçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/7)

Kesepet: Kasavet, felaket, büyük zarar, bela.

Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan

aşsa artı caman kesepeti kalayman curtkı (74/32)

Cürdüñ ele Bar birok kızını üygö apkelem debegin

Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/10)

Kesim: Dilim, bir bütünden kesilmiş veya ayrılmış parça.

Alar çuuldap catkan arada bir booruker katın eki

balaga aldirtan bir kesim et bere koydu Anan baldardı (68/34)

Kesir: 1. Zarar, ziyan, kötü sonuç.

Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan

aşsa artı caman kesepeti kalayman curtkı (74/31)

Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler

Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)

2. İstihfaf, hor görme, hafıfseme.

*Kesirliüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/29)*

Kesme: Erişte, ince ince kesilen veya kesilip kurutulan hamur.

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/1)*

Ket-: 1. Gitmek, bir yerden veya bir işten ayrılmak, çıkmak.

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/30)*

*Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/18)*

*Da kayra cumdu Taenesi üydö çok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/36)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/15)*

*Anın oyun Momun buzdu
A kokuy tars esimden çıgıp ketken tura dep (91/10)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/12)*

*Cügürnök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo cırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/35)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birok tez ket (71/22)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/22)*

Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşküürünüp kerebetke oturdu da köziünön caş (99/23)
Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşünböy
catpaybı tün katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/26)

2. Gitmek, devam etmek.

Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)

Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/4)

Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/14)

Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men
ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/24)

Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü kökürogü zildüü baykuş cetim (92/22)

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/4)

Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/2)

Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)

Nuruna çayıngansıp balkıp catat
Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/28)
Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)
Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/11)

Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)

Bir çaban ce cılıçınıkına kadirloo meyman bolup
dögürsügön çağı ketti böksörültkөн küz keldi (83/30)

Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpmın Özümöñ ketti Tokoyçuluk (83/18)

Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kөmölötө koydu da karagayga süyrölip köçügünön (88/1)

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı
aralap ketti (88/8)

Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/33)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)

Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)

3. Gitmek, yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.

Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/1)

Dayının bilgizbey ketti go apañ Sen kaydan bilmeksiñ
Bilbeym (24/35)

Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)

Kirip ketti
Kap ketip kalıştı dep Kökötay kolunan birdemesin (144/34)

Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/21)

Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)

Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun

Közünüin çaşı on talaa çaňa cuurulup beti başı (161/1)

Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ

okını bütökön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)

Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip

ketpeptir Az ayıp köp künööbüzdü keçirgen eken (88/32)

Madeniyetsiz kisi goy

Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır

Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)

Suuga tüşkönbü Anan dagı til ukkanıçı Agızıp ketse (41/35)

4. Bir yere, bir tarafa doğru yönelip yol almak.

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen

koşo süyröp ketiş kep emes (145/14)

Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun

oynoybuz Uşunçalık kızık deysıñ ketkim kelbey (53/18)

Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın

oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/14)

Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi

çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesıñ da sözgö (84/32)

Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik

Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/17)

Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın

Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/9)

5. Gitmek, ölmek.

Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi

oşo bütürör bayıs alalıçı Degi Elpek ake bolboso (26/17)

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/28)*

*Erkim bolso kanter elem kim bilet birook uşu
boydon ketkeniñer özüñörgö cakşı (70/12)*

*Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/12)*

6. Gitmek, bir yerden veya bir işten ayrılmak, çıkmak.

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körbögön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/18)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/12)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/25)*

*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdıy azınap turbas belem (82/27)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tıncı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü çok Uluu başımdı (137/25)*

7. İlerlemek, yol katetmek, gelişmek, gelişim göstermek.

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/31)*

Kete ber-: Gitmek.

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/12)*

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/25)*

*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırdı azınap turbas belem (82/27)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)
Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/25)*

Ketençikte-: 1. Geri basmak, geri geri gitmek.

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep dükönçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/11)*

*Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/31)*

*Balanın bul söziñ ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey beriştı (121/24)*

*Balta ar bir çabılğan sayın bala dirt etet denesi
dürüldöp ketençiktey beret birok buyerden basıp kete (154/36)*

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/30)*

2. mec. Çekinmek, kaçınmak.

*Uşunu aytıp esi çıkkan bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/33)*

ketiş-: Araları bozulmak.

*Şakabalap ketişse taarınbayt sanga koşpoy
ötüşsö ızalanbayt Özün sıylabagandı özgö ayabayt dep (27/9)*
*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep düköñçügöbü
biri birinebi aktana ketişti Akçam cok ele dep (23/12)*

Ketmen: Çapa.

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/27)*

Keyi-: Üzölmek, kaygılanmak.

*Kim keyimek Bağ bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/21)*
*Keyip turgansıdı
Akırı aytkanınday boldu Sugalaktığı bastap katındar (23/9)*
*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bütün (145/1)*
*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağ
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)*
*Cetpey kalgandarına üşküünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküñtkönün özü (100/31)*
*Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü
Anan dagı Momundun küñdö tartkan küyütü bar tünküsün (29/5)*
*Bışı kulak bolup kalgan Cini dagı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/30)*
*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürogünö
muñ tolo baştağanı go dep özünçö keyip (94/30)*
*Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/30)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
kptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)*

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/22)*

*Cetpegen maksattın öküniücü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/29)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)*

*Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/10)*

Keyip/keypi: Galiba, anlaşılan.

*Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken
okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/33)*

*Başın çaykadı bala Atam cakşı
Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersiñ (116/22)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi caşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)*

Keyipten-: Gibi görünmek.

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

Keyiştüü: Üzüntülü, üzüntü veren.

*Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/34)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/25)*

Keykey-: Germek, gergin duruma getirmek.

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)*

Keypi/kebete: Bir kimsenin veya bir şeyin eşkâli, dış görünüşü.

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündögü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgöl dönğöl (130/4)*

*Culup aldı Al azır gana esine kelip eski keypin
kiydi Sen kimdin başın aylantıp atasıñ Eç (97/11)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypine kayra kelmek Anan anan (50/22)*

Kez: Çağ, zaman, vakit.

*Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/13)*

Kas uruular turuptur Kırgızdar da kezi kelgende (63/31)

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)*

*Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti
degen ırdıy boldu (83/31)*

Keler kez keldi

Mına bugün keçinde da eki karagaydı cüktöp ketişke (86/19)

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)*

*Küingö algaç gül açıp salam aytat Küündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közüñ aç a kelet (20/6)*

*Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közüñö kubat bersin (38/13)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)*

*Malçılar dağı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay
bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)*

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan ańkıp buruksup turat Anan (93/17)*

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/8)*

*Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi
Me mıltıktı karma dedim sen at abışka Bolboy (163/3)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/20)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
küñdö mayram küñdö toy A kezde çabandar (36/18)*

Anday kezde Orozkul özüñö bergen antın (85/37)

*Kalpagıman artıgı cok dep curtta kalıp küñ
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

*Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/30)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/20)*

Kez-: Gezmek, gezinmek, dolaşmak.

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tiyüp döbö cakka kezedi (44/32)*

Kezek: 1. Sıra, yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi.

*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

2. Çağ, hayatın çocukluk, gençlik vb dönemlerinden her biri, yaş.

*İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/20)*

Kezeñ: Zorluk, güçlük.

*Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçtı
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/14)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

*Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi
Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)*

Keze-: 1. Keskenmek, korkutmak, gözdağı vermek için elini, yumruğunu, silahını göstermek veya vuracakmış gibi yapmak.

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/27)*

2. Nişan almak, gezlemek.

*Kezep ok atkanın balanın kökürögü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)*

*Kezey karmap ırgıp tüştü da
Kayda alar dedi caaldanıp (160/7)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/12)*

Kez-kez: Bazen, ara sıra.

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa košo ırğalıp başın
ıykep kez kez üşküürünüp koyup ugup turat (54/8)*

Kıbıla: Kible, bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön.

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/24)*

Kıbır et-: Kımıldamak, hareket etmek.

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındagı
kara coldon attuusubu cöösübü kıbır etkendin (18/8)*

*Ün kaldı Kıbır etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)*

*Abışka ontıp aldı kıbır etti birook esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelebi dedi ıy aralaş (165/21)*

*Ugup kulagına cat bolgon bala anın erinderinin
kıbıraganinan emne dep kargap catkanın canında (44/16)*

*Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy
kempirdin erinderi kıbırap birde çürüşüp birde (44/12)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırap arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)*

*Da erinderi kıbırap keñkelestenip birdemelerdi
Keçir Müyüzdüü Bugu Ene keçir dep (163/35)*

Kıbıra-: Kımıldamak, hareket etmek.

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbıragan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/6)*

*Ağış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/16)*

Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı

Kılçayıudan korkuştu kıbıroodon çooçuştı (68/6)

Tüşö elekte kusup iyçüdüy Oşol alkımına tıgılğan

muştumday açuu zildi kayra cutup kıbıroodon korkup (157/36)

Kiçik kıl-: Gururunu bir kenara bırakmak.

Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger

türü çok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/27)

Kiçine: Daha küçük.

Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka

kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/24)

Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep

oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayımsız (46/29)

Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap

şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/4)

Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti

da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/25)

Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan

soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/31)

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka

kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)

Dagı kiçine

Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/29)

Beri biyakka dagı

Sol cakka solgo kiçine Boldu (144/28)

Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü

Tayatası tosup bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/17)

Bekem ata ıya Men kiçinemen beri tayatamın kolunda (51/37)

*Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çıgarıp ketmek Orozkul (95/31)*

*Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/9)*

*Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine
sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/3)*

*Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/14)*

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)*

*Cay alıp oturçu kiçine Coldo kelatıp butun
kokustatıp albadıbı (120/19)*

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/23)*

*Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı
Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/15)*

*Kempirdin booru oorudu okşoyt
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/14)*

*Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)*

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/34)*

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/6)*

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/30)*

*Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)*

Kiçine köçük bas-: İç çekmek, İç yanmak.

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/21)*

Kiçinekey: Küçük, büyük karşıtı.

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)*

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/25)*

*Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/14)*

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)*

*Agış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbratıp (107/16)*

*Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/7)*

*Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/9)*

Kıcır: Öfke, kızgınlık, hışım.

*Kuday akı öz közümen menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/2)*

*Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay
özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/22)*

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırına tiye beret Uykudan közün cırta (93/24)*

*Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/2)*

Kıçıra-: Gıcırdamak.

*Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp
cardam suray albay kıçırıp ıylap turat emespi (56/2)*

*Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıçırıp
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/15)*

Kıcırlan-: Öfkelenmek, hiddetlenmek, kızmak.

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/25)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/23)*

*İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/23)*

*Zaarluu kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/27)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunun silkip taştap (88/33)*

Kiçüü: Küçük, yaşı daha küçük olan.

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşaod Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/31)*

*Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/29)*

*Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbaganı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/14)*

Kıçuusu kan-: Rahatlamak, rahata kavuşmak, tatmin olmak.

Aytıp kудayga ünü cetkidey çuñıraarın elestetti

da oşogo kadırese kıçuusu kanıp turdu Çala bolot (91/6)

Kıdır/kızır: Hızır.

Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıdır

dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü cok (52/33)

Kılat imiş Anday bolso oşo kıdır kişi men kıdırmin

dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/1)

Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi

kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/4)

Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet

özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/5)

Cetimdin carı kıdır birok tagdırı ceti aç

degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıçı (68/9)

Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıdır

dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü cok (52/34)

Kıldırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabil (52/37)

Kılat imiş Anday bolso oşo kıdır kişi men kıdırmin

dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/1)

Kıdır-: Dolaşmak, gezmek, gezinmek.

Köçö kıldırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip

kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata

düynödö cok tögöröktün tört burçun kıldırda da tabılbayt (50/32)

Tokoy kıldırğan Emne izdedi Başta mındaydı

körgön emes ele bala (114/23)

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/24)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)*

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kıdırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)*

*Baarin kıdırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu
tayenesine süyünçülödü (32/13)*

*Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kıdırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/34)*

Kıdıraleysalam: Hızır aleyhisselam.

*Colu örüştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarımın (55/1)*

Kıdırma: Seyyar, belli bir yeri olmayan, gezici, gezgin.

*Kep uşul portfelden baştaldı
Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/12)*

Kıl: Yele, kuyruk kılı veya kalınca olan her türlü kıl.

*Al balanı culmalap eegindegi kılkan tügü menen saygılaştırıp
öpkülöy ketti (150/17)*

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)*

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

Kıl-: Etmek, eylemek, yapmak.

*Emne kılayın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/13)*

Beter sabap kuup çıktı üyünön

Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/32)

Uşintip ele tapatañdan tüşüp kalabı

Antpegende emne kılmak Senden suramakpı (119/10)

Anan Momun çal soguş maalında cumuş askerine

kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/14)

İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp

Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/19)

Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kuday bul emneñ

Uşu körgön künüm da çaşoobu Ce meni caylap (59/25)

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı

Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday

beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)

Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu

tegerene töböşü bir körünsö bir körünböy (28/13)

Tıyındı suurça çogultup kata berip emne kılasıñ

körüñö ala catasıñbı (30/11)

Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp

koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)

Senin kızıñdı kim katın kılıp alıp cürmök

deyt kempiri (51/21)

Biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp

uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)

Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmaksıñ

Uruşkan sayın çaap barıp turmaksıñbı Anda (51/19)

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröo
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/29)*

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kудayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/31)*

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kудayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/14)*

*Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/7)*

*Ceeke elden çettereeek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebet keşpiri menen Araket kıl (147/12)*

*Karmanıp tiştenebedi Müyüzdüü Bugu Eneni
öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/26)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasiñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/19)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/8)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Uşul eki çürpönü maga ber
Bulardı emne kılasiñ (70/32)*

*Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot
Ee balam Baylık adamdı (75/25)*

*Makulugun emne kılsak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer cok Cogolgula (76/7)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp çaşoo üçün caralgan oşentip ötüp ketet (90/14)*

*Araket kılıp
Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/23)*

*Emi kayra koşulup çaşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/20)*

Salam Biyakta emne kılıp cürösüñ dep cımıñday

köz kıstı (117/33)

Bolmok Ötüp ketken soñ ar kanday korkunuç oñoy körünüp

kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/2)

Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik

kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)

Canına çoğuluştı Emne kılış kerek Ot

caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)

Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına

okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/9)

Cıktı da bütün buup kınınan bıçağın suurop çıktı

Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/36)

Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı

cılçıktardan cel epkini ıskırat tañ surdanıp (129/17)

Bışkırıp kaldı

Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/14)

Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayanarı

baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)

Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş

kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/18)

Boldu eken Emne kılıp cüröt

Sırtağı ündördü tiñşap bala tayatasın kütüp (148/15)

Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso

kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/25)

Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköñör cönöp

bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/16)

Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay

özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/21)

Bırpirata sabap kancalagan ittey kılıgı keldi

öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/3)

*Iraazı kılşa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kıldır kişi men kıdırmın
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/1)*

*Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabıl
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/26)*

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay
emes çegeдек berbeske özünö özü söz berip koygon (85/21)*

*Agış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçıláp
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/15)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmak
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)*

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oylodu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/30)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbırayt (57/9)*

Kıl: Tamamen, bütün olarak.

*Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)*

Kılaa: Kıyı, sahil, yaka.

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/5)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)*

Kılay-: Azıcık kalmak veya bulunmak.

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/6)*

Kılçakta-: İkide birde, ikide bir dönüp bakmak.

Orozkul kılçaktabastan kaçtı

Şnel Şnel dep katkırgan Kulubek tiginin (161/17)

Kılçay-: Dönüp bakmak.

Aşıkpı akılman ene künöösüz baldardı cayılabı

Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/16)

Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan

ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)

Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan

kan sızılıp çıkkın eken (97/31)

Keliptir Bala calt kılçaya karadı

Çınbı (101/15)

Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da

kılçayıp Isık Köl menen koştışot Oşo boydon (77/16)

Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan

da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/6)

Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına

çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dağı kılçayıp (108/24)

Arıştı tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına

çıgıp bir kılçayıp karadı da kayındın arasına (144/32)

Aşıkpı akılman ene künöösüz baldardı cayılabı

Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/16)

Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul

Momun kılçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/8)

Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök

bolup çıktı Köp tantıbağın abışka dedi akırın ızırına (80/19)

Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop

kalıptır ısıq süt içir (137/33)

*Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtüündü (33/35)*

*Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/19)*

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/15)*

*Orozkul eki üç kurday çilbirdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/10)*

*Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı
Kılçayıudan korkuştı kıbıroodon çooçuştı (68/6)*

Kılda: Zirve, doruk.

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltrap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

Kileñde-/kilekte-: Kocaman biri kaba saba hareket etmek veya görünmek.

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/5)*

Kılıç: Kılıç.

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

Kılık: Huy, tabiat, karakter.

*Kalıştı Bu kılığı elpek Momundun can kaşaygandagı
kayaşası ekenin alar bilbedi Karıgandagı bu (98/21)*

Kılım: 1. Dünya; âlem.

*Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup
izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/32)*

2. Asır, yüzyıl.

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

*Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar
neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/18)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/7)*

Kilit: Anahtar.

*Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştañbı ıya Kana kanday kitep kap eken Kilitin (34/6)*

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıluragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/8)*

Kılkan murut kır caba elek: Bıyıǵı terlememek.

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birook
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/14)*

Kılmış: Suç, yasalara aykırı davranış, cürüm.

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılmışının
şermendeliginde cüzü bulganıp balanın ününö (165/11)*

Kilometr: Kilometre.

*Kaysı tigi Celesaydaǵı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)*

Kayra beş kilometr

At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/13)

Kılt et-: Birdenbire akla gelmek.

Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kılt etkendey boldu

Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/33)

Ele dep biröö da kılt etip oylop koyboyt Kaş karayıp

tün kirdi (62/19)

Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap

basıp ketsem emne degen oy kılt etet canı kaşayganda (84/12)

Kımır-: Bir şeyin kenarlarını içe doğru kıvrırarak kapatmak.

Koomaylana kımırılıp bala dagırğa kıñırata

siydi Zaarası ısıq sapsarı ekenine tañ kalıp (138/21)

Kımız: Kımız.

Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul

Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)

Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız

köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)

Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ

andan aşkan ırahat barbı bu düynödö El duuldap (85/31)

Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırap

tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/28)

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap

koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)

Kımtıla-: Bir şeyin kenarlarını içe doğru kıvrırarak iyice kapatmak.

Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana

cay alıp oturup katınına ayttı (99/19)

Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtılap tonun cabat

anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtılay orop aldı (132/34)*

Kın: Kın, bıçak, kılıç vb kesici aletlerin kabı.
*Cıktı da bütün buup kınınan bıçağın suurup çıktı
Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/35)*

Kıñ debe-: Gıkı çıkmamak, gık dememek.
*Momun çal kıñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbegendey boldu Karmüştokçö moyunun cıyırıp (145/33)*
*Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da
başka kıñ dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin túbündö (92/20)*
*Caraşa sura Keçee ele kıñ degendin başı zıñ dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)*

Kindik: Göbek, insan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk.
*Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/12)*
*Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/29)*

Kıñgıra-/kıñıra-: Tıngır, metal bir nesne sert bir yüzeye düştüğü zaman çıkan ses.
*Koomaylana kımırılıp bala dagıraga kıñgırata
siydi Zaarası ısık sapsarı ekenine tañ kalıp (138/21)*

Kıñıl-da-: Mırıldanmak, alçak sesle kendi kendine bir şeyler söylenmek.
Bala tayatasının keede kıñıldap kalçu ırın esteyt (38/33)

Kıñırıl-: Çekinmek, kaçınmak.

Üyündö dedi Gülcamal kıñırılıp Kiçine
sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/3)

Kıñk et-: Seslenmek, ses etmek.

Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/23)
Etpesten dagı köndü Attı çıgarganda Momun çılbirdan
cetelep cönödü (97/7)

Kıñkıs et-: Mızımızlanmak.

Cattı Nebak tün kirgen sırt karañgı Balanın
başı oorup catat Birok al kıñkıs etip ün katpadı (109/16)

Kino: Sinema filmi.

Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)

Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/23)

Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/6)

Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/7)

Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/18)

Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy
kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/11)

Canaşa bassa Eköübüz kinogo cönösök eldi kak carıp (82/37)

Kıñşıla-: Çenilemek.

*Akırın Baltek kıñşılap şıypañdap dagı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/21)*

Kıpçı-: 1. Konuşmak, bahsetmek.

*Kıpçılбай şük otur Bütün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/31)*

2.Kıstırmak, iki şey arasına sıkıştırmak.

*Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/11)*

Kıpçıl-: *mec.* Araya girmek, iki kişinin arasındaki bir işe veya söze karışmak.

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/31)*

Kıpkızıl: Kıpkırmızı.

*Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip
kıpkızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/18)*

Kir: 1. Kirli çamaşır.

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)*

2. Kir, leke, pislik.

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)*
*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/9)*
*Balañ menen cerge kir dep basıp kete berbes
belem O anda men azoo aygırday azınap turbas belem (82/27)*

Tiygizip turgandı cakşı köröt
Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)

3. *mec.* Dargınlık.

Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)

Kir-: 1. Girmek, dışarıdan içeriye girmek.

Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)

Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/14)

Bastırmaga bekitip üygö anan kireli
Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/9)

Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közünçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)

Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)

Orozkul Balacanoviç kirüügö mocina degizip
caldıratat elem go dalaydı tüpküçtöy tüyültöt elem (82/29)

Kirdi
Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/23)

Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)

Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)

Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/11)

Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/11)

*Boyu ıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/8)*

*Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)*

*Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/24)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kirpikterine eyin muz toñgon eki közdörü gana cıltırayt (120/7)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)*

*Oropara ıktı
Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/16)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü ak koyunu
tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/29)*

*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştı
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/3)*

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/6)*

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)*

*Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip
ketçi bay bolgur (30/27)*

*Anan dagı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm
Aga eyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/20)*

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun al
sözün bütöpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/5)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırınan (147/24)*

Menen alek alapayın tappay kubaniçtuu karbalastaşat

Sırtka bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/26)

Saktasın cakşılığın buyursun

Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/10)

Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkündü

ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/3)

Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö

etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/2)

Menen Kökötöydün aldına koydu Artınan katındar

kirdi şorpo şileñ alıp (158/4)

Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön

çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/9)

Kayra toktottu

Tura tur eköübüz kirebiz (103/26)

Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura

albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/20)

Karmap uşul eşikten kirerin elestetti Eşıkten

içkeri emne bar emneler bolor eken (40/29)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden

oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)

Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman

közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)

Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga

kirerde dağı çeçilip ketse bolobu (94/6)

Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp

Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötügün tarttı (144/23)

Çaçırayt Esine kele kalgan Bekey samoordu çaypalta

kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)

Cürgöndöy Salamdaşuu cok kol baştıgın kötörüp

üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/12)

2. Çökmek, sis, duman vb inerek kaplamak.

Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö

kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/10)

Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın

başı oorup catat Birok al kıñkıs etip ün katpadı (109/15)

3. Girmek, dalmak.

Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes

dımıktırıp ısık eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)

Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın

da sezbegendey boldı Karmüşökçö moyunun cıyrıp (145/33)

Kaşatın karmagan boydon kursagın salañdatıp kelteñ kelteñ

cügürö karañğıga kire kaçtı (161/10)

Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir

karasa kirerge iyin tappay kalar (131/20)

Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dagı bir

karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)

4. Girmek, girişmek, kalkışmak, başlamak.

Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine

arak berip közüñün ağı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/29)

Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Gülü

cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/19)

Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu

Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kiriştı (104/2)

5. Girmek, sulu bir şeyin veya su dolu bir yerin içine batmak veya dalmak.

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon

toktoboston suuga kirdi (165/36)

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıñıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/14)*

6. Girmek, zaman anlamlı kavramlar için gelmek.

*Ele dep biröö da kıl etip oylop koyboyt Kaş karayıp
tün kirdi (62/20)*

7. Girmek, başlamak.

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)*

8. Girmek, erişmek, ulaşmak.

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/24)*

Kirip ketti

Kap ketip kalıştı dep Kökötay kolunan birdemesin (144/33)

Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem

Karıganda saga kıyın bolot go Abıška oygo batıp (163/19)

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oyloğu

Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/17)

9. Çekmek, bir duyguyu içinde yaşatmak, duymak.

*Minçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/2)*

10. Bir yere ulaşmak.

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/22)*

11. Çaresiz kalmak, ne yapacağını bilememek.

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/1)*

12. Gelmek, etkisini herhangi bir biçimde göstermek.

*Al aňgiça etektegi egindi bışırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/10)*

Kır: 1. Kır, çimen.

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/4)*

2.Tepe, yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi.

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/3)*

*Al aňgiça etektegi egindi bışırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/9)*

E kaysı birin aytasñ

Eköö cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

*Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/16)*

Kir cubar: Avlu.

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)*

Kir cuu-: Çamaşır yıkamak.

*Kelip asışat
Çoñ kir cuugan kündü bala da cakşı körör ele (151/18)
Sezdi bala Şamal aydagañ tütün urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oylodu (151/12)*

Kır körsöt-: Üstünlük taslamak.

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/29)*

Kırañ: Tepecik, yerden yükseklikleri çok az olan tepeler.

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ şuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)*

Kır-: 1. Kırmak, öldürmek, yok olmasına neden olmak.

*Emi açuusun kimden çıgarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını cok Taandardı kırıyın dese (87/14)*

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/20)*

*Kırgız uruusun tukum kurut kırganıbiz calganbı
Silerge tübölökkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/11)*

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/8)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)*

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırgız tilin
baamdap bul eköo kırılğan kırgız tukumu ekenin taanıdı (68/30)*

*Çaap alğan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/17)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

2. Kazımak, tıraş etmek.

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/3)*

Kırçılma:- Gıcırdamak, gıcırta çıkarmak

Canına kelgendey dabırt çıktı Kar kırçılma basıp (119/37)

Kırçın: Genç oğlan gibi.

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)*

Kirdüü: Kirli, pis.

*Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü köküröğü zildüü baykuş cetim (92/22)*

Kırduu: Sivri kenarlı.

*Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/36)*

Kırgın: Kanlı savaş.

*Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/25)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırgına kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/25)*

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/21)*

Kirin-: Yıkanmak, banyo yapmak.

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/12)*

Kır: Kenar, üstte, altta, arkada veya önde olmayan, yan.

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dağı kılçayıp (108/23)*

*Tilek aytıñız içip ciberele
Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/20)*

Kırk-: Kesmek, bölmek, ayırmak.

*Katıp kalgandar go Alardı biz kırkıp kelip
otunga carıp catpaybız (56/7)*

Kırk: Kırk, otuz dokuzdan sonraki sayı.

*Buruu kırk uruu birin biri moysop bütmeüyünçö tınçıy
albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)*

*Mal toguzdap baylanıp turdu
Alaamat mına uşunda başaldı Enesaylık kırk (66/18)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökçön ele cürö berişet (122/29)*

*Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun
kuruluşuna alpardı (123/11)*

Kırk kulak: Sulama arklarında özellikle geceleri suyun toprağı yırtmaması için yapılan küçük arklar.

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

Kırkaar/kırka: Yan yana, sıra sıra olan.

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)
Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/23)*

Kır-kırdın: Tepe tepe.

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)*

Kırmızı: Kıpkırmızı.

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/10)*

Kirpik: Kirpik.

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)
Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/13)*

Tamçılagan tura tayatasının

Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/30)

Çayçılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe

çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/33)

Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi

Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/36)

Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa

dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/14)

Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö

Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/12)

Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar

kirpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/8)

Kırsık: Kaza, istem dışı veya umulmayan bir olay dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması.

Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men

ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/23)

Bolot Antip tomolondı degiçe at patı menen baarı

kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/4)

Dedi Momun cigitterdi aktap Kırsıkka ayla

cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/5)

Kırs-kırs: Yerli yerinde.

Bolup toñup kırs kırs sınıpturgansıyt anı

men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/23)

Kırt: Hart.

Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı

Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)

Kirzi: Keten.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/19)*

Kış: Kış mevsimi.

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/35)*

*Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)*

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/25)*

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küni tayatası Ötkön kışta men çöp (33/30)*

*Kuup çıkkın eken Mına kördüñbu Biz oşol
boroon çıkkın cerde turabız Kış menen öyüz boordogu (52/18)*

*Ötör elem Canagı cayında bürdöböy
kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/6)*

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/25)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/11)*

*Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dagı bir colu kış ötüp dagı bir colu cay (72/12)*

*Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı
Bıyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/12)*

*Kamaarabay zıñgırayt cakında kış kelet
anda dele çıyrıgıp koyboy tüyşügü cok kar camınıp (89/29)*

*Kalat Sovhoz küniümdük cumuştarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/6)*

Etıp Boroşo körgön çok beleñ Bul emnesi dep

Bul kış tüştü degeni (119/8)

*Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun
kuruluşuna alpardı (123/11)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/18)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/20)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştıq
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)*

*Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülğön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/16)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

Kıs-: 1. Kısımak, sıkıştırmak.

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi dükonçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/33)*

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/27)*

*Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
ısıq caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/32)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

2. Sıkma, çevresine sarılarak veya bir şey sararak çepeçevre basınç altına almak.

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/31)*

*Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)*

*Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)*

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/7)*

*Öödö boldu da balanı booruna kısıp tili kürmölböy
küñgüröndü (152/27)*

*Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da boruna
bekem kısıtı (128/20)*

3. Kırpmak, göz kapaklarını açıp kapamak.

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/24)*

*Atıp közün kısıtı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/11)*

Kısa: Uzunluğu az olan.

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/14)*

Kişi: 1. Kişi, kadın veya erkeğe verilen genel ad.

*Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/29)*

Momun elpek degen uşunday kişi

Uluu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/7)

*Momun antıp oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/34)*

Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)

Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana körüindü (142/26)

Kim buzılat Kisilerme
Ooba (116/1)

Birdemededen ulam tomsorup kalğanın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)

Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi dükönçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/33)

Arık çal diüynödögü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/26)

Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadir barktın
sıymıgı (36/31)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
diüynödö cok tögöröktün tört burçun kadırsa da tabılbayt (50/31)

Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşaod Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)

Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)

Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)

Kişi közüñö körünböyt Emne oylop kanday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çınında (60/7)

Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/36)

Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/1)

Kokoloy baş cüröt Tuyagı cok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/2)

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*Kişi sanınan çıkarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/19)*

Bolmok Uşundan okup çıkkandar kaysı kişi bolup (81/37)

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalğanı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/3)*

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/14)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay köztünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/22)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıby (91/28)*

*Orozkuldu kудay alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı (103/17)*

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansıñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

*Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene
Bala cetine albay kubandı birook kanday alkış (110/31)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/22)*

*Madeniyetsiz kisi goy
Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/19)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/19)*

*Kişi menen mamileleş bolo albagandan kişin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/15)*

*Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/25)*

*Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/26)*

*Seydakmat dağı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/19)*

*Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/16)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)*

*Tüşkön kançık da bir al da bir azır
Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/22)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/13)*

*Tiygen eç kim bolgon emes oşon üçün kişiden
kaçpayt (143/15)*

*Katkırıp dosun dalıga taptap koydu
Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/6)*

*Keçirip koyso eken dep barattı
Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon (146/8)*

*Kişi emes ittin kötkü şıyragına teñelbegen neme
kayaşa aytkısı bar ee İ soylo soylo dağı murduña (146/25)*

*Kişi cok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/35)*

*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/15)*

Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)

Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)

Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak
maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/2)

Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)

Ayıptuu şılıkıyp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa çaşap (161/24)

Bizdin cer minday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (161/7)

Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/34)

Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/23)

Karmanıp tiştenbedi Müyüzdüü Bugu Eneni
öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/26)

Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)

Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)

Caanger özüm degen kişige üyrülüp tüşöt üstünö degen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)

Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/27)

Arık çal diüynödögü eñ cakşı körgön can acır
kişisi ekeni anan uşu kişi kanatına kalkalap (31/26)

Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/36)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/7)*

*Özögünön çıkkın ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kaday kişiler boldu eken (54/22)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dağı bir (54/37)*

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybızdı Bizge
okumuştıu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköo (57/34)*

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıqtın cazasın çoñdor (61/15)*

*Kişini da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/1)*

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)*

*Degen oşo da coo artınan cügürüp Çoñ kişi
bolso boyun ala kaçıp tetiri çurkamak Baldardın (67/33)*

*Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt
Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/14)*

*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)*

*Dep opuruldu al kaynatasına
Karıya kişiye katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/20)*

*Biylik mındaylardın koluna tiyse emne bolmok
Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/6)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)*

Katınıñın şiş takası tıkdap atırı kañılcaardı

carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/2)

Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı

kara kişiler Bolgondo alarga bak aytıp koyuptur (83/16)

Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday

baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/8)

Buerdegi kişiler oñolup kalğanın körüp anan baldarın

çakırar (102/27)

Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü

Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)

Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe

Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/8)

Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı

Tün katıp cürgön bu kanday kişiler bolup ketti (119/32)

Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tıncıganday

kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/32)

Keceyip kalgansıñ Eköübüzgö keceygendi kim koyuptur

şorduı canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/22)

Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir

körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/24)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı

körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/1)

Maraldarga

Kişiler bolso dale baykabadı alardı Biröo maşineni (142/12)

Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler

çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo

kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/28)

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunço tartındı

Bılçırgan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış üündör çıktı Tüündö kelgen kişiler (148/12)*

*Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/6)*

*Kışisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/13)*

*Birok bala kaadaluu kışiçe coop kayıdı
Akçam cok ele aba dep başın çaykadı (24/13)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/17)*

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/30)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kıdır kişi men kıdırmin
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/1)*

*Kişi cüröt dedi taenesi
Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/29)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/7)*

2. İnsan, huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli (kimse).

*Balaga kışiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına
ıylap oturgan (38/7)*

Kısık: Kısık, boğaz, kanyon.

*Emes birok oñtoyu cok tar kısıkta ce çukul buruluşta
opurtalduu cük (124/27)*

Kışıl-da-: Hışıldamak.

*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/31)*

Kısın-: Çekinmek, kaçınmak.

Cok ele go anı oylop bala kısındı

Mına uşintip turgançaktı tayatası çıga keldi (25/23)

*Birok çabandardın örüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/10)*

Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp

Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)

*Koygonuñuzga col bolsun dep Kökötöy kısıngan çaldın
aylasın tügöttü (158/27)*

Kindin balası ekenin aytuudan kısınıp bala unçukpadı (110/25)

Kısır: Doğuramayan, çocuğu olmayan.

*Künü бүткүчө kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/21)*

Kıska: 1. Kısa, uzun karşıtı.

Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi

Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/15)

Cürüştüü at colooçunun ermegi

Momun azır balanın kıska alingan keciğe çaçın (100/36)

2. Kısaca, özeti.

Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki

portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/9)

Kışkı: Kışın, kış süresince.

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında күнү бүгүнкүдөй (27/20)*

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/29)*

Dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/4)

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*

*Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/3)*

Kıştak: Kışlak, köy.

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/24)*

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/27)*

Kıstalış/kıstalañ: Zor zaman.

*Kıstalıšta senin tumoolop kalganıñı karaçı
dep üşküürünüp aldı (138/15)*

Kıštoo: Kışlak, kışın barınılan yer.

*Kızıgı caydın tez öttü kıštoogo kaytar kez cetti
degen ırday boldu (83/31)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıštoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)*

Kıtay: Boy ismi.

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazip ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/11)*

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)*

Kitel: Dik yakalı yelek.

*Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/10)*

Kitep kab: Çanta.

*Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/33)*

Emne meni çakırıp atışabı

Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/2)

*Bolso özünö emes kitep kabına ayıp kelattı Sen
aga işenbe menin tayatam anday emes Tayatam bularday (35/13)*

*Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
ali kitep kabınan kızıgı tarkay elek (35/10)*

*Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/34)*

*Kaldı Dagı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
ayıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/35)*

*Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/1)*

Sen kaydan çıga kaldıñ

Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/8)

*Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/10)*

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/6)*

Kabın ala keldi

Bala dürbünü közünö tuuralap catkandı cakşı (38/17)

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiñ mektebibizdi (40/2)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)*

*Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpoktun ayınan Anan dağı sende da bar dürbü (46/17)*

*Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön
kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/4)*

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/13)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/27)*

*Bala bolso öyüzdö tıbrçılap turat Borçuk taşka
çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/1)*

*Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/2)*

*Birok bala çıyraldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/1)*

*Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/26)*

*Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö
kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/31)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)*

*Birok bala çıyraldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/2)*

*Başka künü aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/4)*

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/25)*

*Kep uşul portfelden baştalıdı
Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/12)*

*Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkündöy ele boldu a
künü balaga (25/27)*

*Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi
ısık caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/31)*

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/5)*

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/11)*

*Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştađıñbı ıya Kana kanday kitep kap eken Kilitin (34/6)*

*Bala döbödö olturup oor üşküüründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/25)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/21)*

*Akıru cazdıgının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/24)*

*Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünüñ tereze tübünön (92/28)*

*Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti
Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/11)*

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköübüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

Kitep kap eköübüz ketip kalar elek Eç kimge bilgizbey (105/37)

*Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi da (18/33)*

*Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kaday
urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/28)*
*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/34)*
*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmasıp (104/9)*

*Kıtıgıla-: mec. Heyecanlandırmak, heyecan duymasına sebep olmak.
Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şasıp (113/10)*

*Kiy-: Giymek, bir şeyi vücuduna geçirmek.
Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırgıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/34)*
*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dagı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/35)*
*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdıy
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/1)*
*Kiyinip közdörünün aldındağı kögalası menen
maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/21)*
*Üygö kirgen soñ Bekey şasıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)*
*Alıp töbösunön cıttap öptü da kayra kiygizdi
Bala tolgonup karabadı (100/17)*
*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/28)*
*Çıkkın kart baatır körör künü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)*
*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

Ertemenen tayatası oygottu

Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/30)

Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan

bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/16)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir

çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)

Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı

Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)

Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday

tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/1)

Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın

da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/29)

Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı

bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/5)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın

üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)

Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi

kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/34)

Kiygizgen beykasam çapan suusar tebeteylerin (74/35)

Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip

koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/25)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir

çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/17)

Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey

basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/9)

Üydögülör ali uktap catıptır

Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)

Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga

çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)

*Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/25)
Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/9)*

Kıya: Dik olmayan yamaç.
*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıbilcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/26)*

Kıya baspa-: Bir şeyden vazgeçmeyerek faydalanmak.
*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kıyruk çoburun azır kelem (19/9)*

Kıyap: Tav, en uygun durum ve zaman.
*Kıyabında al cön ele intızarlıktan bekerlikten
kelatkanday A çınında abışkanın kayra kaçır (139/33)
Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/22)*

Kıyal: 1. Hayal, hülya.
*Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Mınday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)
Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)
Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/16)
Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/26)
Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/34)*

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda

kanday kündö catkanın unuttu (161/27)

Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık

bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)

Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön

beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)

Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü

menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/9)

Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal

düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)

Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp

döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)

Bütüp kün ötü bermek

Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/4)

Elden murun bala tuup bagıp östürböysünbü balanın

kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/14)

Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan

kıyalındağı düynösünö ketti (112/24)

2. Huy, karakter.

Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz

kıyalın taştap Bekeydin közüniün agı menen teñ aylanbayt (32/24)

Kıyal küt-: Düş kurmak.

Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey

cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanıp (157/27)

Kıyaldan-: Hayal kurmak.

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi

Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/16)

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/10)*

*Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı
bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/17)*

*Bala döbödö oturup oor üşküründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/26)*

Kıyal-münözü: Karakter.

*Makooloru da bar
Bala çöptördü da kıyal münözünö caraşa bölüştürüp (19/32)*

Kıyan: Sel, su taşkını.

*Mal emes cayılıp ketkidey birok tüyşügü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)*

Kıyanatçılık: Hıyanet, birine karşı yapılan kötülük.

*Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/20)*

*Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oylodu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/30)*

*Bala cürögün aramdık menen kıyanatçılıktı kabil
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/25)*

Kıyanat: Lanet.

*Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı
go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/25)*

Kıyar-: Kızarmak.

*Birde sıdırım bolup çıyırıktırıp cerdin
çaşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbıragı sargayıp (86/12)*

Kıyar: Hile, ayak oyunu.

Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin

talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakin (39/28)

Kıyaz: Niyet, bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.

Ötör elem Canagı cayında bürdöböy

kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/6)

Kıyaz: 1. Galiba, sanılır ki.

Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kıyazı Orozkul

sögünüp biröo şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)

Ekiden oturup barat Alar çöp cüktööçü

cardamçılar go kıyazı (117/16)

Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayananı eñ köp algan

adamdar eñ mıktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/3)

Turdu

Koruktun maraldarı go kıyazı dep Orozkul bilgen (143/12)

2. Görünüşe bakılırsa, görünüşe göre, besbelli.

Iya ata Kıyazı çoñ şaarlarda turat go

Kulaktın kıçuusun kandırıp karaçı deyt (54/23)

Kıygaç: Eğri, yamuk.

Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün

batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)

Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı

Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)

Kıygaçtap-kıyalap: Dolambaçlı yol.

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/1)*

Kıygaçta-: Yamuk, yanlamasına, yandan hareket etmek.

*Kıygaçtay çımıldap tektirdegi çöp çabıkta Seydakmatka
cetip bardı (33/1)*

Kıygıl: Ekşi.

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/18)*

Kiyik: Yabani geyikgiller.

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dağı kılçayıp (108/23)*

*Bolso apırtıp capırtıp añgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/28)*

Kıy-: 1. Kesmek, dibinden ayırmak.

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/8)*

*Özündöy kıyışpas dos gana közgö körünöt tura
Kудay buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/35)*

*Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyligişpegen
minday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/19)*

2. Kıymak, kesmek, öldürmek.

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

Kiyim: Elbise, giyim, giyişı.

Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek

Cıluu kiyimdın keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)

Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı

bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/5)

Kardı tok kiyimi bütün dagı emne kerek eken

balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/25)

Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu

kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)

Bugu Ene eçteme coop kaytarbadı Oşondo bala kiyimin (110/37)

Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö

çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)

Kiyin: Sonra, önce karşıtı.

Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen

tosmonu da kiyin aytalı (18/30)

Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen

tosmonu da kiyin aytalı (18/29)

Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp

közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)

Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp

kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)

Bu turmuştı Momundun kolunan kelbegen iş çok

Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)

Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga

cakşılık arttırıbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/35)

Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin

ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/1)

Çoñoyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin

ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/2)

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mina emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/5)*

*Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/26)*

*Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem
Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/21)*

*Şofyorlor çoquu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/12)*

*Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin
kim cürörün akıldaşıp alıp colgo çığışat Abay (124/23)*

*Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/15)*

*Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee
künkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/24)*

*Başın cerge salıp Momun çal kelatat Keçeegi çataktan
kiyin al azır kaday basıp kaday turarın (139/22)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/25)*

*Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdö da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/33)*

*Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/31)*

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/32)*

Ubay körbögöndön kiyin emi ögöy cetimiñdi (104/35)

*Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/25)*

Kıyın: 1. Üstün, iyilerin iyisi, yavuz, güçlü.

Menden kıyın deysiñbi Mendey ele butu ayrı başı

kara kişiler Bolgondo alarga bak aytıp koyuptur (83/15)

Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul

oturğan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/10)

2. Zor, güç.

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (63/25)

Oşondoy kıyın kezeñ kiındördö Tayga degen çer tokoygo

bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)

Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçty

albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/14)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (65/5)

Enesay sendey kıyın azap bolbos

Enesay sendey ıyık azat bolbos (65/9)

Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu

Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/34)

Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek

oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/36)

Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem

Kariganda saga kıyın bolot go Abıška oygo batıp (163/20)

Enesay sendey kıyın azap barbı

Enesay sendey ıyık azat barbı (63/21)

Alıs Koktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş

kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/20)

Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp

taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/4)

Kalıñ eken Arıştuu çoñ cigitter menen katar basıs

kıyın boldu Bala çarçay baştıdı (131/6)

Çekpedi ne degen kıyın kezeñ doorlordu baştan keçirbedi

Müyüzdüü Bugu Ene agıp agıp cogolgondon (132/19)

Kuday ıraa körböptür Uşuga şügür

Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/10)

Kiyinçereek: sonraları.

Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine

da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/27)

Kıyınğa tur-: Zor gelmek.

Bastırmaga bekitip üygö anan kireli

Oşentti Birok bosogonu attoo kıyınğa turdu (59/10)

Kiyinki: 1. Sonraki, sonra olan.

Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek

al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/29)

Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp

ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/29)

Ildıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ekinci

maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/32)

2. Son, ilk karşıtı.

Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp

ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/30)

Kiyiz: Keçe.

Köönörgön kupayke başında eski curtıtan

taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/22)

*Kalpagıman artığı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/28)*

Üydögülör ali uktap catıptır

Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)

Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi

Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/6)

Kıykım tap-: Bahane etmek veya aramak.

Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay

özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/21)

Kıykır-: 1. Haykırmak, çağırarak, seslenmek.

Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala

cügürüp çıkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/33)

Beknip bir caatıbz kıykırıp uraan çakırıp

çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/27)

Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp

cardam suray albay kışırıp ıylap turat emespi (56/1)

Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat

Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/3)

Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap

ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/7)

Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar

*uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrıık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/14)*

Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı

dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/10)

Bala bolso öyüzdö tıbrıçılup turat Borçuk taşka

çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/8)

Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul
Momun kılçaybadı Töö Taştın түбүнөн өткөн (98/7)

Celindey kantalap turuptur
Ey dep kaarduu kıykırdı Momunga Attı (106/20)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)

Çamdagıla dep tamagım ayrılığa kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/1)

Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/28)

Çamdagıla dep kıykırıp bala baarın başkarıp
cürdü Kulubek baykesi dayım canında boldu (128/5)

Bala kıymıldabadı
Al dep kıykırdı Orozkul (154/14)

Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdö da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/34)

Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/12)

Körüp Arıba ak keme men keldim dep eç kaçan
kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/24)

Kıykırıp ötöt Maşine dükön kelatat Aptalap
Aptalap (17/25)

Al börü börülüktün künün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/32)

Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay üñdörü cerge cutulup ketti (67/23)

Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)

Kıykırdım Cürgülö kordongo eptep ceteli Bolboso
buyerde buyugup kalabız dedim Kantip dep (126/21)

2. Haykırmak, telaş, şikâyet vb sebeplerle yüksek sesle bağırarak.

Orozkul bul ubakka çeyin kıyırbağanga keçirgen

eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/31)

Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala

Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/9)

Kıykırdı birinçi Bugular Kaydan kelgen

bugular (142/31)

Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu

emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/33)

Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil

ündör çıga baştağı sırttan Biröo kıyırğanday boldu (119/24)

Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur

dabırt uguldu biröönün kıyırğanı söğüngönü (111/18)

Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep

Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/34)

Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap

dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıyırıp (22/10)

Kıyırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö

cetpeybiz Maşinelerdi da taştap kete albaybız (126/23)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıyırışıp ıskırışıp

mal aydap dağı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/33)

Kıyırışıp birdemeni talaşıp cañkıldaşıp

cürgönü (141/35)

Anan özü da çeçindi Al uçurda Orozkul menen

Kötötay maşinege kıyırışıp turgan (144/26)

Çıgıp kuyrugun çapkılap kıyırarak Koş tayata

cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/31)

Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam

bar dep kıyırarak Baltek balkim suu boyloy (50/2)

Kıykırık: Haykırış, haykırma sesi.

*Turguzuştu Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/33)*

Kıylığış-: Karışmak, müdahale etmek, araya girmek.

*Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kıylığışpegen
mınday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/19)*

Kıymılda-: 1. Hareket etmek, kıınıldamak, devinmek.

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tıştense dele bolboy kayradan çıyırkkan denesi ayagınan (157/31)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymıldap erinderi dirildep kolu kaltırıp (165/16)*

*Bala kıymıldabadı
Al dep kıykırdı Orozkul (154/13)*

2. Hareketlenmek, hareket kazanmak, harekete geçmek.

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuryı albay cattı (144/19)*

Kıymılsız: Hareketsiz, durgun.

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/34)*

Koyuştı

Bala tıştenip kıymılsız cattı Al cürögü aylangandan (159/24)

Kıyna-: 1. Zorlamak, mecbur etmek, güç kullanmak.

*Körgön emes Keede gana köldün bir kırıyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/18)*

Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)

Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagina oonasa oşoyagina (78/35)

Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/7)

Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/32)

Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/8)

Kıynalıp catıp tıñçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/15)

Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/22)

Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)

Kıynaştı birook bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/21)

2. Birine fiziksel güç kullanarak işkence, eziyet etmek.

Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/18)

İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/20)

Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründögü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)

Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/12)

Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)

3. Üzmek, üzüntü vermek.

*Bala coopton duduktandı Apasının cayın aytuudan
kıynalçu (24/34)*

*Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga
aydagan kılmuşkerden beter kıynalıp kelattı (139/30)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/21)*

4. Uğraştırmak, bir iş üzerinde sürekli çalıştırmak.

*Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala
köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/19)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracaluu çoñdukka (87/24)*

*İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/25)*

Kıypıçıkta-: Telaşlanmak.

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/25)*

*Bolso bolor dedi Momun bücüröp anan kıypıçıktap
çetke basıp ketti (143/31)*

Kıyra-: Yıkılmak, herhangi bir sebeple çökmek, göçmek.

*Çürüşkön sööktüümüştum dürbünün közündö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp (44/34)*

Kıyşay-: Eğilmek, bir yana doğru eğik duruma gelmek, yamulmak.

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/20)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/12)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/1)*

Kız: Kız, kız çocuğu.

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kançalık Balaga (49/15)*

*Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/14)*

*Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp
eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/6)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)*

İçten sızdap

İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan (104/34)

*Sintagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/3)*

*Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöö balañız menen
kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/26)*

*Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/13)*

Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı

Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/36)*

Kimdin balasıñar Kaydan kelatañar

Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)

*Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/3)*

Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/28)

Ubakıt kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköö baş koşup erdi katın boluştu (73/11)

Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/8)

Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)

Seydakmattın kelinçeği Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıtıragandın ar (22/24)

Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/2)

Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip
turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/26)

Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)

Kızım közüñün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/17)

Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)

Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/18)

Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/20)

Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malıngan (59/17)

Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)

Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)

*Cüröt Uлуу kızının körgön küni bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/17)*

*Adam çok bir küni Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön küni ne bolot (60/24)*

*Çıkkın kart baatır körör küni içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)*

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kудay
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan ünün uksam boldu (147/3)*

*Keçeegini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön
emessiñ go Kızım eköññörgö bak taalay kaalabayt (147/2)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/26)*

*Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)*

*Catat Kızı kolunan tüspögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/27)*

*Seydakmat ake ayalı kızı menen ele kalabız Boldu
Keçkisin cumuş bütüp cat cat ali erte kezderde (55/19)*

*Cüröt Uлуу kızının körgön küni bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızını kim alat Iya anı oylogon (79/28)*

*Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/17)*

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/28)*

*Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı
mintip catsa bütkön eken da (105/21)*

*Cürdüñ ele Bar birok kızıñı üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)*

Kızdan da cok mende (160/37)

*Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/5)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/25)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/5)*

*Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/34)*

*Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın
karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/20)*

*Anan kızıñ eköñdü itçe talaştırbasam Kızıñ azır
közüñdü oyup aluudan kayra tartıpas bolup oturat Kapkanga (140/19)*

*Senin kızıñdı kim katın kılıp alıp cürmök
deyt kempiri (51/21)*

*Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger
türü cok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)*

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/18)*

Kızar-: 1. Kızarmak, kırmızı veya ona yakın bir renk almak.

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/9)*

*Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/6)*

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/5)*

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/7)*

*Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy
karadı (37/5)*

2. *mec.* Kızarmak, utanç, öfke vb duyguların etkisiyle, kanın yüze hücumu sonucu yüz kırmızı bir renk almak.

*Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan
kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/25)*

Kızduu: Kız çocuğu olan.

*Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp
eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/6)*

*Bu beşik silerdin tunuñarga deyt Müyüzdüü
Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosuñar baarı (73/36)*

Kızgılt: Kızılımsı, kızılımtırak.

*Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çıyrığıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/8)*

*Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/28)*

Kızgılt-sarı: Kızıl-sarı.

*Kölökö şıbırsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/36)*

Kızı-: 1. Kızıışmak, hızlanmak, hareketlenmek.

*Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip
kıp kızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/18)*

2. Isınmak, vücudun ısısı yükselmek.

Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay

büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)

3. Biraz sarhoş olmak, mest olmak.

Albay başın çulgusa ettüü eki uurtu bıkıldayt Arak

için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/24)

4. Kızıışmak, şiddetlenmek, artmak.

Iylagan adamdarday Döñgölöktör çimirile berip

kıpkızıl bolup kızıp çıgat oşol kızıgan boyunca (133/18)

Kızık: 1. Eğlence.

Bar Canağı Çıpalak degen baladay külkülüü kızığı

da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)

Kızığı caydın tez öttü kıstoogo kaytar kez cetti

degen ırday boldu (83/31)

2. İlgi, merak, alaka.

Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday

ali kitep kabınan kızığı tarkay elek (35/10)

Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun

oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/18)

Cutup alganı andan kızık Suktugu

da börünün suktugunun tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/21)

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşı da küçtüü ildam Benzindin cıtın cakşı (115/1)

Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem

Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/22)

3. İlginç.

*Tınç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/14)*

*İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/16)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/34)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/2)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/34)*

*Bolot da kalat Mınday uçurda tayatası menen
Seydakmattın süylöşkön sözü kızık (149/2)*

*Aygır minip tüşöbüz
A düynödö ne kızık (149/30)*

*Bu düynödö ne kızık
Coldoştör (150/1)*

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/7)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/21)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımkıtırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)*

*Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/10)*

4. Güzel, iyi.

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kañçalık Balaga (49/15)*

*Bu düynödö ne kızık
Abışka (163/25)*

*A düynödö ne kızık
Tuugandar (166/5)*

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazip ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/12)*

Kızık-: İlgi duymak.

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/26)
Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştıra (115/26)*

Kızıl: Kızıl, al, kırmızı.

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç
kızıl tış Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)
Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/24)
Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)
Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/36)
Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)
Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

Bastı Al cagı bir kılçayıp balanı dağı bir
karap aldı Anan badalga kirip ketiştı Kızıl butaktar (108/20)

Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/21)

Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közüin cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)

Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/7)

Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/9)

Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)

Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küyğön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/19)

Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küyğön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)

Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/3)

Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)

Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kırım ötükçö başındagı güldüü şalı (151/29)

Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)

Kızıl aşığı: Kızıl parıltı.

Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çigarbay maltap üyörlöngön (55/34)

Kızıl-cayan: Kızarmış, kırmızı veya ona yakın bir renk almış.

Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı

Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/1)

Kızıl-sarı: Kırmızı sarı.

Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa

tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)

Kız-kelin: Kız gelin.

Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok

koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştoşmok anan sööktü (65/27)

Kızmat: İş, birinden istenen hizmet veya birine verilen görev.

Anın kara aşı çoñ aşının kızmatı Momundun moynunda

Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/5)

Tüüşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot

emespi Mina oşondoy köpçülüktün kızmatına Momundu (26/12)

Ölgön öz agam bolso kızmatına men turbaganda

kim turat deyt (26/35)

Andaylarga kızmatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk

tagınp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/35)

Caşoo dep mina oşo şaardagı caşoonu ayt

Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)

Kurstu büt köndö kızmatka aşıkpay şaarga bet

alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)

Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem

Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/22)

Orozkuldun balası cok Alardan emnesi kem Öksüp

kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/26)

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/14)*

Kızmat kıl-: Hizmet etmek.

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)*

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/25)*

Kızuu: 1. Kızgın, sıcak.

*Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/18)*

2. Biraz sarhoş.

*Azır da Seydakmattın kızuu ekenin körüp bala
külmüñdöp iydi (150/9)*

Klass: Sınıf, öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerden her biri.

*Bütköñ soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/16)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetişti Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/22)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/14)*

Koy-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/4)*

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim multıktı Abışkanı (163/1)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/1)*

*Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/18)*

*Eköññör intımakta bolsoñor kalganın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüüm barda eç kimge (48/24)*

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/15)*

*Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)*

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)*

*Algan maşinebizdi cabılıp catıp turguza albay
Koyduk (124/2)*

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)*

*Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/21)*

*Menen Kökötöydün aldına koydu Artınan katındar
kirdi şorpo şileñ alıp (158/3)*

*Köö menen dağı birdeme cızıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/6)*

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/33)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/22)*

*Sirtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/23)*

*Kuu catın katını Dagı samoor koygonun kör Kündögü
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/35)*

*Koygonuñuzga col bolsun dep Kökötöy kısıngan çaldın
aylasın tügöttü (158/27)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/19)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)*

*Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/26)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
kündö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/24)*

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)*

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

*Cüyür otura kaldı
Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/22)*

*Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/25)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)*

*Şaarda cok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)*

*Senin tayatañın kümbözünö koyobuz Abışkanı biz kanday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alışsın Mından (154/25)*

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/12)*

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küni (18/32)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/16)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/7)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz çañsap koydu Biz (150/22)*

*Koyso kemip kalmakpi ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/3)*

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)*

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/1)*

*Çöktü çağında bat ele cadadı
Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/12)*

*Üyrüp Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalğanbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/16)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Mınday eski sözüñdü maga ekinci (162/21)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/28)*

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtilap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/8)*

*Bu deyt karışkır Koy antpe deyt Çıpalak
özüñö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/25)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/31)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kıldır kişi men kıldırımın
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/2)*

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/24)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/18)*

*Akıri cazdığının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/23)*

*Kalışkan go Biz tınçın alıp koyduk okşoyt
oşogo çuuldaşıp catabı dedi taandardın ızı çuusu (80/15)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/17)*

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*

2. Yaptığı bir şeyi yapmamak, durdurmak, bırakmak.

*Dep kempir kayra başınan tüştü
Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/6)*

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup (34/8)*

*Kaalaganıñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/30)*

*Cügürnök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

*Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka
tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/26)*

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup (34/8)*

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/9)*

3. Ad koymak, adlandırmak.

*Balanın at koybogon taşı çok Dağı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkan köödönü buurul conu (19/13)*

*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/10)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/5)*

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/2)*

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/35)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/10)*

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/13)*

4. Dizmek, yan yana koymak.

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/1)*

5. Vurmak, çakmak.

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

*Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birook adatınca (32/33)*

Seydakmat canına kelip

Narı bol Özüüm Sındırsam koysom özüüm bilem (155/14)

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkın soñ andan (127/29)*

6. Bırakmak, salmak.

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıttagılap dır koyo ürküp (18/18)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)*

*Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık
oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)*

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/30)*

*Birok tayenesi bastırbadı
Koyo tur azır dagıra bereyin (138/20)*

*Bekey taecesi bolbodu
Koy balaketiñdi alayın seni calgız taştabaym (157/20)*

*Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/28)*

*Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/16)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birook köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)*

*O koysoñçu dep dükönçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/1)*

*Keceyip kalgansıñ Ekööbüzgö keceygendi kim koyuptur
şorduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/21)*

*Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/8)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa košo ırğalıp başın
iykep kez kez üşküürünüp koyup ugup turat (54/8)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)*

*Eçtemege kepteltpey eştemege takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/34)*

*Bışkırap koyot Minday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/8)*

7. Sergilemek, göstermek.

*Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp
Minday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/31)*

8. Müsaade etmek, etki vermek.

*Kışını da ayaybı Al caman kişi cindi
Buyerge colotpoy koyuşpaybı anı Ansız dele cumuş (61/2)*

Kobura-: 1. Konuşmak.

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)*

2. Gereksiz bir şeyler söylemek, söylenmek, mırıldanmak.

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dağı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbirınan (147/23)*

Köbürüp-cabırıp: Fokurdamak.

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)*

Köç-: 1. Göç, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma.

Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası

cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)

Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp

ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)

Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt

El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/12)

El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan

uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/22)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz

keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/17)

2. Göçmek, çökmek.

Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap

tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)

Şağıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan

ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)

Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala

verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)

Malçılar dağı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay

başırap kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)

3. Arka toplamak, arka kollamak.

Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin

köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)

4. Yer değiştirmek.

Korkup bala dem albay karap catat da anan başka

bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/22)

Köç: Göç, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma.

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ışkırışıp

mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

Köböy-: Çoğalmak, fazlalaşmak, çok durumuna gelmek.

Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay

konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/5)

Uruk tukumunar köböysün aldiñardı bala basıp

arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık uksa kulakka (73/1)

Koko kün sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)

Köbük: Köpük, çalkalanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını.

Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep

kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/22)

Etegin köz saldı Taman aldında tar kolot te kar

catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)

Köbük agınga boy urat Suu astında köziin cumbayt

Antkeni balıktar suuda köziin açıp cüröt emespi A (42/31)

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga

bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)

Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan

cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura berişti

Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)

Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök

kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)

U eneñdi dep ölüü baş söziin ukçuday Orozkul

eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/24)

Caykın beti een Beregi ceeke gana ak köbüktöngön

mayda tolkundar kölbüyt (39/35)

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/14)*

*Cerlerden çulp ırgıp suu túbünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

Köbüktö-: Köpürmek, köpük yapmak, köpük oluşmak, köpük çıkararak kabarmak.

*Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/29)*

Kobur-soburdu: Net duyulmayan sesler, ünler.
*Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/23)*

Koçkul: Koyu, rengi açık olmayan, daha belirgin, açık karşıtı.
*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmaŝkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

Kocoy-: Dikilip kalmak.
*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

Koçuŝta-: İki avuçla almak veya koymak.
*Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/1)*

Kocura-: Mırıldanmak.
*Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşköngö köñülü keñirsip (35/33)*

Kocoyun: Başçı, başkan, reis.

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/17)
Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)*

Kok: Vadi.

*Uçurda A balkim tüş coruşup catışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)
Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bağıt (116/31)
Celesay koktu tokoydun Teskey kaptalınan gana
tiginde minda sereygen cetim karagay közgö urunat (40/7)
Karaylı
Karool döbönün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)
Alıs Koktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)
Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/26)
Kara kölökö camınıp küdüröyöt Koktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/7)
Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş
koktusuna tüşüp kelip kalışçu (93/22)*

Koko: Gövdesi kalın ve kof, dikenli ve geniş yapraklı bitki.

*Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/34)
Koko kün sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)*

Kokoloy: Yalnız, tek, sadece.

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı çok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/1)*

*Cansooga öltürbösöñ eken Artımda kalar tuyagım
çok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da çok (160/36)*

Koktu kolot: Vadi, koyak.

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)*

Köbür-: Köpürmek, çok kızmak, birdenbire öfkelenmek, feveran etmek.

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbürök caktırat (150/8)*

Köçkü: Çığ, dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen
kar kümesi.

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/16)*

Köçö: Sokak.

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/12)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)*

*Köçö kındırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/5)*

*Andaylarga kızmatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

*Salıp koygonsup oşo boydon çaşay berişet Küyöö
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)*

Köçük: 1. Alt taraf, dip.

*Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçüğün salıp (107/28)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)*

2. Kuyruk sokumu bölgesi, popo.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçüğündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/19)*

*Çamañdı bilgen soñ köçüğündü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)*

*Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçüğünön (88/2)*

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/25)*

Köçür-: Çekmek, aynısını yazmak veya çizmek.

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/4)*

Kögör-: Üşümekten morarmak.

*Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/35)*

Kögültür: Mavi.

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/33)*

*Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö ağış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)*

Kök: 1. Gök, sema, gökyüzü.

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/12)*

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/34)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüñgönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)*

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp
ötmök El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/34)*

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/32)*

*Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/29)*

*Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkөndөy ele boldu a
künü balaga (25/27)*

*Küngө çağılışıp cıltıdap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgөndө (38/31)*

*Törünө көз cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıdap (39/33)*

*Malınıp turat Köl бүткөн taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdөнүp ar ar cerde (39/26)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıldırata karap kelip bala dürbünü koroо cayga (43/19)*

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgө
kیرgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/9)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsөm kanday sonun bolor (53/20)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerge (56/33)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdөy tıtışkan door (64/5)*

*Öltürmök көз açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünө karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)*

*Kötөрүлүp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/13)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı eköө Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkan (67/26)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döbөгө cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)*

*Ak booru taylak cündөнүp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/5)

Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/16)

Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/23)

Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)

Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/6)

Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/9)

Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)

Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)

Çagılgandı Kök Teñir çagat Kök tübölüktüü Menin
köñül cubatarım uşul (166/29)

Bar biröödön kaguu cep taarında ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/24)

Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen örööngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)

Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/29)

Caş kökürögünö monçoktop taamp barattı Aldınan
Tañke Taşı Börü Taşı Eer Taşı Töö Taşı (106/33)

2. Gök, gökyüzünün, denizin rengi, mavi.

Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)

*Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/12)*

Öz kişilerbiz

Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/6)

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/9)*

*Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar
atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/34)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

*Çooçup koybodu calooruy tiktep tura berişti
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküüp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

*Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çırırıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/7)*

3. Kül rengi, gri.

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/27)*

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)*

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/17)*

*Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/32)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/22)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titılıp köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)*
*Cürögün birotolo tüşürüügö avtomatın köktü karata berip berip
kaldı (161/19)*

Kök ala: 1. Kır, bu renkte olan.

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)*

2. Herhangi bir sıkıntı, darbe veya hastalıkla vücudun bir yerinde oluşan morluk, çürük.

*Öñgüröp ıylap iyişten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*
*Celkesine şıpırılğan Közünün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/31)*
*Kiyinip közdörünün aldındagı kögalası menen
maktanganday dayını cok şattangan beçara cilbiñdep (156/21)*
*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

Kök mee: Akılsız, geri zekâlı.

*Küçtöp oturguzdu
Otur bık etpey ölügüñdö köröyün kök mee kuyuşkanga (111/30)*
*Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/30)*

Kök teñir: Gök tanrı.

*Çagılgandı Kök Teñir çagat Kök tüböliktüü Menin
köñül cubatarım uşul (166/29)*

Kök tumşuk: Burun morarması.

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)*

Kök cal: mec. Yürekli, korkusuz, bahadır, yiğit.

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişiğe kayaşa aytıp
kalgansiñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/8)*

Kökmök: Gömgök.

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kelayıp çıgıp kelatat (47/5)*

Kökölö-: 1. Yukarıya doğru fırlatmak, yukarıya çıkarmak, yükseltmek.

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşistti dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdiü Bugu Ene (121/13)*

2. Göğe doğru yükselmek, havalanmak.

*Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılrat
Birok baldarı aga da kaniyet kılbat Müyüzdiü Bugu Enenin (75/21)*

Köksö-: Dilemek, arzu etmek, istemek.

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/14)*
*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/29)*

Kökşün: Çok yaşlı adam.

*Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü
teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/19)*

*Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdiü Bugu Enenin (165/4)*
*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/2)*

Kökürök: Göğüs, vücudun ön tarafı.
*Anda Bekey taecesi közün çaşka kökürögün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/3)*
*Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü köküröğü zildüü baykuş cetim (92/22)*
*Kezep ok atkanın balanın köküröğü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)*
*Kökürögüñdü tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/17)*
*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)*
*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*
*Kere cutup canı kaşayıp turgan Köküröğü açışıp
kanı başka teep cüröğü carılıp ketçüdöy türsüldöyt (90/31)*
*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/28)*
*Kökürök bolo turganbız Emi bu soguştu bütsök anan
ösüp alarbız (123/27)*

Kokus: 1. Aniden, ansızın.
*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)*
*Mal emes cayılıp ketkidey birok tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)*

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/21)*

*Namıstanbayt Momun elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet Kokus alıştan (26/30)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/10)*

*Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

Çaldıkpay ötüp ketişse boldu Kokus biröo carım (86/37)

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töbösin (87/30)*

*Keteyinbi dedi bala kokus kelgen oyun aytıp
Birok balık bolup keteri bışık ele Müyüzdüü (110/35)*

*Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/22)*

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/15)*

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)*

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdон suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröo baykasa kutulbas (141/8)*

*Turgan postu dele cok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/13)*

*Artımda Anan oyloodum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/33)*

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/15)*

2. Eğer, şayet.

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröö carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılbirdı Orozkul (27/29)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/36)*

*Dagı uşintip başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/4)*

Bolup colukkandarın ayt kokus tabışpay kalsa emne (121/37)

3. Birdenbire, beklenilmeyen.

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürölüp ce ustun keptelip kalsa (95/15)*

Kokus bol-: Ölmeğ.

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eğer men kokus
bolsom tigi kuu etek kızını kim alat Iya anı oylogon (79/28)*

Kokustat-: İncitmek, sakatlamak.

*Cay alıp oturçu kiçine Coldo kelatıp butun
kokustatıp albadıbı (120/20)*

Kokuyla-: Ah vah demek, inlemek, sızlamak.

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/25)*

Köl: Göl, yapay su birikintisi.

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Törünö köz cetpeyt köğültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/34)*

Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/32)

Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)

Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköbüzdün mektebibizdi (40/1)

Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/32)

Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır
Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/23)

Kölökö şıbırsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgıl sarı nur erigen (46/36)

Toolor sürdüü toolor
Kün ıldıylap köldün tör cagına batkanı kaldı (46/32)

Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)

Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)

Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)

Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/13)

Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürogün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)

Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulğan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/5)

Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)

Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/5)

Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/14)

Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/9)

Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)

Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/28)

Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/30)

Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)

Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)

Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)

Körgön emes Keede gana köldün bir kariyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/17)

Kubula albasıñdı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasıñdı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/22)

Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/2)

Köl aymağın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/33)

Köl tolкуп senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/9)

Tip çıgat
Atası Köldö matros dep ukkan Uşu Karool döbödön (47/24)

Kol alış-: El tutuşmak, birbirinin elini tutmak.

Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci

kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/31)

Kol ber-: El sıkmak.

Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam

keede uyalıp da ketem (53/7)

Bala bakırañar çoñoyup catabí dep uçuraşat

tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/14)

Kol bulga-: El sallamak.

Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö

kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/26)

Kol cet-: El uzatmak.

Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp

kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birook (41/12)

Kol coorut-: Elini kıpırdatmak.

Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al

bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/27)

Kol kabış: Yardım, destek.

Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu

Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/14)

Kol karmaş-: El ele tutuşmak.

Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış

kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/36)

Kol kötör-: 1. Otostop çekmek, araç durdurmak.

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/32)*

*Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıstan
taanımaksiñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (166/12)*

2. El kaldırmak, vurmaya kalkışmak.

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/4)*

*Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin
tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/2)*

Kol sal-: 1. Saldırmak, hücum etmek.

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerge (56/33)*

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)*

2. Savaş açmak, saldırmak.

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşköñ kündördö biri birine kol salçu (66/20)*

Kol san: Omuz.

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken simbatı közdün coosun alat (144/7)*

Kol sun-: İlerlemek.

*Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştı
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/20)*

Kölbö-: 1. Baştan başa örtmek, kaplamak.

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/36)*

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)*

2. Su dinginleşmek, sakinleşmek.

*Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkünü celargıdan beter köykölöt (21/19)*

Kölçük: Gölcük, gölet, su birikintisi.

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/12)*

*Çikkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/19)*

Koldo-: 1. Arka olmak, arka çıkmak, desteklemek.

*Koldop mıqçıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)*

*Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/34)*

2. Kollamak, gözetmek, korumak.

*Ar balaa kargaşadan koldop barattı kokus cürüp keter
cer köçküdon kar köçküdon kapilet basa kalar (132/15)*

*Başın çaykap oturat Ayabay cabır çekken turbaysıñar bı
Baldarım dep Müyüzdüü Bugu Ene koldogon (127/10)*

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)*

*Köldölön: Üstünde oturulan hayvan postundan yapılmış döşek, şilte.
Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöngö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/31)*

Koldon al-: 1. Destek olmak.

Tüştü Oşondo Kulubek koldon aldı (130/35)

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/8)*

2. Kucağına almak.

*Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da
balanı koldon alıp üygö bastı (103/28)*

Koldoş-: Kaldırmaya yardım etmek, yardımlaşmak.

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/35)
Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/16)*

Kol: 1. Kol, omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

*Iylamsıraganga okşoş ele
Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/22)
Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)
Dalbasalap bakanın sayganda kolunan ırgıta kagıp (87/37)
Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/1)*

Bala kolun sunup bılçırgan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)

Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/17)

Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın
Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/10)

Kirip ketti
Kap ketip kalıştı dep Kökötay kolunan birdemesin (144/34)

Turgandan beter daana ugup cattı Ölügüñdü gana
köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/18)

Kalgıday kakanak emessiñ go Mina eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/7)

Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/1)

Albayt Caydan beri canınday körüp katıp cürgön
kitep kabın oşol sıyaluu kolu menen bekem karmap (93/4)

İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/29)

Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/35)

Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küçkö cemelegen (92/33)

Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)

Sıykırdıu müyüzü uşul ele
Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/10)

Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)

Kelgen çooçun biröö tañ kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın çaştarınan (26/32)

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)*

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldı Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/11)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu cok kol baştığın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/5)*

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kanday ottu cakşı
körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/23)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)*

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ
kelet Mındaydı öltürüügö kol barbayt (161/4)*

*Kolu kaltırayt
Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/33)*

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşaod Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/26)*

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/11)*

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)*

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)*

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tığıp barıp közüñö (164/2)*

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/29)*

Bekem ata ıya Men kiçinemen beri tayatamın kolunda (51/37)

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/33)*

*Bıylık mindaylardın koluna tiyse emne bolmok
Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/5)*

*Kolunda kuralı cok Katını canında bolso birpırata
sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

*Dep ulantkiça bastırmadan çaçın kındırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/4)*

*Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/33)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)*

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közüñön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/32)*

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)*

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy
albay kolun tittirip dalbasalap catıp kaldı Mına (88/4)*

*Karaganga kolun tuttira candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)*

*Koldop mıkcıp meştin oozundagı carañka cıgaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)*

*Ceeke elden çettereek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebete keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/21)*

*Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir
menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/13)*

*Ketti Kulubek eki koldop cerden aldı da boruna
bekem kıstı (128/19)*

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)*

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/21)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/11)*

*Tartkan emes
Mina emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/10)*

*Bugu Ene adamdardın aramdıgına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

*Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/27)*

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/5)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)*

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)*

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim multıktı Abışkanı (163/2)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymıldap erinderi dirildep kolu kaltırıp (165/16)*

2. Askerî kol, müfreze.

*Al küñü kırıgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/26)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/36)*

Köldük: Eskiler.

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni küñöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/19)*

*Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/28)*

Kolgo al-: 1. Birini kendi tarafına çekmek.

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kızırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/24)*

2. El koymak, işi üzerine almak.

*Eki alakanına tükürünüp Seydakmat bel orogun kolgo
aldı (35/6)*

Kolgo ilin-: 1. Ele gelmek.

*Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/8)*

2. İşe yaramak, elverişli olmak.

*Santiimön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)*

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdöy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagıñ cok Ali aldıma (140/10)*

Kolgo tiy-: Ele geçirmek.

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)*

*Töbösü kökkö cetkenderdi topurak tışetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip değen (146/16)*

Kolgo tüş-: 1. Esir düşmek.

*Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo
tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/16)*

2. Yakalanmak, suçu ortaya çıkmak.

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/24)*

Kolhoz: Sovyetlerde devletleştirilmiş topraklar ve bunları işleten çiftlikler.

*Töbösü kökkö cetkenderdi topurak tışetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip değen (146/16)*

*Soñ taştap koydu Anan cığaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/16)*

*Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt
Bu bolso korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem (33/23)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)*

Kölküldö-: Katı şey eriyerek yumuşak hâle gelmek.

*Çaň uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/32)*

Kölökö: Gölge, bir cismin ışıklı yerde oluşan karanlığı.

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/35)*

*Kenebey kalbaat çer arası kölükö salkın dabırkay
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

*Karaganga kolun tutıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölükö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)*

*Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölükö Bala (111/16)*

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltrap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölükö Azır ay (134/4)*

*Kara kölükö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagın baspay şarkırayt (134/7)*

*Ak sütü menen bağıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölükölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

Kölökö tüş-: Gölge düşmek.

*Tabı kayttı Bel belestin çığış kaptaldarına kölükö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)*

Kolot: İki tarafı yüksek olan uzun vadi.

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/35)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)*

Köl-şal: Sırılsıklam, ıslak, sulu.

*Türtüşüp barat Köl şal terdep alğan Al aňğıça çöp
baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/23)*

*Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celiney (157/4)*

Koltuk: Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

*Iya çın emespi
İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/8)
Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)
Emne turasıñ ötüğün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/22)*

Koltukta-: Koluna girmek.

*Andaylarga kızmamı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

Kolu cet-: Eli uzanmak.

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)*

Kolu-den: El-vücut.

*Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dağı kolu deninen
çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/15)*

Koluktu: Gelin; evlenmek için hazırlanmış, süslenmiş kız.

*Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/3)*

Kolumda kal-: Büyütmek.

*Uhuusu men Ata ene işte baldar menin kolumda
kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/14)*

Kolun kara-: Ele bakmak, muhtaç olmak.

*Ele könsöñ munday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap küñ körüp cürgönüñdö bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

Kol koy-: Bir işi becerebileceğine inanmak, güvenmek.

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/17)*

*Kılat imiş Anday bolso oşo kdır kişi men kdırımın
dep ele koyboybu anan biz cabıla kolun koyo (53/2)*

Kol silk-: El sallamak.

*Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda
Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/19)
Degen tura dep Momun çalargası tügöngöndö kolun
silkip basıp ketçü (149/24)*

Kolun üylö-: Eline üflemek.

*Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp
cılıtımış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/27)*

Koluna tüş-: Eline düşmek.

*Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın
kamoosunda kalgan maralday bolor (101/9)*

Kolunan kel-: Elinden gelmek.

*Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/18)*

*Kalsa kargaşaday bolup oşo küni Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/26)*

*Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)*

*Bu turmuşta Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/13)*

Köm-: 1. Gömmek, defnetmek, bir ölüyü toprağın altına yerleştirmek.

*Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/13)*

2. Gömmek, Yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek.

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

*Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/2)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/1)*

Komandır: Komutan.

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandır bolsoñ cakşı (53/32)*

*Deysiñ Komandirdin komandır bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/33)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/11)*

*Men bugün araktardın komandirimin dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/7)*

Komissiya: Denetleme, teftiş.

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarının baştap tokoy ministrligine çeyinki (85/6)*

Kommunizm: Komünizm.

*Bızdın poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp
tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/14)*

Kömölön-: Yuvarlanmak, düşmek, devrilmek.

*Dagı ele güüldöp catti şofyorlordun bir daarı
oturgan oturgan cerine bükülü boydon kömölöndü Alardın (125/8)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özünçö cımıyıp külüp koyot (61/13)*

Kömür: Kömür.

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/33)*

Kömüskö: Gizli, saklı.

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüsködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/13)*

Kon-: 1. Konmak.

*Berişet keç kirip kelatsa alar da öriüldöp konup kalışat
Tayatam eköobüz elge uçuraşkanı dagı barabız (54/35)*

*Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı
Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/21)*

2. Konmak, konuk olmak.

*Birok Kayra aylanıp cay keldi K  k tula  d  n arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz   yl  r kelip kondu (85/24)*

3. Oturmak, binmek.

*Ata babanın eelep kelgen konu  u silerge kut bolsun
  r      r kenen bolsun Mal can    ar aman esenbi (53/11)*

4. Etkilemek, tesir etmek, dokunmak.

*Kayra biyligine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/17)
Caanger   z  m degen ki  i  e üyrülüp t     t   st  n   değen
atka kim kongusu kelbesin (28/32)*

5. Konmak, g    erek başka yere yerleşmek.

*Beret köböyö beret El tolup Isık K  ld   kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/6)*

K   : Yakıt olarak kullanılan sıkışmış gübre, hayvan dışkısı.

*Catıp nıktalğan k  r    tikenderi k    bolgon Al cer
t    al cer s  rd    (78/19)*

*Carılğan otun kurgagan k   d  n dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

K  n-: 1. Kabul etmek, onaylamak.

*A   ta   bolgon Orozkul k   k etpey k  nd   Ötükçön
suuga t    t   Al azır negedir d  l  y bolup akıl esin (96/23)
Etpesten dagı k  nd   Attı   ıgarganda Momun    lbirdan
cetelep cönödü (97/7)*

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/2)*

Bas

Adatınça Momun aytkanına könüp berdi Ustundu (92/16)

*Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/13)*

2. Alışmak, uyar duruma gelmek.

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özüñçö süylöy bergenge könüp alğan Azır (35/12)*

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/3)*

3. Yapmak.

*ele könsöñ minday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdö bilbeysiñbi Az bolso (134/17)*

Konfet: Şeker.

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/4)*

*Dükönçüdön çaşırits bala Baltekke konfet taştadı
Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/19)*

*Al ala goy Meni coldon karmaba
Bala çöntögün konfetke çulçuytup Baltek değen (25/8)*

Konok: Konuk, misafir.

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/3)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

*Oşon üçün alistan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/22)*

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kıldırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)*

Cumuşu bolso kerek

Konok bolup cüröt debeysiñbi (30/22)

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadırluu konoktordu tosup (26/8)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganı dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)*

Kontor: Sovyet ofisi.

*A körö aman soo cetkirip alıssa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdun kontorunun tübünön ötöt (86/34)*

Köñtör-: 1. Devirmek, altüst etmek.

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/1)*

2. Devirmek, ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/24)*

Köñül: 1. Gönül, akıl, düşünce.

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartıшат Oşentip köñül alaksıtat (21/6)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/2)*

*Cetpedi coldo kala beret oşentse da it canaşa
cügürsö köñüldüü bolor ele (25/18)*

*Köñülün açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çeleti karagan da özü Uşintip (27/33)*

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)*

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/33)*

*Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/34)*

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/24)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)*

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/15)*

*Aştay köñülün cılıtpayt birok emne kılmaq
kayda kaçmak Atasın kancıgasına baylanıp cürgön (60/21)*

*Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/35)*

*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/9)*

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/29)*

*Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene
kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)*

*Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü köküröğü zildüü baykuş cetim (92/22)*

*Cürüp otursañ Anda calgız atçan baratkanda ır kelet
emespi köñülüñö Kaysıl ır kaday ır bolmok ele (100/28)*

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/3)*

*Akırdı birdemege oyun toptop balanın köñülün caykay
ayttı (136/13)*

*Menin da köñülüm emi açılbadıdı Keçee küni ölüüdön
kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)*

*Taacesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/30)*

*Baarı külip atıştı baarının köñülü caydarı
abışkanı maktap catıştı (159/1)*

*Cıyrıla tüşöt Balanın köñülü cürök ürkütkön uşul
dooşton aylanıp catkansıdı Kiçine es alıp bastırmanı (164/29)*

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çagılğanday çaşap öttüñ (166/27)*

*Çagılğandı Kök Teñir çagat Kök tübölüktüü Menin
köñül cubatarım uşul (166/30)*

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/31)*

*Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/10)*

2. Gönül, sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb kalpte oluşıp duyguların kaynağı.

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)*

Köñül çök-: Morali bozulmak.

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/11)*

Çöktü çağında bat ele cadadı

Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/11)

Köñül kaltır:- Gönlünü kırmak, kalbini kırmak.

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/15)*

Köñülgö caraşa: Ruh haline uygun.

*Özdörünün köñülü çak dañgırağan kara coldo ör talaştıra
kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/22)*

Köñülü açık bol:- Neşeli, keyifli, sevinçli.

*Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/13)*

Köñülü açıl:- Keyfi yerine gelmek.

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/35)*

Köñülü aylan:- Nefret etmek.

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/3)*

Köñülü aynı:- Midesi bulanmak, kusacak gibi olmak.

*Balanın köñülü aynıdı Kayra çıyrığa baştıdı
Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/15)
Stykkırduu müyüzü uşul ele
Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/10)*

Köñülü çak: Neşeli, keyifli, şen.

*Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/18)
Çımır denesi çok şıbırtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)*

*Özdörünün köñülü çak dañğıragan kara coldo ör talaştıra
kürkürotüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu
tolo kubaniç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/29)*

Köñülü cay-: Keyfi yerine gelmek.

*Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/24)*

Köñülü cibi-: Birine karşı dargınlığı, küskünlüğü geçmek.

*Miñ san maral cürçü eken
Balanın taarınıçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/28)*

Köñülü karañgıla-: Gözleri kararmak, başı dönmek, hafif baygınlık geçirmek.

*Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/4)*

Köñülü kötör-: Neşelenmek, keyiflenmek.

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)*

*Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/8)*

Köñülü sızda-: İçi sızlamak, yüreği sızlamak.

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/35)*

Köñülü tınç-: İçi rahatlamak.

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tınçıganday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybığıp (133/31)*

Köñülü toy-: Gönlü doymak, gözü doymak.

Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan

badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/10)

Köñülün al-: Gönlünü hoş etmek veya gönlünü etmek.

Anda Bekey taecesi közün çaşka kökürögün muñga

tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/4)

Köñülün kötör-: Gönlünü hoş etmek, sevindirmek.

Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıcırap

dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/15)

Koñul: Dulda, dağ eteklerinde kuytu yer.

Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına

çeyin köründü Baarınan da taaniş taştarı (41/23)

Könümüş: Alışkanlık, âdet

Al Bu könümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu

Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/29)

Koñur: 1. Esmer, yağız.

Köönörgön kupayke başında eski curtan

taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/22)

2. Serin, ılık ile soğuk arası.

Eken deşet

Too tokoygo koñur salkın küz keldi Caydın ısıgı (77/24)

Konuş: Çadır veya ev yapılacak olan yer, arazi.

*Birok çabandardın öriüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/9)*

Köö: Kurum, is.

*Köö menen dagı birdeme cazıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/25)*

Köödön: Göğüs, vücudun boyunla karın arasında kalan bölümü.

*Balanın at koybogon taşı çok Dagı bir korum
Eer Taş atalat Cerden çıkkan köödönü buurul conu (19/14)*

Köölö-: Kurum veya isi temizlemek.

*Töşökkö dagı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)*

Koomaylan/koomayla-: Uzaklaşmak, yabancılaşmak, rahatsızlık duymak, yadırgamak.

*Koomaylana kımırılıp bala dagıraga kıñırata
siydi Zaarası ısıq sapsarı ekenine tañ kalıp (138/21)*

Momun koomaylanıp unçukpadı

Bizge kapa bolboçu inim dedi Momun azdan (30/23)

*Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin
bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/36)*

*Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/1)*

Köönör-: Köhnemek, eskimek.

*Köönörgön kupayke başında eski curtan
taap algansıp boz koñur şırma kiyiz kalpak Momundun (29/21)*

Koop: Korku, endişe.

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/5)*

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/10)*

Koop-/koopton-: Endişelenmek, kaygılanmak, tasalanmak.

Tigine

Bala baarın unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/4)

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/26)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/22)*

*Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/36)*

Köö-şıba: Kirli.

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/16)*

Kooz: Gösterişli, gösterişi olan.

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/9)*

Koozdo-: Süslemek, daha güzel, daha göz alıcı, daha hoş olmasını sağlamak.

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/21)*

Köp: 1. Çok, uzun zaman.

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırnan (147/24)*

2. Çoğu, hepsi, büyük bir kısmı.

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*
*Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler
Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)*
*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/1)*
*Bala töşökkö catkanda da çyırıkkarı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/14)*
*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/14)*
*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/11)*

3. Çok, aşırı bir biçimde.

*Akırı cazdığının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbündö bolorun (62/24)*
*Bu tegerektegi çöptördün dagı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/11)*
*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiin mektebibizdi (40/1)*
*Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/18)*
*Kalğan Dagı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/29)*
*Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)*

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/27)*

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/16)*

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/12)*

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/17)*

*Dürbünü közüñö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ için (38/12)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/15)*

*İt bolup kalgan eken
Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/16)*

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen çaşaganına
köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/20)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırıgız (63/11)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırıgız (63/12)*

*Menen kırıat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/32)*

*Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/21)*

*Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök
bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/20)*

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/7)*

*Aerde militsiya mamlekettik inspeksiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)*

*Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künööbüzdü keçirgen eken (88/32)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/31)*

*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/29)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/1)*

*Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/23)*

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründögü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/24)*

*Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp
tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/13)*

*Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/33)*

*Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)*

*Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayananı eñ köp algan
adamdar eñ mıkıtlar go Tayatası eñ az alat oşol (135/3)*

*Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayananı
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)*

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/19)*

*Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/6)*

*Sen da Bekey baykuştı köp ele kor tutpasañ Meni
cektey berbeseñ İşti İşti kудay ala koysun cer (147/7)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/18)*

*Men bugün araktardın komandirimin dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/8)*

*Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/22)*

Köp katarı: Herkes gibi.

*Bilbeym birak körüp tursiñ goy köp katarı çaşap
cüröm (115/33)*

Köpçülük: Çoğunluk, kalabalık, halk.

*Tüyşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot
emespi Mina oşondoy köpçülüktün kızmatına Momundu (26/12)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

Köpkö: mec. Kabarmak, böbürlenmek, kurulmak.

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

Boluşat

Baydın köpkön baldarı teskeri süylöyt (76/4)

Köpkö çeyin: Bir süre, belirsiz bir müddet.

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tuyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/36)*

Köpölök: Kelebek.

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/2)*

Köpös: Tüccar.

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/14)
Uşu kebetesin külö karap dükönçü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birok köpös kelatkanda (29/24)*

Köptön: Çoktan, çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.

*Artında Müyüzdüü Bugu Enenin başın cançıp
cattı Kıyabında al köptön ketken kegin kaytarıp catkanday (155/22)*

Köptön beri: Çoktan, çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/17)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)*

*Tayatam eköübüz seni abdan cakşı köröbüz Müyüzdüü
Bugu Ene Seni köptön beri kütüp cürgönbüz (110/28)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozduñ
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/24)*

Köp-: Kabarmak, böbürlenmek, kurulmak.

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)*

Koptuu keyiş tart-: Ağır bir iç çekmek.

Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat

koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)

Köpürö: Köprü, herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan yapı.

Ölösün demek da balık bala andan arı süzüp oturmak

Asma köpürögö cetkende suu түbünö süngümök anan (50/6)

Kör-: 1. Görmek, göz yardımıyla bir şeyi algılamak, seçmek.

Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun

tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/13)

Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan

maşineni körö koydu Anan kalsa oşol künü (18/32)

Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo түşündüm

Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)

Ün kaldı Kıbır etken can körünböy başka eçteme

kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)

Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup

ciberge Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/35)

Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup

berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)

Carıla kubanganı esine keldi

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)

Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip

taptayt (19/11)

Çıkkın kart baatır körör künü içer suusu tügönüp

kaza tabat Kızdır kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)

Berip dele koyor elem birok başka adamlar körör zamat

bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/13)

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/9)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)*

*Basılğansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/16)*

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/6)*

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)*

*Tütün körüp bilip cüröt
Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/10)*

*Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/14)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/6)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/26)*

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrliğine çeyinki (85/5)*

*Buerdegi kişiler oñolup kalğanın körüp anan baldarın
çakırar (102/27)*

*Kıpçılбай şük otur Bügün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/31)*

*Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay
ceñildenip kaldı (111/11)*

*Bilbeym birak körüp tursıñ goy köp katarı caşap
cüröm (115/33)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/10)*

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/36)

Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/23)

Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırınat
Şaşpa körgülüktü dağı körösüñ Menin canımda (140/7)

Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö ağış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/28)

Azır da Seydakmattın kızuu ekenin körüp bala
külmüñdöp iydi (150/9)

Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eş kimge körünmök emes Sen gana körüp (166/18)

Körüp Arıba ak keme men keldim dep eş kaçan
kıykıra albasıñdı bildiñ beken (166/23)

Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/34)

Kataaldığı çok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/4)

Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/8)

Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)

Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/2)

Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)

İçi ciluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/28)

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündögü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül dönğül (130/3)*

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir бүркөлүп ачылбады Birok balanın (130/12)*

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken simbatı közdün coosun alat (144/8)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titılıp köçүп barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)*

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbösü bir körünsö bir körünböy (28/14)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/32)*

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödү Anan badaldan (142/23)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştү
Kokus toktotpoy körsünçү Karıgan makoonun töbösün (87/30)*

*Katuu süylöp körsünçү Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/19)*

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/33)*

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/7)*

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)*

*Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/10)*

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştү
Tayatası tosıp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/17)*

*Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına
çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/24)*

*Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü
Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/27)*

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/17)*

*Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü koñülü kötörüldü (118/8)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/32)*

*Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/26)*

*Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/3)*

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine düköñ
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/3)*

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)*

*Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın caşıra albadı (144/9)*

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/32)*

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/24)*

*Baarınan da balaga cakkarı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/24)*

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/12)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)*

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüngüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee künkü Momun ittin (141/27)*

*Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eç kimge körünmök emes Sen gana körüp (166/18)*

*Tıyındı suurça çogultup kata berip emne kılasıñ
körünö ala catasıñbı (30/12)*

*Tıltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)*

*Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan keçirerin (62/27)*

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)*

*Karool döbönün çokusunan tögörüktün tört burcu
körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/10)*

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/28)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/5)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/6)*

*Uyasınday ele körünöt Kordondon narı bayagı Töö
Börü Eer Tañke taştarı catat Tañke Taşın (41/7)*

*Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/12)*

*Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/28)*

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kaday küç (131/24)*

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/9)*

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/25)

Alat Körünbösoñ cektöp turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/9)

Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/24)

Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızığı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/2)

Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbösi bir körünsö bir körünböy (28/14)

Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/17)

Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/33)

Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/14)

Kayra baştan tarttı
Boroon cirep bir az cürgön soñ col körünböy kaldı (125/12)

Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/24)

Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er
dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/29)

Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)

Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp küñöösün (146/5)

*Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup
kelgende bir cumuşu bütpöy kalganın körsö Kuup (33/8)*

*Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)*

*Aybandar keldi Kaçan körsöñ birdemege küypölöktöşüp
kızık candar uşu eki buttuular Kaçan bolso (141/33)*

*Turgandan beter daana ugup cattı Ölügüñdü gana
köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/18)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü çok Uluu başımdı (137/26)*

*Cür azır ele canağı sen körgön cerge baralı Men da
köröyünçü (102/38)*

*Murda köröt
Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/23)*

*Köröt dep bala anıylamakçı boldu
Uruşpayt etpeyt Men ayıp koyom Kana tiliñi (136/7)*

*Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/21)*

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt ırahattana közün cuump uurtunan (43/27)*

*Tübündö solup catat
Añğıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/36)*

*Andan arkısın körö catabız
Eköo kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/7)*

*Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı
Barıp oynoy koy (105/31)*

*Ey bokotoy Bokotoydun bogun ceysiñbi a körö
calkoomun debeysiñbi Ayalıña karaçı Kudaydın (149/15)*

*Körüñbö a körö maraldar menen koşo cogol
Ha ha ha (164/3)*

Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp

Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/30)

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu

Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/28)

Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan

kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/3)

Atam turba degen

Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Kündö (150/30)

Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam

Mılıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/31)

Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu

emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/34)

Beti ter maylanışıp cıltıldayt

Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/26)

Artık urmat barbı Mınday müyüzdü körgöndö ölüp

berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)

Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen

uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/32)

Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt

Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/14)

Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen

kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)

Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı

Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)

Abışka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında

kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)

Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok

men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/22)

Balanı oygottu

Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)

Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)

Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oyloğu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/28)

Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)

Eken uşunu suu bir küñü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/1)

Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık
bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/4)

Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırnat
Şaşpa körgülüktü dağı körösüñ Menin canımda (140/8)

Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/30)

Kataaldığı cok Ak köñül baykuş ekeni bir körgön
adamga körünüp turgan beçara Mındaylardı ak köñüldün (28/3)

Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/7)

Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/18)

Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külgüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)

Cür azır ele canagı sen körgön cerge baralı Men da
köröyünçü (102/37)

Mınçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/26)

Etıp Boroşo körgön cok beleñ Bul emnesi dep
Bul kış tüştü degeni (119/7)

Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/9)

Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)

Tayatası eköönün körgön künü emne bolot
Emne üçün adamdar iççe ırkırışıp çaşayt Emne (134/35)

Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/10)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/31)

Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/17)

Bolduçu Seydakmat ake dep bala başın ala kaçtı
Atam kayda cüröt körgön cokuñbu (150/20)

Körgön emes Keede gana köldün bir karıyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mıñçalık (152/17)

Canında aç tıyak dört sıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/32)

Artımda Anan oyloğum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/34)

Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men
buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/9)

Çın Öz közüm menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)

Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/5)

Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/9)

Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/7)

Abışka Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/13)

Kördüñbü bizdin abışkanı dalay cigit coldo

kalat (158/35)

Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir

Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/32)

Balam zeendüü sözgö inak Uluulardın ulama kebin

cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/16)

Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatını

karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/12)

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu

Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/27)

Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön

dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/24)

Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy

kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/11)

Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan

attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/14)

Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi

tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)

Cañı soyulğan uy terisinde et dodolonup catkanın

kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/8)

Seni dep karışkır balanı cutup koyot Cutup alıp

esinen çıgıp ketet Birok anan esten çıkariştı körüp (56/30)

Kuu catın katını Dağı samoor koygonun kör Kündögü

ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/35)

Oşonu

Ana andan arkısın körüp al Kempir ot basıp (45/28)

Böcöñdöp cürgönü cürgön

Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/16)

Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep

degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/2)

Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/24)

Tiygizip turgandı cakşı köröt
Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/24)

Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon
kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/27)

Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/27)

Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körböğön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)

Körböğön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/35)

Barattı kuday koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körböğön korduktu (146/4)

Ubay körböğöndön kiyin emi ögöy cetimiñdi (104/35)

Kalğan tukumun emi andaydı körböşün dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/21)

Mınçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/26)

Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/27)

Bala atasın da apasın da bilbeyt Es tartkanı
alardı eç körgön emes Ata enesinin biröö da kayrılıp (47/30)

Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/25)

Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/17)

Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap

kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/14)

Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al

bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)

Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata

cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)

Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay

körö bilgeni kerek (49/18)

Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö

Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/11)

Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi

balık munday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/36)

Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana

körölüçü Atası tor ırğıtıp balanı suzup almak da (50/20)

Cügürmök İt mundaydı kaydan körüptür A kokus suuga

boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala

alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/16)

Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ

Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/30)

Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin

canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen

körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)

Kuup çıkkan eken Mina kördüñbu Biz oşol

boroon çıkkan cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/17)

Körö öltürüp sal birook öltürör aldında suraarım

menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/17)

Al börü börülüktün künün körböy azap tartat Koylorgo

cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/31)

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kудay bul emneñ
Uşu körgön küniim da çaşoobu Ce meni caylap (59/26)*

*Adam cok bir küni Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön küni ne bolot (60/24)*

*Cüröt Uluu kızının körgön küni bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/17)*

*Cüröt Uluu kızının körgön küni bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/18)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/26)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine öziñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

*Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/18)*

*Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/25)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/4)*

*Aldırıp atasının kümbözüniñ mañdayına ornotuşat
Anı körgön aksakaldar (75/36)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/20)*

*Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen çaşarıñdı çaşap (79/26)*

*Körsöñ cılandın başın çıgarıp turganın Senin
taandarıñın tıñçı ketet dep butak sıdırıbay (80/21)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/32)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/31)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/33)*

*A körö aman soo cetkirip alıssa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdu kontorunun tübünön ötöt (86/33)*

*Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/1)*

*Tura Azır kördüñbü dep alaktagan Momun Orozkuldu
süyöp cölöp turguzdu (88/21)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/19)*

*Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/11)*

*Tuybadı Ce sen körböy kaldıñbı Körgöndöy ele
bolboduñbu (89/3)*

*Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)*

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırğalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/4)*

*Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/8)*

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/13)*

*At tarta albay catkanın körböy turasıñbı Tüş deym
attan (96/21)*

*Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/22)*

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/11)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızıñı körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/28)*

*Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldıdı Ce maral
dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/15)*

*Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızıñı körüp al Gülcamal üyünö kaçırıp (104/28)*

*Uşu cetimdin azabıdı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/4)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/2)*

*Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

*Tokoy kıdırgan Emne izdedi Başta mındaydı
körgön emes ele bala (114/24)*

*Eçteme körböy eçteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşıksız casana (156/19)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/13)*

*Bakan mına dep taanıtat elem atañdın körü Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)*

*Mart emes alğan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/10)*

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/7)*

*Tuybadı Ce sen körböy kaldıñbı Körgöndöy ele
bolboduñbu (89/3)*

*Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday
boldu (89/5)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat (90/26)*

*Küçtöp oturguzdu
Otur bık etpey ölügüñdö köröyün kök mee kuyuşkanga (111/30)*

*Albasın oyloyt da indını öçöt
Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/16)*

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkada bir üşkürip bir ıylap keede (62/35)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay közünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/21)*

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/26)*

*Kaygiliusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canagı Müyüzdiü Bugu Ene cönündögü (57/18)*

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday
boldu (89/5)*

*Kuday akı öz közüm menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

*Cılına kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/24)*

*Közün çilk cumup calgızdığının unut kalganınan
alaksıp bügünkü körgönün kayra körgüsü keldi (109/30)*

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/17)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezege kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)*

*Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındagı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)*

*Közün çilk cumup calgızdığının unut kalganının
alaksıp bögünkü körgönün kayra körgüsü keldi (109/30)*

2. Seyretmek, izlemek.

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/8)*

3. Görmek, göz yardımıyla bir şeyi algılamak, seçme.

*Elesiñdi tartıp beret Buluttardın esi barday azır
bala ıza bolup catkanın köz körgön başı oogan cakka (20/36)*

4. Bakmak, yoklamak, incelemek, denemek.

*A körö suu boydon süyröp tüşüp közün tazalagança
şaşpadı (96/11)*

*Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Eköübüz
Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/18)*

5. Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

*Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)*

6. Görmek, ziyaret etmek.

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/6)*

7. Görmek, yaşamak.

Kalkalaar degen tilegi candandı

Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)

Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu

köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)

Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan

Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)

8. Göstermek, görülmesini sağlamak.

Başınan öödö kötörüp tögörüktün tört tarabına

körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/14)

Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp

körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/8)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal

kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)

Eken Kana tiliñi körsötçü

Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/5)

Körsötçü

Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/9)

Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden

korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/11)

Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap

tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/29)

Körsötö alar oşol gana baykesi Bu düynödö başka tayanarı

kalbadı balanın (160/3)

Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Ekööbüz

Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/17)

Anan dagı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm

Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/19)

*Turuşsa suraganın satıp berbes belem Men
mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/12)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/28)*

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/30)*

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/10)*

*Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/9)*

*Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/10)*

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/22)*

9. Bakmak, hastayı muayene etmek.

*Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/4)*

10. Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)*

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/25)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/1)*

11. *mec.* Utanmak, çekinmek.

Abdan kartañ kol başınday kiçinekey bolup köründü

Başın cerge salıp eki cagın karagandan korunup (106/28)

12. “Bak hele, ne demeli” anlamında birinin yaptıklarını veya hareketini beğenmeyerek küçük düşürmek veya azarlamak için söylenir.

Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp

körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/24)

Kor: 1. Kalabalık.

Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı

Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)

2. Kor, büyük acı, üzüntü, sıkıntı, dert.

Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda

tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/10)

Sen da Bekey baykuştu köp ele kor tutpasañ Meni

cektey berbesen İşpi İşti kuday ala koysun cer (147/7)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı

tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/7)

Kör: 1. Mezar, kabir.

Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol

tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/15)

Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik

döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)

Körünün başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın

colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/19)

2. K r, görme engelli.

*Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy
aralay ka kani narga col bolsun Katını narga da sokur (29/26)*

Sokur başka (155/35)

*Bilcıragan ookatı dı urayın sokur tıyın     n birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/11)*

*Maşıneler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
k    n biri s   p adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

Kor bol-: Azap, b    k acı çekmek.

*Ma ıne keler boorgo cetkiriş kalat
O t    kt   canı kor boldu go (89/22)*

K r-cer: Olmadık  ey.

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön ma ıne d   n
emi c n ele k r cer salgan c k ma ıne bolup (23/4)*

Kordon: 1.  adır.

*Deyre itapkan col akçanın ele  oru
Al ek   şaarga ketken so  kordondo biz ele anan (55/18)*

2. Kutsal daire.

*Coksu  Men seni kordondon boşottum Tört tarabı n
kıbıla cogol karaanı dı     r (106/23)*

Kordo-: Hor davranmak, hor görmek, önem vermemek.

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/10)*

*    n baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayananı
baarınan k p algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/5)*

Korduk kör-: 1. Hor görmek, bir kimseye değersiz gözle bakmak.

*Öyüzdöğü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/9)*

2. Sıkıntı çekmek.

*Balanı bir atıp koydu Korduk körörü senin azabın
bolso tapkan eken (138/5)*

Korduk: Hor görme, istihkar.

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körbögön korduğu (146/4)*

Koreli: Dal.

*Öşkön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

Korgoldo: Sur.

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosıp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/17)*

Körgön-bilgen: Görmek- bilmek.

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/24)*

Korgo-: 1. Korumak, bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilere, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek, vikaye etmek, sıyanet etmek.

*Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/35)*

*Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/28)*

*Uşul korgop aları cok cetile elek bala
ekenin oyloğu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/3)*

2. Korumak, tehlikeye karşı denetimi altında bulundurmak, savunmak, müdafaa etmek.

*Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar
neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/17)*

*Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz
emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/14)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/2)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/35)*

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybız Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen ekö (57/33)*

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/6)*

Korgoş: Kurşun.

*Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/32)*

Körgülük: Zorluk, güçlük, zahmet, eziyet.

*Turuşsa suraganın satıp berbes belem Men
mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/12)*

*Şıtpaıdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırınat
Şaşpa körgülüktü dagı körösüñ Menin canımda (140/8)*

Körk: Güzellik, estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsün.

*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/25)*

*Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/17)*

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülün munun Körkün (144/14)*

*Cılbrıska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkönü celargıdan beter köykölöt (21/19)*

Kork-: 1. Korkmak, korku duymak, ürkmek.

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/36)*

*Kök celkege bir koyor Çıdaymın Kokus seni koluman
culup alıp cerge çapsa korkpogun Carılıp (59/6)*

*Kalabı dep bala korkot Añğıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/25)*

*Mınçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/25)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/27)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/35)*

*Balanın bul sözün ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey berişti (121/24)*

*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/21)*

*Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşüñböy
catpaybı tüñ katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/26)*

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday körüñgüsü
kelbeyt Kap atañ körü keçee küñkü Momun ittin (141/27)*

*Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)*

*Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/13)*

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kırıoodon korkup (157/36)*

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/12)*

*Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı
Kılçayıudan korkuştu kırıoodon çooçuştı (68/6)*

*Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)*

*Canagı türmönü aytçı Kantip korkuttum deysiñ Oy
boorum ay (162/3)*

*Bay manaptar karañgı kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/19)*

*Keçtep kalğan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/34)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/13)*

*Baktıluu biröo şorduu Emne üçün biröödön eç kim
korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröönün (135/2)*

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)*

*Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)*

*Üydön çigar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)*

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoyım siler da korkpogula Çoguraşpay (55/32)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoyım siler da korkpogula Çoguraşpay (55/32)*

*Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı
bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/18)*

*Baktıluu biröo şorduu Emne üçün biröödön eç kim
korkpoyt biröödön baarı korkot Emne üçün biröönün (135/2)*

*Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)*

2. Korkmak, çekinmek, sakınmak.

*Ötör elem Canagı cayında bürdöböy
kalgan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/6)*

*Birok bala çıyrıldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/2)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröo
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/30)*

*Ogo beter zordodu
İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)*

3. Korkmak, endişe duymak, kaygı duymak.

*Korkup bala dem albay karap catat da anan başka
bir çokuga köçüp kayra başınan baştayt (38/21)*

Körkôm: 1. Görkemli, gösterişli.

*Körkôm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mańkaya
basıp körünüşü körkôm Takattap but taştaganı (144/6)*

2. Görkem, gösteriş, debdebe, ihtişam, tantana, haşmet, şatafat, şaşaa.

*Boldu emi mańkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşıık agıttı Körkômçülün munun Körkün (144/14)*

Körkömdö-: 1. Betimlemek, tasvir etmek.

*Asıldığın suhuulugun külüktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/13)*

2. Süslemek, bezemek, donatmak.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpозdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/8)*

Korkulda-/kork-kork et-: Domuz homurdamak.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuńguyuk çerге cite kaçmak too cańırıp cer köçmök (66/11)*

Korkunuç: Korku, tehlike.

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/9)*

*Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)*

*Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp
cardam suray albay kıcırap ıylap turat emespi (56/1)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırladı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/34)*

*Bakan tosup asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/8)*

*Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırttagı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)*

*Cılbışat Izgaar boroon betti calap tiin kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/24)*

*Köñülü açık boldı Tündögü boroondun zapkısı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşi (130/14)*

Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da butu şiltenebegen (154/37)

Korkunuçtuu: Korkulu, korku veren, korkutan.

*Kayğıluusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/17)*

Körögöçtük: Gözü keskin.

*Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip keligensip bala korston (22/13)*

Koro-koroo: 1. Sürü-sürü.

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/30)*

2. Ahır-ahır.

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şaňa tolot Koyçular koroo koroo (52/24)*

Korolu çımçıktan beter kölükö cerden cem izdeyt: Kötü kişi küçük serçeden daha beter olur, gölgelik yeri bile kıskanır ifadesindeki atasözü.

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)*

Koroo: 1. Avlu.

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştoşup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/30)*

*Negedir üydün içi kulak murun keskenley cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırta koroo içi da (59/12)*

*Canagı dolulardın baldarın karaçı etegine ermeşip
cakasına carmaşıp bir koroo bala eerçip cüröt Ce (61/30)*

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*

*Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıgıp eleyip turup (98/19)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/22)*

2. Ev bark ve bağ bahçe.

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/20)*

Koro-: Harcanmak, kullanılmak, sarf edilmek, tüketilmek, gitmek.

*Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi
E e saga korotkon kayran söz düköñçü kolun (30/18)*

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/32)*

Koroz: Horoz, tavuğun erkeği.

Buulugup arak içebiz

Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)

Körpö: Kuzu ve oğlak postu.

Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön

kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)

Kors et-: Kaba konuşmak veya çemkirmek.

Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde

teñselip arı bastırıp kete berdi (37/11)

Samoor apkelip çay sundu

Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/14)

Körsöt-: 1. Belli etmek, sezdirmek, hissettirmek.

Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı

Uşu küñdü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/8)

Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın

korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)

2. Göstermek, belirtmek, anlatmak.

Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş

kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/17)

Korston: Memnun, mutlu.

Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü

Maşine düköñdü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/14)

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübüñön tayenesine tilin (43/9)*

Korston bol-: Memnun olmak, sevinmek, kıvanç duymak.
*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/12)*

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bügün (145/2)*

Koru-: Korumak, tehlikeye karşı denetimi altında bulundurmak, savunmak, müdafa etmek.

*Oşol üçün tokoydogu ar bir karagay daraktı koruş kerek
eken (58/3)*

Koruk: Millî park.

*Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)*

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/1)*

*Ayıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)*

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/17)*

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)*

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/6)*

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla çok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)*

*Taraptan keligendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)*

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)*

*Koruk tolo capan tülük malbolso et çüyğünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/13)*

*Zaarluu kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col çok Bizdin korukta bugu maral (143/27)*

*Zaarluu kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col çok Bizdin korukta bugu maral (143/28)*

*Turdu
Koruktun maraldarı go kıyazı dep Orozkul bilgen (143/12)*

San Taştın koruk tokoyunun abcaşıgi Orozkul Balacanovdun (84/37)

*Korum: Dağın yüksek yerlerinden, kayalıklardan dökülen çakıl taşı.
Balanın at koybogon taşı çok Dağı bir korum*

Eer Taş atalat Cerden çıkkın köödönü buurul conu (19/13)

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosup bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/17)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)*

*Körüünün başına ötköndöğü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/20)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/32)*

Şağıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)

Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan
çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)

Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdüön daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/27)

Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştosup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırıp (49/29)

Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/15)

Korun-: *mec.* Utanmak, çekinmek.

Korunbay eçtemeğe naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)

Körünüş: Görünüş, gözün ilk bakışta veya zihnin dolaysız olarak algıladığı şey.

Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/27)

Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı
korkunuştuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/14)

Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mańkaya
basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/6)

Körüp-bilip: Görmek-Bilmek.

Tütün körüp bilip cüröt
Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/9)

Koş-: 1. Koşmak.

Cakka baspaysıñ Ustundu azır çigarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bilcırabay attı kayra koş (97/14)

2. Katmak, bir araya getirmek.

Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon

Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/28)

Eerçiğen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek

al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/29)

3. Katmak, bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek, karıştırmak.

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap

koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)

4. Katmak, birlikte göndermek.

Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun

celi menen bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/1)

Kosmos: Uzak, bütün varlıkların içinde bulunduğu sonsuz boşluk.

Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp

tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/14)

Koşo: Beraber, birlikte.

Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el

menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)

Ceeğindeki buguluk abışkalardın biri köz cumup

tayatası bataga cönögöndö uçaşıp koşo barıp (32/4)

Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken

Alcığan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköñör bir (34/16)

Bar eer kömöldürüğüñ koşo tagıptır

Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/5)

Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt

Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/16)

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
košo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
košo ontop košo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa košo ırgalıp başın
iykep kez kez üşküşünüp koyup ugup turat (54/7)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen košo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/16)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkkı košo malingan (59/18)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı košo
agıp baratkanın elestetip özüñçö cımıyıp külüp koyot (61/13)*

*Momun çal da özü košo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkanda bir üşküşüp bir ıylap keede (62/35)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen košo küñdö (83/28)*

*Şagıl menen košo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen košo agıp ketip catkansıdı da (96/2)*

*Aldırıp koygonsudu Kana Kel cardamdaş
Momundun aytkanı menen bolup Orozkul košo bakandı (96/26)*

*Şat aga kantip ulandar košo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/29)*

*Ilım tartıp ilberinñi süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen košo kete (118/12)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga košo karagay otundun (119/16)*

*Dabırkay cıtı košo tarap üy üydöy bolo baştaganda
balanın cürögü orduna keldi (119/17)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/35)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasñ (125/28)*

*Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/8)*

*Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/27)*

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)*

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/26)*

*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/20)*

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)*

*İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/14)*

*Momun çal bolso çuçuguna ötkön muzdak töböşün kakşatıp
tırışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/30)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

*Körünbö a körö maraldar menen koşo cogol
Ha ha ha (164/3)*

Koşo-: Koşmak, hayvanı çekeceği arabaya, sabana vb ne bağlamak

Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop

kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/6)

Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana

minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)

Koşok: 1. Ağıt, ölenin iyi niteliklerini, ölümünden duyulan acıyı dile getiren söz veya ezgi.

Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok

koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koštoşmok anan sööktü (65/27)

2. Yakmak, ağıt düzmek.

Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok

koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koštoşmok anan sööktü (65/28)

Koşokçu: Ağıtçı.

Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular

çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosüp (66/13)

Kösöm: Görmüş geçirmiş, basiretli biri.

Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım

Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/12)

Köşör-: İnat etmek, direnmek.

Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti

Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/20)

Košto-: 1. mec. Desteklemek, arka çıkmak, arka olma.

Oroz abam tuura aytat özübüz too taştı caşasak

cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/16)

2. Eşlik etmek, beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, refakat etmek.

İtin izdep kaldı İtin koştup maşinenin artınan

bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)

Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı

çıgat Bekey taecenin külküsü şaňk etti Anı koştup (148/10)

3. Vedalaşmak, ayrılırken birbirine esenlik dilemek.

Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon

meken menen koştosup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/36)

Kana koştosup algıla baldarım Kuçaktaşkan

boydon ketkile dep Mayrık Çaar Cezkempir şımalanıp (70/7)

Bugu Ene aligidey bolup koştosup turganda közünön

caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/21)

Teñir Toonun çokusuna bir attap çıgat da

kılçayıp Isık Köl menen koştosot Oşo boydon (77/16)

Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştosup ötmök

Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/29)

Çın

Emese seni menen koştosoyun bala Koştosoyun da (166/36)

Baarı sıylayt eken

Şofyorlor dağı bir colu koştosıtu Anan maşineler (132/4)

Koştosup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp

alardı uzatıp barmakçı boldı Tayatası bir kucak (130/25)

4. Eşlik etmek.

Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok

koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/28)

Koştıoy: Yanında.

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıoy Müyüzdüü Bugu Ene (121/14)*

Koşul-: Karışmak, bir araya gelmek, katılmak.

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu çok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/29)*

*Emi kayra koşulup çaşoo bolboy kaldı go deyt
Sizdi kargap oturat baarın kılğan atam deyt (105/19)*

*Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala
köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/20)*

Köt: Göt.

*Kötüñö tığıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansiñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

Kötör-: 1. Kaldırmak, yükseltmek, yükseğe çıkarmak.

*Başınan öödö kötörüp tögöröktün tört tarabına
körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)*

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/5)*

Turup kaldı

Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/4)

*Çaçırayt Esine kele kalgan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştıgın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne için
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/14)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)*

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/34)*

*Öydö kötörüp catıp
Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/29)*

*Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/9)*

*Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/32)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkızdı bilsin kelgen el (74/28)*

*Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañgılap kulagı çuuldap ketti (136/1)*

2. Kaldırmak, yukarı doğru hareket ettirmek.

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/31)*

*Ata başıñı kötörçü dep calındı bala alsırıp
arañ kıymuldap erinderi dirildep kolu kaltırıp (165/15)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/22)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)*

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö
etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/2)*

*Bilk etpegile Koluñardı kötörgülö dep kaarduu
kıykırıp Kulubek bosogodon avtomatın kezey (160/11)*

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/1)*

*Caga ketti
Abışka çürüşüp başın kötörbödü Al birdeme ayıp (137/16)*

3. Kucağına almak.

*Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/34)*

*Bala kötörgöngö epçil ekensiñ Kulubek dedi
canaşa baratkan şofyor (131/9)*

*Seydakmattın kelinçegi Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıltıragandın ar (22/24)*

*Men ini karındaştarımdın baarın kötörüp çoñoytkom
dep korston bolup koydu Kulubek Biz altoobuz oobuz (131/11)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/8)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/7)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/31)*

4. Kaldırmak, çekmek, taşımak, alıp başka yere götürmek.

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/15)*

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/14)*

Eki sanın şak çaap aldı da çoñ şıpırgını kötörüp (43/37)

*Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/8)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/18)*

5. Almak, bir şeyi taşıyarak getirmek veya götürmek.

Araket kılıp

Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/24)

6. Değiştirmek, bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden başka bir yere götürmek, getirmek.

*Tyan Şan dep kıtayça kotorup Tyan Şan dep
cazıp ketet Biz kırgızdar da kızıkpız keede ene (39/11)*

Kötörül-: 1. Kalkmak, yukarı doğru yükselmek.

Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı

Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/13)

2. Güçlenmek, güçlü duruma gelmek.

Açık oozunda topuraşıp turganına

kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/18)

Şaşpay ıldıylay berişti Kün kötörülgön sayın tünü

menen suukka çıyrığıp çıkkan tokoy içine cılıuluk (139/3)

Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı

suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/29)

Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldıga

kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/3)

Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu

kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/10)

Koy: Koyun

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/36)*

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteğine kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)*

*Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir ekö (129/12)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/7)*

İçiret

Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

*Al börü börülüktün künün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/31)*

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/11)*

*Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*Koyun aydap cılıkçılar cılıksın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerge (56/33)*

Köy baatır: Halk kahramanı.

*Bütkün boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan süürinön duşman sürdögön köy baatır (121/2)*

Köy nökkön: Sakince, sessizce.

*Kırk gradus ayaz bolup turat birok içindegiler köy
nökkön ele cürö berişet (122/30)*

Koyço: Çaba.

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)*

Koyçu: 1. Bir şey beğenilmediği zaman söylenir.

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)*

2. Koyun çobanı.

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/12)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şaınga tolot Koyçular koroo koroo (52/24)*

*Ey koyçuman uktaba Men kök börü koyuña kol salganı
baratam Karışkırdın aylası ketet çerge (56/33)*

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/18)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)*

Meni Koyçular karışkırdı kuup kalat karışkır (56/37)

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/1)*

Koygul-: Boş vermek.

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)*

Köykölöt: Güzel, görkemli görünmek.

Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö

maaşır belem tulañ kütönü celargıdan beter köykölöt (21/20)

Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş

möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/21)

Koykoy-: İnce ve zarif görünmek.

Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup

türkün eles tartıшат Oşentip köñül alaksıtat (21/5)

Koyn: Koyun, kucak, bağır.

Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu

adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)

Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay

emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)

Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu

al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)

Köynök: 1. Vücudun üst kısmına giyilen kollu veya kolsuz, yakalı veya yakasız giysi.

Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün

ooz toltura çaynap turat (43/29)

Bekey taecesi çıktı Çaynalgan köynögün anın tumşuğuna

takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/3)

Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman

közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)

Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynöğü kaşatınan

çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)

Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu

bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/21)

*Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/28)*

*Kele catırı Bala aptığıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)*

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/2)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/3)*

*Cetkençe köynögün çeçip ırğıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/1)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kım ötükkö başındagı güldüü şalı (151/29)*

2. Kadınların giydiği elbise.

*Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/33)*

köynök-dambal: Gömlek-şalvar.

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/17)*

Köyröñ düğüñör coldo kal-: Kemerinizin düğmesi yolda kalsın.

*Bolup calañ beşmantçan ekensiñer Köyröñ düğüñör
coldo kalsın Kokus coldon adaşıp ketseñer (122/21)*

Koyun-koltuk: Koyun, kollar arası kucak.

*Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün
tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/36)*

Koyun: 1. İç, akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu
tolo kubaniç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/29)*

*Körgönsüp kubaniçi koyununa batpay köztünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/21)*

2. Koyun, göğüsle giysi arası.

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/12)*

Koyuñuzçu: Domuz kötü insan.

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/7)*

Koyulan-: Başı dönmek, görkemli bir şey karşısında hayranlık duymak, mutlu olmak.

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/10)*

Köz: 1. Göz, nazar.

*Eköönör ıntımakta bolsoñor kalğanın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüüm barda eç kimge (48/24)*

2. Göz, görme organı.

*Cürüp olturat Karool döbö cakin caykısın bala
kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/28)*

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/15)*

*Közü çok Bala közüñön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közüñön Tınçımdı alğan kim eken (69/10)*

*Bugu Ene aligidey bolup koştışıp turganda közüñön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/21)*

*Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp
Tınçın alğan kim eken dep Orozkul közüñön (80/18)*

*Bolso da içi ezilgen cılmayuusu közüñön uçkundanp
turat (92/35)*

*Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşküñünüp kerebetke oturdu da közüñön caş (99/24)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közüñön möltürögön (106/32)*

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közüñön
közün ayırbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/5)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közüñön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közüñün
töböñ menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közüñün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/36)*

*Celkesine şıpırılğan Közüñün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/31)*

*Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közüñün caşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/2)*

*Anısının da tübü teşik eken ekinçi çöntögüñün közü
şırılıu bolçu (24/21)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/26)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün aňgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattı eken al (20/15)*

*Birok çayır cıttı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/32)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Tartıp saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/16)*

*İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozunun çok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/33)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü İya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/8)*

*Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)*

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/17)*

*Köz cetpeyt Dagı emne kerek silerge Peyildi kenen
koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/5)*

*Atıp közün kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/11)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közün captura tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/24)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/19)*

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)*

*Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy
karadı (37/5)*

*Dürbünü közünö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/11)*

Kabın ala keldi

Bala dürbünü közünö tuuralap catkandı cakşı (38/18)

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/22)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*)çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün ańtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birook bala oşogo (43/7)*

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/32)*

*Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/7)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülcüygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)*

*Çürüşkön sööktüümüştüm dürbünün közündö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kırap (44/33)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/8)*

*Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırıp (44/2)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/35)*

*Közü cok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/15)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)*

*Kele catırı Bala aptığıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/11)*

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/28)*

*Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/17)*

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/10)*

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/4)*

*Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/9)*

*Kolu kaltırayt
Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/34)*

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkanda bir üşkürüp bir ıylap keede (62/35)*

*Anda Bekey taecesi közün caşka kökürögün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/3)*

*Közün akşıyıp cer çapçıp turat Kerneyçiler
kerneylerin belendep dobulbaşçılar dobulbastarın (66/5)*

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/31)*

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/29)*

*Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/18)*

*Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)*

*Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

*Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/33)*

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körböğön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/4)*

*Antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Sen emne menin közüümü tazalay albay cürösüñbü (79/18)*

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/13)*

*Anan Kayra körgön közüñö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/11)*

*Kuday akı öz közüüm menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay közüñö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/21)*

*Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/21)*

*Col karap közüñö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)*

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/13)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/1)*

*Çın Öz közüüm menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)*

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cürögü alep celep bolup közdörünön (102/18)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/34)*

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/30)*

*Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)*

*Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balıldıyt (107/22)*

*Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı
Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/26)*

*Turup kaldı
Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/4)*

*Közün çilk cumup calgızdıgınan unut kalganinan
alaksıp бүгүнкү көргөнүн kayra körgüsü keldi (109/29)*

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy
balıldıgan közdörün baladan ayırıbayt Alagar (110/4)*

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerге (111/27)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı бүт kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/8)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/32)*

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırıbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)*

*Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/7)*

Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/13)

Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta
catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/12)

Emne bar cöo cürsöñ çarçaysıñ
Bala taarındı közünö çaş tegerenip cetimsirey (130/34)

Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/9)

Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/26)

Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/30)

Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/36)

Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/11)

Anan kızını ekööñdü itçe talaştırbasam Kızını azır
közüñdü oyup aluudan kayra tartıpas bolup oturat Kapkanga (140/20)

Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/5)

Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın çaşıra albadı (144/9)

Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/1)

Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közdün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/31)

Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)

Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)

*Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

*Kiyinip közdörünün aldındağı köğalası menen
maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/21)*

*Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar
Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçıldata çaynap (159/5)*

*Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/2)*

*Catkansıdı Biröo anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/9)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/35)*

Köz aç-: Aydınlanmak, bilgi sahibi olmak.

*Tıñ otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/19)*

Köz açırba-: 1. Göz açtırmamak.

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

2. mec. Uzak yerden gelmek, çok uzun yol katetmek.

*Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çimçılayt
köz açırbay saygılayt açıştırıt Capırt baarı (127/20)*

Köz aldına eles tart-: Hayal meyal gözün önüne getirmek.

*Bütüp kün öto bermek
Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/4)*

Köz art-: Göz dikmek.

*Bersem saga emes malga boorum açigandan bergem Bıyıl
da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/32)*

Köz ayr-: Gözünü ayırmamak.

*Şiltenebedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayıy albay seleyip tura berdi Bu (153/36)*

Köz çaptır-: Göz gezdirmek, göz atmak.

*Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen öröögö köz çaptırıp bir az catsa (38/26)*

Köz car-: Doğurmak, çocuk dünyaya getirmek.

*Oşentip Müyüzdüü Bugu Ene cetip keleri menen
zayıp köz carat (73/34)*

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan ünün uksam boldu (147/4)*

Köz caz-: Kaybetmek, yitirmek, ayrılmak, bir kimseden uzaklaşmak.

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/16)*

Köz cet-: Göz yetişmemek.

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/33)*

Köz cum-: 1. Göz yummak.

*Adam cok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/23)*

2. Korkmak, korku duymak, endişeye kapılmak.

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımıktırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/4)*

3. Ölmek, vefat etmek.

*Ceeğindeki buguluk abışkalardın biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçkaşıp koşo barıp (32/3)*

Köz irme-: Göz kırpmak, göz kapağını kapayıp açmak.

*İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/15)
Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/28)*

Köz kırın sal-: Göz ucuyla bakmak.

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/35)*

Köz kıs-: Göz kırpmak.

*Salam Bıyakta emne kılıp cürösüñ dep cımıñday
köz kıstı (117/34)*

Köz uçu: Gözün görebildiği nokta.

*Kerben ketti alıstap köz uçuna Alar menen bala
da koşo ketti kıyalında Al Kulubek baykesinin canında (132/25)*

Közdö-: 1. Gözetlemek.

*Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/13)
Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/7)*

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/32)
Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan
Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/4)

2. Amaçlamak.

Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/7)

3. Yönelmek, belli bir yön tutmak.

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)
Seydakmat dağı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/19)

Közdön uç-: Hasret kalmak, çok istemek.

Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/9)
Uçup alıs cattı Eki colu kış ötüp eki colu cay
keldi dağı bir colu kış ötüp dağı bir colu cay (72/11)

Közdön-: Benzemek, andırmak.

Ele çoçulap koyuşpayt Bularıñ kaydan kelgen ıya
Orozkul dep Kökötay kaman közdönüp sugun artıp (143/10)
İçiret
Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

Közdörü çanagınan çık-: Gözleri yerinden fırladı.

Karmadı
Oturgandar seleye kattı közdörü çanagınan çıktı (160/14)

Közdün coosun al-: Düşmanı bile hayran bırakmak.

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken simbatı közdün coosun alat (144/8)*

Kozgo-: 1. Kıpırdamak, kımıldamak.

*Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızıradı karoosuzdugu korgop (46/27)*

*Sögünüp cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/15)*

Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı

Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdiüü Bugu Ene (110/22)

*Eken uşunu suu bir künü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/2)*

Ordunan kozgoy alçuday emes

Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/25)

Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay

baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/5)

2. Hareket ettirmek, çalıştırmak.

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayısı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

Közgö çal-: 1. Dikkat çekmek.

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldı Kokus biröö baykasa kutulbas (141/7)*

2. Göze çarpmak.

Çaldıkpay ötüp ketişse boldı Kokus biröö carım (86/37)

Közgö il-: Göze ilişmek, göze görünmek.

*Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun
celi menen bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/1)*

Közgö kör-: Göze görünmek.

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/12)*
*Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/35)*
*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdöy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagiñ cok Ali aldıma (140/9)*

Közgö say-: Gözüne sokmak.

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/25)*

Közgö urun-: Göze çarpmak.

*Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/8)*
*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
çaşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*
*Közünö urunup cinin keltirbe Menin aytkanım menen
bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdün (111/33)*

Kozgoçu bol-: Rahatsız olmak.

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıkarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/22)*

Köz: Cam.

*Köö menen dağı birdeme cazıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

Kozu: Kuzu, koyun yavrusu.

*Buguluk bir tuuganinan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)*

*Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/32)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüškö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

Közü açıl-: İlim, irfan öğrenmek.

*Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ
okını бүtkön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/17)*

Közü cet-: Emin olmak.

*Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan
boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/18)*

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/29)*

Köz ilin-: Uyuklamak veya uyuya kalmak, gözleri kapanıvermek.

*Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/15)*

Közü kanık-: Gözü alışmak.

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/28)*

Közü karañgıla-: Gözleri kararmak, başı dönmek, hafif baygınlık geçirmek.

Azır turam dep bala başın kötördü ele közü

karañgılap kulagı çuuldap ketti (136/2)

Közü öt-: 1. Gözü kalmak, elde edemediği bir şeye karşı isteği sürmek.

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştu

Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/19)

Menen cürüp közü ötüp ketip catpaybı Atañ körü er

dep uşunu ayt akılduu deseñ kemenger kaarduu deseñ (28/29)

2. Ölmek, vefat etmek.

Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü

Ey caagın cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/12)

Közü teşil-: Gözleri yollarda kalmak veya gözüne karasu inmek.

Dep kança ayttım ele Dagı oşo balaketin karmap

döböğö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/22)

Közü tirüü: Becerikli, mahir.

Uşul korgop aları çok cetile elek bala

ekenin oyloodu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/4)

Közü tün-: Göz kararması.

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı

teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/7)

Közü tüş-: Gözü kalmak, çok beğendiği bir şeyi çok istemek.

Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu

tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende düköñçü (22/25)

Közün aç-: 1. Birinin gözünü açmak, görüşünü değiştiren bilgi vermek, uyarmak.

Küingö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közüñ aç a kelet (20/6)

2. Gözlerini açmak, aydınlatmak.

Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
düynösün boroon alganday buzup ketti Közüñ açıp kulak (161/30)

3. Gözü sızlamak

Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Közüñ
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oyloğu (151/12)

Közün cırt-: Uykudan uyanmak.

Mektep degende bala içken aşın taştay çurkagarı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan közüñ cırt a (93/24)

Közün çukuur: Gözüñ en derini.

Ele şilekey alışkan dostoru közüñ çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıbı Murdagı ele cılı (84/17)

Közün cum-: Göz yummak, görmezlikten gelmek.

Köbük agınga boy urat Suu astında közüñ cumbayt
Antkeni balıktar suuda közüñ açıp cüröt emespi A (42/31)
Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közüñ cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/12)
Aydın carığı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közüñ cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/10)
Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt ırahattana közüñ cuump uurtunan (43/28)

Közün kara-: Birine baş eğmek.

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/1)*

Közün kılğır-: Gözü şaşırmaq.

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılğırıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpaby (85/34)*

Közün tazala-: Gözünü açmaq, temizlemek, tıkalı bir şeyi bu durumdan kurtarmak.

*A körö suu boydon süyröp tüşüp közün tazalagança
şaşpadı (96/11)*

Közünçö: Yanında, karşısında, gözü önünde.

*Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közünçö kızın döböt cıttabas kançık (59/20)*

*Eldin közünçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/27)*

*Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közünçö tartındı
Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/12)*

Eldin közünçö da cekirip kalat Tayatası bolso kağıp (50/37)

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın közünçö
özün başkalardı uyat kılbası bolo (114/11)*

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közünçö it körbögön korduktu (146/4)*

Közünö çalın-: Göze çarpmak.

*Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo
bala közünö çalındı (24/6)*

Közünö caş teger-: Gözleri yaşarmak, gözleri sulanmak.

*Isık kubalayt
Bala oozun küygüzüp közünö caş tegerendi Oşondo (138/12)*

Közünö körün-: Göze görünmek, tanınmak.

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kanday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çınında (60/7)
Körünbö a körö maraldar menen koşo cogol
Ha ha ha (164/3)*

Közünün ağı menen teñ aylan-: Gözlerinin içine bakmak, bir kimsenin üzerine titremek.

*Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz
kıyalın taştap Bekeydin közünün ağı menen teñ aylanbayt (32/24)
Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün ağı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/30)*

Közünün nuru öç-: Gözünün ferisi sönmek.

*Közünün nuru öçüptür balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısı ele akırı balanı (152/23)*

Krım: Krem renk.

*Beregi Orozkul azır krım ötügün cıltıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyrasına (36/29)
Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krım ötükçö başındağı güldüü şalı (151/30)*

Kubala-: 1. Kovmak, bir yerden sürüp çıkarmak, kovalamak.

Kuba albası bışik kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin

da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/11)

Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde

İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/26)

Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan

tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırıp (44/1)

Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü

uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/1)

İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup

iççülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/9)

Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup

kelgende bir cumuşu bütpöy kalğanın körsö Kuup (33/8)

Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem

Karıganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/19)

Kuba albası bışik kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin

da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/11)

Beter sabap kuup çıktı üyünön

Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/32)

Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele

Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanınan çıkpagan (33/18)

Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi

kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)

Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı

artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)

Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp

cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/10)

Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee

künkü mektepten kelgenden kıyın colotpoy kubalagansıp (139/24)

2. Kovalamak, izlemek, arkasından gitmek, peşine düşmek.

Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu

saap alsın anan eköobüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)

3. Kovalamak, bir yerden sürüp çıkarmak, kovmak.

Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dagı

cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)

Candıktarın kubalap bastırmaga kamap eşik

aldında elkin catkan buyum keçelerin cıynaştırıp (118/29)

Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap

cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen

karılardın kebi oşondon kalgan (75/17)

Isık kubalayt

Bala oozun küygüzüp közünö caş tegerendi Oşondo (138/11)

Kuban-: Sevinmek, sevinç duymak.

Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü

Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/24)

Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü

Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/1)

Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına

tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/1)

Açık oozunda topuraşıp turganına

kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/18)

Kişi dedi Müyüzdüü Bugu Ene

Bala cetine albay kubandı birook kaday alkış (110/32)

Carıla kubanganı esine keldi

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/13)

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/27)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/9)*

*Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/17)*

*Tüşpöyt
Kubanıp kelip atayı süyünçülögön kabarin Seydakmat (34/32)*

*Bala andan kabarı cok kabarluu bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/10)*

*Balanı oygottu
Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/18)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañğı
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/21)*

*Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/30)*

Kubanıç: Sevinç, istenen veya hoş a giden bir şeyin olmasıyla duyulan coşku.

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay köztünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/21)*

Nişke moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)

*Kiçinekey cürögü türsül kagıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/7)*

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürğüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/9)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu
tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/30)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)*

*Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/1)*

Kubat: Kuvvet, fiziksel güç, takat.

*Ene süütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cıgılğan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/18)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/8)*

Kubattan-: Kuvvetlenmek, güç kazanmak.

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee küñü (72/16)*

Kubattuu: Kuvvetli, güçlü, çücü çok olan.

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)*

Kübü-: Silkmek, temizlemek için bir şeyi kuvvetle silkelemek.

*Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/22)*

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/10)*

Kubul-: 1. Değişmek, başka bir biçim veya duruma girmek.

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Özüniün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)*

*Kubula albasıñdı bildiñ beken Isık Kölgö süzüp
cete albasıñdı bildiñ beken Köl betinen ak kemeni (166/21)*

*Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayananı
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)*

*Bala bolso bir küni balık bolup kubulup alıs süzüp
ketsem deyt (42/33)*

*Aytaarın bilbedi
Balık bolup kubulup Isık Kölgö Ak kemege süzüp (110/34)*

*Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/12)*

*Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/13)*

*Da uyku soonun ortosunda közüñö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)*

2. Renk değiştirmek.

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/13)*

3. Don, kılık değiştirmek.

*Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulgan kanday cansıñ
dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/25)*

*Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/17)*

Kübürö-: 1. Mırıldanarak söylenmek.

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közüñö (164/1)*

2. Mırıldamak, alçak ve güç anlaşılır bir sesle bir şeyler söylemek.

*Dep düköñçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkösüp (23/23)*

*Oturup üşkürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/22)*

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/28)*

Kübür-şıbr: Dedikodu, lakırtı, söylenti.

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbrınan (147/24)*

Küç: 1. Fiziksel güç, efor, kuvvet.

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/24)*

2. Güç, kuvvet, takat, hâl.

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/19)*

*Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/15)*

*Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/3)*

*Baldarı aydap barattı Birok balanın kıyal küçü
menen kerben aldında col baştap Müyüzdüü Bugu Ene (132/9)*

*Tayatam maga comok aytıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)*

Küç al-: Güçlenmek, cesaretlenmek.

*Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay düilöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/19)*

Küç tol-: Güçlü olmak.

*Bütkön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/1)*

Kuçak: Kucak, açık kollarla göğüs arasındaki bölüm.

*Koştoşup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldu Tayatası bir kucak (130/26)*

*Orozkul kalçıldap mukaktanıp Kulubektin bütün
kuçaktay cıgıldı (160/22)*

Kucakta-: 1. Kucaklamak, kucağına almak, kucağında taşımak.

*Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/38)*

*Kuçaktap ünü kudayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/13)*

*Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt cırıldap Kuçaktap (45/30)*

2. Kucaklamak, kollarını sarıp göğüs üzerine bastırmak.

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)*

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/8)*

*Kana koştoşup algıla baldarım Kuçaktaşkan
boydon ketkile dep Mayrık Çaar Cezkempir şımalanıp (70/7)*

*Esi çıkkan eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırap
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/7)*

*Kupaykesin camınıp bala eköo kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)*

Küçö-: 1. Artmak, çoğalmak.

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añgıça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/11)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıñgırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/15)*

2. Hastalık ilerlemek.

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mına oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/21)*

Küçtö-: Zorlamak, mecbur etmek.

*Küçtöp oturguzdu
Otur bık etpey ölügüñdü köröyün kök mee kuyuşkanga (111/29)*

Küçtüü: Güçlü, gücü olan, kuvvetli.

*Onın sebebi ne dep soldat kızıktı
Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/2)*

*Kalabı dep bala korkot Añgıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/26)*

*Dürbünü közünö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/11)*

*Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/10)*

Küçüm ket-: Gücü tükenmek.

*Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon
kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/28)*

Kucurun kandır-: Etkisini kaybetmek.

*Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/5)*

Kuda kaalasa: Allah nasip ederse.

*A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)*

*Dedi Momun cigitterdi aktap Kırıkka ayla
cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/6)*

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/4)*

Kuday: Allah.

*Urarın kuday bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)*

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küñü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/10)*

*Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/33)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/15)*

*Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu
Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)*

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kудaydın özünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kудay Uşu maga (46/2)*

*Sıntagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir бүркүп saldı Kудay (46/4)*

*Bolot belem Men saga okşop sogonçogu kanabagan kuu
catın belem ıya Kудay mintip şorlotpogondo karıganda (46/12)*

*Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı
Kaysı күнөөмө mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/14)*

*Eköönör intımakta bolsoñor kalganın kудay özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüм barda eç kimge (48/23)*

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kудay bul emneñ
Uşu körgön күнүм da caşoobu Ce meni caylap (59/25)*

*Kудay ıraa körbөptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/9)*

*Bul emnesi kудay dep күñкүлдөy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ışkırıp (118/35)*

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kудay özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/3)*

*Kудaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/1)*

*Orozkul Nasip eken sen kelgende kудay özünün
capan түлүgүнön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/17)*

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kудayım taanıbagan
bugunu kep kılışat İlgerki el işençü eken bugunun (85/13)*

*Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/13)*

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kудaydın özünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kудay Uşu maga (46/1)*

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)
Aytıp kudayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kışuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)*

*Kuday akı: Allah hakkı için.
Ce mobureki but maşineni birö ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/8)
Kuday akı öz közüm menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

*Kuday al-: Allah kahretsin, Allah canını alsın.
Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birook (91/30)
Orozkuldu kuday alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tınç kulak cürgön cakşı (103/17)*

*Kuday alkasın: Allah işini rast getirsin.
Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/13)*

*Kuday al-: Allah kahretsin, Allah canını alsın.
Oturup üşkürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/21)*

*Kuday- ay: Allah.
Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kanday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/25)*

Kuday ber-: Allah versin.

*Cok debe boluş kerek dedi dükönçü işenbegensip
Kuday bergen uşunça baylıktın eesi bolo turup (24/16)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
biyakta munday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

Kuday betin arı kıl-: 1. Allah korusun.

*Emne bolmok kuday betin arı kılsın ar ar cerge tompoyup
kalbayt beleñer (122/23)*

2. Allah yüzünü ak etsin.

*Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun
aytpagın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/17)*

Kuday betin kör-: Allah yüzünü göstermesin.

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kuday betin körsötpö baş katar (21/22)*

*Tüşküdüy bolso kuday betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

*Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/34)*

*Biylik mındaylardın koluna tiyse emne bolmok
Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/6)*

Kuday bir sakta-: Allah korumuş.

Oturdu

Kuday bir saktaptır Anan kalsa uşunday da (122/16)

Kuday buyur-: Allah izin verirse.

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın iñaalagan ünün uksam boldu (147/4)*

*Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp
Küzdün kamın cegiçe (30/25)*

Kuday calga-: 1. “Allah korusun” anlamındaki dua ifadesi.
*Almak elek dep kудay calgap bular kelatıptır
biz cakka Col caman kapçıgay içi karañğı arañ (113/33)*

2. Allah eksik etmesin.

*Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)*

Kuday canımı al-: Allah canımı alsa.
*Ele oşol turgan cerimen kудay canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/5)*

Kuday koldoso: Allah yardım ederse canlı can yolunu bulur gider.
*Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın añgemesin ugup oturup (48/25)*

Kuday koldoy kör: Allah yardım etsin.
*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körbögön korduktu (146/3)*

Kuday ömürlörünö bereke bersin: Allah ömürlerine bereket versin.
*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
cigitter boyluu östü kудay ömürlörünö bereke bersin (123/10)*

Kuday öz közümö kubat ber-: Tanrı gözlerime güç versin.
*Dep bir kezde tayatasına stılykka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/14)*

Kuday saktasın: Allah korusun.

Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı

Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/15)

Kuday ur-: 1. Allah çarpmak veya Allah kahretmek.

Kuday urdu dey ber

Munu oylogondo Orozkuldun cürögü zırp etet Anan (87/3)

2. Allah'ın cezası.

Kabın ala catkanı kempirdi açuulantat Bu kuday

urgan kitep kapka mınça emne cabışıp kaldıñ Ce (93/28)

Kudaya şügür: Allaha şükür.

Şügür men ıraazı

Oy eneke anı bir aytasıñbı eki aytasıñbı (147/31)

Kudaydın da közü tüz emes: Tanrının da gözü doğruyu görmüyor.

Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın

şıyragina teñ kelbeyt (149/17)

Kudayga zar kakşa-: Tanrıdan Yakınarak muhtaçlığını bildirmek.

İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın

tiştener ele kudayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/32)

Kudayla-: Allah'a yalvarmak.

Kıygaçtap kıyalap abaylap kudaylap tüşpösö suuga

cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/1)

Kudu: Aynı, tıpkı, benzeri.

Köldün betin tilip ketip barattı

Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)

*Özüncö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıldayt (107/21)*

*Oor üşküünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşküünöt Anan üçöö badal (110/7)*

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/18)*

*Cer tiştep çaŋga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)*

*Kara kaykı bel korumdu Eer Taş deyt Dağı bir
Kaşabañ degen taşı bar kudu kök cal börü keyiptenip (19/16)*

Kuduret: Kudret, güç, erk, iktidar.

*Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)*

*Kalabı dep bala korkot Añğıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/26)*

Küdüröy-: Tümsekli, çıkıntılı görünmek.

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/27)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanınday
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/7)*

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/4)*

Kül-: 1. Gülmek, insan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)*

Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özüñçö cımıyıp külüp koyot (61/14)

Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/18)

Cakşılup oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir
Bular degen adam balası Çoñoyup (71/1)

Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)

Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)

Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)

Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/28)

Azır da Seydakmattın kızuu ekenin körüp bala
külmüñdöp iydi (150/10)

Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştañdıñı ıya Kana kaday kitep kap eken Kilitin (34/5)

Partaga oturasıñar da sabak бүtkөndө atka uçkaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/18)

Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/11)

Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceekte karkılday külüp Seydakmattı (145/30)

Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış üñdör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/11)

Artık urmat barbı Minday müyüzdü körgөndө ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/28)

Baarı külüp atıştı baarının köñülü caydarı
abişkanı maktap catıştı (159/1)

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırıa külüp ugup oturat (161/34)*

*Ha ha ha lap capırt katkırıp kaldı oturgandar
Baarınan da Orozkul cırgap külüp cattı Seydakmat (162/26)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/20)*

*Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/35)*

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)*

*Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/30)*

*Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/26)*

*Momun çal neberesi menen partada katar oturarın
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/20)*

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/9)*

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp köziñ aç a kelet (20/6)*

2. Gülmek, mutlu, sevinçli zaman geçirmek, eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

*Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/6)*

*Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp
carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/34)*

*Çıkkıs bolup camgırdan kalgan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/20)*

3. Gülmek, biriyle alay etmek.

Uşu kebetesin külö karap düköñcü coop berip turgan ceri
Kerben aman cük baysalduu birook köpös kelatkanda (29/23)

Ekensiñ dedi oyunda mıkılday külüp Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/11)

Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külküğü ıksıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/2)

Kul: Kul, köle, birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse.

Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/13)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo
tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/16)

Kül: Kül, yanan şeylerden artakalan toz madde.

Oşentti Keñ özöndün ceeginde birıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/3)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköö Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkın (67/26)

Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)

Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/17)

Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)

Kula-: 1. Düşmek, yere devrilmek, yere serilmek.

Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/1)

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/8)*

*Orozkul cüzümöndöp çañga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160/33)*

*Bızdın cerde kızıdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)*

*Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/13)*

*Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/1)*

Dedi

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)

*Muştumday taş sıyaktanıp tübüñö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/28)*

2. Kulak vermek (devrilir gibi).

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/1)*

3. Yatmak, uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

*Kökürögüñdii tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/18)*

Kulaç: Kulaç, gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

*Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/32)*

Kulak: Kulak, işitme organı.

*Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/9)*

*Künü бүткүчө кысır калган ешек деп andan аша bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/22)*

*Чыккыс үнү угулгус кыл Eкинчи кыргыз degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)*

*Oşentip cer дүңгүрөткөн аш нечен күн нечен түн
bolot Kulagı ukkan közü көргөндүн баары таң калып (75/20)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu түbүнүн güüldögü gana tolup (43/6)*

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kыbıraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/15)*

Niçke moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)

*Agış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün түбүндөгү кіçінекеу kulagın kыbıratıp (107/16)*

*Senin mına kazan başıñdı түккө aspaytın duniyemen
toltırıp бүткөн eken Kulagıñ da durıs eken (116/12)*

*Bala şofyorlordun arasına kыпçılıп köldölөңгө
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözüндө (122/32)*

*Balam zeendüü sözgө inak Uluulardın ulama kebin
cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/16)*

*Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkан cılaacın (135/20)*

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo чыксаñ Alabaştı minip (52/5)*

*Dooşu kulakka tolup бүт дүйнөнү түбөлүк cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)*

*Terге çaptaşıп калган беş somduk таап чыкты
Karma şалпаñ kulak Dükөнçü portfeldi berip (31/10)*

*Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül
kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/4)*

*Kalğan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalğan eken (77/17)*

*Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı
Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/25)*

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızıgıp kaldı Birok bala dağı suraştırı (115/25)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/24)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı
Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/36)*

*Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan
kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/25)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı dükönçü kalkan kulak kabak (24/7)*

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı dükönçü kalkan kulak kabak (24/8)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)*

*Kulaktarınan baylaştırıp iyinine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/21)*

*Beşik ilip kelattı Cilaacındın şıñgırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgiladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/9)*

*Cilaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cilaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/5)*

Kulagı çuulda-: Kulakları uğuldamak, kulak çınlamak, işitme sisteminde rahatsızlık meydana gelmek.

*Azır turam dep bala başın kötördü ele közü
karañgılap kulagı çuuldap ketti (136/2)*

Kulak-meeni: Kulak-meme.

*Düpyüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/32)*

*Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı
Bıyl kış erte kelçüdöy oşogo çuuldap catat (80/11)*

Kulak bol-: Bir sözü duymaya alışmak, kulakları alışmak.

*Bışı kulak bolup kalgan Cini dagı karmadıbı
dedi içinen keyip İçip alsa da cindenet Ertesi (80/29)*

Kulak kak-: Kulak dikmek, kulak kabartmak.

*Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/14)*

Kulak meesın al-: Başının etini yemek.

*Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/5)*

Kulak murun kesken-: Kulak burun kesilmek, sessizleşmek.

*Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/11)*

Kulak sal-/kulak töşö-: Kulak vermek.

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/30)*

*Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı Boroondun
basılar türü çok (127/11)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında çok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/31)
Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oyloğu
bala sırttagı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/22)*

Kulak tun-: Kulakları patlatmak, kulağının zarı patlamak.

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/37)
Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/32)
Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkıırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/5)
Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/14)
Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkıırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

Kulaktın kıçuusun kandır-: Kulağının arkasını kaşımak.
*Iya ata Kıyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kıçuusun kandırıp karaçı deyt (54/24)*

Kulgu-: Kusmak, çıkarmak.

*Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul
Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/13)*

Külkü: Gülme, kahkaha.

*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)*

*Bar Canağı Çıpalak degen baladay külkülüü kızığı
da bar Çıpalak degen bala çıpalaktay ele bolgon eken (56/11)*

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkırıp iysem (162/12)*

*Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü caşırap
arı beri tolgondum Anan külkümü bastım da tūs (162/14)*

*Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştóp (148/10)*

Kulpu: Asma kilit.

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıtıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/8)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)*

Külük: Hızlı, seri, çabuk.

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

*Asıldığın suluulugun külüktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/13)*

Külümsürö-: Gülümsemek.

*Bala unçukpadı Momun küñöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/15)*

*Cüzü kaçan bolso çürüşö külümsüröp cülcüygön
közdörü Iya bir cumuşuñu bütürüp bereyinbi Ayt (28/7)*

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep dükөнçүнүн (29/16)*

*Seydakmat ırsañdap külüp kala beret Anan üç üydiñ
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup alğan (149/25)*

Kulun: *mec.* “Yavru” anlamında çocuk için kullanılan sevgi sözcüğü.
*Cılina kulun bergen süttüü beedey bolup simbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)
Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/16)*

Kum: Kum, silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak uflanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler.

*Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/25)
Kün çagılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)*

*Irgıtıp ciberip
Momun unçukpastan suunun mizindegi kumga tüşkön (97/30)
Menen süziüp al ötköndö suu түbünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

Kümböz: Kümbet, ölen kimse için yaptırılan türbe tarzı yapı.
*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/8)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıkarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/24)
Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/16)
Senin tayatañın kümbözünö koyobuz Abışkanı biz kanday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alıışın Mindan (154/25)*

Aldırıp atasının kümbözüünün mañdayına ornotuşat

Anı körgön aksakaldar (75/35)

Kumsar-: Rengi atmak, korku, heyecan vb sebeplerle benzi sararmak.

Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy

kempirdin erinderi kibirap birde çürüşüp birde (44/11)

Bet otunun söögü urkuyup caagi şilingan öñü kumsarıp

kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)

Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın

tükürüp ötügün kayra iyinine arta saldı (97/33)

Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter

çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/13)

Kumurska: Karınca.

Tıñ otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık

sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/12)

Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu

boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/14)

Kümüş: Gümüş elementi.

Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön

tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)

Böcöñdöp cürgönü cürgön

Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/16)

Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun

tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)

Baldarım mına emi men silerdin eneñermin Men

silerdi ak karduu alkak Ala Toosu bar kümüştöy Teñir Toosu (71/30)

Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu

azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/27)

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)*

Kümüştön-: Gümüşsü görünmek.

*Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eç kimgе körünmök emes Sen gana körüp (166/17)*

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/7)*

Kün : 1. Gün, gündüz.

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küni (18/32)*

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küni cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*

Koko kün sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/14)*

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)*

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç a kelet (20/5)*

*Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkөndөy ele boldu a
küni balaga (25/28)*

*Küyöө balası Orozkul kündө bir karagay satkan üygө
konok bolup kızırap ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)*

*Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
şorgolop kışkısın kar astında küni бүгүнкүдөy (27/20)*

*Kañırığı tütөp ketti Tayatasınan cañı orgon çөptün
kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)*

*Minçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/2)*

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küni tayatası Ötkön kışta men çöp (33/30)*

*Tabı kayttı Bel belestin çıgış kaptaldarına kölökö
tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)*

*Toolor sürdüü toolor
Kün ıldıylap köldün tör cagına batkanı kaldı (46/32)*

*Tüşpöyt Birok tömöntön kıyırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)*

*Künü celip cortup kelatıp karışkır Çıpalakka colugup
kalat Kedeñdegen sen kimsiñ Calmap koyoyun (56/23)*

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

*Künü бүткүчө kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/21)*

*Kalpagıman artıgı çok dep curtta kalıp kün
cegendey eskiligi cetken kiyiz kalpagın bir kezdegi (34/27)*

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/34)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)*

*Maga anı buyurbaptır emne kılayın O kuday bul emneñ
Uşu körgön künüm da caşoobu Ce meni caylap (59/26)*

*Cüröt Uluu kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/17)*

*Adam çok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/24)*

Bütüp kün ötö bermek

Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/3)

Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö

kitep kabı eköo gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)

Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü

Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/21)

Başka künü aytıp berişin suraybız dedi

kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/3)

Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın

söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)

Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçty

albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/14)

Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü

bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)

Al künü kırgız uruusu aza kütüp el atası curt

egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)

Çıkkın kart baatır körör künü içer suusu tügönüp

kaza tabat Kızdır kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)

Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın

söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)

Döbönün çokusuna deyre çuurup cürüp oturmak

Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam çomu da (65/32)

Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp

kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/10)

Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)

Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok

ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)

Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp

kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)

Üç kün üç tün degende bir biyik döbögö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)

Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/9)

Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/5)

Kaçtı Kee künü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)

Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee künü (72/16)

Kündördün bir küniündö Isık Köl burkan şarkan
tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/15)

Künü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)

Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)

Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdıy bir (75/3)

Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dağı çaap (81/19)

Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al künü calgız kaların bilgende (84/28)

Kalsa kargaşaday bolup oşo künü Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/25)

Buulanıp cıtı kañılcaardı cardı Kün carkırıp
tiyip kımızdın cıtı güldün cıtına aralaşıp baş (85/27)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee künü ele süyröp (86/22)

Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpöldöp kelatkan şorduu Momunga başka kün tügönüp (87/6)

*Kalgansıp uşu küni kartöşkö satmakka şaarçılup
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/7)*

*Uşunday küni tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kaday küni eken bugün Kaday ele saga bugünkü (91/32)*

*Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Mınday küni tülö (91/33)*

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
küni oozgo zaar söz alba Meni kaday alsın birok (91/30)*

*Uşunday küni tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kaday küni eken bugün Kaday ele saga bugünkü (91/31)*

*Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Mınday küni tülö (91/34)*

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/9)*

*Küzgü küni Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/5)*

*Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu kündü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/8)*

*Kün da tuttugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar
caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/1)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/23)*

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/6)*

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tuyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/36)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde küni (124/32)*

*İçikiy dedi bala içirkenip
Eçteme emes Kün açılart okşoyt dedi tayatası (129/6)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)*

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündögü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül döñgül (130/3)*

*Basinganday bolup ceegi kübürlönö biyik tartıptır
Kün bir körünüp bir бүркөлүп ачылбады Birok balanın (130/12)*

*Akırlıdap bulut tarap kün ачılıп kelattı Aba
cılıu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cılıu (130/19)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/32)*

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıп oyu çataшат
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/30)*

*Tayatası eköönün körgön künü emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkıraşıп caşayt Emne (134/35)*

*Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılgan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/20)*

*Keçegi okuyanı estep бүгүнкү künü kanday bolorun
oylop Momun çal kabagı бүркөлө balanın төşөгүндө (136/19)*

*Maraldar oşo künü erte menen suuga tüştü Kün çоñ
şaşke bolgondo cogorku çоñ tokoydon чığıştı da (139/1)*

*Şaşpay ıldıylay beriştı Kün kötөрүлгөн sayın tünü
menen suukka чыырыгıp чыккан tokoy içine cılıuluk (139/3)*

*Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee
künkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/24)*

*Maraldar oşo künü erte menen suuga tüştü Kün çоñ
şaşke bolgondo cogorku çоñ tokoydon чığıştı da (139/1)*

*Orozkul çın ele korkup atat birok anday көрүңгүсү
kelbeyt Kap atañ көрү keçee күнкү Momun ittin (141/28)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp өтүп
kalsañ өчөшкөнсүп dal oşo künü kabilasıñ (141/20)*

Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuguşpay bastı
Keçee künü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/22)

Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/7)

Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/10)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö ağış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)

Ele oşol turgan cerimen kудay canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/6)

Menin da köñülüüm emi açılbadı Keçee künü ölüüdön
kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)

Atam turba degen
Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Kündö (150/30)

Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/6)

Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)

Kelip asışat
Çoñ kir cuugan kündü bala da cakşı körör ele (151/18)

Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oyloodu al (151/3)

Orozkul Nasip eken sen kelgende kудay özünün
capan tülügünön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/18)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/28)

Bu düynödö kanday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/33)

2. Gün, çağ, devir.

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/20)*

*Çayga küñüm tüşüptürbü dep düköñcü düköñün
caba baştadı (30/29)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camungan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/4)*

3. Gün, yirmi dört saatlik süre.

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkan ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)*

*Al börü börülüktün küñün körböy azap tartat Koylorgo
cakındap kelatkanda ele içinen Çıpalak kıykırat (56/31)*

*Cansooga öltürbösoñ meni
Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küñüñ büttü senin dep may (160/24)*

*Azırınça kaydan bilsin kiyin билет Birok
kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/26)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)*

*Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/25)*

4. Gün, güneş.

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp köziñ aç a kelet (20/5)*

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/31)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)*

Kün bat-: Güneş batmak.

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)*

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/13)*

Kün buzul-: Hava bozmak.

*Töşünö tagınıp aldı
Keçkurun kapiletten kün buzuldu Teñir Toodon (118/18)*

Kün çık-: Güneş doğmak.

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/30)*

Kün ırayı surdan-: Hava durumu, bulutlandırmak.

*Beresiñ Tur tura koy
Sırtta kün ırayı surdanıp tereze küñürt şoolalanat (128/32)*

Kün kör-: Hayat geçirmek.

*Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/16)*

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın küñü bar degen öçögüşkön tili (64/11)*

*Ele könsöñ mınday iş bolboyt ele go Orozkuldun kolun
karap kün körüp cürgönüñdü bilbeysiñbi Az bolso (134/18)*

Kün sayın: Her gün.

Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken

Alcığan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/15)

Kunaacın: 1. Tay dişi geyik.

Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın

maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)

Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştağı tokol

kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/18)

Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu Bugu Eneni

eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/30)

Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay

aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)

Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ

bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/4)

2. 2-3 yaşına basan inek.

Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kanday ottu cakşı

körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/24)

Kündö: Her gün.

Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele

cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)

Ayığışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp

ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/35)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü

Anan dağı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/6)

Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken

Alcığan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/15)

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
kündö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/24)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/18)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/20)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)*

*Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/6)*

Kündögü: Her zamanki, rutin.

*Kuu catın katını Dağı samoor koygonun kör Kündögü
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/35)*

Kündüz: Gündüz, sabahtan akşama kadarki vakit.

*Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/9)*

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/2)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

*Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöndön ısık küzdün
ilebi kelip turat (78/7)*

Küñgöy/küngöy: Dağın güney yüzü.

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*

Küñgöy teskey: Güney-kuzey.

Baarınan da balaga cakkarı uşu döbödön keñirsigen
Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/24)

Küñgürö-: Güm güm etmek.

Öödö boldu da balanı booruna kısıp tili kürmölböy
küñgüröndü (152/28)

Küñk et-: Açık konuşmamak, bir şeyler söylenmek.

Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/12)
Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/15)

Küñk-mıñk: Homurdamak

Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/23)

Küñküldö-: Mırıldamak.

Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöbögön (138/1)
Kantesiñ balam kırsık bolso aldı menen men
ketip atpayımbı dedi Momun akırın küñküldöp (79/24)
Bul emnesi kудay dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/35)

Künöö: 1. Suç, yasalara aykırı davranış.

Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/6)

*Aşıkpı akılman ene künöösüz baldardı cayılabı
Mayrık Çaar Cezkempir kılçaya kaldı kılçayıp (70/15)
Kayra keliptir Müyüzdüü Ene bizdi takır cerip
ketpeptir Az ayıp köp künööbüzdü keçirgen eken (88/32)*

2. Günah, dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış.

*Canagı keñkeles atañı bağıp oturmakmınbı
Kaysı künöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/14)
Abışka Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulgan iş oñolot çaçılğan iş (147/13)
Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası aytilbagan künöösü barday Al tura bererde bala (136/30)*

Künöögö bat-: Günaha batmak.

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni künöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/20)*

Künöölö-: Suçlamak, suç işlediğini öne sürmek.

*Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/36)
Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/15)*

Künöölüü: Günahlı, günahı olan.

*Kaçan bolso Ak kemeni kara dep azgırıp turasıñ
Sen da künöölüüsüñ (46/20)*

Kün-tün: Gün-gece.

*Uşinetip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/15)*

Künü: Günü, haset eden kadın.

Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot

ele Keler künü bolup kaldı Eköölöp ustundu ııgarıp (105/28)

Künümdük: Günlük, geçici.

Döbönün okusuna deyre çuurup cürüp oturmak

Kün künümdük coluna çıkkanda eldin kam omu da (65/32)

Kalat Sovhoz künümdük cumuştarına karamıgıp öptü

ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/5)

Kun: Diyet, kefareet, kan parası.

Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oyloodu

emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/29)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen

tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/5)

Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup

izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öüp kılımdın (66/31)

Küñürt: Sönük, parlaklığı, hızı az veya azalmış olan, etkisiz, zayıf.

Beresiñ Tur tura koy

Sırtta kün ırayı surdanıp tereze küñürt şoolalanat (128/32)

Kup: 1. Çok, aşırı biçimde.

Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa

eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/8)

2. Tamam, olur, peki.

Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger

altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/35)

Kupayke/ fufayka: Mont.

*Köönörgön kupayke başında eski curtan
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/21)*

*Pogonu çok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)*

*Ilım tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/12)*

*Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/10)*

*Kupaykesin camınıp bala eköo kuçaktaşıp catıp
aldı (128/27)*

Kur-: 1. Kurma, hazır hale gelme.

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/36)*

2. Kurmak, bir araya getirmek.

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)*

3. Kurmak, yapmak, inşa etmek.

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)*

*Baası keter bele anın sınıarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)*

*Tiliñe özüñ ee bolo albadıñ uşuga çeyin Men azır
senin kuragiñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/10)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)*

Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu

Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)

Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu

Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/24)

Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete

bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)

Kırgız uruusun tukum kurut kırganıbiz calganbı

Silerge tübölökkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/11)

Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü

bar cerge alpam Kırgız tukumu kurut bolup (71/32)

Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar

kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/34)

Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan

Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)

Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele

bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulgan cakşılıktı (101/34)

Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı

eç kim menen işi cok eçtemege tiyeşesi cok eç kimge (89/25)

Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti

cılga bütpöy cata beret (36/27)

Esimde kırk birinçi cıldın kışında bizdi Magnitogordun

kuruluşuna alpardı (123/12)

Ketip kalat elek Birok atam baykuş kurup kalat

go anda izdey berer izdey berer Biz ketip kalsak (106/1)

Kurak: Aş, hayatın çeşitli evrelerinden her biri, çağ.

Tiliñe özüñ ee bolo albadiñ uşuga çeyin Men azır

senin kuragiñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/10)

Kuraktuu: Yaşıt.

Böcöñdöp cürgönü cürgön

Momun kuraktuu başka kariyalardı körçü kümüş (28/16)

Kural: Araç, bir iş yapmakta, sonuçlandırmakta gücünden yararlanılan nesne.

Kohunda kuralı çok Katını canında bolso bırıpırata

sabap kalmak ele al dağı üydö üygö cetkiçe ali (87/15)

Kurbu: Akran, arkadaş.

Oşentip koşulup oynoor kurbusu çok calgız balanın

Dos duşmanı dep tapkanı diüynö dep körgön bakkanı (21/29)

Kurça-: Kuşatmak, çevrelemek, sarmak, içine almak, ablukaya almak.

Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap

turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/23)

Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön

közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/26)

Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan

Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/31)

Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik

zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/30)

Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız

coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)

Kürcüñdö-: Kocaman, iri biri hareket etmek.

Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu

suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/5)

Kurcuy-: Tıknaz görünmek.

Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat

Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)

Kurday: Kere, kez, defa.

*Orozkul eki üç kurday çilbırdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)*

Kurga-: 1. Kurumak, ıslaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

*Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/34)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

*Uşintsin Mina emi burañ iştin artı ılañ degen
uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/8)*

2. Kurumak, bitki suyu çekilip cansız duruma gelmek.

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/35)*

Kurgak: Kuru; nemli ve yaş karşıtı.

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)*

*Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/19)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyökkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/30)*

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)*

Kurgur: “Zavallı” anlamında kullanılır.

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/3)*

Kurguy: Kurumuş kuyu.

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/12)*

Kurk-kurk: Gıdak-gıdak ses yansıma bir ses.

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/22)*

Kürkürö-: 1. Gürlemek, gürültü yapmak.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/11)
Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/19)
Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/16)*

2. Gürlemek, kalın ve gür ses çıkarmak.

*Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra
kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/22)
Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/15)
Kürküröp
Kırgızdardın arasında eski mugalim bar eken (123/21)*

3. Gürüldemek, çok hızlı ve gürültülü ses çıkarmak.

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

*Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp
cönödü aldıñkılar alıstap ketken artınan kubaladı (118/9)*

4. Motorlu taşıtlar çalışmak.

*Ot aldırıştı ele çüçkürüp bışkırap barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot algan soñ maşinege can (131/27)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/8)*

Kürküröp-şarkırap: Gürlemek-çağlamak.

*Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/13)*

*Ceeekte catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan tüşürçüdöy (19/21)*

Kurman çal-: Kurban kesmek, kurban etmek, din buyruğunu yerine getirmek için bir hayvanı keserek etini dağıtmak.

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteğine kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)*

Kürök: Kürek, toprak, kömür vb ni bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan araç, bel.

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/8)*

Küröñ: Kahverengi.

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)*

*Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/15)*

*Catıp nıktalğan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tınç al cer sürdüü (78/19)*

*Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)*

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/3)*

Kürp: Hindi.

*Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör
cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)*

Kursak: 1. Kursak.

*Oyun salıp erkeley baştağı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursağına kaşıy ketti Müyüzdüü ene (107/36)*

*Orozkul anı karap koygon çok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştağı (157/10)*

2. Mide.

*Kindin balasıñar Kaydan kelatañar
Kursağıbız açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)*

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañğıga kire kaçtı (161/9)*

*Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/19)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)*

*Öñörüp üygö cönödü
Kursağıñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/12)*

Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagıñ açtıbı (156/32)
Ayagına çeçilüü Çoñ kursagı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/11)
Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursagı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)
Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursagı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)

Kursaktuu: Göbekli.

Koyup balaga nazarı tüşkөndөy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)
Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkөн (139/11)

Kurs: Kurs, kısa süreli eğitim etkinliği, kurs.
Kurstu бүткөндө kızmatka aşıkpay şaarga bet
alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)

Kürsüldö-: Tak, pat, küt, güm vb ses çıkarmak.

Kürsüldötöt
Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınıktarı tuş tuşka (155/27)

Kürsün-: Oflamak, of çekmek.

Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/25)
Kalışsın da
Balasıñ da dedi Momun kürsünüp Üygö baralıçı (103/6)

Kürsüy-: Çok kocaman veya şişman görünmek.

Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan inak taşı

Taňke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/20)

Kurt: Kurt, yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan.

Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün

tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)

Kürtkü: Kürtün, kar yığını, tümseği.

Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday

kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/6)

Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü

tolup çıktı (122/9)

Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun

kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)

Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança

kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)

Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü

üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)

Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar

cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)

Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırgıp

tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/23)

Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu

kürtkünü kızıl aşıgıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/34)

Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır

tamdın iktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)

Kürt-kürt: Kıtır-kıtır.

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırip keede beeler okuranıp (54/1)*

Kur: 1. Boş, dolu karşıtı.

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/13)*

2. Boş, yapılacak işi olmayan, işsiz, eli boş.

*Taene baştadı Akçası çok kuru alakanga mal kelesi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/13)
Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkaında (73/25)*

Kürüç: Pirinç.

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/26)*

Kuru-: 1. Bitmek, tükenmek, güçsüz kalmak.

*Bolot Antip tomolundu degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/4)*

*Canıbızdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo
kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/4)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

2. Eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak.

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Çaap alğan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/17)*

Kurulay: Boşuna, nafile, beyhude.

Kaldı

Dükönçünüün da kabagı bürköldü Bu katındar kurulay (23/6)

Kurup kal-: Gücsüz kalmak, eziyet içinde kalmak.

Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança

ıılday zaarlhuu şıdırıp Dükönçü arada turbaganda (23/25)

Kurut: Kurut, kurutulmuş süzme yoğurdu.

Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştı

tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)

Kuş: Kuş, yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına

çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/23)

Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo

bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)

Çıķu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip

kırgızdardın başına karantün tüştü (64/23)

Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş

cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)

Kusalık: Hasretlilik, özlemlilik.

Bar birödön kaguu cep taarında ce kusalık

kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/23)

Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu

keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/27)

Keede kökürögünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp

kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)

Küşül- bışıl: Burundan nefes alıp solumak.

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap

Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/23)

Küşüldö-: 1. Ağır ağır nefes almak.

Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç

etip mürgüp turdu at canıbar (97/1)

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp

entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/3)

Küşüldöp-bışıldap: Homurdanıp-söylenerek.

Tögülüp turmak bele

Orozkul küşüldöp bışıldap birde ıntığıp öydö (153/20)

Küşüldöy-bışılday: Hızlı hızlı burnundan solumak.

Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan

sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/7)

Kus-: Kusmak, midenin içindekini basınçla ağızdan dışarı atmak, çıkarmak, kay etmek, istifra etmek.

Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin

közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/12)

Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı

Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)

Kusup iyçü-: Midesi bulanmak.

Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan

muştumday açuu zildi kayra cutup kızıroodon korkup (157/35)

Kusur: Kusur, eksik, noksan.

*Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen
karılardın kebi oşondon kalgan (75/17)*

Küt-: 1. Beklemek, bir iş oluncaya, biri gelinceye kadar bir yerde kalmak, durmak.

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkün özü (26/22)*

*Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütkün tigi (90/34)*

*Oşentip aldıda kütkün alaamattan şek sanabay kele
berişet (124/29)*

*Uşunday küni tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kanday kün eken bugün Kanday ele saga bugünkü (91/31)*

*Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/11)*

*Kayda Kayda Mektepke Neberem tüştön beri
kütüp kaldı (97/20)*

*Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kanday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/27)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tıñşap bala tayatasın kütüp (148/16)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Munday beçera (90/18)*

*Aykırıp arak içebiz
Oşentip süzüp kettiñ çıragım Kulubekti kütüpödüñ düñ Kütkünüñdö (166/8)*

*Barmaksıñ
Birok kütüpödüñ süzüp kettiñ Eç kaçan balık bolup (166/20)*

*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/11)*

Bara bermek

Kütkön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıtırıp
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/4)*

*Cılbrıska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkönü celargıdan beter köykölöt (21/20)*

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/15)*

*Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbırtı da uguldu
Ayabay küttürdüñ go (113/26)*

2. Bakmak, bir şeyin gelişmesi veya iyi bir durumda kalmak için emek vermek.

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/17)*

3. Beklemek, ummak, bir şeyin olmasını istemek.

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/2)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/20)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/28)*

*Col karap közünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)*

*Tayatam eköübüz seni abdan cakşı köröbüz Müyüzdüü
Bugu Ene Seni köptön beri kütüp cürgönbüz (110/28)*

*Koldoştı Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)*

Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp

Mınday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/32)

4. Sahip olmak.

Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütip

eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/5)

Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup

kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/36)

5. Ağırlamak.

Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt küto çalkalaşıp

erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/29)

Kut bol-: Bereket olsun.

Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun

örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/11)

Kut tüş-: Başına talih kuşu konmak.

Kaptuu bolmok Köktön kut tüşkөndөy ele boldu a

künü balaga (25/27)

Kutkar-: Kurtarmak, bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak.

Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara

tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/20)

Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp

otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/8)

Seydakmat ake batıraak çığıñız bizdin eldi

kutkaralı (121/22)

Kimdi kutkarasıñ Emne bolup ketti

Atam çakırıp atat elektr fonarı menen çıksın (121/25)

*Müyüzdüü Bugu Ene Emi menin şopur baldarımdı
kutkarıp al dedi Kutkaram Müyüzdüü Bugu Ene (121/18)*

*Kadam cer ele birok bala boroon cirep at arıtıp
mol cürdü coo kolunda kalgan çorolorun kutkaruuga (120/36)*

Kütö tur-: Beklemek, bir iş oluncaya, biri gelinceye kadar bir yerde kalmak,
durmak.

*Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip
taptayt (19/11)*

Kut: Kut, ilahi bir kaynaktan gelen rahmet, bereket.
*Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıldayt (107/22)*
*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga mahındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

Kuttukta-: Kutlamak, tebrik etmek.

*Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/17)*

Kuttuu: Kutlu, uğurlu.

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu küni cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*
*Cürdüñ ele Bar birok kızını üygö apkelem debegin
Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/10)*

Kutul-: Kurtulmak, özgürlüğe kavuşmak.

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/4)*
*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

*Cedim ele biröödön caşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/18)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/24)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birok (57/4)*

*İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/26)*

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarının baştap tokoy ministrliğine çekyinki (85/5)*

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/8)*

*Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşünböy
catpaybı tüin katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/25)*

*Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/31)*

*Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele
Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/29)*

Kutur-: Kudurmak, kuduz olmak.

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep şıbıradı Gülcamal ayagında (105/23)*

2. mec. Kudurmak, çok yaramazlaşmak, ele avuca sığmamak.

*Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/9)*

Kütürö-: 1. Küt küt diye ses çıkmak.

*Koyun aydap cılkıçılar cılkısın kütürötö kubalap
cayloogo cönöşöt Bizdin tuşubuzga kelgende (52/25)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/1)*

2. Toplu hâlde gürültüyle hareket etmek.

*Bizdin cerde kırgızdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)*

Kutu: Eşya konulan küçük sandık.

*Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/16)*

Kütüüsüz: Kötü söz.

*Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)*

Kuu: 1. Çocuksuz.

*Kuu kañçık oşol bağın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettüü muştumun tüyüp (37/25)*

2. Kimsesiz, ıssız.

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/29)*

3. Kurnaz, açığöz, hin.

Cüödü

İki işene koyçuñ men ekem go abıška Al kuu (30/10)

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)*

4. Kuru, suyu, nemi olmayan.

Baariñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/17)

Maldı aldığa cayıp koyup otursam oozdorun kuu çöp

menen aarçışat (29/29)

Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap catışkanın

argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/9)

5. Zavallı.

Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger

türü çok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)

Kuu-: 1. Kovalamak, kaçanın arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

Üyür tobu menen bөрülör kuudu artınan Bugu Ene baldarın

conuna mingizip alıp cırtkıçtardan alıp (72/17)

Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz

kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/12)

Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşistti dep

aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/14)

Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp

kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/2)

Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşistti dep

aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/13)

Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın

katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/25)

Beter sabap kuup çıktı üyünön

Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/32)

Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırğinga kalat

Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/26)

*Uşul albasañ cogol közümö körünböy dep kuup
ciber gen Al cigit da cemin cedirçüdön emes eken (84/35)*

*Beter sabap kuup çıktı üyünön
Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/31)*

*Dagi kuup ciberebi A eger Saga emne cok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan coksuñbu dese kantet (139/25)*

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpaşa eken eldin közüñçö it körbögön korduktu (146/4)*

2. mec. Kovalamak, izlemek, takip etmek.

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)*

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşistti dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/13)*

*Kuup çıkkın eken Mina kördüñbu Biz oşol
boroon çıkkın cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/17)*

Meni Koyçular karışkırdı kuup kalat karışkır (56/37)

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/1)*

*Baratat da Kuup cetkile dep kıykırıp barat
Karışkır bolso eptep kaçıp kutuların kutulat birook (57/3)*

*Ahibalın oyloyt Eger Orozkul işten kuup
ciberse kempiri kaktabay kanın sorot go deyt Anda (134/33)*

*Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/12)*

Ukmak

Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı Eç kim (68/4)

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

Sagan şpionnuñ keregi ne

Kuup cürüp karmap alat elem (114/30)

3. Peşine düşmek, bir isteğin gerçekleşmesini sağlamaya çalışmak.

Kelgen Coktop aları bozdop ıylap kaları kun kuup

izdep keleri kalbasın Kırgız degen atı öçüp kılımdın (66/31)

Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oyloğu

emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/29)

Kuu etek: Çocuksuz, çocuğu yok.

Ciberdi Artında tıyak kalbasına canı keyidi da

kuu etek katınına cini keke baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/24)

Baş kötörö albay kalat Kuu etek da şorduu

baldarı bolso etegine ırıs tolup beşenesine kün konup (32/21)

Uşu tirүүлöy cetimdi oylojt deysiñbi Balakettin

oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/20)

Kuudura-: Kurumuş şey güldür güldür ses çıkarmak.

Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö

kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/20)

Küügüm: 1. Akşam, güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam vakti, akşamleyin.

Tabı kayttı Bel belestin çığış kaptaldarına kölökö

tüştü Emi kün ıldıylagandan ıldıylay beret küügüm (46/34)

Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü

köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/15)

2. Karanlık, ışık olmama durumu.

Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö

akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/10)

Kuu kaptal: çok kurnaz.

*Kalğan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/30)*

Küülön-: Hızlanmak, hız almak, hızı artmak.

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/6)*

Kuuluk-şumdugu: Hinlik kurnazlık.

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

Kuura-: 1. mec. Azap, ızdırıp, acı, üzüntü çekmek.

*Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı
Kaysı künöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kудay (46/14)
Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/5)*

2. Kurumak; bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek.

*Suu kemer kemergе ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/33)*

Kuuş: Ensiz, eni dar.

*Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/6)
Kuuş çekesinen kuyulğan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütкön tigi (90/33)*

Kuy-: 1. Dökmek, akıtmak.

Stakanga az böksö kuydu

Toltura kuy (99/18)

2. Dökülmek, akarsular, göl veya denize akmak.

Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök

ceeginen beri karay Ak keme kılایp çıkıp kelatat (47/5)

Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç

kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)

Aloo kaptagan badaldın şaınında suuga kuyulup tüşkön

şagilda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/13)

3. Dökmek, sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak.

Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çoğultup

alğan stakandarga arak kuya baştadı (158/6)

Stakanga az böksö kuydu

Toltura kuy (99/17)

Çöbü çiribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy

şorgolop kışkısın kar astında künü bügünküdöy (27/19)

Küçtöp oturguzdu

Otur bık etpey ölüğüñdü köröyün kök mee kuyuşkanga (111/30)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemeleş boldu kempir

çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)

Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp

erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/30)

Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına

muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)

4. Dökmek, akıtmak.

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közüñ açıştırtıp barat

Birok üygö cetişke dağı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/33)

Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp

omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)

5. Akmak, sıvı maddeler bir yönden başka bir yere doğru gitmek.

Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltuldayt

biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)

Küy: Durum, vaziyet.

Turmak İzdep alar küyöörü çok suuga tüşpö dep kanca

kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)

Küy-: 1. Yanmak, birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da

kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/26)

Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu

başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)

2. Beklemek, bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

Urarın kuday bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep

cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/24)

Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça

şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/20)

3. Yanmak, birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip

oturbasañ kabına menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)

*Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/15)*

4. Yanmak, çok üzülmek, kederlenmek, tasalanmak.
*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/14)*

5. Yanmak, tutuşmak, alev almak.
*Kızıl ot bolup çimirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo çimirilet Altı ayrı (133/19)*
*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

6. mec. Yanmak, hükümsüz kalmak, değerini yitirmek.
*Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)*

7. Yanmak, ısı etkisiyle vücudun bir yanı yara olmak, kızarmak.
*Anan sarı may salıp ısık süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/8)*
*Isık kubalayt
Bala oozun küygüzüp közünö caş tegerendi Oşondo (138/12)*

8. Yanmak, ateş durumuna geçmek, tutuşmak.
*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)*

9. Yanmak, vücut veya nesnelerin ısısı artmak, ateşi çıkmak.
*Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/10)*

Kuya: Belâ, felaket.

Kuyaga kalabız

Anın ıras deçi Kökötay ırgılcıñdandı (141/9)

Kuydur-: Döktürmek, doldurtmak.

Stakan menen toltura kuydurup tartıp ciberip (83/37)

Kuykul: Sarımsı, sarımtırak.

Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet

Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/19)

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

Küyöö: Damat.

Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip

ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/25)

Küyöö bala: 1. Güveyi kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası, damat.

Salıp koygonsup oşo boydon çaşay berişet Küyöö

balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)

Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp

Tıñın alğan kim eken dep Orozkul közünön (80/17)

2. Güveyi, evlenecek olan erkeğe verilen ad, damat.

Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay

kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/35)

Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö

konok bolup kızıdırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)

Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöo balasın (59/14)
Anan oyun bütpöy ters burulup aşata sögündü
Momun unçukpadı Küyöo balasının bogoozuna al (80/28)
Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöo balañız menen
kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/25)

Küypölöktö-: Telaşlanmak, telaşa kapılmak.
Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö
çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/34)
Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açığıñı tayataşı (60/3)
Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı
çığat Bekey taecenin külküsü şañk etti Anı koştıp (148/9)
Meymandın kamı ettin kamı menen küypölöktöp
cüröt (156/23)
Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/20)

kuyruk: Kuyruk, hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ.

Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/7)
Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/12)
Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıčkandarga okşop maşineler (39/30)
Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayataşı çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön köziñö işenbey (49/31)*

Bala kuyrugun suuga şarp urup Koşkula men Isık Kölgö (49/37)

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)*

*Kökürögüñdü tamanıñdı kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/17)*

Kuyrugun kıpçı-: Kuyruk sıkıştırmak.

*Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börüñün özü kaçıp (57/1)*

*Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/16)*

Kuyruk-boor: Kuyruk-bağır.

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

Kuyruktuu: Kuyruklu, kuyruğu olan.

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteginе kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)*

Küyük-: 1. Nefes nefese kalmak, soluğu tıkanacak gibi olmak.

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/18)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/29)*

2. Nefesi daralmak, nefesi kesilmek, güç soluk alacak duruma gelmek.

Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun

çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)

Kuyun: Hortum, fırtına türü.

Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta

alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/20)

Catkan Müyüzdüü Bugu Enenin başı ele Bala bu cerden

çımın kuyun bolup kaçkısı keldi birok buttarı (153/34)

Küyüp-canıp: 1. Tutku-öfke.

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı

teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/7)

2. Yanmak.

Balanın köñülü aynıdı Kayra çırığa baştağı

Birde küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/16)

Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala

köşülüp uktay berdi Çırığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/20)

Küyüttüü: Kederli.

Oor üşküürünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday

bolup küyüttüü üşküürinöt Anan üçöö badal (110/8)

Küz: Güz, sonbahar.

Eken deşet

Too tokoygo koñur salkın küz keldi Caydın ısıgı (77/24)

Bir çaban ce cılkıçınıkına kadırluu meyman bolup

dögürsügön çağı ketti böksörültkön küz keldi (83/30)

*A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzündö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)*

*Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp
Küzdiñ kamın cegiçe (30/25)*

*Başınan sılap canına tarttı
Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/18)*

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtpöyt Tokoy (33/12)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)*

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kayılıp cerge kulaarın bilbey zıñırıp turat (86/7)*

*Bolsun kup dep cügürüts kızımat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/33)*

*Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

*Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz
keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/17)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekter cayloodon (86/16)*

*Al aңgıça etektegi egindi bışırıp kıldın çöbün
sargayıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/10)*

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/28)*

*Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/16)*

*Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)*

*Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp
Küzdün kamın cegiçe (30/26)*

*Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöндөн ысык күздün
ilebi kelip turat (78/7)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
kүздün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

*Emes Bıtır uşunday күздün bir күнү ce mindan da
keçireek bele toodon чөп taşıганı sovhozdun maşineleri (116/29)*

*Kүzgö çeyin dep alğan karızın tölөөр uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

*Kүz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan күz keldi Erkektek cayloodon (86/15)*

*Aytsa aytpasa tögünbү bala bıyl күздө okuuga barat
emespi (31/3)*

*Toktoy kaldı da күzgүgө karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)*

Kүzgü: Güzkü, sonbaharkı.

*Kүzgü күn Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalğan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/5)*

*Toktoy kaldı da күzgүgө karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)*

L

Lam de-: Bir denileni iki ettirmeden, karşı çıkmadan yapmak, yerine getirmek, gerçekleştirmek.

Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi

Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/35)

Lapıldata bas-: Koşturmak (nal sesi).

Bışkıryp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp

öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)

Lepil degen: Çabuk çabuk.

Ölüüdön baş tartpas ele

Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)

Lokatır: Lokasyon cihazı.

Bızdın poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp

tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/13)

M

Maal: 1. Doğru, yakın, yakınlarında.

*Kalğan tukumun emi andaydı körbösin dep kalkalap
barattı Tañğa maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)*

2. Kere, defa.

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)*
*Anan Momun çal soğuş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/13)*

3. Zaman, vakit.

*Seydakmattın kelinçeği Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıtırığandın ar (22/23)*
*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalğan tura (91/12)*
*Abişka bal çelekterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/25)*
*Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)*
*Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/32)*
*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)*
*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/36)*
*Cürüp kün ubagın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)*
*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip cıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/29)*

Turup kaldı

Bir maalda başın kötörüp muştumu menen köziin (107/4)

Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan

tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)

Ele turat

Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/16)

Koldop mikçip meştin oozundagı carañka cığaçta

oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)

Birotolo motordun dabışına cutulup ketti

Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/18)

Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı

go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/26)

Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat

Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/33)

Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine

kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)

Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine

kürküröp kelip ceekke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)

Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu

tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/29)

Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö

etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/1)

Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık

bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/11)

Maalda-: Denk getirmek.

Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol

saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)

Maalım: Malum, belli.

Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım

Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/11)

Maalkat-: Geciktirmek, yavaşlatmak.

Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp

cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catıp (25/13)

Maal-maalı: Zaman-zaman.

Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki

cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/23)

Maaraken: Tören, kutlama veya düğün.

Atın alğan da Momun otun carıp ot cagıp suu

taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/10)

Maaşır: 1. Neşe.

Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö

maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/30)

2. Razı.

Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö

maaşır belem tulañ kütönü celargıdan beter köykölöt (21/20)

Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen

suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/12)

Maaşırla/maaşıрка-: Razı olmak, memnun olmak.

Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp

Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/17)

Macburla-: Mecbur etmek, zorlamak.

*İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine
cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/2)*

Madaniyattuu: Kültürlü.

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/16)*
*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/16)*

Madeniyet: Medeniyet.

*Madeniyetsiz kisi goy
Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/19)*

Make: Mısır, darı.

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

Makoo: Aptal, budala.

*Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/33)*
*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)*
*Demin abışkanın betine iley ızırındı Orozkul
Eldin baarın özüñdöy makoo körbögün Kolgo iliner (92/8)*
*Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/6)*
*Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/14)*

Makooloru da bar

Bala çöptördü da kıyal münözünö caraşa bölüştürüp (19/31)

Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan

makoo bolgon çaldın az ayıp köp künöösün (146/5)

Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü

Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/30)

Bilip aytpadı

Makoosuñ dep süylönüp catkan al uktaar aldında (134/14)

Maksat: Maksat, gaye, amaç.

Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir

kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/29)

Makta-: Övmek, methetmek.

Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü

Maşine düköndü özü eerçitip kalgensip bala korston (22/13)

Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt

mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)

Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul

oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/9)

Añgiça ot içkertip oturgan tayatası da maktap

kaldı (126/13)

Baarı külüp atıştı baarının köñülü caydarı

abışkanı maktap catıştı (159/2)

Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı

taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügül (159/17)

Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunıştı

boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)

Maktan-: Hava atmak, caka yapmak.

Karaçı karaçı tayatam satıp berdi

Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/16)

Kiyinip közdörünün aldındaki kögalası menen

maktanganday dayını çok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)

Baarin kıldırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu

tayenesine süyünçülödü (32/13)

Maktangansı-: Övmek, methetmek.

Bul erimdin koygon belgisi dep maktangansıp

carkılday külö çiy köbük alıp turat Momun çal (151/33)

Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap

koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/8)

Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdıyt

maktoo söz tappay ataandaşıp (75/2)

Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldıga

kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/3)

Makul: 1. Kabul, bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

Ele oşol turgan cerimen kuday canımı alsa men

makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/6)

Kempirdin booru oorudu okşoyt

Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/14)

2. Tamam, evet, olur.

Dep bıyaktığı işti taştaybızbı Erteñ menen

mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/26)

Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala

Kana emese eköübüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/24)

Makul bol-: Kabul etmek, bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.

İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon

kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/26)

Çeyin eñkeyiştep cürüp oturat Ayerden kordongo cöö

ele cetip barabız Baldar makul boldı Anda emese (126/28)

Makuluk: Mahluk.

Makulugun emne kıl sak öz işibiz silerdin

tiyeşeñer cok Cogolgula (76/7)

Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok

bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)

Mal: 1. Mal, evcil hayvanların genel adı.

Ata babanın eelep kelgen konuşı silerge kut bolsun

örüşüñör kenen bolsun Mal canıñar aman esenbi (53/12)

Santümön maldı aydap kolgo iliner diñiüyönü büt olcolop

colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)

Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbizdi bilsin

el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/29)

Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün

ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)

Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün

cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/13)

Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşügü maldıkınan

kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/13)

Bersem saga emes malga boorum açığandan bergem Bıyıl

da çaldın çöbünö köz artar bolsoñ azırtan ayt men (33/31)

Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız

köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)

*Cok Malın aydap cügün artınıp tañ atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)*

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katıspay koyboyt
Mal soygon da Momun kadirhuu konoktordu tosup (26/8)*

*Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/13)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/17)*

*Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)*

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)*

*Mal toguzdap baylanıp turdu
Alaamat mına uşunda başaldı Enesaylık kırk (66/17)*

*Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/12)*

*Curтта cetim kaldı Alista tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/30)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bagıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/35)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)
Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/3)

2. Mal mülk.

Maldı aldığa cayıp koyup otursam oozdorun kuu çöp
menen aarçışat (29/29)

Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)

Taene baştadı Akçası cok kuru alakanga mal kelebi
Bekey taece bolso eri cokto baaluu buyum alışka batına (23/13)

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştu
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştıgı (22/19)

Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)

Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo
bala közünö çalındı (24/5)

Köñülün açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çelekti karagan da özü Uşintip (27/33)

Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)

Mal-: 1. Yaymak, gütmek, otlatmak.

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

2. Batırmak, batmasını sağlamak, sokmak.

Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/4)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdikka koşo malingan (59/18)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)*

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

*Malınıp turat Köl bütkün taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

3. Saplamak, batırmak, sokmak.

*Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)*

Mal-canga: Hayvan.

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/6)*

Malçı: Çoban.

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/12)*

*Malçılardın cakkan otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/27)*

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/13)*

*Orozkul kereküü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)*

Ele ee

Bizdin oyunubuz bütküçö kaş karayıp malcılar (53/22)

*Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızırabay
bapırap kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)*

malmülkün: Mal mülk.

*Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/17)*

Malta-: 1. Bir şeyi bol olarak almak, ekini bol almak.

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebız Koylor (53/36)*

2. Yararak geçmek, ortasından geçmek.

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çığarbay maltap üyörlöngön (55/34)*

Mamık: Pamuk.

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)*

Mamileleş: İlişki, münasebet.

*Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/15)*

Mamlekettik: Memlekete ait olan, memleketle ilgili.

*Aerde militsiya mamlekettik inspektsiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)*

Mamoçkalap: Anne.

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papoçka mamoçkalap (83/10)*

Mañ-: Yürümek, yayan gezmek.

Şiñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı

Anan mañkañday çurkagan Müyüzdiüü Bugu Ene cetip (73/24)

Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee

Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/4)

Manattay: Kadife gibi.

Taaniganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan

kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/25)

Mañday: 1. Alın, yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan

da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/1)

Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru

mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç a kelet (20/6)

Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ

tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/21)

Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp

cılıtmış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/28)

Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat

omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/20)

Buyukpaşa oşolordun baarı azır mañdayımda

tursa men silerdey tokoydun caman dödüylörünö kor (46/9)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı

cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)

Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır

Kalpagaı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/6)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden

oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/23)

*Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/13)*

2. Karşı, bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin esas tutulan yüzünün ilerisi.

*Aldırıp atasının kümbözüünün mañdayına ornotuşat
Anı körgön aksakaldar (75/35)*

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/16)*

3. Kader, alın yazısı, yazgı.

*Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbözdördün mañdayında gana kalat (77/8)*

mandayı carıl-: Yüzün yarılsın.

*carıla kubanganı esine keldi
Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/13)*

Mañdaylaş: Karşı, bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin esas tutulan yüzünün ilerisi.

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/2)*

Mañıroo: Şaşkın, akılsız, sersem.

*İçiret
Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)
Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/30)*

Mañız: İçerik, bir kelimenin veya kavramın anlamı.

*Uşınetiip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/16)*

Mañkay-: Endamlı kocaman görünmek.

*Bugu ene Narkı karluu boordun şaında üçöö mañkaya
basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/5)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

*Boldu emi mañkaygan cigit dep Orozkul caktırbay
ker kakşık agıttı Körkömçülüün munun Körkün (144/13)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)*

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)*

*Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken
Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/11)*

Maral: Dişi geyik.

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)*

*Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt
Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/14)*

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)*

*Keter bolup sanaluu gana maralı kalganda Bugu Ene
alardı kasiyetine kalkalay kaçat Ala Toonun askasınan (77/13)*

*Maral Maral Korkunuç menen kubanıçka kanı
dürgüp dene boyu dürküröp Momun aptıga kıykırdı (88/9)*

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)*

*Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)*

*Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/28)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/34)*

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kanday ottu cakşı
körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/24)*

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/28)*

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)*

*Bugu maral balbıldagan şamçıraktay közdörünön
akkan caşı kurgabay boo tüşöt (76/33)*

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)*

*Iras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alğanın Maral kelse aşuu aşıp Kazakstan (89/10)*

*Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı
Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/10)*

*Miñ san maral cürçü eken
Balanın taarınıçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/27)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)*

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/3)*

*Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldı Ce maral
dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/15)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Koyup balaga nazarı tüşkөndөy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/18)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/30)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/18)*

*Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/21)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan silasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/5)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgөнü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

*Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/2)*

*Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı
Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/21)*

*Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzüñö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/27)*

*Toktotup kaldı
Ata canağı maraldardın içindegi kadimki Müyüzdüü (136/32)*

*Keçitte catat Maraldardın suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

Maraldarga

Kişiler bolso dale baykabadı alardı Biröö maşineni (142/11)

Bayatan beri çette bücüröp turgan Momun çiday albadı

Koy balam antpe Maral atuuga col cok dedi (143/20)

Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy

kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/13)

Turdu

Koruktun maraldarı go kıyazı dep Orozkul bilgen (143/12)

Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos

bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)

Desem çal meni karmap kaldı Bolboy maral atsak

oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/9)

Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın

ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)

Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön

birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/4)

Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın

kamoosunda kalgan maralday bolor (101/10)

Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken

Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/11)

Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat

Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/12)

Kuday akı öz közümen menen kördüm Kadimki asıl

maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/2)

Bu makoo çal aytkanday meni caktırbay catıştıbı

Maraldar keliptir deyt aligi körgön maral bolso (89/34)

Taraptan keligendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır

da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)

Kün ıyık bolup kaldı ıya

Maraldar keliptir Mınday küñü tülöö (91/34)

Carıla kubanganı esine keldi

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)

Oylop köñül çögörböskö Momun özüñ alaksıtıp

balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)

Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı

ukkandan baştap cürögü alep celep bolup közdörünön (102/17)

Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip

kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)

Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön

şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı

Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/34)

Ele turat

Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/16)

Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp

omuroosunan silasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun

sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)

Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt

kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/34)

Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl

calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/10)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala

alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)

Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı

Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/22)

Al kayradan ceekte turdu Ortodo agımı katuu şar

dayra öyüzdögü şagılда aligi maraldar Mına oşondo (112/26)

Aldı artınan saksaktağan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu

bar eken Anan dagı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/32)

Maraldar ošo künü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/1)

Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/32)

Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/25)

Maraldar da bolbostur degendey akırın cönöy
berişti (142/21)

Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)

Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceekke tokogondo maraldar dene boyu (142/16)

Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/14)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/2)

Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/2)

Dagı kiçine
Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)

Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dagı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/17)

Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)

Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştağı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)

Şıbirtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/29)

Ha ha ha

Men tiygize albaym dedim Maraldar ürküp (163/12)

Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir

Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/31)

Körünbö a körö maraldar menen koşo cogol

Ha ha ha (164/3)

İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo

bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/30)

Tañ kalganinan Orozkuldun oozunan kebi tüştü Maraldardı

al aldagaçan unutup koygon Cana epkindep (91/35)

Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal

arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/11)

Maraldardı körüp oşogo karmalıp kaldıdı Ce maral

dele kelbegendir Kalp aytıp koygondur Anda emne (104/15)

Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke

cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/10)

Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu

Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/26)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı

körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/1)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo

kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/28)

Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru

maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/2)

Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü caşırap

arı beri tolgondum Anan külkümü bastım da tūs (162/13)

Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat

Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)

Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat

Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/25)

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltıray baştağı Tiybey kalsa ketti da tokoydun (162/35)*

Mart: Cömert.

*Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/9)*

Martabaluu: Mertebeli, makamlı.

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/28)
Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/2)*

Mas: Sarhoş.

*Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday
tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/1)
Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul
Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/13)
Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)
Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)
Bala balık bolup suu menen süziüp ketkenin eç kim
tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/2)
Al Bu köñümüş coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/29)
Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañgı tündü çatırata ayırıp cattı (112/19)
Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı
ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalganbı (133/34)
Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/8)*

Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı

Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)

Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay

kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/16)

Öydö kötörüp catıp

Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)

Kalbadı birook ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü

tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/8)

Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın

köñülün ogo beter aynıttı (156/29)

Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal

düynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)

Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı

dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)

Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas

bolmuştay akırın ırdap bastım (163/21)

Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra

multıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/29)

Buyerden Balık bolgonum cakşı

Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas ündör ugulup (164/26)

Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin

canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)

Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi

ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)

Mas bol-/mas kıl-: Sarhoş olmak.

Cumuşunun baarın Momun çal bütüröt Eger mas bolup

kelgende bir cumuşu bütpöy kalganın körsö Kuup (33/7)

İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup

bir caktan kelgende kantalagan uyatsız közünö caba (51/3)

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

*İççü emes Aş bergenderdin corugu kurusun
kempir kezekterine çeyin kıynap oturup mas kılğıca (152/20)*

Maşine: Araba, motor.

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/1)*

*İtin izdep kaldı İtin koştóp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/9)*

*Alıstan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)
Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)
Alıp baratkan eken Karool döbödü oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/34)*

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıdayt degen oşol (117/7)*

*Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıčkandarga okşop maşineler (39/30)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçüğün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/13)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/21)*

*Baarı sıylayt eken
Şofyorlor dağı bir colu koştıoştı Anan maşineler (132/4)*

*Toolordun şańında kerben sozgon maşineler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/16)*

*Ce mobureki but maşineni biröö ele kaldı
Kuday akı anday akça cok ele dep Momun (30/7)*

*Al seni maşinesine tüşürüp almak Ekööñör cönöp
bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldiñarda (166/15)*

*Bala andan kabarı cok kabarlui bolup işi emne
Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/10)*

*Mınday bolorun kim biliptir dedi Kulubek
Cıluu kiyimdin keregi emne dedik da Maşinenin (122/26)*

*Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldiñkı maşinenin (125/24)*

*Cigitterdin aylası tügöndü Emne kılış kerek Biröö
ayttı bir maşinenin çöbün tüşürölü da çöptün içine (125/30)*

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/3)*

*Dirtildap bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/18)*

*Dagı kiçine
Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)*

*Şaşkan boldu
Sen meymansıñ biz bolso özbüz A körö maşinenin (145/26)*

*Tizginin karma Seydakmat eköö trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)*

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/12)*

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/9)*

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol künü (18/32)*

Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/4)

Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/28)

Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)

Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/4)

Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kap kara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/5)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küni ele süyröp (86/21)

Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)

Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)

Maşine keler boorgo cetkiriş kalat
O tüyşüktüü canı kor boldu go (89/21)

Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/6)

Alistan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)

Birotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/18)

Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı
Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/31)

Basılgansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/16)

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu çok Şofyuru caş soldat (114/19)

Süylöşkön

Men baardık maşinelerdi baardık şofyorlordu (114/36)

Basılgansıdı Emi al turup barıp maşineni

körüşkö ıntızarlandı Tört döngölök maşine beken (114/15)

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/2)

Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına

çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)

Emes Bıltır uşunday küzdün bir küni ce mindan da

keçireek bele toodon çöp taşıganı sovhozdu maşineleri (116/30)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol

asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/24)

Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ

bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/28)

Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin

Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/30)

Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı

eken kabinaları kök aynekteri çoñ Şofyorloru da (117/11)

Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka

er azamattar cumşalgan Maşineleri oñunda (117/20)

Maşine ilbirsçe kürküröp tapatañdan atırılıp

cönödü aldıñkılar alistap ketken artınan kubaladı (118/9)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden

maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/14)

Algan maşinebizdi cabılıp catıp turguza albay

Koyduk (124/1)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden

maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)

Koyup başkasına cüktöşöt Akırı eki üç arabalık

gana çöp kalat kalganın büt maşinelerge basışat (124/22)

*Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/20)*

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/22)*

*Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/2)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/34)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/31)*

*Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö
cetpeybiz Maşinelerdi da taştap kete albaybız (126/24)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/25)*

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/30)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırıp arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/22)*

*Cılışat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/24)*

*İldiy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ikinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/31)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırıp arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/21)*

*Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/27)*

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkan soñ andan (127/29)*

*Ildiy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ikinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/32)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/2)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/8)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kışayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/1)*

*Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp
maşineni süzö türtüp çıkarışıp koyup cattu Çamdagıla (128/4)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/7)*

*Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/23)*

*Ot aldırıştı ele çüçürüp bışkııp barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot alğan soñ maşinege can (131/28)*

*Süyröp cattu Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/31)*

*Süyröp cattu Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)*

*Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alğanı kiyinkini (131/29)*

*Boroondı cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/14)*

*Türtüşüp barat Köl şal terdep alğan Al añğıça çöp
baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/24)*

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/21)*

Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/10)

Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/24)

Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap
kaday çıgarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)

Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/24)

Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceekke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)

Maraldarga
Kişiler bolso dale baykabadı alardı Biröö maşineni (142/12)

Anan özü da çeçindi Al uçurda Orozkul menen
Kötötay maşinege kıykırışıp turgan (144/26)

Çılap içmek beleñ Ayda maşineñdi artı menen
ceektin kırına apkel Seydakmat sen çeçin dedi al (144/15)

Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)

E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/8)

Balanın çakırğanına cük maşinesin döñküldötö
aydap Kulubek cetip keldi Kabinadan avtomatın (160/5)

Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıştan
taanımaksiñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (166/12)

Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköönör cönöp
bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/16)

Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıştan
taanımaksiñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (166/11)

Maşine-dükön: Otomobil dükkân.

*Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/5)*

*Kıykırıp ötöt Maşine dükön kelatat Aptalap
Aptalap (17/25)*

*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/20)*

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)*

*Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/33)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/31)*

*Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/5)*

*Keldi Maşine dükön keldi Aptalap Aptalap
dep bala açık turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/9)*

*Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/34)*

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)*

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştı da dükönçünün sözü menen aytkanda (24/1)*

*Tütün körüp bilip cüröt
Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/10)*

Maşinele-: Arabayla, araçla götürmek/gitmek.

*Cılga çeyin dey ber Kar tüşkôn soñ maşinelep çöp
taşmak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/3)*

*Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp algan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)*

Maskarapos: Maskara, rezil olma, alay konusu olma.

*Kişi çok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/36)*

Mastık: Sarhoşluk, sarhoş olma durumu.

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mikçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/11)*

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/16)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/20)*

Mata: Kumaşların genel adı.

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/22)*

Matros: Denizci, deniz kuvvetlerine bağlı er.

*Tip çıgat
Atası Köldö matros dep ukkan Uşu Karool döbödön (47/24)*

*Kelgen emes Birok atası Isık Köldö matros bolup
işteerin anı menen acıraşkandan kiyin apası (47/31)*

*Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/32)*

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canagı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/36)*

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/1)*

*Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/17)*

May: 1. Mazot, benzin.

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)*

2. Yağ.

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekte cayloodon (86/15)*

*Kökürögüñdii tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/17)*

*Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

*Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün
toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/32)*

*Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday
tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/2)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)*

Cansooga öltürbösoñ meni

Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küñüñ büttü senin dep may (160/24)

Maya: Anız, ekin biçildikten sonra tarlalarda kalan köklü sap.
Anın cönü başka da Bir maya çöptü bir cüktöp
alsañar anan dagı tigintip ak boroon buyukturup tursa (124/3)
Aytıp oturdu Arçanın alkımındaki çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)
Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/24)
Cıyanga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)

Mayala-: Koyulmak.

Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/16)

Mayana: Maaş, aylık.

Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/36)

Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/20)

Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp
kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/25)

Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/19)

Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayanani eñ köp alğan
adamdar eñ mıktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/3)

Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayanani
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/5)

Maybaş: İri baş.

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/23)*

Mayda: Küçük, boyutu ufak olan.

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/36)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/29)*

*Sögünip cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/16)*

*Menen süzüp al ötköndö suu түbünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

*Kürsüldötöt
Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınkıtarı tuş tuşka (155/28)*

Mayes: Yumuşak.

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)*

Maylan-: Yağlamak, yağ sürmek.

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/7)*

*Beti ter maylanışıp cıltıldayt
Bastırmanın түbünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/25)*

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/12)*

*Maylanışkan uurtun calaganı tilin tıltıytıp çıgargan
boydon bık etpey oturup kalıştı (160/17)*

*Kökürögüñdii tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/17)*

Mayram: Bayram, millî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
küñdö mayram küñdö toy A kezde çabandar (36/18)*

*Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün
toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/31)*

*Coo mintip ceñişin mayramdap catkan eken
Cuuk kirip bara albay eki bala kooptonup döbödö (68/21)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/21)*

Maysan: Yeşillik, yeşil ot.

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kaday sonun bolor (53/20)
Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)*

Mazakta-: Alay, bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb yönlerini eğlence konusu yapma.

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi düköñçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/34)*

Mazar: Mezar.

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/6)*

Mee: Beyin, akıl, anlayış.

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödii
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/6)*

*Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyracı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/36)*

Mee kayna-: Çok sıcak olmak.

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

Meele-: Nişan almak, bir hedefi vurmak için ateşli silahlara gerekli doğrultuyu vermek, gezlemek.

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multığın meeleyt da tars (19/18)
Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala
çabalaktap başın tolgoy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/9)*

Meenetiñdi al-: Emeginin karşılığını vermek.

*Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup
Meenetiñdi alayın calgızım Kursagıñ açtıbı (156/32)*

Meerim: Şefkat.

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/24)
Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak
maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/1)*

Meken: Vatan, yurt.

*Enesay sendey caykın özön barbı
Enesay sendey carkın meken barbı (63/20)
Enesay sendey caykın özön bolbos
Enesay sendey carkın meken bolbos (63/24)
Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştışup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/36)*

*Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/34)*

*Neçen küñ neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/9)*

*Neçen küñ neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/10)*

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/34)*

*Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep
turup kalat (73/9)*

*Enesay sendey caykın özön barbı
Enesay sendey carkın meken barbı (65/4)*

*Enesay sendey caykın özön bolbos
Enesay sendey carkın meken bolbos (65/8)*

*Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/24)*

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/18)*

Mekteb: Genel olarak ilkokul, ortaokul ve lise.

*Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde
Kaysı Bermedegi mektepke (34/9)*

*Bala köl betin köpkö karap cattı Ak keme ali
cok dedi kitep kabına Kel emi eköübüzdiñ mektebibizdi (40/2)*

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/19)*

*Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi
balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/26)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/18)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/22)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

*Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/2)*

*Anday minday sözüñdüy ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/14)*

*Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/35)*

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/10)*

*Batpayt Momun çal balanı eñip uçaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/18)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetiştı Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/21)*

*Mektebinde okıganmın
Cok kimdin balası bolosuñ deym (115/11)*

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/30)*

Bügün mektebine bara albay da kaldı Tumoolop kalıptır (146/37)

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)*

*Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde
Kaysı Bermedegi mektepke (34/10)*

*Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/35)*

*Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/11)*

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/16)*

*Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/14)*

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taambasa da bu (40/21)*

*Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön
dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)*

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/18)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkın soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısınday ele een turgan (40/31)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/35)*

*Col karap köziünö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/24)*

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan köziün cırta (93/23)*

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköübüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/36)*

*Bütökön soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/16)*

*Kaysı mektepke barasıñ mektebiñ kayerde
Kaysı Bermedegi mektepke (34/9)*

*Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küni körsötöm Eköübüz
Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/18)*

*Kuu emes oşol üçün baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)*

*Akırlı cızdığının astına koyup aldı Buga okşogon
kitem kap mektepke bargan baldardın köbüündö bolorun (62/24)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/35)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/33)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/21)*

*Dep bıyaktığı işti taştaybızdı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/26)*

*Cetkirdiñ Emi mektepten apkelmek elem dep Mındagı
kişi saga emne kaakıdı (91/27)*

*Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak
emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/11)*

*Kayda Kayda Mektepke Neberem tüştön beri
kütüp kaldı (97/19)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/5)*

*Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/35)*

Erteñ mektepke barbay kalambı Katuu oorup (132/37)

*Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/27)*

*Bilbeyt Orozkul anı işke colotor beken Ce keçee
küñkü mektepten kelgenden kiyin colotpoy kubalagansıp (139/24)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kanday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birook mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/7)*

*Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/4)*

*Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da
başka kñ dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/20)*

Mektep-internatka: Yatılı okul.

*Bütkön soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/15)*

Melci-: Yükselmek, yükseğe çıkmak.

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/31)*

Meldeş-: Yarışmak, üstünlük kazanmak amacıyla bir yarışmaya katılmak.

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/32)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

Meltire-: Sakin ve uçsuz bucaksız görünmek, durmak veya olmak.

*Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)*

Memire-: Tam bir sükûnet içinde bulunmak.

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/10)*

*Kün da memirep cıluu açık turdu Emi mintip
kapiletten bir deldeñ kulak çoñ baş bala col toso (117/23)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/24)*

Menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem: Yerin dibine sokmak.

Attiñ çoñuraak biylik koldo cok da bolboso ne bir

menmensigenderdi tüpküçtöy tüyülpös belem Ne bir (146/14)

Mensin-/menmensin-: Üstünlük taslamak, böbürlenmek, kurulmak.

Turuşsa suraganın satıp berbes belem Men

mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/12)

Merçemdüü: Belli bir yer, mahal, mekân.

Boldu cetişet Orozkul söziün böldü Kettik

Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)

Mergen: Avcı, keskin nişancı.

Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul

adamdardan cakşılık cok baldarım bekem oturgula (72/21)

Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap

tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/30)

Kaçtı Kee künü caa tartkan mergençiler kubaladı

artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)

İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo

bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)

Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten

olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)

Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi

Me miltıktı karma dedim sen at abışka Bolboy (163/3)

Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap

tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/29)

Meş: 1. Soba, ısınmak, yemek pişirmek için demirden yapılan araç.

*İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkündöçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)*

*Bul emnesi kuday dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/36)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)*

2. Ocak, ısı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatan, eriten araç veya alet.

*Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)*

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)*

Metr: Metre.

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)*

Meyis: Kuru, üzüm.

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/26)*

Meyli: Tamam, kabul, olur.

*Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan
çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/36)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)*

*İskırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoyım siler da korkpogula Çoguraşpay (55/31)*

*Tigi al ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli özü kıynalganda (87/22)*

*Meyli ltrbyl dedi bala Kulubek baykesine
Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/5)*

Meyli kışı kataal bolso da cazgı cuttan saktasın cakşılıgın buyursun: İsterse kış
sert olsun da yazın kuraklıgından korusun.

*Saktasın cakşılıgın buyursun
Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/9)*

Meyman: Konuk, misafir.

*Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul
Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/14)*

*Bir aban ce cılkıçınıkına kadırluu meyman bolup
dögürsügön ağı ketti böksörültkön kz keldi (83/29)*

*Meyman bolup kımız içseñ bagalañ kozunun etin ceseñ
andan aşkan ırrahat barbı bu düynödö El duuldap (85/31)*

*Berdi Kara toktunu çalalı y toltura meyman
Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/15)*

*Knln kötördü Arı beri çurkasa kar kıçırıp
dañkan uat y toltura meymandar uykuları kanıp (130/16)*

zbz da kelgen meymandar da baarı bizdikinde (156/37)

*z alat da ndorgo tokoy körsötkön da özü bir ırpıgın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/32)*

*Meymandın kamı ettin kamı menen küypölöktöp
crt (156/23)*

*Opurulup Bıyakta meymanıñ otun carıp atsa zn
ırdap basıp cürösüñ da (152/7)*

Şaşkan boldu

Sen meymansıñ biz bolso zbz A kr maşinenin (145/26)

Mıkaaçı: Gaddar, zalim.

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/27)*

Mıkçı: Sertçe sıkmak, ezmek, sıkıştırmak.

*Atkardı Canı keyip cüröğü mıkçılıp baratsa da
başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/19)
Azır belden çıkkın çöptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceeke (37/35)*

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)*

*Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cığaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)*

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)*

Mikrofon: Mikrofon.

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/32)*

Mıktı: Çok iyi, en iyi, üstün.

*Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayananı eñ köp algan
adamdar eñ mıktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/4)*

Militsiya: Polis, şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk.

*Aerde militsiya mamlekettik inspeksiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/35)*

*Turgan postu dele cok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/13)*

Mıltık: Tüfek.

Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga

bala ar kaçan öñüp kelip mıltığın meeleyt da tars (19/18)

Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt

Butu menen basıp murdu menen tingandın baarı mıltık (76/14)

Kap mıltık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat

Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/17)

Mıltık atılğanda oygondı da kayra uykuga

ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/17)

Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra

mıltıkta ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/30)

Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy

işenimdüü kolgo bereyin dedim mıltıktı Abışkanı (163/2)

Bolso bilem kezinde ayuu atıp cürgön mergençi

Me mıltıktı karma dedim sen at abışka Bolboyt (163/4)

Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam

unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/16)

Dedim men Mıltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam

çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/17)

Ketkeni turuşat Çal mıltıktı aldı Öñüp

ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/33)

Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına

umay enenin osuyatına argasızdan mıltık (165/8)

Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam

Mıltıkçan men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/32)

Miñ: Bin sayısı.

Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün

süröt körüingönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)

*Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

*Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire
albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/18)*

Min-: 1. Binmek, bir şeye üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/6)*

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/24)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)*

*Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)*

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/10)*

*Tiliñe özüñ ee bolo albadıñ uşuga çeyin Men azır
senin kuragıñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/10)*

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldı özü kayradan (62/16)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/1)*

*Uşu cetimdin azabı Anan kalsa Alabaştı
mine çapkanın kantesin Munun erdigin kör (105/4)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/2)*

Aldı

Kantip alparam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)

Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturuştı Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/16)

Aygır minip tüşöbüz
A düynödö ne kızıık (149/29)

Budur budur toolordon
Buura minip tüşöbüz (149/34)

Buulugup arak içebiz
Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)

Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/5)

Adır adır toolordon
Aygır minip tüşöbüz (152/2)

Budur budur toolordon
Buura minip tüşöbüz (163/24)

Adır adır toolordon
Aygır minip tüşöbüz (166/4)

Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)

Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)

Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)

Minçü emes ele başka at minse da koroodon çaap
çıkçu emes ele Katındar esi çıkıp eleyip turup (98/19)

Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)

Bışkırıp koyot Minday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/25)

*Emne keçikti emne için Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/14)*

*Emne keçikti emne için Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/13)*

*Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)*

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/10)*

*Üyür tobu menen börülör kuudu artınan Bugu Ene baldarın
conuna mingizip alıp cırtkıçtardan alıp (72/18)*

2. Binmek, bir yere gitmek için taşıtta yer almak.

*Kurgur Karasañ Orozkuldun atın mine çapkanın Uşu
baleenin baarı senin ayıñan dep caman közü menen (138/3)*

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)*

*Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt
Bu bolso korolu çımçıktan beter kölükö cerden cem (33/23)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/24)*

Miñ-miñ: Bin bin.

Tıñtıktı miñ miñ cıl ömür sürgülö Uçuñar uzarıp (72/37)

Miñdegen: Binlerce

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

Ministrlik: Bakanlık.

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrligine çeyinki (85/6)*

Miñ-san: Binlerce.

*Miñ san maral cürçü eken
Balanın taarınıçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/27)*

Mint-: Böyle yapmak.

*Bolgondo mintip Orozkul dagı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/31)
Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/12)
Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/5)
Bolot belem Men saga okşop sogonçoğu kanabagan kuu
catın belem ıya Kuday mintip şorlotpogondo karıganda (46/12)
Canagı keñkeles atañı bagıp oturmakmınbı
Kaysı küñöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kuday (46/14)
Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küñü tayatası Ötkön kışta men çöp (33/29)
Cedim ele biröödön caşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çegüü (82/18)
Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı
mintip catsa bütkön eken da (105/22)*

Mıskılda-: Alay etmek, dalga geçmek.

*Ekensiñ dedi oyunda mıskılday külüp Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/11)*

Mitaam: Kurnaz, açıkgöz.

*Kalğan Dağı başka taanış taştar köp biri
caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/30)*

Miz: Sivri uç, kenar.

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

Mögdö-: 1. Yürümekten ayaklarına kara su inmek.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soguşta ölüm taptı (60/9)*

2. Gücünü kaybetmek, zayıf düşmek, güçsüzleşmek.

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/29)*

Möltür: Duru, berrak.

*Öltürmök köz açıp cumgança CEEK berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

*Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/32)*

Mömö-cemiş/mömö-çömö: Meyve- yemiş.

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)
Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dağı
cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/14)*

Monçokto-: Ter, gözyaşı boncuk boncuk dökülmek, akmak.

Caş köküörögünö monçoktop taamp barattı Aldınan

Taňke Taşı Börü Taşı Eer Taşı Töö Taşı (106/33)

Möndür: Dolu, bir yağış türü.

Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş

möndür tüşsö kuday betin körsötpö baş katar (21/22)

Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp

turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)

Möňgü: Buzul.

Teñir Toonu kalkalap ak möňgü sakal Ala Too kerme

tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/19)

Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına

uşerden baştalıp öödödö möňgü tirep catat Cogorku (41/2)

Bala eki cagın eleje karap aylası tügönüp oturdu

Tegeregi бүт too taş tokoy Te möňgüdön beri чууруган (46/22)

Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay

calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möňgü үрөн erip (77/30)

Kılda uçunda turdu Ay nuruna möňgü muzdar tünt cıtırıp

aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)

Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap

carığı muzdak munarıktap möňgülüü çokunun (134/2)

Möňgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ

da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)

Bolup kök cıtır möňgünün salkınına çıyrığıp

turgansıyt Oşol tabı çok kızgılt nur bu bettegi (109/7)

Mooku kan-: Tatmin olmak, istediği bir şeye ulaşarak hoşnut olmak, rahatlamak, doyurulmak.

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañğı
tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/21)*

Mor: Baca, dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabiş etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalgan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)*

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alistap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/8)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*

*Bala uşul mektebin kadala karap cattı Kara küröñ
kaldırkan çerepitsa cabılğan calgız moru kıyşayıp (40/20)*

Moskool: İri yapılı, kemikli, kemikleri iyi gelişmiş.

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/9)*

Motor: 1. Motor, herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren düzenek.

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)*

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/3)*

*Ot aldırıştı ele çüçkürüp bıskırıp barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot algan soñ maşinege can (131/28)*

*Caap güüldögön mordı tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpıy oturup kalıştı (118/33)*

Alistan cıkkan motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/13)
Birotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/17)
Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/27)
Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/33)

2. Traktör.

Ordunan kozgoy alçuday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/26)

Moyn: Boyun, gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.
Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)
Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)
Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)
Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/31)
Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartıшат Oşentip köñül alaksıtat (21/5)
Baş çiy moyun degendey bar ele
Birdeme alasıñbı dedi dükönçü Ayt alarıñdı (24/9)
Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/5)
Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)

Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı

Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/6)

Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta

catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/12)

Aldı

Kantip alpam karaçı attın moynuna mingizembi (130/32)

Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan

ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)

Niçke moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)

Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun

keykeyte sozup çamgaraktay müyüziñ conuna kantara (108/25)

Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın

da sezbegendey boldı Karmüşökçö moyunun cıyırıp (145/34)

Kulagı niçke moyunundagı başı gana azırkı boydon

kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele öziñün közü (49/9)

Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün

coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)

Tepsep cürgön çağımda senin bar tüüşüğüñ moynumda

Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)

Moyso-: Yok etmek, öldürmek.

Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçıy

albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)

Moyun soz-: Boyun uzatmak.

Tars carılıp bıkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi

too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)

Moyun tol-: Söz dinlemek.

*İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozun an çok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/33)*

*Murunga dagı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/36)*

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/24)*

*Ele turat
Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/16)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/17)*

*Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasin (146/35)*

Müçölö-: Hayvan kesilince kemiklerini eklem yerlerinden ayırmak.

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/12)*

Müdürl-: Sürçmek, yürürken yanlış adım atıp dengesini yitirmek, ayağı takılmak.

*Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/20)*

*Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyracı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/35)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)*

Mugalim: Öğretmen.

*Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/1)*

*Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/3)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/27)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/34)*

Kirdi

Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/24)

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamalıu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/32)*

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/34)*

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/35)*

*Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın
süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/2)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özümün (100/6)*

Dep ubadasın berdi

Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/10)

Kürküröp

Kırgızdardın arasında eski mugalim bar eken (123/22)

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/31)*

Mukaktan:- 1. Tökezlemek, kekelemek, şaşırmak.

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/30)*

2. Kekelemek, ne söyleyeceğini şaşırıp kelimeleri birbirine karıştırmak.

*Orozkul kalçıldap mukaktanıp Kulubektin bütün
kuçaktay cıgıldı (160/21)*

Mukam: Hoş, zevk veren.

*Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

Muktac: Muhtaç, bir şeye gereksinim duyan.

*Baarı bilimdüü Balanın comoguna azır
kim muktac (85/18)*

Mülcü-: 1. Yiyip bitirmek, sürekli olarak tedirgin etmek, üzme, hırpalamak.

*Etin mülcüp söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıttagılap dır koyo ürküp (18/17)*

2. Kemik kemirmek.

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap çatışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/9)*

Muñ: Bun, sıkıntı.

*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/30)*

*Eköo oşentip unçuğuşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/19)*

*Bala unçukpadı Momun küñöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/16)*

*Anda Bekey taecesi közün caşka kökürögün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/3)*

Munarık: Kara, karaltılı.

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alıska munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

Munarıkta-: 1. Kararmak, ışık sönmek, kısılmak veya gücü azalmak.

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carıgı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/2)*

2. Pus çökmek, havada hafif bulanıklık oluşmak.

*Köröt Alıstagı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/19)*

Munarlan-/munardan-: Pus, hafif sisin oluşturduğu bulanıklık.

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/33)*

Muñayım: Üzüntülü, üzüntüsü olan, üzgün.

*Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/18)*

Mundarım kaltıray başta-: Korkutmaya başlamak.

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltıray baştadı Tiyybey kalsa ketti da tokoydun (162/36)*

Muñdaş: Aynı kaygı, üzüntüyü paylaşan, çeken kimse.

*Muñdaştı Ahıbalıbiz caman go Ayıptın baarı
kitep kap eköobüzdö Başka bir cerde mektep bolso (105/35)*

Muñkan-: Kaygılanmak, üzüntü duymak.

*Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok
baarınan da balanın basılbaş muñkanıp ıylaganı (94/26)*

*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/2)*

Müñkürö-: Üzüntü duymak, kaygılanmak.

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/34)*

*Emi el müñküröp turgan çaktı maaldap kapiletten kol
saldı Carak alıp karşı çıguuga atka minip aykırıp (66/23)*

Münöz: Huy, mizaç, tabiat.

*Al Bu köñümüñ coruk mas kelgen sayın kaytalançu
Buka münöz Orozkul kaygı menen açuusu aralaş (37/30)*

*Boyu çıkpay catıp bir münöz kıyalı bar Minday
baldar kişinin içi koynuna kirip capakeç bolboybu (101/7)*

*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/12)*

Murda: Daha önce.

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

*Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/34)*

Murda köröt

Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/23)

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip
aldı Murdagı küñü tayatası Ötkön kışta men çöp (33/30)*

*Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıbı Murdagı ele cılı (84/18)*

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/29)*

Murdu: Uç.

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

Murdu salańda-: Yaklaşmak, yakınlaşmak.

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salańdap
kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/9)*

Mürgü-: Sürçmek, ayağı takılmak.

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/2)*

Murun: 1. Burun.

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közün captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/23)*

*Murunga dagı çertmekçi boldu ele
Barçı arı dep moyun tolgodu (34/35)*

*Bolso deyt kuyruğu da kanatı da kabırçığı da balıktıkınday
bolup çöpkö aldırğan murunu kaldañ (49/8)*

2. Önceleri, önceki zamanda.

Kabarın elden murun car saluuga şaştı Şıralcın (18/37)

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/14)*

*Anı Karışkır cutup alıptır Cok elden murun
töö cep koyot Çıpalak baldırkandın calbıragına (56/13)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mina eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/8)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/26)*

Muşta-: Yumruklamak, yumrukla vurmak.

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/28)*

Muştu: Yumruk.

*Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/31)*

*Turup kaldı
Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/4)*

*Kuu kançık oşol bagın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettiüü muştumun tüyüp (37/26)*

*Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)*

*Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul
Momun kılçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/7)*

*Catınıñ dale Seydakmattıkında kaçıp oturat Iylay
berip eki közü eki muştum Kök mee atama cetsin (137/30)*

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tutkan kekiliktey bırırap (59/15)*

Muştum: Yumruk, parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim.

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)*

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kırırodon korkup (157/36)*

Muun: Güç, kuvvet, takat, derman.

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö

tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)

Kayrılbadı Muunu boşogon baldar cer kuçaktap cıgıldı

Kılçayyuudan korkuştu kıbıroodon çooçuştı (68/5)

Muun-: Boğulmak, nefes, soluk alamamak.

Ötüğün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal

Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/30)

Menin da köñülüüm emi açılbadı Keçee küni ölüüidön

kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/34)

Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına

muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)

2. Nefesi daralmak, güç soluk alacak duruma gelmek.

Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu

Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/22)

Muuzdoo: Hayvanın gırtlak kısmında bulunan kıkırdak.

Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü

Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/28)

Muyu-: İnanmak, güvenmek.

Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga

cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)

Müyüz: Boynuz.

Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı

müyüzü arkayıp conup cısıp koygondoy cımsal suluu (70/22)

Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpозdor
bugunun müyüzün salıp körkөmdөşөt Basıp kelgen (74/8)

Kesirlüü urmat körsөtmөy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/30)

Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/33)

Müyüzün belgi kılıp koymoy bolot
Ee balam Baylık adamdı (75/25)

Bugu taap atıp öltürөt da müyüzün түbü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktө kayıgan бүркүттүн kanatınday (75/31)

Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyүздөрү arkaygan (76/32)

Kişi sanınan çıgarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cürөt (76/20)

Kee bir karөzгөy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap
kardar buguluktaga satuunu kesip kılıp alat (76/21)

Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgө söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/17)

Kayran bugulardın müyüzü kagcırıp uragan
kümbөздөrdün mañdayında gana kalat (77/7)

Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçөt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/2)

Ağış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılap
turdu Zor müyүздün түбүндөгү kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/16)

Elek Birөө bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañgırayt Al kayra suuga cütкүнө berip (107/9)

Kadala karap turdu Tөbөsүндө tigi bugunukuna karaganda
niçkereek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/20)

Toktoy kaldı da küzgügө karanganday ceektegi meltiregen
suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/12)

Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)

Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)

Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala
Müyüzdüü Bugu Ene suu ceekey çurkadı Müyüzünön (111/10)

Kalabı dep bala korkot Añgıça kaydan caydan
Müyüzdüü Bugu Ene cetip keldi Kudureti küçtüü müyüzü (127/26)

Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu
menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/13)

Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/21)

Bukasın aytpaysıñbı Müyüzünün çoñdugun bay
tüp çınar Kantip kötörüp cürör boldu eken Degi (143/7)

Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/29)

Öydö kötörüp catıp
Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)

Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)

Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün
omura çaba baştadı (154/21)

Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/10)

Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdü da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/34)

Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırıp baştan
bölündü (156/5)

Sıykırdı müyüzü uşul ele
Balanın köñülü aynadı Kolunan boor tüştü Artına (156/9)

*İlip kelçü müyüzün omura çaap alğan ayıbıña sen ölüm
cazasına tartılasıñ (160/31)*

*Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/33)*

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/5)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/1)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)*

*Kır condop barattı Aldıda çamgarak müyüz küröñ
bugu alçılana basıp andan kiyin kunaacını artında (144/3)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/17)*

*Aldı artınan saksaktagan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/23)*

*Artık urmat barbı Mınday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sindırasıñar Kele maga dedi (155/12)*

*Tumşugun cer tişetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulğan (156/4)*

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/6)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşy ketti Müyüzdüü ene (107/35)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşy ketti Müyüzdüü ene (107/36)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/18)*

*Kaygılıusu da korkunuçtuusu da bar Baarınan cakşı
körgönüm canağı Müyüzdüü Bugu Ene cönündögü (57/18)*

*Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkasında (73/25)*

*Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/30)*

*Bala maralga calındı Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/27)*

*Müyüzünö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/35)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/8)*

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/14)*

*Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırduu
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/21)*

*Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı
boldu (138/35)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñgıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/3)*

Muz: 1. Buz.

*Tayatam maga comok ayıp beret Sirt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/21)*

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/9)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/8)*

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırañ çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/5)*
*Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceekte karkılday külüp Seydakmattı (145/29)*

2. Buz, donmuş su.

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltrap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

Muzda-: 1. Soğumak, soğuk duruma gelmek.

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen caşaganına
köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/20)*
*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kırıştı (104/2)*
*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sızırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

2. Üşümek.

*Kempirdin booru oorudu okşoyt
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/14)*

Muzdak: Soğuk, ısısı düşük olan.

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/26)*
*Muzdagın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/21)*
*Momun çal kiñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbegendey boldu Karmüşökçö moyunun cıyrıp (145/33)*
*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/2)*

Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/27)

Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)

Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün aıntara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/8)

Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)

Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyragı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/36)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/23)

Muzdak alakanın beşenesine basıp turgan eken
Bala içirkenip cıyrıla kaldı (135/25)

Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)

Momun çal bolso çuçuguna ötkön muzdak töböşün kakşatıp
tırmışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/29)

Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyrugı denesi kanattarı (164/11)

Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübüniün güüldögü gana tolup (43/5)

Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımıktırıp ısık eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)

Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/10)

Muzoo: Buzağı.

Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/12)

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/13)*

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımдын
orduna bala izdep cüröm (70/33)*

Naalat: Lanet, beddua.

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp, kудaydın özünö tiyip cattı
Meni kimsiñ deyt ee kудay, Uşu maga (46/1)*

*Bırpırata sabap, kancalagan ittey kılğısı keldi
Öltürö, cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)*

Naalı-: Kahırlanmak, içlenmek, çok üzölmek.

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı, küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/19)*

*Naalıy baştadı
Emi bala bıyakta kaldı kempirdin (45/37)*

Naarazı: Memnun olmayan, hoşnut olmayan, rızasız.

*Kудay aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok,
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/16)*

*Ele nersege ıraazı bolo beret,
Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes, naarazı (90/10)*

Naarazı bol-: Memnun ya da hoşnut olmamak.

*Bugu Ene adamdardın aramdıgına naarazı bolot
İt agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/11)*

Naarazılan-: Memnuniyetsizliğe düşmek, hoşnutsuz olmak.

*Bizge ali bir da şpion kelip körö elek, dedi
Bala naarazılanıp, soldat külüp kalgan (114/28)*

Naçendik: Başkan.

Forma şapkesin kiyçü emes, balaga kiygizip koygon
Men emne naçendik belem, özümdün kırgız (34/26)

Namıstan-: Utanmak.

Namıstanbayt Momun, elpektin beşenesine
cazılğanı uşul dep basıp kete berişet (26/29)

Nan: Ekmek.

Bala bir sindırım nan menen kiçine ayran içti,
da terezenin tübündö unçukpay turdu (60/25)
Menen bir sindırım nandı bir piala ayran menen,
şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/33)
Cok ecey nan berdi
Emne unçukpaysıñ (100/13)
Kimdin balasıñar, kaydan kelatasıñar
Kursagıbiz açtı dedi kız menen bala nan bergileçi (68/28)
Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın,
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)

Naraak: Uzak.

Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim, kördüñbü (163/31)

Narı/arı: 1. Geri, art, arka, öte.

Opurup capırıp kete beret emespi
Tigi beldin narı tübündö ayıl bar, kino bolup turat tayatası balanı (19/25)
Şaarı tigi köldön arı too bar deyt
Toodon narı öröön deyt, oşo cakta imiş (47/35)

Malçılar dagı köçüp kelet

*A kezde biz een toodo calgızsırabay bapırap kalabız suunun öyüzünön narı
(57/30)*

Dep Momun suudan narı çöpkö ketken

Atka artınıp kelatkanda arkını çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)

Aralap narı ketti

*Kızıl butaktar çaykalıp kızıl calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı
maraldar (110/9)*

Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan

Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/3)

Seydakmat canına kelip dedi:

Narı bol, özüm sıdırsam koysom özüm bilem” (155/14)

2. Hem, hem de.

Uyasınday ele körünöt Kordondon narı bayagı Töö

Börü Eer Tañke taştarı catat Tañke Taşın (41/7)

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt

Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbız (53/25)

*Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/28)*

Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın

oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/24)

3. Sonra.

Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi

Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)

Narı cak: Öteki taraf.

Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana

körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/27)

Nariste: Bebek, bebe, küçük çocuk.

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/34)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/20)*

Narkı: Arka taraftaki.

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/27)*

*Küzgü küñ Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/5)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mañkaya
basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/5)*

Narksız: Değersiz, kıymetsiz, sıradan, vasat.

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)*

Nasıbay: Ağız otu, ağız tütünü.

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüsködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/14)*

Nasip: Nasip, kısmet, talih.

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/4)*

*Orozkul Nasip eken sen kelgende kuday özünün
capan tülügünön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/17)*

Nayza: Mızrak.

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

Bütkön Tüpöktüü nayzalar söök çıgar oozdo eki bet katar (65/33)

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/24)*

Nazarı tüş-: Sevmek, hoşlanmak, gönül vermek, gönlü düşmek etkilenmek.

*Koyup balaga nazarı tüşköndöy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/17)
Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dağı suraştırı (115/25)*

Nazili: Hassas değeri.

*Momundun ırısı uşunda Köp kişiler nazili narkı
Bar cogun çenebey martabaluu körünöm degen dalalat (28/27)*

Nebak: Çoktan, çok zamanlardan beri, öteden beri.

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kñkıs etip ün katpadı (109/15)*

Nebere: 1. Akraba, yakınlar; soy, soy sop.

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/1)
Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp
Momun abanın neberesi emessiñbi (117/36)*

2. Torun, bir kimseye göre çocuğun çocuğu.

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/35)*

Kayda Kayda Mektepke Neberem tüştön beri

kütüp kaldı (97/19)

Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi

Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasin (146/35)

Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele

ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)

Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele

ceen neberesi turbaysıñbı (24/30)

Tütün körüp bilip cüröt

Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/10)

Momun çal neberesi menen partada katar oturarın

elestetip alıp booru katkıça küldü (34/19)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen

tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/6)

Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp sooruñcu

konok bolup kelgen Momun söölöt kütön özü (26/21)

Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral

kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/3)

Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı

Barıp oynoy koy (105/31)

Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip

içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/22)

Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu

Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/1)

Neçen: Birçok, pek çok, epey, bir hayli.

Cerge bergenı catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp

soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/28)

Ayığışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp

ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/35)

Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak

Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)

Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt

Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/16)

Tiltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö

kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)

Saga özüm ayıp bereyin Catka bilem tayataman neçen

kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/5)

Cerge bergeni catkan Kol baştap neçen kazatta cürüp

soo kalgan neçen ayığışkan çabıştan ceñiş menen (64/27)

Neçen küñ neçen tün öttü eski meken Enesay can

keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/9)

Oşentip cer düñgürötkön aş neçen küñ neçen tün

bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)

Bolup barattı Seydakmatın üyünö cetkiçe coldu

katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)

Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar

neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/18)

Nege: "Neden, niçin" anlamını bildiren soru ifadesi.

Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat

Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/7)

Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu

tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/29)

Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt

El curt köçüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/11)

Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön

suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)

Çuurutup bala bergen kудay aga kalganda nege kolu cumuluu

Orozkul caşıp ketti Keyiş menen açuu muuntup (37/21)

Nerse: Şey; madde, eşya, söz, olay, iş, durum vbnin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.

Algan

Momun aga taarınbayt Al taarınsa bir gana nersege (28/36)

Ele nersege ıraazı bolo beret

Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes naarazı (90/9)

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/18)*

Nes bol-: Nutku tutulmak.

*Ay emne nes bolup kaldıñ Andan arı albuut tuugu
karmap açuusuna alı cetpey kaldı Emne ele (137/19)*

Nişke: İnce.

*Kulagı nişke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/9)*

*Nişke moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)
Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugünukuna karaganda
nişkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/20)*

Nıgır-: Sertçe basmak, ezmek, sıkıştırmak.

*Tumşugun cer tişetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/3)*

Nıkta-: Sıkıca bastırmak, tepmek, tepelemek.

*Catıp nıktalğan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tınç al cer sürdüü (78/19)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)*

Nımda-: Nemlendirmek.

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)*

Nımdaş-: Sulanmak, göz yaşarmak.

*Nımdaşıp tereñinen cıltıdayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçügün salıp (107/27)*

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/6)*

Nımşı-: Biraz terlemek, terlemeye başlamak.

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)
Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/7)
Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)
Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/30)
Al ańğıça etektegi egindi bısırıp kırdın çöbün
sargaytıp küz kirip kelet Birde kerimse bolup nımşıtıp (86/10)*

Niyet: Niyet, bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/10)*

Nokot: Nokta, benek.

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/25)*

Nuk: Irmağın yatağı.

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döngölöktör bir ordunda çimirildi (125/19)*

Nukura: Gerçek, hakikat, katıksız, saf, temiz.

*Çınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)*

Nur: Aydınlık, parıltı, parlaklık, ı ışık, ziya.

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/36)*

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/5)*

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/6)*

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çirmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/14)*

*Nuruna çayingansıp balkıp catat
Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/27)*

*Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cılıtrap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Bolup kök cılıtır möñgünün salkınına çıyrıgıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/8)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştağanın (151/9)*

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün aç a kelet (20/5)*

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cılıldap (39/34)*

Nursuz: Işıksız.

Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü

alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/27)

Obol\obolu: İlk başta, her şeyden önce, ilk önce.

*Köröt Alıstağı bir çokuga tuştasa obol munarıktap
anan bara bara daanalanat Daana elesti buzup alıştan (38/19)*

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/15)*

*Kozgoldu Obol karkıralarday kaalgıp cay
baştap bara bara küülönüp katuu ketti Ak kar baskan (132/5)*

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/28)*

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/7)*

*Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/32)*

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)*

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/3)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday körüñdüy (126/32)*

*Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/18)*

*Koldoştu Ey butka çalınbay bas arı dep kimisi
kaçan kubalaarın kütüp bala obol cüröksündü Birok (131/36)*
*Baarin kıldırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu
tayenesine süyünçülödü (32/13)*

Obol-murun: Her şeyden önce.

*Biröö izdep çakırganday boldu Boroondun kıyanatı
go dedi bala obol murun Bolboso uşu maalda kordongo (119/26)*

oçok: Ocak, ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. Amaçlarla kullanılan yer.

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dağı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/35)*
*Şilekey çuurutup kozu maarap örişkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

Oçorulu-: Sıçramak.

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıltır taştarga (95/34)*

Odono: Kabaca, özensiz bir şekilde.

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
çaşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*

Odurakay: Pürüzlü, çıkıntıları olan, kaygan olmayan.

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)*

Ogo beter: Daha çok.

*Anda Orozkul ogo beter açuusun çıgardı
Ataköy ee körsöñ munu Sen çaşaariñdi çaşap (79/25)*

*Aman kalganına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kaginıp ordunan (88/24)*

*Bolor dep iyin kuuşurdu Momun Kim bilet
Biz bilebiz da dedi bala ogo beter candanıp (102/36)*

*Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası
ogo beter cılıudan kımılaçu ele oşonu estep bala (111/14)*

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/28)*

*Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/9)*

*Ogo beter zordodu
İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/9)*

*Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/14)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/20)*

*Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/30)*

*Kıynalıp kaldı Men ogo beter aylasın ketirip mas
bolmuştay akırın ırdap bastım (163/21)*

Oholo-: Ohlamak.

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)*

Oholop-ontogon: İnlemek sızlanmak.

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)*

Ok: 1. Kurşun, mermi.

*Kalbadı birook ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/7)*

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşşö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)*

*Kezep ok atkanın balanın kökürögü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuı kara calduu celmoguzdun (121/9)*

2. Ok, yay oku.

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/3)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

Okçun: Biraz uzak.

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)*

Okı-/oku-: 1. Okumak, öğrenim görmek, eğitim almak.

Mektebinde okıganmın

Cok kimdin balası bolosuñ deym (115/11)

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)*

*Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/2)*

*Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/10)*

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dagı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/36)*

*Bütkün soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet
Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/16)*

*Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp
bergen tıındardı eseptep catıp (31/13)*

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkeney boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/34)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/1)*

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/36)*

*Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan
ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan keçirerin (62/28)*

Bolmok Uşundan okup çıkkandar kaysı kişi bolup (81/37)

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oyloyp tayatası oşonusuna çetine (93/2)*

*Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken
Alcıgan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköönör bir (34/16)*

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/26)*

2. Okumak bir yazıyı çözümlemek veya seslendirmek.

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oyloyp tayatası oşonusuna çetine (93/1)*

*Atıp közün kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüspöy capayı kalasñ (31/11)*
*Saga tiyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköö (103/31)*

3. Okumak, sesli olarak söylemek.

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırı külüp ugup oturat (161/34)*

Okşo-: 1. Benzemek, ortak nitelikte bulunmak, andırmak.

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/18)*
*Akırı cazdığının astına koyup aldı Buga okşogon
kitep kap mektepke bargan baldardın köbüñdö bolorun (62/23)*
*Eñilçek basıp belçesinen cerge batıp çökkön töögö
okşoş taştı Töö Taş dep atap algan bala Başka (19/8)*
*Orozkulga okşogon nemelerdin koluna tüşsö karışkırdın
kamoosunda kalgan maralday bolor (101/9)*
*Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun
dayını cok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/26)*
*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi düköñçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/34)*
*Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıčkandarga okşop maşineler (39/30)*
*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)*
*Bolot belem Men saga okşop sogonçoğu kanabagan kuu
catın belem ıya Kuday mintip şorlotpogondo karıganda (46/11)*
*Eske salçu bu cittı bala caman köröt Birok
Orozkulga okşoboy içip alganda Seydakmattan cakşı (148/34)*

2. Benzemek, andırmak, gibi görünmek.

Ele çaap bereyin dep katuu keyip aytkan Ceme cetken

okşoyt bugün erteden beri Seydakmat çöp çabıkta (33/34)

Okşoyt İyrelendep çubalcıgan kaşka coldo

kuyrugun süyröy kaçkan çıkandarga okşop maşineler (39/29)

Köçö kdırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip

kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)

Da kayra cumdu Taenesi üydö cok Al Bekeydin

çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/36)

Kalışkan go Biz tınçın alıp koyduk okşoyt

oşogo çuuldaşıp catabı dedi taandardın ızı çuusu (80/15)

Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Küin

batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/4)

Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp

kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)

3. Gibi gelmek, benzemek.

Ayamak bele iyip beret Ene degen balasına dayıma iyip

turat okşoboybu Gülcamal uşintip aytat kızımı (35/26)

Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu

ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/29)

İylamsıraganga okşoş ele

Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/21)

Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon

ulam at koyup koygon (41/9)

Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu

durus okşoyt (58/24)

İçikiy dedi bala içirkenip

Eçteme emes Küin açılart okşoyt dedi tayatası (129/6)

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)*

*Kempirdin booru oorudu okşoyt
Makul makul kiçine muzdatıp iççi Dal uşunday (138/13)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

Okşu-: Midesi bulanmak, kusacak gibi olmak.

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/21)*
*Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/20)*

okumuş: Bilgin, âlim.

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybızdı Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköo (57/34)*

Okuran-: At püskürmek.

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bışkırıp keede beeler okuranıp (54/2)*

Okuuçu: Öğrenci, talebe.

*Çırk etip bekip kalat Kıskaşı okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/9)*

Okuu: Okul, eğitim verilen yer.

*Aytsa aytpasa tögünbü bala bıyıl küzdö okuuga barat
emespi (31/3)*

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dagı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/36)*

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

*Basa ıras aytpadıñbı aylanayın dep canın
kaysaladı Okuuga barat balam cetiden segizge ketti (31/6)*

*Başınan sılap canına tarttı
Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/18)*

*Satıp berdi Men okuuga baram
Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/3)*

*Orozkul aba Orozkul aba menin kitep kabım bar
Men okuuga baram Karaçı kitep kabımı (37/2)*

*Bala döbödö oturup oor üşküriündü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/26)*

*Cürögiñ öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/27)*

*Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/32)*

okuya: 1. Olay, hadise, vaka.

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)*

*Bolgon deyt tayatam Oşentip
Bul comok ezelki okuya (63/10)*

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi бүгүнкү болуп catkan түшүнүксүз okuyadan cadadı (109/28)*

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)*

*Keçegi okuyanı estep бүгүнкү күнү kanday болорун
oylop Momun çal kabagı бүркөлө balanın төшөгүндө (136/19)*

2. Olay, önemli tarihsel olgu, fenomen.

*Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da söziünö
maaşırlana küliüp oturgandardı aylandıra karadı (123/29)*

*Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan keçirgen okuyasın (124/8)*

*Olco: Ganimet, savaşta zorla ele geçirilen mal.
Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/6)
Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

Otur-: Oturmak, bir yere yerleşmek, çökmek.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dagı soguşta ölüm taptı (60/9)*

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)*

*Uurtunan may ağıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/2)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyükkön
neme kurgakta kalgan balıktay oozun çoñ açıp abanı (90/29)*

*Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırğalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/3)*

*Col karap köziünö caş tegerene tayatasın kütiüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)*

*Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman
közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)*

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştıra (115/25)*

*O koysoñçu dep düköñcü sözüñ böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/17)*

*Ekiden oturup barat Alar çöp cüktööçü
cardamçılar go kıyazı (117/15)*

*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çogultup
alğan stakandarga arak kuya baştağı (158/5)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköobüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*

*Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün
burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/16)*

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiynip (55/28)*

*Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/28)*

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

*İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)*

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/5)*

*Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/8)*

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/5)*

*Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşküşünüp kerebetke oturdu da közünön caş (99/24)*

*Araktı kulk ettire bir gana cuttu da içikti kımtılana
cay alıp oturup katınına ayttı (99/20)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir al unuguşpadi
cakşılıp tamak ie albadı Eki cagiñardagılar sır (104/5)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan tb
Eköübüzdiün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)*

*oñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp ek muzdagan tamakka kirişti (104/2)*

*Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dagı
şıbiradı Iylap oturat lr tepkilep salıptır (105/18)*

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep şıbiradı Gülcamal ayagında (105/23)*

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke ıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/19)*

*Ktp oturguzdu
Otur bık etpey lgñd kryn kök mee kuyuşkanga (111/30)*

*Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cıgaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
kyp cılıusu yg tarap aga koşo karagay otundun (119/15)*

*Cyr otura kaldı
Panariñı koyup otur dedi balaga özü alakan (129/22)*

*Partaga oturasıñar da sabak bütköndö atka uçkaşıp
cr beresiñer Seydakmat katkırıp klp kaldı (34/17)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık cok baldarım bekem oturgula (72/22)*

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)*

*Dedi zn Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne n yd cayma cay oturuşu kerek (91/8)*

*Iylap alıştı
Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)*

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/17)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/21)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/25)*

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/34)*

*Kişi közünö körünböyt Emne oylop kaday kaygı
tartıp oturganın can adamga aytpayt A çınında (60/8)*

*Tınç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/21)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/25)*

*Çaar bolup sestentti
Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/6)*

*Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/1)*

*Taene Bekey taecenin ölügünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)*

*Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/33)*

*Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir
çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)*

*Oturup üşküürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/21)*

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/32)*

*Maylanışkan uurtun calaganı tilin tıltıyıp çılgargan
boydon bık etpey oturup kalıştı (160/18)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

*Balaga kişiçe eki ooz cıluu söz taap ayta albaganına
ıylap oturgan (38/8)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtip oturgan kempirge çeyin körünöt (40/6)*

*Eken uşunu suu bir küni agızıp ketet körösün go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/2)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/35)*

*Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/10)*

*Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi
Ata (152/11)*

*Tura Bul oturgandardın özdörün bilbese da ataların
bilet eken (123/5)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/31)*

*Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/35)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/7)*

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)*

*Kıpçılbaş şük otur Bügün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/31)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/25)*

*Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)*

*Canında coruday kurcuygan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/11)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeek töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/17)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/30)*

Bir topko oylonup kalıp oturup ayıp berçü ele (62/37)

*Teñdüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/23)*

*Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüsködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/14)*

*Momun çal neberesi menen partada katar oturarın
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/19)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/35)*

*Biz emne kılmaıpız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/19)*

*Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/28)*

*Çamañdı bilgen soñ köçügüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)*

*Cay alıp oturçu kiçine Coldo kelatıp butun
kokustatıp albadıbı (120/19)*

*Canına çoğuluştı Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/26)*

Cüyür otura kaldı

Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/21)

Bıyakka ötüñüz aksakal

Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/14)

Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur

Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/31)

Bakan mına dep taanitat elem atañdın körü Emne

men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/14)

Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar

Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçıldata çaynap (159/5)

Karmadı

Oturgandar seleye kattı közdörü çanagınan çıktı (160/14)

Ha ha ha lap capırt katkırıp kaldı oturgandar

Baarınan da Orozkul cırgap külüp cattı Seydakmat (162/25)

Küçtöp oturguzdu

Otur bık etpey ölügüñdüy köröyün kök mee kuyuşkanga (111/29)

Oluya: Evliya.

Momun böcöñdöp atka çurkadı

O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)

Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok

taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/6)

Omkor:- İçini dışına çevirmek, alt-üst etmek.

Dedi

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)

2. Devirmek, yatay duruma getirmek.

Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından

bekem müyüzüñdö da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/34)

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro

çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)

Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup

Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/10)

İlip kelçü müyüzün omura çaap algan ayıbıña sen ölüm

cazasına tartılasıñ (160/31)

Omur-: 1. Kırmak, bükme.

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübüñdö catıptır

çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/33)

2. Koparmak, bir parça almak.

Baştı döñgöçkö kañtara koydu da balta alıp müyüzün

omura çaba baştadı (154/22)

Öydö kötörüp catıp

Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)

Omuroo: Hayvanın göğüs kısmı.

Conu buuday tüstönüp uuz tüs keñ omuroo çımır denesi

alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo

kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)

Ayrı müyüzün çalkalata kañtarıp cayık omuroosu

menen aba carıp barattı Kataal coldo al baldarın (132/13)

Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp

omuroosunan silasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/20)*

Omuroolo-: Omuzlamak, omzuyla destek vermek.
*Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)*

Oñ-: 1. Onmak, daha iyi duruma girmek, salah bulmak.
*Canagı keñkeles atañı bağıp oturmakmınbı
Kaysı künöömö mintip kuuratıp koyduñ oñbogon kuday (46/14)*

2. İşin yolunda gitmemesi.
*Desem çal meni karmap kaldı Bolboy maral atsak
oñboybuz deyt kalçıldap Biz bugulukpuz Müyüzdüü (162/10)*

Oñdo-/oño- : 1. Düzeltmek, tamir etmek, onarmak.
*Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/12)*
*Attı çigar dep atam Can kayışın çigar oñdop
kayra koşobuz Momundun buyruguna Orozkul kıñk (97/5)*

2. Düzeltmek, düzgün duruma getirmek.
*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çogultup
alğan stakandarga arak kuya baştadı (158/5)*
*Çikkıs bolup camğırdan kalğan kölçüktöy
ele bolup kaldı Bala külüp alıp dürbünü oñdop karmadı (41/20)*
*Buerdegi kişiler oñolup kalğanın körüp anan baldarın
çakırar (102/27)*
*Abışka Kördüñbü künööñdü keçirdi Menin aytkanıman
çıkpasañ ele buzulğan iş oñolot çaçılğan iş (147/14)*

*Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)*

3. Düzeltmek, yanlışlıkları gidermek.

*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/16)*

Oñoy: Kolay, yorulmadan yapılabilen, zor karşıtı.

*Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/21)*

*Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/1)*

*Baarıbiz iyinge sala iterip kaldık Maşine
cılıp berdi Obolu congo oñoy ele çıkçuday köründü (126/32)*

*Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele
Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanınan çıkpagan (33/18)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloğu Ar kaçan uşunday (101/32)*

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/35)*

Oñ-solu: Sağ-sol.

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey diynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/7)*

Onto-: İnlemek, inildemek.

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)*

*Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop cıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)*

*Öñgüröp ıylap iyışten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/27)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/22)*

*Abışka ontop aldı kibir etti birok esin cıybadı
Ata Kulubek baykem kelesi dedi ıy aralaş (165/21)*

*Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)*

Ontolo-: Devamlı inlemek.

*Orozkul cüztömöndöp çañga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160/34)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/11)*

Oñtoysuzdan-: Kendini mahcup hissetmek, kendini rahatsız hissetmek.

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/24)*

*Aşkere işentip koydumbu dep oñtoysuzdandı Birok
aytkanın kayra candırbadı candırış da keç (102/31)*

Oñtoy: Bir şey yapmak için uygun zaman, fırsat.

*Emes birok oñtoyu çok tar kısıқта ce çukul buruluşta
opurtalduu cük (124/27)*

Oñ: Doğru, akla, mantığa uygun.

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalgan Maşineleri oñunda (117/20)*

Oñuray-: Çukur olmak, oyulmak.

Bala çuñırıp iydi Kóz carılıp karalcın suu agıp

közdün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Kóz öldü (155/32)

Oo-: Ağmak, yük vb. Şeyler bir yana eğilmek.

Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala

cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)

Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine

kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/12)

Ooba: Evet, tamam, peki.

Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan

Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)

Kim buzılat Kisilerme

Ooba (116/2)

Ooba (117/37)

Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu

Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/26)

Oodar-: 1. Sırtüstü yatırmak.

Abışka ontıp kaptalına oodarıldı Mas kebetesi

ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/25)

2. Devirmek, yıkmak.

Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna

kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/13)

Biri Birok col ceegindegi arıkka oodarıp (123/37)

Oolcu-: Salınmak, yürürken bir yandan bir yana eğilmek.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)*

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)*

Oona-: 1. Ağnamak.

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

*Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tüindö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)*

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/34)*

*Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)*

2. Serilip yatmak.

*Bakan tosup asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/8)*

*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/14)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közüñün
töbözü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)*

Oona: Erkek ceylan.

*Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı
çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/36)*

Oonalakta-: Debelenmek, çırpınmak, tepinmek.

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)*

*Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/35)*

Oor: 1. Ağır, sıkıntı veren, bunaltan, sıkıntılı, zor.

*Köçö kıldırıp el taşıyt eken Tañzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/16)*

2. Ağır, çetin, güç, zor.

*Tamçılagan tura tayatasının
Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/30)*

3. Ağır, tartıda çok çeken, hafif karşıtı.

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/36)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıbilcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/26)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

4. Derin, içten gelen.

*Bala döbödö oturup oor üşküründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/25)*
*Oor üşküünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşküürinöt Anan üçöö badal (110/7)*

Ooru-: 1. Ağrımak, vücudun bir yeri ağırlı durumda olmak.

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/19)*

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ
kelet Mındaydı öltürüügö kol barbayt (161/3)*

*Bala emi ança çabalaktabay canagısınan ceñildenip
kaldı Başının kak carılıp ooruganı da kiçine (114/14)*

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)*

Erteñ mektepke barbay kalambı Katuu oorup (132/37)

*Körsötö karanıp koyot Keçee keçki içkilikten cazılbagan
başı kak carılıp oorup kelatsa da artında (140/6)*

*Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan
başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)*

*Saga emne boldu dep al balanı toktottu
Başım oorup atat (156/26)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)*

Oorusu da bastadı

Tıñ alıp töşögüñdö catıp tayenesine ıraazı boldu (138/25)

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/13)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/14)*

Başıñ oorup atabı dep cattı caloorup

Meenetiñdi alayın calgızım Kursagıñ açtıbı (156/31)

*Kañırsıgan araktın cıtı menen kulak tundurgan
katkırıktan balanın başı oorup kulagı tunup aba (164/6)*

*Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/19)*

*Bala ıylap ciberdi Başım katuu oorup atat caman
katuu oorup atat (165/20)*

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatani
karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/12)
Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başıñ oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/25)*

*Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/3)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañgı Balanın
başı oorup catat Birok al kıñkıs etip ün katpadı (109/16)*

*Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasın (146/36)*

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıf kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/7)*

2. Hasta, sağlığı iyi olmayan.

*Dep keyip oturat Eñ oorı tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)
Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

3. Hastalanmak, hasta olmak.

*Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/12).
Kalsa kargaşaday bolup oşo küñü Momun çal oorup
kalgan Calgız adamdın kolunan keler cumuşpu oşol (84/25)
Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/12)*

Turganı balaga da öttü

Oorup kaldıñbı ata dedi bala çoçulap (152/32)

Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa

bir ele perzent berseñ kantet (112/9)

Ooz: 1. Ağız, canlılarda yeme, ses çıkarma ve soluk almaya yarayan organ.

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö

oozunan cok degen söz çıkpay kaçan bolsun kimge (25/34)

Balaga kişiçe eki ooz ciluu söz taap ayta albaganına

ıylap oturgan (38/7)

Baariñar oozuñardı kuu çöp menen aarçıysıñar

Aldagı çöntögüñdögü akça emey emne (24/17)

Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün

ooz toltura çaynap turat (43/30)

Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün

üşkürük tıylbadı bir eki colu köz çaşın sıgıp (48/27)

Tigi esi çıgıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar

da sırtka Çığıştı (160/27)

Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga

bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/32)

Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir

kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)

Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip

kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)

Uşintip sözün aytıp oozun cıyıp algıça can

caktan bir ün çıktı (70/13)

Çamdagıla dep tamagım ayrılığa kıykırıp atam

birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)

Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop

kalıptır ısık süt içir (137/33)

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oozdón narı koñtorup ciberiştı (158/24)*

*Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele ooždón Gülcamal (105/14)*

*Maldı aldığa cayıp koyup otursam ooždorun kuu çöp
menen aarçışat (29/29)*

*Da ooždorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık mınday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)*

*Momundun cıldızı tüştü
Cön ele oożuma kelgenin aytıp koydum da dedi (80/2)*

*Bücüröp
Anda oożuña karap süylöp cürgün (80/4)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooż köptürüp bergen ubadasın (83/34)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oożuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/4)*

*Oturgan ekensiñ go Andan köñülü açılbadı Küyökkön
neme kurgakta kalgan balıktay oożun çoñ açıp abanı (90/30)*

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
künü oożgo zaar söz alba Meni kудay alsın birok (91/30)*

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oożunan uşul söz çıktı (98/2)*

*Koldop mıkçıp meştin oożundagı carañka cıgaçta
oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/5)*

*Açılğan oożunan kar aralaş ızgaardı ışkıra бүркүп
balanı kekirtekten aldı da arı bulktu beri bulktu (120/29)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oożunda eki kulagı sözündö (122/32)*

*Anan sarı may salıp ısık süt berdi balaga ılcırap
turgan oożun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/8)*

Isık kubalayt

Bala oozun küygüzüp közünö çaş tegerendi Oşondo (138/12)

Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün

toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/32)

Oozunan araktın cıtı kañırsıyt Anan dağı kolu deninen

çiyki ettin kanduu cılımçı cıtı buruksuyt (150/15)

Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday

tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/2)

Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen çaş

şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/28)

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat

Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)

Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın

köñülün ogo beter aynıttı (156/29)

Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp

atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/16)

Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın

bala işene albay uktu (157/15)

Bay manaptar karañğı kedeylerdi korkutuş üçün oylop

tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/20)

2. Ağız, çıkış yeri.

Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda

Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/16)

Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ

Momun bastırmanın oozuna toktodu (103/20)

Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar

turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)

3. Ağız, kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı.

Bütkön Tüpöktüü nayzalar söök çıgar oozdo eki bet katar (65/33)

Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al

Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/14)

Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap

bir top turuştu da düköñçünün sözü menen aytkada (24/1)

Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın

oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/20)

Açık oozunda topuraşıp turganına

kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/17)

3. Önündeki.

coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek

süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)

Ooz tiy-: Tadına bakmak, birazcık yemek.

Körgön emes Keede gana köldün bir karıyasının aşında

kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/18)

Oozdun celi: Boş laf, anlamsız söz.

Cetpedi Anı sanga koşup közgö ilip oozdun

celi menen bolso da barktap koyuş eç kimdin oyuna (26/2)

Oozu açıl-: Ağzı bir karış açık kalmak, şaşırmak.

Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı

Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/29)

Oozun bas-: Susturmak, konuşmasına izin vermemek.

*Ötüp eşikti captı da karañgı daliste oozun basıp
alıp uñşup ıyladı (112/13)*

Oozunan kebi tüş-: Ağzından sözleri döküldü.
*Tañ kalganınan Orozkuldun oozunan kebi tüştü Maraldardı
al aldagaçan unutup koygon Cana epkindep (91/35)*

Opkolcu-: Korku hissetmek.
*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/26)*
*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezeye kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/1)*

Opol too: Koca dağ.
*Emey ele opol toonu sürö türtüp baratkansıdık Anan
kalsa çöptü da zañgırata baskan ekenbiz Çamdagıla (126/35)*
*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)*

Opurtalduu: 1. Riskli.
*Emes birok oñtoyu çok tar kısıkta ce çukul buruluştı
opurtalduu cük (124/28)*

2. Tehlikeli, korkulu.
*Barat Momun
Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)*

Opur-topur: Kalabalık, insan kalabalığı, karışıklık.
*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıykırganı söğüngönü (111/17)*

Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu

Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/20)

Opur topur bolo tüştü

Astapıralla Degi aman esensiñerbi dep alaktadı (120/13)

Opurul-: Saldırmak, biri ile sert konuşmak, kızmak.

*Emi açuusun kimden çıgarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını çok Taandardı kırayın dese (87/13)*

Dep opuruldu al kaynatasına

Kariya kişige katuu aytkanıña col bolsun degendey (79/19)

*Opurulup Bıyakta meymanıñ otun carıp atsa özüñ
ırdap basıp cürösüñ da (152/7)*

Opurup-capırıp: Bölmek, parçalamak.

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübüñdö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/25)*

Or-: Biçmek, ekin, ot vb. ni orakla, tırpanla, makine ile kesmek.

*Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün
kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/23)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/26)*

Orden: Madalya, nişan.

*Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/8)*

Ordu: 1. Yer, mahal, oturulan yer, makam.

*Aman kalğanına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagıp ordunan (88/24)*

*Sögünüp cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/15)*

Alar bir ordunda turup almak bele

A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/1)

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/22)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çitirata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

*Bir ordunda tıpıldap çurkap turgansıdı Aga
karabay Müyüzdüü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/33)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı çok kaltañdap ordunan turdu (138/18)*

*Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/32)*

*Eken uşunu suu bir küñü agızıp ketet körösün go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/2)*

*Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüşti Baldarımın
orduna bala izdep cüröm (70/34)*

*Balası bolup cürbö
Bala coop orduna baş iykedi (24/28)*

*Köö menen dagı birdeme caziptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydögü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/1)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı ekö Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkın (67/25)*

*Sakalıñ çok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Çöktü çağında bat ele cadadı
Dürbünü kayra alparıp orduna koydu da bastırmadan (106/12)*

*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıgarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/21)*

*Çaar bolup sestentti
Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/6)*

*Bara bermek
Kütön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)*

*Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/33)*

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/11)*

*Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı
keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)*

*Ordunan kozgoy alçuday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/25)*

*Bizdin cer minday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (161/8)*

*Başka biröö anın ordunda ardanıp bıçakka
tüşmök Momun kaparına alıp da koyboyt (26/25)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)*

*Boroon buyukturup köz açırbadı Coldun nugun
kürtkü basıp döñgölöktör bir ordunda çimirildi (125/20)*

*Boroondu cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/14)*

2. Merkez, belirli bir yerin ortası.

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/12)*

Ordu-orduna: Yerli-yerine.

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/3)*

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çigarbay maltap üyörlöngön (55/33)*

Orgu-: Fıfşkırmak, sıvı maddeler birdenbire hızla çıkmak.

*Kemenin elesi daanaraak tırtıldı Artında orguştap
kalıp catkan köbüktüü izi emi köründü Bala köz (47/13)*

Orno-: 1. Yerleşmek, yerinde iyice oturmak, yerinde pekiştirmek.

*Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)
Cürösüñör Uyalsañar bolo
Adilettik ornop bala ceñildenip kaldı (161/26)*

2. Bir yerde oturmak, yaşamak, yerleşmek.

*Da oşondo bir kadır barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/24)*

3. Yapılmak, kurulmak.

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

Ornot-: Yerleştirmek, eşyayı yerli yerine koymak.

*Körünüñ başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın
colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/20)
Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/17)
Aldırıp atasının kümbözünüñ mañdayına ornotuşat
Anı körgön aksakaldar (75/35)*

Oro-: Sararak bağlamak.

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtılay orop aldı (132/34)*

Orok: Orak, biçme aracı.

*Eki alakanına tükürünüp Seydakmat bel orogun kolgo
aldı (35/5)*

Orol: Bir şey yapmak için uygun zaman, fırsat.

*Eki comogunun biri da kalbadı Kep orolu
uşunda (17/3)*

Oropara: Karşı karşıya, yüz yüze.

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştışup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/30)*

Oropara çıktı

Azır kirbegeniñiz cakşı anan dedi al Momunga (105/15)

*Eerçiğen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/30)*

Orto: 1. Orta ne büyük, ne küçük, orta büyüklükte.

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)*

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı

Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)

*Al kayradan ceekte turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/25)*

*Araçalap cansoogalap eki ortodo Gülcamal menen
kempir cürdü (112/21)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştığı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/10)*

*Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/9)*

*Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Eteğine kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/9)*

*Ayagın ıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/11)*

*Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap
koyup caagin cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alpam Kırız tukumu kurut bolup (71/31)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürölüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/18)*

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/15)*

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/9)*

*Seydakmat ırsañdap külüp kala beret Anan üç üydün
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/26)*

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/17)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagin (151/21)*

2. Orta, bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)*

*Keçtep kalgan maalda alay dülöy burganakka kaptalışat
Kuday betin körsötpö korkkonubuzdan dal ortobuz (124/34)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/17)*

*Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt çırıldap Kuçaktap (45/30)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöo balasın (59/14)*

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

*Kayrılıp kalat
Üç üydün ortosundagı calgız bala Aptalaptı barınan (17/22)*

Orun: 1. Bir şeyin bulunduğu yer.

*E e balam akçanın araanı cürgön cerde adaldık
orun tappay cırkırıp kaçat (76/24)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

2. Oturulan yer.

*Momun çaldın esi eki Tınç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşküünüp kañırığı (109/19)*

*Ele tünöp algıla orun kenen Cürgülö
Baarı basa tüşüp kayra toktodu (114/5)*

*Kalgan
Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/24)*

*Kalıptır Al etek caktağı bir orunga kıpçılmakçı
boldu ele Kökötöy ayköldönüp canına çakırdı (158/11)*

*Canından cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/7)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşıneler birinin dahısına biri cüzün katıp (133/15)*

3. Yer, görev, makam

*Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırıgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırıgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

Orun al-: Yerleşmek, yer bulup oturmak.

*Ubak bolup kaldı uktaylı
Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/26)*

Oşent-: Öyle yapmak.

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küni (18/31)*

*Uşu baldardı emizip bağıp alam deysiñbi
Oşentem akılman çoñ ene (70/36)*

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/23)*

*Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip
taptayt (19/11)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı diynö dep körgön bakkanı (21/29)*

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/6)*

Isıktan başı oorugan go dep oyloğu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/4)

Ceekke ıgat da zambi talına kayra urkayt
Oşentip bir colu emes neen iret tüşöt Kayradan (43/16)

Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey oñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)

Oşentip Müyüzdüü Bugu Ene cetip keleri menen
zayıp köz carat (73/33)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine öp astınan körünböy (124/13)

Bala oşentip öziñö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşköngö köñülü keñirsip (35/33)

Kırgız Ur ee Manas Manas Manas dep
uraan akıru deyt ilgerki ata babalar Men da oşentip (53/30).

Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga
baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/14)

Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/18)

Eerigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/30)

Dep Bugu Ene cebege cetkirbey katı
Oşentip cürüp oturup akırı Bugu Ene baldarın (72/24)

Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bağıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/36)

Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalğan uul bala kız (73/8)

Kıpak elden koluktı alat bala akaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/3)

Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/18)

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)*

*Oşentip Isık Köldün bugu maralı kırınga kalat
Ayagan can bolboyt Cayılğan cayıtınan kuulat (76/25)*

*Orozkul
Oşentip içken arak menen alğan tartuulardın akısına (84/6)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/14)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp çaşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/14)*

*Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu
Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/19)*

*Oşentip aldıda kütökön alaamattan şek sanabay kele
berişet (124/29)*

*Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı
Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/36)*

*Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/31)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/20)*

*Bay manaptar karañgı kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/20)*

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
mıltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oşentip (163/30)*

*Aykırıp arak içebiz
Oşentip süzüp kettiñ çıragım Kulubekti kütpödüñ düñ Kütökönüñdö (166/8)*

*Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda
barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/5)*

*Bolgon deyt tayatam Oşentip
Bul comok ezelki okuya (63/9)*

*Oşentip aytpaysiñbi Men da emne balee bolup
ketti dep Azır (121/29)*

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/3)*

*Körgönsüp kubanıçı koyununa batpay köztünö
caş aldı Akıl esi ordundagı kişi oşentmek bele (90/22)*

Oşerde: O yerde.

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)*

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypine kayra kelmek Anan anan (50/21)*

*Aldagı cetimiñi kança böpölöböğün kiyin saga
cakşılık arttırıbayt dep kelet Oşerde bötön men (51/36)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

*Küyöpölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açığıñı tayatası (60/3)*

*Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp
Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/29)*

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)*

*Da oşondo bir kadir barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/24)*

*Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)*

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/24)*

Oşol için: O yüzden, ondan dolayı.

*Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol için tartkıncıktap catkanın al (23/32)*

*Oşol için Kordongo kelçü calgız col arttağı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/3)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası cok oşol için (23/16)*

*İştin cönün aytırbay bilip küttürböy bütüröt Oşol
üçün kelin kezek keede (26/16)*

*Kuu emes oşol için baarı külö beret Al eköübüzdü mektepke
cetkirip turat Mektep kayerde ekenin sen ali (35/15)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol için eldin baarı şakabalay (50/34)*

*Oşol için tokoydogu ar bir karagay daraktı korus kerek
eken (58/3)*

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mina eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol için elden murun dürbünü (59/8)*

*Taşıp cıyıp alat Oşol için bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan añkıp buruksup turat Anan (93/17)*

Oşonço: O kadar.

*Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik
kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/12)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)*

*Comoguna Oşonçoluk kem akıl karañğı bolgon eken
da ilgerki el arga cok külösüñ Azır bolso baarı madaniyattuu (85/15)*

*Asıldığın suluulugun külüktüğün körkömdöp
aytıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/14)*

Oşondo: O sırada, o zaman.

Basıp ketkisi uçup ketkisi kelip oşondo ıza kılğandar (20/37)

Da oşondo bir kadır barkka ilindi Kiyin kaytıp

kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/23)

Akça tolturalı oşondo kel (29/35)

Iylap alıştı

Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)

Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros

atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/15)

Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana

körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/19)

Cönöyt birok aga da bolboyt Oşondo boroondon cüzün

burup artın karaganda boroon celkelep oturup ısıkköldön (52/15)

Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam

eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)

Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo

aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)

Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm

Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)

Adam cok bir künü Momun çal da köz cumar oşondo

şorduu kızının körgön künü ne bolot (60/23)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber

Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/22)

Alat Körünböşön cektöp turat bekinseñ taap alat

Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)

Tokoydun büldürgüçü katarı Orozkuldu surakka

albay turup atıp salsa bolguday Mına oşondo (85/4)

Ketken oşondo

Mına azır da ustundun ulam bir cagina çıga kalıp (94/31)

Cañırdı

Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına (108/30)

Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı

Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdüü Bugu Ene (110/22)

Bugu Ene eçteme coop kaytarbadı Oşondo bala kiyimin (110/37)

Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet

Siler kaydan Mancuusuñarby deyt dooşu (123/19)

Tüştü Oşondo Kulubek koldon aldı (130/35)

Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan

da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)

Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañğı

tüngö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/22)

Çaçılğan malın cıynay baştadı Mına oşondo

bala közünö çalındı (24/5)

Isık kubalayt

Bala oozun küygüzüp közünö çaş tegerendi Oşondo (138/12)

Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü

uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/2)

Oşondon kiyin: Ondan sonra, o zamandan beri.

Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu

Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/11)

Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü

Bugu Enenin tügül teñirdin balası bolso da (85/19)

Körbödümbü anan saga cügürüp kelbedimbi Oşondon

kiyin ele küçüm ketip kaldı başım oorudu (136/28)

Oşondoy: Öyle, onun gibi.

Tüyşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot

emespi Mına oşondoy köpçülüktün kızımatına Momundu (26/12)

*Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/29)*

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/4)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalık
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/14)*

*Kişi cüröt dedi taenesi
Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/30)*

*Akmağım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/2)*

*Caraşa sura Keçee ele kiñ degendin başı zıñ dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/24)*

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/28)*

*Oşondoy deym da Men da buguluk bolom Mobu
ketken cigitterdin baarı bugunun baldarı Çöpkö baratabız (118/1)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Minday eski sözüñdö maga ekinci (162/22)*

Oşoyak: O şekilde.

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)*

*Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

Osuyat: Vasiyet.

*Tukumun bu düynö a düynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/6)*

*Iyk tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan mltık (165/8)*

Ot: 1. Ateş.

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)*

*Malçılardın cakkan otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/27)*

*Ey sendey çaldar boorun otko kaktap oçoktun başında
catat bilseñ Sen dagı da bolso mayana cep cürböysüñbü (79/35)*

*Mltık atılganda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)*

*Me balam otko bışırıp ce daamduu bolot
dedi balaga (154/11)*

2. Ateş, yanıcı cisimlerin tutuşması ile beliren ısı ve ışık.

*Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamyştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/8)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örişkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyüp kazan (85/26)*

*Bul emnesi kuday dep küñküldöy berdi Momun
meşke ot cagıp oturup Boroondun birde ıskırıp (118/36)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/15)*

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

Canına oguluştu Emne kılış kerek Ot
caga albaysıñ Kabinada otura bergende ansız da sovhozgo (125/25)

Kurgak otun baylandı Seydakmat oñ boke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/28)

Ordunan kozgoy aluday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/26)

Kızıl ot bolup imirilet Döñgölöktü aylanta küygön
kızıl calın alkaktanıp koşo imirilet Altı ayrı (133/19)

Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/31)

Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/14)

Kum oynogon açıkka ıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/26)

Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)

Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan oñ kara kazanga toltura (151/13)

Ottu bolso oñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu ıgıp (151/25)

Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)

E caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)

Ot küüyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküüyüp (156/15)

Oşonu
Ana andan arkısın körüp al Kempir ot basıp (45/28)

3. Ot, bitki.

*Uluu ot cagat Karaňgıda ot caksa carık bolot deysiňbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybese
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/24)*

*Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alğanı kiyinkini (131/30)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoň boçke öňördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toňup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)*

*Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı cok kızargan ottoy (109/6)*

*Ot aldırıştı ele çüçkürüp bışkırap barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot alğan soň maşinege can (131/28)*

*Ot aldırıştı ele çüçkürüp bışkırap barıp kürküröp
iştep ketti Motoru ot alğan soň maşinege can (131/27)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/20)*

Ot al-: Araba vb. Motorlu araç veya aletler çalışmak, çalışmaya başlamak.

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/30)*

Ot içker-: Henüz yanıp bitmemiş olan odunların ortaya atmak suretiyle ocaktaki ateşi düzeltmek.

*Aňgiça ot içkertip oturgan tayatası da maktap
kaldı (126/13)*

Otkoz-: Otlatmak, hayvanların otlamasını sağlamak.

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)*

*Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)*

Oto-: Gereksiz otları ayıklamak, yolmak.

*Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

*Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/28)*

Otto-: Otlamak (hayvan).

*Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/30)*

*Catat tınç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt
ottop keede bıskırıp keede beeler okuranıp (54/2)*

*Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak
menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)*

Otun: 1. Yakmak için kesilmiş ağaç, odun.

*Katıp kalgandar go Alardı biz kırkıp kelip
otunga carıp catpaybızbı (56/8)*

*Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/27)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/9)*

*Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan
Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/3)*

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duuldap
küüyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)*

*Atın alğan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kirgizip aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/31)*

*Opurulup Bıyakta meymaniñ otun carıp atsa özün
ırdap basıp cürösüñ da (152/7)*

*Cok cok Men cön ele dep bulduruktadı Momun
Sen bar kiçine basıp tur Men buyerde otun ot (152/34)*

2. Elin ortası.

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/9)*

Oturgan-oturgan: Oturmak.

*Dagı ele güüldöp cattı şofyorlordun bir daarı
oturgan oturgan cerine бүкүлү boydon көмөлөндү Alardın (125/8)*

Oydolo-: Yerinde duramayıp devamlı hareket etmek, kıpırdamak, oynamak.

*Cok Seydakmat canagını kayra aytçı dep
külkügö ıksıgan Orozkul için basıp oydoloyt (162/2)*

Oy: 1. Düşünce, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, fikir, ide, idea.

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közünün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/29)*

*Oturup üşküşünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/21)*

*Eçteme körünböyt Birok azdan soñ kaalgıp buluttar
kelip kök asmanga kaalagan oyunuñdu kurup eñsegen (20/34)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)*

Basılbas dep catti bala oyunda Bu cigitter ketpese (122/37)

*Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda
Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)*

*Ekensiñ dedi oyunda mıskılday külip Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/11)*

*Çaldı bir açuuñu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküröp Keçee bir colu çıdabay (146/33)*

*Oşogo aytmak boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/35)*

*Başkalarga emne üçün ceñildik boluş kerek Baarı
kıynalsın Orozkul oyundagıday daracahuı çoñdukka (87/24)*

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkendey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasiñbı (30/33)*

*Mıñçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/2)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/11)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuguşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/21)*

*Buluttar tüpsüz kökkö kaalgıp oyun kuruşat Ketpesin
bala cogolbosun bala deşkendey buluttar birde arstan (21/3)*

*Anın oyun Momun buzdu
A kokuy tars esimden çıkıp ketken tura dep (91/9)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da keldendir Elden murun özü (102/25)*

*Ele oşol turgan cerimen kuday canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpayt bul tilek (147/6)*

*Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/34)*

*Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oylodu
Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/17)*

*Go dep oylodu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oylodu al (151/4)*

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oylodu (151/12)*

*Meni çın ele mas eken dep oylodu abışka Kayra
mıltıkka ketti Men da kayrıldım Biz oştentip (163/29)*

*Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oylodu
kayra toogo kayrılbas boldı Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)*

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki periştini uluu dayra Enesay (70/1)*

2. Düşünce, fikir, görüş.

*Birok bala çıyrıldı ındını öçö berse kitep kabı
kanday oydo kalat Sen korkpo dedi kitep kabına (59/2)*

3. Düşünce, dış dünyanın zihinde yansıması.

*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/9)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Eköübüzdün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/8)*

*Keyibe kayda kaçmak ele dedi Orozkul dosunun
oyun aytırbay bilgenine korston bolo Bugün (145/2)*

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)*

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/4)*

Oygo bat-: Düşünceye dalmak.

*Orozkul işten kuup ciberse sovhozgo kirip ketem
Kariganda saga kıyın bolot go Abışka oygo batıp (163/20)*

Oy-: 1. Oymak, kumaş vb. Girintili biçimde kesmek.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpозdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)*

2. Oymak, sivri bir aletle çukur oluşturmak.

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)*

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Anan kızıñ eköñdü itçe talaştırbasam Kızıñ azır
közüñdü oyup aluudan kayra tartpas bolup oturat Kapkanga (140/20)*

Oygon-: Uyanmak, uykudan uyanmak.

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)*

Anda bala mektepke bara elek kezi ele

Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tınçığanday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/31)*

Mıltık atılganda oygondu da kayra uykuga

ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/17)

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)*

*İdiş ayaktın kaldır şaldırınan oygonup
ketti (147/25)*

Oygot-: Uyandırmak, birinin uyanmasına yol açmak.

Balanı oygottu

Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/17)

Ertemenen tayatası oygottu

Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/29)

*Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştu
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/3)*

Oylo-: 1. Düşünmek, akıldan geçirmek, göz önüne getirmek.

Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin

oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/19)

Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık

oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)

Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı

Barıp oynoy koy (105/31)

Tayatam comok aytıp oturganda men uşunun baarın

oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kandayı (56/10)

Kişi közünö körünböyt Emne oylop kanday kaygı

tartıp oturganın can adamga aytpayt A çinında (60/7)

Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi

oylorun oylop otura tursun dedi (60/28)

Ele dep biröö da kıl etip oylop koyboyt Kaş karayıp

tün kirdi (62/19)

Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi

mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/10)

Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/2)

Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelesi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/34)

Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü Menin azır
oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/6)

Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/28)

Bul oylorunan balanın başı ogo beter oorudu Keçke
cuuk keçitten körgön maraldardı kayra estedi Alar (135/9)

Uşunday bolo kelgen uşunday bolup atat uşunday
bolo bermek dep oyloybu Aytkanım aytkan degenim (80/36)

Oyloysuñbu (88/37)

Momun antip oylooçuday emes Kudaydın bir momunu
apendi çalış kişi el da oşonusuna caraşa basmırlap (28/33)

Cok ele go anı oylop bala kısındı
Mına uşintip turgançaktı tayatası çıga keldi (25/23)

Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüyü kepke kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/26)

Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/11)

Bara berebiz anan alıstan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/4)

Keçegi okuyanı estep бүгүнкү күнү kaday bolorun
oylop Momun çal kabagı бүркөлө balanın töşögündö (136/20)

Coldorun oylop cattı Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)

Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemedede işteyt dep oylodu (47/26)

*Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarım kol kötörböyt (71/3)*

*Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan küñü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/20)*

*Mınçalık çoñ kubanıçka batarın bala oylogon
emes Uşu küngö çeyin okuu oyuna kirip çıkpagan Köldün (32/1)*

*Birok anday bolso kana çoñ kişiler antpe albayt
tura bala oylogon akıykatçılıqtın cazasın çoñdor (61/16)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birook tez ket (71/21)*

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızıñı kim alat Iya anı oylogon (79/28)*

*Albasın oyloyt da indını öçöt
Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/15)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/32)*

*Çın Ak sözüm Tigine
Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/30)*

*Catam go bu emnesi dep oylonup tınçı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/1)*

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/30)*

*Kuday urdu dey ber
Munu oylogondo Orozkuldun cürögü zırp etet Anan (87/4)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/33)*

*Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin
oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/20)*

*Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/3)*

Uşul korgop aları çok cetile elek bala
ekenin oyloğu Er cetkiçe közü tirüü tursa duruş bolor (101/4)

Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oňoy ele iş tura dep oylođu Ar kaçan uşunday (101/32)

Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oyloğu
Baldarga maral körgöniün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/27)

Enenin kunun kuuştun ar türkün colun oyloğu
emne kılğanda bular eñ caman kıyanatçılık (159/29)

Artımda Anan oyloğum kokus caza atıp alsam
kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/33)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö çok töğöröktün dört burçun kırırsa da tabılbayt (50/31)

Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oyloğu (63/2)

Tınçılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıkarıp bereyinçi dep oyloğu Momun (103/16)

Azır tokoy içi abdan korkunuştuu go dep oyloğu
bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)

Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/36)

Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/18)

Muzdağın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/21)

Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/14)

Dep oylobodu Maşine dükön kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/5)

Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuğanına etektegi (84/30)

2. Düşünceye dalmak, kendini düşünceye kaptırmak.

Aylası tügönöt Cakşılık kılşañ camandık

oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)

Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu

Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/9)

3. Düşünmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Bir topko oylonup kalıp oturup ayıp berçü ele (62/37)

4. Düşünmek, bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek.

Cakşılup oylonduñbu Bugu Ene dep küldü Mayrık Çaar Cezkempir

Bular degen adam balası Çoñoyup (71/1)

5. Düşünmek, tasarlamak.

Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün

tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/5)

Oylop tap-: 1. İcat etmek, bir şey yaratmak.

Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak

ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/13)

2. Düşünmek, tasarlamak.

Bay manaptar karañgı kedeylerdi korkutuş üçün oylop

tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/20)

Oyluu: Düşünceli, kaygılı, tasalı.

Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı

Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/26)

Oyno-: 1. Oynamak, eğlenmek.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytıkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kaday sonun bolor (53/20)*

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)*

*Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
ali kitep kabınan kızığı tarkay elek (35/9)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübüñön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı diüynö dep körgön bakkanı (21/29)*

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/23)*

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp algan Azır (35/12)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Ekööbüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/3)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/11)*

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/18)*

*Ene sütünün kubatı kaçalık keçkisin tırp etpey
cıgilgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/8)*

*Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/25)*

*Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/15)*

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/17)*

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/18)*

*Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee
Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)*

*Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı
Barıp oynoy koy (105/32)*

*Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/9)*

*Aytıp turganın da bala döbödön bilip cattı Koyuñuzçu
eneke Es tarta elek bala emneni bilsin Oynoor (45/8)*

*Orozkuldun kapalanar cönü bar bolçu Caydı caylata
oynop küldü Emi cay ketip cay menen koşo kündö (83/28)*

2. Oynamak, kımıldamak, hareket etmek.

*Sekirip oynop süzmök Añgıça aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/11)*

*Kum oynogon açıkka çıga berişkende maraldar
kişilerge alakandın otunda baratkanday daana köründü (142/25)*

Oynoo: Oyunsever.

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)*

Oynook: Oynak, kımıldayan, yerinde sağlam drumayan, hareketli.

Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok

turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)

Oyun: 1. Oyun.

Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun

oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/17)

Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt

Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/26)

Anan oyun bütpöy ters burulup aşata sögündü

Momun unçukpadı Küyöö balasının bogoozuna al (80/27)

Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın

oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/14)

2. Oyun, hile, entrika.

Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire

beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/10)

3. Oyun, vakit geçirmeye yarayan eğlence.

Ele ee

Bizdin oyunubuz bütküçö kaş karayıp malcılar (53/22)

Oyun sal-: Zıplayarak koşmak, coşmak (hayvan).

Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü

enenin kursagina kaşıy ketti Müyüzdüü ene (107/35)

Oyunçuk: Oyuncak, çok kolay, basit.

Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine

kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)

Oyun-tamaşa: Oyun-eğlence.

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

oyu-ongo: Düşünce.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çagı Calgız uulu bar ele al dagı soguşta ölüm taptı (60/9)*

Oyu: Motif, desen, nakış.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)*

Ozondo-: Böğürmek, insan anlaşılmaz bir biçimde yükske sesle bağırmak.

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)*

Ö

Öç: Öç, kin, intikam.

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/11)
Albaysıñ dep üstü üstünö balta urat Senin tübünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına dep (155/26)*

Öç al-: Öç almak, intikam almak.

*Oşogo aytmaq boldu Balanın oyunda bul düynödö korgop
aları cardam berip öç alıp bereri bayagı boroonduu (159/36)*

Öç-: 1. Sönmek, yanmaz, aydınlatmaz, parlamaz olmak.

*Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkön çağılğanday caşap öttüñ (166/28)
Malçılardın cakkın otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/27)*

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)*

*Akılının carkını öçüp dünüyö tepken kesiri başınan
aşa artı caman kesepeti kalayman curıka (74/31)*

*Bala ındını suu sepkendey öçüp şılıkya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)*

2. mec. Sönmek, hayattan göçüp gitmek.

*Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)
Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balbıldap dep cigit (77/3)*

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/24)*

3. Sesi kesilmek, kısılmak, susmak.

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

*Albasın oyloyt da ındını öçöt
Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/15)*

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/22)*

*Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştı Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/18)*

*Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy
kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/11)*

4. Unutulmak.

*Cok tübölük atı öçsün Bar Mayrık Çaar Cezkempir
buyruktu atkar (69/19)*

*Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/16)*

5. *mec.* Sönmek, değerini kaybetmek, eskimek, popülerliğini yitirmek.

*Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

Öçöş-: Kin beslemek, kin tutmak.

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)*

*Dep dükönçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkönsüp (23/24)*

*İt colukpayt da cılına bir colu karagay alıp ötüp
kalsañ öçöşkösüp dal oşo künü kabılasıñ (141/20)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/29)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/11)*

Ögöy: Üvey, öz karşıtı.

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/26)*

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/27)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/25)*

*Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/28)*

*Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kañça küybögün (18/23)*

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/25)*

*Bet otunun söögü urkuyup caağı şılınan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/22)*

*Sıntagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir бүркүп салdı Kудay (46/3)*

Ubay körböğöndön kiyin emi ögöy cetimiñdi (104/35)

Ögüz: Öküz, iğdiş edilmiş erkek sığır.

*Ögүздөн beter кышылдап кара көк болуп түтөгөн неме
çүйлүсү burcuyup кыналıp barat Oonalaktay süyrölgөн (78/31)*

Ökçölüü: Ökçeli, topuklu.

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kım ötükçö başındagı güldüü şalı (151/30)*

Öksü-: Mahrum olmak, eksikliğini hissetmek.

*Orozkuldun balası çok Alardan emnesi kem Öksüp
kalgan ceri bar bele Kızmat dese kızmatı biyik (61/25)*

Ökün-: Pişman olmak, pişmanlık duymak, üzülmek.

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip taŋga (141/23)*

*Cetpey kalgandarına üşküürünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküntkönün özü (100/32)*

*Cetpegen maksattın ökünücü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/29)*

*Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/1)*

*Degende ket beker ökünüp kalbagın
Bekey üşküürünüp kerebetke oturdu da közünön caş (99/23)*

Aldırganday katuu ökünüp kaldı (144/35)

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kundayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/31)*

Ökür-: Bağırarak, haykırmak.

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/28)*

Öl-: Ölmek, vefat etmek.

*Çakırtıp ber Anı emne kılasıñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/19)*

*Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/31)*

*Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee küni ölüüdön
kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/33)*

*Buerden Cetimderdi alıs cerine aman cetkir Cok
eger ayakka cetpey coldo ölsö ce karakçılar caylasa (71/24)*

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözüñö (76/16)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin baldarıbız Tirüü bolsok bir
döbödö ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/10)*

*Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde küñ ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/25)*

*İras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum
Körsöñ boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/8)*

*Menin da köñülüm emi açılbadıbı Keçee küni ölüüdön
kayra tartpay turgam Gülcamal bolboso muunup ölüp (147/34)*

*Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/5)*

*Artık urmat barbı Mınday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)*

*Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan
tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)*

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/13)*

*Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/2)*

Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/15)

Ce enesinen çekeñ cılıp çay içken kördöy bolsoñçu
Öl ee öl Bu baladan bir baleeni köröbüz go (42/28)

El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kırgızdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/21)

Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/27)

Eldin közüñçö şermendesin çıgarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört sıyragın süyröp (139/28)

Ölgön öz agam bolso kızmatına men turbaganda
kim turat deyt (26/35)

Öh canım ölüp ketebizbi Elpek ake bar emespi
oşo bütürör bayıs alalıcı Degi Elpek ake bolboso (26/17)

Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/5)

Açendik kılıp okutayın degen ekensiñ go Ölbösöm
körömün uşul seni cırgatar Ölö albay cürüp eregişkeniñ (105/1)

Bala çıñırıp iydi Köz carılıp karalcın suu agıp
közdün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Köz öldü (155/32)

Buguluktardın baarın bir tuuganıñ dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)

İçiret
Çal azır balanı mañıroo karadı ölgön koy közdönüp (152/22)

Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/5)

Kıyırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap
ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)

Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/11)

Öş öş deym ölot algır Aydak Baltek Aydak dep
döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/33)

Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)

Küçtöp oturguzdu
Otur bık etpey ölüğüñdü köröyün kök mee kuyuşkanga (111/30)

Ölkö: Ülke, memleket, diyar.

Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)

Ölörçö: Çok, çok fazla, fazlasıyla.
Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbıradı Iylap oturat ölörçö tepkilep salıptır (105/18)

Öltür-: Öldürmek.

Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)

Ayt oşonu atkaram da anan öltüröm Anda kolgo
tüşkön han aytat Kul boluunu kaalabaym Andan (54/15)

Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/17)

Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)

Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat
bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/14)

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro
çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)

Karmanıp tiştenbedi Müyüzdüü Bugu Eneni
öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/26)

Cansooga öltürbösöñ meni

Kulubek kaytpadı Çık eşikke ayban Küniñ büttü senin dep may (160/23)

Cansooga öltürbösöñ eken Artımda kalar tuyagım

cok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/35)

Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga

Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/30)

Bırpırata sabap kancalagan ittey kalgısı keldi

öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)

Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö

beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/1)

Meyli öltürböylü dedi bala Kulubek baykesine

Birok bu kişi buyerden ketsin ekinçi colobosun (161/5)

Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo

aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)

Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü

bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/11)

Adamdar egiz muzoomu atıp öltürüştü Baldarımdın

orduna bala izdep cüröm (70/33)

Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp

kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/3)

Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ

kelet Mindaydı öltürüügö kol barbayt (161/4)

Ölük: Ölü beden, ceset, naaş.

Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü

üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/35)

Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak

Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)

Turgandan beter daana ugup cattı Ölüğüñdü gana

köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/17)

*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/34)*

*Bizdin cerde kргызdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)*

Ölüm: Ölüm, vefat.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dagı soğušta ölüm taptı (60/10)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/21)*

*Bıyakta adam ölümdön arañ aman kalıp otursa kubanıp
alganın Maral kelse aşuu aşıp Kazakistan (89/9)*

*Kuday alkasın seni balam Kadırlap köömp koyor
kişim bar emi ölüm meni korkutpayt Kuday calgasın (157/14)*

*İlip kelçü müyüzün omura çaap algan ayıbıña sen ölüm
cazasına tartılasıñ (160/31)*

Ölüp-talat: Güç hal ile.

*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçulardın
korooy cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/3)*

Ölüü: Ölü, diri karşıtı.

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curtan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/21)*

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli çok
ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi çok ölüü (67/28)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/11)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözüñ ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/23)*

Ömür: Ömür, hayat, yaşam.

Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi

Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/15)

Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir

kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndöğü (100/29)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö

oozunun çok degen söz çıkpıy kaçan bolsun kimge (25/33)

Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan

ömüründö ali dağı kança okuyanı başınan keçirerin (62/28)

Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön

birok maralday közüñ balıldap dep cigit (77/3)

Mart emes alğan mart dep tartınbagan Orozkul emi

mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/10)

Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin

tokmok kılıp çaşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/13)

Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap

körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/15)

Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo

Ömüründö biröögö tik bağıp karap sen dep süylöbögön (138/2)

Artımda Anan oylodum kokus caza atıp alsam

kantem ömürümdö çımçık atıp körgön emesmin Anan (162/34)

Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü

kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)

Ömür boyu: Ömür boyu.

Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup

kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/35)

Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret

Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/27)*

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/13)*

*Atıp közün kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüspöy capayı kalasıñ (31/12)*

*Ömür sür-: Ömür sürmek, ömür geçirmek, yaşamak.
Tinçtıktı miñ miñ cıl ömür sürgülö Uçuñar uzarıp (72/37)*

*Öñ-aletten ket-: Beti benzi atmak, sararıp solmak.
Mınçalık esi çıga korkup öñ aletten ketkenin
bala körgön emes Al azır eçtemeni körböy eçtemeni (111/25)*

*Öñdön-: Benzemek, andırmak, çağrıştırmak.
Malınıp turat Köl bütökön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)*

*Öñdöö: Benzer, benzeyen, gibi.
Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdöö Kuday ce boydon (28/10)
Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdöö kepke kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)*

*Öñgür-: Hüngür hüngür ağlamak.
Öñgüröp ıylap iyişten karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/27)
Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)
Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/14)*

*Orozkul cüztömöndöp çañga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160/34)*

Öñküldö-: Köpürmek.

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)*

Önör: 1. Hüner, beceri, ustalık, yetenek.

*Ölörçö içkendir Başka emne önör oylop tapmak
ele Birok eşik aldı bötönçö een bötönçö cımcırt (103/13)*

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/1)*

2. İş, sanat, meslek, uğraş, alan.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)*
*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/12)*

3. Kolay.

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)*

Öñör-: At ya da başka bir binek hayvanına binildiğinde ön tarafa başka birini oturtmak ya da herhangi bir yük yüklemek.

Öñörüp üygö cönödü

Kursagıñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/11)

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtılay orop aldı (132/33)*

*Bilet güldördün bul önörün Erteñ menen çırmooktu
boyloy cügürüp baratışıp kumurskalar kün nuruna (20/13)*

Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/27)
Neberesin öñörüp anın köñülü açılga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/3)

Önörpoz: Usta, meslek erbabı.

Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)

Öñ: Yüz, bet.

Bet otunun söögü urkuyup caagi şilingan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)
Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/13)

Öñ-: Eğilmek, boyun eğmek, eğik vaziyette yürümek.

Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip mıtığın meeleyt da tars (19/18)
Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/32)
Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştağı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/5)
Bolso apırtıp capırtıp añgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/28)
Ketkeni turuşat Çal mıtıktı aldı Öñüp
ilgeri bastı Men da artınan cıldım Cörmölöp baratat (163/33)

Öñür: Giyimin yan tarafları.

Açuulandı
Tüş attan dep Orozkuldu öñürdön tartkıladı (96/20)

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/29)*

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtılay orop aldı (132/34)*

*Öñütün: Takip etmek için uygun olan yer.
İt agıtıp mergençiler öñütündö oturup koroo koroo
bolup kaçkan bugu maraldardı koroo koroosu (76/29)*

*Öödö: Yukarı, yukarıya, yukarıya doğru.
Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)
Başınan öödö kötörüp tögöröktün tört tarabına
körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)
Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/13)
Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/22)
Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/34)
Canına taştadı Momun çal tize tayanıp öödö
bolo kaldı (157/7)
Şagıl da turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündöğü (108/7)
Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/2)
Öp-: Öpmek.
Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/28)*

Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi

Bala tolgonup karabadı (100/17)

Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet

beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/22)

Al balanı culmalap eegindegi kılkan tüğü menen saygılaştırıp

öpkülöy ketti (150/18)

Öpkö: Akciğer.

Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö

teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/13)

Öpkö öpkösünö bat-: Ciğer-ciğerine batmak.

Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap

muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/1)

Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp

bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/26)

Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay

Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/16)

Öpkösün-kaga: Derin derin.

Da kıynalıp öpkösün kaga dem alat Kolundagı

çoñ kayıñ bakan karagay kayagına oonasa oşoyagına (78/35)

Öpkülö-: Birkaç defa öpmek.

Olda baykuş cetimçem ay dep Bekey et cürögü

elcirep balanı öpkülöp ciberdi (156/28)

Öpöñ-öpöñ: Seğırtmeyi anlatmak için taklitlik sözdür.

Kalgan

Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/24)

Ör-: Örmek.

Iylagım kelet

Erteñ menen turup karasañ tündögü örüştö eç kim (54/30)

Bu turmuşta Momundun kolunan kelbegen iş çok

Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/14)

Ör talaş: Sarp.

Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış

cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/34)

Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa

tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)

Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra

kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)

Ördö-: Yukarı doğru, yokuş yukarı çıkmak, yükselmek.

Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun

tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)

Birok kündüzü kapçığay ördöp tömöndön ısık küzdün

ilebi kelip turat (78/7)

Ötöp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun

ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bağıt (116/32)

Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın

arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)

Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu

canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)

Karaylı

Karool döbönün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)

Örköç: Hörgüç, devenin sırtındaki tümsek, çıkıntı.

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/9)*

Örnök: Örnek, model.

*Korunbay eçtemege naalibay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)*

Öröön: Vadi, su boyunca uzanan yer.

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)
Keede kökürogünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen örööngö köz çaptırıp bir az catsa (38/26)*

Öröpkü-: Heyecandan, telaştan kalbi çarpmak.

*Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/5)*

Öröpküt-: Şaşkına çevirmek.

*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/25)*

Ört: Yangın.

*Mal emes cayılıp ketkidey birok tüyşügü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)
Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)
Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/14)
Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*

Ört al-: Yanmaya başlamak, tutuşmak.

*Kök muz çokulardı etektegi ört alganday kızargan
badaldardı karay berip köñülü toybos ele Azır köñül (106/9)*

Örttö-: Yakmak, yandırmak, yangın çıkarmak.

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılısın tiyip (64/1)*

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır

Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/24)

*Kalsa eken Ak kemeñ Örttönüp ketse eken çögüp ketse
eken (44/35)*

*Anday mınday sözüñdüy ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/14)*

Örülüktö-/örülük kıl-: Köye ya da mahalleye yeni taşımış bir kişiye yemek
götürerek ziyaret etmek.

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/30)*

Örüş: Köy çevresindeki otlak, mera.

*Colu örüştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarımın (55/1)*

Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu

başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)

Örölö-: Yayılmak, kaplamak.

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

Berişet keç kirip kelatsa alar da örüülöp konup kalışat

Tayatam eköübüz elge uçuraşkanı dağı barabız (54/35)

Örüü: Yokuş yukarı

*Birok çabandardın örüü konuşuna barıp baldarına
aralaşkanda kısınbay kalam (53/9)*

Ös-: 1. Büyümek, filizlenmek.

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)*

2. Büyümek, yetişmek.

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

*Elden murun bala tuup bagıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/13)*

*Baarı bir kılka er cetken azamattar Azırkı
cigitter boyluu östü kuday ömürlörünö bereke bersin (123/10)*

Çımıldap ötüp suu ceektey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/32)*

*Esinde kalbasın tıptıypıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/34)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çirmook (20/4)*

*Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/21)*

*Kökürök bolo turganbız Emi bu soguştu bütsök anan
ösüp alarbız (123/28)*

*Başkaça ösüptür kelbettüü şıñga boy Degi bizdin
katarıbızdan töölük öödö (123/33)*

3. Bitmek, yetişmek.

*Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep
el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/1)*

Koko küin sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)

Öt-: 1. Geçmek, bir yerden başka bir yere gitmek.

*Ayığışkan duşmanı kündö neçen iret çabışıp
ötpösö çıdap tura albayt Birok kimisi ceñeeri belgisiz (19/36)*

*Ötör elem Canagı cayında bürdöböy
kalğan karagay daraktar kıyazı oşo kışında korkkonunan (56/5)*

*Baratıp coonu çaap kelatıp uşu ceekten ırdap
ötçü ırın çımin canı ırdap ketsin degeni (65/2)*

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/11)*

*Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/17)*

*Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/5)*

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/2)*

*Kempir da alardı eerçiy kirmekçi bolup cütkündü
ele Orozkul bosogodon ötkörbödü (99/4)*

*Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot
Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/25)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sıdırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/24)*

*Şagıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/12)*

Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo
kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/3)

Kıykırıp ötöt Maşine dükôn kelatat Aptalap
Aptalap (17/25)

Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayırıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/3)

Dep oylobodu Maşine dükôn kelatat Saga anan
kelem dep öttü çögüp catkan Töö Taşka Conun (19/6)

Çü koydu Seydakmat çöp çaap cüröt degen Gülcamal
Coldo baratıp Töö Taştın canınan öttü birok adatınca (32/34)

Korkup barattı Öñü kumsarıp mañdayınan muzdak ter
çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/14)

Uşunu bildim Emi menin köñül cubatarım da uşul
Bir cark etip calp öçkôn çagılganday çaşap öttüñ (166/28)

Bıyakka ötüñüz aksakal
Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/13)

Ötüñüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboyt dep Kökötöy (158/15)

Çımıldap ötüp suu ceektey öskön kalıñ çıçırkanaktı (32/37)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ışkırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/34)

Çıgara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/26)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/32)

Alistan çıkkın motordun dabışı aralaştı
Kaydadır cük maşine ötüp baratkanday Maşinenin (113/14)

Ötüp kaldı Kordongo cete berbey Arçanın koktusun
ördöp alkımda caykısın çabılğan çöpkö bagıt (116/31)

*Körbögön canı çımıldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)*

*Bolmok Ötüp ketken soñ ar kaday korkunuç oñoy körünüp
kalat İşi kılıp adaşkandardın baarı kelip (122/1)*

*Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/8)*

*Eköö kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/3)*

*Alıs Koktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)*

*Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine
albay cılmayıp tosup alışat Enenin oşol cılmayganınan (92/29)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)*

*Ötmök Kayır koş Töö Taşım Kayır koş
Börü Taşım Kayır koş (49/27)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/17)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Ekööbüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/3)*

*Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul
Momun kalçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/8)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)*

*Alıs Koktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/20)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/18)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)*

2. Başlamak.

*Menen kempirine aytıp kelgen Cañı turmuş kütüp
eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/6)*

3. Geçmek, zamanı aşmak, geride bırakmak.

*Bütüp kün ötü bermek
Anan balanın akıykat kıyalı köz aldına eles tartat (61/3)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp çaşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/14)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/1)*

4. mec. Geçmek, işlemek, tesir etmek.

*Öydö kötörüp catıp
Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)*

5. Vefat etmek, hayattan göçüp gitmek.

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kaday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/26)*

6. Geçmek, geride bırakmak, aşmak.

*Salıptır Tünkü boroondon kalğan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

7. Batmak, dokunmak, canından bezdirmek.

Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan

tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)

Ötkön: Geçmiş.

Turar ele Ötkön sogušta emgek askerine alınıp Magnitogordo

zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/21)

Ošo Seydakmat mintip çöp çabıgın da keçiktirip

aldı Murdağı küni tayatası Ötkön kışta men çöp (33/30)

Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı

Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)

Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir

kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/29)

Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal

arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/12)

Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep

üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/11)

Momun çal bolso çuçuğuna ötkön muzdak töböşün kakşatıp

tırmuşıp Seydakmat menen košo tros tartışıp (146/29)

Körünüin başına ötköndögü baatır Ata baatır Babalardın

colun coldop çulu korum taştan Taş Baba ornotmok (65/19)

Cetpegen maksattın ökünüçü ötkön ömürdün keyişi bir

kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/30)

Başın iyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın

tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/2)

Ötkün: Kısa süreli sağanak yağmur, yağış, geçiş.

Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş

möndür tüşsö kудay betin körsötpö baş katar (21/21)

Ötmök: Geçit, geçmeye yarayan, geçecek yer.

*Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştosup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/29)*

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/8)*

*Boyun boylotup carluu ceektin mizi menen alıp
ötmök El antkeni baatırdın çımın canı kökkö (64/34)*

Ötük: Çizme.

Tuybadı

Suu tolgon ötüğü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/19)*

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/19)*

*Beregi Orozkul azır kım ötüğün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/29)*

*Aylanayın Müyüzdiü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötüğün çeçip (95/20)*

*Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)*

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötüğün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Eç kaçan eş canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötüğün iyinine salıp (97/36)*

*Eköo betme bet entige dem alıp turuştu
Orozkul kaynatasının iyinindegi ötüktü culup (97/26)*

*Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı
Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/28)*

*Calgız ayak colgo çıgıp ötügün kiydi da epildey
basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/9)*

*Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal
Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/29)*

*İlgile İkçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuryu albay cattı (144/20)*

*Emne turañ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötügün tarttı (144/24)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/16)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kırım ötüğçö başındağı güldüü şalı (151/30)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötüğçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/23)*

*Turdu Ötüğçön kirsembi dep bir oyloğu
Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/17)*

Ötünüç: Rica, dileyiş, dileme, dilek.

*Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/18)*

Öydö: Yukarı, aşağı karşıtı.

*Ayagına çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynöğü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/12)*

*Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)*

*Tögülüp turmak bele
Orozkul küşüldöp bışıldap birde ıntıgıp öydö (153/20)*

Öydö kötörüp catıp

Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/29)

Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet

Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/33)

Öyü-/öykö-: mec. Rahatsız etmek, huzurunu kaçırmak.

Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu

keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/28)

Öyüz: Yaka, kıyı, kenar, taraf.

Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup барıp öyüzgö түштү Түшкөн çok (110/20)

Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp түшкөн car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)

Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)

Kuup çıkkан eken Mina kördüñbu Biz oşol
boroon çıkkан cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/18)

Suu üstü menen Müyүздүү Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/32)

Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali

Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/32)

Baş keçeegi Müyүздүү Bugu Enenin başı öyüz ceekten (153/37)

Bala bolso öyүздө тıbrçılap turat Borçuk taşka
çığıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/7)

Sürtүндү da bet mañdayın karap alıp seleye түштү

Öyүздө dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)

Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüündө турду Көк

кашка suu көбүк бүркүп шар агıp baş aylantat Öyүздө (109/32)

Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/34)

Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)

Al kayradan ceekte turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/26)

Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/9)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/1)

Maraldar kişine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/19)

Malçılar dağı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay
bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/30)

Öz: Kendi.

Kulagı ničke moyunundagı başı gana azırkı boydon
kalsa dep kıyaldanat Közü da azırkı ele özünün közü (49/10)

Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa
özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)

Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/6)

Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/2)

Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütünü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/25)

Alıp özüñdün buguçalarıña ok atat oşonu oyloduñbu
Çoñoygondo bular buguçalarıma kol kötörböyt (71/3)

Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpmın Özümön ketti Tokoyçuluk (83/18)

Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş

koktusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)

Özdörünün köñülü çak dañgıragan kara coldo ör talaştıra

kürkürotüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)

Direktordu urmattabayt dep özdörü naalıшат

Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/19)

Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can

Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)

Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes

taene özü ögöydür (18/28)

Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cığılat

Anan kalsa ülpüldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/15)

Balanın körögöçtügün ay dep taenesi da maktap öttü

Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/14)

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

Dep atap alğan Uluu debey kiçüü debey öz debey

cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)

Baası keter bele anın sıñarı Momundun ak köñüldüğün

baalagan eç kim cok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/38)

Ölgön öz agam bolso kızmatına men turbaganda

kim turat deyt (26/35)

Anın kara aşı çoñ aşının kızmatı Momundun moynunda

Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/6)

Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu

konok bolup kelgen Momun söölöt kütön özü (26/22)

Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi

bilbeyt (27/11)

*Köñülün açıp añ uulatat Kordondun malın
bakkan da Momun bal çeleti karagan da özü Uşintip (27/34)*

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/32)*

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)*

*Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepe kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/26)*

*Atı arıbayt atı arısa da özü carıbayt dep koyot
emespi Dal oşonun özü Celelep kalıñ bırış başkan (28/6)*

*Dedi özü da ıraazı bolup
Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/19)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/20)*

*Baldarı cektugu dep dagı aytat Uşintip
ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/30)*

*Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/17)*

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/4)*

*Kaldı Dagı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/35)*

*Bolso özünö emes kitep kabına aytıp kelattı Sen
aga işenbe menin tayatam anday emes Tayatam bularday (35/13)*

*At mingen biröö çıga keldi Orozkul degen uşul ele Astındagı
at Alabaş özünön başka can adamga mingizbeyt (36/2)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/15)*

*Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/5)*

*Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu
keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/27)*

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/24)*

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/3)*

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)*

*Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kudaydın özünö
tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kuday Uşu maga (46/1)*

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalğanın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)*

*Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)*

*Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al
bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/3)*

*Eköññör intımakta bolsoñor kalğanın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartıpa Közüñ barda eç kimge (48/23)*

*Köldün betin tilip ketip barattı
Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/6)*

*Beret Orozkul aba bolso özü küyö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/35)*

*Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköñbüñ ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/34)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/2)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

Çañooyup kelatpayımbı Bötön bolso özü bötön da kiyin
ele kelbedibi Kiyin kelip alıp dagı meni bötön (52/1)

Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/4)

Colu öriştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarmin (55/1)

Bu deyt karişkı Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırat (56/26)

Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)

Kuyrugun kıpçıp kaçıp beret Kuup kelatkan koyçular
özdörü ayrañ tañ Bul emnesi börünün özü kaçıp (57/2)

Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/9)

Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/32)

Al ansayın Orozkul kıldan kıykım tappay
özünön özü kıcırın kaynatat Anın oyunça adam sanına (61/22)

Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkanda bir üşkürip bir ıylap keede (62/35)

Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/16)

Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytkanda bir üşkürip bir ıylap keede (62/35)

Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/6)

Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)

Ayasañ akılman çoñ ene koyo berseñ Öz baldarıman
kem körböy asırayın cetimderge ene boloyun (71/17)

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/6)*

*Ayabayt Sözümdün aktığın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)*

*Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/26)*

*Atılğan bugu bizdin cerdin bugusu Biz eelegen
cerdegi kıbırgan candıktın baarı bizdiki Öz ceribizdin (76/6)*

*Makulugun emne kılsak öz işibiz silerdin
tiyeşeñer cok Cogolgula (76/7)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/10)*

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkada karagay
emes çegedek berbeske özüñ özü söz berip koygon (85/22)*

*Da özüñ candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/35)*

Anday kezde Orozkul özüñö bergen antın (85/37)

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cüröğü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/22)*

*Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/12)*

*Çalınıp özü turdu Karaganga titılğan
Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/15)*

*Kuday akı öz közüñ menen kördüm Kadimki asıl
maraldar balam dep Momun Orozkuldun kıcırın (89/1)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özüñ Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/7)*

*Biröönün karamagında kelatat Öz kempirine kayaşa
ayta albagan nemedem emneni kütsö bolot Minday beçera (90/17)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özüñ Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/7)*

*Ömüründö biröönü başkarıp biröönü cumşap
körgön emes kayra özü dayıma biröögö közkor bolup (90/16)*

*Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/22)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/24)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/19)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/4)*

*Mingizbey arabaga koşpoy Momunga baktırıp özü gana
minip cürgön buuruldu abışka caydak mindi da ört (98/13)*

*Kayaşasının akırı emne menen bütörün eç kim bilbedi
özü da bilbey ketti (98/24)*

*Saga emne cok Bar öz cayıña Biröönükünö baş
bakpagın (99/5)*

*Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö
dedi katınına (99/1)*

*Eceyi özü eerçitip kelatıptır Bayağı Orozkul
caktırbagan mugalim erdi kebersigen beş cıl boyu (99/33)*

Boldu

Özünön sura dedi Orozkul (99/10)

*Bışkırıp koyot Minday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)*

*Cetpey kalgandarına üşküürünüp keyip algandı
cakşı köröt Anın kayeri ce emnesi öküntkönün özü (100/32)*

*Kayra alıp ketpes bolsoñuz balanı mektepke apkelbeñiz
dedi mugalim Maga işenbeñiz özüümün (100/6)*

*Özü azgırılıp baktıluu bolup baktısızga bakıt beriş
oñoy ele iş tura dep oyloodu Ar kaçan uşunday (101/31)*

*Bolso bolor dedi Momun ança közü cetpegendey
Al mukaktandı Öz comoguna özü azgırılıp balanı (102/30)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/26)*

*Bolup kalgan
Bolso bolor Müyüzdüü Bugu Ene özü kelgendir bolso (102/34)*

*Ata dedi al abışkanın oyun buzup balkim
Müyüzdüü Bugu Ene özü da kelgendir Elden murun özü (102/26)*

*Neberesin oñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)*

*Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ
Momun bastırmanın oozuna toktodu (103/19)*

*Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimgе
Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)*

*Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı
mintip catsa бүtkön eken da (105/21)*

*Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön түşkön kuttay balbıldayt (107/22)*

*Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)*

*Sen öziñ kimsiñ anda
Men kazakmın Karagandıda tугanmın шаhtyorlor (115/9)*

*Başın çaykadı bala Atam cakşı
Azırınça solay deşi Keyip öziñ tüsinersiñ (116/22)*

*Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp
tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/13)*

Özü aralaşıp bir cürsö kaday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)

Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/9)

Eñ kelişimdüüsü Kulubek baykesi Özü uşunday
bolso ee (126/11)

Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)

İldıy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ikinci
maşineni anan üçünçüsün anan kıyinkilerin uşintip (127/31)

Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)

Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagina
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/10)

Cüyür otura kaldı
Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/22)

Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü
uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/1)

Bugu Ene özü da ee Canagı süttöy appak közü
balbıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/33)

Köründübü Bolso bolor kasiyettüü ıyık ene oşol özü
çıgar kim bilet Men saga munu aytayın dedim ele (137/3)

Bugu Enenin özü ekenin aytıp bermek boldu Bugu Eneni
eerçip çımır dene kunaacını cüröt Al eköönün (138/29)

Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/21)

İtçiligi bolbogondo Ataa it deseñ koldon çıgıp
öz betinçe bolgusu bar Menin çeñgelimen kim çıgıp (141/30)

Anan özü da çeçindi Al uçurda Orozkul menen
Kötötay maşinege kıykırışıp turgan (144/25)

Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/22)

Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/3)

Aksakal men seni ittey cakşı köröm Ölüp keteyin
aksakal öz ataman da cakşı köröm (149/6)

Özü ırday bastı (151/37)

İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)

Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/1)

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılışıp tüşüp temteñdey basıp (164/17)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/6)

Urarın kuday bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)

Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/26)

Eken uşunu suu bir küñü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/2)

Çın Öz közüñ menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)

Olar da öz ake şeşesiniñ balası
Alardın ake şeşesiçi (115/15)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/27)

Mına uşunday boluptur balam Uşunu menen comokko
tamam İşenseñ işen işenbeseñ özüñ bil (77/20)

*Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)*

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparına albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/4)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/25)*

*Caanger özüm degen kişige üyrülüp tüşöt üstünö degen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)*

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/8)*

*Özüñ başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/11)*

*Kün sayınbı Kündö barıp kelip turat beken
Alcıgan çal eken Özüñ da koşo oku de Eköññör bir (34/16)*

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganıñ emey emineñ (42/24)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/26)*

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgiliüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/24)*

*Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a
Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/32)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbırayt (57/9)*

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/5)*

*Orun cok Anı saga aytıp aytpay emine özüñ körüp
turasıñ Cıldızdar adam bolso kökkö batmak emes (69/31)*

*Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

*Ayağı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/7)*

*Al kayra ızırına baştağan Bayağı comoguñdu dağı
baştađıñbı Özüñ alcısañ eldin baarın alcıdı dep (88/36)*

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

*Özüñün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)*

*Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün
betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/15)*

*Albasın oyloyt da ındını öçöt
Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/16)*

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özünün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/16)*

*Orozkul Nasip eken sen kelgende kудay özünün
capan tülügünön sogum berbedibi Küñdö uşunday ırıs (153/17)*

Özübüz da kelgen meymandar da baarı bizdikiñde (156/37)

*Oroz abam tuura aytat özübüz too taştı caşasak
cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/15)*

*Bışkırıp koyot Mınday attı calgız minip een cürüp
öz başına koyup lapıldata bastırsañ anan özüñ ırdap (100/26)*

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/11)*

*İçten sızdap
İki Munun erdigin kara Sen kimsiñ özüñ Kızdarıñan (104/34)*

*Üçün deldeyip kalgan
Kaydan estey koygonumu özüm da bilbeym dep (126/18)*

*Al özüñ canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındağı col tik ördöp tüz ele karduu (127/17)*

*İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özüñçö (137/35)*

*Uşul aymaktın eesi men özüñ degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/3)*

*Irakmat Çakırgan cerden kalbagın özüñ basıp
barbagın degen Kuda kaalasa barıp kalarbız Senin (141/3)*

*E saga kor bolgon kayran caş Eldin sendey baldarı
tigintip maşine aydap arkırap cüröt sen öz (149/8)*

*Tiliñe özüñ ee bolo albadiñ uşuga çeyin Men azır
senin kuragiñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/9)*

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştadı
Men özüñ dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/34)*

*Opurulup Bıyakta meymanıñ otun carıp atsa özüñ
ırdap basıp cürösüñ da (152/7)*

*Seydakmat canına kelip
Narı bol Özüñ Sındırsam koysom özüñ bilem (155/14)*

*Özüñüzçü Munuñuz carabayt Küyöö balañız menen
kızıñızga ıntımak ırıs kaalap özüñüz içpey (158/26)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/6)*

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/14)*

*Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam
unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/16)*

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/14)*

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgiliüü
Arbagı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/24)*

*Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt öziin Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)*

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın köziinçö
özün başkalardı uyat kılbasa bolo (114/12)*

*Erkim bolso kanter elem kim bilet birok uşu
boydon ketkeniñer öziñörgö cakşu (70/12)*

*Balıktı başu gana öziñükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañğı tübü menen (164/13)*

*Öziñüzçü Munuñuz carabayt Küyö balañız menen
kızıñızga ıntımak ırıs kaalap öziñüz içpey (158/25)*

*Öz aldınça: Kendi kendine, kendi başına, tek başına.
Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/11)*

*Öz ara: Kendi içinde, kendi aralarında, kendi kendilerine.
Tınç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık
sırdaşıp catkanday tıyulat Adam emes kumurska (20/11)*

*Ölböy kalgan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/32)*

*Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/22)*

*Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/1)*

*Öz kişi: Yakın, aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, dost veya akraba.
Öz kişilerbiz
Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/5)
Bıyakka ötiñüz aksakal
Otura ber balam biz öz kişibiz dedi Momun (158/14)*

Özbüz: Ev sahibi.

Şaşkan boldu

Sen meymansıñ biz bolso özbüz A körö maşinenin (145/26)

Özgö: Başka, özge, yabancı.

Kokusta Orozkuldun beti çımıray tüşöt Birok özünün

betiñ çımırabasa özgönün betine köö şıba degen emespi (79/16)

Özgöçö: Özel, özgün.

Başkalardan özgöçö körünö bermek Cañı baştalğan

ömüründö ali dagı kança okuyanı başınan keçirerin (62/27)

Özgör-: Değişmek, tahavvül etmek, başkalaşmak.

Kılçak karagansıp küin eki üç colu körünüp aldı Tündögü

boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül dönğül (130/4)

Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı

özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/30)

Özöktüü: Köklü.

Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın

curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)

Özön: 1. Çay, dere.

Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al

uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)

Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al

uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/13)

2. Irmak yatağı.

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (63/19)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (63/23)

Enesay özön uşunday özön eken

Ar uruu el çaşap turat anda Enesaydın boyunda (63/27)

Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon

meken menen koştosup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/35)

Enesay sendey caykın özön barbı

Enesay sendey carkın meken barbı (65/3)

Enesay sendey caykın özön bolbos

Enesay sendey carkın meken bolbos (65/7)

Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular

çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosup (66/13)

Oşentti Keñ özöndün ceeginde bırıksıgan kül

kaldı kañırsıgan cıt kaldı Kulak uçunda bozdogon (67/3)

Bizdin cerde kırgızdın söögü da kalbasın

dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/10)

Başınan öödö kötörüp tögöröktün tört tarabına

körsötmök Aldında özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/14)

Özün sıylabagandı özgö ayabayt: Kendisine saygısı olmayana başkası hiç acımaz.

Şakabalap ketişse taarınbayt sanga koşpoy

ötüşsö ızalanbayt Özün sıylabagandı özgö ayabayt dep (27/10)

Özünçö: Ayrıca, ayrı olarak.

Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız

oynop cürüp öziünçö süylöy bergenge köniüp alğan Azır (35/12)

Bala oşentip özüñçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/33)

Oturup üşürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özüñçö akırında (136/22)

İçirem içirem özüñ barçı degi bay bolgur
Abışkanı çıkarıp ciberip dağı bir azga özüñçö (137/36)

Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolкуп
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özüñçö cılmaydı (110/14)

Dedi özüñçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/7)

Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın kökürögünö
muñ tolo baştağanı go dep özüñçö keyip (94/30)

Özüñçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balıldıyt (107/21)

Boroongo buyukkan nemebi dep özüñçö süylönö
çırak candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/33)

Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip özüñçö cımıyp külüp koyot (61/14)

Özü-özü: Kendi kendine.

Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/26)

portfel: Çanta.

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/15)*

Araket kılıp

Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/24)

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/2)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşşö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)*

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/8)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/9)*

*Balama bir perzent berseñ bolo Alsızga booruñ oorusa
bir ele perzent berseñ kantet (112/10)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/33)*

*Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/31)*

*Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/35)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
kätinına ceendir birok portfelge cetkenine (37/18)*

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/35)*

Cüyür otura kaldı

Panarıñı koyup otur dedi balaga Özü alakan (129/22)

*Çarkıldatıp portfeldi aylandıra karap başın
çaykadı Ey koyo turçu dedi dağı estey koygonsup (34/7)*

*Çırk etip bekip kalat Kıskası okuuçunun kadimki
portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/10)*

*Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)*

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/2)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/17)*

*Kep uşul portfelden başaldı
Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/11)*

*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/16)*

Pa şirkin: Çok güzel.

*Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit
çın niyetinen tañ kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/9)*

Pahta: Pamuk.

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/8)*

Palto: Palto.

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüşpöyt (81/30)*

Paluba: Güverte.

*Palubaga alıp çıkmak Mına oşerde bala kadimki
keypne kayra kelmek Anan anan (50/21)*

Panar: Fener.

*Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr
panarın alıp tez çıksın degin (120/24)*

Papiros: Sigara kâğıdı, tütün kâğıdı.

*Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ıkşıy
üylödü (141/1)*

Papoçka: Baba.

*Da abzel go bolboso uşu Momun çaldın cupunu tili
kimdi kayda cetkirmek Baldarıñ Papoçka mamochkalap (83/10)*

Para: Rüşvet.

*Cedim ele biröödön çaşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/17)*

Parda: Perde.

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)*

Parta: Sıra, oturup yazı yazılan mobilya.

*Momun çal neberesi menen partada katar oturarın
elestetip alıp booru katkıça küldü (34/19)*

*Partaga oturasıñar da sabak bütköndö atka uçaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/17)*

Payda bol-: Peyda olmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak, oluşmak.

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)*

Paygambar: Peygamber.

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/11)*

Pay-pay-pay: Vay vay, hayret verici olumlu bir durum karşısında kullanılır.

Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay

büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143 1)

Pehota: Piyade, yaya asker.

Birok men degen pehota aksakal pehotasız eç bir askerdin

cumuşu bütpöyt (149/13)

Perişte: Melek.

Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu

al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/1)

Perzent: Çocuk, evlât.

Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy

cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/6)

Peyil: Kişilik, şahsiyet.

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kanday ekenin (71/8)

Peyildi kenen koy-: Gönlü bol olmak.

Köz cetpeyt Dağı emne kerek silerge Peyildi kenen

koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/6)

Peyili keñel-: Ruhu genişlemek.

Kişi cok köñülü açılıp peyili keñelip soo

kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/35)

Piala: Piyale, çini kap.

Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen

şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93 33)

Pil: Fil.

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)*

Plaş: Palto.

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegeдекke badalga ildirip mala tartkan (78/29)*

Pogon: Omuzluk, apolet.

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/22)
Pogonu çok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)*

Poligan: Poligon.

*Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp
tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/13)*

Portfel: Çanta.

*Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan
Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/6)*

Post: Gözlem yeri.

*Turgan postu dele çok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/13)*

Pristan: İskele, rıhtım.

*Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet
Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)*

*Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küni ele süyröp (86/21)*

Pritsep: Römork.

*Ce altı döñgölökpü Cañı boldu beken ce eskibi
Pritsebi kanday boldu eken Bıyıl cazında kordongo (114 18)*

Prokuror: Savcı.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

Pulemyot: Makineli tüfek.

*Kıcırlandı aldı da töbödüğü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/26)*

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)*

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/13)*

*Tartkan emes
Mina emi portfeli koluna tiygenden baştap bala (32/10)*

*Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp
maşineni süzö türtüp çıgarışıp koyup catti Çamdagıla (128/3)*

*Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı
Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeli berip (31/10)*

*Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kıldırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/33)*

*Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)*

R

Rayon: İlçe.

*Aerde militsiya mamlekettik inspeksiya köp kelip kalçu
ele ce rayondon kelip kalganı bolobu degi közgö (86/36)*

*Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu
Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/8)*

*Kaçan körsöñ bir koltuk depterlerdi booruna kısıp
baratkanı Kaçan körsöñ kol kötörüp rayondun çolunda (81/32)*

*Kiçinekeyinde döñgölök kılıp oynogon boçkenin alkagına
okşop özünön özü boş aylanat Karmagan rulu (128/10)*

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrliğine çeyinki (85/5)*

*Kötörölböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/9)*

Reaktiv: Kimyasal Reaksiyon.

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)*

Restoran: Restoran, lokanta.

*Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırğalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/3)*

Royal: Piyano.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/5)*

Rul: Direksiyon.

Kalgan

Canında rul karmap cumşak orunda öpöñdöp (115/24)

S

Saal: 1. Biraz, az miktarda.

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)*

*Abışka bal çeleakterdi körgönü ketken emi maalında
kelgenin kara Eger saal ele keçikse bala kaydan kitep (25/26)*

*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)*

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/36)*

*Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına
çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/24)*

2. Biraz, kısa bir süre.

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/14)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)*

Saal sına tüş-: Hayatta kalmak.

*Aman kalganına işene albay saal sına tüşkönünö
ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagınıp ordunan (88/23)*

Saam: Süre.

*Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan
Gülcamal üşküründü (105/25)*

Saa-: Sağmak, sütünü akıtmak.

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)*

Saat: Saat.

*Külük at Birok Momun baarı bir eki saat çamaluu keçigip
barat Balanı al colunan colukturdu Mugalim (99/31)*

Saba-: Dövmek, pataklamak, kamçı çalmak.

Dayıma oşentet Orozkul sabap catkanda cakın (59/37)

Beter sabap kuup çıktı üyünön

Emne kılayın kuusa kuugandır dedi Momun (104/31)

Bırpırata sabap kancalagan ittey kılğısı keldi

öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/3)

Baştağı cürögü mıkçıldı Emne balee bolup

ketti eken Baykuş Bekeydi Orozkul dağı sabadı beken (103/12)

Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatanı

karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/11)

Een Körsö Bekey taeceni eri dağı sabap catkan tura

Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöö balasın (59/13)

Kolunda kuralı cok Katını canında bolso bırpırata

sabap kalmak ele al dağı üydö üygö cetkiçe ali (87/16)

Saba: Kıımız koymak için büyükbaş hayvan derisinden yapılan tulum

Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kıımız

köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)

Sabak: Ders, öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi.

Orozkuldun canına keldi Mektepten balanı almak

emes belem Sabagı bütör maal bolup kalgan tura (91/12)

*Partaga oturasıñar da sabak бүткөндө atka uçkaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/17)*

*Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/1)*

*Ošo ıylagan boydon mektebine cetiști Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/21)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/32)*

*Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/16)*

*Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa
kanday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/31)*

*Eken Kana tiliñi körsötçü
Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/6)*

Sadagañ bol-: Kurban olayım.

*Baykabay kalıpmın kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/24)*

Saga emne bol-: Sana ne oldu?

*Saga emne boldu dep al balanı toktottu
Başım oorup atat (156/25)*

Sagala-: Gözlerini alamamak, devamlı bakmak.

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştu da düköñçünün sözü menen aytkanda (24/1)*

Sakal: Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/23)*

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/11)*

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)*

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/19)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/5)*

*Abışka ontop kaptalına oodarıldı Mas kebetesi
ılay çañga bulganıp sakalı culmalanganday cüdögön (165/26)*

Sakçı: Bekçi.

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)*

Saksakta-: Dikkat etmek.

*Aldı artınan saksaktagan çamgarak müyüz çoñ küröñ bugu
bar eken Anan dağı baldarga eger maraldar kayra ketpey (138/31)*

Sakta-: 1. Saklamak, korumak, muhafaza etmek.

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körbögön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/17)*

*Coobu artık berişte da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/6)*

*Tartip saktagıla dep arañ bas bas kıldı
Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)*

2. Saklamak, korumak, esirgemek.

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/19)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön
kıyada cıılçıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/26)*

3. Saklamak, gizli bir yere koymak.

*Balasına degen cılmayıusu cürögündö saktaluu Koluñdu
karaçı Kim cubat dep kara küşkö cemelegen (92/33)*

Sal-: 1. Koymak, sokmak, bir şeyi bir yere bırakmak, yerleştirmek.

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıttagılap dır koyo ürküp (18/17)*

*Kulaktarınan baylaştırap iyyine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/21)*

*Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/31)*

*Körö öltürüp sal birok öltürör aldında suraarım
menin Ata mekenimen birinçi colukkan koyçumandı (54/17)*

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/5)*

*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıoy Müyüzdüü Bugu Ene (121/14)*

*Bilbeysiñ ee Alıs emes bir küñü körsötöm Eköübüz
Karool döböğö çıgıp alıp mektepke dürbü salıp köröbüz (35/18)*

*Anan dağı dürbü salıp men saga Ak kememi körsötöm
Aga çeyin bastırmaga cügürüp kirip çıgalı dürbü (35/19)*

*Ketebiz Oşerden Karool Döböğö çıgabız da dürbü salıp
Ak kemeni köröbüz Sen alibilbeysiñ go dürbü (35/29)*

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/8)*

*Cürüp olturat Karool döbö cakın caykısın bala
kudaydın kuttuu künü cügürüp çıgıp közgö dürbü salat (18/6)*

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)*

*Salıp koygonsup oşo boydon çaşay berişet Küyöö
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/13)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/13)*

*Köñülinö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/10)*

*Obolu bir közün akırın açıp anan ekinçi közün anan
közdörü cumulup catkan güldörü birinen sala biri (20/8)*

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da tüşökkö kitep (93/26)*

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıltıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/7)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)*

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötügün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/12)*

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)*

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötügün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Emi ölö berseñ bolot dep Orozkul başın çakadan
bir culup aldı da kayra saldı (157/12)*

*Birpirata sabap kancalagan ittey kalgısı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)*

*Aylanttı Kök maysanga salingan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)*

*Eç kaçan eş canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötügün iyyine salıp (97/36)*

*Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)*

*Salıp kötörüp aligi çoñ kara kişi ketti
Mastık menen ogo beter köşörgön Orozkul bastırmanın (155/19)*

*Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)*

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine düköñ
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/4)*

2. Herhangi bir işi vermek, görevlendirmek, bir iş için göndermek.

*Sala berişet Momun el közüñö cügürgön bolup kömüşködö
nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/13)*

3. Yönelmek, bir tarafa doğru gitmek.

*Ak keme ali körünböyt Bala kölgö dalısın sala
burulup oturdu da dürbünü canına alıp koyup döbönün (40/33)*

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/6)*

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)*

*Alabaş da tüşüñgöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/24)*

Kap multık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat

Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143/17)

Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon

ulam at koyup koygon (41/9)

Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön

kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)

4. Takmak, bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camungan toolordu

küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)

Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ

kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)

5. Atmak, örtmek.

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı

teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)

6. Vurmak.

Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday

küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/11)

Aldı da başı közünö karabay eki colu salıp kaldı

Bas Kana dep ırkıradı Orozkul ötüktü ceekke (97/27)

7. Yapmak, inşa etmek.

Da oşondo bir kadır barkka ilindi Kiyin kaytıp

kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/24)

Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul

kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/25)

*Carıtar deysiñ Çınığı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/2)*

*Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/22)*

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/8)*

*Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dağı tam salıp dağı karagay kerek (140/30)*

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/28)*

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)*

8. Hayvanlara yem koymak, vermek.

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/36)*

9. Koymak, katmak.

*Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

salaa-salaa: 1. Çukur, küçük çukar.

*Baldar çañ artınan cügürdü Közdörünön salaa salaa
caş ketip eki bala coonu eerçip barattı Balasıñbı (67/31)*

2. Şakır-şakır.

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıdayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

Salabattuu: Ağır, ağırbaşlı, ciddi.

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/19)*

*Uşul aymaktın eesi men öziim degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)*

*Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası çok ce kıcırluu (28/2)*

Salam: Selam, bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.

*Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/16)*

*Bu deyt karışkır Koy antpe deyt Çıpalak
özünö caman it kılıp salam Ha ha lap katkırar (56/26)*

*Salam Bıyakta emne kılıp cürösün dep cımıñday
köz kıstı (117/33)*

Salam ayt-: 1. Selam söylemek, selamını birine götürmesini söylemek.

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/4)*

2. Selamlaşmak, birbirine selam vermek, esenleşmek.

*Küngö algaç gül açıp salam aytat Kündün nuru
mañdayın cılıtkan kezde külmüñdöp közün açar kelet (20/5)*

*Caykalıp salabattuu bastırıp baratsa kim
da bolso iyilip salam aytat Cakşı atıkkın aksakal (28/20)*

Salam ber-: Selamlaşmak, birbirine selam vermek, esenleşmek.

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüngöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/32)*

Salamdaşuu: Selamlaşmak, esenleşmek.

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştığın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/11)*

Salañda-: Sarkmak, aşağıya doğru sarkarak sallanmak.

*Közü çok Bala közünön dürbünü alıp başı çerge
salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)*

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/12)*

*Tamçılagan tura tayatasının
Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/30)*

*Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/32)*

*Salañdagan betine caba tükürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/1)*

*Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu
çok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/4)*

*Kaşatın karmagan boydon kursağın salañdatıp kelteñ kelteñ
cügürö karañgıga kire kaçtı (161/9)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/9)*

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/34)*

*Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/36)*

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*

Salkın: Serin, ılık ile soğuk arası.

*Kenebey kalbaat çer arası kölökö salkın dabırkay
çayırdın cıtı buruksuyt kılımdap tüşüp (78/17)*

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)*

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)*

Eken deşet

Too tokoygo koñur salkın küz keldi Caydın ısıgı (77/24)

*Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çıyrıgıp
turgansıyt Oşol tabı cok kızgılt nur bu bettegi (109/7)*

Salt: 1. Örf, âdet, gelenek.

*Emes Birok бүгүн salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/21)*

*Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulganına keyiçü
Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/5)*

*Kırgız el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/32)*

*Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/18)*

*Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıkara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)*

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/8)*

2. Sade.

*Pogonu cok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)*

Salt-sapar: Saltanat, gösteriş.

*Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire
albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/18)*

Saman-kık: Saman-gübre.

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)*

Samolyot: Uçak

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/16)*
*Kökölötö kuudu Cön kuubastan Sok faşısttı dep
aykırık salıp kuudu Samolyot koştıy Müyüzdüü Bugu Ene (121/14)*
*İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü
mobu toolor adır bolup körünip sırtında (122/27)*
*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup alıgı kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)*

Samoor: Semaver.

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütüin sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngөngө bala (43/23)*
*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ıskırıp catkanı dürbüdөн körünip turdu Samooruna (45/1)*
*Çaçırayt Esine kele kalğan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünө kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/33)*
*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölөktөşöt (61/19)*
*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/13)*

*Kuu catın katını Dagı samoor koygonun kör Kündögü
ele cagınuunun dalbası da Emnegedir Orozkul azır (90/35)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tohup çıksa dedi Anan katının (91/1)*

*Samoor apkelip çay sundu
Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/13)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tüütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/27)*

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/16)*

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ışkırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/2)*

Samoorçu: Semaverci, semaverde su kaynatan kimse.
*Teñdüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/23)*

San: 1. Büyüklük, şanlılık.
*Kayda alparasıñ Orduna bayla Sensiz ele çıkarıp
alam Kozgoçu bolbogun Sen emi bul eldin sanında (106/22)*

2. Sayı, sayma, ölçme, tartma vb işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç
olduğunu bildiren söz, adet.

*Menen süzüp al ötköndö suu түbünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)*

3. Sayısız, sayılamayacak kadar, çok sayıda.
*Al küñü kırgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/26)*
*Küñü cılıksı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)*

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/2)*

*Baarınan çette kalgan şorduı calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda çok kelesoo (90/6)*

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/23)*

4. Uyluk, kalçadan dize kadar olan bacak bölümü.

Eki sanın şak çaap aldı da çoñ şıpırgını kötörüp (43/37)

San cetkis: Sayısız, sayılamayacak kadar.

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/17)*

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/18)*

*Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/32)*

*Munarlangan Teñir Too katarına san cetkis
Mına uşul cer silerge meken bolot dedi (72/33)*

Sana-: 1. Saymak, bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.

*Körbögön canı çııldap eki coldun ayrılışına
çurkadı Çubagan köp maşine ötüp barattı sanasa (116/36)*

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/14)*

Koko küın sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)

2. Varsaymak, tutmak, farz etmek.

Camandık sanasın

O keñ peyil Bugu Ene adam degen kaday ekenin (71/7)

3. Düşünmek, saymak, gibi görmek, kabul etmek.

Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp

kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/3)

Sanaa: 1. Düşünce, tasa, kaygı, sıkıntı.

Eçtemeğe kepteltpey eçtemeğe takaltpay bakan toso

koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/34)

Kayra ketebi Sanaası sanga bölünüp Momun çal darga

aydagan kılмышkerden beter kıynalıp kelattı (139/29)

2. Dilek, istek, talep, temenni.

Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan

çağı Calgız uulu bar ele al dagı soguşta ölüm taptı (60/9)

Sanak: Sayım, sayma işi.

Kırgızdar bakene boyluulugunan artta kalıptır Sanak

cürgüzüp baarın kattap anan dem alış beret (123/17)

Sandal: Sandalet; yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon ve kayışla bağlanan açık ayakkabı.

Bala eşik aldında sandala bastı Üydön

kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/11)

Sandan çık-: Saygınlığı kalmamak.

Bu kündö mayanadan ayrılğan kişi sandan çıgıp

kalat Al kişi bolboy kalat dep canı kaşayganday (134/25)

Sandık: Sandık.

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/3)*

Santümön: Sayısız çok fazla.

*Santümön maldı aydap kolgo iliner dünüyönü büt olcolop
colgo saldı Mal artınan buruldagan çañ asmanga (67/11)*

Sapır-: 1. Savurmak, rüzgâr şiddetle eserek bir yeri, bir şeyi altüst etmek, havaya kaldırmak, dağıtmak.

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

2. Savurmak, havaya atıp dağıtmak, saçma.

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)*

Sapsarı: Sapsarı.

*Koomaylana kımırılıp bala dagırğa kınğırata
siydi Zaarası ısıq sapsarı ekenine tañ kalıp (138/22)*

Saray: Ahır, evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı.

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)*

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)*

Sargay-/sargar-: 1. Sararmak, sarı olmak.

*Çıgarbay karmadı Kempirdin ağı sargayıp açuudan
cülciygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/9)*

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

*Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/8)*

*Birde sıdırım bolup çıyrıktırıp cerdin
caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbırağı sargayıp (86/12)*

2. Korku, üzüntü, coşku vb sebeplerle yüzün rengi solmak.

*Al aňğıça etektegi egindi bısırıp kırdın çöbün
sargayıp küz kirip kelet Birde kerimsel bolup nımşıtıp (86/10)*

Sargıç: Sarımsı, sarımtırak.

*Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/28)*

Sarı: Sarı renk.

*Bolsun kup dep cügürüts kızmat kılıp kelatat Eger
altın degen küzündö sapırılğan sarı calbırak bolso (25/36)*

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

*Tılıtıp birde arsaygan seyrek sarı tişteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)*

*Suu kemer kemerge ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/34)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

*Oşondo alibettüü kuykul sarı çoñ kişi basıp kelet
Siler kaydan Mancuusuñarbi deyt dooşu (123/19)*

*Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

Sarık-: Sızmak, ince aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.

*Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/8)*

Sarımsak-sogon: Sarımsak- soğan.

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısıq nandın
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/24)*

Sası-: Sasımak, pis kokmak, kötü koku çıkarmak, kokuşmak.

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

Sasık: Sası, pis kokulu, pis kokan, çürük kokan.

*O koysoñçu dep dükönçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

Sat-: Satmak, bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

*Menen cerge kir katıp satkan karagayıñ menen kuucatın
katınıñ menen cerge kir alcıgan çal aşırandı (82/25)*

*Turuşsa suraganın satıp berbes belem Men
mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/11)*

*Kişi sanınan çıkarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/20)*

*A canağı akça balaketiñ kurusun cektun conu katuu
degen oşol Kuda kaalasa küzüñdö kartöşkö satıp kapçıkka (29/34)*

Soñ Küzündö kудay buyursa kartöşkö satıp

Küzdün kamın cegiçe (30/25)

Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etkeney boldu

Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/34)

Kitep kap satıp berip turganı balanı ererketip ciberdi

ısık caş kañılcarın açıştırıp kısıp kelip (31/31)

Karaçı karaçı tayatam satıp berdi

Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/15)

Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyligişpegen

mınday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/19)

Satıp berdi Men okuuga baram

Ey enteñdep cügürüp kelgeniñ uşubu Seydakmat (34/3)

Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp

satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)

Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü

Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/21)

Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö

konok bolup kızıdır ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)

Kalgansıp uşu künü kartöşkö satmakka şaarçılap

ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/7)

Kee bir karözgöy kambıldar bugunun müyüzün köp kamdap

kardar buguluktarga satuunu kesip kılıp alat (76/22)

Saya/zaya: 1. Gölge.

Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz

kurguyga tüşsö kurguylata kuudu kökkö çıksa (121/11)

2. Boşa, boşuna, beyhude, nafiye.

Halıkpız Atañ bolso erteginin aňgimesin aytıp

goy Bizdegi sayası okıga atañdı tartuu kerek eken (116/16)

Sayakatçı: Gezin, seyyah.

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)*

Saya-kubat: Sürüyle-kuvvetle.

*Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)*

Saygıla-: 1. Devamlı rahatsız etmek.

*Al balanı culmalap eegindegi kılkan tüğü menen saygılaştırıp
öpkülöy ketti (150/17)*

2. İğne, bıçak vb tekrar tekrar batırmak, saplamak.

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldöğü gana tolup (43/5)
Çokuga artılıp catat Ak boroon betti çımçılait
köz açırbay saygılayt açıştırat Capırt baarı (127/20)*

Sayma say-: Nakış işlemek.

*Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpozdor
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)*

Sayra-: Ötmek, (kuş veya böcekler) ses çıkarmak.

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/22)*

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/12)*

*Oşondoy kıyın kezeñ küindördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)*

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catıſat da Orozkul tuyaksız (61/36)*

Sazay: Ceza, bela.

*Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/22)*

Sebeb: Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

*Antpegende kantmek sebebi Orozkul balık
bolup kete albayt da (61/9)*

*Onın sebebi ne dep soldat kızıktı
Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/1)
Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tınçımdı alğan kim eken (69/9)*

Sebet: Sepet.

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)*

On segiz: Sekiz, yediden sonraki sayı.

*Mintip kuuratpaganda men kim elem Balkanaktay beş
balamdı birinen sala birin cerge berbesem on segizge (46/6)
Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalğan ak beşıktin tütkasında (73/25)
Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/30)
Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/33)
Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

Sekelek: Henüz buluğa ermemiş kız, küçük kız.

Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı

Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)

Sekir-: 1. Zıplamak, yukarı fırlamak.

Büyüzdö turgan bala bir maalda çımrkana sekirdi ele

kanat бүткөндөй uçup барıp öyüzgö түштү Түшкөн çok (110/19)

Sekirip oynop süzmök Añgiça aldınan Ak keme

colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/11)

Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı

aralap ketti (88/7)

Karaganga kolun tıttıra candalbastap çetke soylop

baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/2)

Karagaydın ulam bir cagına sekirip artta Momun

çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)

Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan

çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)

Arış tezdete elpek sekirip koyuшту Car başına

çıgıp bir kılçayıp karadı da kayındın arasına (144/31)

Çapkan sayın baş sekirip ketet Orozkul artınan

cetip dagı çabat (154/33)

2. Sekmek, atılan bir nesne bir yere çarptıktan sonra sıçrayarak gitmek.

Taştardan bult sekirip agımga түşmök da zıpıldap

cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)

Sekirtme: Yolun veya yükseltinin atlayarak geçilen yeri.

Şağıl menen koşo köçmөy bar anan korum taştardan

ustundu tıgıltpay ötmөy bar Anan sekirtme taştuu (95/12)

Sel: Sel, su taşkını.

*Cer tiştep çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp
kudu ceekke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)*

Seley/seldey-: 1. Apışıp kalmak, ne yapacağını bilemeyip şaşırıp kalmak.

*Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/29)*

Karmadı

Oturgandar seleye kattı közdörü çanagınan çıktı (160/14)

2. Donmak, beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/5)*

Seleyip tur-: Donup kalmak.

*Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/36)*

Selkinçek: Salıncak.

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıyılğan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/18)*

Selt et-: Korkudan dolayı ürpermek, sıçramak, sarsılmak.

*Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/17)*

*Bala selt etip ketti aza boyu muzdak dürkürödü
Muuzdoosundagı kanı karayıp katıp maraldın başı (153/27)*

Semir-: Kilo almak, şişmanlamak.

Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee

Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/3)

Semiz: Şişman.

Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar

itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/11)

Senek: Zor sıkıntılı.

Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıldır

dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü çok (52/33)

Señir: Dağın sırtı, aklanı.

Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil

señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/16)

Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom

Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/1)

Taraptın tooloru capısıraak tokoyu çok cılañaç

kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)

Sep-: Serpmek, bir şeyi dağılacak biçimde dökmek, saçmak.

Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp

kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)

Sepil: Sur, kale duvarı.

Çıkkın emes Ala Too menen yeñir Toom elime sepil

señir toom dep Beker çıkkın ır emes ov (39/15)

Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom

Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/1)

Serbeñde-: Sallanmak.

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/16)*

Serbey-: Tek tük, seyrek ve dik durumda olmak.

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)*

*Ce sakaldan aytpaptır kedeygen boyu bakene çürüşkön
eeginde eki üç kuykul sarı kıl serbeyip make çal (28/12)*

Serey-: Dikleşmek, dik duruma gelmek.

*Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/8)*

Serp-: Silkmek, ani bir hareketle sarsmak.

*Kel kötörüp alayın dep Kulubek balanı bir
koldon alıp conuna serpip saldı da kötörüp cönödü (131/8)*

Serp sal-: Dikkat etmek, dikkatlice bakmak.

*Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepe kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/26)*

Ses: Ses, gürültü.

*Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)*

Sez-: 1. Sezmek, kestirmek, hissetmek.

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağısın sezip turdu (136/12)*

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuguşpadi
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)*

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/18)*

*Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın
artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/4)*

*Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelesi
keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/33)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırınan (147/23)*

*Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/27)*

2. Sezmek, farkına varmak, anlamak.

*Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbegendeı boldı Karmüşökçö moyunun cıyırıp (145/34)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköobüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/23)*

*Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/22)*

Atam aytkan

Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/22)

*Men üygö baram dedi bala alsırıp baratkanın
sezip (157/18)*

3. Hissetmek, fiziksel bir uyarı duymak.

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Köziñ
açıştırdı Kir cuup catışsa kerek dep oylodu (151/11)*

Iylamsıraganga okşoş ele

Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/22)

Sesten-: Korkmak, cesaret edememek.

*Kırgızdan aman kalgan kırgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/4)*

*Üyriip Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalganbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/16)*

Çaar bolup sestentti

Eleñdebey otursañçı orduña dedi kempir çañk (119/5)

Seyrek: 1. Seyrek, benzerleri veya parçaları arasında çok aralık bulunan, aralıklı, sık karşıtı.

*Tıltıyp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)*

2. Seyrek, çok bulunmayan, az rastlanan, nadir.

Kuttuktap özü da kubanıp kaldı

Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/18)

Sıdırım: Sabah ve akşam esen soğuk rüzgâr.

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sıdırım cel urganda (21/26)*

*Birde sıdırım bolup çıyırtırıp cerdin
caşıl ireñi kıyarıp bak daraktın calbıragı sargayıp (86/11)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/11)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)*

Sıdır-: Dikkatlice bakmak, inceleyerek bakmak.

*Ardemege bir toktop çöp bolso sıdırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)*

Sık-: Sıkamak, baskı altına almak.

*Bekey menen taenesinin oozdoran kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sığıp (48/28)*

Sıla-: 1. Okşamak, hafifçe dokunmak.

*Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısının
sılap birin moyun söngögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/1)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

2. Okşamak, sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek.

*Iylamsıraganga okşoş ele
Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/22)*

*Başınan sılap canına tarttı
Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/17)*

*Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp
omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)*

Sılay ket-: Selam verme şekli, dokunarak selam vermek.

*Sılay ketüügö çolosu bolbodu anan Eer Taştın
Börü Taştın Tañke Taştın canınan buydalbastan (32/35)*

Silk-: Sallamak, silkelemek, çırpma.

*Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap
basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/11)*

*Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul
Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/34)*

*Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden
silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/8)*

*Too ıldıy kuyulup keçki sıdırım cürdü Bala
içirkene silkinip aldı Bala çıyrığa berdi (109/12)*

Sımal\sımak: Gibi, benzer.

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürogün çer tokoy baskan küngöygö dürbü salsa bul (39/21)*

Sımbat: Görünüş, endam.

*Cılına kulun bergen süttiüü beedey bolup sımbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)*

*Kol sanındagı dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken sımbatı közdün coosun alat (144/8)*

Sın-: Kırılmak, birçok parçaya ayrılmak.

*Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat
kptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)*

*Köö menen dağı birdeme cızıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

*Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip
kart daraktardın çoñ butaktarı sınıf catat (130/8)*

*Sınbasın dep biz atayı korup oturbaybız Bizge
okumuştuu kişiler da kelgen Eki ayal kelgen eköö (57/33)*

*Bolup toñup kırs kırs sinipturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/23)*

Sıñar: Tek, yalnız.

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

*Baası keter bele anın sñarı Momundun ak köñüldüğün
baalagan eç kim çok Özü kurdu karılar cetken sıyurmatka (25/37)*

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/32)*

*Sñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/1)*

Sına-: Sınamak, bilgisini, yeteneğini, yeterliliğini veya niteliğini yoklamak, imtihan etmek.

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırıgızdı kırıgan (68/19)
Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/23)*

Sındır-: 1. Parçalamak, parçalara ayırmak.

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılburına (88/14)*

2. Kırarak, sert bir şeyi vurarak ya da ezerek parçalamak.

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sındırasıñar Kele maga dedi (155/12)
Seydakmat canına kelip
Narı bol Özüm Sındırsam koysom özüm bilem (155/14)*

3. mec. Kırarak, incitmek, üzme.

*Körsöñ cılandın başın çıkarıp turganın Senin
taandarıñın tıñçı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

Sındırım: Parça, dilim.

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübüñdö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/25)*

*Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen
şasa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93/33)*

sınık: Kırık, kemiğin kırılması.

Kürsüldötöt

Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınıktarı tuş tuşka (155/28)

Sıntagar közöl ölük: Şası gözlü ölü.

*Sıntagar közöl ölük sensiñbi ıya dep ögöy kızının
artınan tööçö cinin bir bürküp saldı Kuday (46/3)*

Sır: Sır, gizli kalan, gizli tutulan şey.

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sırim
uşu degendey calgız çöntögün añtarıp suurup çıktı (24/19)*

*Imanday sırim aylanayın Müyüzdüü Enenin
arbagı ursun (30/13)*

*Eşikten kempir alaktap şasıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/6)*

Carıla kubanganı esine keldi

Bügün men bir sır kördüm balam Maraldar kaytıp (101/14)

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)*

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırıp
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/9)*

Sırdaş: Sırdaş, samimi, içli dışlı, yakın.

Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti

Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/11)

Sırdaş-: Sırdaş olmak, karşılıklı sırrını söylemek, sırrını paylaşmak.

Tinç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık

sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/12)

Sirkesi suu kötör-: Yüzünden düşen bin parça.

Cok dedi Orozkul sirkesi suu kötörböy Me

Attın çılburın Gülcamalga ırgıttı Bastırmaga (98/35)

Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne için

adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)

Sirkoolo-: Hastalanmak, rahatsızlanmak.

Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın

sirkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/22)

Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine

sirkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/4)

Sırt: 1. Dağ sırtı, yüksek arazi.

Tayatam maga comok ayıp beret Sırt kapkarañğı muz

carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/21)

Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın

başı oorup catat Birok al kınkıs etip ün katpadı (109/15)

2. Dış, herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, iç karşıtı.

Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı

keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/18)

Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön

közün ayırıbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu

Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)

*Sirt suuk Momun al kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu ıgar aldında (129/19)*

Aytor sirt da tın ızı uu ugulbayt (133/35)

*Negedir üydün içi kulak murun keskenley cımcırt
El curt köüp ketkensip sırtta koroo içi da (59/12)*

*Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen
şasa buşa burdap alat da sırtka cügürüp ıgat tayatasın (93/34)*

*Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp ıgıştı Momun e kaçan Alabaşka (98/18)*

*Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp ıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/13)*

*Tütöy ontoyt kiine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde ılana ışkırta (109/22)*

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılray ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/19)*

*Birdemedən ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kırpikterine eyin muz toñgon eki közdörü gana ıtırayt (120/7)*

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi bğünkü bolup catkan tüşünüksüz okuyadan cadadı (109/27)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezege kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)*

*Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/23)*

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/20)*

*Azır tokoy içi abdan korkunutuu go dep oylodu
bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/22)*

Beresiñ Tur tura koy

Sırtta küñ ırayı surdanıp tereze küñürt şoolalanat (128/32)

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)*

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tıñşap bala tayatasın kütüp (148/16)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboyısuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/13)*

*Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sırtka bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/26)*

*Tigi esi çıgıp oozdoran kebi tüşüp kalgandar
da sırtka Çığıştı (160/28)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/32)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdin
tokoyunda cürdü (73/13)*

*İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/28)*

*Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/24)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıykırganı söğüngönü (111/17)*

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabiş etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/13)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröo kıykırganday boldu (119/24)*

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)*

*Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/8)*

*Bir maalda Seydakmat sırttan çoñ çara töpölömö
etti buloolontup kötörüp kirdi Arañ cetkirip Orozkul (158/1)*

Sırtın sal-: Sırtını dönmek, sırt çevirmek, darılmak, küsmek, yüz çevirmek.

*Sırtın salsaçı Cok atasın eerçibey ele koygonu
durus okşoyt (58/23)*

Sırtınan koldo-: Arkasında olmak, destek vermek.

*Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/11)*

Sıy: Saygı, hürmet.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)*

*Ömür boyu tañ atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/36)*

*Birdemeden ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/12)*

*Al kimdin arkası menen deysiñ Mına menin mendigimen
Dagı kaday sıy kerek saga ıya (79/38)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)*

Sıya: Mürekkep, türlü renklerde sıvı madde.

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/1)*

Sıyak: Görünüş.

*Sen kim ekensiñ közgö körüngüdüy karaan
kolgo ilingidey buyum sıyagıñ cok Ali aldıma (140/10)*

Sıyaktan-: Benzemek, gibi görünmek.

*Adamdardın conu sıyaktanıp içinde emne bolup
catkanı bilinbeyt Eşik aldı da een Momun kooptono (103/9)*

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/6)*

*Albay başın çulgusa ettiüü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/24)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/13)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kulım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)*

Siy-: İşemek, idrar torbasında biriken sidiği dışarı atmak, çiş yapmak, siymek.

*Koomaylana kımırılıp bala dagırğa kıñırata
siydi Zaarası ısık sapsarı ekenine tañ kalıp (138/22)*

Sıyın: Hediye, armağan

*Kudaydın cibergen sıyın karabaysıñbı Bas
basa ber (148/1)*

Sıyın-: Tapmak, ilah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını göstermek, ayin yapmak, dinî tören, ritüel yapmak.

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)*

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyınıgıla oluyalar (55/6)*

Sıykır: Büyülü, büyü gücü olan, sihirli.

Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayananı
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/6)

Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırduu
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/21)

Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/20)

Müyüzünö ilip sıykırduu beşik apkelip bererin aytmaqçı
boldu (138/35)

Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñğıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/4)

Sıykırduu müyüzü uşul ele
Balanın köñülü aynıdı Kolunan boor tüştü Artına (156/9)

Sıyla-: Saymak, değer vermek, saygı göstermek, saygılı olmak.

Coksuñbu

Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)

Baarı sıylayt eken

Şofyorlor dagı bir colu koştostu Anan maşineler (132/3)

Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşaod Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)

Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çığara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)
Bekerinen aytpagan go Momun öz başın sıyloo değendi
bilbeyt (27/11)

Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/13)

Sıymık: 1. Onur, insanın kendine karşı duyduğu saygı, öz saygı.

*Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadir barktın
sıymıgı (36/32)*

*Kiçinekey cürögü türsül kagıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/8)*

2. Gurur.

*Anın kara aşı çoñ aşının kızımatı Momundun moynunda
Momun özü Bugudan bolot oşogo sıymıktanat (26/6)*

Sıymıktan-bagandaçı: Gururlanmak.

*Kulubek özü maktap catsa sıymıktan bagandaçı Uşul
oturgan cigitterdin içindegi eñ küçtüüsü eñ kıyını (126/9)*

Sıy-urmatka: Saygı-hürmet.

*Orozkul adam dese narkı cok sıy urmatka barkı cok
bir makuluk bolsoçu Baarı bar baarına öz akılı (61/31)*

Sızda-: İçti sızlamak, üzölmek, kahrolmak, içlenmek.

*Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı
Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)*

Sız-: 1. Süzölmek, kuş kanatları gerili olarak havada ilerlemek.

*Cerlerden çulp ırıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

*Bolup toñup kırs kırs sinipturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/24)*

*Beşik apkeliip berçi Bugu Ene Alar da balaluu boluşsunçu
Uşinetip calınıp sızdagan boydon bala (112/30)*

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüim Bala dep iyip turat ak sütüim (71/19)*

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/21)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)*

2. Damla damla akmak.

*Ötügün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/32)*

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)*

3. Sızmak, ince aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/23)*

Sızma: Nemli yer.

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/1)*

Sobol: Soru.

*Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan
tüşünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/28)*

Sök-: Sövmek, küfretmek.

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/1)*

*Künü бүткүчө кысır калган ешек деп andan аша bulganiç
sözdör menen sögüp catkanın tıgını çok kulagı (59/22)*

*Anan oyun бүтпөй ters burulup ашата sögündü
Momun unçukpadı Küyöö balasının bogoozuna al (80/27)*

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kiyazı Orozkul
sögünüp biröö şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birook sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıykırganı sögüngönü (111/18)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö sögünöt Menden kutula (155/24)*

*O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul
sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/4)*

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)*

Sogonçok: 1. Topuk, ayağın yuvarlakça olan alt bölümü.

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katınına cini kele baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/24)*

*Bolot belem Men saga okşop sogonçogu kanabagan kuu
catın belem ıya Kuday mintip şorlotpogondo karıganda (46/11)*

2. Yatak.

*Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo
kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/4)*

Sok-: Esmek.

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ıldıy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/6)*

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/25)*

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosıp (66/13)*

*Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sırım
cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/10)*

Sogum: Kışın kesmek için semirtilen hayvan.

*Orozkul Nasip eken sen kelgende kудay özünün
capan tülügünön sogum berbedibi Kündö uşunday ırıs (153/18)*

Soguş: 1. Savaş, devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal.

*Anan Momun çal soguş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/13)*

*Turar ele Ötkön soguşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/21)*

*Kökürök bolo turganbız Emi bu soguştu bütsök anan
ösüp alarbız (123/27)*

2. Savaş, muharebe, harp, cenk, meydan savaşı.

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dagı soguşta ölüm taptı (60/10)*

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)*

Sögüü ce-: Azar işitmek.

*Körsöttüm dedi sögüü cegen bala tomsorup Kitep
kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/9)*

Sokur: Boş, yararsız.

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/3)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/10)*

Sol: Sol.

Beri bıyakka dagı

Sol cakka solgo kiçine Boldu (144/28)

Soldat: Asker.

Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok

kese çapkansıp tumşugu cok Şofyuru caş soldat (114/20)

Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan

Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)

Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi

bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/28)

Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan

Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/25)

Onın sebebi ne dep soldat kızıktı

Maşine cakşı da küçtüü ıldam Benzindin cıtın cakşı (115/1)

Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşüñbödü

Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/5)

Atam aytkan

Şıragım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/22)

Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüñp

soldat kızığıp kaldı Birok bala dagı suraştırı (115/26)

Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın

tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)

Pa şirkin eken senin atañ dep soldat cigit

çın niyetinen tañ kaldı Kaday gacayıp adam Birak (116/9)

Soldatka aytıp tüşüñdürö albay koygon

Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/27)

Sölu: Tenin canlılığı, rengi.

Kötörüügö alı kalbay burçta şılkıyıp oturuptur

Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/32)

Solukta-: Solumak, sık ve kesik soluk alıp vermek.

Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp

bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/26)

Kılam kayda barsam balaanı özüüm başıma üyüp aldım

dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbırayt (57/10)

Solu-: Hâlsizleşmek, bitkin düşmek, bayılmak.

Tübündö solup catat

Añğıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/35)

Som: Som, Kırgız para birimi.

Şaarda çok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat

Eliüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/20)

Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı

Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/9)

Soñ: 1. Son, bir şeyin en arkası.

Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al

deyt Mınday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)

Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip

cürüp oturuştu Aşuunun beline çıkkan soñ andan (127/30)

Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin

kaalga kaşegin aştağı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)

Keçke oynoor teñtuşu çok bolgon soñ bala calgız

oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp algan Azır (35/11)

Deyre itapkan col akçanın ele şoru

Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/18)

Muştu mu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan

soñ taecesi ükögünön bir şişe 1765lş1765n alıp çıgat (60/32)

Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat

Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/2)

Eer beldey kaykını aşkan soñ özdörünün San Taş

koktusuna tüşüp kelip kalışçu (93/21)

Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ

okını bütön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/18)

Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp

taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyn bolup (117/3)

Cürböskö bir kelgen soñ birotolo basıp ketmekçi

boluşat Bu colkudan kalğan çöpkö kayra kattamay (124/17)

Sonda onıñ közü aşıladı Cigit bolasıñ okı okıysıñ

okını bütön soñ atañan alıs ketkeysıñ Ol karañgı (116/17)

2. Peş, arka, art.

Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü

Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/2)

Söñgök: Gövde, bir şeyin asıl bölümü.

Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan

sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)

Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü

köktün tiröçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/15)

Sonun: 1. Güzel, kişilikli, şahsiyetli.

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumduğu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

Go

Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)

2. Güzel, göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/2)*

*Turat Dayım ele cay bolup tursa dayım ele baldar
menen kök maysanda oynop cürsöm kaday sonun bolor (53/20)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköobüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/35)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kaday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/1)*

*Eh ak maralday mañkayıp degendey ele bar eken
Kap foto fotoapparattı ala kelbey sonun bolmok eken da (144/12)*

*Kılıp alsa Artıñan kalbay eerçip cürgüdöy bolso
kaday sonun ee A balkim mektepke dele eerçip koşo (148/26)*

Soo: 1. Sağ, sağ salım, esen.

*Kökürögüñdü tamanıñdı kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/18)*

*Kişi cok köñülü açılıp peyili keñelip soo
kezinde akılı kem neme mas bolgondo cazıksız maskarapos (148/35)*

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbagean soo ceri (155/6)*

*Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu
Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep düköñçünün (29/15)*

2. Sarhoş.

*Bir kızık Oşonusu üçün bala Seydakmattın soo
kezinen da mas kezindegisin köbüröök caktırat (150/7)*

Sooda: 1. Alışveriş, satın alma ve satma işi.

*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükôn tokoyçularga (17/19)*

2. Ticaret, ürün, mal vb alım satımı.

*Kişi sanınan çıgarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/20)*

Sooda kıl-: Ticaret yapmak, ticaret ile uğraşmak.

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükônçü (24/3)*

Söök: 1. Cenaze, ceset.

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/11)*

*Bizdin cerde kргызdın söögü da kalbasın
dep ölüktördü car başınan özöngö kulattı Kütürögön (67/9)*

*Al künü kргыз uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/26)*

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)*

*Kргыз el eki kün aza kütüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/32)*

*Baatırdın söögü catar cayı koyor körü biyik
döbönün çokusunda Koyor aldında eli baatırdın söögün (65/12)*

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/18)*

*Çigara aza belgisin koyuşkan El antkeni baatırdın
söögün alıp ötüp baratkanda asaba tuunu baatırğa (65/26)*

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/28)*

*Belendep azır sööktü alıp çıkkanda kadimki coogo
kirgen saltınday kerneyler ozondop dobulbastar düñküldöp (66/7)*

Bütkön Tüpöktüü nayzalar söök çigar oozdo eki bet katar (65/33)

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/3)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)*

2. Kemik, insanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.

*Bet otunun söögü urkuyup caağı şılınan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)*

*Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kıdır
dep koyot tayatam Kıdırdın baş barmagının söögü çok (52/34)*

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö бүркүп salmak
Sööktörün balık balırlar cıtagılap dır koyo үркүп (18/18)*

*Etin mülçüp söögün Isık Kölgö бүркүп salmak
Sööktörün balık balırlar cıtagılap dır koyo үркүп (18/17)*

*Söögün kakşata tabalaarı da balaga belgilüü
Arbağı kaçkan cezkempir sen özüñçü Özüñ kança (45/23)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımkıtırıp ısık eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)*

Kürsüldötöt

Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınıktarı tuş tuşka (155/28)

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazip cibersem söögün türmödü çiriyt (162/24)*

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap catışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/9)*

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/1)*

Sööktüü: Iri, iri yapılı.

*Çürüşkön sööktüü muştum dürbünün közündö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp (44/33)*

Sool-: 1. Tükenmek, bitmek.

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

2. Kurumak.

*Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön
çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/10)*

Söölöt: Şöhret, şan, ün, otorite.

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/22)*

*Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)*

*Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/24)*

Sooluk-: Ayılmak, sarhoşluk, baygınlık vb bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.

*Muştumu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp ıgıat (60/31)*

Söömöy: İşaret parmağı.

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/27)*

Soop: Sevap.

*Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkada
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/7)*

Soorot-: Teselli etmek, avutmak, avundurmak.

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)
Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/20)
Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/19)*

Sooru: 1. Güzel, verimli, bereketli (toprak, arazi, yer).

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)*

2. Sağrı, hayvanlarda bel arkasındaki dolgun bölüm.

*Kalıñ badaldı aralap sooruları bir körünsö bir
körünböy barattı Kişiler dale körbödü Anan badaldan (142/23)*

*Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/28)*

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/7)*

*Çaykalıp kızıl calbıraktar maraldardın
cumuru soorularına kübülüp cattı (108/22)*

*Aralap narı ketti Kızıl butaktar çaykalıp kızıl
calbıraktar cumuru soorularına kübülüp cattı Maraldar (110/10)*

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen küin cagımduu bugün (142/9)*

*Soorusu kümüştönüp Müyüzdüü Bugu Ene çurkap
oturmak Al eç kimge körünmök emes Sen gana körüp (166/17)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/30)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanıp (157/27)*

Soorunçu: Düğünlerde, eğlencelerde düzenlenen yarışma ve oyunlarda kazananlara ev sahibi tarafından verilen hediye, ödül.

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütköñ özü (26/21)*

Sor-: Emmek, dudakları yapıştırıp kuvvetlice içine çekmek, somurmak.

*Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ıkşıy
üylödü (141/1)*

*Alat Körünbösoñ cektöp turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)*

Söröy: Başka kelimeler ile beraber eleştirmek, alay etmek için “ona benzer, onun gibi bir şey” anlamlarında kullanılır.

*Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/18)*

Soroyuş-: Donup kalmak.

*Soroyuşup korkunuçtan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp
cardam suray albay kıçırıp ıylap turat emespi (56/1)*

Sorun: Obur, doymak bilmeyen.

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/12)*

Sotsialisttik: Sosyalist, sosyalizme ait, sosyalizmle ilgili.

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)*

Soy-: 1. Kesmek, boğazlamak.

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadırluu konoktordu tosup (26/8)*

*Sandagan cele bee baylanıp sandagan saba kımız
köbürüp cabırıp soyulgan malga san cetpey kaynagan (74/24)*

*Cañı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/7)*

2. Cezalandırmak, cezasını vermek.

*Öñgüröp ıylap iyiştēn karmanıp ontop ciberdi
Bararı menen katının kögala koydoy soyorun bilip barattı (37/28)*

Soylo-: 1. Sürünmek, karnı üzerine sürünerek gitmek.

*Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan
Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/16)*

*Ekensiñ dedi oyunda mskılday külüp Boortoktop
soylop kelip butumun başın caladıñbı (146/12)*

*Orozkul cüztömöndöp çaŋga kuladı beri soylop
öñgüröp ıylap ontolop calındı (160/33)*

2. Yere serilmek.

*Karaganga kolun tuttıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)*
*Soylop kirip catıp alalı dep Birok taŋgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/31)*

Söz: 1. Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu.

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin
baamdap bul eköö kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/29)*
*Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/3)*
*Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ
öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/11)*

2. Bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

*Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen
tosmonu da kiyin aytalı (18/29)*
*O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/1)*
*Uşintip sözün aytıp oozun cıyıp algıça can
caktan bir ün çıktı (70/13)*
*Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/33)*
*Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/13)*

Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/17)

Aytıp koygonuna Orozkul çaldı emne kılar eken Orozkul
cön catıp albası bışık sözsüz bir camandık (102/8)

Balanın bul sözün ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey berişti (121/23)

Sözün ulantıp oturdu Kulubek Oşondo baldarga aytım
cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/19)

Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/15)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/31)

Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/6)

U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö söğünöt Menden kutula (155/23)

Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştu da düköñçünün sözü menen aytıkanda (24/2)

Bolot da kalat Mınday uçurda tayatası menen
Seydakmattın süylöşkön sözü kızıık (149/2)

Künü bütküçö kısır kalgan eşek dep andan aşa bulganıç
sözdör menen söğüp catkanın tıgını çok kulagı (59/22)

Saga tiyeşesi çok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon çok Eköö (103/31)

Aytışkıday boluşsa canına kişi çıdap tura albayt
Söz alaksıtkan Gülcamal kelin boldu Cakında (23/30)

İşten moyun tolgoboy közdü karap turat ömüründö
oozun çok degen söz çıkpıy kaçan bolsun kimge (25/34)

Bar al el közünö kadırım sinat dep korkpogonu
Söölöt kurgandı bilbeyt eken sözgö çorkok eken (28/24)

Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi

E e saga korotkon kayran söz dükönçü kolun (30/18)

Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom

Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/2)

Tilibizdegi sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/13)

Cazuu Mektep degen söz ekenin baamdadı Dürbüdön

dubaldagı carakalarga çeyin kördü Bir cerine baldar (40/23)

Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat

Mındayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/6)

Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup

kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dagı bir handın (54/9)

Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz

ugat Baarınan da balanın canı açığıanı tayatası (60/3)

Çikkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırıgız degen sözdü

kulagım çalbasın Kırıgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)

Söz kubalap kalganda ıyık ırdın kusuru urat degen

karılardın kebi oşondon kalgan (75/17)

Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular

çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/3)

Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine

köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/3)

Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın

bala işene albay uktu (157/15)

Kılsın deyt Anda maga bay manaptın comogun

aytpagın Bul sözdördü bilesiñbi ilgeri eldi ezgen (162/18)

Baylıgın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar

beken düynödö dep ırdayt törtünçüsü (75/13)

Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt

maktoo söz tappay ataandaşıp (75/2)

*Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/32)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldığa
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/3)*

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kadaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/2)*

*Eç kaçan eş canga kayaşa söz aytpagan elpek Momun
atalgan azır tigintip eski ötügün iyinine salıp (97/35)*

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/2)*

*Anday minday sözüñdñ ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/13)*

*Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö
uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/30)*

*Seydakmattın sözünö bala terikken cok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kaday ant bergenin Seydakmat (121/31)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/32)*

*Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/29)*

*Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/35)*

*Balam zeendüü sözgö ınak Uluulardın ulama kebin
cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/17)*

*Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/17)*

*Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/1)*

*Bolot Anda emne üçün aytı Kalp sözdü tuyup kalsa
Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/17)*

*İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/24)*

*Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı
Bılçırgan söz dedi al Momundu karabastan (143/26)*

*Da biröö gana
Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/22)*

*Emne ıya Emne ıya Sen Men Esinen acıragansıp
mından başka söz ayta albadı Çaldın kalçıldap (152/30)*

*Çaldı Seydakmat eköönün ortosuna oturguzdu Kana
aksakal bugün colduu bolduñuz Söz colu da sizde (158/18)*

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/23)*

*Açıp kalıptır Koyçu deyt eleyip Koyboy ele
oşondoy dedim Minday eski sözüñdö magı ekinci (162/22)*

Senin sözüñdö aytayın Arıba ak keme men keldim (166/37)

*Doosu bardan beter celkelegen düköñçünün sözü canına
batıp korunup turdu ele Momun candana tüştü (31/1)*

*Bet otunun söögü urkuyup caagı şilingan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/22)*

Soz-: 1. Uzatmak, sunmak.

*Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu küñdö körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/7)*

*Çañ uyulgutup arkı terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölköldöp Isık Köl catat Köldün (39/31)*

2.Germek, uzatmak.

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/25)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/26)*

*Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün
kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/12)*

3. Dizilmek.

*Toolordun şańında kerben sozgon maşineler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdiüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

Söz al-: Söz almak, konuşmak için toplantı başkanından izin almak.

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Mınday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/30)*

Söz ber-: Söz vermek, bir şey yapacağını vadetmek.

*Adamga cakşılık kılaska başkaça aytkanda karagay
emes çegeдек berbeske özünö özü söz berip koygon (85/22)*

Söz bol-: Bahsedilmek, söz edilmek.

*Bala dem albay Kulubektin caltıldagan közünön
közün ayırbayt Oşol söz bolup catkan ak boroon sırtta (125/6)*

Söz kıyabı kele kal-: Söylemeye dili varmadığında.

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

Söz kızıt-: Söz pekiştirmek.

*Boroon basılsa degile
Söz kızıtıp cigitter bugün baştan keçirgen okuyasın (124/8)*

Sözgö kir-: Söze başlamak, konuşmaya başlamak.

*Biz emne kılmakpız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/20)*

Sozolon-: Yükselmek.

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/7)*

Sözsüz: Mutlaka, muhakkak, kesinlikle.

*Anan erteñ sözsüz ayıgıp mektepke bararın oylodu
Baldarga maral körgönün içindegi ak bugu Müyüzdüü (138/27)*

Sözü kulagının uçunan ket-: Sözü kulağının ucundan deyip gitmek.

*Biz kalıñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/30)*

Stahanovçu: Kaynakçı

*Turar ele Ötkön soğuştā emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/22)*

Stakan: Bardak, su vb içmek için cam kap.

Stakan menen toltura kuydurup tartıp ciberip (83/37)

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılğırıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpıybı (85/33)*

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/31)*

*Baarı oñdono oturuştı Seydakmat aldına çoğultup
algan stakandarga arak kuya baştı (158/6)*

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oosdon narı koñtorup ciberiştı (158/23)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)*

*Stakanga az böksö kuydu
Toltura kuy (99/17)*

Sugalak: Obur, doymak bilmeyen.

*Keyip turgansıdı
Akırı aytkanınday boldu Sugalaktığı bastap katındar (23/10)*

Sugar-: Hayvana su vermek.

*Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat
Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/15)*

Sugun-: Ağzına koymak, yemek.

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

*Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/10)*

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/7)*

Suk: Sessiz, alabildiğine sakın.

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/17)*

*Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/1)*

*Kişi menen mamileleş bolo albagandan kiyin
kuyrugundu kıpçıp şük cürsöñçü Menin aytkanıma (134/16)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/34)*

*Çamañdı bilgen soñ köçüğüñdü kırt kısıp şuk oturbaysıñbı
Orozkul culam dese moynuñdu culup alıp (105/5)*

Suktan-: İmrenerek, beğenerek bakmak.

*Ak kemeni algaç körgöndö suktandyrgan körkünö
cürögü opkolcup atam uşul kemede işteyt dep oyloodu (47/25)
Kebetesi cooş körüngön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın caşıra albadı (144/10)*

Sula-: 1. Serilmek, uzanıp yatmak.

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)
Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)*

2. Ölmek, vefat etmek.

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/32)*

Sülgü: Havlu.

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/13)*

Sulk cat-: Hareketsiz yatmak.

*Baş kötörüp cüzünö dit bağıp karay albay cer tiştep
sulk cattı (165/14)*

Suluu: 1. Güzel, güzel kız veya kadın.

*Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senikindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/14)*

*Suluu bolgondun emnesi kızık Suluu kız suluu
cigit deşet eken anın kacatı kañçalık Balaga (49/15)*

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/22)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

*Andaylarga kızımatı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

*Asıldığın suluulugun külüktüğün körkömdöp
ayıp kança aytsa kasiyeti oşonçoluk camandıktan (102/13)*

2. Güzel, göze hoş gelen, çirkin karşıtı.

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/17)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/16)*

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cıhuusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

Sümbödöy: Güzel, yakışıklı, gösterişli.

*Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee
Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/3)*

Sun-: 1. Uzatmak, vermek.

*Samoor apkelip çay sundu
Arı alpar çayıñdı dep kors etti Orozkul (99/13)*
*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/8)*

2. Uzatmak, bir şeyi vermek için yöneltmek.

Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı

Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)

Sundu Çoñ cigit bol

Bala tartındı (25/5)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun

sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/2)

Bala kolun sunup bılçırgan cıluu boordu aldı

basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/15)

Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı

boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)

Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında

üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)

Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu

taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/10)

Sunal-: 1. Uzanmak, bir alana yayılmak.

Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy

sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)

2. Uzanmak, elini ayağını uzatarak yatmak

Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon

morloru bar sunalgan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)

Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap

keñirsip catuu kaday cırgal ekenin uyku içinde (147/21)

Karool döbönün çokusunan tögörüktün tört burcu

körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/10)

Süñgü: Mızrak.

Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/6)

Sür: Sarp kayalık.

Kılda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltırap
aska zoolor sür kütködöy ala kölökö Azır ay (134/4)

Sür-1. Sürmek, dokundurmak.

Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap
turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/24)
Bolbodu cılmakay taşlardan tayıp taytaraktap barıp
sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıtırıp (96/34)

2. Sürmek, bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek.

Catıp nıktalgan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tınç al cer sürdüü (78/20)

3. (Alın) sürmek.

Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtiündü (33/36)

4. Sürmek, sürgün etmek.

Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/27)

Sura-: 1. İstemek, bir şeyi kendisine vermesini söylemek, dilemek.

Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/32)

*Caraşa sura Keçee ele kın degendin başı zın dep
ırgıp turbadı bele Bolsoñ oşondoy bol Azır emne (146/23)*

*Başka küni aytıp berişin suraybız dedi
kitep kabına Müyüzdüü Bugu Enenin bayanın bugün (63/3)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/8)*

*Akırın Baltek kınşılap şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/22)*

*Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına
cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/22)*

*Taecesine kayın beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü
Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/18)*

*Soroyuşup korkunuştan ce kaçıp kete albay ce kıykırıp
cardam suray albay kıçırıp ıylap turat emespı (56/2)*

*Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/19)*

*Kaalaganıñ emne Bugu Ene
Baldardı koyo ber akılman ene Senden suraganım (70/30)*

*Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir
Surap kaldıñ birok tez ket (71/22)*

2. Sormak, birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek.

Boldu

Özünön sura dedi Orozkul (99/10)

Bala ündöbödü Azdan soñ dükönçü dağı suradı

Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/25)

Tamandırıktı attap baratıp Bekey taecesi kempirden

suradı (148/4)

Turuşa suraganın satıp berbes belem Men

mensingen dalayga körsötör elem körgülüktü Orozkul (83/11)

*Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştağı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/5)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/18)*

*Sen kayda dep suramak Kulubek baykeñ
Saga demeksiñ (166/13)*

*Uşintip ele tapatañdan tüşüp kalabı
Antpegende emne kılmaq Senden suramakpı (119/10)*

*Oybay sen bulay suray berseñ düniyeniñ tübine
cetmeybiz goy (115/17)*

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)*

Kirdi

Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/24)

Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimge

Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)

Bolboso cabam Akçañ barbı

Dükönçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/12)

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)*

*Oturgan bu deldeñ kulak çoñ baş balaga nazarı tüşüp
soldat kızığıp kaldı Birok bala dağı suraştıra (115/26)*

Surak: Sorgulama, sorguya çekme.

*Tokoydun büldürgüçü katarı Orozkuldu surakka
albay turup atıp salsa bolguday Mına oşondo (85/3)*

Suran-: Rica etmek, ricada bulunmak.

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñğıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/4)*

*Kelse keligendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)*

Dep suranıp ala ketkile dep calınıp coo artınan (67/37)

Teñirden surap aldım (71/35)

Sürdö-: Çekinmek, saygı, korku, utanma vb duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.

*Bütkön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/2)*

Sürdük-: Ayaklarını sürükleyerek düşmek, sürünmek.

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan түbün apçıy
albay kolun tuttırıp dalbasalap catıp kaldı Mına (88/3)*

*Bala Maşineni oy boyuna koyboy sürdüktürö iterip
cürüp oturuştı Aşuunun beline çıkkan soñ andan (127/29)*

Sürdüü: Heybetli, korku ve saygı uyandıran.

Toolor sürdüü toolor

Kün ıldıylap köldün tör cagina batkanı kaldı (46/31)

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbiz (53/25)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)*

*Cetimdin carı kıldır birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıçı (68/10)*

*Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptığıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/26)*

Süröön: Nara.

*Turguzuştu Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/33)*

Süröt: Suret.

*Soorotuştat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)*

Sürt-: Silmek, temizlemek.

*Kele catırı Bala aptıgıp dürbünün közdörün köynögünün
etegi menen sürtüp aldı da oñdop kayra karmadı (47/12)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/5)*

*Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın
sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoñ (108/10)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuştat Antkeni (36/19)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsız ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/22)*

*Bala çetke basıp ketti Bastırmada bekitken cerinen
dürbünü aldı da çañın sürtüp turup anı menen (105/34)*

Sürü: Sürü, hayvan topluluğu.

*Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım
kaltıray baştıdı Tiyybey kalsa ketti da tokoydun (162/35)*

Sürün-: Sürünmek, bir şeye değerek geçmek, ileri geri hareket etmek.

*Bütökön boygo küç tolup ar namıska belsendi Kabagınan
kar caagan sürünön duşman sürdögön köy baatır (121/2)*

Süt: Süt, kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.

*Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop
kalıptır ısık süt içir (137/34)*

*Anan sarı may salıp ısık süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/7)*

*Anan sarı may salıp ısık süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendey boldu Taenesi (138/8)*

*Menen cürüp süttü da bışıra elek turbaymınbı
dep kempir idiş ayagın kaldıratıp meşke ot (137/13)*

Süttöy: Süt gibi, çok beyaz, çok temiz.

*Bugu Ene özü da ee Canagı süttöy appak közü
balbıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/33)*

Süttöü: Süt, içinde süt bulunan, sütle yapılan.

*Cılina kulun bergen süttöü beedey bolup sımbatı
da kelişken Kaydan körgönün estey albay boolgolop (107/23)*

Suu: 1. Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

*Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)*

*Cayçılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe
çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/34)*

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)*

*Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/21)*

Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragina teñebey (19/24)

Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)

Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/21)

Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)

Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/9)

Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/1)

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş
tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)

Suu çapkıláp turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/33)

Suuga tüşkönbü Anan dağı til ukkanıçı Agızıp ketse (41/35)

Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantıp tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)

Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)

Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)

Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ıldıy suuga catat (43/4)

Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)

Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)

*Közdün suluulugu emes suu astında irmelbey açışpay
körö bilgeni kerek (49/17)*

Bala kuyrugun suuga şarp urup Koşkula men Isık Kölgö (49/37)

*Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/6)*

*Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/3)*

*Ak keme kiçinekey nokot bolup alıstap barattı
Kündün murdu suuga malındı Köl ak kızıl kuttun (58/26)*

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)*

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/18)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)*

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)*

*Cabuu cabılğan baatırdın argımağı söök artınan
cetelöögö belen suuluk kemirip kanduu köbük bulaytıp (66/4)*

*Balıktar adam bolso suuga batmak emes Anı saga aytıp aytpay
emine Emese aç koynuñdu al eki naristeni (69/33)*

*Başı oorusa da sirkesi suu kötörböy kalat Emne üçün
adam balası uşunday bolup keter eken dep Momundun (80/31)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/17)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/26)*

*E kaysı birin aytasñ
Eköo cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)*

*Samoordu kömölotö tepkisi keldi Kaynagan suu tögölüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/1)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/10)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kirerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/24)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)*

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap түşпösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/1)*

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)*

*Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp түşпödübü Kim (96/6)*

*A körö suu boydon süyröp түşүп көзүн tazalagança
şaşpadıbı (96/11)*

*Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı
Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/1)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kiñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

*Kayt artiña Kayt bolboso
Abışka kayırılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/22)*

Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü

Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/17)

Tuybadı

Suu tolgon ötügü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)

Tınççılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan

tezireek çıkarıp bereyinçi dep oyloğu Momun (103/15)

Ötügün tarpıldata basıp mögdöp kelattı çal

Bala ızasına muunup köz caşın körsötpöskö suu (106/30)

Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip

kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/7)

Çınığı nukura maraldar Cañı ele suu içip

kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)

Ağış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılap

turđu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kırıatıp (107/15)

Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen

suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/12)

Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı

butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/10)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car

başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)

Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp

omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/5)

Kaşka suu Eger uşul suu bolboso maraldarga barıp

omuroosunan sılasa da bolguday Maraldar suuga kuyulgan (108/6)

Aloo kaptagan badaldın şańında suuga kuyulup tüşkön

şagılда comokton çıkkansıgan alıgi maraldar çın (108/13)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun

sunup ceekke keldi suuga butun maldı Maraldar (108/2)

Bala indını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp

kayra çıkıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük бүркүп şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/2)*

*Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolкуп
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)*

*Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/18)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/1)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dagı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıykırganı sögüngönü (111/17)*

*Müyüzdüü Bugu Ene dep katuu kıykırdı bala
Müyüzdüü Bugu Ene suu ceektey çurkadı Müyüzünön (111/10)*

*Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat
Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/7)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımıktırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/3)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalğan ustundu maşine (137/10)*

*Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün añtara
karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/8)*

*Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbeğendey boldu Karmüşökçö moyunun cıyırıp (145/33)*

*Kirdi Birok kızık suu söök kakşatıp muzdak emes
dımıktırıp ısıq eken Bala közün cumbay suu astı (111/4)*

*Menen süziüp al ötköndö suu түbünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/5)*

*Çeçip ırgıttı da kadim caykısınday içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/2)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/31)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)*

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/8)*

*Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün
tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/35)*

*Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkırgan suu da azayganday (130/10)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/28)*

*Ordunan kozgoy alçuday emes
Barıp ot cagıştı Suu ısıtıştı Anan motorun (131/26)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagın baspay şarkırayt (134/8)*

*Dedi al kayra balaga üyrülüp Keçinde başın oorudubu
Ooba keçee keçkurun Suu ceeginen maraldardı (136/26)*

*Keçitte catat Maraldardı suu içer ceri da oşeer
bolçu (139/15)*

*Maraldar oşo küni erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/1)*

*Seydakmat dagı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardı artında tayak cegen ittey bolup (139/19)*

*Körgön eken Bilbeseñ bilgizem ali
Maraldar suu içip turganda öyüz ceekke eki buttuu (141/32)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küni ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/22)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/5)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpaysuuga tumşuk malat da kayra (142/3)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)*

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpaysuuga tumşuk malat da kayra (142/4)*

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötüğün tarttı (144/23)*

*Turdu Ötüqçön kirsembi dep bir oyloğu
Birok suu tigintip tizeden aşaa çaağ catat konçton (145/18)*

*Kakıy Oy it ooy suu emey ele muz tura Orozkul
menen Kökötay ceekte karkılday külip Seydakmattı (145/29)*

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/10)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötüğün çeçkenge ırgılçıñdanıp (145/16)*

*Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardıñ
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)*

*Barattı kудay koldoy kör emi Orozkul suudan kayra
kuup çıkpasa eken eldin közüñçö it körbögön korduktu (146/3)*

*Alıp suuga salğan tumoodon kıynalıp kalğan bala
köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/19)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)*

*Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılıñışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/23)*

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/15)*

Bala çıñırıp iydi Kız carılıp karalcın suu agıp
közün ordunda oñuraygan çuñkur kaldı Kız öldü (155/31)

Orozkul anı karap koygon çok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/9)

Kışısıñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/14)

Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cilinganga dep siler menen bir (163/7)

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/35)

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/36)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim
tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/1)

2. Nehir.

Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/33)

Körgön Anda caydın ısıq kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/13)

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi da (18/34)

Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)

Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıldırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/19)

Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)

Eer Taşım Kayırkoş Tañke Taşım dep korumdarı menen koştosup ötmök
Koroo caydın tuşuna oropara kelgende suudan ırgıp (49/30)

*Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/20)*

*Cetti da es alıp turup kalıştı
Suudan arı Kordon alakandın otunday körünüp turat (90/26)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/18)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)*

*Dep Momun suudan narı çöpkö ketken Atka artınıp
kelatkanda arkanı çeçilip ketip çöbü çaçılıp kalgan (94/3)*

*Çiñirgan ünü suunun şarınan üzüil kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

*Kileñdetip iyinge salıp alıp suudan kötörüp
ötpös bele da maşinege cüktöör cerine cetkirip (95/5)*

*Irgıtıp ciberip
Momun unçukpastan suunun mizindegi kumga tüşkön (97/30)*

*Köbük agımga boy urat Suu astında közüin cumbayt
Antkeni balıktar suuda közüin açıp cüröt emespi A (42/32)*

*Sen kayda
Barıp ustundu çıkarayın Cana suuda kalgan (104/24)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)*

*Kirse keçke çılpıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)*

*Momun çal kñ debey kirdi suuga Al suunun muzdagın
da sezbegendey boldu Karmüşökçö moyunun cıyrıp (145/33)*

*Suuda süzüp barat ak kemeni bagıttap süzüp barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırday buyukturgan ak (133/11)*

*Maalda al muzdak suuda agıp baratkansıdı Al balık
bolup kubulup barattı Kuyruğu denesi kanattarı (164/11)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/5)*

*Conu buuday tüstönüp uuz tūs keñ omuroo çımır denesi
alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/14)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

*Balıktı başı gana özüniükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañğı tübü menen (164/14)*

*Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/37)*

*Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdü daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/28)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/7)*

*Köbük agımga boy urat Suu astında köziin cumbayt
Antkeni balıktar suuda köziin açıp cüröt emespi A (42/31)*

*Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının
bagalegin türiip aluuga çolosu kelbey erteden (42/17)*

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/14)*

*Eken uşunu suu bir küniü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/1)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu түbünün güüldögü gana tolup (43/6)*

*Taştardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/22)*

*Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki
cagın karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/23)*

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/2)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)*

*Ayerde suu tübündö balıkça közün açıp süzgöndü
kantip üyröngönün büt aytıp beret (50/27)*

*Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay
bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/30)*

*Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/13)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıtışkan door (64/5)*

*Keldi baldarın eerçitken Bugu Ene aşuu aştı bel
bastı agını katuu suu keçti mee kaynatkan çöl kezdi (72/14)*

*Suu kemer kemege ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/34)*

*Suu kemer kemege ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/33)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/31)*

*Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/23)*

*Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)*

3. Islak.

Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/11)

Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/22)

Suuk: Soğuk, üşütecek derecede olan.

Ak süti menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)

Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı
Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/15)

Cönögönüñ ıras bolor deym Sovhozdon suuk közgö çaldıkpay
ötüp ketseñ boldu Kokus biröö baykasa kutulbas (141/7)

Suuk cete elek eken dep Orozkul anda sanda çaldı
karap koyup tabalap turdu (146/27)

Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/27)

Uktuñbu

Momun unçukpay ters buruldu da çuçuğuna suuk (97/16)

Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/19)

Şaşpay ıldıylay beriştı Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çıyrığıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/4)

Ogo beter zordodu

İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)

Tayatam maga comok ayıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/22)

Suu-: Soğumak, birine veya bir şeye karşı isteği, sevgi ve ilgisi kalmamak.

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndöğü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)*

Suuru-: Çekip çıkarmak.

*Ayagı suyulbay çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/8)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpargın da kırgızdın atı (69/15)*

*Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar kücü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/4)*

*Cok aba dep bala çının aytıp bolgon sıırım
uşu degendey calgız çöntögün ahtarıp suurup çıktı (24/20)*

*Cıktı da butun buup kınınan bıçağın suurup çıktı
Bala fonar karmap carık kılıp turdu (129/35)*

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/20)*

Suur: Titizlik.

*Tıyındı suurça çogultup kata berip emne kılasiñ
körüñö ala catasıñbı (30/11)*

Suusar: Sansar.

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)*

Kiygizgen beykasam çapan suusar tebeteylerin (74/35)

Süy-: 1. Sevmek, birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek.

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)*

*Cetpegen maksattın öküñüçü ötkön ömürdün keyişi bir
kezdegi süyüülör eske tüşöt emespi Adam balası ötköndögü (100/30)*

2. Sevmek, sevgi ve bağılılık duymak.

Momun elpek degen uşunday kişi

Uhuu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)

Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı

oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)

Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın

süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/2)

Süygünçük: Sevgili, sevilen, sempatik, sevimli.

Ceektey cer boortoktop öskön çırmook bolso otoo dep

el caman körgönünö karabay balaga süygünçük estüü (20/2)

Süylö-: 1. Konuşmak, belli bir konudan söz etmek.

Tilibizdegi sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/14)

Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp ayıp bergiçe

şaştı (113/35)

Süylöştürüp koyso oşonu körmök Biyликтin barkına

cetpegen akmaktar Eldi erkeletkende bolobu suraganga (146/21)

2. Konuşmak, ilişki kurmak veya ilişkiyi sürdürmek.

Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar

menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/16)

Bala oşentip özüñçö kocurap üygö cortup kelattı

Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/34)

Eköübüz da uşintip süylöşö berebiz Emi бүгүндөн баштап

men sen дүрбү үчөөбүз болобуз (35/31)

*Kaldı Dağı süylöşüp kitep kabı bile elek öz comogun
aytıp bergisi keldi ele birok can caktan at (35/35)*

3. Konuşmak, bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak.

*Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/2)*

*Boroongo buyukkan nemebi dep özünçö süylönö
çıraq candırıp kiyimin izdedi Kempir da küypölöktödü (119/33)*

*Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/23)*

*Ak sütüñ ursun dep ant berem dedi bala carıya süylöp
anan Seydakmattın eşigin kakkılap ciberdi (121/19)*

*Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/19)*

*Iylap turdu buldurap süylöp turdu
Cok men balık bolgonum cakşı Süzüp ketem (164/23)*

*Tayatası uçkaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/20)*

*İlim tartıp ilberiñki süylöşkön buguluk baykesi
aligi asker kupaykeçen cigit menen koşo kete (118/11)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Eköobüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/4)*

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
caşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/8)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñgıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/3)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/17)*

*Maraldar kiçine bayıstay kaldı Birok öyüzdögü kişiler
çañkılday süylöşüp arı beri küypölöktöy baştaganda (142/20)*

*Kempirinin sözünö moyun tolgoçuday boldu Birok
kempiri anı süylötpödü (137/18)*

*Keçke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özünçö süylöy bergenge könüp alğan Azır (35/12)*

*Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men
buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/10)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)*

*Bolot da kalat Mınday uçurda tayatası menen
Seydakmattın süylöşkön sözü kızık (149/2)*

*Süylöşkön
Men baardık maşinelerdi baardık şofyorlordu (114/35)*

*Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/17)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün añgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattı eken al (20/16)*

*Uşinetip ardemeni süylöşüp cürüp oturustu Kulubektin
conuna minip bala cırgap barattı (131/15)*

*Sen kimsiñ Adamça süylöp kubulğan kanday cansıñ
dedi Mayrık Çaar Cezkempir (70/25)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)*

*Boluşat
Baydın köpkön baldarı teskeri süylöyt (76/4)*

*Bücüröp
Anda oozuña karap süylöp cürgün (80/4)*

*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/30)*

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin
baamdap bul eköö kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/29)*

*Akmağım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/2)
Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap tañ atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/21)*

*Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan
tüşünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/27)*

Süylön-: Söylenmek, kendi kendine konuşmak, kendi kendine bir şeyler söylemek.

*Bilip aytpadı
Makoosuñ dep süylönüp catkan al uktaar aldında (134/14)*

Süyö-: Desteklemek, yardım etmek.

*Tura Azır kördüñbü dep alaktağan Momun Orozkuldu
süyöp cölöp turguzdu (88/22)*

*Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek
süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)*

Süyrö-: 1. Sürüklemek, bir şeyi yerden kaldırmadan çekerek götürmek.

*Ketti Karmana albay at kuladı kulap baratıp Orozkuldu
kömölötö koydu da karagayga süyrölüp köçügünön (88/2)*

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/18)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
küñdö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/23)*

*Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/23)*

Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düniyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)

A körö suu boydon süyröp tüşüp közün tazalagança
şaşpadı (96/11)

Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/11)

Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp algan maşineni eki maşinelep tartıp (131/31)

Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/12)

Eldin köziñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıragın süyröp (139/28)

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/14)

Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dagı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küñü ele süyröp (86/22)

Tüşüp suudan ötkörüp maşine kelçü cerge cetkirip
koyuşkan Ekinçisi mına süyröp baratışat Eger cayında (86/24)

Kaldı Emi keçitten süyröp çıkıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/15)

Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/6)

Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıkıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/22)

Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/28)

Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)

Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/21)

Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)

Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)

Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)

Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/32)

Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)

Boydon töbödö aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/26)

Boldu cetişet Orozkul sözün böldü Kettik
Eköönün karagay süyrötüp barar merçemdüü ceri ali (89/18)

Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)

Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/13)

Barat Momun
Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)
Pritsep süyrötkön maşine aydatıp dağı bir
dooçu kelmek Karagaydın birin keçee küni ele süyröp (86/21)

Izı çuu salıp kelet
Kesken karagaydı eki adam atka süyrötüp kelattı (78/28)

Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/29)

Menen süyrötüp çıkkanı catıшат Tez barıp
aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/11)

2. Sürüklemek, isteksiz olan birini bir yere zorla götürmek, getirmek.

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/12)*

*Okşoyt İyreleñdep çubalcıgan kaşka coldo
kuyrugun süyröy kaçkan çıčkandarga okşop maşıneler (39/30)*

Bas

Orozkul anı süyröy tarttı Birok Momun culkunup (98/4)

Süyünçülö-: Müjdelemek, muştulamak, müjde vermek.

*Töbösu kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/19)*

*Baarin kıdırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu
tayenesine süyünçülödü (32/14)*

Tüşpöyt

Kubanıp kelip atayı süyünçülögön kabarin Seydakmat (34/32)

Süyün-: Sevinmek, sevinç duymak.

*Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü
Suudan ırgıp çıgıp ıstanın ana mına kiydi da (18/33)*

*Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/25)
Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/6)*

Süz-: 1. Gemi, kayık vb sudan gitmek.

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)
İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın
erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/16)*

*Kelatkanı belgisiz kayda baratkanı bilinbey Ak
keme kelbersiy süzüp baratat Keme köz uçunan ötküçö (47/20)*

*Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık
bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/22)*

*Ak keme kaalgıp süzüp alıstan ketip barattı Köptön
beri kütüp cürgön bir bala kıyalında balık bolup (49/1)*

*Kaldı Bir azdan soñ özü da közdön kayım bolot
Bala emi atasının Ak kemesinde süzgön comogunun (58/10)*

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/7)*

2. Yüzmek, kol, bacak, yüzgeç vb organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek

*Aytaarın bilbedi
Balık bolup kubulup Isık Kölgö Ak kemege süzüp (110/34)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaytarda ayalı baldarın (48/34)*

*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalğan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/3)*

*Süzüp kettim Ak kemege baram Anda matros atam
bar dep kıykırmak Baltek balkim suu boyloy (50/1)*

*Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/5)*

*Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıkarıp alsañ anan (50/17)*

*Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/20)*

*Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso
atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/23)*

*Ayerde suu tübündö balıkça k z n a ıp süzgöndü
kantip üyröngönün b t aytıp beret (50/27)*

*Sekirip oynop süzmök A ıgı a aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/11)*

*Bala bolso bir künü balık bolup kubulup alıs s z p
ketsem deyt (42/33)*

*Kayra t    bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
t    bergisi bar A balık bolup s z p keti  (43/18)*

*Bolup kubulup suu menen s z p c r p oturdu da k lg 
kirdi Ak kemenin aldın tosup çıgıp atasına coluktu (58/13)*

*Bolup kubulam da Ak kemege s z p ketem
Bala  ym k   pt n tübünö catıp alıp tegerete d rb  (106/5)*

*Menen s z p al ötköndö suu t b n n udurgup kötörülgön
mi  san altın kumdardı mayda ta tardı k r p barattı (111/5)*

*Suuda s z p barat ak kemeni ba ıttap s z p barat birok
takır cetpeyt Birde dem aldırbay buyukturgan ak (133/11)*

*S z p bala emi birotolo balık bolup kaluunu oylodu
kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/15)*

* ylap turdu buldurap süylöp turdu
Cok men balık bolgonum cak ı S z p ketem (164/24)*

*Men balık bolup ketem Uktu bu ata men s z p ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/31)*

*Bala balık bolup suu menen s z p ketkenin e  kim
tuybadı Mastar ba alaman çuruldap ırdap cattı (166/1)*

*Aykırıp arak  cebiz
O entip s z p ketti   ıragım Kulubekti k tp d   d   K tk n  nd  (166/8)*

*Barmaks  
Birok k tp d   s z p ketti  E  kaçan balık bolup (166/20)*

*Kubula albas  dı bildi  beken Isık K lg  s z p
cete albas  dı bildi  beken K l betinen ak kemeni (166/21)*

*Bala cürögüñ aramdık menen kıyanatçılıktı kabil
kılbadı balık bolom dep süzüp ketkeniñen men (166/26)*

3. Çarpmak, hızla değmek, vurmak

*Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp
maşineni süzö türtüp çıkırışıp koyup catti Çamdagıla (128/4)*

*Maşineler cetekte baratkan sokurdan beter birinin
köçügün biri süzüp adaşıp coldon çıgıp ketpeske (125/14)*

4. Süzölmek, kuş kanatları gerili olarak görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közüñün
töböñü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/32)*

Törünön kaalgıp süzüp çıkçu ele (46/37)

Süzöl-: Süzölmek, baygınlaşmak, mahmurlaşmak (göz).

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/13)*

Suz-: Daldırıp almak, batırıp çıkarmak.

*Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin
cuba ketti (38/1)*

Şaar: Şehir.

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/24)*

*Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/4)*

*Mugalimderinin tagınganı galstuk Şaar oşonusu
menen şaar da Ayerde çoñdor işteyt maşine (82/3)*

*Carıtar deysiñ Çınıgı mugalimder şaarda Alardın
mektebi da caraşkan calañ ele aynekten salganday (82/1)*

*Şaarda cok Aerde cegendey cep aytıp koysoñ atkarılat
Elüü som aşıp ketse cüz som üçün karagay kesip (82/19)*

*Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/12)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/9)*

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)*

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/2)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)*

*Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot
emespi oşol üçün tartkıñçıktap catkanın al (23/31)*

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalganın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)*

*Kıskısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/4)*

*Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköö şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/18)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/14)*

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

*Kurstu bütköndö kızmatka aşıkpay şaarga bet
alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/19)*

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/31)*

*Kalgansıp uşu küñü kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/7)*

*Caşoo dep mına oşo şaardagı caşoonu ayt
Oşoyakka cılıp oşerge ornop kalsañ Şaarda kızmatıñdı (82/11)*

*Iya ata Kiyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kışuusun kandırıp karaçı deyt (54/23)*

Gana baratam tüyşük tartıp Tıyakta şaardagılar cürsö (89/37)

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/23)*

Şaardık: Şehirle ilgili, şehre ait.

*Go kee bir ak cüröktördü Oşerden bir şaardık katın
albayt belem Albaska emne eken Aligi mikrofonun (82/31)
Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cılıusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

Şağı sın-: Kırılmak, kırınlık duymak.

Kalsa bul el kantip baratat dep şağı sinat

koptuu keyiş tartat Keyişinin cönü da sandan çıgıp (29/1)

Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp

Mınday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/31)

Kantesiñ aylanayın dep kempirdin şağı sındı

Degi emne bolup ketti Bizdin abışkaga emne (99/7)

Şağıl: Çakıl.

Şağıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan

ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)

Şağılda turat Şağıldan öödö kızıl aloo kaptagan

kalıñ badal Badal artı car cardın üstündöğü (108/7)

Aloo kaptagan badaldın şaıında suuga kuyulup tüşkön

şagılda comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/14)

Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar

dayra öyüzdöğü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/26)

Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdöğü maraldardı

körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/2)

Şağıra-: Saklamak, şakırdamak, şak diye ses çıkarmak.

Altın kümüş şağıratıp tosıp albay too tokoy

aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/25)

Şahtyor: Maden işçisi.

Sen özün kimsiñ anda

Men kazakmın Karagandıda tuganmın şahtyorlor (115/10)

Şak: 1. Sağlıklı

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)*

2. Şak sesi.

Eki sanın şak çaap aldı da çoñ şıırgını kötörüp (43/37)

Şakaba çek-: Şakayla karışık taklit etmek, alay etmek, dalga geçmek, eğlenmek.

Bolboso cabam Akçañ barbı

Dükönçü balanı cön ele şakaba çegip surap catkan (24/12)

Şakılta-: 1. Şakırdamak, şaklamak.

Kıykırıp karışkırdın aylası tügönöt arıktap

ölö turgan bolot azuuların şakıldatıp Emi emne (57/8)

2. Dişleri gıcırdamak, gıcırtı çıkarmak.

Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı

keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)

Şakmar: Koyun dışkısının yüne yapışarak oluşturduğu topak.

Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ

kelet Mındaydı öltürüügö kol barbayt (161/3)

Şakmarla-: *mec.* Kirlenmek, pislenmek.

Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü

balta caza tiyip carılbagan ayrılbağan soo ceri (155/5)

Şalday-: Yorgun düşmek, hâlsiz, mecalsiz kalmak, dermanı, takati kesilmek.

Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün

caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/35)

Şal: Büyük örtü, şal.

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krım ötükçö başındağı güldüü şalı (151/30)*

Şalpakta-: Gevşemiş.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıştan dalısında (29/19)*

Şalpañ: Sallanan görünümde, salkım saçak

*Oy şalpañ kulak kimdin balasıñ Balanın
kebetesin keliştire ayttı düköñçü kalkan kulak kabak (24/7)
Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı
Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/10)*

Şam: Meşale.

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/26)
Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/25)*

Şamal: Rüzgâr, yel, esinti.

*Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay
ceñildenip kaldı (111/11)
Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/19)
Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/5)*

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/10)*

*Üydön çigar elem tün cañrtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)*

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/29)*

*Kök buurul tartıp kar camınıp kalat
Kapçıgay ildiy erteli keç ızgaar şamal sogot (78/6)*

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/20)*

*Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)*

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütün urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup catıssa kerek dep oylodu (151/11)*

Şamalda-: Rüzgâr esmek.

*Bala kaltañdap basıp Seydakmattın artınan eşikke
çıktı Kün ala bulut kiçine şamaldap turgan eken (151/6)*

Şaň: Şan, görkem, gösteriş.

*Aloo kaptagan badaldın şaňında suuga kuyulup tüşkön
şagılда comokton çıkkansıgan aligi maraldar çın (108/13)*

*Toolordun şaňında kerben sozgon maşıneler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şaňında üçöö mañkaya
basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/5)*

Şaňk et-: Çınlamak, yankılanmak.

*Ugulat küypölöktöp arkı terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şaňk etti Anı koştıp (148/10)*

Şaňşı-: Çınlamak, yankılanmak.

*Anda sanda şaňşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız bürküt kaalgıyt Caykısın möňgü ürön erip (77/29)*

Şapke: Kalpak, kasket.

*Pogonu cok salt şapkeçen birook asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/31)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captura tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/24)*

*Forma şapkesin kiyçü emes balaga kiygizip
koygon Men emne naçendik belem Özümdün kırgız (34/25)*

*Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/34)*

*Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü
Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/16)*

Şar: 1. Çağlayan, gürleyen suyun sesi.

*Cerlerden çulp ırgıp suu túbünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

*Baarı cabılıp kamanday kürcüñdögön Orozkuldu
suuga süyröşöt Koldon buttan alıp suunun şar (61/6)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/12)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/32)*

*Al kayradan ceekte turdu Ortodo agımı katuu şar
dayra öyüzdögü şagılда alıgı maraldar Mına oşondo (112/25)*

*Çiñirgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

2. Uğultu.

*Andan cogorku buluttar kıyşayıp kelip suuga kulagansıdı
şar menen koşo agıp ketip catkansıdı da (96/2)*

3. Hızlıca, çarçabuk.

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/35)*

Şaraktat-/şarakta-: Patırdamak, takırdamak, tangırdamak.

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanıp (157/27)*

Şarkıra-: Çağlamak, gürleyip coşarak akmak.

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındagı
suu gana caagin baspay şarkırayt (134/8)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıdayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/24)*

*Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/10)*

Şarp: Şap, suyun kıyıya vurmasıyla oluşan ses.

Bala kuyrugun suuga şarp urup Koşkula men Isık Kölğö (49/37)

Şart: 1. Hemencecik, çarçabuk, bir anda.

*Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/13)*

Cañırdı

Bala mına oşondo arañ esin cıydı Şart artına (108/30)

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)*

*Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti (112/1)*

*Şart burulup ketip kala albay argasız kelattı Anın
artında okçunuraak cerde öñüp basıp kempiri kelatat (139/31)*

*Alar buyakta dep bala aldınan çurkap çıktı
Eköo çurkap barıp Orozkuldun eşigin şart açtı (160/10)*

2. Talep, istek.

*Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)*

*Kayra büirköltüügö ańdıp turganı turgan Atam zamandan
beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/2)*

Şaş-: Acele etmek, telaş etmek.

Kabarın elden murun car saluuga şaştı Şıralcın (18/37)

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)*

*Cettik dep Seydakmat aptıga süylöp ayıp bergiçe
şaştı (113/36)*

*Şaşkanda bu tik betten ańkildek atıp cönömökpü (94/37)
Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti (112/1)*

*Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırnat
Şaşpa körgülüktü dagı körösüñ Menin canımda (140/8)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/20)*

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/14)*

*Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp
kelatkanday bolot (73/31)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
bıyakta minday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kırerde dağı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

*Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/10)*

*Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırdı
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/22)*

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/10)*

*A körö suu boydon süyröp tüşüp közün tazalagança
şaşpadı (96/12)*

*Miñdegen maral cayılsa da bir kışka şaşpay cetet
İlgeri Müyüzdüü Bugu Enenin tuşunda bu cerlerde (101/25)*

*Kantti eken neberem dep köñülü sızdap baratat
Orozkul şaşpayt Orozkul at cetelep cay baratat (94/36)*

*Kayda kaldı berki coldoştoruñar dep Momun
şaştı Men barıp col körsötüp keleyin Anan (120/22)*

*Carılğan otun kurgagan köñdön dalisterine arbınıraak
kırgızıp aluuga şaştı Anan eşikterin bek (118/32)*

*Şaştırat Eer beldi aşıp mektebine cakındaganda
gana cürögü orduna kelet (93/35)*

*Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/7)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalğan ustundu maşine (137/9)*

*Şaşkan boldı
Sen meymansıñ biz bolso özbüz A körö maşinenin (145/25)*

*Katıp tura kalğıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/10)*

Şaşıp çapkan baatırça cigerdenip katuu cürdü (120/37)

*Eşikten kempir alaktap şaşıp kirip Momun çal
sözün bütpöy kaldı Birdemenin sırın bilip kelgendey (137/5)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/25)*

Şaşıp-buşup: Şaşıp-bozarıp.

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/11)*

Şaşkalak: Aceleci, sabırsız.

*Cürögün öyüdü Okuuga dayım uşunday dilgir bolsoñ
boldu go Ataa şaşkalak canım bugün çöptü koyo (94/28)*

Şaşkalakta-: Acele etmek, aceleci davranmak, sabırsızlık etmek.

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ışkırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötügün tarttı (144/24)*

*Intımak ırıstan kantip tartınayın dep
Momun şaşkalaktap kaldı (158/30)*

Şaşke: Kuşluk vakti.

*Maraldar oşo küni erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/2)*

Şaştısı ket-: Ne yapacağını bilemeyerek telaşlanmak, sıkıntı duyarak acele etmek, endişelenmek.

*Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/24)*

Şatıra-şatman: Mutlu-sevinçli.

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/6)*

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/20)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/17)*

2. Şen şakrak.

*Biz baarımız tıyakta şatıra şatman a sen bolsoñ
buyerde calgız catasıñ (15/27)*

Şattan-: Şad olmak, sevinmek, neşelenmek.

*Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/8)
Kiyinip közdörünün aldındagı kögalası menen
maktanganday dayını cok şattangan beçara cilbiñdep (156/22)*

Şayı: İnce bir kumaş türü.

*Köz cetpeyt Dagı emne kerek silerge Peyildi kenen
koysoñor bolboybu Mina al mobu şayı cuurkandı (30/6)*

Şayır: Neşeli, şen şakrak, mutlu.

*Katkırıp dosun dalıga taptap koydu
Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/6)*

Şayla-: Seçmek, oy vermek.

*Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/29)*

Şek sana-: Şüphelenmek, şüphe etmek, kuşkulanmak.

*Oşentip aldıda kütkön alaamattan şek sanabay kele
berişet (124/29)*

Şermende: Utanç verici durum, rezillik, kepazelik, maskaralık.

*Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesiñ Oylosoñ bizdi (163/14)*

*Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılınışının
şermendeliğinde cüzü bulganıp balanın ününö (165/12)*

*Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört sıyragın süyröp (139/27)*

Şıbak: Hisse, pay.

*Mektepke ketip baratkandarın körçü birok mektep
degen oşo baldarga gana buyuruganday körünüp öz şıbagasına (32/8)*

Şıba-: Sıvamak, bulaştırmak, sürmek.

*Kirip ketti
Anın artınan şıbagasına bölüngön etti kabına (155/18)*

Şıbıra-: Fısıldamak, fısıldayarak konuşmak.

*Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbıradı Iylap oturat ölörcö tepkilep salıptır (105/18)*

*Orozkul calgız oturup alıp arak içip atat Kuturup
ketti dep şıbıradı Gülcamal ayagında (105/24)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırap Dükönçü arada turbaganda (23/26)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbırayt (57/10)*

Şıbirt: Çıtırıtı.

Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbirtı da uguldu
Ayabay küttürdüñ go (113/25)

Şıbirtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/29)

Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/31)

Şifer: Çatı kaplama malzemesi, kaygan taş, arduvaz.

Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/10)

Şıka-: Tam yanına, dibine ulaşmak, yakınlaşmak.

Çubalğan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)

Şıldıñ kıl-: Alaya almak, alay etmek.

Şıldıñ kılğanına balanın köñülü içirkendi
kabagı salañdadı Şapkesin kötörüp kiygende Seydakmat (34/33)

Şıldırkan: Şingirdak.

Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)

Şilegiç: Silecek.

Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/17)

Şilekey: Salya, tükürük, ağzı suyu.

Ele şilekey alışkan dostoru közün çukuuruna akılı
cetip turat Azır el buzulbadıbı Murdagı ele cılı (84/17)

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)*

*Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/28)*

*Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/29)*

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandin
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/24)*

*Şilekeylente küldü moskool Kökötay
Maşine artkı döñgölöktörü belçesinen suuga batıp (145/9)*

*Şile-: Beddua etmek, ilenmek, lanet etmek.
Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/4)*

*Şılı-: Çökmek.
Bet otunun söögü urkuyup caagi şilingan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)*

*Şılkıy-: 1. Hâlsiz, dermansız kalmak, takati kesilmek.
Kötörüügö alı kalbay burçta şılkıyıp oturuptur
Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/31)*

*2. Başını öne eğmek.
Bala ındını suu sepkendey öçüp şılkıya basıp
kayra çıgıp ketti Eşik aldı een ele Cılıusu kaçkan (109/3)
Ayıptuu şılkıyıp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa caşap (161/23)*

Şilte-: 1. Sallamak, sarsmak, titretmek, yerinden oynatmak.

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/6)
Dedi kürkürogön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/15)*

2. Adım atmak.

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/17)*

3. Kıpırdanmak.

*Şiltenbedi Ak maraldın kanga batıp kesilip catkan
başınan köz ayrıy albay seleyip tura berdi Bu (153/35)
Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da butu şiltenbegen (154/37)*

Şıltoo: Bahane, uydurma sebep.

*Ketençiktey berdi Şıltoo izdep düköñçügöbü
biri birinebi aktana ketiştı Akçam cok ele dep (23/11)
Iylamaktan közü aksın dep Orozkul carılıp
ketkendey bakırdı Çaldın sazayın berer şıltoo özü (91/22)*

Şıluun: Kurnaz.

*Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi düköñçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/34)*

Şım: Pantolon.

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/16)
Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/1)*

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dağı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/35)*

*Kulaktarınan baylaştııp iynine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)*

*Tuybadı
Suu tolgon ötügü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)*

*Bizdin cer munday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpırılğan şımının (16/18)*

*Şımalan-: mec. Kolları sıvamak, bir işe girişmek.
Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (15/24)
Kana koştışıp algıla baldarım Kuçaktaşkan
boydon ketkile dep Mayrık Çaar Cezkempir şımalanıp (70/8)*

*Şınga: Yakışıklı, gösterişli, boylu poslu.
Başkaça ösüptür kelbettüü şınga boy Degi bizdin
katarıbizdan töölük öödö (123/33)*

*Şıngıra-: Çınlamak.
Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıngırı kulakka
tolup köñüldü kıtıgıladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/9)
Çurkap kelattı Cılaacındın şıngırı cakındap küçöp kelattı
Añgiça emne bolup ketti Cılaacındın şıngırına (113/11)
Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıngırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/16)
Cetpey artta kalat Birok aldıdağı karañgı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıngırı ugulup (133/28)
Barat Cılaacındın şıngırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/29)*

*Balaluu boluşsunçu dep calındı Müyüzdüü Bugu Enege
Anan kulagina alıstan şıñgır kakkan cılaacın (135/20)*

*Bölöp termetse mukam ünü şıñgırıp turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)*

*Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/23)*

*Süylöşpödü bele müyüzünö ilip cılaacını şıñgıragan
sıykırduu beşik apkelip ber dep suranbadı bele (154/3)*

*Kümüş cılaacın şıñgırayt Oşol cılaacın uşu
azır da köldüktördün beşiginde ilinüü ene balasın (73/27)*

*Çurkap kelattı Cılaacındın şıñgırı cakındap küçöp kelattı
Añgiça emne bolup ketti Cılaacındın şıñgırına (113/12)*

Şıpir-: 1. Süpürmek, süpürgeyle temizlemek.

Eki sanın şak çaap aldı da çoñ şıpirgını kötörüp (43/37)

2. Sıyırmak, sıyırıp süpürmek.

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın sıyırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/1)*

3. Salınmak.

*Celkesine şıpirılğan Közünün astındagı kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (15/131)*

*Bizdin cer munday kişige cay emes Cogolsun
Orozkul ordunan arañ turup şıpirılğan şımının (16/1/8)*

Şıp: Evin ince tavanı.

*Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu kündü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/7)*

*Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçıktardan cel epkini ışkırat tañ surdanıp (129/17)*

Şırak: Yavru, ıfık; yavrum, ıfıgım Şırağım: Sevecen bir biçimde söylenen bir seslenme sözü.

*Bilbeysiñbi
Cok şırağım munday gacayıp estigen cokmın (115/8)
Atam aytkan
Şırağım seziñe tüsinbedim dep soldat añ tañ (115/22)*

Şıralcın: Tarhun bitkisi.
*Kabarın elden murun car saluuga şaştı Şıralcın (18/37)
Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güülü
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)
Suu kemer kemerge iktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/33)
Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güülü
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/19)
Biyik ösüp arasına başka çöptü colotpoyt Balaga
kalganda şıralcındın dagı bir artıkça dosçulugu (20/22)
Şıralcındın arasına citip ketet Cel cürböyüp
bolup tursa da öpkö öpkösünö batpay soluktagan bala (20/25)
Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın tübündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/27)
Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısıq aba akırek alkımıñdı numşıtat (20/29)
Şıralcındın tübündö bala ulutunup koyup cata
beret (21/9)*

Şireñken: Parlak teneke.

*Çoñ köziñön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/16)*

Şırılıu: Dikili olan.

*Anısının da tübü teşik eken ekinçi çöntögünün közü
şırılıu bolçu (24/22)*

Şırım: Üst üste katlanarak dikilmiş olan.

*Köönörgön kupayke başında eski curtta
taap algansıp boz koñur şırma kiyiz kalpak Momundun (29/22)*

Şırpı uk-: Sesi duyulmuyor.

*Go dep oyloğu bala Ali kete elek tura Tayatasının
gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/14)*

Şiş: Şiş, bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk.

*Katınıñın şiş takası tıklıdap atırı kañılcaardı
carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)*

Şişe: Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

*Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men
buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/9)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

*Muştumı menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/32)*

*Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına
uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/5)*

Apkel arak

Katını açıla elek bir şişe araktı alıp çıgıp (99/16)

Men bugün araktardın komandirimin dedi al

burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (15/88)

Şişi-: Şişmek.

Kantalay kızarıp şişigen közdörü balanı boolgoloy

karadı (37/5)

Köp ıylagan körünöt közü şişimik kitep kabın

süyröy karmap korunup cetimsirep kelatat Mugalim (100/1)

Şıypańda-: 1. Köpek, tilki vb kuyruk sallamak.

Akırın Baltek kınşılap şıypańdap dagı tattuu

suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/21)

2. mec. Yaranmak, içten olmayan davranışlarla birini memnun etmeye, gözüne girmeye çalışmak.

Şıypańdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırnat

Şaşpa körgülüktü dagı körösüñ Menin canımda (140/7)

İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday

beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)

Şıyrak: Hayvanlarda ayağın alt bölümü, paça.

Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi

Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/24)

Beregi Orozkul azır kırım ötügün cıtıratıp

üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/30)

Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın

şıyragına teñ kelbeyt (149/18)

Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü

Tayatası tosüp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/18)

*Birok Momun çıdadı Şıyracı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/27)*

*Takançıktay albadı müdürülö berdi Momundun şıyracı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/35)*

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da şıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/26)*

*Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyracın süyröp (139/28)*

*Kirse keçke çılıpılap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)*

*Canında aç tıyak tört şıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/31)*

*Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırğıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/6)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)*

Şnel: Çabuk.

Orozkul kılçaktabastan kaçtı

Şnel Şnel dep katkırgan Kulubek tiginin (161/18)

Şofur: Şöför.

Salıp koygonsup oşo boydon caşay berişet Küyöö

balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)

Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen

tokoy kıldırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/34)

Süylöşkön

Men baardık maşinelerdi baardık şofyorlordu (114/36)

Köröm Şofyorloru büt çoñ cigitter baarı

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarı (115/3)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/24)

Pogonu cok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/32)

Edireñdey çurkadı Cük maşinelerdin baarı cañı
eken kabinaları kök aynekeri çoñ Şofyorloru da (117/12)

Kulubekti kördüm de Askerden kelip azır sovhozdo
şofyor bolup iştep catıptır degin Koş emese dep (118/6)

Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor
menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/15)

Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/10)

Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/34)

Dedi sovhozdun şofyorloru adaşıp ketiptir
Ay akmak dep Seydakmat ceñildene dem aldı (121/27)

Şofyorlor çoгуu tabılıp üy üygö caygaşıp ışık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/11)

Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/23)

Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/23)

Birok şofyorlor colgo kamınıp sırtka çıkkanda
balanın şaştısı ketti Şofyorlor alkışın aytıp (130/24)

Bala kötörgöngö epçil ekensiñ Kulubek dedi
canaşa baratkan şofyor (131/10)

Baarı sıylayt eken
Şofyorlor dağı bir colu koştostu Anan maşineler (132/4)

Öröpküp turdu şofyor közdörün bakıraytıp Baytal
beedey bar go Birinçi körüşüm (143/5)

*Kebetesi cooş körüingön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın çaşıra albadı (144/9)*

*Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/11)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/16)*

*Balam sen çeçinbey ele koy Men ele Seydakmat
eköübüz ele kireli Coguñuz aksakal dep oñtoysuzdangan şofyor (145/24)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldu Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celiney (159/37)*

*Otun da keppi dep Seydakmat şofyordon baltanı
aldı Munu biz azır sokur it bok calagança (152/9)*

*Kayra biyligine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)*

*Bala şofyorlordun arasına kıpçılıp köldölöñgö
cattı Eki közü Kulubektin oozunda eki kulagı sözündö (122/31)*

*Dagı ele güüldöp cattı şofyorlordun bir daarı
oturğan oturğan cerine бүкүлү boydon көмөлөндү Alardın (125/7)*

*Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu cok Şofyoru çaş soldat (114/20)*

*Müyüzdüü Bugu Ene Emi menin şopur baldarımdı
kutkarıp al dedi Kutkaram Müyüzdüü Bugu Ene (121/17)*

Şokton-: Yaramazlık yapmak, hayırsızlık etmek.

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/28)*

Şölbürö-: Bol, uzun, sarkık görünümde olmak.

Tuybadı

Suu tolgon ötügü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)

Şolokto-: Hüngür hüngür ağlamak.

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kiyazı Orozkul
sögünüp biröo şoloktop ıylap catkansıdı (109/26)*

Şölpüldö-: Güçlülükle, hâlsizce koşturmak.

*Cini kaynap çıgat töbödü çuuldagan taandarga artta
şölpüldöp kelatkan şorduu Momunga başka kün tügönüp (87/6)*

Şoola: Şule, ışık, nur.

*Beresiñ Tur tura koy
Sırtta kün ırayı surdanıp tereze küñürt şoolalanat (128/32)*

Şorduu: Sıkıntılı, kederli, mutsuz.

*Baarınan çette kalgan şorduu calgız Orozkul Cadegende
uşul Momun elpek uşul sanda cok kelesoo (90/5)*

*Adam cok bir küñü Momun çal da köz cumar oşondo
şorduu kızının körgön küñü ne bolot (60/24)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/29)*

*Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştağı
Uşu küñdü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/8)*

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeke töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/17)*

*Körsötpösö eken makoolugunan şoru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp köp küñöösün (146/5)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

*Cini kaynap ıgat t b d  çuuldagan taandarga artta
  lp ld p kelatkan  orduu Momunga başka k n tügönüp (87/6)*

*Baktıluu bir    orduu Emne    n bir  d n e kim
korkpoyt bir  d n baarı korkot Emne    n biröönün (135/1)*

*Keceyip kalgansı  Ek  b zg  keceygendi kim koyuptur
 orduu canım Eşiktegi kişilerdin aldında (137/22)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın e  şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası cok o ol    n (23/15)*

 orduuluk: Sıkıntı, acı, keder, üzüntü.

*K rs p s  eken makoolugunan  oru kaynagan şorduulugunan
makoo bolgon çaldın az ayıp k p k n  s n (146/5)*

 orgolo-: Aralıksız, durmadan damlamak.

* b  iribey caan caasa kazdan kuyulgan suuday ıldıy
 orgolop kışkısın kar astında künü bügünküdöy (27/20)*

 orkura-: Ağzı  apırdatmak.

*Catkanda akırın kelip t b s n n şorkurata
cıttap cürgönü emi mintip dükönçüdön ceme uksa da (31/29)*

 orlot-: A latmak.

*Bolot belem Men saga ok op sogonçogu kanabagan kuu
catın belem ıya Kuday mintip şorlotpogondo karıganda (46/ 12)*

 orpo: Et suyu, orba.

*T rg  dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idı  ayak ık  orpo (157/24)*

*Ca   orpodon apkelip içirip koyom
O o boydon bala kayra uktagan cok Sırttan   nd r (148/7)*

*Atat Et bişip kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/28)*

*Şorpo-şileñ: Çorba kabı.
Menen Kökötöydün aldına koydu Artınan katındar
kirdi şorpo şileñ alıp (158/4)*

*Şoru: Paranın çıkardığı ses.
Deyre itapkan col akçanın ele şoru
Al eköo şaarga ketken soñ kordondo biz ele anan (55/17)*

*Şoykon: Tartışmalı, çekişmeli, sorunlu.
Bekey taecesi çıktı Çaynalgan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/4)*

*Şpion: Ajan, casus.
Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/25)
Şpion izdep cürösüñörbü degen al soldattan
Ooba şpion izdep cürmiz dep soldat bırs küldü (114/26)
Bizge ali bir da şpion kelip körö elek dedi
bala naarazılanıp Soldat külüp kalgan (114/27)
Sagan şpionniñ keregi ne
Kuup cürüp karmap alat elem (114/29)*

*Şügür: Şükür.
Kuday ıraa körböptür Uşuga şügür
Coldun kıyını ali aldıda Ceekke tüşö bererde (95/9)
Şügür Aman esen catabız Emne keçiktiñ
Bügün cetip kelgenime kubansañ a körö Sovhozgo (113/29)*

Şük otur-: Sessizce oturmak.

*Kıpçılbaş şük otur Bütün ele körüp oturasıñbı
alardın çatagın Kakşılık menen bütsün deseñ (111/31)*

Şumduk: 1. Harika, mükemmel, hayranlık uyandıran.

*Da oozdorun açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık munday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/36)*

2. Kurnazlık, sinsilik.

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)*

Şümüröy-: Somurtmak, surat asmak.

*Turup anan aylası tügöngöndö narı otun carıp catkan
Seydakmattı közdöy şümüröyö bastı (153/4)*

Şüüdür: Çiy, şebnem, jale.

*Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde
nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/5)*

*Şüüdürüm emi buulanıp soorularınan ceñil kök buu
kötörülöt Uşunday memiregen kün cagımduu bugün (142/9)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/8)*

Şüüşüñdö-: Donmak.

*Cañı soyulğan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkağınan sarıgıp (153/8)*

T

Taala: Teala, yüce.

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/11)*

Taalay: Alın yazısı, yazgı.

*Enelik taalayga cetpey kaldı go Orozkul menen çaşaganına
köp cıl boldu Caşoo turmuşu dele muzdagan (60/19)*

Tam-: Damlamak.

*Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/8)*

Taan: Ala karga.

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)*

*Kalışkan go Biz tınçın alıp koyduk okşoyt
oşogo çuuldaşıp catabı dedi taandardın ızı çuusu (80/16)*

*Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/9)*

*Anan Kayra körgön közüñö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/12)*

*Emi açuusun kimden çigarmak Seydakmatka opurulayın
dese dayını cok Taandardı kırıyın dese (87/14)*

*Düpüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ
ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/31)*

*Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardı öttü eneñdi (83/24)*

*Cini kaynap ıgat t b d  çuuldagan taandarga artta
  lp ld p kelatkan  orduu Momunga başka k n tügönüp (87/5)*

*K rs  n cilandın başın çıgarıp turganın Senin
taandarı nın tıncı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/25)*

Taanı-: 1. Tanımak, daha önce görmüş olmak, ilişkisi bulunmak, bilmek.

*Taaniyt a da baarın taaniyt Men bolsom obol baldar
menen emne süylöşörümdü bilbey turam Birok bat ele (53/15)*

*Kayra tartpay turuşsa kaydagı kudayım taanıbagın
bugunu kep kılışat İlgerki el i en  eken bugunun (85/13)*

*Mına k rd   b  buguluk agaları dı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/7)*

*Mektep tam een turat Ma dayındagı taktada   n
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbasa da bu (40/22)*

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
ildey taradı go Tayata a salam ayt Çotbaydın uulu (118/3)*

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastıgın bala (152/15)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda k p t t n el turat eken
da eşikke çıkısa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/10)*

*Taanıganda kulagına eyin manattay kızardı Anan
kayra o ol zamat bozorup tomsoro kattı Kalda dap (152/25)*

*Kulubek aldı an çıkmak Maşinesin alıştan
taanımaksı  Kol k t rs  n maşine toktomok (166/12)*

*Bakan mına dep taanıtat elem ata dın k r  Emne
men oşolordon kem bekem Cogor cakta oturgandar ele (83/13)*

*K z n  n nuru   pt r balanı taanıy albay boolgolop
turdu Eki beti kantalap ısık ele akırı balanı (152/23)*

2. Tanımak, daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak.

Coo eli baldardın süylögön sözünön kргыз tilin

baamdap bul eköo kırılğan kргыз tukumu ekenin taanıdı (68/30)

Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön

şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/9)

Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon

biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/11)

Kalgan Dagı başka taanış taştar köp biri

caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/29)

Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup

dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)

Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına

çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/24)

Taanış-: Tanışmak.

Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün

Eköobüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/4)

Taap/tap-: 1. Bulmak, arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro

çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)

Alat Körünbösoñ cektap turat bekinseñ taap alat

Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/9)

Kaysalap kadaga ilgen fonarın taap candırdı Burçta

catkan koylor közdörün cıtırata moyun burup bir eköo (129/11)

Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo

Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/1)

*Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı
Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/9)*

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö cok tögöröktün tört burçun kıdırsa da tabılbayt (50/32)*

*Karagaydı kıyıp atasıñbı satıp atasıñbı kiyliğışpegen
mınday cooş cumuşçunu kaydan tabat (33/20)*

*Tıyın çikkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñarbtı Mına azır ürümdön tabılbas (29/28)*

*Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp
cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)*

Bolup colukkandarın ayt kokus tabışıpay kalsa emne (121/37)

*Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/16)*

*Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kıyıp alçu Kışkırsın
da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/30)*

*Çürüşkön sööktüümüştüm dürbünüñ közüñdö oynoktodu
Tapkan ermegin curtta kalgır İlayım kıyrıp (44/34)*

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap
cerge cabıшат Cerge baylangan da kaçır butu (21/23)*

*Katuu süylöp körsünçü Kulubek baykem akıraya bir
karasa kirerge iyin tappay kalar (131/20)*

*Kempir çal bir oozdon
Oy silerdi arañ taptık Dağı ceti coldoşubuz (120/16)*

*Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çagı Calgız uulu bar ele al dağı soguşta ölüm taptı (60/10)*

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/30)*

*Karagay kese albayt ekenbiz go Tapkan ekensiñ maybaştı
Azırınça bul cerdin eesi menmin dep içinen (80/23)*

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)*

Tapkan akılıñ uşubu

Tıyakta bala ıylap kalbaybı (91/19)

2. Bulmak, kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek.

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/24)*

*Köönörgön kupayke başında eski curtan
taap algansıp boz koñur şırıma kiyiz kalpak Momundun (29/22)*

*Tabıldı Erteden beri Momunga kıcırlanıp kelattı
ele emi mintip özü kolgo tüşüp berdi Balañ ıylayt (91/23)*

*Şofyorlor çoquu tabılıp üy üygö caygaşıp ıñık
çay içip cılıñışkandan kiyin Momun çal al cay (122/11)*

3. Bulmak, bilmek.

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/21)*

*Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip
taptayt (19/12)*

*Oşentip koşulup oynoor kurbusu cok calgız balanın
Dos duşmanı dep tapkanı düynö dep körgön bakkanı (21/30)*

*Balaga kitep kap satıp bergen kün uşintip öttü
Cataarda bala kitep kabın koyorgo cer tappadı (62/22)*

*Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curtan eç kimdi
tappadı Ata eneden kabar cok aga eceden dayın cok (67/22)*

*Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/33)*

*Casana kiyip el içine car salıp ırçılar ırdayt
maktoo söz tappay ataandaşıp (75/2)*

4. Bulmak, herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak.

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/4)*

*Coldorun oylop catti Birok kolunan keleer ayla tappadı
Akırı kıyalında Kulubekti çakırdı armanın (159/33)*

Taarın-: Darılmak, küsmek.

*Bar biröödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürögünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/23)*

*Kaydan bilsin Aga taaringanda emne Azdan
soñ Momun menen Seydakmat adaşkan şofyorlordu kordondun (121/33)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/4)*

*Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip
ketçi bay bolgur (30/27)*

*İki cinin dep Seydakmat ırsañ etti da kayra
cöngö saldı Taarınba portfeliñ eñ sonun tura (35/2)*

*Boşonup aldı da kılçaybastan suudan çıga cönödü
Ey kök mee çal seni karap tur Emi maga taarınba (98/6)*

*Şakabalap ketişse taarınbayt sanga koşpoy
ötüşsö ızalanbayt Özün sıylabagandı özgö ayabayt dep (27/9)*

Algan

Momun aga taarınbayt Al taarınsa bir gana nersege (28/36)

Taarınçu eger biröönün aşının keñeşine çakırılбай (28/37)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ

Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/34)

Taba: Birinin kaygısına, felaketine sevinme.

Birok eç cakka kete albasın eç cerde eç kimgе

keregi cоktugun kaalaganday caşoonu eç cerden taba (84/14)

Şıypañdap baskan Momundu körüp tabası kana ızırınat

Şaşpa körgülüktü dagı körösüñ Menin canımda (140/7)

Tabak: Tabak.

Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu

Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/1)

Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bүgün mayram бүgün

toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/32)

Mas Seydakmat bolboy kiyintip cattı Uşunday

tabak da may çömüç da may ooz da may bolup turgan (151/2)

Tabala-/taba kıl-: Birinin başına gelen felaketlere sevinmek.

Suuk cete elek eken dep Orozkul anda sanda çaldı

karap koyup tabalap turdu (146/28)

Tabası kan-: Birinin başına gelen felaketlere sevinmek.

Tabası kanat Çala bolot dep barattı al azır oyunda

Ooz uçunan canındagı karagay alçu kişi menen (140/15)

Tarizde baykamaksan boldu Birok kuturgan çaldı

çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kanday (146/10)

Tabı cоk: Isıtmayan.

Küzgü күn Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön

toolordu iyindep kalgan eken Tabı cоk kızargan ottoy (109/6)

Bolup kök cıltır möñgünün salkınına çıyrığıp

turgansıyt Oşol tabı cоk kızgılt nur bu bettegi (109/8)

Tabışmak: Gizli, bilmece.

*Tabışmaktuu sandık bolup körüngön maşine dükön
emi cön ele kör cer salgan cük maşine bolup (23/3)*

Tabışta-: Vermek, iade etmek.

*Tıyın çıkkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñarbi Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)*

Tabıt: Tabut.

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosüp (66/14)*

Tabiyat: Tabiat.

*Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap
turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/24)*

Tacaal: Şirret, kavga çıkarmaktan hoşlanan, yaygarayı seven.

*Alganday çañırdı Atırılğan eki tacaaldı araçalay
albay ortodo Gülcamal cüröt cırıldap Kuçaktap (45/29)*

Taece: Teyze.

*Taene baştağı Akçası çok kuru alakanga mal kelebi
Bekey taece bolso eri çokto baaluu buyum alışka batına (23/14)*

*Dep dükönçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkösüp (23/24)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)*

*Kışkısın Orozkul aba menen Bekey taece dogdurga
körünmökkö şaarga ketip kalışat Dogdur cakşı (55/3)*

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/5)*

*Cürüp otursa töböşünö cıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

*A baykuş taece şordu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/19)*

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katıninan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/8)*

*Bala maralga calındı Müyüzdiü Bugu Ene müyüzüñö
beşik ilip Bekey taeceme apkelip berçi Suranam (112/28)*

*Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)*

*Baarı Bekey taecenin töröböğöndüğüñön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/9)*

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp cattı (112/19)*

*Ugulat küypölöktöp arkı terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştıp (148/10)*

*Müyüzüñö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/36)*

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatanı
karap turup booruñ oorıyt Bekeyden körö meni (51/11)*

*Een Körsö Bekey taeceni eri dagı sabap catkan tura
Eki ortodo küygön Momun Cindep ketken küyöo balasın (59/13)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/21)*

*Albadı Bu düynödögü ayaldardın eñ şorduusu
uşul Bekey taecesi antkeni balası cok oşol üçün (23/16)*

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek alğan boldu da (23/20)*

*Bekey taecesi çıktı Çaynalgan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/3)*

*Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/34)*

*Bala da oygo kirdi Bekey taecesi emne üçün erine
arak berip közüñün agı menen teñ aylanat Eri çoñ (60/29)*

*Muştumı menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan
soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp çıgat (60/32)*

*Agımına ırgıtışat Orozkul bolso Bekey taecesi
menen Momun tayatasınan keçirim surap calınıp calbarat (61/7)*

*Anda Bekey taecesi közüñ caşka köküşögün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/3)*

*Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı
ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalganbı (133/33)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbirınan (147/23)*

*Tamandırıktı attap baratıp Bekey taecesi kempirden
suradı (148/3)*

*Suu ısıtışçu Calgız carım al kazandı kötörö
albaysıñ Bekey taecesi menen Gülcamal eköölöp koldoşup (151/16)*

*Atat Et bışıp kalıptır karagay otun menen caş
şorponun cıtı oozgo şilekey keltiret Bekey taecesi (151/28)*

*Eçteme körböy eçteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşksız casana (156/20)*

*Taecesi da mas eken Oozunan kañırsıgan cıt balanın
köñülün ogo beter aynıttı (156/29)*

*Bekey taecesi bolbodu
Koy balaketiñdi alayın seni calgız taştabaym (157/19)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı
taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügül (159/18)*

Karaçı karaçı tayatam satıp berdi
Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/16)

Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/14)

Taecesine kayıñ beşik apkelip berseñ dep Müyüzdüü
Bugu Eneden surandı Alar balaluu boluşsunçu alar (135/17)

Köl aymağın cerdep kalsa anda Müyüzdüü Bugu Ene
cakın arada Orozkul aba menen Bekey taecesine (138/34)

Bekey taecesinen kiyin bala portfelin Gülcamal
kızı eköönö körsöttü Andan çıgıp çöp çabıktı közdöy (32/31)

Kuttuktap özü da kubanıp kaldı
Bekey taecesinin köñülü çak bolgonu seyrek köbünesi (32/18)

Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/32)

Taene: Anneanne.

Üçün bala gana ögöy boluşu kerek A balkim bala emes
taene özü ögöydür (18/28)

Kim keyimek Bağı bar eken azırınça suuga kete elek
Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)

Urarın kудay bilet Öz bolso da bir cön ögöysüñ dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/24)

Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele
cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/16)

Balanın körögöçtüğün ay dep taenesi da maktap öttü
Maşine düköndü özü eerçitip kelgensip bala korston (22/13)

Maldan közü ötüp balanı kapardan çıkarıp koyuştu
Taenesi cüröt cutuna kol sunup bu kordondun baştığı (22/20)

Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılkanı Taene çıday
albadı

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/21)

Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlıu şıbirap Dükönçü arada turbaganda (23/25)

Taene Bekey taecenin ölüğünün başına neçen colu oturup turmak
Bul eköönün caak öçtüülügün koyo kal atırılıp (23/27)

Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz
kıyalın taştap Bekeydin közünün agı menen teñ aylanbayt (32/23)

Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/28)

Baldarı cuktugu dep dagı aytat Uşintip
ayta beret taenesi Emne oy menen aytarın özü bilsin (32/30)

Emes dep taenesi tayatasının kulak meesin alat
Mindayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/5)

Tübündö solup catat
Añgıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/36)

Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/3)

Esi çıgıp alapayın tappay dalbastamak anda Taenesi
da Bekey taecesi da kızın kötörgön Gülcamal (49/33)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)

Taene da oşondoy tüşünböysüñ Keede aylanıp kagılıp
andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/29)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/24)

Men aytıp catkan taeneni sen bilbeysiñ ata sen
körgön taene emes bul başka Öz taenem men kiçinemde (51/23)

*Cürüp otursa töbösünö cıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/14)*

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/6)*

*Da kayra cumdu Taenesi üydö cok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/35)*

*Kişi cüröt dedi taenesi
Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/29)*

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tıncıganday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/31)*

*Anan sarı may salıp ısıq süt berdi balaga ılcırap
turgan oozun süt küygüzüp ketkendeıy boldu Taenesi (138/8)*

*Sezip cattı Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp
kirip kelbegende al dağı köpkö uktamak Eköönün kübür şıburınan (147/23)*

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/11)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin etin baarı maktap catıştı
taenesi da Bekey taecesi da Gülcamal da atügül (159/18)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/5)*

*Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/29)*

*Calañ közdörün gana bölüp çoñoytup cakındatıp
körsötköndöy bala taenesinin betin dürbünün közünön (44/8)*

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/11)*

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/27)*

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan közün cırta (93/24)*

Birok tayenesi bastırbadı

Koyo tur azır dagıra bereyin (138/19)

*Baarin kıdırıp bir sıyra maktanıp çıktı Eñ obolu
tayenesine süyünçülödü (32/14)*

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/10)*

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)*

Oorusu da bastadı

Tınç alıp töşögündö catıp tayenesine ıraazı boldu (138/26)

*Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleje tıñşap catışkan belem (119/27)*

*Canına taştadı Momun çal tize tayanıp öödö
bolo kaldı (157/7)*

Taepe: Üvey nine.

Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir

Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/25)

Tagdır: Takdir, yazgı, kader.

*Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)*

*Cetimdin carı kdır birook tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/9)*

*Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı
deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/18)*

*Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/29)*

*Kuday aga berbedi Öz kanınan caralgan uulu cok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/16)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közünün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/36)*

*Bırpırata sabap kancalagan ittey kılıgısı keldi
öltürö cançıp salgısı keldi Katını tagdırına naalat (91/4)*

*Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar
neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/18)*

Tak-: 1. Asmak, takmak.

*Andaylarga kızmataı çoñ erkek bolso boldu deşet Galstuk
tagınıp köçögö çıksañ suluu katınıñ koltuktap (82/36)*

*Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken
Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/22)*

*Töşünö tagınıp aldı
Keçkurun kapiletten kün buzuldu Teñir Toodon (118/17)*

*Bar eer kömöldürügün koşo tagıptır
Kalpagı celkesine ketiptir kuuş mañdayı kantalay (36/5)*

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/9)*

*Cetpey artta kalat Birok aldıdağı karañgı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/28)*

2. Takmak, tutturmak, ilişirmek.

*Apkelip berçi
Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)*

Takta: tahta.

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/21)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/27)*

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)*

Tak sekir-: Yerinden fırlamak.

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/12)*

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatböldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/18)*

*Ene sütünün kubatı kançalık keçkisin tırp etpey
cıgilgan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/8)*

*Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü
Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/1)*

*Kaparına ilgisi cok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)*

Taka: 1. Nal.

*Catam go bu emnesi dep oylonup tıncı kete berdi
Anan kayra esi oop ketet Ata At Taka Ata atka (133/2)*

*Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine
köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büit depterin (133/3)*

*Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak
Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)*

2. Ayakkabı topuğu, ökçe.

*Katınıñın şış takası tıkıldap atırı kañılcaardı
carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)*

Taka-: Dayanmak, kendini dayamak, yaslanmak.

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttagı beleşten
beri eñkeyiştep kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)*

*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/20)*

*Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp
tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)*

*Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırıp turup (43/14)*

*Eçtemeğe kepteltpey eçtemeğe takaltpay bakan toso
koyup epildep baratkan Momundun oy sanaası balada (94/33)*

*Takançıktay albadı müdürölö berdi Momundun şıyrığı
kakşap çıktı muzdagı meege cetti Közü karañgılap (95/35)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/30)*

*Bugu ene Narkı karluu boordun şańında üçöö mañkaya
basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/6)*

*Bekey taecesi çıktı Çaynalğan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap mına senin ceeniñdin şoykonu (45/4)*

Takat: Takat, güç, kuvvet, dayanç.

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/31)*

Tak: 1. “Tak”, tahta vb. Bir şeye vurulduğunda çıkan ses.

*Eşik aldına kelip buttarın kakkılap kaalganı
takıldatıştı (120/2)*

2. Yara izi.

*Celkesine şıpırılğan Közünün astındaki kögala
taktı da caraşıktuu casalgası katarı caşırbay kısınbay (151/32)*

Takım: Dizin iç kısmı.

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün
töböüsü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/31)*

Takımda-: Peşini bırakmamak.

*Camandık dayıma takımdap cürgönü cürgön cakşılık
adamdın çaşoosun saal ele carkıtsa camandık (101/35)*

Taksi: Taksi.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

Tak-tak: Tak-tak çıkan ses.

*Alıp tak tak biyik sekirgen boydon kalıñ kayındı
aralap ketti (88/7)*

Tal: 1. Dal, ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

*Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/15)
Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

*Cıyganga kelgende Momun elpek kayda dep izdep kalışar
ele Momun it condontup cıygan mayanın bir tal (27/18)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırılmışkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)*

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Körsötküsü kelet Eç kaçan çögüp ketpesin eçtemeden
korkposun bilse deyt Anan karmagan taldı koyo beret (43/12)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)*

*Çeçip ırgıttı da kadim caykısında içirkene
bürüşüp ceektegi taldın butağın karmay suuga (111/2)*

2. Tel, insan saçını oluşturan ipçik.

*Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı
dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163/5)*

Tal-: 1. Bayılmak.

*Obolu entiktirip iyet anan könüp alasıñ Bala taldı
karmayt da agımga karay başı ildiy suuga catat (43/3)*

2. Yorulmak.

*Dürbünü közünö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/12)*

*Birok çarçadım çaalıktım debey baldarın ak sütü
menen kubattandırıp talbay cürüp oturdu Kee künü (72/16)*

*Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganiñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganiñda (166/10)*

Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu
cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/7)

3. Uyuşmak (vücut).

Bolup toñup kırs kırs sınipturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/24)
Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)

Tala-: mec. Talan etmek.

Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/29)
Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkan eken (64/18)
Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik
kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/11)
Özdörünün köñülü çak dañğıragan kara coldo ör talaştıra
kürkürötüp aydap baratışkan Köñülgö caraşa (117/21)

Talaa: Step, kır.

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık
too bar eken Etegin kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/9)
Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünün caşı on talaa çañga cuurulup beti başı (161/2)
Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/26)
Salganga alar maşine emey ele talaaga kırkaar cıygan
çöp mayalarday körünöt Emi bulardı eç kanday küç (131/23)

Talaş-: 1. Bir şeyi elde etmek için kavga etmek, mücadele etmek.

*Kıykırışıp birdemeni talaşıp cañkıldaşıp
cürgönü (141/35)*

2. Tartışmak, münakaşa etmek.

*Ölböy kalğan bul eköön azır caylay salalıbı
ce hanga alıp baralıbı dep öz ara talaşa ketiştı (68/32)*

*Menen cılkıçılarga Orozkul közgö sürtüügö darı bolot
Kündö biri çakırıp talaşıp turuşat Antkeni (36/20)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)*

Talaşıp-tartışıp: Tartışmak.

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/32)*

Talıkşı-: Mayışmak, gevşemek.

*Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)*

Talinken: Tabak.

*Mobu çaranı al Talinkeni da al dep kempir
epildep kübüröyt Men çaka menen elekti ala baram (147/27)*

Talkala-: 1. Ezmek.

*Mından kıyın baştardı da talkalagam Mından
bekem müyüzüñdö da omkorgom dep kıykırdı Orozkul (155/33)*

2. Bozmak, çalışmaz hâle getirmek.

*Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/13)*

3. Kırmak, parçalamak.

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/25)*

Talmoorsu-: Bitkinleşmek, hâlsizleşmek.

*Ot menen calın Emne ele oygonboy talmoorsup catat
deym da Okuuñun da maalı bolup kaldı (135/31)*

Taloonçu: Talan, yağma.

*Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın
baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)*

Tam: 1. Bütün.

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/5)*

2. Duvar.

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)*

*Da oşondo bir kadır barkka ilindi Kiyin kaytıp
kelip Kordongo tam saldı da oşerge ornop kaldı (27/24)*

*Andan arkısın körö catabız
Eköo kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/8)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)*

3. Müstakil ev.

*Öş öş deym ölöt algır Aydak Baltek Aydak dep
döbödön çañkıldadı Birok Baltegi kamaarabay tamdın (43/34)*

*Oşol üçün Kordongo kelçü calgız col arttağı beleştin
beri eñkeyiştin kelip tam arkaga takalat Bala (22/4)*

Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/22)

Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbasa da bu (40/21)

Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/14)

Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan
emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/13)

Bala kordondogu tamdardı bastırma saraylardı
külö karap oturdu Alar bu döbödön karasañ çabalekeydin (41/5)

Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/8)

Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)

Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşıgıman çıgarbay maltap üyörlöngön (55/33)

Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul
kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/25)

Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine
da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/28)

Kamdap bergen Orozkul boldu Emi Kökötay kiçüü uulun
bölüp catıptır Dagı tam salıp dagı karagay kerek (140/30)

Karañgı tamda bir çañırıp aldı
Abışka bu colu da unçukpadı (134/27)

Arkasınan cakındap kelatkan Kordondogu tamdar (21/37)

Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)

Iraazı kılsa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/26)

*Alakandagıday körünöt Atügöl dürbüdön tamının tübündö
cün tıptı oturgan kempirge çeyin körünöt (40/5)*

4. Tam olarak, noksansız olarak.

*Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)
Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)*

Tam üy: Duvarı toprak veya tuğladan yapılmış ev.

*Talap cabıla cüktöp kirişet Tam üydön biyik
kılıp çöptü ayabay basışat biyiktigi oşonço (124/11)*

Tamak: 1. Boğaz.

*Körsötçü
Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)
Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)
Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/1)
Tilek aytıñız içip cibereli
Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/20)*

2.Yemek.

*Tamagın içip bütüp Momun balaga akırın ayttı
Sen eşikke çıga ber Maga cardamdaş Men azır (104/19)
Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/27)
Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/6)*

*Çoñ tabak kesmeni alıp neberesinin aldına koydu
Mañdaylaş oturup alıp eköo muzdagan tamakka kirişti (104/2)*

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/19)*

*Tamak içesiñbi
Cok içpeym Catam (156/33)*

*Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman
Alar turğuça tamak dayar bolup kalsın (129/16)*

*Emi şatıra şatman süylöşüp tamak cep oturuşat
Bala uşuga kubanıp cürdü (130/17)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalğan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)*

*Katıp dulduyuşup otursa içken aş tamaktan ötöbü
Ekööbüzdün ayıbıbizdan bolbosun dedi bala oyunda (104/7)*

Tamak-aş: Yemek-aş.

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)*

Taman: 1. Taban (ayağın ve ayakkabının).

*Çamalaganday tamanınan tak töböşünö çeyin akşıya
karap aldı (79/33)*

*Tamandırıktı attap baratıp Bekey taecesi kempirden
suradı (148/3)*

*Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerek Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)*

*Kökürögüñdñ tamanıñdı kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsañ erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/17)*

2. Ark, kanal vb dibi.

*Malınıp turat Köl bütkön taman astın karasa een
talaa keñ cayık Kök camaaçı öñdönüp ar ar cerde (39/25)*

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/35)*

*Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/36)*

*Boyloy çurkadı Aldındağı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közünön möltürögön (106/31)*

*Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımun kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)*

*Sızma coldo maşinenin cürüşü da oñoy emes
Kapçıgaydın tamanınan karool döbönün beline çıkkıçaktı (18/2)*

3. Taraf.

*Karool döbö degençelik bar aerden taman aldındağı
kara coldon attuusubu cöösübü kıbır etkendin (18/7)*

4. Taban, dip.

*Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/2)*

*Kara kölökö camınıp küdüröyöt Kaktunun tamanındağı
suu gana caagın baspay şarkırayt (134/7)*

Tamaşa kıl-: Şaka etmek, şaka yapmak.

*Bala tutalanıp unçukpay turdu
Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/22)*

Tamaşa: Espri, nükte, nükteli.

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/14)*

Tamaşala-: Şaka etmek.

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/3)*

Tamçıla-: damlamak.

*Agış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılap
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/15)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/2)*

*Tamçılagan tura tayatasının
Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğın (59/29)*

Tamgaluu: Damgalı, damgası olan.

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/22)*

Tamır: Damar.

*Bayterektin tamırı sınarı müyüz kaçırıp baştan
bölındü (156/5)*

Körsötçü

Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

Tamşan-: Hayran olmak, hayran kalmak.

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığanına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/1)*

Taň: Tan, fecir.

*Kalğan tukumun emi andaydı körbösin dep kalkalap
barattı Taňğa maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)*

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip taňğa (141/24)*

*Erkekter taň ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)*

*Töründö ali taň ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/31)*

*Tün ortosu ce taň ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

Berişti

Orozkul bugün taň erteden beri açuuluu Erteñ menen (81/16)

*Bala fonar carık kılıp turdu Dale şıptagı
cılçıktardan cel epkini ıskırat taň surdanıp (129/18)*

Taň at-: Tan atmak, şafak sökmek.

*Ömür boyu taň atkandan kaş karaygança iş menen alpuruşup
kelatsa da sıy urmatka cetpedi bark kütköndü (27/35)*

*Adamça süylöp birde ıylap birde ırdap taň atkança
Alaamat bolor Alaamat bolor dep sayrap (64/21)*

*Cok Malın aydap cügün artınıp taň atpay köçüp
ketken bolot Oşo boydon caydı caylata cakaga (54/31)*

Taň ele bol-: Şaşıp kalmak.

Baarı taň ele boldu

Barakelde (158/33)

Taň kal-: Hayret etmek, şaşırmaq.

*Kelgen çooçun biröö taň kalıp E kokuy aksakal
kelinderdin kol balası sizbi bul ayıldın caştarınan (26/31)*

*Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep taň
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/12)*

*Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına taň kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/33)*

*Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun
Köldön çıkkın ukmuşka taň kalıp kemedegi eldin (50/14)*

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö taň kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/26)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı taň kalıp (75/20)*

*Taň kalganınan Orozkuldun oozunan kebi tüştü Maraldardı
al aldagaçan unutup koygon Cana epkindep (91/35)*

*Oor üşkürünüp koygonuna taň kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşkürinöt Anan üçöö badal (110/7)*

*Pa şirkin eken senin ataň dep soldat cigit
çın niyetinen taň kaldı Kanday gacayıp adam Birak (116/10)*

*Koomaylana kımırılıp bala dagırığa kıñırata
siydi Zaarası ısıq sapsarı ekenine taň kalıp (138/22)*

*Ha Seydakmat taň kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/11)*

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına taň
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)*

Tanda-: Seçmek, seçip almak.

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/8)*

*Menen kırat Obolu kim tandap atat dep meldeşkender
emi kim köp sulatat dep meldeşet Müyüzdörü arkaygan (76/31)*

*Baarın beri ber men alam dep sukuldap anan
kayra tandap anan eçteme albay kayra kaytarıp catıştı (22/30)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birok
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigrini munu karmalay (22/31)*

Tañ-: Bağlamak, sarmak.

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/31)*

*Şaşıp kayra tañıp artınıp cönösö dal suuga
kirerde dagı çeçilip ketse bolobu (94/5)*

Tañırkay/tañıraygan: Kalkık, ucu yukarıya doğru olan.
*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/8)*

Tank: Tank, savaş taşıtı.

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/23)*

Tanoo: Burun deliği.

*Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçüğün salıp (107/27)*
*Kişi tanoolorun edireyte dem cutup
Munu da özüñün çekeñe taştı deyt peyili oñolgon (153/15)*

Tańsık: Gerekli, lazım.

Dedi bala

İt bilebi Aga ne tansık boldıñ Ceti atamı (115/32)

Tantı-: Saçmalamak, yersiz konuşmak.

Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök

bolup çıktı Köp tantıbağın abışka dedi akırın ızırına (80/20)

Tańzaar: Şafak.

Köçö kındırıp el taşıyt eken Tańzaardan ketip

kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)

Tapşır-: Görevlendirmek, iş vermek.

Sala berişet Momun el közünö cügürgön bolup kömüşködö

nasıbay atıp oturup kalbayt tapşırılğan (26/14)

Tapta-: Tıpışlamak, sıvazlamak.

Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda

da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/9)

Kütö tur degensip taptaganın körgön oşentip

taptayt (19/11)

Anan dalıga taptadı Emi bar bara goy Menin

ali çöbümdün çeti oyulbay catat (35/3)

Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan

sılap birin moyun söñögünön taptap kayrat berip ses berip (56/4)

Katkırıp dosun dalıga taptap koydu

Uşinetip keede Orozkul şayır kişi da bolo alçu (145/5)

Tap: Zaman, vakit.

Kurstu бүткөндө кызmatka ашыкpay шаarga bet

alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/20)

Taptakır: Büsbütün, tamamen.

*Taştardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/22)*

*Eldin artı bolup Momun kirdi Demeyde çürüşkön
çal bugün taptakır çögüp soolugan kartöşködöy bolup (158/10)*

Tar: Dar, genişliği az.

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/35)*

*Emes birok oñtoyu cok tar kısıкта ce çukul buruluştı
opurtalduu cük (124/27)*

*İlgile Ikçam kıymıldagıla Ali kılar işiñer köp
Seydakmat tar ötügün butunan suuruy albay cattı (144/20)*

Tara-: 1. Dağılmak, yayılmak.

*Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap
küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)*

2.Dağılmak, birbirinden uzaklaşmak.

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/3)*

*Kapa bolbo kagılayın dep Momun kayra ketençiktedi
Keleriñdi bilgende tarap ketpeyt elek (29/32)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)*

3. Dağılmak, birliği, beraberliği bozulmak.

*Kelbeyt Ertemenen mastığı taragan Orozkul başın
mıkçıp oholop ordunan turup atsa kögala bolgon katını (62/11)*

4. Yayılmak, herkes tarafından duyulmak.

Kusalığı tarap özü da keñirsip kalat Birok uşu

keñ düynödön çette ekenine balanın cürögü öyüybü (38/27)

Tarap şüüdürüm baskan calbıraktardın betinde

nur oynop aba nımdaşıp turdu (139/5)

İşin iştep berip açuusun tarkatuuga keçirimine

cetişüügö çaldı macburlap kelatkan bolçu (140/1)

Dabırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda

balanın cürögü orduna keldi (119/17)

5. Dağılmak, yavaş yavaş kaybolmak, yok olmak.

Akırlıdap bulut tarap küin açılıp kelattı Aba

cıluu tartkansıdı Erte caagan kar cerdin cıluu (130/19)

Miñ san maral cürçü eken

Balanın taarınıçı tarkap köñülü cibip baratkanın (101/28)

Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday

alı kitep kabınan kızıgı tarkay elek (35/10)

Tarap: Taraf.

Başınan öödö kötörüp tögörüktün tört tarabına

körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)

Baarınan da balaga cakkanı uşu döbödön keñirsigen

Isık Köldün küñgöy teskey tarabı büt körüngönü (38/24)

Silkip saldı Beker kelgen ekem da Orozkul kayda

Erte menen ele Aksay tarapka ketken Çabandarda (30/20)

Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç

kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)

*Cürüp kün ubağın unutkan Bir maalda ayıl taraptan
ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)*

*Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/30)*

*Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)*

*Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ
kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/23)*

*Turguzuştı Bir taraptan kıykırık süröön menen
cabıla koldop ciberiştı Bir çetten bala da (131/33)*

*Uşul aymaktın eesi men öziüm degendey Orozkuldun
baskanı salabattuu ıntıga dem alıp eki tarabın sür (140/4)*

*Döñgöçkö şaldayıp oturup kaldı Közüñün
caşı betinin bırıştarı menen tarap tagdırına (45/36)*

Taram-taram: Şerit şerit.

*Tikteseñ sıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısıq aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/29)*

Tariz: Tarz, anlatım biçimi.

*Tarizde baykamaksan boldı Birok kuturgan çaldı
çögölötkönünö içinen tabası kanıp turdu İ kaday (146/9)*

Tarpıldat: Sertçe.

*Sögüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kıyazı Orozkul
sögünüp biröo şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)*

Tars: Tak, tahta vb bir şeye vurulduğunda veya silah patlayınca çıkan tok ve sert ses.

*Köksur calı tüktüü car kabak Kaşabañga
bala ar kaçan öñüp kelip multıgın meeleyt da tars (19/18)*

*Tars carılıp birkırap kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/5)*

Tart-: 1. Çekmek, bir şeyi tutup kendine doğru veya başka bir yöne doğru yürütmek.

*Atıp közüñ kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/12)*

*Karma dep aykırıp caa tarttı mergender Bul
adamdardan cakşılık çok baldarım bekem oturgula (72/21)*

*Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/15)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/18)*

*Çınıgı nukura maraldar Cañı ele suu içip
kangan türü bar suu keçken buttarın ali tartıp ala (107/8)*

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine atkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/11)*

*Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)*

*Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/19)*

*Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)*

Orozkul

Oşentip içken arak menen algan tartuulardın akısına (84/6)

Başınan sılap canına tarttı

Mına emi cakşı bolbodubu Küzündö okuuga barasıñ (31/17)

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka

kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)

Bas

Orozkul anı süyröy tarttı Birok Momun culkunup (98/4)

Tayatası ukpay kaldı

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)

2. Çıkarmak, ayırmak.

Tartkan emes

Mına emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/9)

3. Tartmak, ağırlığını ölçmek.

Ayabayt Sözümdün aktıgın öz közüñ menen körörsüñ

öz moynuñ menen tartarsıñ dep bul eki cetimdi saga (71/12)

4. Çekmek, benzemek.

Dep kayra karmandı çooçun kişilerdin közunçö tartındı

Bılçıragan söz dedi al Momundu karabastan (143/25)

Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup

türkün eles tartıшат Оşентip көñүл alaksıtat (21/6)

Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap

turdu (80/7)

Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa

tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)

Conu buuday tüstönüp uuz tüs keñ omuroo çımır denesi

alibettüü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)

Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy

baştadıñbı ıya Kana kaday kitep kap eken Kilitin (34/5)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü
Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/6)
Cutup alganı andan kızık Suktugu
da börünün suktugunun tugunun azabın tartıp anan ıylap cürböybü Bir (56/22)
Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep kün körüp (60/16)
Da azabın tartıp saga emne küç keldi
Eç kim tappas alıs caktarga alıp ketem bu baldardı (71/15)
Atıp caa tartıp ak maraldın artınan saya kubat
Buguluk eldin ar kimisi ölgön ata babasının kümbözünö (76/15)

5. Çekmek, bir yerden başka bir yere götürmek, taşımak.

At tarta albay catkanın körböy turasıñbı Tüş deym
attan (96/21)
Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)
Keçitten eptep süyrötüp çığıssa de Erteden beri öydö
tartıp ıldıy süyröp kelatıp attın muunu boşop (95/14)
Mındayda attı kiçine es aldırıp anan çü dese canıbar
çımırkana tartıp çıkarıp ketmek Orozkul (95/32)
Süyröp cattı Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp alğan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)
Tizginin karma Seydakmat eköö trostun bir ilmegin maşinenin kayırımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/28)

6. Sunmak, vermek, sofraya koymak.

Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)
Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılgırıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpıy (85/33)

7. İndirmek, hızla vurmak.

*Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/31)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/24)*

8. Çekmek, germek.

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/14)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

*Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme
tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/20)*

*Momun çal bolso çuçuğuna ötkön muzdak töböşün kakşatıp
tırışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/30)*

*Bügün tartkan azap tozogun beregi deldeñ kulak
çoñ baş bala kıyalında kayra baştan körüp azabın (125/9)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/33)*

*Suuga kir dedi basa bergen çaldın celkesine ıskırıp
Momun çal şaşkalaktap Seydakmattın ötüğün tarttı (144/24)*

*Eköññör ıntımakta bolsoñor kalganın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartıpa Közüñ barda eç kimge (48/24)*

9. Zor kullanarak almak.

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/15)*

10. Çekmek, kendine yaklaştırmak, alıştırmak.

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıışsa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/14)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/20)*

11. Hediye etmek.

*Kırgız uruusun tukum kurut kırganıbiz calganbı
Silerge tübölökkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/12)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldıga
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/4)*

12. Çekmek, geri almak.

*Intımak ırıstan kantip tartınayın dep
Momun şaşkalaktap kaldı (158/29)*

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/4)*

*Mart emes algan mart dep tartınbagan Orozkul emi
mintip azabın tartıp baratat Oylop körsö büt ömürü (84/9)*

*Baldarı bilbey kalat dep adamdar aram işten
ciyirkenbey tartınbay kalat deyt Baarı bir (116/6)*

*Kötörülöt Maktoo sözgö deni cayılıp aldıga
kelgen tartuunu tartınbay ala baştayt Tartuunun (86/4)*

*Sundu Çoñ cigit bol
Bala tartındı (25/6)*

13. Yaklaşmak.

*Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)*

14. İçmek.

Stakan menen toltura kuydurup tartıp ciberip (83/37)

Anan kiçine dem alıp çılım tartıp kimden kiyin

kim cürörün akıldeşip alıp colgo çığışat Abay (124/23)

Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ıkşıy

üylödü (141/1)

15. Getirmek, sunmak.

Halıkpız Atań bolso erteginin ańgimesin aytıp

goy Bizdegi sayası okıga atańdı tartuu kerek eken (116/16)

Tartıp: Disiplin, düzen.

Töbösü kökkö cetkenderdi topurak tişetpes belem Bir

kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartıp değen (146/16)

Tartıp saktagıla dep arań bas bas kıldı

Aga bolmokpu katındar Obolu kolu cetip közü körgöndün (22/27)

Tartkıñıkta-: Çekinmek.

Seydakmat şaarga barganı catat ayerde akça kerek bolot

emespi oşol üçün tartkıñıktap catkanın al (23/32)

Taş: Taş.

Ardemege bir toktop çöp bolso sızırıp taş bolso

sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)

Kalgan Dagı başka taanış taştar köp biri

caman biri cakşı atügül mitaam kuukaptal (19/29)

Tüptöp sekirip korum taştardı buytap eç cerge buydalbastan

çımılday çurkadı bala Cayınça baratsa (19/1)

Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi

catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/34)

*Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
ali kitep kabınan kızığı tarkay elek (35/9)*

*Bala bolso canağı bargan colu menen canağı taştarının
birine ayalday albay portfelin kuçaktap (35/7)*

*Bala öz aldınça bırs külüp koydu da tura kalıp
kordongo taş ırgıttı Kol cetkidey ele körünöt birok (41/12)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosüp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/17)*

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)*

*Carakaları koñulunda catkan kuştun kanattarına
çeyin köründü Baarınan da taanış taştarı (41/24)*

*Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)*

*Agım oodarıp ketpegidey çoñ çoñ taştardı boruna
kısa kötörüp kelip suu erkin kirip erkin çıkkıday (42/13)*

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büit too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Taştardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)*

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/32)*

Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)

*Bala bolso öyüzdö tıbrıçılap turat Borçuk taşka
çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/7)*

Şağıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/11)

Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/30)

Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/34)

Sögünüp cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/16)

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/31)

Bolbodu cılmakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdüğü cıgıldı can kayışına çalınıp tıbirap (96/33)

Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/37)

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı
Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/4)

Bala dem albay taştın artınan çıktı da eki kolun
sunup ceekke keldi suuga bütün maldı Maraldar (108/1)

Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/6)

Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/12)

Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire
albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/18)

İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)

Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)

Bala ketip kalsa bolmok birook emne üçün kantip
bul alaamat bolup ketkenine akılı cetpey taştay (154/8)

Taşı-: Taşımak, bir yerden başka bir yere götürmek.

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan ańkıp buruksup turat Anan (93/17)*

*Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soń maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/4)*

*Köçö kındırıp el taşıyt eken Tańzaardan ketip
kaş karayganda kelet İşi abdan oor okşoyt beçaranın (48/15)*

*Kurdu Oşondon kıyın gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)*

*Emes Bıltır uşunday küzdün bir künü ce mindan da
keçireek bele toodon çöp taşıganı sovhozdun maşineleri (116/30)*

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/4)*

*Atın algan da Momun otun carıp ot cagıp suu
taşıp çay sungan da oşol ele Momun Anan kalsa maarakenin (26/10)*

Taş boor: Taş yürekli, acımasız, merhametsiz.

Coksuñbu

Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)

Taşbaka: Kaplumbağa.

*Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/5)*

Taşkında-: Taşmak, sıvı maddeler, kap kenarından aşmak.

*Taşkındap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/31)*

Taşta-: 1. Bırakmak, atmak.

Kim keyimek Bağ bar eken azırınça suuga kete elek

Agerim kokus bolso taenesi canın taştap suuga boy (18/22)

San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga

okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştaş kerek (62/18)

Kişi tanoolorun edireyte dem cutup

Munu da özüñün çekeñe taşta deyt peyili oñolgon (153/16)

Dedim men Mıltıktı taştadım da ketmekçidey burulsam

çal meni eerçidi Maga baarı bir dedim (163/17)

Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi

Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)

Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı

açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/14)

Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın

baarı tınç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)

Orozkul eki üç kurdıy çılbırdı taştap çetke çıga

kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/9)

Azapka malinganday E baarına kol silkip taştap

basıp ketsem emne degen oy kıl etet canı kaşayganda (84/11)

Emne dep becirep atasıñ kıcırlandı Orozkul

Azırkı bir korkunuçtu boyunan silkip taştap (88/34)

Mına algıla da meni cayıma koygula dep iyinden

silkip taştap balaga cönöböş bele Anday kubattı (95/8)

Uşıntsin Mına emi burañ iştin artı ulañ degen

uşul Kurgatıp taştap anan alıp ketişke Orozkul (96/8)

Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı

Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)

Dükönçüdön caşırits bala Baltekke konfet taştadı

Bilip koy alıska çurkaybız dedi bala itine (25/19)

Kayt artiña Kayt bolboso

Abışka kayrılbadı Orozkul attı taştadı da suu (97/22)

*Akırında baş sööktü mañdayınan da kara kuşunan
da oyo çaptı Oşondo baltanı taştadı da baştı (156/2)*

*Canına taştadı Momun çal tize tayanıp öödö
bolo kaldı (157/7)*

*Biröönün taştandı balası menen işi emne Köp bolso
katınına ceendir birok portfelge cetkenine (37/17)*

*Menikine konok bolup kalasıñ go Kuday özü aydap kelgen
nasipti taştap ketiş bolbos Anan tapkan oyuna (145/4)*

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap catışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattı (159/9)*

*İşi kılıp birdeme taştasa boldu şıypanday
beret Bala cügürüp barar cerge it da bararına köz (25/15)*

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcırina tiye beret Uykudan közün cırta (93/23)*

*Dep bıyaktığı işti taştaybızbı Erteñ menen
mektepke cetkirmek elem dep cinge tiydiñ Makul (91/25)*

2. Bırakmak, bir alışkanlık veya bir işten vazgeçmek.

*Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondı bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/16)*

Taştap catışkan

A carıktık cıtın karaçı buruksup deyt kara (153/13)

3. Bırakmak, birine vermek.

*Balanı törkününö taştap özü şaarga ketip kalganın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)*

4. Bırakmak, ilgilenmemek.

Bekey taecesi bolbodu

Koy balaketiñdi alayın seni calgız taştabaym (157/20)

*Kalat Sovhoz küniümdük cumuştalarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/6)*

*Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/21)*

*Künü calgız taştap ketişken balaga çoñ cakşılık
kılıp catam dep oyloodu al (151/3)*

5. Bırakmak, ayrılmak, terk etmek.

Turbayt bele deyt taenesi Anda Orozkul donuz

kıyalın taştap Bekeydin közüünün agı menen teñ aylanbayt (32/24)

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/3)*

*Emi kimden can taştap kaçıp cürösüñör Korkkonuñar
uşul çıpalaktay eki balabı Ey Mayrık Çaar Cezkempir dep kıykırdı han Anan bir
kempir (69/13)*

Madeniyetsiz kisi goy

Cok men atamı eç kaçan taştap ketpeym dep (116/20)

*Kıykırışat baldar Kantip cetebiz ayerge Cöö
cetpeybiz Maşinelerdi da taştap kete albaybız (126/24)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/21)*

6. Bırakmak, bir alışkanlık veya bir işten vazgeçmek.

*Soñ taştap koydu Anan cıgaç conup köp kişilerdin
kaalga kaşegin aştadı Kolhozdo mayalap çöp (27/15)*

7. Bırakmak, sahiplik hakkını başkasına vermek.

*Tukumun bu diynö a diynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/6)*

Taş: *mec.* Acımasız.

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/21)*

Taştuu: Taşlı, içinde taş olan, taş karışımı olan.

*Şagıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/12)*

Tattuu: 1. Tatlı, hoş a gidecek bir biçimde, tatlılıkla.

*Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/23)*

2. Tatlı, şeker tadında olan.

*Akırın Baltek kınşılup şıypañdap dağı tattuu
suraganday boldu Dükönçü abası itke ber dep bergen (25/21)*
*Capırt katkırgan mas külkü balanın tattuu kıyal
diynösün boroon alganday buzup ketti Közün açıp kulak (161/29)*

Tay: Tay, bir yaşını doldurmuş at yavrusu.

*Taydın etinen da artık eken ee dedi Kökötöy
maylanışkan kalbık erdin çopuldata sorunup (159/11)*

Tay-: 1. Kaymak, kaygan bir yüzey üzerinde birdenbire dengesini yitirmek.

*Bolbodu cılmakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdügö cıgıldı can kayışına çalınıp tıbirap (96/33)*
*Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı
korkunuştuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/24)*

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıltır taştarga (95/34)*

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)*

2. Vazgeçmek, caymak.

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kıdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)*

3. Kaymak, düz, ıslak, donmuş veya kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek.

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/2)*
*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)*

Tayak ce-: Dayak yemek, dövülmek.

*Seydakmat dağı eki kişi bolup suunu közdöy
kelatkan Alardın artında tayak cegen ittey bolup (139/20)*

Tayak: Dayak, köstek, baston, sopa.

*A baykuş taece şorduu taece Kança colu tayaktın
uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/33)*

Tayan-: 1. Dayanmak.

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ınkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)*

Go

Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)

*Bozdop ıylap çal ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/12)*

*Ciberdi Dubaldı tayana eñkeyip okşuganına
muunup közünön caş kuyulup bala ontop turdu (164/21)*

2. *mec.* Güvenmek.

*Körsötö alar oşol gana baykesi Bu düynödö başka tayanarı
kalbadı balanın (160/3)*

Tayata: Dede, annenin babası.

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

Kep uşul portfelden başaldı

Kitep kaptı kıdırma düköndön tayatası satıp bergen (17/12)

Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can

Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)

Körgön Anda caydın ısıq kezi Tosmonu agın suunun

tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/14)

Birok bu söz kiyin bolsun tayatası kalap bergen

tosmonu da kiyin aytalı (18/29)

Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda

da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/10)

Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı

tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)

Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın

tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/18)

Tayatası gana cakşı it tabılğança dep suranıp maalkatıp

cüröt Baltek Orozkul aytkanday bar özbü catpı (25/13)

Cok ele go anı oylop bala kısındı

Mına uşintip turgançaktı tayatası çıga keldi (25/24)

Momun elpek dep at koyup alışkanı uşu arka tutkan

çükodöy tayatası Meyli ayta berişsin Kanday bolso (31/36)

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

*Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün
kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/23)*

*Karaçı karaçı tayatam satıp berdi
Anan Bekey taecesine maktandı ele al da balanı (32/15)*

*Ceeğindeki buguluk abışkalardın biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçkaşıp koşo barıp (32/4)*

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/3)*

*Oşo Seydakmat mintip çöp çabığın da keçiktirip
aldı Murdagı küni tayatası Ötkön kışta men çöp (33/30)*

*İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)*

*Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele
Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanının çıkpagan (33/17)*

*Emne meni çakırıp atışabı
Cok Menin kitep kabım bar Karaçı Tayatam (34/2)*

*Kayra beş kilometr
At menen cetkirip turam dedi tayatam (34/14)*

*Külüp ciberdi Sen da tayatañdı tartıp aynıy
baştadıñbı ıya Kana kanday kitep kap eken Kilitin (34/5)*

*Bolso özünö emes kitep kabına ayıp kelattı Sen
aga işenbe menin tayatam anday emes Tayatam bularday (35/14)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep ayıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/4)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep ayıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/3)*

*Bir colu tamagı oorup tayatası uşul ayıldagı
dogdurga alparıp kelgen Mektepti oşondo körgön Emi (40/17)*

*Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosüp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/18)*

*Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü
teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/19)*

*Tayatası bir colu oşo şaarga kartöşkö alparıp
satıp bir aptaday cürüp kelgen Kelgende oşo şaardan (48/1)*

*Koyup bir cumada bir alat eken dep aytkan tayatası
Bir çoñ tamda birok köçük aylangıs kiçinekey bir (48/7)*

*Salıp koygonsup oşo boydon çaşay berişet Küyöo
balabız şofur eken dedi tayatası avtobusu menen köçömö (48/14)*

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/22)*

*Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın ańgemesin ugup oturup (48/26)*

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/31)*

*Çıgıp kuyrugun çapkılap kıykırmak Koş tayata
cakında kayra kelem Tayatası körgön közünö işenbey (49/32)*

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö cok töğöröktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/31)*

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/30)*

*Tayatası eñ sonun birok bolgondo ele eç kuuluk şumdugu
cok oşol üçün eldin baarı şakabalay (50/33)*

Eldin közünçö da cekirip kalat Tayatası bolso kagıp (50/37)

*Toktotup kör Anda tayatam ekööbüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*

Bekem ata ıya Men kiçinemen beri tayatamın kolunda (51/37)

*Senin katınıñ bolbogon soñ şük otur
Kızım al baykuş boor etim da dese tayatası (51/18)*

*Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin
San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/10)*

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköübüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşad Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/32)*

*Senek deyt Anan dağı cetöönün biri kdır
dep koyot tayatam Kıldırdın baş barmagının söögü cok (52/34)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

*Berbey tayınıp kalalı desem tayatam külöt a kişi
kdır ekenin özü bilbeyt da oşondoy karapayım bolgonu (53/3)*

*Bala bakırañar çoñoyup catabí dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/14)*

*Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp
çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/28)*

*Andan sonun birook keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Eköübüz tulañ maltap badal aralap kelebız Koylor (53/35)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırgalıp başın
iykep kez kez üşküürünüp koyup ugup turat (54/7)*

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Mınday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dağı bir (54/37)*

*Berişet keç kirip kelatsa alar da örüülöp konup kalışat
Tayatam eköübüz elge uçuraşkanı dağı barabız (54/36)*

*Özögünön çıkkan ırına uşintip erler canın
bergen deyt tayatam Alar kanday kişiler boldu eken (54/22)*

*Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dağı bir handın (54/9)*

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kaday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/25)*

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/27)*

*Tayatam maga comok aytıp beret Sırt kapkarañğı muz
carılğan ayaz suuktun küçünön karañgılık kaldırkan (55/21)*

*Tayatam comok aytıp oturganda men uşunun baarın
oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kadayı (56/9)*

*Tayatam comok aytıp oturganda men uşunun baarın
oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kadayı (56/10)*

*Ata Tayatam aytat go comok emey ele çın bolgon
deyt İlgeri ilgeri bolgon eken da Biz baarımız oşol (57/21)*

*Comok Köldüktördün ar kimisi biliş kerek deyt tayatam
Bilbegeni küñöögö batat Sen al comoktu bilesiñbi (57/19)*

İt bolup kalğan eken

Kızık comok beken ata Tayatamın comogu köp (57/16)

Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot

Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/26)

*Tayatam cön ele cakşı körgönünön karagaylardı
korup cüröt go deçümün Birok Orozkul aba biröölörgö (58/5)*

*Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm
Ak keme alıstap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)*

*Tura tayatası Orozkuldun oozunan ak it kirip
kara it çıgıp közüñçö kızın döböt cıttabas kançık (59/19)*

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açıganı tayatası (60/4)*

*Köñülün alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz küñöölöp (60/35)*

*Alışat Tayatası atın alsa Bekey taece samoorun koyguça
şaşat Erteden beri kütüp oturganday küypölöktöşöt (61/19)*

*Agımına ırgıtışat Orozkul bolso Bekey taecesi
menen Momun tayatasınan keçirim surap calınıp calbarat (61/8)*

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/14)*

*Köñülünö kir albay keçire beret Tayatası da keçire
beret Orozkuldu baylap tañıp saluu eç kimisinin oyuna (62/9)*

*Bolgon deyt tayatam Oşentip
Bul comok ezelki okuya (63/9)*

*Saga özüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/5)*

*Momundun ceen neberesi okugandan beri kolu sıya
Balam okup cüröt dep oylop tayatası oşonusuna çetine (93/2)*

*Dep tınçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)*

*Tayatası uçaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/19)*

*Taşıp cıyıp alat Oşol üçün bu kezde dayıma çöptün
kıygıl cıtı tayatasınan ańkıp buruksup turat Anan (93/18)*

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/10)*

*Bolso da bala özü çurkap barıp turbayt bele Emi coldu
katar ıylap tayatası sooroto albay aylası tügöndü (94/20)*

*Öñörüp üygö cönödü
Kursagıñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/12)*

*Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)*

*Maral keliptir bul üçöo maktap barsa kalgandarı büt
mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/24)*

*Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/35)*

Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydadmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/13)

Çıgıp kelatıp tayatası kaamıt can kayış katılğan
attı cetelep baratkanın kördü Momun keçitke (106/13)

Momun keyiştüü kürsündü da attı kayra bastırmaga
ceteledi Karap turgan balanın közünö tayatası azır (106/26)

Tayatam eköübüz seni abdan cakşı köröbüz Müyüzdüü
Bugu Ene Seni köptön beri kütüp cürgönbüz (110/27)

Dedi bala
Men da bilem seni Tayatañdı da bilem Al Cakşı (110/30)

Oor üşkürünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşkürünöt Anan üçöö badal (110/7)

Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası
ogo beter cılıudan kımılaçu ele oşonu estep bala (111/13)

Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı
keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/18)

Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
çildey taradı go Tayataña salam ayt Çotbaydın uulu (118/4)

Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleye tıñşap catışkan belem (119/27)

Kişi cüröt dedi taenesi
Oşondoy go dedi tayatası işene berbey (119/30)

Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştı
Tün katıp cürgön bu kaday kişiler bolup ketti (119/31)

Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/4)

Tayatası azır uşul okuyanı aytıp berdi da sözünö
maaşırlana külüp oturgandardı aylandıra karadı (123/29)

Mına kördüñbü buguluk agalarıñdı taanıp al
dep tayatası da sıymıktanganday ayttı balaga Karaçı (123/8)

*Añgiça ot içkertip oturgan tayatası da maktap
kaldı (126/13)*

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/15)*

*Ertemenen tayatası oygottu
Tur dedi al akırın Cıluu kiyin maga cardam (128/29)
Üydögülör ali uktap catıptır
Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/34)*

*Tayatası kermek cıttuu çöp cıttanat Demek attarga
çöp salıp kelgen eken go Bala çokoydu kiydi (128/35)*

*Bışkırıp kaldı
Me maga carık kılıp tur dep tayatası fonardı (129/14)*

*Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata
kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/34)*

*Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata
kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/33)*

*Saktasın cakşılığın buyursun
Candıktar kamalgan bastırmaga kırıştı Tayatası (129/10)*

*İçikiy dedi bala içirkenip
Eçteme emes Kün açılrat okşoyt dedi tayatası (129/6)*

*Koştoşup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldu Tayatası bir kucak (130/26)*

*Menin uşunday baykem bolso dep kıyaldandı
bala Anda eç kimden korkpoyt elem Orozkul tayatama (131/18)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/1)*

*Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi
Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)*

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımılay orop aldı (132/33)*

*Oygonup ketti Tayatası menen taenesi köñülü tıncıganday
kirişti Cañı kelgen çooçun kişilerden aybıgıp (133/31)*

*Tayatası eköönün körgön küni emne bolot
Emne üçün adamdar itçe ırkırasıp caşayt Emne (134/35)*

*Mayanasın berbey koyo alat Kıyazı mayanani eñ köp algan
adamdar eñ muktılar go Tayatası eñ az alat oşol (135/4)*

*Üçün baarı anı kordoy berişet go Tayatası mayanani
baarınan köp algıday kılıp kubultup iyer sıykır (135/5)*

*Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden
oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/24)*

*Cata ber cata ber dep tayatası kolun üylöp
cılıtımış boldu da kayra balanın mañdayın anan (135/27)*

*Körsötçü
Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)
Boluptur emi Cata ber men barayın dedi
tayatası ayılbağan küñöösü barday Al tura bererde bala (136/30)*

*Akmagım aa dep tayatası eñkeyip beşenesinen
cittadı Anan kargıldana süylödü Saga oşondoy (137/1)*

*Bara bermek
Kütökön tayatası dale dayınsız Anın orduna bir (148/28)*

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/32)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/17)*

*Bolot da kalat Mınday uçurda tayatası menen
Seydakmattın süylöşkön sözü kızık (149/1)*

*Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/36)*

*Tayatası ukpay kaldı
Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/13)*

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/15)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştı
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)*

*Saldı Tayatası oturgandardın katarında cok eken
sırtka çıgıp ketse kerek Ayaldar çay bergenge kamınıp (161/31)*

*Aylana bastı Eşik aldı een ele Kemegenin
canında mas tayatası sulap catkanın kördü Müyüzdüü (164/32)*

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/1)*

*Atıp köziin kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüspöy capayı kalasıñ (31/11)*

*Bolboybu Orozkul aba Bekey taeceni sabaganda tayatanı
karap turup booruñ ooruyt Bekeyden körö meni (51/11)*

*Senin tayatañın kümböziinö koyobuz Abışkanı biz kanday
kadırlayt ekenbiz oşondo bilip alıssın Mindan (154/25)*

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)*

*Dedi özü da ıraazı bolup
Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/20)*

*Col karap köziinö caş tegerene tayatasın küttip oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştıuşka (92/23)*

*Menen bir sındırım nandı bir piala ayran menen
şaşa buşa burdap alat da sırtka cügürüp çıgat tayatasın (93 34)*

*Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay
Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/1)*

*Baarı cönöy beriştı
Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)*

*Bolso ee Anda Orozkul da tayatasın urmattay baştaar
bele (135/7)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tñşap bala tayatasın kütüp (148/16)*

*Tayatası ukpay kaldı
Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/14)*

*Catat Başka eç kim çok
Bala eñkeyip tayatasın iyinden bulkkuladı (164/36)*

*Aytçı ata Kulubek baykem kelesi dep tayatasın
bulkkuladı (165/23)*

*Dep bir kezde tayatasına sıylıkka kelgen Abışka munu
canına budaat körüp Kuday öz közümö kubat bersin (38/13)*

*Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/12)*

*Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı
keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)*

*Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor
menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/15)*

*Sırttan boroon içten ot küyüp mor güüldöp turdu
Tayatasına kol kabış etem dep cürüp üşüp kalgan bala (119/14)*

*Pardasın tartıp koyçu dep tayenesine aytkısı
keldi Birok kempir tayatasına açuulanıp catkanın (134/12)*

*Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi
Ata (152/11)*

*Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/5)*

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeek töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/17)*

*Bala itin moynunan karmap maşine cürör menen
artınan cügürüügö belendenip tayatasının canında (30/32)*

Bala tayatasının keede kiñildap kalçu ırın esteyt (38/33)

Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep

alat da dürbünü bereek tartat (39/17)

Emes dep taenesi tayatasının kulak meesın alat

Mındayda kayaşa aytaar söz barbı Kempir da küygönünön (42/5)

Iylap alıştı

Mına oşondo çay içip oturuşup bala tayatasının (48/30)

Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday

turganın da aytıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/29)

Tamçılğan tura tayatasının

Azır Momun çal oor dem alıp salañdagan kirpiğin (59/29)

Dep tayatasının tuncuroosun buzgusu kelbedi

oylorun oylop otura tursun dedi (60/27)

Birok bugün bala tayatasının tınçın algısı kelbedi

Abışka comok aytar çagı bolboy turganın oylodu (63/1)

Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan

sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)

Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu

ele Orozkuldun açuu dabişı töböğö bir koygondoy (106/15)

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap

Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/24)

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp

entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/3)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi

Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/31)

Bir sabaktan da kala elek bolçu eger erteñ barbay kalsa

kaday kündö bolorun elestete albayt Anan tayatasının (134/32)

Go dep oylodu bala Ali kete elek tura Tayatasının

gana kabarı bilinbeyt şırpı ugulbayt Al kayda (148/13)

*Tayatası kılçayıp karaganda bala anı taanıbay
kaldı Abışka da mas eken Tayatasının mastığın bala (152/16)*

*Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın
bala işene albay uktu (157/15)*

*Körünüştü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/27)*

Tayece: Teyze, annenin kız kardeşi.

*Cür ertereek Bekey tayeceñ menen Orozkul abana
ceteli deyt balaga Eköo çurkap cönöyt Bala Bugu enege (133/25)*

Tayga: Tayga, sık orman.

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alpargın da kırgızdın atı (69/16)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırdıuu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

Tayı-: Sığınmak, kurban keserek tapmak.

*Cürgön cerge tayingıla deyt Al cer alıs imiş
kaydadır pahta aydagan cerde eken Oşoyakta adırı (55/7)*

Tayız: Sığ, derin olmayan.

*Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosup bergen Kim bilet uşul (18/14)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/29)*

Taylak: Bir yaşını geçen deve yavrusu.

*Ak booru taylak cündönüp kök buurul On segiz ayrı
müyüzü arkayıp conup cışıp koygondoy cımsal suluu (70/21)*

Taypañ: dağ yaylası.

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/6)*

Taysalda-: Çekinmek, kaçınmak.

*Cok A tentip kelip kalğanına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143/30)*

Taytarakta-: Sendelemek.

*Bolbodu cılamakay taştardan tayıp taytaraktap barıp
sürdüğü cıgıldı can kayışına çalınıp tıdırıp (96/33)*

Taza: Temiz, kirli olmayan.

*Alıp ket Bu ceksur düynödön eköo çırımtalında
ketsin abiyiri taza dili ak aramdıktı bile elek (69/36)*

*Körköm Celini taza kan tamırları körünüp iyip
turat eki balaga meerimin salıp (70/23)*

*Samoorun kaynatıp pialaların taza sülgü menen
arçıp çay bergiçe şaşat Tayatası bolso Alabaştı (62/13)*

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)*

*Kalbadı birok ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/8)*

Tazala-: mec. Temizlemek, öldürmek, yok etmek.

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/35)*

Tazalay al-: Temizlemek.

Antpese Orozkul Orozkul bolmokpu

Sen emne menin közüümü tazalay albay cürösüñbü (79/18)

Tebetey: Erkek için tilki, kunduz vb derisinden yapılan başlık.

Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ

caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/18)

Kara kıyuulangan ak kalpagıñ kiyip alçu Kışkısın

da kar aldınan tapkanday eski tebeteyi başınan (34/30)

Kiygizgen beykasam çapan suusar tebeteylerin (74/35)

Teep/tep-: 1. Üzerine ayağını koymak.

Beregi Orozkul azır krım ötügün cıtıratıp

üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/30)

2. Tekme atmak, ayağıyla vurmak.

Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar küçü

menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/3)

Cer tiştetip çañga aralaşıp catıptır Müyüzü arbayıp

kudu ceeke sel teep salgan dümürgö okşoyt Baştın (153/30)

Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap

toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/25)

3. Tepmek, nüks etmek, depreşmek.

Çaarı çıga calt kılçaydı Betine kan teep kara kök

bolup çıktı Köp tantıbagın abışka dedi akırın ızırına (80/19)

4. Tekmelemek, devamlı tekme atmak.

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı

teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)

*Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı
şıbıradı lylap oturat ölorçö tepkilep salıptır (105/18)*

*Cetpey cattı Oorudan başı sınıp kak carılıp
baratkansıdı Biröö anın başın tepkilep balta çaap (164/8)*

Tegerek/tögörök: Etraf, çevre.

*Teñdüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/24)*

*Akırlı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/35)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/25)*

*Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap
turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/23)*

*Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)*

*Bala eki cagın eleje karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/11)*

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)*

*Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol
asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/24)*

*Oşol coop kaytarat
Biz kırgızbiz İlgeri uşu tegerektegi mancuular (123/24)*

*Tars carılıp birkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/5)*

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/26)*

*Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep
oturdu Tegeregi bütün too zalkar toolor kayımsız (46/30)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/24)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)*

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/18)*

*Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/5)*

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
çok üç tüttün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*

*Tegerekte can adam çok Orozkul oşonu bilip
ayttı (79/21)*

*Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata
düynödö çok tögöröktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/32)*

*Karool döbönün çokusunan tögöröktün tört burcu
körünöt Bala çaşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/9)*

*Başınan öödö kötörüp tögöröktün dört tarabına
körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)*

Tegerekte-: Çevirmek, kuşatmak.

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/26)*

Tegeren-: 1. Dönmek, çevrinmek.

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töböcü bir körünsö bir körünböy (28/14)*

*Kaparına ilgisi çok Bir maalda al ordunan
tak sekirip ene maraldı omuroolop öttü da bir tegerene (107/34)*

2. Geçmek, dolmak.

Col karap közünö caş tegerene tayatasın küttüp oturgandır

Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/23)

Emne bar cöö cürsöñ çarçaysıñ

Bala taarındı közünö caş tegerenip cetimsirey (130/34)

Tek: 1. Soy, köken.

Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok

ce erteñki küñü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/28)

2. Boş, boşuna, beyhude.

Müyüzdüü Bugu Enenin coluna dep arnap çalganı

tegin bele (132/24)

3. Tek, yalnızca, sadece.

Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı

kaytalap ayta baştı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)

Tegiz: Düz.

Tegiz bolgon caş daraktardın başı cerge tiye iyilip

kart daraktardın çoñ butaktarı sınıp catat (130/7)

Tehnikum: Teknik lise, lise dereceli mesleki eğitim veren okul.

Kurstu büt köndö kızmatka aşıkpay şaarga bet

alıp tehnikumga ce institutka boy ursam go uşu tapta (83/20)

Tekçe: Sundurma, üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık.

Coldo kaldı adaşıp ketpese eken dep Kulubek

süyögön coldoşun meştin oozundagı tekçege oturguzdu (120/18)

Teke: Erkek keçi.

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/23)*

Tekirek-taskak: Engebeli yol.

*Batpayt Momun çal balanı eñip uçkaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/18)*

Tekşer-: 1. Denetlemek, teftiş etmek, kontrol etmek.

*Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından
cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/12)*

*Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)*

2. Kontrol etmek, gözden geçirmek.

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/7)*

Tektir: Tepe, tümsek, yükseklik.

*Kıygaçtay çımıldap tektirdegi çöp çabıkta Seydakmatka
cetip bardı (33/1)*

Telmir-: 1. Hüzünlenmek.

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)*

Çın Ak sözüm Tigine

Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/30)

2. Gözünü almadan devamlı bakmak.

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/3)*

Temin-: At sürmek için ayaklarıyla atın böğrüne vurmak, tepinmek.

*Orozkul attı başka közgö çapkılap öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/14)*

Temin: Harman sürmek için kullanılan at.

*Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan
tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/33)*

Temir: Demir.

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıtıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/8)
Birotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/18)*

Temsele-: Sendelemek, herhangi bir olay karşısında ne yapacağını şaşırarak kadar sarsılmak.

*Közübüzdü oñoy ele tazalap koyot Karıganda kayda
barmakpız temselep Kayda dep burkan şarkan (111/36)
Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı
Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)*

Temteñde-: Sendelemek, dengesi bozulmak, adımlarını şaşırmak.

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cılinganga dep siler menen bir (163/7)
Şişeni bölüp içpedik bele anı çal körgön da Men
buldurap süylöp temteñdep kaldım (163/10)*

Teñ: 1. Birlikte, birden.

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)*

2. Beden.

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dağı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/35)*

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mına tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/8)*

*Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan
Gülcamal üşküründü (105/25)*

3. Denk, uygunluk, nitelik yönünden eşit.

*Bolup kaldı Elge cakşı kabar apkelgenine el
menen koşo tam arkaga cügürgönünö el menen teñ maşine düköndün (22/16)*

*Özün başka baldarga teñ esepetep kitep kabın kolunan
tüpgürbö boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/11)*

*Bekey kiçüüsü balanın apası eköönön teñ mandayı
cılıbadı dey beret taenesi Baarınan camanı baldarının (32/27)*

*Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ ekööñdü
teñ karap tur Azıkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/20)*

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/5)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat
Kaydağı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/20)*

*Da közü tüz emes Sendey cigittin cüzü Gülcamaldın
şıyrasına teñ kelbeyt (149/18)*

*Cıdırıp açılats Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

Teñ carış-: Yakalamak, yarışmak.

*Dep söömöy kezep kara küçkö cüz üyrüp koysoñ
bala ogo beter şoktonup maşine menen teñ carışat (117/28)*

*Balanı başınan sılap Ertemenen ötüp baratkanda
coldon colukkan Maşine menen teñ carışıp col (126/2)*

Teñe-: 1. Birini kendine veya başkasına uygun görmek, yakıştırmak.

*Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek munday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/35)*

*Kişi teñebey kelbersip kelatkanı da oşo kadır barktın
sıymıgı (36/31)*

2. Denkleme, denk duruma getirmek, karşılaştırmak.

*Kinodogu tankalar oşentip cüröt emespi
Oydu toonu kenebey suu betkelse şıyragına teñebey (19/24)*

Teñir: Tanrı, Yaradan.

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)*

*Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep
turup kalat (73/9)*

*Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü
Bugu Enenin tügöl teñirdin balası bolso da (85/20)*

Teñirden surap aldım (71/35)

Teñ-kurbular: Aynı yaştaki arkadaşları.

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/35)*

Tensele-: Sallanmak, yalpalamak.

*Azır belden ıkkın öptü cirey başın mıkçıp eki
iyini gana körünüp teñsele basıp baratkan eken Ceekke (37/36)*

*Bozdop ıylap al ordunan teñsele turdu da dubalga
tayana basıp eşikti kaysaladı Süyrölüp bosogodon (112/11)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü ak koyunu
tolo kubanıç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/30)*

*Seydakmat ırsañdap küliüp kala beret Anan üç üydün
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/26)*

*Kaltañday burulup teñsele basıp ketti Eldin
közünçö cıgılıp kalambı ce kusup ciberembi dep (156/11)*

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke ıktı (160/26)*

*Bar oynoy ber dep kors etti da Orozkul eerinde
teñselip arı bastırıp kete berdi (37/12)*

*Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)*

Tenti-: Serseri serseri dolaşmak.

*Kol coorutup ketmen çappayt karagay başı Ce al
bir caktan tentip kelgen neme bele Tentigen bolso (61/28)*

*Cok A tentip kelip kalganına coop berbeybiz Bildiñbi
dedi taysalday tüşkön çaldı akıraya karap (143 29)*

Teñtuş: Arkadaş, yaşıt kimse.

*Keke oynoor teñtuşu cok bolgon soñ bala calgız
oynop cürüp özüñçö süylöy bergenge köñüp algan Azır (35/11)*

*Teñtuşu cok capadan calgız Uşintip añıra berseñiz
balanın esi ıkpaybı (45/9)*

Momun elpek degen uşunday kişi

Uhuu kiçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)

Tepeñde-: Kısa ve hızlı adımlarla yürümek.

Baldar tak sekirip kubandı tepeñdeşip Müyüzdüü

Bugu Enenin soñunan çurkap aldı Cürör col alıs (72/1)

Tepkile-: Dövmek.

Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep

üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/11)

Tepse-: 1. Basmak, bir şeyin üzerine basmak, ezmek, çiğnemek.

Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok

köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)

Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp

maşineni süzö türtüp çıgarışıp koyup cattu Çamdagıla (128/3)

Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö

kantip külböysüñ kantip kol bulgabaysıñ Kaç tepselesiñ (117/26)

Ter-: Derlemek, toplamak.

Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön

termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/18)

Ter: Ter.

Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat

ceñi menen çeke terin sürtüindü (33/36)

Terge çaptaşıp kalgan beş somduk taap çıktı

Karma şalpañ kulak Dükönçü portfeldi berip (31/9)

Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap

turdu (80/7)

Kaňırığı tütöp ketti Tayatasınan caňı orgon çöptün

kün ısıgına açıgan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)

Arak menen terdin kaňırsıgan cıtı tolup üy içi

bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karaňgılap (159/3)

Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düniýönü

tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/7)

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat

Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/33)

Ter cıttangan booruna başın katıp ererkep iyçü

Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/15)

Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten

botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)

Beti ter maylanışıp cıltıldayt

Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/25)

Korkup barattı Öñü kumsarıp maňdayınan muzdak ter

çıpıldap bala kemegenin canınan öttü Kemegede aloolonup (156/13)

Caňı soyulgan uy terisinde et dodolonup catkanın

kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/8)

Terde-: Terlemek, ter dökmek.

Türtüşüp barat Köl şal terdep algan Al aňgıça çöp

baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/23)

Kökürögüñdü tamanıñdı kuyruk may menen maylap koyom

Açınbay terdep catsaň erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/18)

Eköo kayra kemegenin canınan ötüp baratkanda bastırmanın

artınan köl şal terdegen sezgengen celindey (157/4)

Terek: Kavak ağacı.

Kalıñ kayıñ cış terek batıp baratkan kündün kızılın

sürtüngönsüp kırmızılanat Andan cogoru çoň (108/9)

Çaldın sözünö külüp cigitter baş iykep oturdu
Boyubuz terektey ekeni bolso bolor dedi cigitterdin (123/36)
Da biröö gana
Saga aytkan kayran söz Terektey boy bergençe (149/22)

Tereñ: Derin, dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan.
Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/11)

Nımdaşıp tereñinen cıltıldayt Tanoolorunan
ceñil buu buulanat Anın canında köçügün salıp (107/27)
Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)
Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çırtaktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/15)

Tereze: Pencere.
Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/28)
Beresiñ Tur tura koy
Sırtta küñ ırayı surdanıp tereze küñürt şoolalanat (128/32)
Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közüñ cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)
Buyerden Balık bolgonum cakşı
Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas üñdör ugulup (164/26)
Terezede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmasıp (104/10)
Kürküöröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön
it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)
Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezegge kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)

*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırımışıp (104/9)*

Murda köröt

Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/24)

*Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/15)*

*Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/33)*

*Köö menen dagı birdeme cızıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/25)*

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/26)*

*Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/20)*

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)*

*Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı
Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/10)*

Terge çömülüp kal-: Ter içinde kalmak.

*Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası
ogo beter cıluudan kımılaçu ele oşonu estep bala (111/13)*

Teri: Deri, cilt, ten.

*Canında coruday kurcuıyan çoñ kara kişi oturat
Al Kökötay Orozkul eköo et buzup müçölöp terige (153/12)*

*Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/5)*

*Cañı soyulğan uy terisinde et dodolonup catkanın
kördü Şüüşüñdögön kan terinin buçkagınan sarıgıp (153/7)*

Terik-: Alınmak, gücenmek, kırılmak.

*Seydakmattın sözünö bala terikken çok Buyerge cetkençe
kança coo çaap kimge kaday ant bergenin Seydakmat (121/31)*

*Caman çıkması çok bele dep kalsa Momun
terikpeyt (26/34)*

Teriştir-: 1. Araştırmak, ayrıntıları araştırmak.

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)
Elden murun bala tuup bağıp östürböysünbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/14)*

2. Sorgulamak.

*Tuugan al cagın teriştirbeyt
Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/3)*

Termel-: Sallanmak.

*Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip
oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/1)
Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cilaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)*

Ters: Ters, gerekli olan duruma karşı, zıt.

*Uktuñbu
Momun unçukpay ters buruldu da çuçuğuna suuk (97/16)
Anan oyun bütpöy ters burulup aşata sögündü
Momun unçukpadı Küyöö balasının bogoozuna al (80/27)*

Teşik: Delik, deşik.

*Anısının da tübü teşik eken 1916olcu1916 çöntögünün közü
şırılıu 1916olcu (24/21)*

Teskey: Güneş görmeyen, gölgelik yer.

Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun

tayanıp inkip öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/17)

Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana

tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/7)

Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te

alısıkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/29)

Tetik: En uzak.

Dep kança ayttım ele Dağı oşo balaketin karmap

döböğö kaçıp ketkendir da Tetiginde ele közü teşilip (44/22)

teyle-: Hizmet vermek.

Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı

teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/14)

Tez: 1. Tez, çabuk olan.

Kanteyin boluptur dedi oylonup turup Mayrık Çaar Cezkempir

Surap kaldıñ birok tez ket (71/22)

Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın

karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/20)

Kızıgı caydın tez öttü kıştoogo kaytar kez cetti

degen ırday boldu (83/31)

Balaga ayttı Sen Seydakmatka çurka canağı iliktr

panarın alıp tez çıksın degin (120/24)

Menen süyrötüp çıkkanı catışat Tez barıp

aytkanın atkara koysoñçu Kokuy canım senin azabın (137/11)

2. Çabuk olan, süratli, süratli bir biçimde.

*Tinççılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıkarıp bereyinçi dep oylodu Momun (103/16)*

Tezde-: Hızlanmak, hız almak.

*Ariş tezdete elpek sekirip koyuştu Car başına
çıgıp bir kılçayıp karadı da kayıñdın arasına (144/31)*

Tıbırçıla-/tıbıra-: Elini ayağını kıpırdatmak.

*Bala bolso öyüzdö tıbırçılap turat Borçuk taşka
çıgıp alıp kitep kabın bulgalap birdeme dep kıykırıp (94/7)
Bolbodu cılmakay taşlardan tayıp taytaraktap barıp
sürdüğü cıgıldı can kayışına çalınıp tıbırap (96/34)*

Tık-: 1. Tıkmak, sokmak.

*Kötüñö tıgıp koyot Kaçantan beri kişige kayaşa aytıp
kalgansiñ Mınday kökcal ekensiñ başta kayda (105/7)*

*Kübüröp barat Bilip koygun dedim men caza
atıp alsañ eki koluñu murduña tıgıp barıp közüñö (164/2)*

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tüttün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

*Tıgılıp tüpkürdöğü buurul tolkun üröy uçurup oşogo
ıylap turdu (70/5)*

Büt Momundun üyünö tıgılıştı

Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/5)

2. Tıkmak, iterek, zorla, aceleyle sokmak.

*Tüşö elekte kusup içüdüy Oşol alkımına tıgilgan
muştumday açuu zildi kayra cutup kırıroodon korkup (157/35)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/35)
Şagıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgılıpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/12)*

Tıga saluu: Tıkmak.

*Bılçıragan ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga saluudan (85/12)*

Tigi: 1. Orada.

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/25)
Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol künü (18/31)
Koko kün sanap köböyüp ösüp baratat A tigi col (19/37)
Çurkap cönöyt Anançı maşine dükön tigi
catkan taş ce bu butka çalınan çöp emes da Maşine düköndö (21/33)
Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıltır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/13)
Suuga bettep salınan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)
Seydakmattın kelinçegi Gülcamal cüröt maalına
cete elek kızın kötörüp tigi cıltıragandın ar (22/24)
Arañ karmandı Oşo kişi uşul booruna kısıp
turat Tigi dükönçügö okşogon şıluundar mazaktap (31/34)
Kaysı tigi Celesaydagı mektepkebi dep tañ
kaldı Seydakmat Bel aşıp ayakka beş kilometr (34/11)
Elden murun bala tuup bagıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/14)*

*Kölökö şıbırtsız cılıp muzdak kaptay beret Uşu
maalda Ak keme köldün tigi kızgılt sarı nur erigen (46/36)*

*Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpoktun ayınan Anan dagı sende da bar dürbü (46/17)*

*Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/5)*

*Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön
deyt oşo cakta imiş (47/35)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/25)*

*Dep keyip oturat Eñ ooru tigi eki kızının bağı
açılbağanı Kiçüüsü balasın taştap şaarga ketip (60/13)*

*Oyunda eçteme cok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/35)*

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)*

*Aşaarıñdı aşap aldıñ Saga emne A eger men kokus
bolsom tigi kuu etek kızını kim alat Iya anı oylogon (79/28)*

*Caş karagaydan berip kutulmay boldu Antse tigi
çalkasınan ketpedibi Kozu cegendi bilesiñ da sözgö (84/31)*

*Aytkanga oñoy a tigi can boorgo ölüp talıp çıgıp
barıp karagay kesip kayra süyröp tüşüp kelçi (84/21)*

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cürögü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/21)*

*Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi cok eçteme tiyeşesi cok eç kimge (89/25)*

*Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütkön tigi (90/34)*

*Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/8)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camungan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)*

*Kadala karap turdu Töbösündö tigi bugunukuna karaganda
niçkereek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)*

*Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kıdırıp kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/33)*

*Colgo çığıştı Tigi Arçanın kolotunan beri
beldi aşıp tüşçü colgo bet alıştı Kar dağı ele (131/3)*

*Çın Ak sözüm Tigine
Emne oylonup telmirip kaldıñ Tura beresiñbi (132/29)*

*Kara kişi tigi köl ceegindegi bir kolhozdun
esepçisi Orozkul menen köptön beri imalalaş On eki (140/23)*

*Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/9)*

*Cattı Közün çilk cuump tigi duuldap oturgandar
Müyüzdüü Bugu Enenin etin bilçildata çaynap (159/5)*

*Tigi esi çıgıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar
da sırtka Çığıştı (160/27)*

*Tigine
Bala baarın unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/3)*

*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/7)*

*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/16)*

*Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/12)*

*Sen kimsiñ Tigine Orozkulga kelgen kişilerdi körüp
alçı Minip kelgen maşinesin karaçı bir emes on (137/23)*

*Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat
Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/36)*

*Tigine et da bışıp kaldı dep Bekey balanı üyünö
ceteledi (157/1)*

2. Öbür.

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/6)*

*Orozkul kılçaktabastan kaçtı
Şnel Şnel dep katkırgan Kulubek tiginin (161/18)*

Tigil-: Ayakta durmak.

*Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)*

*Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylıgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/17)*

Tik-: 1. Kurmak, inşa etmek.

*Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)*

2. Giysi vb dikmek.

*Butunda konçu şalpaktagan kirzi ötük köçügündö
kempiri tigip bergen kuuduragan kendir ıstan dalısında (29/20)*

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/16)*

Tiginde-mında: Orada-burada.

*Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/8)*

Tik: 1. Dik, eğik olmayan.

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ baliñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/3)*

*Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)*

*E kaysı birin aytasñ
Eköo cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)*

Şaşkanda bu tik betten añkildek atıp cönömökpü (94/37)

*Al özün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındagı col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)*

*Boroondı cirep barat Çaar ala boroşodo tik betke çığa
albay çöp baskan maşine bir ordunda ızıldayt (133/13)*

2. Dik, yatık durmayan, sert.

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)*

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/1)*

Tigini-munu: Orada-bunu.

*Birden birdi tandaşıp işene albay biri birinen
suraşıp talaşıp tartışıp tigini munu karmalay (22/32)*

Tik bak-: Yüzüne bakmak, doğrudan bakmak.

*Baykesinin cüzünö tik bağıp karay albadı
Ay ay emne Ay biz canıñdabız dep Kulubek (128/15)
Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo
Ömüründö biröögö tik bağıp karap sen dep süylöböğön (138/2)*

Tik tur-: Ayakta durmak, dik durmak.

Üstünön arız den kalptı çındı koygulap

cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)

Tiken: Diken, bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb bölümlerindeki sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntı.

Algan cakşı körgönü bar caman körgönü bar

atügül açuulusu da cok emes Misalı kök koko tiken (19/34)

Catıp nıktalgan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer

tinç al cer sürdüü (78/19)

Tıkılta-: Tıkırdamak, “tıkır tıkır” ses çıkarmak, tıkırtı yapmak.

Katınıñın şiş takası tıkıldap atırı kañılcaardı

carıp tursa Canday ötkön kişiler cıt (83/1)

Tikte-: 1. Gözlerini almadan bakmak, birine veya bir şeye uzun uzun bakmak.

Meerim sala tiktegen Bugu Enenin başı Bala uşul ak

maraldı Müyüzdüü Bugu Ene dep anı menen kişice (154/1)

Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün

süröt körüingönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/8)

Çaldırıp Kerben cügüñ baysalduubu soodañ colduubu

Çürüşkön cüzü külümsüröy tiktep dükönçünün (29/16)

Köldü tiktep catkandır da çaşabay cayragır

Kemeñ menen cerge kir oşo kemeñ örttönüp ketse kana çögüp ketse kana (44/23)

Niçke moyunun deldeygen kulagın tiktep baratıp kubanıçı (100/37)

Catkansıp kaldañ kulak kabak baş balanı

Müyüzdüü Bugu Ene şaşpay oyluu tiktep turdu Közdörü (107/26)

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı

Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/3)

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

*Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/34)*

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)*

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/3)*

*Kalbadı birook ok cetkende açık kalgan közü bu düynönü
tañırkay tiktep cumulbay taza cattı Mas Orozkul (155/8)*

*Dedi özü da ıraazı bolup
Bala tayatasın cadıray tiktedi Anın cadıraganı (31/20)*

*Çıgarbay karmadı Kempirdin agı sargayıp açuudan
cülciygön közdörün tiktedi Kalıñ bırış baskan beti (44/10)*

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/2)*

*Koyup balaga nazarı tüşkөndөy tiktedi
Başkasınan da berki kursaktuu ak maral balanı (107/17)*

*Müyüz çoñ bugu suudan başın culup alıp anı tiktegende
kara kıyma ak ceek erdinen suu tamçılap turdu (110/1)*

*Bugu Ene özü da ee Canagı süttöy appak közü
balbıldap adamça tiktegeniçi oşolbu (136/34)*

*Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/29)*

Bolso balanı tiktey berdi (107/37)

*Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tiktey otünüçtüü (70/18)*

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tiktey Külküm keldi katkırıp iysem (162/12)*

2. *mec.* Çok arzu etmek, istemek, dilemek.

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

Til: 1. Demir kopuz, çan veya zilin ses çıkaran ince kısmı.

*Kalem salem salar camak çöntöktüü cıltıragan
temir kiliti bar kulpunun tilin Teekke salsa (17/8)*

2. Dil, tat alma organı.

*Sızdap catıp kalat Cötölü küçöyt Mina oşondo
kempirdin tili çakmak çagat Bala deyt balanın işi (42/22)*

*Korston oşogo erdemsıyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/10)*

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/28)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/4)*

*Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

*Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdıyt
Oşentip ene saltın el ıyk tutup kele beret Bir (74/17)*

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
çaşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/7)*

Körsötçü

Tayatası balanın tilin tamagın karadı tamırın (136/10)

Eken Kana tiliñi körsötçü

Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/5)

Köröt dep bala anıylamakçı boldu

Uruşpayt etpeyt Men ayıp koyom Kana tiliñi (136/8)

Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı

Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/34)

Tiliñe özüñ ee bolo albadıñ uşuga çeyin Men azır

senin kuragıñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/9)

Maylanışkan uurtun calaganı tilin tıltıyıp çıgargan

boydon bık etpey oturup kalıştı (160/17)

3. Dil, lisan, zeban.

Coo eli baldardın süylögön sözünön kргыз tilin

baamdap bul eköo kırılğan kргыз tukumu ekenin taanıdı (68/29)

Tilibizdegi sözdü aytpay anın bötön tilden buzulup

kelgenin süylöybüz Ee balam ilgerkinin ırı beker (39/13)

4. mec. Kötü söz.

Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün

coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)

5. Dil, bir çağa, bir gruba veya bir yazara özgü kelime dağarcığı, söz varlığı.

Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü

bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)

Til-: 1. Dilmek, ince ve yassı parçalara ayırarak kesmek.

Köldün betin tilip ketip barattı

Balık bolgondo bala büt denesi kudu balıktın özü (49/5)

Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul

kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/26)

San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen

kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöo (52/14)

2. *mec.* Tarla sürmek.

*Müyüzdüü Bugu Ene Cer tilip egin ekkile mal bağıp
balık uulagıla oşentip beypil keñçilik beykut (72/35)*

Til tiygiz-: Azarlamak.

*Beret Orozkul aba bolso özü küyöö bala ekenine karabay
kartañ kaynatasın cekirip til tiygizet Keede (50/36)*

Til uk-: Laf işitmek, fırça yemek, paylanmak.

Suuga tüşkönbü Anan dağı til ukkanıçı Agızıp ketse (41/35)

Tilazar: Söz dinlemeyen inatçı.

*Turmak İzdep alar küyöörü çok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim çoktomok (18/20)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/15)*

Tildeerin tilde-: Sözleri iliştmek.

*Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/3)*

Tilde-: Azarlamak, fırçalamak, paylamak.

*İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/24)*

Tile-: İstemek.

*Bolot Antip tomolundu degiçe at patı menen baarı
kurudu dey ber Anday kırsık bolbogoy ele dep tilep (79/4)*

Tilen-: İstemek, dilemek, dilekte bulunmak.

*Kelse keldendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)*

Tilek: Dilek, bir kimsenin dilediği şey, istek, murat.

*Balanın tileğine iyip Orozkul menen Bekeyge cılaacınduu
beşik ilip kelatkan Müyüzdüü Bugu Enenin (156/7)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/29)*

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/2)*

*Tilek aytıñız içip cibereli
Momun çal tamagın kırına cötölüp aldı (158/19)*

Kıdırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabil (52/37)

*Birok ömür boyu menin kulum bolup çaşaysıñ
Cok anı kaalabayt ekensiñ anda köksögön tilegiñdi (54/14)*

*Cürüp otursa töbösinö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)*

*Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/15)*

*Ele oşol turgan cerimen kудay canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/6)*

*Köktön eñsegeni suudan tilegeni
Ceektete kıdırata karap kelip bala dürbünü koroo cayga (43/19)*

*Kelse keldendir kayda cürsö cayıtı kenen eç kimden
eçteme tilenbey suranbay cayılıp cürö beret Men (89/36)*

Tili çık-: Dili açılmak, çocuk konuşmaya başlamak.

*Ele közgö urunat Elettin odono tilin caktırbay eki
çaşabay orusça tili çıgat suuday süylöşöt Anısı (83/8)*

Tili kürmöl-: Dili dönmemek.

*Öödö boldu da balanı booruna kısıp tili kürmölböy
küñgüröndü (152/27)*

Tiltıy-: 1. Zorlanmak, bükme.

*Maylanışkan uurtun calaganı tilin tiltıytıp çıgargan
boydon bılk etpey oturup kalıştı (160/17)*

2. Çekilmek.

*Tiltıytıp birde arsaygan seyrek sarı tışteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)*

Tim ele: 1. Öylesine, aşırı bir biçimde, fazla, o kadar çok, o derece.

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/28)*

2. Öylesine, sebepsiz, boşuna.

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/25)*

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

*Koygon attarına abdan okşop turganı balanı öröpküttü
Oy it ooy Tim ele Döñbörü A Tañke Taşçı Özü özü (41/26)*

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/10)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/11)*

*Tim ele dedi bala kısınbay cüzü carkıp
Momun abanın neberesi emessiñbi (117/35)*

Keldi

Oy it ooy zildey go Tim ele tsentner bar Anan (154/20)

Tim ele kalç kalç etet eegindegi eki tal sakalı

dirildeyt Özüñ at deyt Oy men degen mas (163 5)

Tın-: 1. Durmak.

Taka kak dep eceyi doskaga cazgan sözdördü depterine

köçürüp cazıp catat Tınbay köçürüp büt depterin (133/4)

Cok Barıp araçalayın dese kempiri ciberbeyt Aralaşpa

özdörü tınışat deyt Saga emne cok kalcañdap (51/16)

2. Dinlenmek.

Tınbay ün salııp barattı Boroondop çaba caagan

kalıñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/15)

Bizdin poligandagı lokatırdın özü Sen atañdı köp

tınday berme Kosmosko uşın kommunizmge bara catkan (116/14)

3. Solumak.

Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına

ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/27)

Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın

baarı tıñ emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/9)

Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt

Butu menen basıp murdu menen tıngandın baarı multık (76/14)

Tıñç: Sakın, sessiz.

Bütürüp emi ubay körüp tıñç çaşayın deseñ

dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)

Tıñç otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık

sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/11)

Catat tıñç kepşep Cılkı cüröt cayılıp kürt kürt

ottop keede bışkırap keede beeler okuranıp (54/1)

*Beret Butu menen basıp murdu menen tıngandın
baarı tıñç emgekti taştap salıp cookerçilik taloonçuluk (64/10)*

*Sürdüü küügümdönö tıñç Küröñ coon söñgöktörü
köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/15)*

*Catıp nıktalgan küröñ tikenderi köñ bolgon Al cer
tıñç al cer sürdüü (78/20)*

*Körsöñ cılandın başın ıgarıp turganın Senin
taandarıñın tıñçı ketet dep butak sındırbay (80/22)*

*Dep tıñçı kete baştagandır Tayatası dayıma maalında
barçu Bala mektebinen cügürüp çıkkanda al attan (93/9)*

Aytor sırt da tıñç ızı çuu ugulbayt (133/35)

*Kıynalıp catıp tıñçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/15)*

*Tıñçılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek ıgarıp bereyinçi dep oyloodu Momun (103/15)*

Tıñtıktı miñ miñ cıl ömür sürgülö Uçuñar uzarıp (72/37)

Tıñç al-: Sakinleşmek, yatışmak.

*Üçün küyöö balasınan keçirim suragansıp
Tıñcın algan kim eken dep Orozkul közünön (80/18)*

*Taandar dele tıñç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/9)*

*Momun çaldın esi eki Tıñç alıp bir orunga otura
albayt Eşikke çıgat kayra kiret üşkürünüp kañırığı (109/19)*

*Oorusu da bastadı
Tıñç alıp töşögündö catıp tayenesine ıraazı boldu (138/26)*

Tıñç kulak: Gamsız.

*Orozkuldu kuday alsın aga eregişken kişi oñobu
Aytkanın atkarıp koyup tıñç kulak cürgön cakşı (103/18)*

Tıncı ket-: Huzuru kaçmak.

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tıncı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/22)*

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tıncı ketet Uşu küngö çeyin (134/30)*

Tıncımdı al-: Nefes almak.

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tıncımdı algan kim eken (69/10)*

Tıncın al-: 1. Rahatını bozmak.

*Birok bugün bala tayatasının tıncın algısı kelbedi
Abışka comok aytar çağı bolboy turganın oylodu (63/1)*

2. Sakinleşmek, yatışmak.

*Kalışkan go Biz tıncın alıp koyduk okşoyt
oşogo çuuldaşıp catabı dedi taandardın ızı çuusu (80/15)*

Tınımsız: Ara vermeden, durmadan, devamlı.

*Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/22)*

Tıñşa-: 1. Dinlemek, kulak vermek, gizlice dinlemek.

*Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındagı düynösünö ketti (112/23)*

2. Dinlemek, işitmek için kulak vermek.

*Bala demin basıp sırttı tıñşagandan çarçadı
degi бүгүнкү болуп catkan түşүнүксүз okuyadan cadadı (109/27)*

*Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/33)*

*Kim kelsin Birok tayatası menen tayanesi da karañgını
eleye tıñşap catışkan belem (119/28)*

*Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tıñşap bala tayatasın kütüp (148/16)*

Tıp basıl-: Hemen susmak, sesi kesilmek, hemen sakinleşmek.

*Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/11)*

Tıpıl-: Çevikçe hareket etmek, koşturmak, çabalamak.

*Artınan tıpıldap kelatkan balaga kılçayıp Seydakmat
ceñi menen çeke terin sürtündü (33/35)*

*Bir ordunda tıpıldap çurkap turgansıdı Aga
karabay Müyüzdiü Bugu Enege calınıp calbara berdi (112/33)*

Tıp-tıp: Pıt, çok küçük bir nesnenin, su damlasının yere veya herhangi bir şey üzerine düşmesiyle çıkan hafif ses.

Tüyşügü cüdötkön da Bala canında tıp tıp basat (99/37)

Tıptıptıl kıl-: Yok etmek.

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bağıp östürmök kıyın a (66/33)*

Tire-: Dayamak, diremek.

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/2)*

Tiril-: Dirilmek, öldüğü sanılan şey canlanmak.

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kıyın baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

Tirilik: Hayat, yaşam.

*Karay büt ele tokoy el caşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

Tırış-: Direnmek, karşılık göstermek, inat etmek.

*Orozkul eki üç kurday çılbirdı taştap çetke çıga
kaçtı Kayra kılçaysa Momun çal taramıştay tırışıp (79/10)*

Tırış/bırış: Buruşuk, buruşmuş yer, kırıksıklı.

*Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırışsa
dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/13)*

Tırmış-: 1. Yukarıya çıkmak veya bir şey yapmak için tüm gücünü sarf etmek, tüm gücüyle gayret etmek. Çok

*Teregede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/10)*

2. Yukarıya doğru tırmanmak.

*Tırmışıp barat Artınan biz cölöp tayap cüröktörübüz
azır çart carılıp bırıñ çırıñ bolçuday kagat (127/5)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmışkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/12)*

Tırp et-: Kımıldamak, hareket etmek.

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külğüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/20)*

*Ene sütünün kubatı kañçalık keçkisin tırp etpey
cıgılğan baldar erteñ menen tak sekirip oynop turdu (72/7)*

Tırpım kal-: Takati kalmamak.

Kokuy belim Dalbastap cürüp tırpım kalbaptır

Antken menen degi ele cakşı iş bolbodubu Kudaya (147/29)

Tırsılda-: Tık tık diye ses çıkarmak.

Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni

alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/33)

Tırtay-: Çok zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak.

Kañırığı tütöp ketti Tayatasınan cañı orgon çöptün

kün ısıgına açığan terdin cıtı kelip uşul tırtaygan (31/24)

Tirüü: Diri, canlı, yaşamakta olan.

Müyüzdüü Bugu Enenin baldarımız Tirüü bolsok bir

döbödö ölsök bir çuñkurda bololu dep koyuşat eken (85/9)

Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon

meken menen koştosup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/36)

Selip cattı

Tirüü candın baarı dalbastap kaldı Kordondogular (118/28)

Tosmo bolboso bala bu kündö tirüü oynop cüröt bele

cok bele Taenesi aytkanday kaşka suu aldagaçan balanın (18/15)

Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger

oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)

Tirüü cür-: Hayatta olmak, yaşamak.

Da daana bilbeyt Birok tirüü cürgönün sezgisi kelebi

keyiştüü oylordu keede oylop almayı bar (100/33)

Tirüülöy: Daha hayatta iken, canlı iken.

Uşu tirüülöy cetimdi oyloyt deysiñbi Balakettin

oylogonubu Anı sendey kuu etek kaydan bilsin (45/19)

Saga moyun tolgop mekteptegi nebereme çaap ketpedimbi
Al tirüülöy cetim anan kantip booruñ oorubasin (146/36)

Kununa boyun taştap catkanın beybak kızı menen
tirüülöy cetim neberesi üçün özü kündö comoktop aytıp (165/6)

Ele go A eger calgız kalsa ansız da tirüülöy
cetim cürgön perzent kurup kalar Anan kalsa betegeden (101/5)

Tiş: Diş.

Tıltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tişteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/13)

Bala töşökkö catkanda da çyırıkkanı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/14)

Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı
keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)

Konok koydon cooş kocoyundun kolunda buyursa
eñ ele kup bolboybu dep sargaygan kürök tişterin (145/8)

Tişte-: Dişlemek, ısırarak, dişlerinin arasına alıp sıkarak.

Dalbastap balanı emi kanttik kap dep ökünüp
barmaktarın tiştese dep kaalap catkanın bilgendey (21/2)

Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/16)

Koyuştu
Bala tiştenip kıymılsız cattı Al cürögü aylangandan (159/24)

Karmanıp tiştenbedi Müyüzdüü Bugu Eneni
öltürüp etin cep catkan mobu kişilerdi Eçteme kıla (159/25)

Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ışkırıla cekirip (143/34)

Töbözü kökkö cetkenderdi topurak tiştepes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip degen (146/15)

*İş kılğanın ganın biler ele kantkende bular ökünüp barmaktarın
tiştener ele kudayga zar kakşap ıylaar ele oşonun (159/32)*

Tiştên-: 1. *mec.* Kendini tutmak, kendine hâkim olmak.

*Şük bakırba dedi tiştengen kempir Kelse
kelgendir maral emes bıyakta (109/1)*

2. Dişlerini sıkamak.

*Albagan alsızdığına canı kaşayıp ıylap ciberüüdön
karmanıp tiştênip cattı Kantip cazalap kantip (159/28)*

*Bala burçta cattı Kıymıldabay çımırkanga bek
tiştense dele bolboy kayradan çıyırkkan denesi ayagınan (157/32)*

tıt-: 1. Tiftiklemek, kabartmak.

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının tübündö
cün tıtıp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/6)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titilip köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)*

2. Yırtmak, vücudu kanatacak kadar derin çizmek.

*Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan
Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/15)*

*Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup
ak sarı gül manattanıp börüdöy tıtışkan door (64/6)*

*Araçalap çoñ muştumuna asılıp calınıp calbarıp
kan cegen ittey çüylü tıtkan kekiliktey bırırap (59/16)*

*Karaganga kolun tıttıra candalbastap çetke soylop
baratkanda kölökö bolup sekirgen eki üç karaan (92/1)*

*Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy
albay kolun tıttırıp dalbasalap catıp kaldı Mına (88/4)*

Titire-: 1. Titremek, küçük ve hızlı salınım hareketi yapmak.

Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka

kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)

Anan Maşineni ayda dedi Bala kabinaga oturdu

Maşine titireyt da kürküröyt Karmagan rulu bolso (128/8)

2. Titremek, çok üşümek.

Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet

Töşöktön turup keteyin deyt birook kerebetten (157/33)

Tıtmala-/tıtala-: Her taraftan saldırmak.

Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp

memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)

Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp

kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)

Tiy-: 1. Değmek, temas etmek.

İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök

bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/17)

Kitep kap koluna tiyerin bilgendey aptıga süyündü

Suudan ırgıp çıgıp ıştanın ana mına kiydi da (18/33)

Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi

Ertereeek töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/17)

Eken dep can kıypıçıktap tursa çal cinge tiybedibi

balam deyt mektebi deyt Azır ele cetkire koyup (81/25)

Çaçırıp cattı

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan

Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/33)

Esirtet esirgets adamdın kesiri köpkö tiyet dep aytçu eski kişiler

Aligi baydın baldarı atanın arbagına uşintip (75/27)

Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep

turup kalat (73/9)

Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen

at tokup balanı bir cetkiret tüştö dagı çaap (81/19)

Ertemenen bala mañdayına muzdak birdeme tiygenden

oygonup ketti Sırttan cañı kirgen okşoyt tayatası (135/23)

Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun

kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)

Tiygizip turgandı cakşı köröt

Azır bala cuulup catkan ce ilingen kir körbödü (151/23)

Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey

aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)

Bala töşökkö catkanda da çıyrıkkanı basılbadı

Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/14)

Kargışı naalatı bu düynödön aşıp kudaydın öziñö

tiyip cattı Meni kimsiñ deyt ee kuday Uşu maga (46/2)

Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt

Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/13)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı

Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/34)

Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı

Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/4)

Ogo beter zordodu

İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/10)

2. Uğramak.

Üygö kezek alışıptır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı

üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)

3. Dudurmak, yasaklamak.

Kızım közünün caşın tıya albay ıyladı

deyt tagdır uşul eken keçirip koy deptir Cañı (48/17)

Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün

üşkürük tıylbadı bir eki colu köz caşın sıgıp (48/28)

4. Ulaşmak, eline geçmek.

Tartkan emes

Mına emi portfel koluna tiygenden baştap bala (32/10)

5. Rast gelmek.

Cetip kelip kırgın tiygen ölüü curttan eç kimdi

tappadı Ata eneden kabar çok aga eceden dayın çok (67/21)

6. Saçmak, yaymak, vurmak, değmek.

Nuru çeke nımşıta tiydi da kayra kirip sıdırım

cel çeke muzdata soktu Başı kayra ooruy baştaganın (151/9)

Kürküröp kelip sırtka toktodu Kañşılای ürgön

it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/20)

7. mec. Dokunmak, el kaldırmak.

Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı

taenesinin kıcıırına tiye beret Uykudan közün cırta (93 24)

8. Değmek, rast gelmek, isabet etmek, saplanmak.

Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp

kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/11)

Kalsa maralındın sürü da katuu bolot eken mundarım

kaltıray baştadı Tiybey kalsa ketti da tokoydun (162/36)

*Bara berebiz anan alistan ele köröbüz da çoçutpastan
kayra ketip kalabız Adamdar tiybeyt eken dep oylop (103/4)*

Ha ha ha

Men tiygize albaym dedim Maraldar ürküp (163/12)

*Beri çañ ılay kanga birotolo şakmarlanıp büttü
balta caza tiyip carılbagan ayrılbaran soo ceri (155/6)*

*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/19)*

9. Değmek, ulaşmak, eline geçmek.

*Kantalay kızargan Orozkul çıga keldi Coodon
tiyip kelgen olco sıyaktanıp arkaygan müyüzdü Momundun (157/6)*

*Biylik mındaylardın koluna tiyse emne bolmok
Kuday betin körsötpö Anan kalsa uşunday kişilerdin (81/5)*

10. Zorla almak, çalmak.

*Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/2)*

11. Dokunmak, ele geçirmek.

*Kalgıday kakanak emessiñ go Mina eger dürbü koluna
tiyse oñbodu dey ber Oşol üçün elden murun dürbünü (59/8)*

12. Saldırmak, baskın yapmak.

*Go baykuştar Kokus karışkır tiyse emne bolot
Anda Bekey taecesine kim müyüzünö ilip beşik apkelet (135/13)*

Tıyak: Orası, o yer, ora.

*Kempir Momun çaldı şaştırdı
Kokuy abışka bar tıyakka dep bosogodon ele (137/8)*

*Coobu artık berište da Orozkul antip otursun a
tıyakta erteginin esteligi dep el saktap cürgön koruk (86/6)*

Gana baratam tüyşük tartıp Tıyakta şaardagılar cürsö (89/37)

*Tapkan akılıñ uşubu
Tıyakta bala ıylap kalbaybı (91/20)*

*Uşunday küñü tıyakta bala kütüp ıylap kalsa carabas
Al kanday küñ eken bugün Kanday ele saga bugünkü (91/31)*

*Neberesin öñörüp anın köñülü açılğanga maral
kelgenge özü carkıp baratsa tıyakta Orozkul emne şumduk (102/4)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/21)*

*Aligi Suudan ustundu çıgardık Anan cılınıška
kişine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/24)*

*Biz baarımız tıyakta şatıra şatman a sen bolsoñ
buyerde calgız catañ (150/27)*

Tıyeşe: İlgi, iki şey arasında bulunan herhangi bir bağılılık, ilişki, alaka.

*Makulugun emne kılsak öz işibiz silerdin
tıyeşeñer cok Cogolgula (76/8)*

*Adiletsiz kurulğanday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi cok eçtemege tıyeşesi cok eç kimge (89/26)*

*Saga tıyeşesi cok sözdör alar Sen okuuñdu bil
Birok çoçulap kelgençelik eçteme bolgon cok Eköö (103/31)*

Tıyın: 1. Kuruş.

*Tıyın çıkkıça canıñ çıksın dep bek tabıştap
ketet turbaysıñarby Mina azır ürümdön tabılbas (29/27)*

*Bılçırağan ookatıñdı urayın sokur tıyın üçün birinin
kanın biri içip ce kamakka tıga sahuudan (85/11)*

*Anday munday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyn Uktuñbu (92/14)*

*Tıyındı suurça çoğultup kata berip emne kılasıñ
körüñö ala catasıñbı (30/11)*

2. Hlk. Genel olarak para.

*Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp
bergen tıyındardı esep tep catıp (31/14)*

3. Madenî para.

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/3)*

Tiz-: Dizmek, yan yana veya üst üste sıralamak.

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurıkaday bolup boz üylör kelip konu (85/24)*

*Köñül kaltırıp imere tizdi Tartarday tartayıp
eegindegi eki üç kılı serbeñdep kol başınday (42/15)*

*Men bugün araktardın komandirimin dedi al
burçta tizilgen köp şişege baş cañsap (158/8)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoğuldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/16)*

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööküñ aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/1)*

Tize: Diz, kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

*Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/12)*

*Kiçine cıldı da oonap barıp kayra bir taşka
kepteldi Tizeleri titiregen at culkuna tarttı ele (96/32)*

Canına taştadı Momun çal tize tayanıp öödö

bolo kaldı (157/7)

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön aňkiş

tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet birok agımı (41/30)

Turdu Ötükçön kirsembi dep bir oylodu

Birok suu tigintip tizeden aşı çaap catat konçton (145/18)

Kötörüügö alı kalbay burçta şılıkıyp oturuptur

Öñünön kan sölü kaçıp eki tizesinen salañdagan (59/32)

Sürdüü küügümdönö tınç Küröñ coon söñgöktörü

köktün tirööçündöy tizesinen cerge batıp eçtemeni (78/16)

Kulaktarınan baylaştırap iyinine arta saldı

şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)

Tizele-: Diz çökmek.

Cetip tizeley oturdu da koçuştap suu suzup betin

cuba ketti (38/1)

U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı

dürbünü közünön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/31)

Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi

karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)

Koldop mıkçıp meştin oozundagı carañka cıgaçta

oturdu Bir maalda cerge tizeley kaldı da eki kolun (112/6)

Ciberdi da kemegesine üñküydü Tizelegen kalıbında (152/37)

Kemegenin oozunda tizelep ot içkeriştirip oturat

Tigine tayatañ cür dedi Seydakmat balaga anan (151/35)

Tizelep oturgan tayatasına bala artınan keldi

Ata (152/11)

Tizgin: 1. Direksiyon.

*Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayırımına
ilip nari tartkanda Seydakmat sögünö kakşadı (145/27)*

2. Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı yöneltmeye yarayan kayış.

*Ele Momun Kokus çoñdordon biröo carım kelip kalgıday
bolso anda eki tizgin bir çılbirdi Orozkul (27/30)*

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılbirına (88/14)*

Tizgin tart-: Atın dizginini çekmek.

*O azıtkıday bolgon atañdı dep Orozkul
sögünüp ciberdi tizgindi tartıp (37/4)*

Tızıl-da-/tız et-: Vücuda ince bir şey batınca veya sıcak bir şey damlayınca
acımak, cız etmek.

*Baştarın kötörüp erinderinen suu çuuruta adamdardı
bayoo tiktep turat Şıyraktarı tızıldap suu muzdagı (142/6)*

Töbö: 1. Tepe, bir şeyin en üstteki bölümü.

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)*

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cıtıtap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/29)*

*Cürüp otursa töböşünö çıkkança tilegi kabil bolot
ele deyt taene Bekey taece oşoyakka bargısı bar Birok (55/13)*

*Boydon töbödü aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)*

*Taandar dele tınç albay çuuldap töbödü cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/9)*

*Emne ele töbödön ketpey çuuldap kalgan Pulemyot bolsoçu
azır (83/25)*

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçıñ tik turat sotsialisttik (85/2)*

*Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpöldöp kelatkan şorduu Momunga başka kün tügönüp (87/5)*

*Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi
Bala tolgonup karabadı (100/17)*

*Cönögön Bala tayatasının artınan çurkamakçı boldu
ele Orozkuldun açuu dabişı töböğö bir koygondoy (106/16)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töböşü bir körünsö bir körünböy (28/14)*

*Takımına cabışıp oonay basıp katındardı közünün
töböşü menen süzö karap keldi Katını Bekey çıypılıktadı (98/32)*

2.Tepe, başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü.

*Kıcırlanıp aldı da töbödögü çuuldagan taandı
bir karap koydu Azır kolumda pulemyot bolsobu (80/25)*

*Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/11)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/30)*

*Momun çal bolso çuçuguna ötkön muzdak töböşün kakşatıp
tırmışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/29)*

*Kadala karap turdu Töböşündö tigi bugünukuna karaganda
niçkerek butaktangan çakan müyüzü bar eken (107/19)*

*Çamalaganday tamanınan tak töböşünö çeyin akşıya
karap aldı (79/33)*

*Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/21)*

Tobo keltir-: Tövbe getirmek, tövbe etmek.

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı aytıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/14)*

Töbösü kökkö cet-: Başı göğse ermek, sevinçten havalara uçmak.

*Töbösü kökkö cetkensip ar kimge süyünçülöp cürgönün
karaçı Balanın cürgön ceri bazar Başkalarga (37/19)*

*Töbösü kökkö cetkenderdi topurak tişetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip degen (146/15)*

Togolok: Yuvarlak, top biçiminde olan.

*Cıldan ilgeri Kökötay tam salgan Karagayın Orozkul
kamdap bergen Togolok karagaydan taktay tildirgen (140/26)*

Togolon-/tomolon-: Yuvarlanmak, kendi üzerinde dönerek hareket etmek.

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/35)*

Togolongon karagaydın astına kalbayın dep esi çıgıp (91/37)

Togot-: mec. Takmak, önem vermek, önemsemek.

*Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/30)*

*Berişti Togotpogonuñardı azır köröbüz dep men baratam
Mıltıkçı men aldıda cörmölöy eerçip abışka (162/31)*

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt ırhattana közün cuump uurtunan (43/28)*

Tök-: Dökmek, akıtmak.

*Menen kün körüp kalıptır Öltürgöndün öçü
bar tögülgön kandın künü bar degen öçögüşkön tili (64/12)*

Tögülüp turmak bele

Orozkul küşüldöp bışıldap birde ıntıgıp öydö (153/19)

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/1)*

*Bugu Ene aligidey bolup koştışup turganda közünön
caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)*

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/24)*

Tögün: Boşuna, nafile, boş yere.

*Aytsa aytpasa tögünbü bala bıyıl küzdö okuuga barat
emespi (31/3)*

Toguz: Dokuz.

*Mal toguzdap baylanıp turdu
Alaamat mına uşunda baştalıdı Enesaylık kırk (66/17)*

Tok: 1. Gözü tok, gönlü zengin.

*Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)*

2. Tok, doymuş.

*Kardı tok kıyımı bütün dağı emne kerek eken
balaga Balasının aldında böypöktögüdöy ce atasınan (42/25)*

Tokmok: Tokmak, dayak, kötek.

*Emne şam Ömürü ötküçö karuusun kazık bilegin
tokmok kılıp caşoo üçün caralğan oşentip ötüp ketet (90/14)*

Tokol: Boynuzsuz.

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/29)*

*Oyun salıp erkeley baştadı Tokol başın Müyüzdüü
enenin kursagina kaşy ketti Müyüzdüü ene (107/35)*

*Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/17)*

Tokoy: Orman.

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp iñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)*

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülp tüşkön car
cogorku kaliñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/2)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/22)*

*Özü alat da çoñdorgo tokoy körsötkön da özü bir çırpığın
korotpoy karap turgan eesi da özü bolup meymandardın (27/31)*

*Küyöö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö
konok bolup kıldırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/28)*

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyırına (30/4)*

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtöpöyt Tokoy (33/11)*

*Kuba albası bışık kuusa kim işteyt Tokoy degeniñin
da işi köp ayırıkça küzündö baş kötörtöpöyt Tokoy (33/12)*

*Anan balanı murunga akırın çertip koydu da çoñ
şapkesin közüñ captıra tartıp saldı Momun çal tokoyçunun (34/24)*

*Iraazı kılşa al koruk tokoydon eki üç karagay çıldırıp
koyoru acap emes Orozkulga cetpeseñ anda tamıñ (36/25)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
köküröğün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/22)*

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)*

*Bir kezde buyerde da kalıñ tokoy bolgon Emi anın ordunda
şifer cabılğan mal saray Canında saman kık (40/9)*

*Celesay koktu tokoysuz Teskey kaptalınan gana
tiginde mında sereygen cetim karagay közgö urunat (40/7)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/1)*

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi büt too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Buyukpasa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/10)*

*Aytip beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)*

*Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop çıgat Tim
ele üröyüñ uçat (52/19)*

*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/21)*

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/6)*

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/35)*

*Men tokoydu çabık çöptöy aralap birin çaçısınan
sılap birin moyun söñgögünön taptap kayrat berip ses berip (56/3)*

*Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/31)*

*Karay büt ele tokoy el çaşabayt Tokoydun öz tiriligi
bar Oşol tokoygo kişi aralabasın bir butağı (57/32)*

*Bizdin San Taştığı tokoydoy tokoy cer betinde
az ele kaldı deşet Çok bolup baratkan tura (58/1)*

*San Taştın koruk tokoyunun kocoyunu Orozkulga
okşogon nemeni aldagaçan suuga süyröp taştas kerek (62/17)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)*

*Oşondoy kıyın kezeñ kündördö Tayga degen çer tokoygo
bir sıykırduu kuş payda bolot Al cön sayrabay (64/19)*

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)*

*Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız
coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)*

*Siñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

*Közdögön Coo közdögöndöy boldu
Cer bizdiki Tokoy bizdiki dep coo şattandı (67/8)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/16)*

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/29)*

*Kötörülüp kök menen cer birikti da kaldı
Mına oşondo tokoydon oynoo bala sekelek kız çıktı (67/14)*

*Tilazar baldar erteñ menen ele tokoygo çurkap ketken
Balasıñbı degen oşo da al eköo tokoy aralap (67/15)*

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/12)*

*Cetimdin carı kıldır birook tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)*

*Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı
eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)*

*Topton suurulup aldına kelgende aga buyurdu
Bul eköön Tayga tokoygo alparın da kırıgızdın atı (69/16)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alparam Kırıgız tukumu kurut bolup (71/31)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundarı arıldagan (72/27)*

*Müyüzdüü Bugu Ene bolso sırttan kalkalap uşul cerdın
tokoyunda cürdü (73/14)*

*Koldop buguluktar damaamat ceñiştüü çıgat
Isık Köldün tokoyuna Bugu Enenin baldarı ak maraldar (74/12)*

*Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırıp
taandardın tınçı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/22)*

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)*

*Kün batarda kubulcup turat Andan öödö aska zoonu
alkımdagan çer tokoydun içi kadimkisindey taza ezelkisindey (78/14)*

*Dagı uşıntıp başkarganı eki üç kişi bolup tokoy
arasına kalganı cakşı bolgon eken A kokus çoñuraak (81/3)*

*Balta çottu alıp suudan ötüp tokoygo cönördö
Momun çal balanı mektebine alparıp kele koyoyun dep (81/17)*

*Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpın Özüümön ketti Tokoyçuluk (83/18)*

San Taştın koruk tokoyunun abçaşığı Orozkul Balacanovdun (84/37)

*Orozkuldu körüp al baleeden başı kutulbay rayondun
komissiyalarınan baştap tokoy ministrliğine çeyinki (85/6)*

*Tokoydun büldürgüçü katarı Orozkuldu surakka
albay turup atıp salsa bolguday Mına oşondo (85/3)*

Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)

Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kayılıp cerge kulaarın bilbey zıñırıp turat (86/7)

Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/30)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/12)

Taraptan kelgendir da Ayaktağı tokoydo maraldar azır
da bar deşken Aerde da koruk tokoy bar Oşondon kelişkendir (89/11)

Bizdin tokoydu bayırlap kalgısı bardır dedi
Momun kıyaldana Bayırlap kalsa ıras bolbos bele (89/15)

Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/28)

Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)

Başı aylandı Carduu ceek üstündöğü tokoy (95/37)

Dürbünü közünö tuuralap cattı Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ üçün (38/12)

Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/2)

Oşol üçün tokoydogu ar bir karagay daraktı koruş kerek
eken (58/3)

Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)

Kelse cakşı boluptur Bizdin işibiz
emne Kazaktın tokoyun biz korubaybız (89/14)

Çıdabadı Kapilet tekşerüü kelip kalsa koruk tokoydon
baaluu darak kesken dep aktı cazıp aylasın ketiret (96/9)

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/20)

Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra ciberiptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/21)

Emne keçikti emne üçün Alabaştı caydak minip bardı
Degi Alabaştı minçü emes ele go Ce tokoydon (104/14)

Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)

Tokoy çoñ tokoydun töböşükar camıngan aska zoo
Bala közün cumup kayra açtı Kayra açsa kızıl (108/11)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)

Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)

Anan maraldar tokoygo kirip ketti Birok bala
alardan acıragısı kelbedi kaalap körgüsü kelgen (110/15)

Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)

Tokoy kırırgan Emne izdedi Başta mındaydı
körgön emes ele bala (114/23)

Tigi altındagan pogonduu asker Orozkul menen
tokoy kırırap kelgiçe bala şofyor menen çeçilip (114/34)

Ak boroon bolup ketti Kar da kapiletten keldi
terebeldi kök çaarlantıp suu çaypalıp tokoy teñselip (118/26)

Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)

Azır tokoy içi abdan korkunuçtuu go dep oylodu
bala sırttağı tınımsız dooşko kulak töşöp (119/21)

Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkıragan suu da azayganday (130/9)

*Tars carılıp birkırap kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañğı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)*

*Şaşpay ıldıylay beriştı Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çıyrıgıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/4)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup tokoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/7)*

*Maraldar oşo künü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/2)*

*Maraldarga tokoy içine çöp çaçıp koyso cakşı bolbos
bele Kışında ot bolot da alarga Anan oşentip (148/19)*

*Kişisiñ Seni el caman köröt Sen elge batpaysıñ
cerge da batpaysıñ seni tokoy da albayt suu da albayt (161/14)*

*Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı
kaytalap ayta baştı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)*

*Kalsa maralındın sürü da katu bolot eken mundarım
kaltıray baştı Tiybey kalsa ketti da tokoydun (162/36)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/1)*

Tokoyçu: Ormancı, korucu, orman korumakla görevli kimse.
*Cantay boordo ölüp talat anan tokoyçuların
korooy cayına cetkiçe eñkeyiş apay bette dekildep (18/3)*

*Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/25)*

*Cürüp ketebi karagay coldon çıga kaçmak bele Közüñ
cazdım bolso köp cerine doo ketet Tokoyçu oşonusu (33/16)*

*Menen tokoyçu da deyt tayatası Seydakmattı dele
Orozkul oñoy menen kuba koybos Aytkanınan çıkpagan (33/17)*

Kayrılıp kalar ele

Kordon dep koyot tokoyçulardın turgan cerin uşerden (17/16)

Bolgonu üç tüttün curt Oşogo karabay keede soodası

kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/20)

Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı

teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/14)

Tökpöy-çaçpay: Dökmeden-saçmadan.

Anan Ak keme andan arı süzüp cönöyt Bala bolso

atasına körgön bilgenin çaşoo turmuşun büt tökpöy çaçpay (50/24)

Tokto-: 1. Durmak, hareketsiz durumda olmak.

Kürküöröp kelip sırtka toktodu Kañşılai ürgön

it tam artına kaçtı Terezege kelip tiygen maşinenin (113/19)

Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp

toktoy kalgansıp alistan şireñkenin kutusunday (41/16)

Koyboysuñ go dedi Momun şağı sınıp

Mınday coop kütpögön Orozkul toktoy kalıp çaldı (79/32)

Toktoy kaldı da küzgügö karanganday ceektegi meltiregen

suudan müyüzün maaşırlana karap turgansıdı (107/11)

Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu

Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)

Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu

Anan baldardı cardan alıs türtör aldında mınday (69/23)

Eşektin eşek ekenin özünö işendire almak beleñ

Momun bastırmanın oozuna toktodu (103/20)

Andan cogoru kiyik col menen cardın kırına

çığıştı Oşerge saal toktodu Alar dagı kılçayıp (108/24)

Cardın başına barıp toktodu çoñ bugu müyüzün

kañtara moynun sozup Ba o Ba o dep kerneydey dooş (110/11)

Ele tünöp algıla orun kenen Cürgölö

Baarı basa tüşüp kayra toktodu (114/6)

*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*

*Kulubek aldıñan çıkmak Maşinesin alıştan
taanımaksiñ Kol kötörsöñ maşine toktomok (166/12)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırgalıp başın
iykep kez kez üşküriñüp koyup ugup turat (54/7)*

*Ardemege bir toktop çöp bolso sıdırıp taş bolso
sılap süylöşüp ötmök Azır al dostoru taarınat beken (19/3)*

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/28)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün ańgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp catti eken al (20/15)*

*Cortup cönödü Ar cerge toktop taştarı menen oynoguday
alı kitep kabınan kızıgı tarkay elek (35/9)*

*Şat aga kantıp ulandar koşo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/30)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Eköübüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/3)*

*Momun kñk etpedi Eköo eñkeyişip cürüp oturdu
Anan bir belesti aşıp taypañga es alıp toktoştı (80/6)*

Kayra toktottu

Tura tur eköübüz kirebiz (103/25)

Saga emne boldu dep al balanı toktottu

Başım oorup atat (156/25)

Toktotup kaldı

Ata canağı maraldardın içindegi kadimki Müyüzdüü (136/31)

*Ketti da karagandı capırıp togolondı Kurgay elek
oor karagaydı toktotuş kıyın bolup kalgan Momun (87/36)*

*Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru
tosup toktoy kalıp şüüürümdüü calbıraktardı tandap (139/8)*

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/16)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/30)*

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Mınday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)*

*Körüp kalıp Ey bu karagaydı kaydan alıp kelatasıñar
kayda alıp barasıñar dep toktotup kalsa (87/2)*

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/29)*

*Toktottu Orozkul içigin celbegey camınıp köynök dambalçan
culunup çıkkın eken Etkeel beti sezgengen (106/17)*

2. Durmak, dinmek, kesilmek.

*Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep
Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/33)*

*Isıktan başı oorugan go dep oylodu bala Orozkul
ıyın toktoto albay oşentip catkanın bala bilgen (38/4)*

3. Durmak, ara vermek.

*Ötkön buttarın kıyranday şiltep suudan çıga cönödü
Ey abışka kayda Kayda barasıñ tokto deym (97/18)*

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*

*Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup
koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/11)*

*Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/36)*

*Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımun kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/32)*

Cür kettik Anan kelebiz At kiçine es alsın

Ey toktoçu Orozkul çaldın kolunan çılbirdı (97/10)

4. Bir yere yerleşmek.

Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt

üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/17)

Toktu: Toklu, henüz yavrulamamış koyun.

Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman

Alar turğuça tamak dayar bolup kalsın (129/15)

Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın

oozuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/20)

Tübölük kalkalay cür Oomiyin dep tayatası bata

kıldı Bala da bata kıldı Anan tayatası toktunu (129/34)

Kalğan tukumun emi andaydı körböşün dep kalkalap

barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/22)

Toku-: 1. Dokumak, tezgâhta ipliği, çözgü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak.

Bu balanın apası bolgon öz kızın körgönün al

bir çoñ fabrikada tokuuçu bolup iştep cürgönün Bekey (48/4)

Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön

termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)

2. Eyerlemek.

Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun

tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)

Aldagaçan sugarıp cemge koygon emi tokup atat

Çayga kanıp Orozkul atına minet boldu özü kayradan (62/15)

*Çapkan ak kañkı eer tokunup caragan at minip keñ
caka içikçen suusar tebeteyçen kerege sakalı kökürögünö (28/17)*

*Cinine bir tiygen Alcıgan çal da Kündö erteñ menen
at tokup balanı bir cetkiret tüştö dagı çaap (81/20)*

Tokum: Eğer takımı.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/3)*

Tol-: 1. Dolmak, dolu duruma gelmek.

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/7)*

*Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüm Bala dep iyip turat ak sütüm (71/19)*

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düniyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/2)*

*Küz keldi Ayaldar karın karın mayın baştık
tolgon kurutun kışka katkan küz keldi Erkekte cayloodon (86/16)*

*Samoordu kömölötö tepkisi keldi Kaynagan suu tögülüp
eşik aldına buu tolup çıksa dedi Anan katının (91/2)*

*Beşik ilip kelattı Cılaacındın şıñgırı kulakka
tolup köñüldü kıtığladı Müyüzdüü Bugu Ene şaşıp (113/10)*

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup ıktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/10)*

*Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/8)*

Tuybadı

Suu tolgon ötüğü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/30)

*Cok kelerki cılga kalganı oşol Katuu işteşet
Ulam cüğü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/20)*

*Suurday cata berebiz Birok calgız ayaktap cay kelgende
bizdin aymak şańga tolot Koyçular koroo koroo (52/24)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/19)*

*Condordun çöbün muz tiştep cerge cabıştırgan kar
cukpay kırań çuñkur cerdin baarına kürtkü tolup (130/6)*

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltańdap ordunan turdu (138/17)*

2. Dolmak, bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardı (46/25)*

*Şilekey çuurutup kozu maarap örüşkö mal toldu
başat başına suu ceegine oçok ornop ot küyup kazan (85/25)*

*Keede kökürogünö kusalık tolgondo döböğö cügürüp çıgıp
kelip kerilgen öröngö köz çaptırıp bir az catsa (38/25)*

*Bar birödön kaguu cep taaringanda ce kusalık
kökürogünö tolgondo eç kimge körünböy ıylagısı kelip (20/24)*

*Düñgürötö aş beret Köl kılalayı miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)*

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılğırıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpaby (85/34)*

*Çoñdordun süylöşköñü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/34)*

*Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/3)*

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkańarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)*

3. Doldurmak, yaşını, yılını bitirmek.

Oşol cılı bala cetige tolup segizge ayak baskan

Obolu kara dermantin portfel kolgo tiydi Boorunda (17/5)

4. Dolmak, bir yerde pek çok eşya veya kimse toplanmak, kalabalık duruma gelmek.

Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay

konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/5)

Töldö-: Yavrulamak.

Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı

Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/24)

Tolgo-: Çevirmek, döndürmek.

Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar küçü

menen müyüzdü tolgo ciberdi Çımdan suurulgan (156/4)

Alıp töböşünön cıttap öptü da kayra kiygizdi

Bala tolgonup karabadı (100/18)

Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü çaşırap

arı beri tolgonдум Anan külkümü bastım da tüs (162/14)

Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep

Momun kıykırığıça ustun çincırın tolgooy oonap (87/34)

Catkansıdı Biröö anın közünö balta meelegensip bala

çabalaktap başın tolgooy berdi Eti ısıp küyüp bir (164/10)

Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın

karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/20)

Tolgoo: Doğum sancısı.

Kündördün bir küñündö Isık Köl burkan şarkan

tolkup çıktı Al antkeni çaş zayıptın tolgoosu (73/16)

Tolku:- 1. Dalgalanmak, üzerinde dalga oluşmak.

Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin

San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/9)

Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular

çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosup (66/13)

Kündördün bir küñündö Isık Köl burkan şarkan

tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/16)

Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup

köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)

Müyüzdüü Bugu Ene kaydasıñ Isık Köldün tolkuganın

karaçı Kızıñ tolgotup catat Tezireek cetip (73/19)

Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın

tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)

Kalıñ tulañ kayradan baştagısında tolkup celge

erkelep celge cügünö beret (21/27)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car

başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)

Köl tolkup senin kemeñ katuu çaypalsa anda ele bizdin

San Taştın şamalı tolkutup atat dep bil Tayatam (52/10)

2. mec. Sevinmek, heyecanlanmak.

İrmebey köñülü tolkup karap cattı Ak kemeni Balanın

erkinde bolso kemeni cakın süzüp kel dep çakırıp (47/15)

Köñül tolkup cürök elcireyt Emne degen ene

kıynalıp turabı birdemege buşaymanbı baarı bir (92/31)

Tolkun: Dalga, su yüzeylerinde oluşan hareket.

Cılbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö

maaşır belem tulañ kütkünü celargıdan beter köykölöt (21/19)

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/10)*

*Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/28)*

*Tıgılıp tüpkürdöğü buurul tolkun üröy uçurup oşogo
ıylap turdu (70/5)*

*Alkak Ala Too boor capkan çer tokoy ortodo möltürögön
irim köl Buurul cal tolkundanı arıldagan (72/28)*

*Taşkınap akkan suunun şarı bastadı tolkun cançkan
korum taştardın kara cıltır condoru açılıp (77/31)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cürdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)*

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)*

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)*

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/10)*

*Caykın beti een Beregi ceekte gana ak köbüktöngön
mayda tolkundar kölbüyt (39/36)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldöğü gana tolup (43/5)*

*Isık Köl degen çalkıp catkan kök deñiz Kölgö
kirgende tolkundan tolkun minip tolkundan tolkunga (50/10)*

Tolo: Dolu, dolusu.

*Turbay Bala köp ıylap kaldı Es tartkan sayın köküörögünö
muñ tolo baştaganı go dep özünçö keyip (94/30)*

*Koruk tolo capan tülük malbolso et çüyğünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/13)*

*Maalda Seydakmat kirdi Al negedir köñülü çak koyunu
tolo kubaniç Teñsele basıp ırsaya cılmayat Al (148/30)*

Tölö-: Ödemek, bir alışverişte alınan şeyin karşılığını alacaklıya vermek.

Albasın oyloyt da indını öçöt

Karızındı tölöböy uşerden ketip körçü Özünün (84/16)

*Küzgö çeyin dep alğan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

Toltur-: 1. Doldurmak, dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.

*Senin mına kazan basıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütkön eken Kulagıñ da durıs eken (116/12)*

*Anda Bekey taecesi közün caşka kökürogün muñga
tolturup alapayın tappay erinin köñülün aluu menen (62/4)*

*Köbüktöngön şilekeyin çuurtup taenesinin köynögün
ooz toltura çaynap turat (43/30)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/14)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/25)*

*Toltura stakan araktı aptıga cutup ciberip kulagı
tuna baş çaykap oturup kalganda berkilerdin (158/31)*

Akça tolturalı oşondo kel (29/35)

*Cökö kabıktan sebet tokumak sebet toltura karagatbüldürkön
termek Katkıra külüp tak sekire oynop (67/17)*

Stakan menen toltura kuydurup tartıp ciberip (83/37)

Stakanga az böksö kuydu

Toltura kuy (99/18)

2 Doldurmak, kağıtların, belgelerin boş yerlerini tamamlamak.

Tolturat Ata At Taka Ata atka taka kak

Ayagında çarçap ketet cazganı çaar ala bolup közü (133/5)

Toltura: 1. Çok olan, sayıca çok, kalabalık.

Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman

Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/15)

2. mec. Çok, fazla.

Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıcırap

dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/16)

Tomkor-: Devirmek, yıkmak, kökünden devirmek.

Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup

bermek mınday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/36)

Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu

katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)

Tömön: Aşağı, bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı.

Buruluşka bir çaynalıp alat da kayra tömön añkiş

tep cönöyt Buruluştığı suu tizeden kelet biroq agımı (41/29)

Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal

tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön

tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)

Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu

Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)

Birok kündüzü kapçıgay ördöp tömöndön ısık küzdün

ilebi kelip turat (78/7)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp

mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/33)

Dagı kiçine

Tömöntön maşinenin çooçun dooşun çalıp maraldar (144/30)

Tompoy-: Yuvarlanmak.

Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın

maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/30)

Tomsor-: 1. Sessiz olmak, hüzünlenmek, suskun olmak.

Körsöttüm dedi söğüü cegen bala tomsorup Kitep

kabımdı Seydakmat akege körsötüp kelatam (37/9)

Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip

oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)

Birdemededen ulam tomsorup kalğanın bile koydu Momun

Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/11)

Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösüñ

Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)

2. Rengi atmak, benzi sararmak.

Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan

kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldañdap (152/26)

Tön-: Bir şeyin arasına girip kaybolmak, uzaklarda kaybolmak.

Nuruna çayıngansıp balkıp catat

Ak keme tönüp ketti Oşonu menen balanın Ak keme (58/28)

Toñ: Don, buz tutma.

Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar

kirpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/8)

Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan

baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/17)

Toñkoñdo-: Domalarak, önüne doğru eğilerek hareket etmek, yürümek, koşmak.

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/26)*

Ton: Kürk, hayvan postundan yapılmış mont.

*Bayırlap turat Anda men da korkkonsuym birok kubanıp
da oturam Eger alp bolsom alp tonumu kiyinip (55/28)*

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtilap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)*

*Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtilay orop aldı (132/33)*

Toñ-: Donmak, buz tutmak, üşümek.

*Bolup toñup kırs kırs sınıpturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/23)
Arañ ceter may küyüp bütöt Motordu iştetip
oturbasañ kabina menen koşo bat ele toñup kalasıñ (125/28)*

*Kurgak otun baylandı Seydakmat çoñ boçke öñördü
Ot cagıp suu ısıtpasa toñup kalgan motorlor iştemekpi (130/28)*

Too: Dağ.

*Buyerdegiler Aptalap dep koyuşat Toodogu malcılardı
teylegen avtolavka keede San Taştın tokoyçularına (17/13)*

*O koysoñçu dep düköñçü sözün böldü Bilem go
silerdey sasık baylardı Een too elet cayda oturasıñar (30/2)*

*Atıp közüñ kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasıñ (31/12)*

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü tübölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/26)*

*Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/25)*

*Adiletsiz kurulganday Tigi toolordu karaçı
eç kim menen işi çok eçtemege tiyeşesi çok eç kimge (89/25)*

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/7)*

*Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön
toolordu iyindep kalgan eken Tabı çok kızargan ottoy (109/6)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)*

*Mal emes cayılıp ketkidey birok tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/14)*

*Orozkul kerektüü kişi Malçılar mal artınan toodo
cürgönü menen ayıl ayılında tam salıp catkandarı (36/21)*

*Kırgızdardan surayt Bul ne degen too Teñir Too
deyt kırgızdar Aligi okumal Teñir Toonu (39/9)*

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu çok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/23)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)*

*Eteğine köz saldı Taman aldında tar kolot te kar
catkan toodon beri öñküldöp ak köbük çaçkan kaşka (40/36)*

*Emi taanış taştarı opol toodoy çoñoyup
dürbünün közün kaptap kelişti Boorundagı eñilçekteri (41/21)*

*Cetkençe köynögün çeçip ırgıtıp şımın şıpırıp
ciberip içirkene suuga kiret Too suusu muzdak da (43/2)*

*Bala eki cagın eleye karap aylası tügönüp oturdu
Tegeregi бүт too taş tokoy Te möñgüdön beri çuurugan (46/22)*

*Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep
oturdu Tegeregi бүтүн too zalkar toolor kayımsız (46/30)*

Toolor sürdüü toolor

Kün ıldıylap köldün tör cagina batkanı kaldı (46/31)

Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep

oturdu Tegeregi бүтүн too zalkar toolor kayımsız (46/30)

Şaarı tigi köldön arı too bar deyt toodon narı öröön

deyt oşo cakta imiş (47/35)

Deysiñ Komandirdin komandir bolgonu cakşı bolso kerek ee

Anan too artınan ay çıgat Ay carığında oynogon (53/34)

Cok boz talaanın ortosunda Sulayman Too degen ıyık

too bar eken Eteginе kuyruktuu kara koy kurman çalıp (55/10)

Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp

tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınp (55/12)

Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da

kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/25)

Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp

toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/30)

Go

Caz kelgende eñ sonun Caz ayaktaganda too tayanıp (57/28)

Malçılar dagı köçüp kelet A kezde biz een toodo calgızsırabay

bapırıp kalabız Suunun öyüzünön narı (57/29)

Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap

tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)

Oşonu menen Mayrık Çaar Cezkempir eki balanı

eki kolunan cetelep too aşıp tokoy aralap cürüp (69/22)

Dedi

O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)

Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırgan

mevis too bolup Taşkenden aldırgan kürüç zoo (74/26)

Too baştarına күндө kabattanıp kar caayt Күндө

erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/3)

Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/34)

Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tıncı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/21)

Barat Momun

Toodon ıldıy karagay süyrötkön opurtalduu iş (79/6)

Go dedi Momun sözdü başkaga burup Orozkuldun
köñülün saal cumşartışka Too aşıp ketüügö kamınıp (80/14)

Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun
kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)

Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardıki öttü eneñdi (83/23)

Orozkul emi mintip kara terge çömülüp dünüyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)

Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birok toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al küñü calgız kaların bilgende (84/27)

Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/20)

Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/36)

Ataganat bu capayı toodogu capan tagdırıñdı
özgörtör ayla cok tura eki birdey koruk karagaydı (86/29)

Kalgansıp uşu küñü kartöşkö satmakka şaarçılap
ketken Seydakmat akmakka cindenet Toodon karagay (87/8)

Anan Kayra körgön közünö işene albay tıp basıldı
Too arası cımcırt bolo tüştü Çuuldagan taandar (88/12)

Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuştun
cırgalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/4)

Aşuu aşıp too basıp kelgen go Ayakta da koruk
tokoy bar Bıyıl küz cıluu aşuu ali cabıla elek (101/19)

*Too ildıy kuyulup kečki sıdırım cürdü Bala
içirkena silkinip aldı Bala çırığa berdi (109/11)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Emes Bıltır uşunday küzdün bir künü ce mından da
keçireek bele toodon çöp taşıganı sovhozdun maşineleri (116/30)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/22)*

*Bulut titmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/23)*

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/6)*

*Cürböysüñörbü Ali ele bala boydon ekensiñer go
Too eli suluusunan cılıusu deyt siler bolso şaardıktarday (122/20)*

*Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/6)*

*İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşkөndөçü
mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/28)*

*Menen akırın cürüp oturuşat Ayrıkça toodon tüşkөn
kıyada cıılbcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/25)*

*Toolordun şańında kerben sozgon maşineler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

*Tars carılıp bıkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salańdap
carıgı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*

*Ustun cüktösөñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uluu başımdı (137/25)*

*Kişi bolup maraldardın eesi sıyaktana boy
kötörüp Too artınan aşıp kelgen okşoyt Çooçutkan (143/14)*

Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattu

Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)

Irın zoñkuldap koyö beret

Adır adır toolordon (149/28)

Budur budur toolordon

Buura minip tüşöbüz (149/33)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşöbüz (152/1)

Budur budur toolordon

Buura minip tüşöbüz (163/23)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşöbüz (166/3)

Ceñil kiyinesiñerbi dep cemelemiş boldu kempir

çay kuyup oturup Toogo cönögöndö cıluu kiyinip (122/18)

Süzüp bala emi birotolo balık bolup kaluunu oyloğu

kayra toogo kayrılbas boldu Kayrılbaym da kelbeymin (164/16)

Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy

aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/25)

Toobo: Tövbe.

Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık

oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)

Küñküldödü Bul önördü kaydan taap aldı toobo

Ömüründö biröögö tik bagıp karap sen dep süylöböğön (138/1)

Took: Tavuk.

Burdu Tooktor cüröt cer çokup kürpülör

cüröt cöcölörün eerçitip kurk kurk etip Döñgöçkö (43/21)

Kısıp kelgende döñgölöğü çimirilgen maşinenin baarın

aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/8)

Töölük öödö: Sonsuza denk, ebediyen.

*Başkaça ösüptür kelbettüü şınga boy Degi bizdin
katarıbizdan töölük öödö (123/34)*

Too-tokoy: 1. Ağaça örtülü orman.

*Malçılardın cakkan otu öçtü Karaan bolgon el
ketti Too tokoy ańgırap een kaldı (77/28)*

Eken deşet

Too tokoygo końur salkın küz keldi Caydın ısıǵı (77/24)

2. Dağ-orman.

*Öçöt Too tokoy een kalat Ömüründö maraldı bir körbögön
birok maralday közüñ balıldap dep cigit (77/3)*

*Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)*

Top: 1. Grup, insanların oluştırdıǵı topluluk.

*Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştı da düköñünün sözü menen aytkanda (24/2)*

*İtin izdep kaldı İtin koştıp maşinenin artınan
bir top cerge cügürüp barmak Bala Baltegin çakırdı (25/10)*

*Deseñ da kelişpeyt İşi kılıp ce top eldi ce kemege samoordu
tegerene töbösu bir körünsö bir körünböy (28/13)*

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/6)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kirpikterine çeyin muz tońgon eki közdörü gana cıtırayt (120/7)*

Bolmok Aldın tosup col menen çurkaganiñda
bolmok Bir topko talbay çurkap barganiñda (166/10)

2. İnsanların oluşturduğu topluluk.

Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura
elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/35)

Taandar dele tınç albay çuuldap töbödö cürdü
Kalıñ tobu menen bugün keçke çuuldaçuday bolup bir (80/10)

Ayagın çıgarsa bolmok ele Başı da ortosu da ep
kelişip kaldı birok ayagı töp kelbey catat Balık (58/12)

3. Grup, ekip.

Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/2)

Topçu: Düğme, giyecek vb ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı.

Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
bıçtırgan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/10)

Topko: Nokta.

Bir topko oylonup kalıp oturup aytıp berçü ele (62/37)

Topto-: Toplamak, bir araya getirmek.

Kün ırayı bir topto barıp oñoldu Tıtmalanıp
kuulup baratkan buluttardın arasında kaçıp baratıp (130/1)

Akırı birdemege oyun toptop balanın köñülün caykay
ayttı (136/13)

Topura-: Çok sayıda insan bir araya gelmek, yığın hâlinde hareket etmek.

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tıncımdı algan kim eken (69/9)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)*

*Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)*

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/17)*

Topurak: Toprak.

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/13)*

*Töbösi kökkö cetkenderdi topurak tişetpes belem Bir
kolhoz ce sovhoz ele kolgo tiygende go tartip degen (146/15)*

Topurak-kan: Toprak, kan.

*Körünüşü suuk Tayatasının suuk kebetesi balaga köz
irmemçe aligi Orozkul baltalap topurak kanga cuurulup (165/28)*

Tör: 1. Dağlardaki hayvanların otlağı, yaylak.

Törünön kaalgıp süzüp çıkçu ele (46/37)

2. Tör, başköşe.

*Teñdiüü aksakaldardın katarında tördö oturbastan samoorçu
cigitten beter kaçan bolso kemege oçoktun tegereginde (26/23)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dağı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/25)*

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alışkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/30)*

*Törünö köz cetpeyt kögültür suu menen kök asman birigip
ketkendey Köl kıymılsız kün nuruna cıltıldap (39/33)*

Toolor sürdüü toolor

Kün ıldıylap köldün tör cagına batkanı kaldı (46/32)

*Bala dürbünü köldün törünö ciberdi da dem albay
kadala tiktedi (47/1)*

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanı (157/28)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganı dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/2)*

*Törgö dastorkon cayılıp tamak tartaar kez bolup
kalgan eken Kempir menen Gülcamal idiş ayak çık şorpo (157/23)*

*Töründö ali tañ ata elek Tegerete kurçagan alkaktangan
Ala Too çokusuna san cetkis Ala Toonun arkası (72/31)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde kün (124/31)*

Tor: Tor, sık gözlü ağ.

*Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırgıtıp balanı suzup almak da (50/20)*

Torko: İnce ipek kumaş.

*Azaluu Catkan ceriñ cayluu bolsun topuragiñ torko
bolsun Oşentip baatırdın söögün cerge berip (65/17)*

Törkün: Kızın (gelinin) kendi akrabaları.

*Balanı törkünüñ taştap özü şaarga ketip kalganın
bilet Oşo ketken boydon dayınsız cogoldu Ketken (47/33)*

Törö: *mec.* En iyi, en saygın, efendi.

*Baarı Bekey taecenin töröbögöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/10)*

Törö-: Doğurmak, doğum yapmak.

*Karap darılasa Bekey taece töröyt ele deşet Birok
taenem aga inanbayt a körö mazarga sıyngıla oluyalar (55/5)*

*Baarı Bekey taecenin töröbögöndüğünön Emne üçün
antet ata Kaalasañ törö kaalabasañ cön koy degen (51/9)*

Töröl-: Doğmak, dünyaya gelmek.

*Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp
kelatkanday bolot (73/31)*

Toro-: Yolunu kesmek, önünü kesmek.

*Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/1)
Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/35)*

Torpok: İkinci yaşına basmış olan tosun.

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
kündö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/23)*

*Torpogubuz bar alım cetpeyt süyröp ketet anan barıp
kündö ele enesin eemp koyot Enesi torpogunan süt (35/24)*

*Suu çapkılarp turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/34)*

*Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)*

Kitep kabına Uşunun baarı meni menen tigi
akmak torpoktun ayınan Anan dagı sende da bar dürbü (46/18)

Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/33)

Oşerde katıluu Torpoktu otkozuş moynumda birok
men bolboy ele Ak kemeni körgönü ketip kalam Çoñ (35/21)

Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/28)

Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)

Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt irahattana közün cuump uurtunan (43/27)

Tübündö solup catat
Añgiça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/36)

Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırıp (44/1)

Bügün torpoktu közdön cazdım kaltırğanın kara
Kempir caagin baspadı Köynögünün çaynalğan (44/27)

Döböğö baylap koydu deysiñbi Bıyakta torpoktu arkandap
koygondu bilbeyt da döböğö çıgıp karabay taştap (45/15)

Tildeerin tildeyt Men atayı oşentipminbi Torpok
boşonup ketkenin bilbey kalsam kanteyin Aşa ketse (59/3)

Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/3)

Tört: Dört Sayı sıfatı.

Iya çın emespi
İzdep atıp koltuk çöntögünün түbünön tört бүктөлгон (31/8)

Karool döböünün çokusunan tögöröktün tört burcu
körünöt Bala caşañ çöpkö cüstömöndöp sunalıp (38/9)

Bütkön soñ baldar sovhozdogu mektep internatka ketet

Bu mektepte tört ele klass kence baldar okuyt (40/16)

Kelgen köçönün eteginde bir tam bar Keypi kişi çaşagan

emes Oşol tam baştapkı mektep Törtünçü klasstı (40/14)

Caman kişi eken dep oylobosun atası Anday tayata

düynödö cok tögörüktün tört burçun kırırsa da tabılbayt (50/32)

Kuday taalaga paygambarga çariyarga calınıp

tört ayaktap too tayanıp ar bir kadam sayın çalınıp (55/12)

Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi

karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/16)

Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet

Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/7)

Coksuñ Men seni kordondon boşottum Tört tarabıñ

kıbıla cogol karaanıñdı öçür (106/23)

Basılgansıdı Emi al turup barıp maşineni

körüşkö ıntızarlandı Tört döñgölök maşine beken (114/16)

Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan

el çoguldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)

Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp

tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö

aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/28)

Canında aç a tuyak tört şıyrak catat

Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/31)

Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap

toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/25)

Başınan öödö kötörüp tögörüktün tört tarabına

körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/13)

Törtünçü: Dördüncü.

*Baylġın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
en düynödö dep ırdıyrt törtünçüsü (75/14)*

Törü: Sofra.

*Törüñön dalay ele daam sızıp cürböybüzbü Menin azır
oylop baratkanım başka azır emes kaş karaytıp (141/5)*

Töş: 1. Dağın yamacı.

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu çok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)*

2. Döş, göğüs. Sine.

*Töşünö tagınıp aldı
Keçkurun kapiletten kün buzuldu Teñir Toodon (118/17)
Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/29)*

Tos-: 1. Bir şeyin veya birinin yolunu kesmek, engellemek, engel olmak.

*Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ
bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/4)*

*Bolup kubulup suu menen süzüp cürüp oturdu da kölgö
kirdi Ak kemenin aldın tosıp çıgıp atasına coluktu (58/14)*

Cer sayıp toso kalat Keede karagay dümürgö ce taşka (78/37)

*Bakan tosıp asta astalaganga da aldıda at cetelep
baratkanga da korkunuçtuu Karagay oonap ketkende (79/7)*

*Körgön Anda caydın ısık kezi Tosmonu agın suunun
tayız ceegine tayatası tosıp bergen Kim bilet uşul (18/14)*

2. Ağırlamak, karşılamak.

Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken

Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/18)

Altın kümüş şagıratıp tosup albay too tokoy

aralay kaçkanıñarga col bolsun Katınıñarga da sokur (29/25)

Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso

atam canağı Ak kemedede matros tura dep oylop koygon (48/35)

3. Gelen birini karşılamak.

Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt

Mal soygon da Momun kadirhuu konoktordu tosup (26/8)

Eki balası pristanda tosup turgandır Anda bala kantet

Atasın eerçip ketebi Atası anı ala keter beken (58/19)

Ala barsa tosup çıkkın ayalı Munuñ kim kaydan

cürgön neme ala kelgeniñe col bolsun dep (58/21)

Dübürt sala çurkap ötüşöt Eneleri eşik açat çetine

albay cılmayıp tosup alışat Enenin oşol cılmayganınan (92/30)

4. Etrafını kapatmak, çitle çevirmek, kuşatmak.

Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü

Tayatası tosup bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/18)

5. Karşılamak, önlemek, durdurmak.

Bala andan kabarı çok kabarlulu bolup işi emne

Alep celep kubanıp ar bir maşinenin aldın toso (117/10)

Tokoy aralap açık cerge çıkkanda küngö sooru

tosup toktoy kalıp şüüdürümdüü calbıraktardı tandap (139/8)

Toskool/tosmo: Engel, herhangi bir yolu kapamak için konulan nesne, bariyer.

Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu

katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/4)

Özüniün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/20)

Katuu bu balanı takat aldirbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)

Cügüröt Kargaşa kaş menen kabaktın ortosunda deyt
kokus Momun oşondo aligi imeriliş cerge tosmo (42/10)

Kurdu Oşondon kiyin gana köñül tıncıp bala erkinçe kirine berçü boldu
Tosmo kuram dep baykuş Momun kança taş taşıbadı (42/12)

Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/29)

Özüniün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)

Kiçine köründü Korum taştarı korgoldoy bolo tüştü
Tayatası tosüp bergen tosmosu çımçıktın şıyragınan (41/18)

Tosmosu korumdardın narı cagında dürbüdön daana
körünöt Cogorton atırılğan suu bu çıkanaktay (41/27)

Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/35)

Aytıp beret Mobu tegerektegi toolordu tigi
korum dostorun koruk tokoydu kaşka suu menen tosmosun (50/26)

Töşö-: Döşemek, kumaş, halı vbni bir yeri iyice örtecek biçimde sermek.

Sırt suuk Momun çal kurgak çöp apkelip bastırmanın
oosuna töşödü Anan kara toktunu cıgar aldında (129/20)

Töşök: Döşek, yatak.

Keçegi okuyanı estep бүгүнкү күнү кандай болорун
oylop Momun çal kabagı бүркөлө balanın töşөгүндө (136/20)

Oorusu da bastadı

Tınc alıp töşөгүндө catıp tayenesine ıraazı boldu (138/26)

*Çabalaktay töşögündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/21)*

*Aylanttı Kök maysanga salıngan mamık töşöktö kuş
cazdık cazdanıp dos tamırdın arasında kadırluu (85/29)*

*Albay catıp kitep kabına asılat kitep depterin
almaştırıp sala ketet Baarınan da töşökkö kitep (93/26)*

*Bala töşökkö catkanda da çıyırıkkarı basılbadı
Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/13)*

*Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı
Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/16)*

*Cok go Emne sırtka çıgıp oynoboysuñ Munuñ carabayt
dos dep kelip al balanın töşögünö oonap kaldı (150/14)*

*Şorduu Momun oturat Bala tayatasına tiybedi
Ertereeke töşögünö cetip çümköñö catkısı keldi (156/18)*

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/34)*

*Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim cok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/15)*

To-tokoy: Dağ ve orman.

*Cerlerden çulp ırgıp suu tübünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/26)*

Tötön: Çok, fazla.

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/10)*

Toy: Toy, düğün, bir olayı kutlamak için yapılan büyük eğlence veya tören.

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)*

*Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bütün mayram bugün
toy Tabak da may çömiç da may ooz da may Turgun (150/32)*

*Cay kelip mal cayloogo çıkkandan tartıp Orozkulga
kündö mayram kündö toy A kezde çabandar (36/18)*

*Özündöy kıyışpas dos gana közgö körünöt tura
Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/36)*

*Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü kırım ötükkö başındagı güldüü şalı (151/29)*

Toy-: Doymak, açlığı kalmamak.

*Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23 17)*

*Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkın
türü bar (36/15)*

*E Seydakmat emne irsañdaysıñ Açkılıña toyup
algansıñ go kem (149/3)*

Tozoñ: Toz.

*Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/4)*

Traktor: Traktör.

*Cigitter kolhozdo traktor minip cer aydap cüröt
Bu bolso korolu çımçıktan beter kölökö cerden cem (33/23)*
*Tiliñe özüñ ee bolo albadıñ uşuga çeyin Men azır
senin kuragıñda bolsom kurup kalganda traktor minmekmin (149/10)*

Tros: Çelik halat.

*İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)*

*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötüğün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

*Momun çal bolso çuçuğuna ötkön muzdak töböşün kakşatıp
tırmışıp Seydakmat menen koşo tros tartışıp (146/30)*

*Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap
kaday çıkarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)*

*Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp
Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)*

*Ceeke turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)*

*Tizginin karma Seydakmat eköo trostun bir ilmegin maşinenin kayrımagına
ilip narı tartkanda Seydakmat söğünö kakşadı (145/27)*

Tsentner: Ağırlık ölçüsü.

*Kap mltık bolsoçu azır dep saldı Seydakmat
Eki tsentner et şaşpay tüşör ele ee (143 18)*

Tüb/tüp: 1. Alt, dip, kök.

*Opurup capırıp kete beret emespi Tigi beldin narı
tübündö ayıl bar kino bolup turat tayatası balanı (19/26)*

*Şıralcındın buruksugan çayır cıtın kere cutup
salkın түbündö catat Çalkalap catıp alıp asmandı (20/28)*

*Şıralcındın түbündö bala ulutunup koyup cata
beret (21/9)*

*Alakandagıday körünöt Atügül dürbüdön tamının түbündö
cün tıtıp oturgan kempirge çeyin körünöt (40/5)*

Tübündö solup catat

Añğıça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/35)

*Cerlerden çulp ırgıp suu түbünö süñgüp kayra
ak köbüktüü şarga kalkıp çıgıp to tokoydu sızıp (49/25)*

Ölösüñ demek da balık bala andan arı süzüp oturmak
Asma köpürögö cetkende suu tübünö süñgümök anan (50/6)

Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/26)

Muştumday taş sıyaktanıp tübünö çögöt Kılım
turgan karagay kesip kulatsa çabındıday tolkununa (69/27)

Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem
Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)

Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga
Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/29)

Bugu Enenin omura çabılğan müyüzünün tübündö catıptır
çal Baltaga cançılğan baştın kaldığın it kemirip (164/33)

Iya çın emespi
İzdep atıp koltuk çöntögünün tübünön tört büktölgon (31/8)

Korston oşogo erdemsiyt Kördüñbü meni kantesiñ
kantesiñ dep kelekelep suu tübünön tayenesine tilin (43/10)

A körö aman soo cetkirip alıssa de Col sovhozdu
aralap bolgondo da sovhozdu kontorunun tübünön ötöt (86/34)

Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/28)

Cirey dalbaktap ceek tübünön Momunga cetip iyinden
atkip bulka tarttı (97/23)

Çıkkandan beter koroodon çaap cönödü Terezelerdin
tübünön ızıldagan samoordun canınan Momun çaap (98/16)

Menen süzüp al ötköndö suu tübünön udurgup kötörülgon
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/5)

Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/20)

Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)

Beti ter maylanışıp cıltıldayt

Bastırmanın tübünön Müyüzdüü maral başın körgöndö (153/26)

Çıgat Közün açıp alıp bala suunun tübün aıtara

karayt Muzdak suuga közü açışat birok bala oşogo (43/7)

Sürdüktü Orozkul cumalaktanıp karagan tübün apçıy

albay kolun tıttırıp dalbasalap atıp kaldı Mına (88/3)

2. Dip, oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü.

Oybay sen bulay suray berseñ düniyeniñ tübine

cetmeybiz goy (115/17)

Murda köröt

Kelatat dep al eşik terezelerdin tübünön (17/24)

Da Momundu da ayabay atayılap it murun karagan

tüptörün aralay cetelep barattı At ölbösö doñuz kopsun (87/20)

Emes maal maalı menen suudan başın çıkarıp eki

cagin karanıp kızıl cardın tübünön ötmök şarkıratma (49/24)

Bugu taap atıp öltüröt da müyüzün tübü menen omkoro

çaap kelet Kulaçı köktö kayıgan bürküttün kanatınday (75/31)

Orozkul canı keyip barattı Bu tegerete kurçap

turgan tabiyat el sürüp catkan turmuş tübü menen teskeri (89/24)

Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam

terezge kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/2)

3. Dip, taban.

Cetpes bolup kurulgan uşul düynö tübü menen talkalanıp

ketse ketsin Eger düynö tügöl buzular bolso Orozkul (87/25)

Atkardı Canı keyip cürögü mikçılıp baratsa da

başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/20)

Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz

tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/24)

*Oylop cattı eken degen tüpöyül koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/6)*

*Ağış ceek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/16)*

*Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın
tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)*

Karaylı

Karool döbönün tübünön cogoru ördögön koktunun içi (40/4)

*Ayerde suu tübündö balıkça közün açıp süzgöndü
kantıp üyröngönün büt aytıp beret (50/27)*

*Anısının da tübü teşik eken ekinçi çöntögünün közü
şırılıu bolçu (24/21)*

*Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek munday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysinbi (85/35)*

*Balıktıkı başı gana özünükü boydon kalıp ooruyt
da ooruyt Kulak tundurgan suunun karañgı tübü menen (164/14)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın iktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)*

4. Dip, dikili duran bir şeyin yerle birleştiği nokta ve çevresi veya bir şeyin yanı başı.

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Dep muştumun kesep kıykırıp kaldı Orozkul
Momun kılçaybadı Töö Taştın tübünön ötkön (98/8)*

*Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)*

Tubar: Yavrulayan, doğurgan.

*Kısıp kelgende döñgölögü çimirilgen maşinenin baarın
aydaptır Took tubarında kakıldayt degen oşol (117/8)*

Tübölük: Sonsuzluk, ebediyet.

*Dooşu kulakka tolup büt düynönü түbölük cañırtıp
turat Oşol toolor eteginde bolup atkan okuyalardın (46/25)*

*Cok түbölük atı öçsün Bar Mayrık Çaar Cezkempir
buyruktu atkar (69/19)*

*Kırgız uruusun tukum kurut kırıgıñız calganbı
Silerge түbölökkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/12)*

*Umay Enemin siler menen түbölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/7)*

*Ölsöñ kör da albayt Sen faşistsiñ Cogol
tübölökkö karaanıñ öçsün Cogol (161/16)*

*Bu düynödö kanday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık түbölük çaşaarı (166/34)*

*Çağılgandı Kök Teñir çagat Kök түbölüktüü Menin
köñül cubatarım uşul (166/29)*

Tübünö cet-: Yok etmek.

*Albaysıñ dep üstü üstünö balta urat Senin түbünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına dep (155/26)*

Tügöl: 1. Tam, eksiksiz.

*Orozkul emi mintip kara terge çömülüp düniyönü
tügöl sögünüp toodon karagay süyröp baratat Bergen (84/8)*

2. Tamamen, tamamıyla, eksiksiz.

*Cetpes bolup kurulgan uşul düynö түbü menen talkalanıp
ketse ketsin Eger düynö түgöl buzular bolso Orozkul (87/26)*

Tügön-: 1. Tükenmek, bitmek.

*Çıkkın kart baatır körör küñü içer suusu tügönüp
kaza tabat Kızdar kızıl kiyinip katındar kara kiyinip (64/29)*

*Kaldı da emi aerde bala çakası menen alakanday
bölmödö tügönbögön tüyşük tartıp eptep küñ körüp (60/16)*

*Tüyşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot
emespi Mina oşondoy köpçülüktün kızımatına Momundu (26/11)*

*Cini kaynap çıgat töbödö çuuldagan taandarga artta
şölpüldöp kelatkan şorduu Momunga başka küñ tügönüp (87/6)*

2. Sona ermek, bitmek, durmak.

*Buulugup arak içebiz
Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)
Degen tura dep Momun çalargası tügöngöndö kolun
silkip basıp ketçü (149/23)*

Tügül: Şöyle dursun, bir yana.

*Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü
Bugu Enenin tügül teñirdin balası bolso da (85/20)
Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/4)
Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)*

Tük: 1. Tüy, insan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.

*Tandap alganday bir kılka erinderin түк basıp birook
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/13)*

2. Hiç.

*Senin mına kazan başıñdı tükkö aspaytın duniyemen
toltırıp bütökön eken Kulagıñ da durıs eken (116/11)*

Tukum: 1. Tohum, soy sop, döl, nesil, sülale.

*Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkkın eken (64/17)*

*Tukumun bu düynö a düynödö intımagınan cazbasın
dep osuyat taştap ketken (27/5)*

*Malın aydap ketçü eken Er öltürüü erdik sanalıp
kişini kişi ayabay adamdı adam tukum kurut kılmay (64/4)*

*Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdü kötörüp başın iyip astıñda turat (65/15)*

*Coo eli baldardın süylögön sözünön kırıgız tilin
baamdap bul eköo kırılğan kırıgız tukumu ekenin taanıdı (68/30)*

*Kırıgız uruusun tukum kurut kırıgız calganbı
Silerge tübölökkö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/11)*

*Kırıgızdan aman kalgan kırıgızdın tukumu bar eken
kan kuup keliptir dep el sestendi Oyun tamaşasın (69/3)*

*Keteerde eköoñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

*Bar boordo tokoy çeri bar ortosunda Isık Kölü
bar cerge alparam Kırıgız tukumu kurut bolup (71/32)*

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/17)*

Momun böcöñdöp atka çurkadı

O kayıp bolgon oluya ene tukumun ceribegen kasiyettüü (88/28)

Tügönüp boroongo kayıgıp da ketiştı

Oşentip turganda bugunun mobu deldeñ kulak tukumu (125/36)

*Kalğan tukumun emi andaydı körbösin dep kalkalap
barattı Tañga maal Momun çal aksarbaşıl kara toktunu (132/21)*

*Çikkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)*

*Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt
Butu menen basıp murdu menen tingandın baarı multık (76/13)*

*Köksögön Kır körsötüp tizgin berbegen kırgızdardı
tukum kurut kırıp külün kökkö sapırıp keteli dep (66/30)*

*Catat üyülüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)*

*Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten
olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/8)*

*Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/4)*

*Bugu Ene adamdardın aramdığına naarazı bolot İt
agıtıp ok atkan adamdardın kolunan tukumu büt kırılıp (77/12)*

2. Tohumluk, tohum için ayrılan.

*Cosunuñar coldo kalsın Müyüzdüü Bugu Enenin
tukumuna kantip kol kötördüñör dep naarazı (76/2)*

*Tukumunan bolçu atabız emi ata tukumunun
dañkın çıkarabız dep atanın kümbözünö bugunun (75/23)*

*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadirhuu konoktordu tosup (26/7)*

Tükür-: Tükürmek.

*Ayban ekensiñ dedi Momun kumsarıp anan kanın
tükürüp ötüğün kayra iyinine arta saldı (97/34)*

*Salañdagan betine caba түkürüp bul öltürgönü özünö
beşik apkelçü Müyüzdüü Bugu Ene ekenin közün çukup (160/1)*

*Şakmar booruñ oorugandan tükürüp basıp ketkiñ
kelet Mindaydı öltürüügö kol barbayt (161/3)*

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/5)*

*Colun torop baskanı bolçu Al Momun çaldı Orozkul
menen caraştıruuga betke közgö tükürsö dele bolboy (139/36)*

*Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükkönçü (24/4)*

*Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)*

*Eki alakanına tükürünüp Seydakmat bel orogun kolgo
aldı (35/5)*

*Tulañ: Çim, taze ot.
Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıtır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/14)*

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)*

*Cilbırska tolkun kölbüp turat Oşol körkünö
maaşır belem tulañ kütkönü celargıdan beter köykölöt (21/20)*

*Kalıñ tulañ kayradan baştagısınday tolkup celge
erkelep celge cügünö beret (21/27)*

*Andan sonun birok keç boldu dep tayatam meni alıp
ketet Ekööbüz tulañ maltap badal aralap kelebiz Koylor (53/36)*

*Suu kemer kemerge ıktadı Şıralcın kuurap
kuuray boldu tulañ kuurap sarı bıçan boldu Suu ceektey (77/34)*

*Bala Misalı tigi boor kaptap kümüş cıtır kölbügön
tulañga balanın booru ooruyt Kızık degi uşul tulañ (21/14)*

*Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip konu (85/23)*

Tülkü: Tilki, çok kurnaz kimse.

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/18)*

Tülöö: Adak adama, bir dileğin gerçekleşmesi amacıyla kurban kesip insanlara dağıtma veya kutsal olduğuna inanılan bir güce sunma.

*Kün ıyık bolup kaldı ıya
Maraldar keliptir Mınday künü tülöö (91/34)*

Tulpar: *mec.* Asil, soylu kahraman, asilzade.

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/5)*

Tultuy-: *mec.* Küsmek, somurtmak, surat asmak.

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

Tülük: Tülük, çeşit, cins, tür

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/16)*

*Koruk tolo capan tülük malbolso et çüygünün
cebey makoo bekenbiz dedi Orozkul (159/13)*

Tumak: Deriden yapılan kulaklı şapka.

*Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/33)*

Tuman: Duman, sis.

*Birok çayır cıtı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısık caştan obolu asmandan (20/32)*

*Boroon menen tumandan korgop barattı Kırızdar
neçen kılım tagdırında ne degen alaamattan capa (132/17)*

*Kan teep baş aylanıp köz tumandayt
Pay pay pay dep Momun çal koşo kıynalıp (127/7)*

*Tumanda-: Dumanlanmak, sise bürünmek.
Boyloy çurkadı Aldındagı calgız taman col bir
körünsö bir tumandanıp balanın közüñön möltürögön (106/32)*

*Tumçuk-: Soluğu kesilmek, soluk alamaz duruma gelmek.
Da kalkıp cönöyt Tosmonun taştarına barıp butu
takalgança tumçukpay çıday alat Ayerden ırgıp turup (43/14)
Şamal ıskırıp katuu çurkadı Anı körüp bala tumçukpay
ceñildenip kaldı (111/11)
Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat
Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/7)*

*Tümön: 1. mec. Tümen, çok sayıda, fazla.
Künü cılkısı san koyu tümön buguluk bir bay kişi
kaza bolot Baldarı at cetken cerden el çakırıp cer (74/19)*

*2. Sayısız.
Atadan kalgan tümön maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/29)*

*Tumoo: Nezle, dumağı
Ketken ata enesin kütöt imiş tumoo algır Külü
dodo bolboy arazdaşıp öz betinçe ketken ata ene söröy (45/17)
Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala
köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/19)*

*Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka
catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/4)*

Tumoolo-: Nezle olmak.

*Anın tumoolop kalğanın eç kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara cok ele (109/17)*

*Töşün kindigin basıp kördü Tumoolop kalgansıñbı
karaldım dep çekesi çürüşüp keyip aldı Etiñ (135/29)*

*Baykabay kalıpmın kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbı unçukpay cata berbey (136/23)*

*Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop
kalıptır ısık süt içir (137/33)*

*Kıstahta senin tumoolop kalğanıñı karaçı
dep üşkürentip aldı (138/15)*

Bügün mektebine bara albay da kaldı Tumoolop kalıptır (146/37)

Tumşuk: 1. Burun.

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/27)*

2. Coğ. Burun, karanın, özellikle yüksek ve dağlık kıyılarda, türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü.

*Taraptın tooloru capısıraak tokoyu cok cılañaç
kızıl töş Señirlenip kuyulup kelip tumşugu kölgö (39/24)*

*Suu kulak tundurat Suu boylop kelgen col suu menen
koşo bu tumşuktun buruluşunan körünböy ketet Öyüz (40/38)*

3. Burun, bazı şeylerin uzun ve sivri bölümü, baş kısmı.

*Bekey taecesi çıktı Çaynalğan köynögün anın tumşuğuna
takay karmap muna senin ceeniñdin şoykonu (45/3)*

*Tumşuguna karmap soorusun çaypap ırdagan suluu artis
kelinderdin birin alıp alsam caraşpayt beken (82/33)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/30)*

*Bir asker maşine da kelgen Döñgölöktörü biyik birok
kese çapkansıp tumşugu cok Şofyoru caş soldat (114/20)*

*Kalat bet aldındagı aynegi gana cıtırıp
tumşugu çıgıp tört döñgölögü gana kalat kayra kayrılıp (124/16)*

4. Gaga.

*Suu keçip kızıl calbırak badaldın çıga berişinde
şinde turdu Aşıkpay suuga tumşuk malat da kayra (142/4)*

5. Hayvanların burnu veya ağzı.

*Tumşugun cer tiştetip nıgıra teep turup bar küçü
menen müyüzdü tolgop ciberdi Çımdan suurulgan (156/3)*

Tumşugun sundur-: Burun uzatmak.

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/3)*

Tün: Tün, gece.

*Bir tün örüülöp kalışat ertesı andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/27)*

*Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo caşınsa da bolboy candooçular (76/27)*

*Narı közgö saysa körüngüs bolup tün sürdüü körünöt
Biz oşo karañgıda asker oyun oynop bir caatıbız (53/25)*

*Koyup Anan tün içinde kayerdendir biröö ırday baştayt
Caş çaban cigitpi ce karıbı bilbeym konur (54/3)*

*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltırap
aska zoolor süür küt köndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)*

*Darıyanı attap tokoygo barmakmın Tokoydo kışkı
tünü karagay baykuştar da korkot emespi Calgızdan (55/36)*

*Ele dep biröö da kıl etip oylop koyboyt Kaş karayıp
tün kirdi (62/20)*

*Iylagım kelet
Erteñ menen turup karasañ tündögü örüşto eç kim (54/30)*

*Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptıgıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/26)*

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/25)*

*Ak sütü menen bagıp cürüp oturdu kün ısıgınan
kölökölödü suuk tündördö booruna kısıp cılıttı (72/6)*

*Cetimdin carı kıldır birok tagdırı ceti aç
degen ak söz Tün beykut öttü Sürdüü tokoydun cırtkıcı (68/10)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)*

*Neçen kün neçen tün öttü eski meken Enesay can
keyitip alıs kaldı cañı meken Isık Köl közdön (72/9)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/19)*

*Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)*

*Tün katıp alıp ketmekke pritsep süyrögön maşine keçinde
ele cetip kelet (86/31)*

*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañgı Balanın
başı oorup catat Birok al kınkıs etip ün katpadı (109/15)*

*Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañğı tündü çatırata ayırıp cattu (112/20)*

*Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı
Tün katıp cürğön bu kanday kişiler bolup ketti (119/32)*

*Başbagıp çıga kalsa tün alay dülöy oñ solu aldı üstü
bilinbey diynö cumalaktaşıp kalganday Kar (122/7)*

*Cılbişat Izgaar boroon betti calap tün kapkarañğı
korkunuçtuu Maşine artka tayıp ketip basıp (127/23)*

*Baykesinin erdi kebersip çımır ekenin sezdi bala
Kana emese eköbüz bir catalı Makulsuñbu Tün bir (128/24)*

*Kılçak karagansıp kün eki üç colu körünüp aldı Tündögü
boroondon terebeldin keypi özgörgön öñgül döñgül (130/3)*

*Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/13)*

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*

*Şaşpay ıldıylay berişti Kün kötörülgön sayın tünü
menen suukka çıyrığıp çıkkın tokoy içine cılıuluk (139/3)*

*Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/11)*

*Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşüñböy
catpaybı tün katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/26)*

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/24)*

*Ele oşol turgan cerimen kuday canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpıyt bul tilek (147/6)*

*Mıltık atılğanda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)*

*Balanın mooku kanıp kubanıp turdu Orozkul karañğı
tüñgö siñip ketti Oşondo Kulubek eşik aldında (161/22)*

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Minday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/21)*

*Süyröp cattu Oşentip maşinelerdin baarı cürgön
soñ tündö oonatıp algan maşineni eki maşinelep tartıp (131/32)*

*Tündö kantişer eken Tünörgön karañğı tokoy içinde
aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)*

*Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)*

*Tündö buyugup kelgen şofyor cigit boldı Orozkulga
oşol Kulubek baykesinin gana alı cetet celindey (159/37)*

Tun: İlk, birinci.

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/2)*

Tun-: 1. Edinmek, varlığa, bolluğa ermek.

*Bu beşik silerdin tunuñarga deyt Müyüzdüü
Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosuñar baarı (73/35)*

2. Kararmak, kör olmak, bulanmak.

*Bilbey esi oop turgansıdı Tunargan nursuz közdörü
alaktayt Kempir anı köküröktön arı muştap çerger (111/27)*

Tunar-: Bulanmak, parlaklığını ve açıklığını yitirmek.

*Kolu kaltırayt
Momun tunargan közün arañ açıp balanı bir karadı (59/34)
Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/2)*

Tuncura-: Sessizlik içinde bulunmak, sessizliğe gömülmek.

*Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkırgan suu da azayganday (130/10)*

*Tars carılıp birkırıp kulap tüşçüdöy tegerektegi
too çokuları tuncurap moyun sozot beregi tokoy da (134/6)*

*Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/3)*

*Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan
Gülcamal üşküründü (105/25)*

*Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday
kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/23)*

Tüncuroosun buzgusu: İç huzur.

*Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/27)*

Tündük: 1. Kırgız çadırının tepesindeki açık alan.

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/24)*

2. Kuzey.

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*
*Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin
özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıldayt (107/22)*

Tuñguyuk: Sonsuz boşluk.

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/12)*

Tünkü: Gece, geceye ait.

Cagımduu Sooruların talıkşıtıp kün cılıusu

cagımduu Coldu katar butaktardan tamgan tünkü (142/8)

Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü

üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/3)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulganına keyiçü

Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküsün (29/6)

Tünö-: Gecelemek.

Tünögön tünögünön sürülöt aram oyluu adam uulu

cete algıs dep aska zoogo çaşınsa da bolboy candooçular (76/27)

Emes Birok bugün salt buzuldu Salttı buzgan narksız

coo tündöp kurçap tegerektegi tokoydu bugup catkan (66/22)

Tünök: Hayvanların, kuşların gece yattıkları yer, ahır, yuva.

Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştu

ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/4)

Tünör-: 1. Işığı olmayan, karanlık olan.

Küzgü kün Karool Döbödön aşıp narkı tünörgön

toolordu iyindep kalgan eken Tabı çok kızargan ottoy (109/5)

2. Hava kararmak, karanlık olmak.

Tündö kantişer eken Tünörgön karañgı tokoy içinde

aska taştın ızgaarduu koyununda alar karoosuz da Korkuşat (135/11)

3. Kararmak, kaderlenmek, canı sıkılmak.

Aman kalganına işene albay saal sına tüşkönünö

ogo beter cini kelip tünörgön Orozkul kagıp ordunan (88/24)

Tunuk: Duru, berrak, temiz.

*Möñgünün kök kaşka suusu tunuktugun kantesiñ
da sıyrak kakşatkan muzdagın kantesiñ (95/25)*

Tüpkür: Dip, kapalı bir yerin girişine göre en uzak bölümü.

*Tıgılıp tüpkürdögü buurul tolkun üröy uçurup oşogo
ıylap turdu (70/5)*

Tüpök: Mızrağın ucuna takılan püskül, tuğ.

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara түпök baylaşıp tündüktön (65/24)
Bütkön Tüpöktüü nayzalar söök çıgar oozdo eki bet katar (65/33)*

Tüpöy-: Dikleşmek, ileri çıkmak, kabarmak.

*Oylop cattı eken degen түпөйүл koopçuluk cürögünün
tübün kurttay oyup cep kelatat Bir colu kayaşa (102/5)
Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/36)
Tüpöyüldönö küttüp turdu Orozkuldun içinde kaday
cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/27)*

Tüptö-: 1. Bitkilere boğaz açmak, bitki köküne toprak yığmak.

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/10)*

2. Dip yapmak, dibi delinmiş olan eşyanın dibini onarmak.

*Çırganaktuu kemer ceekti tüptöp kürkürögön kapçıgaydan
ötmök Andan çıkkanda ele Isık Köl (50/7)*

Tüp-tüp: Kök-kök.

*Bala biyik şıralcındın tübünö kirip ketet Güülü
cok bolso da cıtı buruksugan şıralcın tüp tüp bolup (20/20)*

Tur-: 1. Durmak, bulunmak, var olmak.

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/13)*

*Baarı alakan otundagıday körünüp turat A maşineni
aytpay ele koy tötön daana (18/9)*

*Turdu Aptalaptı algaç körgöndögü kubanıçı suup eñsegen
kızıgı körünböy balanın köñülü irencidi Canaraak (23/1)*

*Kolun koyo berbey turdu Köptön beri körünböy közgö
ürtüügö darı bolduñ go Keliñiz col bolsun (29/17)*

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

*Turgan Dükönçünün oyuna birdeme kıl etken dey boldu
Me mobu kitep kaptı satıp ber balaña Munu okutasıñbı (30/33)*

*İyem işten dep bakırıp turganı turgan Kuup
iyçülörü uşu Seydakmat menen Momun çal Abışkanı (33/9)*

*Çetinde turgan eken biz cebe atım cerge cakın
barıp kaldık Attardı baylap koyup arı basalı (162/7)*

*Kayra elestetti Bala çoñ suunun büyüzündö turdu Kök
kaşka suu köbük bürküp şar agıp baş aylantat Öyüzdö (109/31)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)*

*Bala kiçine apkaarıy tüşsö da korkpodu bekem turdu
Anan celmoguzdun çeñgelinen culkunup çıktı da (120/31)*

*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltrap
aska zoolor sür kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Ceeekte turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor
korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/11)*

*Çaldı bir açuunu ber dep oyunda Orozkuldun
aldında turdu müñküörp Keçee bir colu çıdabay (146/34)*

*Boorun karmap turdu Al ortodo Orozkul ak maraldın
kancalagan Müyüzdüü başın kaltañdap kötörüp (154/17)*

*Közdü çaap alabı dep bala turdu korkup
Müyüz omkorulbadı Ansayın Orozkuldun cini keldi (155/9)*

*Bala tutalanıp unçukpay turdu
Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/21)*

*Samoor da kaynap çıktı Kapkagının astınan buu
ıskırıp catkanı dürbüdön körünüp turdu Samooruna (45/2)*

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızılıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/23)*

*Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat
közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/21)*

*Turar ele Ötkön soguşta emgek askerine alınıp Magnitogordo
zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/21)*

*Dürbü seni menen kim Ak kemeni karamak Meni balık
bolo albayt dep turasıñbı Körösüñ go Balık (106/4)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlhuu şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/26)*

*Sının taktaları da kacıp kalıptır eşiginde çoñ
kara kulpu salınuu turat Bala küzündö kitep kabın (40/28)*

*Mektep tam een turat Mañdayındagı taktada çoñ
tamgaluu cazuusu bar Bala ali kat taanıbası da bu (40/21)*

*Taldın caş butaktarın calmalap tokol kunaacın
maral turat Soorusu cumurtkaday tompoyup (107/30)*

*Ele turat
Bir maalda maraldar moyun tolgop burulup cönöy (108/15)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

Öyüzdögü tokoy korduk körgöndöy başın cerge salıp
tuncurap turat Keçeegi şarkırgan suu da azayganday (130/10)

Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/28)

Gana kar ciretpeseñ bara albaysıñ Baarınan da
boroonu ukmuş takançıktatpay kömölötö koyup turat (52/8)

Iya ata Kıyazı çoñ şaarlarda turat go
Kulaktın kıcıusun kandırıp karaçı deyt (54/23)

Basıp barbayt Momundu ciberbey torop turat
Çatak basılğan soñ koygula eçteme emes demiş bolup (60/1)

Köñülüñ alıp aldında carkıldap turat Tayatasını
Bu kişi da degi Orozkuldu bir ooz künöölöp (60/35)

Teñir eelegen kögüñ turat Özöktüü öz tukumuñ kalın
curtuñ söögüñdöy kötörüp başın iyip astıñda turat (65/16)

Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)

Alıp ayrañ tan canında Bugu Ene turat eki közü balbıldap
Balbıldagan közdörü muñayım tikteyt ötünüçtüü (70/17)

Celinim sütkö tolup oorup turat Bala dep sızdap turat
ak sütüñ Bala dep iyip turat ak sütüñ (71/19)

Kaçan Orozkul kayrılıp kelip attı ceteleyt
dep bakandı cerge matıra karagaydı keptep turat (79/12)

Ayagı suyulбай çıga bergenin kantesiñ Özüm gana
dep turat men maga men üçün dep canıñdı suurup (81/8)

Degen meniki gana tuura deyt da turat Közüñ karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/1)

Oşentip katındar maşine düköndün oozun sagalap
bir top turuştu da dükönçünün sözü menen aytkanda (24/2)

Karmap alçuday kolun sozdu Oşentip atıp pildey çoñ
körüngön küröñ torpogu cayılıp turgan kirdi aymap (43/26)

*Keldi Maşine düköň keldi Aptalap Aptalap
dep bala açyk turgan eşikterdin aldınan bir kıykırıp (22/10)*

*Tügönüp boroongo kayıgıp da ketişti
Oşentip turganda bugunun mobu deldeň kulak tukumu (125/36)*

*Muzdagın oylop denesi cıyrıldı Al uşintip eki
ancı bolup turganda Momun çal canına cetip keldi (145/22)*

*Ayıptuu şılkıyıp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa çaşap (161/23)*

*Entigip kelattı Bala taenesin canında turganday
körüp cattı Keede kinodo adamdın cüzün ce (44/5)*

*Tütün körüp bilip cüröt
Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/10)*

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötörüldü El degeni aligi üç ayal düköndöğü (22/17)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/25)*

*Kakşap catpaybı Anan kalsa suu eşiktin
tübünön agat oynoo bala cön turmak bele kündö suuga (42/8)*

*Çette turup azabın tartat Uşu köydö cürgön Bekey
taecesi azır düköndön çay çamek algan boldu da (23/19)*

*Ötügün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)*

*Seydakmat ırsañdap külip kala beret Anan üç üydün
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/26)*

*Bızdın cer minday kişige çay emes Cogolsun
Orozkul ordunan araň turup sıpırılğan şımının (161/8)*

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküiröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/8)*

*Anan portfeldi booruna kısa kuçaktap birde dükonçünü
birde tayatasın cadıray karap turgan balanı (31/16)*

*Mektepti aylandıra karap çıkkān soñ bala dürbüsün
kayra kölgö burdu Köl beti canagısında ele een turgan (40/32)*

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/29)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşineler birinin dahısına biri cüzün katıp (133/16)*

*Ele oşol turgan cerimen kaday canımı alsa men
makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpayt bul tilek (147/5)*

*Bala bolso öyüzdö tıbrçılāp turat Borçuk taşka
çıgıp alıp kitep kabın bulgalāp birdeme dep kıykırıp (94/7)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Ayerden kempir ceñinen bulka tarttı
Tiliñdi tiştep şük tur dedi ıskırıla cekirip (143/34)*

*Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu
kürtkünü kızıl aşığıman çigarbay maltap üyörlöngön (55/33)*

*Menen cetiştı Atı astında kamçısı kolunda kayda
barsa daam sızıp ketseñiz eken dep cıloolop turuşat (61/34)*

*Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/34)*

*Dubaldın tübünö tur dedi Kulubek Orozkulga
Müyüzdüü Bugu Eneni atıp öltürgön ayıbıña beşik (160/29)*

*Deptir Azırınça silerdin koluñarda tura tursun
deptir Buşayman tartpa deyt anda tayatası erin (48/21)*

*Balası bar eken Pristanga cakın turat imiş İçkenin
taştaptır Al süzüüdön kaydarda ayalı baldarın (48/33)*

*Da oozdoron açıp ceekte turmak Başı bala denesi
balık munday şumduktu kim körüptür Anda balık (49/35)*

*Turganı Emne kerek ele Mektepke kömür kerek
ele aynek kerek ele bor kerek ele Cöndüü mugalim (81/33)*

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü condonup (21/17)*

*Too baştarına kündö kabattanıp kar caayt Kündö
erteñ menen tura kalıp karasañ keçeegi kara kırlar (78/4)*

*Tura cönödü da oozdon bir kılçaydı Bala tumoolop
kalıptır ısık süt içir (137/33)*

*Bala kolun sunup bılçırgan cıluu boordu aldı
basıp ketpey karmap tura berdi Al Müyüzdüü Bugu Enesinin (154/16)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/9)*

*İrmelip koyboy telmire tiktep catkanına tañ
kalıp özü da telmirip tura berdi Ak boz baş bayatan (155/4)*

*Sıñarı baylanıp tura berdi Müyüzdüü Bugu Enenin
cumulbay tunargan közü balta çapkanda caltanıp (155/1)*

*Şıbırtıbizdi tuyup izin suutmak da Maraldar
mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/30)*

*U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı
dürbünü közüñön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/31)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri-can
Bilbegen öz comogu, ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/1)*

*Akırı köl tegereginen bugu maral cogolot
Kadimki cayıtınan mañkayıp karap turçu karaanı öçöt (76/36)*

*Tüşüp küttip turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/11)*

*Sen men dep turgança maraldar naraak cılıp ketiptir
Atsañ azır at çoçuy elekte dedim Kördüñbü (163/31)*

*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/12)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çıñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp bürkölüp
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)*

Iylagım kelet

Erteñ menen turup karasañ tündögü örüştö eç kim (54/30)

*Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)*

*Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti
da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/26)*

*Dep tayatasının tüncuroosun buzgusu kelbedi
oylorun oylop otura tursun dedi (60/28)*

*Bul oyuna bala kadırese ceñildep kalat Atügül
Orozkul şar agımda tura albay aptıgıp suu cutup (61/12)*

Kas uruular turuptur Kırğızdar da kezi kelgende (63/31)

*Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı
caraştırar can çıkpay duşmanın kapiletten (64/15)*

*Tizilip Baatırdın coo caraktarın alıp çıgıp
sööktün aldınan alıp cürçü çorolor dayar turgan Kara (66/2)*

*Turdu Birok tigi kazandardan bışkan ettin ısık nandın
sarımsak sogondun cıtı kelip şilekeyin ilep (68/23)*

*Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/8)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/9)*

*Kılım çamalaş turgan karagaydı arı beri oonatıp
körçü Aldıña altın töksö da moyun tolgoorsuñ Anan (84/23)*

*Süröp tursa çoñ stakan araktı tartıts ciberseñ közün
kılgırıp başıñ düñgüröp dünüyöñ tolup çıkpaybı (85/33)*

*Da özüñö candı teñebey karagaydı tübü menen culup
bermek minday tursun tigil toonu tomkorup ciberbeysiñbi (85/36)*

Çalınıp özü turdu Karaganga titilgan

Orozkul candalbastap çetke soylop barattı Momun (88/15)

Turdu

Bılcıraba abışka Cetişet Attı çigar (88/25)

Düpiüyüp tura beret Aligi taandardı ele alsañ

ataa itter dese kulak meeni cep çuuldaşkanın ce (89/31)

Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü

Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)

Kere cutup canı kaşayıp turgan Kökürögü açışıp

kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdüy türsüldöyt (90/31)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön

tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön

tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)

Biz kaliñ tababız dep ubara bolboy turgan katının

bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93 29)

Çöptü da түşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı

Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/14)

Iras ele bala öñgüröp turgan eken Tayatasın karabay

Keçiktim Sabaktan keçiktim dep öpkö öpkösünö (94/15)

Antpedi attı kara kamçıga alıp temine ketti Aldan

tayıp turgan at itçe oçorulup cıtır taştarga (95/34)

Kayra ordu orduna turup kaldı Momundun köñülü aylandı

Kargış tiygen karagay ay Kurgak bolso da suu (96/3)

Tüpöyüldönö kütüp turdu Orozkuldun içinde kanday

cin kaynap bugün emne balee körsötörün alar azırınça (98/27)

Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp

turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/2)

Kelin Momun çalga katuu ele ayttı Kaytarar coobu

cok Momun başın salañdatıp aldında turdu (100/4)

Kayra toktottu

Tura tur eköübüz kirebiz (103/26)

Alar bir ordunda turup almak bele

A biz izin eerçip bara berbeybizbi Bara berebiz (103/1)

Oylonup turup canınan neberesin körö aga ayttı

Barıp oynoy koy (105/31)

Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan

Gülcamal üşküründü (105/25)

Abışka eseñgirep turup kaldı Gülcamal dağı

şıbıradı lylap oturat ölorçö tepkilep salıptır (105/17)

Çımır denesi çok şıbirtka dirt dirt etet birok

turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)

Turup kaldı

Bir maalda başın kötörüp muştumu menen közün (107/3)

Çooçup koybodu calooruy tiktep tura beriştı

Eki ortodo taşka cançılıp ak köbük çaçkan kök (108/3)

Maraldardın canına kaalgıp barıp konup kaldı

Maraldar kozgolboy turgan Oşondo Müyüzdiüü Bugu Ene (110/22)

Al kayradan ceeke turdu Ortodo agımı katuu şar

dayra öyüzdögü şagılda aligi maraldar Mına oşondo (112/25)

Kün da tutugup arañ turgan bugün bolboso erteñ kar

caap koyuşu ıktımal anda ele kayır koş çöp emki (117/1)

Tündö taştap kelgen maşıneler coldun ayrılışınan

arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)

Birok tayenesi bastırbadı

Koyo tur azır dagıra bereyin (138/20)

Özündöy kıyıspas dos gana közgö körünöt tura

Kuday buyursa tamdın toyuna çakıram Atañ körü (140/35)

Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu

bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/21)

*Körsöñ cılandın başın çıkarıp turganın Senin
taandarıñın tınçı ketet dep butak sındırbay (80/21)*

*Dep şaşıp turganın kantesiñ Kuday berdi bolup bugün
biyakta mınday iş çıgıp atsa akırı emne menen bütör (81/23)*

*Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/8)*

*Turgandar koomaylana közdörün ala kaçıp cogoru
maraldardı karamış bolup turdu Maraldar tobu menen (144/1)*

*Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

*Koşpoy turgan iyilip bergen salamın alık albay
turgan kee biröölördün beşten ondon balası bar da (61/23)*

*Aldı bolbosom da birden kiyin bolup turbas belem
Kızmatka kızıktım da Kence bolso da kızmat debedimbi (83/21)*

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat bütöndöy uçup barıp öyüzgö tüştü Tüşkön cok (110/19)*

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölip
kayra tirilet Mina emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

*Bala uşu tapta col karap turgandır Col karagandan
da çarçap emi anda sanda bir kılçayıp koyup birde (93/5)*

2. Yaşamak, kalmak, oturmak.

*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*

*Menen kempirine ayıp kelgen Cañı turmuş kütüp
eki kızduu boluptur kızdarın bala bakçaga ötkörüp (48/5)*

*Momun tayatasının kolunda kaday cürüp kaday
turganın da ayıp bermek Momun elpek dese ele tayatası (50/30)*

*Kuup çıkkān eken Mīna kōrdüñbu Biz oşol
boroon çıkkān cerde turabız Kışı menen öyüz boordogu (52/18)
Bu düynödō kanday kündü baştan keçirbeyli birook adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/34)
Caktırsa turup kalar Biröō carım tiybese
ürkütpösō bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/23)
Col een kele beriştı da
Emi alar bizdin cerde turup kalabı (101/22)
Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir
Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)*

3. Göreve gelmek, bir işe alınmak.

*Cetelep pristanga tosup kelet imiş Anday bolso
atam canağı Ak kemedē matros tura dep oylop koygon (48/36)*

4. Bulunmak; hizmette çalışmak, birileri için özverili hizmet etmek.

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırğalıp başın
iykep kez kez üşürünüp koyup ugup turat (54/7)*

5. Durmak, yaşamak, hayatta kalmak.

*Ayta koy men azır dep turgansıyt Murdu salañdap
kemirçek emey calañ et öñdüü Kuday ce boydon (28/9)*

*Bala Teñirdin batası tiygen Isık Köldü mekendep
turup kalat (73/10)*

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköobüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

Da özünün tayatası Tayata bar ekeni cakşı tura (31/37)

*Şagılda turat Şagıldan öödō kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/7)*

*Sak turdu Bir maalda pritsep süyrögön maşine
kürküöröp kelip ceeke toktogondo maraldar dene boyu (142/15)*

Kayrılıp kalar ele

Kordon dep koyot tokoyçulardın turgan cerin uşerden (17/16)

*Ceeke elden çettereeek turgan kempiri kolun cañsagılap
bolboso kebete keşpiri menen Araket kıl (147/11)*

*Koktu kolottu ördöp kır kırdın teskey borun
tayanıp ıñkıp öskön koruk tokoy bar Kordondo turgandar (17/18)*

*Buyukpaşa oşolordun baarı azır mañdayımda
tursa men silerdey tokoydun caman dödöylörünö kor (46/10)*

*Ayıptuu şılıkıyp turgandarga ayttı
Uşunday kişi menen kantip canaşa çaşap (161/23)*

*Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldirtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/21)*

6. Kalkmak, oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak.

Oşentti da tayatası kayra karbalastap tura baştadı

Tün katıp cürögön bu kaday kişiler bolup ketti (119/31)

Boluptur emi Cata ber men barayın dedi

tayatası aytilbagan küñöösü barday Al tura bererde bala (136/30)

Azır turam dep bala başın kötördü ele közü

karañgılap kulagı çuuldap ketti (136/1)

Kuday saktasın Kişine suuk cep kalgan turbaysıñbı

Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/16)

Atam turba degen

Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Küñdö (150/29)

Atam turba degen

Koysoñçu turba degen imiş Cür köröbüz Küñdö (150/30)

Turbaysıñ Momun çal balanı kayra cazdıkka

catkızdı Tumooluu balanı mektepke kim cetkiret (136/3)

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
aňtarıp al kubatı cok kaltaňdap ordunan turdu (138/18)*

*Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meymaň
Alar turguça tamak dayar bolup kalsın (129/16)*

*Tütöy ontoyt kiçine köçük basat da kayra turup
sırtka cönöyt Kempir da birde cılança ışkır (109/21)*

*Turup barıp suu içkisi keldi birok sırttan dağı opur topur
dabırt uguldu biröönün kıykırganı sögüngönü (111/17)*

*Tişteri şakıldayt Ordunan turup tayatasına bargısı
keldi Tayatası bolso daliste ıylap oturat Sırtta (112/17)*

*Basılğansıdı Emi al turup barıp maşineni
körüşkö ıntızarlandı Tört döňgölök maşine beken (114/15)*

*Kökürögüñdü tamaniñdi kuyruk may menen maylap koyom
Açınbay terdep catsaň erteñ kulandan soo turup ketesiñ (136/18)*

*Öydö dürküröp kelet da kalç kalç titirep ciberet
Töşöktön turup keteyin deyt birok kerebetten (157/34)*

*Köçükkö kerilip turup tepti ele Orozkul tört ayaktap
toñkoñdop barıp anan teñsele turup eşikke çıktı (160/26)*

*Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/3)*

7. Durmak, çalışmamak, hareketsiz durumda olmak.

*Alat Körünbösoñ cokatop turat bekinseñ taap alat
Biröönün kanın sorup turbasa canı cay albayt Oşondo (81/10)*

*Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/33)*

*Turgandı bilbeysiñbi dep beldüü karagay almayınca
ketpeske çıkpadıbı Cini kelgen Orozkul alsan (84/33)*

*Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmañsıñ
Uruşkan sayın çaap barıp turmañsıñbı Anda (51/19)*

8. Kalkmak, yataktan ayrılmak.

*Eçteme bolbogondoy Eköo turdu da iz kubalap dagı
cönödü Mömö çömö menen özök calgap cürüp oturuştı (68/13)*

*Antkeni menen bir colu sabagınan keçigip kaldı
Ötkön cumada bolçu Bala turgança bir kattap alayın (94/2)*

9. Kalkmak, hayvan iki art ayağı üzerinde dik durum almak.

*Eköölöp küşüldöp atıp attı turguzuştı Kalç kalç
etip mürgüp turdu at canıbar (97/1)*

10. Birlikte durmak.

Çıpçañ bir ay turuştı Çöp calbırak butak cıynaştı (57/37)

11. Belli bir konumda bulunmak, belli bir niteliğe sahip olmak.

*Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası cok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/30)*

*Uşul korgop aları cok cetile elek bala
ekenin oyloodu Er cetkiçe közü tirüü tursa durus bolor (101/4)*

*Turgun it dep Kulubek avtomatın Orozkuldun
çıkıyına takadı (160/19)*

Turgan-turgan: Durmak.

*Oozu açıldı turgan turgan cerinde seleye kattı
Oy eey Karasañ karasañ tigil emne dep Seydakmat (142/29)*

Turguz-: Yapmak, dikmek, yapı kurmak, inşa etmek.

*Dedi Momun cigitterdi aktap Kırısıkka ayla
cok Kuda kaalasa erteñ turguzup alasıñar A körö (124/6)*

Türkün: Çeşitli.

*Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup
türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/6)*

*Soorotuşat balanı Bir ele buluttan miñ türkün
süröt körüngönün tiktep cıtı buruksugan köktü cappagan (21/7)*

Türlü/türdüü: Türlü, çeşitli, çeşit çeşit olan.

*Tiybedi celmoguzu kelbedi Eköo oygonso kün çıgıp
kalıptır Tokoydon türlüü baryende sayrap düynö (68/12)*

Türmö: Hapishane, cezaevi.

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödü çiriyt (162/24)*

*Üyriip Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalğanbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/15)*

*Canagı türmönü aytçı Kantip korkuttum deysiñ Oy
boorum ay (162/3)*

Turmuş: Hayat, yaşam.

*Bu turmuştı Momundun kolunan kelbegen iş çok
Caş kezinde cügön kamçı örçü kiyin kardar azaygan (27/13)*

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/11)*

*Atügül cek köröt Bu turmuş aga ılayık kurulbagan
Bul turmuş mobu Momun elpekterge caraşat Momunga (90/12)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulgan cakşılıktı (101/33)*

*Caşoo bolsoçu Turmuş degen uşul baratkanınday ele
bolsoçu Birok turmuş başkaça kurulgan cakşılıktı (101/34)*

Bolgondo mintip Orozkul dagı acatın açıp oturat
Turmuş degen uşul eken deyt Kökötay bir cumuşuñdu (140/32)

Ce restoranda oturuşkandır duuldap Bu turmuşun
cırgalın körgöndör ele oşolor Een toodo kamalıp (90/3)

Ele nersege ıraazı bolo beret
Orozkul bolso turmuşuna ıraazı emes naarazı (90/10)

Çal öz comoguna özü işenip Orozkuldan baktıluu
köröt özün Makoo it makoo Makoolor turmuşunda az (90/8)

Turnabay: Dürbün, bakaç.

Saga elebi kalkalap alar kökşün tayatañ eköñdü
teñ karap tur Azıtkıday azgırgan turnabaydı cogot (44/20)

Turpat: Şekil, görünüş, dış görüntü, yapı.

Cadagalsa sırt turpatında aksakaldık söölöt bolsoçu
Ce salabattuuluk kaadası cok ce kıcırluu (28/1)

Türsül: Küt diye çıkan ses.

Kiçinekey cürögü türsül kağıp kubanıç menen
sıymıkka tolup turganın eç biri baykabadı Anı (126/7)

Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/12)

Kere cutup canı kaşayıp turgan Kökürögü açışıp
kanı başka teep cürögü carılıp ketçüdöy türsüldöyt (90/32)

Türt-: İtmek, bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek.

Menen maşineni çelip cigitterge cardamdaşa koşo
türttü Çamdagıla Çamdagıla dep kıykırıp attı (127/28)

Emne turasıñ ötügün tart dep kempir aldırtan
çıkanak menen çaldı koltukka türttü Özüñ da çeçinip (144/22)

*Başta deşti Karap turar çak emes Aldıda turgan
maşineni türtmöy bolduk Osmonalı ot aldır maşineñi (126/30)*

*Oturdu Azırkı Enesaydın ceegine cetip toktodu
Anan baldardı cardan alıs türtör aldında mınday (69/24)*

*Oy anda bir maşineni cabıla türtüp congo çıkarıp
alalı dedim men andan ıldıy koktunun içine (126/25)*

*Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbrap arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/21)*

*Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/1)*

*Tepseer bolgondo Müyüzdüü Bugu Ene payda bolo kalıp
maşineni süzö türtüp çıkarışıp koyup cattı Çamdagıla (128/4)*

*Müyüzü menen arttan çelip Müyüzdüü Bugu Ene maşineni
aşuunun beline türtüp barat Alınça bala koşo (133/22)*

*Biri körgön çok canında koşo türtüşüp baratkanın
eç kimisi baykagan çok Bir gana bala bilip körüp (127/35)*

*Türtüşüp barat Köl şal terdep alğan Al aňgıça çöp
baskan maşine beşik bolo kalat Ana Müyüzdüü Bugu Ene (133/23)*

Tür: 1. Hal.

*Kana içip etti toyo cep cañı ele attanıp çıkkan
türü bar (36/16)*

2. Dış görüntü, kılık, bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst baş.

*Ha Seydakmat tañ kalganday bir bakırıp aldı
Seni oorup atat deşpedibi maga Oorugan türün (150/12)*

*Kereeli keçke suudan çıkpay cürgön türün körgön adam
külgüdöy Anan keçinde tırp eterge alı kalbay beli (42/19)*

3. Tarz, janr.

*Emne kılâyın bütsö dedi Orozkul karaküçkö
kamaarabagan tür menen (91/14)*

4. Tür, çeşit, cins.

*Bu tegerektegi çöptördün dağı köp türlörün alardın
ar türkün önörlörün münözdörün bile turgan bu (21/11)*

*Kiçik kılıp calınıp calbarsam da iyiger
türü çok Kızıñdı bosogosuna colotpoy koydu Al kuu (137/28)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)*

5. Taraf.

*Eken bolboso kim bilet Kulak salgılaçı Boroondun
basılar türü çok (127/12)*

Tür-: 1. Dürmek: bir şeyi kıvrıp silindir biçiminde kendi üzerine sarmak.

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/29)*

*Turup içinen cogoru türülüp ketken köynögün kanduu
bilegi menen epsiz ıldıy sürüp kayra oturat çıday (153/21)*

2. Kıvrırmak, kenarından katlamak, sıvamak.

*Ayagina çeçilüü Çoñ kursağı kergen ak köynögü kaşatınan
çıgıp tüktüü kindiginen öydö türülüp ketiptir (36/12)*

*Ceñin türündü Meni caman körbögülö mende
emne ayıp Beşeneñerge cazılğanı uşul eken Menin (70/9)*

*Kulaktarınan baylaştıırıp iyyinine arta saldı
şımın tizesinen aşıra türündü bakandı belendey (95/22)*

*Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türünüp kolunda baltası (152/4)*

*Böcöygön çal suu bolup baltırına çaptaşkan dambalının
bagalegin türüp aluuga çolosu kelbey erteden (42/18)*

Turuş: Duruş, vaziyet.

*Korunbay eçtemege naalıbay turgan turuşu örnöktüü
Ce mına tokoydu karaçı küz camınıp tüptüü karagaylar (89/27)*

*Çımır denesi cok şıbirtka dirt dirt etet birok
turgan turuşu oynook Kadırı tok köñülü çak eçtemeni (107/32)*

Tüş-: 1. Düşmek, kopmak, yerinden sökülmek, çıkmak.

Dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/4)

*Tüşkön kempir eşikti şart caap şaşkan boydon dagı
çıgıp ketti (112/1)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)*

*Karagay tartkan at kara terge tüşüp kalçıldap
turdu (80/7)*

E kaysı birin aytasıñ

Eköö cürüp oturup suuga tüşör tik bettin kırına (90/24)

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/10)*

*Terezedede catkan kitep kabına Balanın oyu kuyulup
cerge tüşüp cörmölöp terezege bardı da tırmışıp (104/10)*

*Artınan saya kuudu Pulemyotton ok caadırıp celmoguz
kurguyga tüşsö kurguyлата kuudu kökkö çıksa (121/12)*

Irgıtıp ciberip

Momun unçukpastan suunun mizindegi kumga tüşkön (97/30)

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/32)*

Tüşpöyt

Kubanıp kelip atayı süyünçülögön kabarıñ Seydakmat (34/31)

*Çöbüm cımıgıy çöbüm Dep kelet anı Başka çöptör
tüşpü keçpi kaparıñ albay öz betinçe ösüp atsa çırmook (20/4)*

*Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/20)*

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)*

*Kitep kabın bulgalay kıykırıp aldınan bala
cügürüp çıkkanda kütüüsüzdön Orozkul attan oop tüşüp (36/34)*

*Taşı beri ele boorgo tüşüp kaldı Bala kayra oturdu
da dürbüsün közünö karmadı Elden murun dürbünün (41/13)*

*Cıldızı cerge tüşüp tomsorup cürgönün körösün
Anday kezde ceenin da baykabayt Ceeni emes öz kaygısınan (32/19)*

*Canıbizdı oozgo tiştep ötöbüz mobureki boroondo
kurugan can sogonçokko tüşüp ketti (125/4)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/31)*

2. Yağmak, gelmek.

*Oylonot antpese Orozkul Orozkul bolmokpu
Birok kızı menen özünün başına tüşör camandıktı (102/10)*

*Etip Boroşo körgön cok beleñ Bul emnesi dep
Bul kış tüştü degeni (119/8)*

*Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)*

*Uşintip ele tapatañdan tüşüp kalabı
Antpegende emne kılmak Senden suramakpı (119/9)*

3. Su, göl vb girmek, batmak.

*Kıygaçtap kıyalap abaylap kудaylap tüşpösö suuga
cetkiçe oñor cer emes Birok bir colu sözgö muyup (95/1)*

*Emnesi bolso da tosmo oydoguday tosmo boldu Emi
bala korkpoy kirinet Tal karmap suuga tüşöt da ak (42/30)*

*Añ tañ bolgon Orozkul kıñk etpey köndü Ötükçön
suuga tüştü Al azır negedir dülöy bolup akıl esin (96/24)*

*Maraldar oşo küñü erte menen suuga tüştü Kün çoñ
şaşke bolgondo cogorku çoñ tokoydon çığıştı da (139/1)*

*Azır döbödön dürbü menen tosmosun karap oturup
bala suuga kantip tüşüp cürgönün elestetti cügürüp (42/36)*

4. İnme, yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

*Turmak İzdep alar küyöörü cok suuga tüşpö dep kanca
kakşasa da bolbogon tilazar balanı kim cektomok (18/19)*

*Al seni maşinesine tüşürüp almak Eköñör cönöp
bermeksiñer Maşine carık kılğan col menen aldıñarda (166/15)*

*Kara körpö cakası sımal beregi kölgö tüşkön
kökürögün çer tokoy baskan küñgöygö dürbü salsa bul (39/21)*

*Çöptü da tüşkön cerine taştap atına minip balaga şaştı
Suu kirip turgan kez keçitten çaap öttü Cetip barsa (94/13)*

*Cutkurdu Baldar çıdabadı döbödön tüşüp bardı
Körgondör kızığıp tegerektep kaldı (68/25)*

*Öttü Cayloodon betege şaşır cıttangan mal
tüşüp tömön kıştoosuna ketti Maldın çañı basıldı (77/26)*

*Alıs Kaktunun tamanına tüşüp suudan süyrötüp ötüş
kerec Baarınan oşol kıyın Suudan ötkörüp alışsa (89/19)*

*Arçanın törünön eptep tüşüp kapçıgay menen çubalcıp
kelatıp dal kapçıgaydan çıga bererde küñ (124/31)*

Dedi al özünö Balık bolup ketken cakşı balık bolup ketken cakşı

Bala kerebetten cılbışıp tüşüp temteñdey basıp (164/18)

Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birook ızı çuu

tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende düköñçü (22/26)

Tüşüröbüz degendi bilbedi bele al urgan Bilip

turup cılt koygonun kara Emi bazarı büt möyünçö (87/9)

Menen akırın cürüp oturuşat Ayırıkça toodon tüşkön

kıyada cıbilcıp saktanışat Çöp degen oor dele cük (124/25)

Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul

menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/12)

Dep kempir kayra başınan tüştü

Bekey anı koy dep cooşutup cattı Al emne dep (45/5)

İçi cıluu kerek bolso meşi işteyt Samolyotko tüşköndöçü

mobu toolor adır bolup körünüp sırtında (122/27)

Taştardan bult sekirip agınga tüşmök da zıpıldap

cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)

Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan

muştumday açuu zildi kayra cutup kırıroodon korkup (157/35)

Aygır minip tüşöbüz

A düynödö ne kızık (149/29)

Budur budur toolordon

Buura minip tüşöbüz (149/34)

Adır adır toolordon

Aygır minip tüşöbüz (166/4)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön

tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz

keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/17)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden

maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)

Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/6)

Atıp közün kıstı Cakşı okugun Bolboso tayatañı
tartıp ömür boyu toodon tüşpöy capayı kalasın (31/12)

Tüşpöyt Birok tömöntön kıykırışıp ıskırışıp
mal aydap dagı bir köç kelet Kün erte bolso ötüp kete (54/33)

Ketçü bolso kayra közgö tüşpöyt Kuru kol kaytsak
şermende bolboybuzbu Anı özüñ bilesin Oylosoñ bizdi (163/13)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)

Kuup cönödü Torpok kaçıp berdi kempir artınan
tüştü Bala dürbünü közünön albay boyun caşırıp (44/2)

Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)

Berdi Kacırluu müyüz çoñ bugu col baştadı tokol
kunaacın maral ortogo tüştü Müyüzdüü Bugu Ene artınan (108/18)

Bala andan arı ketti Suu ceegine tüştü Oşo boydon
toktoboston suuga kirdi (165/35)

Suu bolup ketti dep oturdu Kulubek Karan tün
tüşüp kaldı Işkırgan boroon cılçık taap koyun koltukka (124/36)

San Taştın boroonu cookerlerdin közün açırbay betterinen
kan tilet Cookerler attarınan tüşüp cöo (52/14)

5. Düşmek, inmek, sarkmak.

Catat Kızı kolunan tüşpögön Gülcamal baykuş
aligiçe otop bütö albay cüröt (33/27)

Bir palto iyininen tüşpögön oşol mugalim Beçaranın
kebetesi çarçañkı kabagı salıñkı Bala okutuştun (99/35)

6. Derin bir şeyin içine girmek, inmek.

Üyrüp Sen emne abışka türmögö tüşküh kelip kalganbı
dedim sestentip Koyçu kудay betin arı (162/15)

Suu çapkılup turgan butağın karmanıp tüşçü suuga
Birok kazıkka baylangan torpoktoy bolup oşo da (41/33)

Suuga tüşkönbü Anan dağı til ukkanıçı Agızıp ketse (41/35)

Kayra tüşö bergisi kelet cadabayt Balık bolup kubulguça
tüşö bergisi bar A balık bolup süzüp ketiş (43/17)

Ceekke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen iret tüşöt Kayradan (43/16)

7. İnnek, taşıt veya binek hayvanlardan yere basmak.
Cıgarın cıgarsıñ karagaydı birook toodon calgız
süyröp tüşmök kayda Al künü calgız kaların bilgende (84/28)

Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)

Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/5)

Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/17)

Buulugup arak içebiz
Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)

Kezey karmap ırıp tüştü da
Kayda alar dedi caaldanıp (160/7)

Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalganına tañ kaldı
Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/34)

Budur budur toolordon
Buura minip tüşöbüz (163/24)

Adır adır toolordon
Aygır minip tüşöbüz (152/2)

*Bir tün örüülöp kalışat ertesi andan arı köçöt Bala bakırası
cük salıngan maşinege tüşüp kelişet boz (52/28)*

*Atınan tüşüp col beret Buguluk cigitter süygön kızdarın
ak maralday mañkayıp dep suluulugun Bugu Enenin (74/15)*

*Tüşüp küttip turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/11)*

*Çıçkan minip taşbaka minip tüşö
beret tüşüp kelip aykırıp arak içe beret Karap tursan (150/6)*

8. Düşmek, eksilmek, azalmak.

*Suuga bettep salıngan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kalıñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)*

*Turgandan beter daana ugup catti Ölügüñdü gana
köröyün cubarımbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/18)*

*Öşkön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/2)*

*Akçanı tüşürüp algan turbaysıñbı Oynop cürgön
ceriñin izde Taap alarsıñ (24/23)*

9. Düşmek, yağmak.

*Da köykölöt A kokus camgır caap ce ötkün aralaş
möndür tüşsö kuday betin körsötpö baş katar (21/22)*

*Ceeke catat Kürküröp şarkırap azır ele suunu cirep
kirçüdöy ak köbük çaçıratıp burkan şarkan tüşürçüdöy (19/22)*

*Cılga çeyin dey ber Kar tüşkön soñ maşinelep çöp
taşımak tügül atçan bastırıp cürüş kıyın bolup (117/3)*

10. Düşmek, yakalanmak.

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup барıp öyüzgö tüştü Tüşkön çok (110/20)*

Tüşkön kançık da bir al da bir azır

Karagayga kardar bolup kelgen kişi Kökötay eñgezerdey (140/21)

11. Işık vb düşmek.

Özünçö caraşıktuu Kudu ele Müyüzdüü Bugu Enenin

özü Alagar közdörü tündüktön tüşkön kuttay balbıldayt (107/22)

Müyüzdüü Bugu Enenin tukumuna karan tün tüşöt

Butu menen basıp murdu menen ıngandın baarı multık (76/13)

Aydın carığı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı

Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)

12. Çökmek, kaplamak.

Cakın cerde alın suraar can bolboy bul een düynödö

kitep kabı eköö gana kalar kün da başına tüşörün (62/30)

Çıkçu bolot Akırı oşol kuştun aytkanı kelip

kırızdardın başına karantün tüştü (64/24)

Albadı Korkunuçtuu caman tüştö kaçsa da butu şiltenebegen (154/37)

Ele oşol turgan cerimen kuday canımı alsa men

makul Kün oyumdan tün tüşümdön çıkpayt bul tilek (147/6)

13. Kalmak.

Eç caktı karabadı ot içkertimiş bolup termelip

oturdu Eleye tüşkön bala cetimsirey tomsoro karap (153/2)

14. Düşmek, atlanmak, aradan çıkmak, eksik kalmak.

Tigi esi çıgıp oozdorunan kebi tüşüp kalgandar

da sırtka Çığıştı (160/27)

Tüş attan: Attan inmek.

Açuulandı

Tüş attan dep Orozkuldu öñürdön tartkıladı (96/20)

Tuş bol-/tuş kel-: Rast gelmek, düşünmediği, ummadığı hâlde karşılaşmak, rastlamak, tesadüf etmek

*Suraştırdı Cigitter bugün tuş bolgon okuyanı ayıp
cattı kempir çal cakasın karmap tobo keltirip (122/13)*

Kıdırğa tuş kelip kalsañ bar tilegiñdi kabil (52/37)

*Neme tuş keldi çaptı Baş döñgöçtön tayıp tüştü
Orozkul baştı cerge tüşkön cerinde çapkıladı (154/31)*

*Ölüü başka öçöşüp baltanı tuş keldi çaptı
Mintip müyüzdü sindırasıñar Kele maga dedi (155/11)*

Tüş kör-: Düş görmek, rüya görmek.
*Tüş kördüñbü Korkup kettiñbi Çoñ cigit oşentet
beken sen degen baatırsıñ da dep beşenesinen öptü (128/21)*

Tuş-tuşka: 1. Yan taraf.
*Kürsüldötöt
Baş söök kaçırıp carılıp mayda sınıktarı tuş tuşka (155/28)*

2.Omuz-omuza.
*Col karap közüñö caş tegerene tayatasın kütüp oturgandır
Baldardın mektep düñgürötö camırap çıgıp tuştuşka (92/24)*

Tüs üyrü-: Yüz çevirmek.
*Üyrüp Sen emne abışka türmögö tüşküñ kelip kalganbı
dedim sestentip Koyçu kaday betin arı (162/15)*

Tuşar: İnsan ayağının baldırına kadarki kısmı.
*Öz ara sözdörünö alaksıgan kişiler öyüzdögü maraldardı
körbödü Maraldar şagıldın eteginde tuşardan (142/2)*

Tüş: Düş, uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya.

*Üçün kıdır da deyt Karakçı buzukular gana bilet
özdörünün kim ekenin deyt Cakşı tüşünö berbeym (53/6)*

Balanı oygottu

Bala közün açtı Azır körgönü tüş ekenine kubanıp (128/18)

*Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkısı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/14)*

Tüşkö kir-: Rüyasına girmek.

*Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ
Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/35)*

*Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın
cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/25)*

Tüşküdü-: Kesilmek.

*Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup
unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/31)*

Tüs: Renk.

*Cıbrap açılrat Ak gülü ak kögüş gülü dağı başka
başka tüstögü tenge güldörü bar çırmooktun Eger canında (20/10)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/34)*

*Tal kızıl sarı tüskö boyolgon Ayırıkça ör talaşa
tırmişkan badal koçkul kızıl kuykul sarı tüstönüp (78/11)*

Tuş-tuştan: 1. Bir şeyin yan tarafı, karŝısı.

Aytıp oturdu Arçanın alkımındagı çoñ çabıkka

barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)

2. Her yandan.

Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın

oozdon narı koñtorup ciberişti (158/23)

Tüşüm: Rekolte, ürün.

Eken Egin egip tüşüm cıynaar mal bagıp mergençilikten

olco taap keler er bülö kalbay el tukumu soolo (64/7)

Tüşün-: Anlamak, kavramak.

Ele ölüp kalıptır Anan azırkı taepe keliptir

Biz turgan cerde kün ırayın tüşünüp bolboyt açık (51/26)

Müyüzdüü Bugu Ene bolso baarın tüşünüp calooruy

balbildagan közdörün baladan ayırbayt Alagar (110/3)

Karagay bergende tayatam kapa bolorun oşondo tüşündüm

Ak keme alıŝtap ketti Emi dürbüdön morloru körünböy (58/7)

Dükönçügö tüşündürgön bolup berki eköönün aldirtan

akşıya kalışkanın baykatpay ketti (23/33)

Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan

tüŝünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/28)

Kaltırbay bulardan kutulmak Kökötay anı tüşünböy

catpaybı tüñ katıp ket dese korkup atasıñbı deyt (141/25)

Ne deydi ne deydi mınau dep soldat tüşünbödü

Miyizdi Bugı ana degeniñ nemene (115/5)

Tüşünböğöndöy unçukpadı (108/37)

Taene da oşondoy tüŝünböysüñ Keede aylanıp kagılıp

andan cakşı kişi cok keede burkan şarkan (51/29)

Soldatka aytıp tüşündürö albay koygon
Balanın aytkanı çın bolçu oyunan eçteme koşkon (116/27)
Alabaş da tüşüngöndöy köp culkunbay col corgosun
saldı Birok çıday albay anda sanda başın çulgup (100/23)
Menen taş emneni tüşünmök Birok karmana
albadı Töö Taşın kuçaktap alıp burkurap ıylap (106/37)
Tayatasına emne bolgonun tegereginde emne bolup
catkanın bala tüşünö albadı Bastırmaga cakın kelip (153/6)

Tüşündübü-cokpu: Yanıt vermek, cevap vermek.
Kezep ok atkanın balanın kökürögü tüşündübü cokpu
kim bilsin (165/9)

Tüşünüksüz: 1. Anlaşılmaz, anlaşılmayan, anlaşılması güç.
Atañ tıyakta e kızık Seydakmat kolun töböşünön
öödö kötörüp tüşünüksüz cañsap koydu Biz (150/22)
Bala demin basıp sırttı tñşagandan çarçadı
degi бүгүнкү болуп catkan tüşünüksüz okuyadan cadadı (109/28)

2. Anlayışsız, anlayışı kıt.
Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/31)

Tut-: 1. Tutmak, elde bulundurmak, ele almak.
Ata eneni sıylagan ata saltın ıyık tutup arbagın
asmanga çıgara dañktagan bizdin eldey el bar (75/9)
Atın saltın ıyık tutat Oyuu oygon sayma saygan önörpоздор
bugunun müyüzün salıp körkömdöşöt Basıp kelgen (74/7)
Karılık kaadasın tutpaybı degen öñdüü kepke kalambı cokpu
dep oylop koyboyt Özü serp salbaganı menen (28/25)

2.Kabul etmek.

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/5)*

*Sen da Bekey baykuştı köp ele kor tutpasañ Meni
cektey berbeseñ İşpi İşti kудay ala koysun cer (147/7)*

*Baldarının körkünö salıştırıp ene tilinde ır ırdayt
Oşentip ene saltın el ıyık tutup kele beret Bir (74/18)*

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan mltık (165/7)*

Tutalan-: Sinirlenmek, öfkelenmek.

*Bala tutalanıp unçukpay turdu
Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/21)*

Tütka: Tutka; bir şeyin tutulacak yeri, tokmak.

*Keldi Kuru kelbey on segiz ayrı müyüzünö beşik ilip
keldi Ak kayıñdan casalgan ak beşıktin tütkasında (73/26)*

Tutkun: Tutsak, esir.

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/11)*

*Koluna tutkun bolup tüşüp kalıptır Oşondo
aligi han tutkun hanga aytat Öltürbö deseñ öltürböyün (54/12)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)*

Tütö-: Tütmek, duman çıkmak.

*Ögüzdön beter kışıldap kara kök bolup tütögön neme
çüylüsü burcuyup kıynalıp barat Oonalaktay süyrölgön (78/31)*

*Birok çayır cı tütögön kañırığıñdı cazat
Közdü tumandatkan ısıq caştan obolu asmandan (20/31)*

Tütök-: Yüksek yerlerde nefes darlığı.
*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/18)*

Tüt-: Güç bir duruma katlanmak, çekmek, sabretmek, tahammül etmek.
*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırğan
meyis too bolup Taşkenden aldırğan kürüç zoo (74/25)*

Tütün: 1. *mec.* Ev, aile.
*Bolgonu üç tütün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/19)*
*Bölmödö turat eken Bir tamda köp tütün el turat eken
da eşikke çıksa birin biri taanıbayt tim ele bazarda (48/9)*
*Tütün körüp bilip cüröt
Neberesi maşine düköndün canında turganın körüp (29/9)*

2. Tütün, duman, bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerele buğu bulunan değişik renklerde gaz.

*Cölöp koygon balta catat Samoor turat tütün sızıltıp
Uşunun baarı baraandanıp cakın körüngöngö bala (43/23)*
*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşküriük tıylbadı bir eki colu köz caşın sığıp (48/27)*
*Kubulup artınan süzüp baratkanın bilbey kelbersiy
sunalgan appak keme morlorunan kök tütün bulatıp (49/4)*
*Kışkısın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

*Orozkuldun eşiginin aldında samoordon tütün
bulayt Ee dedi Orozkul içinen ayalına meni kütüp (90/27)*

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütün urdu betine Közün
açıştırdı Kir cuup çatışsa kerek dep oyloodu (151/11)*

*Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ıkşıy
üylödü (141/1)*

*Öyüzdögü aralaş tokoydu etekten türö tütünsüz ört
algansıp cogoru kalıñ karagayluu çerdi tüptöp kayın (78/9)*

Tuu: Bayrak, bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş, sancak.

*Isık Kölgö cetkirdi Tuu çokudan karap turup körgön
közdörünö tañ kalıştı Tegerete kurçagan ak karluu (72/25)*

Tuugan: 1. Akraba, kan bağıyla birbirine bağlı olan kimseler.
*Oşondon kiyin Orozkul tuugandı karabaska Müyüzdüü
Bugu Enenin tügül teñirdin balası bolso da (85/19)*

*Buguluktardın baarın bir tuuganım dep bilet
aligi ölgön can tördögü kaadaluu konoktorgo da bir (27/1)*

*Tuugandar
Aykırıp arak içebiz (149/31)*

*A düynödö ne kızık
Tuugandar (166/6)*

*Emne kıykırdıñ eneñ erkek tuugandan beter Bugu
emes ayban bulardı maral deyt Biz keçee ele körgönbüz (142/33)*

*Buguluk bir tuuganının bir ustunga kozu alıp küz
kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)*

2. Kardeş, adı bilinmeyen kimselere söylenen bir seslenme sözü.

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/8)*

3. Yakın, aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunan kimse, kardeş.

*Tuugan al cagın teriştirbeyt
Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/3)*

Tuu-: 1. Doğmak, güneş, ay ufuktan yükselerek görünmek.

*Go murdatan Seydakmattı eerçitip barıp dayardap
koymok Anı oylobogon Orozkul tuuganına etektegi (84/30)*

2. Doğurmak, çocuk dünyaya getirmek.

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/11)*

*Kızga aytsa kelbetiñ bugu kelbersip dep kız cigitke
aytıp comoktop coktop kalgan el tuulat Kaçankı (77/6)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/29)*

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkkın ugup kulagı bışkan karı çaş alıscakını (26/27)*

*Esinde kalbasın tıptıptıl kılalı dep kelgen Coo oylogondoy boldu
Adamdı tuumak kıyın bagıp östürmök kıyın a (66/34)*

*Elden murun bala tuup bagıp östürböysüñbü balanın
kıyalın anan teriştirbeysiñbi Al cubarimbekti tigi (45/13)*

*Algan ittey tumşugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/4)*

Tuulup-ölüp: Doğmak-ölmek.

*Bu düynödö kanday kündü baştan keçirbeyli birok adam
tuulup ölüp turarı çın bolso akıykattık tübölük çaşaarı (166/34)*

Tuura: Doğru, gerçek, hakikat.

*Dele uşulardıkı tuura bolup çıga kelet Mındaylardın
urugu üzülböyt eken go (81/11)*

*Aksakal askerde cürgöndö komandirim aytkan
anday işke sen carabaysıñ degen Tuurabı aksakal (149/12)*

*Oşo ıylagan boydon mektebine cetiştı Sabak çın
ele baştalıp kalıptır Balanı tuura klassına alıp (94/22)*

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/1)*

*Bolso uşu mektepke kelmekpi Kence mektep dep
koygon atın A körö cetim mektep dep koyso tuura (81/36)*

*Balanın baykaganı da tuura bolçu Alistagı cumuşka
er azamattar cumşalğan Maşineleri oñunda (117/19)*

*Oşol kart mugalim tuura aytıptır Keede şaarga
barıp kelatıp eki cagımdı karasam azırkı caştar (123/31)*

*Kirse keçke çılıldap cürömbü A körö ötük çeçkendi
tuura kördü Birok suunun şıyrak kakşataar (145/20)*

*Et bışırıp oturat Sen turgun Kana turup kiyin
eşikke çıgabız Uşunday da bolçu bele Tuura emes (150/26)*

*Tuura Cakşı söz dep tuş tuştan caalay stakandarın
oozdon narı koñtorup ciberiştı (158/23)*

*Oroz abam tuura aytat özübüz too taştı caşasak
cindi belek dep Seydakmat koştodu (159/15)*

*Oylop köñül çögörböskö Momun özün alaksıtıp
balaga maraldar tuurasında kep salıp kelattı Maraldın (102/12)*

*Cattı Keçeegi körgön maraldar tuurasında tayatasınan
dağı köp nerselerdi suragısı keldi Kış cakın (148/17)*

*Bala ali bilbeyt Anday karan kündün bolmogu da Müyüzdüü
Bugu Ene tuurasındagı özü cakşı körgön comoktun (62/32)*

Tuurala-: Ayarlamak, bir ölçünün doğruluğunu belli bir örneğe göre düzeltmek, doğrulamak.

*Dürbünü közüñö tuuralap catti Bu dürbü kadimki küçtüü
dürbü Tokoyçulukta köp cıl talbay iştegeniñ için (38/11)*

Kabın ala keldi

Bala dürbünü közüñö tuuralap catkandı cakşı (38/18)

Tuuralan-: Sıralanmak, sıra biçiminde yer almak.

*Takalıp kalıp catat Anda çelip çıgarat Tik ıldıy
bette tuuralana kalıp tomolonup cürüp berçüdöy (79/2)*

*Kütköndöy soorusun çaykap çolpusun şaraktatkan Bekey
cüröt Orozkul menen Kökötöy tördö tuuralanıp (157/28)*

Tuura-: 1. Taklit etmek.

*Kötörülböyt Rayon çoñdorunun kiygenin tuurap
biçtırğan çiy barkıt kitelinin topçuları başınan (36/9)*

2. Doğramak.

Çaçırıp catti

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

Tuuruk: İnsanın cildinde rüzgâr, toz vb oluşturduğu çatlak.

Iylamsıraganga okşoş ele

Başın sılagan tuuruk koldu sezip turup balanın (31/22)

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közüñön ööp uykusurap (31/27)*

*Karmadı Odurakay tuuruk kol ter nımşıgan mayes bilekten
botogoy cüröktün türsül kağışın sezip turdu (136/11)*

Tuuşkan: Akraba.

Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret

Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/20)

Tuy-: 1. Hissetmek, fiziksel bir uyarı duymak.

Şaarga barsam kana Eger şaardan cıluu orun

kolgo tiygidey bolso kuyruktu şart tüyüp too tokoyuñ (82/24)

Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday

tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)

2. Hissetmek, sezmek, farkına varmak, anlamak.

Tuybadı Ce sen körböy kaldıñbı Körgöndöy ele

bolboduñbu (89/3)

Bolot Anda emne üçün ayttı Kalp sözdü tuyup kalsa

Müyüzdüü Bugu Ene kapa bolup kalbaybı (104/17)

Şıbırtıbzdı tuyup izin suutmak da Maraldar

mañıroo kelet eken bizdi togotpogondoy ottop tura (162/29)

Tuybadı

Suu tolgon ötüğü çulkuldap şölbürögön şımı iyri (98/29)

Arkırap arış taştap baratkanın alar tuybadı Müyüzdüü Bugu Ene

bolso andan mında bir taştap altı (132/11)

Bala balık bolup suu menen süzüp ketkenin eç kim

tuybadı Mastar başalaman çuruldap ırdap cattı (166/2)

Kitep kapka çıgıp anı menen sırdaşa ketti

Sen eçteme tuybadıñbı Atam emne kapaluu Bügün (104/12)

Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön

keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/6)

Tıñ otursañ köz açkan güldör öz ara bir kızık

sırdaşıp catkanday tuyulat Adam emes kumurska (20/12)

*Çiñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/12)*

*Anı karap turganday tuyuldu balaga Çoñ bugu moyunun
keykeyte sozup çamgaraktay müyüzün conuna kantara (108/25)*

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tuyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/36)*

Tuyak: 1. mec. Oğul.

*Kokoloy baş cüröt Tuyagı çok bolgon soñ Orozkul kim
degen kişi (62/1)*

*Ciberdi Artında tuyak kalbasına canı keyidi da
kuu etek katinına cini kele baştağıç Sogonçogu kanabagan (37/23)*

*Cansooga öltürbösoñ eken Artında kalar tuyagım
çok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da çok (160/35)*

2. Toynak.

*Canında aça tuyak tört sıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/31)*

Tuyaksız: mec. Çocuksuz, zürriyetsiz.

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/36)*

Tuyla-: Sevinç, heyecandan dolayı kalp hızlı çarpmak.

*Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/12)*

Tüyşük: 1. Zahmet.

*Tüyşügü tügöngüs ılañkası arılgıs bolot
emespi Mina oşondoy köpçülüktün kızmatına Momundu (26/11)*

2. Dert, tasa, kaygı, sıkıntı, üzüntü.

*Özünö andan artsa saga Ata enesi taştap ketken nemenin
maga keregi kançalık eken Başka tüyşügüm da az (42/4)*

*Tepsep cürgön çağımda senin bar tüyşüğüñ moynumda
Cañsap ele koy kadırıñ can bolsun (147/9)*

3. Uğraş, bir insanın yaptığı iş veya meslek, iş gücü, meşguliyet.

*Mal emes cayılıp ketkidey birook tüyşüğü maldıkınan
kem emes Kokus ört çıgabı ce toodon kıyan (33/13)*

*İçken cegenin kaytarsañ azırkı tüyşük kıynooñon
kutulasıñ dese Orozkul can dep makul bolor (86/25)*

*Kamaarabay zıñğırayt cakında kış kelet
anda dele çıyrığıp koyboy tüyşüğü çok kar camınıp (89/30)*

Tüyşüğü cüdötkön da Bala canında tıp tıp basat (99/37)

*Maşine keler boorgo cetkiriş kalat
O tüyşüktüü canı kor boldu go (89/22)*

Tüyşük tart-: Zahmet çekmek.

Gana baratam tüyşük tartıp Tıyakta şaardagılar cürsö (89/37)

Tuyuk: *mec.* Net olmayan, örtülü, belli belirsiz.

*Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuğuşpadı
cakşılup tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)*

Tüyüldük: Öz.

*Dagı bir köñül cubatarım adamdagı balalık abiyir
dandagı tüyüldük sıñarı Tüyüldüğü çok dan öspöyt (166/32)*

Tüyül:- 1. Kaslar gerilmek.

*Kol sanındaki dirt tüyülgön bulçuñ etine çeyin daana
körünüp kelişken simbatı közdün coosun alat (144/7)*

2. Hızlı koşmak.

*Cügürüp çıgıp süyüngönünön tak tüyülüp oynop cürsö
kantip külböysün kantip kol bulgabaysın Kaç tepselesiñ (117/25)*

Tüyünçök: Bohça.

*Ötköndö ayaldar aldastap kalıştı Akça katkan
cerlerin añtarıp tüyünçöktörün ala koyo çurkap çığıştı (22/12)*

Tüyün: Düğüm, iplik, ip, halat vb bükülebilir şeyleri kıvrıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum.

*Çakırıp cattı Arkandın çiyelenişken tüyünün
çeçe albay tayatası ansayın şaşkalaktadı Balanın (94/9)*

Tüy:- Düğümlemek, düğüm yapmak.

*Kuu kançık oşol bağın baylap kelatpaybı
Seni elebi dep kekene ettiüü muştumun tüyüp (37/26)
Kötörüp Gülcamal çıktı Aga ayıp kayra başınan
tüştü kempir Muştumun tüyüp döbö cakka kezedi (44/32)*

Tüz: 1. Direkt, doğru olarak, hiçbir yerde durmadan.

*Tüz gana bastırmaga kirip Orozkuldun Alabaşın cetelep
çıktı Çooçun közgö körgözböy bötön candı (98/11)*

2. Düz, yüzeyinde girinti çıkıntı olmayan, müstevi.

*Al öziün canağı boroondo buyugup cürgön baldardın
arasınan kördü Aldındaki col tik ördöp tüz ele karduu (127/18)*

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip keldidey bolso Anan cakşı (148/22)*

U

Ulu-: *mec.* Ulumak, ulurcasına ses çıkarmak.

*Işkırıp karañgısı kaptasın meyli boroonu
ulusun men korkpoym siler da korkpogula Çoguraşpay (55/32)*

*Sözün ulantıp oturdu Kulubek Oşondo baldarga ayttım
cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/20)*

*Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezge kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/1)*

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştu
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/20)*

Ulutun-: Sıkıntılı bir durumda öfleyerek nefes vermek.

*Esi çıkkın eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırıp
ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/8)*

*Şıralcındın tübündö bala ulutunup koyup cata
beret (21/9)*

*Aytor ayagında ulutunup alat Teskeyine dürbü salsa te
alışkı munarık tördön sütkö cuuganday appak bolup (38/29)*

*Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)*

*Ciberdi Öpkö öpkösünö batpay köpkö ıyladı akırındap
muñkana bastap ayagında içi eñşerilip ulutunup (107/2)*

Uç: Uç, bir şeyin baş veya son noktası.

*Kılıçtın mizine nayzanın uçuna kaçıp kutulam
degeni cebenin tiline ketip cattı Coo uşunu (66/27)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)*

*Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/3)*

*Kilda uçunda turdu Ay nuruna möñgü muzdar tünt cıltırap
aska zoolor süir kütköndöy ala kölökö Azır ay (134/3)*

*Tikteseñ şıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/29)*

*Ottu bolso çoñ cagıptır Kara kazan toltura et
kaynap ciliktin uçtarı serbeyet kalıñ buu çıgıp (151/26)*

Uç-: 1. Uçmak, uçarcasına yürümek, koşmak, hızlı gitmek, fırlamak.

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)*

*Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/11)*

*Boydon töbödü aylana uçup çuuldap emi ıldıy karay
karagay süyrötüp baratkan eki adamdı buyta bastırbay (78/25)*

*Tayatası uçaştırıp cönöçü attı cele corto bastırıp
coldu katar eköo ardemenin başın çalıp süylöşüp (93/19)*

*Momun baya körgön maraldardı estey koydu Badal
arasınan uçup ötkön eles bolup körüngönü oşondo mandayı (101/12)*

2. Uçmak, rüzgâr veya başka bir itici güçle yerinden ayrılıp uzağa gitmek.

*Cok çaar düynö kıygaç çapkan kar uçkundarı Kün
batıp baratkan okşoyt ire şirede boz çaar düynö kara (119/3)*

*Dirildep uça baştayt
Oşentip mömö cemiş bışkan küz keldi Kozu bölgön (86/13)*

*Soylop kirip catıp alalı dep Birok tañgan arkandı
çeçeriñ menen çöptün bir talın kaltırbay boroon uçurup (125/32)*

3. Uçmak, kuş, kanatlı böcek vb hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)*

Cakka uçup da ketpey kulak meeni cep cattı

Bıyl kış erte kelçüdüy oşogo çuuldap catat (80/11)

*Arasında kuştay uçkan nemelerge cetüü kayda Koy
işenimdüü kolgo bereyin dedim multıktı Abışkanı (163/1)*

*Uçmak colborstoru kürküröp kamandarı korkuldap
tuñguyuk çerge cite kaçmak too cañırıp cer köçmök (66/11)*

*Büyüzdö turgan bala bir maalda çımırkana sekirdi ele
kanat бүткөндөй uçup barıp öyüzgö tüştü Tüşkön cok (110/20)*

*Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırdıuu
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/22)*

Basıp ketkisi uçup ketkisi kelip oşondo ıza kılğandar (20/37)

4. Vefat etmek.

*Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soguşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/8)*

5. Uçmak, dinî inanışa göre ruh ölümden sonra göğe yükselmek.

*Uçup keter aldında Ene bolgon özön menen Ata bolgon
meken menen koştoşup alsın tirüüsündö coogo attanıp (64/35)*

6. Uçmak, uçakla gitmek, havada yol almak.

*Kanatına kızıl celek tagılğan reaktiv samolyotun oktoy
uçurup aligi kara çaçtuu kara calduu celmoguzdun (121/10)*

*Orozkul aba köñüldönböyt Alıs akça köp ketet
deit Ayakka samolyot menen uçuş kerek Samolyotko (55/16)*

U eneñdi urayın: Ulan anneni

U eneñdi urayın dep bala tizeley tura kaldı

dürbünü közüñön albay boş kolun cañsagıladı Öş (43/31)

Ubada: Sözü bir işi yerine getirmek için verilen söz, vaat.

Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön

sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)

Tüşör köçtü kim baştasın dep keñeşken küz

keldi Orozkul ubadañ kana mına biz keldik dep dooçular (86/18)

Momun ekinçi keçiktirbeym dep ubadasın berdi Birok

baarınan da balanın basılбай muñkanıp ıylaganı (94/25)

Dep ubadasın berdi

Mugalim Celesayga kaytıp ketti Momun balanı (100/9)

Ubak: Vakit, zaman, süre.

Ubakta aldınan Orozkul körünböy kalğanına tañ kaldı

Körsö al coldon bura tartıp attan tüşüptür da (37/33)

Menen çabışıp cürgön ubakta bu Magnitogordun

dayını çok bolçu Andagı kırgızdar saga okşop alp (123/25)

Ubak bolup kaldı uktaylı

Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/25)

Cürüp kün ubagın unutkan Bir maalda ayıl taraptan

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)

Köp ubakit Al ortodo bala kıyalı menen kantip balık

bolup kemege kantip süzüp bararına deyre elestetip (47/21)

Ubakit kuştay uçtu Uul bala er cetti kız bala

boy cetti Eköo baş koşup erdi katın boluştu (73/11)

Orozkul bul ubakka çeyin kıykırbaganga keçirgen

eken dep oşogo ıraazı boldu Keçirip koy alcıgan (146/31)

Ubal: Günah, vebal, suç.

*Eken uşunu suu bir künü agızıp ketet körösüñ go oşondo
men oturgan orduman kozgolup koyboym Öz ubalı (42/2)*

Ubalım dep kargap oturat

Bolduçu emi dep abışka çıday albay eşikke (137/31)

Ubalik: Acınası, acınılası durum.

*Betegelüü boordon butu taysa ele karagay anı ubalik
caygan kamırday calpaytıp ketçüdöy Oşondoy bir (79/13)*

Ubara: Zahmet, gayret, çaba.

*Cedim ele biröödön caşırıp para aldım ele oşol
üçün karagay kesip kutulayın dep mintip ubara çeküü (82/18)*

*Tekşerüügö tüştü Köp ubarakerçilik menen aran
kutuldu Mina tuugan Anı bilbey Baarımız teñ (85/7)*

*Barıp mektepten apkelet Mınça emne taştandının
ubarasın tartat Kokuy mektebinen keçigip kalbasın (81/22)*

*Da tört balamın ubarakerçiligi cetişet
Momun bul colu da keçirim suradı ekinçi kaytalabaym (100/7)*

Ubara bol-: 1. Zahmet çekmek, sıkıntıya katlanmak.

*Biz kaliñ tababız dep ubara bolboy turgan katının
bolsoçu Kempirdin sözü kulagının uçunan ketet (93/29)*

2. Zahmet etmek, biri için yorulmak veya masrafa girmek.

*Suk artkandan başka birdeme alaarı körünböyt
col azabın tartıp uşunça alıstan ubara bolup kelgenine (23/8)*

Ubay: 1. Sıkıntı, endişe, kaygı, dert.

*Ögöydön ubay buyurbayt Ögöysüñbü degen oşondon
A eger bala ögöy bolboym dep çırkırasaçı Emne (18/25)*

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/26)*

*Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ
dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/33)*

*Eköññör ıntımakta bolsoñor kalğanın kuday özü kem
koybos Balañan ubayım tartpa Közüñ barda eç kimge (48/24)*

2. Olumlu sonuç, iyi netice, fayda, meyve, semere.

Ubay körbögöndön kiyyin emi ögöy cetimiñdi (104/35)

Ubay-çubay: Art arda, ardı ardına, ardınca, birbiri ardınca, peşi sıra, birbirini takip ederek.

*Toolordun şańında kerben sozgon maşıneler ubay çubay
barattı Alardı Müyüzdüü Bugu Enenin baldarının (132/7)*

*Döñgölöktörü bir orunda çimirilip ubay çubay katar
turgan maşıneler birinin dalısına biri cüzün katıp (133/15)*

uç kıyr-: Sonsuz olmak.

*Tigine cer da çöp da koluñarda mal deseñ malın
bar bal deseñ balıñ bar Tokoydun bolso uç kıyrına (30/4)*

Uçkaş-: Uç uca, arka arkaya sıralı, dizili olmak, görünmek.

*Ceeğindeki buguluk abışkalardıñ biri köz cumup
tayatası bataga cönögöndö uçkaşıp koşo barıp (32/4)*

*Partaga oturasıñar da sabak bütköndö atka uçkaşıp
cürö beresiñer Seydakmat katkırıp külüp kaldı (34/17)*

*Cür biz menen dedi al Kayra kelatkanda tayataña
uçkaşıp alarsıñ Azır eptep ceterbiz (131/2)*

*Oşon üçün alıstan ceen neberesin uçkaştırıp soorunçu
konok bolup kelgen Momun söölöt kütkön özü (26/21)
Batpayt Momun çal balanı eñip uçkaştırdı
da tekirek taskak saldıra cönödü Mektebi cakın (94/17)*

Uçkay: En ucundan.

*Beregi Orozkul azır krım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/30)*

Uçkun: Heyecan.

*Uçkun çaçıradı Demek kelgen eken da Müyüzdüü Bugu Ene
adamdardın kıyanatçılığın aramdığın keçirip (102/19)*

Uçkunda-: *mec.* Herhangi bir şeyin hayali, zihinde oluşan görüntüsü.
*Bolso da içi ezilgen cılmayusu közünön uçkundap
turat (92/35)*

Uçur: 1. Zaman, belirli bir zaman dilimi.

*Maga aytpaptır Aytsa da uçurunda başkaga azgırılıp
karmay albay kalıpmin Özüümön ketti Tokoyçuluk (83/17)*

*Küzgö çeyin dep algan karızın tölöör uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/17)*

*Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)*

*Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/6)*

*Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/5)*

*Alardın şardanı menen bala koşo korkup
koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)*

*Emnelikten ekenin bilbeym uşunday uçurda tayatama
boorum açıp tim ele cakşı körüp ketem deysiñ (54/27)*

*Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda
ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/31)*

*Terge çömülüp kalıptır Mınday uçurda tayatası
ogo beter cıluudan kımtılaçu ele oşonu estep bala (111/13)*

*Uçurda anın örköçünön taptap koyboy kıya ötpöyt Taptaganda
da tayatası çolok kuyruk çoburun azır kelem (19/9)*

*Şorduu canım ay emne üçün gana tuuldum eken
Bul uçurda Momun balaga çaap baratkan Alabaş (99/30)*

*Anan özü da çeçindi Al uçurda Orozkul menen
Kötötay maşinege kıykırışıp turgan (144/25)*

*Bolot da kalat Mınday uçurda tayatası menen
Seydakmattın süylöşkön sözü kızık (149/1)*

*Maalı keldibi kış tüştü Uçuru kelse adam dele ölot
turbaybı (119/11)*

2. Durum.

*Uçur ömür boyu balanın cadına batıp kala berdi Kandaydır
kara çaçtuu kara calduu celmoguz araanday (120/27)*

*Küzgö çeyin dep algan karızın tölөөr uçur keldi Oy
caman araktı antip içpeyt mintip içet dep kırduu (83/35)*

Uçuraş-: Selamlaşmak, hâl hatır sormak.

*Tüşö obolu dükönçügö kol suna uçuraştı
Assaloom aleykum çoñ köpös dedi tamaşaga (29/13)*

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırip
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/10)*

*Berişet keç kirip kelatsa alar da öriüölöp konup kalışat
Tayatam ekööbüz elge uçuraşkanı dagı barabız (54/36)*

*Colu öriüştön Kıdıraleysalamdın özü menen uçuraşıp
kalarmin (55/1)*

*Assaloomaleykum aksakal Arıbañız baybiçe
Kelgen kişiler Momun çal kempir menen uçuraşıp (114/8)*

*Alışıp uçuraşabız Men da uçuraşaod Kiçüü birinci
kol beret deyt tayatam Ozunup kol berbegendi kişi sıylabagan (52/31)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/7)*

*Atıp ciberip anan uçuraşat Baarınan inak taşı
Tañke Taş Kerstendey bolup kürsüyüp kemerlüü (19/19)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/36)*

*Bala bakırañar çoñoyup catabı dep uçuraşat
tayatam Men cön ele kol bere berem Tayatamı baarı (53/13)*

*Boyunda oynop cürüptür Men toktop uçuraşıp ötkömün
Ekööbüz taanışkanbız süylöşkönbüz Çın bele Iya (126/3)*

*Bolot deyt Tayatam özü dayıma kol karmaşıp uçuraşkanda
kişinin başbarmagın karmap uçuraşat Kokus (52/35)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dagı bir (54/37)*

*Sekirip oynop süzmök Añgıça aldınan Ak keme
colugat Arıba Ak keme men keldim dep uçuraşmak (50/12)*

Udurgu:- 1. Bir yöne doğru grup şeklinde hızlıca gitmek, toplu olarak gitmek, üşüşmek.

*Cürüp bötönçö kiyim kiygen koldorunda kitep kaptarı
bar baldar udurgugan top bolup şatıra şatman (32/6)*

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylayan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sıdırım cel urganda (21/25)*

*Menen süzüp al ötköndö suu түbünön udurgup kötörülgön
miñ san altın kumdardı mayda taştardı körüp barattı (111/5)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)*

*Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/4)*

2. Uçuşmak, havada gidip gelerek dolaşmak.

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etektey ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)*

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/23)*

Uk:- 1. Duymak, işitmek.

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Mınday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırgalıp başın
ıykep kez kez üşkürünüp koyup ugup turat (54/8)*

*Çakırtıp ber Anı emne kılasıñ Ölör aldımda
ırın ugup kalayın deyt tutkun han Elinin (54/20)*

*Tayatam ırdı ugup turup Kuday ay kanday gana ırlardı
ırdap ötpögön ata babam (54/25)*

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tıncımdı algan kim eken (69/9)*

Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/16)

Turup barıp suu içkisi keldi birook sırttan dağı opur topur
dabirt uguldu biröönün kıyırğanı söğüngönü (111/18)

Cetpey artta kalat Birok aldıdağı karañğı
coldon beşikke takkan cılaacındın şıñgırı ugulup (133/28)

Söğüngönü biröönün tarpıldata çurkaganı ugulat Kıyazı Orozkul
söğünp birö şoloktop ıylap catkansıdı (109/25)

Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/4)

Ugulat küypölöktöp arki terki baskandardın dabırtı
çıgat Bekey taecenin külküsü şańk etti Anı koştóp (148/9)

Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröo kıyırğanday boldu (119/23)

Tolkundar conun kaptap dene boyun muzdak saygılayt
Kulagina eçteme ugulbay suu tübünün güüldögü gana tolup (43/6)

Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kap kara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/6)

Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıyırıp atam
birook şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)

Aytor sırt da tıñ ızı çuu ugulbayt (133/35)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber
Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/22)

Biröönün ıylaganı biröönün soorotup catkanı uguldu
Opur topur basılbadı Anan terezenin tübünön eki (111/19)

Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tıyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)

Apkelip berçi
Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)

Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbırtı da uguldu

Ayabay küttürdüñ go (113/25)

Ünü uguldu Müyüzdiüü Bugu Ene müyüzünö sıykırduu

beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/21)

Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı

Kulak kaginıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/14)

Kuçaktap ünü kudayına ugulguday çıñırıp ıylaganın

zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/13)

Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırıgız degen sözdü

kulagım çalbasın Kırıgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)

Dübürtü ugulup alaksıtıp ciberdi Badaldan buurul (35/37)

Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp

közü kanıkan ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/28)

Azır sırttağı kobur soburdu ugup catıp bala oşol

asker maşineni estedi Bu tegerektegi şofyorlor baarı (116/23)

Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan

tüşünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/28)

Men Bugu Ene bolom Adamça süylöböşöm sen kaydan

tüşünmöksüñ da kaydan sobol ukmaksıñ (70/28)

Saga özüüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen

kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)

Tayatası ukpay kaldı

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/13)

Saga özüüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen

kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)

Tayatası ukpay kaldı

Ata dep bala tayatasın iyinden akırın tarttı (152/13)

Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp

arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık ukxa kulakka (73/2)

*Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kuday
buyurup köz carıp balanın ıñaalagan üniñ uksam boldu (147/4)*

*Turdu bala Ata bu menmin Ugup atasıñbı Ata
başım aylanıp baratat Ata kıynalıp atam dep (165/17)*

*Ala Too menen Teñir Toom elime sepil señir toom
Ala Too degen sözdü bala ar kimden ukkan Teñir Toonun (39/2)*

*Kabarın tayatasınan gana ukkan İlgeri ilgeri
dep aytıp berçü tayatası kırgızdar küngö (39/3)*

*Alıp baratkan eken Karool döbödö oturup köp
maşinenin güüldögün ukkan bala murda anday ukmuştı (116/34)*

*Comoktu bala dalay ukkan Çoñ ölkönün tört burçunan
el çoguldu deyt Baarın boyuna caraşa katar tizse (123/15)*

*Dagı kuup ciberebi A eger Saga emne çok buyerde
İşten kuulduñ degendi ukkan cokuñbu dese kantet (139/26)*

*Surayt Anı ukkan abışkalar töönün kursağın cara
tartıp balanı kutkarıp alıptır Anan karışkır (56/19)*

*Argasızdan ukkan tura Kuday berbese cazıgım kaysı
Koyço cüyür töldögön kança katın cüröt birok (59/23)*

*Oşentip cer düñgürötkön aş neçen kün neçen tün
bolot Kulagı ukkan közü körgöndün baarı tañ kalıp (75/20)*

*Bir ukkan comoguna dele düynösü tolup otura beret
Tokoydon maral kördü ele ömür boyu izdep cürgön tuuşkanın (90/19)*

*Balanın bul sözün ukkanda Seydakmat menen Gülcamal
eseñgirey korkup ketençiktey beriştı (121/23)*

*Sayın zaarkana baştıdı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/34)*

*Dep düköñçügö uguzbay kübürödü
İşiñ bolbosun dedi Bekey taece da öçöşkösüp (23/23)*

*Catkanda akırın kelip töböşünön şorkurata
cittap cürgönü emi mintip düköñçüdön ceme uksa da (31/30)*

*Tıltıyıp birde arsaygan seyrek sarı tişteri körünö
kalat Emne dep çañkıldap catkanı ugulbasa da neçen (44/14)*

*Ugup kulagina cat bolgon bala anın erinderinin
kibiraganınan emne dep kargap catkanın canında (44/15)*

*Turgandan beter daana ugup cattı Ölügüñdü gana
köröyün cubarimbek koluma bir tüşörsüñ Seni elebi (44/17)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltıldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

*Tip çıgat
Atası Köldö matros dep ukkan Uşu Karool döbödön (47/24)*

*Berbeym Kuday koldoso tirüü can öz colun taap ketet
deptir tayatası Çaldın ańgemesin ugup oturup (48/26)*

*Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir
kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/31)*

*Sen gana ugup cat Men aytkanımdı kinodoguday
kılıp körö catkandı cakşı köröm Bu comok çın (63/7)*

*Ukmak
Eki bala köpkö çurkadı kuup cete albadı Eç kim (68/3)*

*Da kelbedi Maraldar keliptir degen kabardı
ukkandan baştap cürögü alep celep bolup közdörünön (102/18)*

*Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattı
Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/15)*

*Sözün ulantıp oturdu Kulubek Oşondo baldarga aytım
cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/20)*

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Minday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/6)*

*Tündö sonun ugulat Tayatam meni toktotot da Ugup al
deyt Minday ırdı damaamat uga berbeysiñ (54/5)*

*Küypölöktöp oşerde cüröt Oşonusuna ıraazılık söz
ugat Baarınan da balanın canı açığıñı tayatası (60/4)*

*Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)*

*Anday minday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/14)*

*Çıñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

Uktuñbu

Momun unçukpay ters buruldu da çuçuğuna suuk (97/15)

*Közünö urunup cinin keltirbe Menin aytkanım menen
bolsoñçu uktuñbu kakbaş Bolboso Orozkul eköübüzdün (111/34)*

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözüñ
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/16)*

*Barat Cılaacındın şıñgırın eerçip bala çurkap kap barat
Dalisten dabırt ugulup eşik çıyk açılğanda bala (133/30)*

Buyerden Balık bolgonum cakşı

Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas üñdör ugulup (164/26)

*Men balık bolup ketem Uktuñbu ata men süzüp ketem
Kulubek kelgende ayt meni balık bolup ketti de (165/31)*

*Uguzbagın Bolboso sakalıña karabaym cazçu çerge
cazıp cibersem söögün türmödö çiriyt (162/23)*

*Anday minday sözüñdö ukpaymın Balañ ıylap atabı
mektebiñ örttönüp atabı maga bir tıyın Uktuñbu (92/13)*

*Kalgan tukumun saktap kulak ukpagan köz körböğön
bir cerlerge ketip kalgan eken (77/17)*

*Özü aralaşıp bir cürsö kanday sonun bolor ele Köpçülüktün
arası kızık eken da kaydagı bir ukpagan (123/2)*

*Mınday buyruktu ukkan cigitteri aksakaldardı
kamçıga alıp atka kordop tetiri mingizip aydap (76/9)*

*Toktop ugup turabız Tayatam ırğa koşo ırğalıp başın
ıykep kez kez üşküñünüp koyup ugup turat (54/7)*

2. Dinlemek, işitmek için kulak vermek.

*Ugup oturgan El topurap kelgen sebepti ugup handın
caalı çıktı közünön Tıncımdı alğan kim eken (69/9)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün aňgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp cattu eken al (20/16)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük Bürkö sögünöt Menden kutula (155/23)*

*Saga özüüm aytıp bereyin Catka bilem tayataman neçen
kaytalap ukkam Akırın içimen aytam eç kim ukpasın (63/6)*

*Bu balanın eki comogu bolo turgan Biri can
Bilbegen öz comogu ekinçisin tayatasınan ukkan Akırında (17/2)*

*Mülcüngön kuu sööktördü boş çaraga taştap catışkanın
argasız ugup bala ciyirkenip cattu (159/10)*

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkır külp ugup oturat (161/34)*

*Degen sözdör tayatasının oozunan çıkkanın
bala işene albay uktu (157/16)*

3. Uymak, baş eğmek, itaat etmek.

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

*Ey tokto dedi Kulubek Bizdin bütümdü ugup
koy Sen eç kaçan bala körböysüñ Sen buzuku caman (161/11)*

*Sıñar tizeley ukuyup oturdu Tokoydun çetindegi
karagaylarda baatırdın kara aşına çalınar tört tülük (66/15)*

Ukku: Uyku.

Aynan

Bügün keçte da oşol comoktu ayabay ukkusı keldi (62/34)

Ukmuş: 1. Harika, mükemmel, muhteşem, hayranlık uyandıran.

Dayıma dürbü salıp karap cürgön men bolçumun

Köldön çıkkın ukmuşka tañ kalıp kemedegi eldin (50/14)

Çırk etip bekip kalat Kıskaşı okuuçunun kadimki

portfeli Birok balaga kadimki emes ukmuş köründü (17/10)

Teñir Toonu kalkalap ak möñgü sakal Ala Too kerme

tartıp çalkalap bu da ukmuş baraanduu Aksakaldın (39/20)

Azırınça kaydan bilsin kiyin bilet Birok

kiyin bilgen kündö da anın kitep kabı eñ ukmuş (62/26)

Apkelip berçi

Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)

Eken balanı kabinasına oturguzgan Ukmuş eken

Altındagan pogon tagıngan asker kişi Orozkuldu eerçitip (114/21)

2. Tuhaf, acayip.

Ele minday ukmuş bolo berbeyt Bügün mayram bugün

toy Tabak da may çömüç da may ooz da may Turgun (150/31)

Ukta-: Uyumak.

Kölökölöp uktap kalsa oşerde ottop cürgön töö calbırak

menen koşo aymap koyuptur Töö cutkanın bilbeyt (56/15)

Esi çıkkın eki bala kuçaktaşıp kalç kalç kaltırıp

ulutuna bışaktap catıp uktap kaldı (68/8)

Üydögülör ali uktap catıptır

Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/33)

Orozkul menen Bekey taecesi cañcalın baskanbı

ce mas Orozkul akırı çarçap uktap kalganbı (133/34)

Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi

balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/16)

Cıynalat dep elge uguzbay çıñırıp cattu

Bala uktap catkan Kaydandır too arasınan cañırıktap (147/16)

Caş şorpodon apkelip içirip koyom

Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/8)

Bala uktap atabı

Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/6)

Oy sen emne alige çeyin uktabay oturasıñ

Bala cadıray cılmayıp baş iykedi Azır balanın (126/5)

Sezip cattu Taenesi menen Bekey taecesi koburaşıp

kirip kelbegende al dagı köpkö uktamak Eköönün kübür şıbırınan (147/24)

Bilip aytpadı

Makoosuñ dep süylönüp catkan al uktaar aldında (134/14)

Kuday saktasın Kiçine suuk cep kalgan turbaysıñbı

Bügünçö töşöktön turba keçinde uktaar aldında (136/16)

Balanın közü süzülüp barattı Uktabayın dep tırıssa

dele bolboy kirpigi ıldıy tartılıp ketet (127/13)

Bala uktap atabı

Uktasın uktap alsın dedi kempir Et bışkanda (148/5)

Aydın carıgı terezeden kıygaç tüşüp balanı uktatpadı

Al közün cumup açıp çabalaktay berdi Terezenin (134/9)

Bala töşökkö catkanda da çıyrıkkanı basılbadı

Tişi tişine tiybey kalçıldap köpkö uktay albay (109/14)

Alıp suuga salgan tumoodon kıynalıp kalgan bala

köşülüp uktay berdi Çıyrığıp kalçıldabay küyüp canıp (147/20)

Ubak bolup kaldı uktaylı

Kulubek cigitterdin katarınan orun alıp asker (128/25)

Ukum-tukum: Nesilden nesile.

Keteerde eköön eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın

ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/34)

2. Torun, nesil, soy.

*Irdap cürsün Kişiden kem bolbogula başka elge teñ
bolgula Men emi silerge silerdin ukum tukumuñarga (73/6)
Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar
unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/3)*

Ula-: Devam etmek.

*Bolso apırtıp capırtıp ańgemesin arı uladı
Anan öñüp ilgeri cıldık Kiyik bolso aldagaçan (162/27)
Buulugup arak içebiz
Uşinetip bul ırı tügönböy ulana beret töö minip tüşöt koroz minip (150/4)
Kayra işin ulanta berdi Tayatası da aga lam debedi
Tüpöyül kooptonup kirpigi salañdagan Momun emne (103/35)
Elesti andan arı ulanta elestetip cattı
Dagı ele bayagı agımı baştı aylantkan çoñ suu (110/17)
Sözün ulantıp oturdu Kulubek Oşondo baldarga ayttım
cok ulugan boroon uguzbayt kadimkidey ele (126/19)
Dep ulantkıça bastırmadan çaçın kırdırgan köynögünün
eki ceñin şımalana türiñüp kolunda baltası (152/3)
Ayıl kıştak kıştakka ulaş küdüröygön bak egin
talaalar Kıyarın sargıç körünöt egin bışarı cakın (39/27)
Keteerde eköñ eldin atın öçürböy kayra tukum ulasın
ukum tukumuña meken bolsun dep men al cerdi (71/33)*

Ulaga: Giriş, antre, hol.

*Ötünüz carıktık Arabızdagı aksakalımız siz
bolsoñuz ulagada kalasızbı Bolboy dep Kökötöy (158/16)*

Ulam: 1. Gitgide, gittikçe.

*Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/6)*

*Ulam küçöp kelattı Too aşıp tokoy aralap suu ceektep
Bugu Ene kelattı müyüzünö cılaacınduu kayın (113/7)*

*Birok azdan soñ demigip çarçay baştadık Artka kaytış
cok Col ulam ör talaşkan sayın biz maşine (126/34)*

2. Sebepten, -dan dolayı, -dığı için.

*Eki üç colu alparıp kelgen Mobu suuga tumşugun malıp
toktop kalgan Tañke Taş da oşondoy ulam atalıp (19/28)*

*Birdemedən ulam tomsorup kalganın bile koydu Momun
Birok sırttan kelgen sıy kişi emespi dep attan (29/11)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/10)*

*İlgeri kırıgızdır Enesay deşçü Oşondon ulam
mobul ır kalgan (63/17)*

*Kişi sanınan çıkarıp koyuşat Oşondon
ulam bugunun müyüzü akçaga satılıp soodaga cüröt (76/20)*

3. Tekrar tekrar, ardı ardına.

*Ulam kulgup koyup mas kelatkan eken Orozkul
Biröönükündö ayabay meyman bolup kımız menen araktı (36/13)*

*Kepşegende bile dep oşondon ulam aytılp kalgan
tura Çıpalak töönün içinen çıñırıp cardam (56/17)*

*Ulam kömölönüp canında çiy barkıt kalpagı koşo
agıp baratkanın elestetip öziñçö cımıyıp külüp koyot (61/13)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkın (67/25)*

Orozkul attı cıloolop aldıda Plaşının öñürün
ulam bir çegedekke badalga ildirip mala tartkan (78/30)

Karagaydın ulam bir cagina sekirip artta Momun
çal kelet kedeñdep Too biyigine küyügüp al baykuş (78/33)

Mege alaksıp oynogondur Birok ulam kursağı açkan
sayın tigi belden tayatasının karaanı kaçan körünöt (93/7)

Ketken oşondo
Mına azır da ustundun ulam bir cagina çıga kalıp (94/32)

Sögünüp cattı Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/16)

Kalat Sovhoz küniümdük cumuştalarına karamıgıp çöptü
ulam erteñke taştap cürö bergen okşoyt emi kış (117/6)

Birde uluganı anın kart cürögün opkolcuttu Ulam
terezege kelip sırttı karayt Eçteme körünböyt tübü (119/1)

Cok kelerki cılga kalğanı oşol Katuu işteşet
Ulam cügü tolgon maşineni colgo aydap çıkarıp (124/20)

Cürdü Ulam bir maşineni türtüp baratıp cigitter
aldan tayganda maşine artına ketip baarın (128/1)

Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/29)

Kirdi degen oşol Ulam kiyinki maşineni süyrötüp
ot aldırıp catıştı Ulam ot alganı kiyinkini (131/30)

Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)

Körgön emes Keede gana köldün bir kırıyasının aşında
kıynagandan ulam ooz tiyip koygonu bolboso mınçalık (152/18)

Ulama: Görmüş geçirmiş, tecrübeli, bilgili, bilen, âlim.
Anan coldu katar tayatam maga ulama söz dep koyup
kızıktardı aytıp beret ilgeri bir han dağı bir handın (54/9)

*Bala uşintip tayatasının ulama kebin bir estep
alat da dürbünü bereek tartat (39/17)*

*Balam zeendüü sözgö ınak Uluulardın ulama kebin
cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)*

Ulam-ulam: Tekrar- tekrar.

*Ulam ulam irmele beret Menin kızımın kirpigi senindey
bolsoçu suluu kız bolmok eken deyt Gülcamal (49/13)*

Ulan: Bekar delikanlı.

*Baş iydirip kız kelinder çuruldap koşok
koşup ulandar cer düñgürötö ökürüp koştosmok anan sööktü (65/28)*

*Tandap alganday bir kılka erinderin tük basıp birok
kılkan murut kır caba elek ulandar Kee bir kabinalarında (117/14)*

*Şat aga kantip ulandar koşo eelenbesin
Eñ artta kelatkan maşine atügül toktop kabinadan (117/29)*

*Pogonu cok salt şapkeçen birok asker kupaykeçen
şofyor ulan baş baktı (117/32)*

*Kebetesi cooş körüñgön bakırañ köz şofyor ulan
suktanganın caşıra albadı (144/9)*

*Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/4)*

*Ulandardın baarı alibettüü kelbettüü suluu köründü
balaga Kudu kinodoguday (117/17)*

Uluu: 1. Yaşça büyük.

*Uluusu men Ata ene işte baldar menin kolumda
kalat Emi al karındaştarım balaluu bolup kalıştı (131/13)*

*Dep atap algan Uluu debey kiçüü debey öz debey
cat debey körüñgöngö capırılıp salam berip cumşagan (25/31)*

*Bele Anda bu Momun çal da kerilip tördö oturmak
dep dagı aytat Eki kızı bar eken uluusu uşu (32/26)*

*Küngö çağılışıp cılıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/32)*

*Kökkö sıyınıp kök asmandı Teñir tutkan Kökkö
çokusu cetip turgan uluu toonu Teñir Too dep atap (39/6)*

*Uluu ot cagat Karañgıda ot caksa carık bolot deysiñbi
ata Cok Ottun tegeregi ele carık bolot andan (53/23)*

*Sokkon şamal Anday tündördö uluu toolor da
kooptonup şam küygön bizdin üydü tegerektep kelip (55/25)*

*Cüröt Uluu kızının körgön künü bu Kızının azabına
atası dagı çıdaar birok baykuş kızı bala körüp (60/17)*

*Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak
cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)*

*Curtu Enesay degen özöndün boyun caylap turat Al
uluu dayra keñ özön tündüktö Sibir degen cerden agat (63/14)*

*Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/16)*

*Dedi
O uluu dayra Enesay Eger saga too omkorup kulatsa (69/26)*

*Aram oygo kire elek perişte çağında ketsin Aç koynuñdu
al eki perişteni uluu dayra Enesay (70/2)*

*Bolup adam uulu körböğön uluu aş berilet Atabızdın
arbagın kötörgön dañkımızdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/3)*

*Coksuñbu
Taş boorsuñ ee balam Uluu eken dep bir sıylap (79/30)*

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü cok Uлуу başımdı (137/26)*

*Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine
da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/27)*

*Açık cerge uluu ot cagılıp bala ot menen oynop alat
Anan cipter tartılıp kızıl kök ak kirler ilinet (151/19)*

2. Ulu, yüce, erdemli.

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)*

Uluk: Ulu, yüce, kutsal.

*Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön
Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/7)*

Ulup-uñşuyt: Ulumak-uğuldamak.

*Boroon ıskırat ulup uñşuyt Maşinenin motoru
canı barday ızıldap ıylayt cer tiştep eptep (127/3)*

Uлуу-kıçüü: Büyük küçük.

*Momun elpek degen uşunday kişi
Uлуу kıçüünün baarı aga teñtuş sen dep süyloşöt (27/8)*

Umay: Yeni doğan bebeğin koryucusu.

*Tuugan al cagın teriştirbeyt
Müyüzdüü Enenin baldarı bolobuz Umay Enebiz (27/4)*
*Umay ene dep kubanganınan butu cerge tiybey
aptıga süylöp barattı Momun Tokoyubuzga asıldar (88/29)*
*Anda ayla emne bolot
Keçitke kirgende Momun umay enege calındı Kasiyetiñen (95/18)*

*Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat
omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/19)*

*Dedi maraldın umay enesi Men bularga ene bolom
bular maga bala bolup kalat Anan kantip öz aga karındaştarına (71/5)*

*Umay Enemin siler menen tübölökkö birge cüröm
Oşentip kırılğan kırgızdan kalgan uul bala kız (73/7)*

*Beret köböyö beret El tolup Isık Köldü kılaalay
konot Baarı Müyüzdüü Bugu Eneni Umay enebiz dep (74/6)*

*Uşul ele Umay ene bolgon Müyüzdüü Bugu Ene kantti
deysiñbi (77/9)*

*Saktadı bizdi Kördüñbü balam Müyüzdüü Bugu Enenin
baldarın kördüñbü Umay Enebiz Kayra kelgen (88/20)*

*Iyık tutup cürgön ata babanın arbagına abiyir ızasına
umay enenin osuyatına argasızdan mltık (165/8)*

Umsun-: Ummak, umut etmek, ümit etmek.

*Bugu Enenin baldarı bolobuz dep meni umsungan baladay
caldıray tikteyt Külküm keldi katkırıp iysem (162/11)*

Unçuk-: Ses çıkarmak, seslenmek, konuşmak.

*Unçuğuşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlhuu ele Bir balee (104/3)*

*Momun koomaylanıp unçukpadı
Bizge kapa bolboçu inim dedi Momun azdan (30/23)*

*Atañçı Atañı da bilbeysiñbi Bala unçukpadı
Eçteme bilbegeniñe col bolsun cigit Dükönçü (25/1)*

*Keçit caktan aligi çoburdu cetelep Orozkul kelattı
At bir kolunan aksap kelet Katındar unçukpay (98/26)*

*Baykabay kalıpmın kaçan tumoolop kaldıñ sadagañ
boloyun Aytpaysıñbi unçukpay cata berbey (136/24)*

Cok ecey nan berdi

Emne unçukpaysıñ (100/14)

Bıyakka oynop kel dep cumşadı bele Abışkam

unçukpayt Mıltıktı da albayt Özüñ bil anda (163/16)

Bolgonun bala tuyuk sezip oturdu Kempir çal unçuguşpadı

cakşılap tamak içe albadı Eki cagıñardagılar sır (104/5)

Ceter cerine cetkirmeyinçe Orozkuldun kolunan

boşono albasına közü cetti Unçukpay buyruğun (92/18)

Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden

kempirdin ünü çañk etti (104/21)

Anan oyun bütpöy ters burulup aşata sögündü

Momun unçukpadı Küyöo balasının bogoozuna al (80/28)

Bala unçukpadı Momun künöölüüdöy külümsürödü

Muñduusuñ kulunum dep balanın şapkesin (100/15)

Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı

mintip catsa bütkön eken da (105/21)

Tüşünböğöndöy unçukpadı (108/37)

Kimdin balası ekenin aytuudan kısınp bala unçukpadı (110/25)

Karañgı tamda bir çañırıp aldı

Abışka bu colu da unçukpadı (134/28)

Bala tutalanıp unçukpay turdu

Tamaşa kılam dedi Seydakmat (34/21)

Tüşküdüy bolso kудay betin körsötpö Keede köpkö tultuyup

unçukpay cürö beret Birok açuusu bir kelgende (51/32)

Bala bir sındırım nan menen kiçine ayran içti

da terezenin tübündö unçukpay turdu Çırak candırayın (60/26)

Uktuñbu

Momun unçukpay ters buruldu da çuçuğuna suuk (97/16)

Kılgırıp akırın unçuktu

Dagı bayagıbı (99/25)

Eköo oşentip unçuguşpay muñduu cürüp oturdu

Alabaş culkunat birok caydak atka balanı uruntpayın (100/19)

Momun unçukpadı Unçukkanda emne demek Öz kızı

mintip catsa bütökön eken da (105/21)

Abışka tuncurap coop kaytarbadı Cadaganday

kempir da unçukpay kaldı Anan bir maalda (134/24)

Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuguşpay bastı

Keçee küñü ele ustundu suudan çıgarıp koygondo (141/21)

Uñşu-: Uğuldamak.

Ötüp eşikti captı da karañgı daliste oozun basıp

alıp uñşup ıyladı (112/14)

Uñulda-: İnleyerek ağlamak.

Uñuldayt Aytkanıña könböymün andan körö adamga

baram da it bolup caldanıp alam dep oşentip (57/13)

Unut-: Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Közün çilk cumup calgızdığınan unut kalğanınan

alaksıp бүгүнкү көргөнүн kayra көргüsü keldi (109/29)

Keçeeğini unut keçirip koy Sen dele maga bölök bötön

emessiñ go Kızım eköññörgö bak taalay kaalabayt (147/1)

Mukam alıstan ala kelgen ene tiliñerdi ukum tukumuñar

unutpasın ene tilinde el cerin dañazalap (73/4)

Cürüp küñ ubagın unutkan Bir maalda ayıl taraptan

ızı çuu çıkkanda eleñdep artka çurkagan Emi eköo (67/19)

Tigine

Bala baarın unuttu kaygısın da koopsunganın da (47/4)

Uşinetip ırçılar kün tün debey ırdaşat
Ee balam ırçılar oy mañızın unutup karanday (75/16)

Unutup koyçu Cön Orozkul emes koruk tokoydun kudureti
çoñ kocoyunu degen atka konup martabası balant (86/1)

Tañ kalganınan Orozkuldun oozunan kebi tüştü Maraldardı
al aldagaçan unutup koygon Cana epkindep (91/36)

Atam aytat adamdar ata tegin unutup koyso buzulup
ketet deyt (115/35)

Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök
ceeginen beri karay Ak keme kılayıp çıgıp kelatat (47/5)

Eçteme körböy eşteme ukpay baarın unutkusu keldi
Aldınan Bekey taecesi çıktı Caraşksız casana (156/19)

Anın tumoolop kalganın eş kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara cok ele (109/18)

Uşintken öz kıyalında işenip algan bala kayda
kanday kündö catkanın unuttu (161/28)

Ce özdörü çoñoyup alıp ak sütüñü unutu adamdık
aramdığına ketse özüñön kör (71/25)

Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkı
korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/14)

Uşular Balanı bu düynödön bir alaksıtsa maşine dükön
gana alaksıtat Anday uçurda baarın unutup çımın kuyun (21/32)

Anın tumoolop kalganın eş kim baykabadı Balanı
unutup kalışkan Unutpaska çara cok ele (109/18)

Ur-: 1. Vurmak, elini veya eliyle tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.
Urarın kудay билет Öz bolso da bir cön ögöysün dep
cürböybü taenesi Kara canıñı karç urup kança küybögün (18/23)

Oonalaktayt eki kaptalın kabat Çıpalakka emne ogo
beter kıykırat Ey koyçular çurkagıla beri urgula (56/36)

Çaçırap cattu

Bir urumda balta tuurasınan barıp közgö tiydi ele (155/30)

Bala kuyrugun suuga şarp urup Koşkula men Isık Kölgö (49/37)

*Cügürmök İt mindaydı kaydan körüptür A kokus suuga
boy urçuday cütkünsö Koy Baltek ket Çögüp (50/4)*

*Müyüz bolbosoñ koyo kal dedi baltanı müyüz
tüpkö kars urup Anan balaga köz kısıp koydu Munu (154/24)*

2. Vurmak, yaralamak.

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/9)*

3. Dövmek, tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak.

*Canıñı tındırsañçı Öltür mıkaaçı öltür mına
ur dep bozdogon kızının abalına cürögünön kan (59/28)*

*Menin kulagıman kelet Şamal cürüp tam boyunday
kürtkü urup salat Tokoygo çıksañ Alabaştı minip (52/6)*

*Müyüzüñö ilip beşik apkelip berçi Atam ıylabasınçı
Orozkul aba Bekey taecemi urbasınçı eköo (112/36)*

*Arakka toyup algan sayın Orozkul urganı urgan balanın
tayatası Bekeydin atası al baykuş araçalap alalbay (23/17)*

*Ursaçı dep sızdayt Bekey taece çñırsa bıyakta turup
koşo ontop koşo kıynoo tartat Başka aylası (51/13)*

4. Vurmak, yollamak, atmak.

*Kirip ketti Kaptaldan ursa mına azır köñtörüp
ketçüdöy Anan kalsa col caman kündüz ötköndö (125/1)*

5. Vurmak, batıcı veya kesici cisimleri saplamak, kakmak.

*Albaysıñ dep üstü üstünö balta urat Senin túbünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına dep (155/25)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/10)*

6. Esmek, hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

*Sezdi bala Şamal aydagañ tütun urdu betine Közüñ
açıştırdı Kir cuup catıssa kerek dep oylodu (151/11)*

*Toño berdi şilegiçtin alı kelbey kaldı Kabinadan
baş çıkarıp aydabasa aynek bütöldü Birok betke urgan (125/18)*

*Bolso udurgup kaçıp bermek Birok tim ele kokuylagan
antkorlugu Caan çaçın basılıp sırım cel urganda (21/26)*

*Turup möndür urup ketet anan camgırğa ötüp бүркөлүп
turat da kayra köpkö bozorup açılбай koyot Azırkı (51/27)*

7. Koku vb hissedilmek, gelmek.

*Cakın kelgende balaga araktın cıtı urdu Orozkuldun
cindiligin tayatası menen Bekey taecesinin ıymuñun (148/31)*

8. Vurmak, soğuk, dolu vb ürünlere zarar vermek.

*Sala ketti Başka kündörü tigi tokoy camıngan toolordu
küzdün ilebi urgan kırlardı cogorku ak kar (106/8)*

*Keteri körünüp turgan iş Alar uşintip turgança
kar urup maşineni kürtkü ala berdi Cigitterdin aylası (125/34)*

*Tündö taştap kelgen maşineler coldun ayrılışınan
arı eki çakırımday cerde turuptur Kar urup (131/22)*

9. Varlığına inanılan bir gücün öfkesine, gazabına uğramak.

Imanday sırum aylanayın Müyüzdüü Enenin

arbagı ursun (30/14)

Alat elem Müyüzdüü Enenin arbagı ursun debedimbi

E e saga korotkon kayran söz dükönçü kolun (30/17)

Ura-: Parçalanıp ufalanarak yukardan aşağı doğru düşmek, yuvarlanmak, dökülmek.

Köbük agımgı boy urat Suu astında közün cumbayt

Antkeni balıktar suuda közün açıp cüröt emespi A (42/31)

Ura-a: Coşturma, heyecan verme, görkem, gözalcilik, ihtişam, şaşaa katma için “Yaşa, oley!” Anlamlarında kullanılan söz, tezahürat.

Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a

Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/31)

Çakıram Kee bir baldar bilbeyt cön ele Ura a

Ura a dey berişet Anan özüñ komandir bolsoñ cakşı (53/32)

Uraan çakır-: 1. Slogan atmak.

Kırgız Ur ee Manas Manas Manas dep

uraan çakırçu deyt ilgerki ata babalar Men da oşentip (53/30)

Coogo karşı çıkkanda ce eregişip bayge çapkanda

Bugu dep uraan çakırat Müyüzdüü Ene sırtınan (74/10)

2. Tezahürat etmek.

Bekinip bir caatıbiz kıykırıp uraan çakırıp

çabuul koyobuz Tayatam aytkan Caşa kırgız Kırgız (53/27)

Urçuk: Dağın bir tarafında dar şerit biçiminde uzanan kısım.

Başın iyyinine katıp suu tübündögü urçuk taştardın

tamanına ötkönünö karabay es dartı Orozkulda bolup (146/1)

Urgaaçı: 1. Kadın.

*Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/8)*

2. Dişi.

*Ciberdi Sümbödöy semirgen eken ee
Urgaaçısın karaçı Mañkañdap baskanın dep (143/4)*

Urkuy-: Çıkık, çıkkın, sivri durumda olmak, görünmek.

*Bet otunun söögü urkuyup caağı şılıngan öñü kumsarıp
kalçıldagan Bekey ögöy enesine aytaar sözü (45/21)*

Urmat: Saygı, hürmet, ihtiram.

*Kesirlüü urmat körsötmöy bolot Mergenderdi şaylap
tuş tarapka çaptırat Mergender on segiz ayrı müyüz (75/29)*

*Bugunun müyüzün ornotuunu urmat eseptep ornotposo
kepke kemtik sözgö söltük bolot Antüü kolunan kelbegenderdi (76/17)*

*Kança çoñ bolso saga kelgen urmat da oşonçoluk
biyik Madaniyattuu el da Biröönün aragın içip etin (82/15)*

*Artık urmat barbı Mınday müyüzdü körgöndö ölüp
berse da bolot dep külüp koydu al baltanı başınan (154/27)*

*Ata ene kubandı Müyüzdüü Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/1)*

*Küz keldi küz menen birge Orozkul cayında körgön
sıy urmatının akısın ooz köptürüp bergen ubadasın (83/34)*

*Kanday bolorun körsötpös belem Eldi caman eenbaş
kılıp ciberiştı da Anan kayra başkarmanı urmattabayt (146/18)*

*Direktordu urmattabayt dep özdörü naalışat
Kaydagı bir sasıgan çabandı çoñ menen teñ ata (146/19)*

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/14)*

*Çoñduguñdu sıyloonu bilişet Urmattay turgan
işpi oşol iştegi kişini urmattagın Kızmatıñ (82/13)*

*Bolso ee Anda Orozkul da tayatasın urmattay baştaar
bele (135/7)*

Uruk: Soy, nesil.

*Dele uşulardıkı tuura bolup çıga kelet Mındaylardın
urugu üzülböyt eken go (81/12)*

Uruksat: İzin.

*Eç kim anı kakpadı eç kim anı kuubadı Kulubek özü
uruksat bergen oşondondur Kulubek baykesin bu cigitterdin (132/2)*

Uruk-tukum: Torun, nesil, soy.

*Uruk tukumunar köböysün aldıñardı bala basıp
arkañarga mal tolsun Süylösö tilge catık uksa kulakka (73/1)*

Uruk-uruk: Nesil- nesil.

*El atası ölgöndö ayıl ayıl bolup andaalap oturgan
uruk uruk kızırdar cabıla köçüp kelip Enesaydın (65/22)*

Urun-: 1. Yararlanmak, faydalanmak, kullanmak, istifade etmek.

*Dep urunbay koygon Oşondon beri dürbünü bala eelep cüröt
Bügün bala Karool döböğö dürbüsü menen koşo kitep (38/15)*

2. Çarpmak.

*Berotolo motordun dabışına cutulup ketti
Bir maalda temiri temirge urunup kañkıldagan maşine (113/18)*

3. Göze çarpmak, gözüne ilinmek, fark edilmek.

*Turgan postu dele çok eken Kokus miliysaga
ce biröögö urunup kalba debeseñ (141/14)*

Uruş-: 1. Kavga etmek, dövüşmek, çekişmek, didişmek.

Dep uruşat

Kışkısın biz cakka tüşkön kardın kalıñın aytpa (52/3)

Eken Kana tiliñi körsötçü

Ecey uruşat Sabaktan kalgandardı ecey caman (136/6)

Köröt dep bala anıylamakçı boldu

Uruşpayt etpeyt Men aytıp koyom Kana tiliñi (136/8)

Esiñde bolsun dedi al balaga eger meni biröö

uruşsa sen korkpo ar kimdin sözünö kulak sala berbegin (103/30)

2. Çarpmak, tokuşmak.

Mintip iregeleş turbay alıs bolsoñ emne kılmaksıñ

Uruşkan sayın çaap barıp turmaksıñbı Anda (51/20)

Uruu: Boy, kabile.

Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp

külün kökkö sapırıp elin kırıp cılıksın tiyip (64/1)

Kelatkan ata saltı uruu saltı buzulğanına keyiçü

Anan dagı Momundun kündö tartkan küyütü bar tünküstün (29/5)

Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak

cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/12)

Enesay özön uşunday özön eken

Ar uruu el çaşap turat anda Enesaydın boyunda (63/28)

Buruu kırk uruu birin biri moysop büt möyünçö tınçıy

albay kalgan Kıyın kezeñ küngö çıdabay adamdardın (64/13)

*Uruu el kança coolaşpasın el atası kaza taap el
başına aza tüşkön kündördö biri birine kol salçu (66/19)*

*Kelbeyt Birok aş toy bolo kalsa Momunsuz ötpöyt
Ayrıkça Bugu uruusunan kadırluu karı a düynö ketse (26/4)*

*Al küni kırıgız uruusu aza kütüp el atası curt
egesi san koldun başçısı Külçö baatırdın söögün (64/25)*

*Kıpçak elden koluktu alat bala çakaluu bolot Oşentip
Müyüzdüü Bugu Enenin tukumu Bugu uruusu ulana (74/4)*

Kas uruular turuptur Kırızdar da kezi kelgende (63/31)

*Çaap algan bötön uruunu tukum kurut kırıp malmülkün
talap algandar gana kemenger atıkan eken (64/17)*

*Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik
zaman Kırız uruusun da aylana tegete kırçap (63/30)*

*Kırız uruusun tukum kurut kırğanıbz calganbı
Silerge tübölükö Enesaydı tartıp bergenim calganbı (69/11)*

*Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/27)*

Uruulaş: Aynı boydan, soydan, aynı sülaleden.
*Oşol üçün uruulaş tukumunun aş toyuna katışpay koyboyt
Mal soygon da Momun kadırluu konoktordu tosup (26/7)*

Uşak: Dedikodu, kov, gıybet.
*Biz emne kılmapız dep buytka cerge otura kalıp
uşak ayıñ sözgö kiret (26/20)*

*Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/2)*

Uşer: O yer.

*Tigi çal ılayım it ölümün tapsa eken ce cüröğü
carılıp özü uşerde kalsa da meyli Özü kıynalganda (87/22)*

*Bet carduu tokoyluu San Taştın koruk tokoyu mına
uşerden baştalıp öödödö möñgü tirep catat Cogorku (41/2)*

*Bala uşerden dürbü salıp oturup okşoşturup oşondon
ulam at koyup koygon (41/9)*

Uşerden añkildek atıp cügürgön boydon cetip barıp (90/37)

Usta: Usta, belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinen emekçi,
zanaatkâr.

*Cayılğan on segiz ayrı müyüz eken demek on segiz
asıy bugu eken Carayt deyt attırgandar Ustalardı (75/34)*

Ustukan: Kemik.

*Küşüldöy bışılday sugunuşup biri birine ustukan
sunuşup may koldoru battaşkan stakandarın kağışıp (159/7)*

*Tayatası da maktap cep cattı Balaga da ustukan sunuştu
boor böyrögünön kesip beriştı cey koy dep (159/19)*

*Et cep catkanı cuta albay kakadı ustukan karmaganı
karmagan boydon tiştegeni tiştegen boydon (160/15)*

Ustun: 1. Sütun, ağaç direk.

*Köp Alar mal bagabı ce taktay izdep ustun izdep
şaar kıştak kıdırabı Orozkuldu kolgo alsa köñülün (36/23)*

*Kalganda Emne Eki ustun karagay elebi Aytkan
oozuñdan aylansın Kaçan kelseñ dayar dep aytçu (84/3)*

*Közdön kayım boldu Ustun karagay eki üç caş
kayıñdı sındırıp barıp keptelip kaldı At tizgin çılбірına (88/13)*

*Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön
tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/15)*

*Sakalıñ cok da bolboso ustun orduna azır seni süyröp
tüşör elem suuga Urdum bugu maralıñdı Maral keldi (92/9)*

*Kaldı Emi keçitten süyröp çıgıp berse eken kokus
orto cerge cetkende müdürülüp ce ustun keptelip kalsa (95/16)*

*Aylanayın Müyüzdüü Bugu Ene koldoy kör
ustun keptelbese eken at müdürülbösö eken Ötügün çeçip (95/20)*

*Birok Momun çıdadı Şıyragı kakşamaktan ciligi
çart carılıp ketsin ustun keptelbese eken dep (95/28)*

*Tilegeni uşul Bolbodu tayız ele cerde ustun mayda
taştarga tumşugun takap boorun töşöp catıp aldı (95/29)*

*Sögünüp cattu Ustun ordunan kozgolbodu astındagı
mayda taş eşilip agıp ulam ornok ala berdi Mına (96/15)*

*Kötörülö bergen maalda cütkünö berdi Can kayışı
suu çertip çıtırata tartıldı Ustun ordunan kozgolup (96/30)*

*Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı
çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)*

*Cakşı bolmok eken dep Orozkul oşogo ökündü Ustun
dayar bolgondo tünü menen maşinege cüktöp berip tañga (141/23)*

*Dep tim ele katını erkek tuugansıp Başımdı
oorutpay bar ustundu süyö Suudan ötkörüp salmayınca (92/12)*

Bas

Adatınça Momun aytkanına könüp berdi Ustundu (92/16)

*Çıkma artta kursaktuu ak bugu Alar keçeegi Orozkul
menen Momun aligi balakettüü ustundu süyröp tüşkön (139/12)*

*Keldi ketti söz süylöşkön bolot da içinde katının
oyloyt Ustundu cüktöp berip bulardı cönötöyünçü (140/18)*

*Anan ar kimisi öz oyuna baylanıp unçuğuşpay bastı
Keçee küñü ele ustundu suudan çıkarıp koygondo (141/22)*

Ketken oşondo

Mına azır da ustundun ulam bir cagina çıga kalıp (94/32)

Basıp ustundu kepteşten çigariştı

Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/28)

Col menen kelatat Çımdı kañtarıp kara topuraktı

çelip ötkön ustundun izi cañı boydon Ustun azır (139/14)

Buguluk bir tuuganınan bir ustunga kozu alıp küz

kelgende karagay keskeni toogo çıkkandan erinip koygon (84/19)

Maşineni kaday aydap kelip ustunga tros baylap

kaday çıgarıp ketiştin colun çalmakka Orozkul (139/17)

Kayra biyliğine kongonuna içinen maaşırlanıp

Sen dagı dep şofyorgo eek candadı Ustunga tros (144/18)

Ceeekte turdu Mindan tereñireek keçirüüdön şofyor

korktu Emi eptep trostu tartıp barıp ustunga (145/12)

2. Üst, yukarı.

Tüşürö koyom dedi içinen ızırınıp Başka uçurda

ustun süyrögön attı mintip tik ıldıy cetelebes ele (87/32)

Azır anı açuu ceteledi Kokuy kayda Tokto dep

Momun kıyırğıça ustun çincırın tolgoy oonap (87/34)

Uuçta-: Avuçlamak.

Saal cekire tamaşaladı Boluptur emese bilbeseñ

bilbessiñ Kele çöntögüñdu tos dep konfet uuçtap (25/4)

Uuk-: Üzülmek, kahrılanmak, kederlenmek.

Akıl esi kanga uugup turgan eken Kastaşkandı

caraştırır can çıkpay duşmanın kapiletten (64/15)

Alek Katıp koygon bir şişe aragın alıp çıgat Kaygısına

uukkan neme özü da içip ciberet Oşol oşo (62/6)

Ölüüdön baş tartpas ele
Öz oyuna uukkan Orozkul tik ıldıy saldı Lepil degen (87/28)

Uul: Oğul.

Çaması neberesi bolosuñ go Uul balası çok ele
ceen neberesi turbaysıñbı (24/29)

Kuday aga berbedi Öz kanınan caralğan uulu çok
bolup tagdırına naarazı cürgön Orozkuldun başka (37/15)

Cok Orozkul bolso aligintip aldınan öz uulu
çurkap çıkpaganına kitep kabına süyünüp cürgön bu (38/5)

Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/25)

Cetkende kırçınday bolgon calgız uulum soğuşta okko
uçpasa baykuş bayım Taygara koy artınan cürüp boroongo (46/7)

Saga süzüp keldim demek Kaysı uulum Sen adambalıksıñ
go Obol meni kemeñe çıgarıp alsañ anan (50/17)

Baarı cabalaktap karap turmak Oşondo bala matros
atasına Salam ata men senin uuluñ emesminbi (50/16)

Men kadimki uuluñ bolup kalam Oşondoybu Kana
körölüçü Atası tor ırıtıp balanı suzup almak da (50/19)

Al azır oyu ongo sanaası sanga bölünüp mögdöp oturgan
çağı Calgız uulu bar ele al dağı soğuşta ölüm taptı (60/10)

Azır al balası eldin esinen da çıgıp ketti Eger
oşol uulu tirüü bolgondo tagdırı başkaça bolboyt bele (60/12)

Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/35)

Oyunda eçteme çok tigi kanduu sürdüü cerden alış
kaçuu Uul bala kız bala kol karmaşıp toktogula (67/36)

Uul bala kız bala ıylap turdu Kempirdin sözünön
da cardan ıldıy karasa cüröktörü alkımına (70/3)

*Bugu Ene Mayrık aar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/28)*

*Umay Enemin siler menen t       birge c    
O     kırılğan kırgızdan kalğan uul bala kız (73/8)*

*Ubakıt ku     uçtu Uul bala er cetti kız bala
boy cetti Ek   ba   koşup erdi katın boluştu (73/11)*

*Bu beşik silerdin tunu  arga deyt M        
Bugu Ene Ceti uul ceti kızduu bolosu  ar baarı (73/36)*

*Atadan kalğan t      maldı ayabas narkıbzdı bilsin
el dep baydın uuldarı kerbezdenet Ee balam Adam (74/30)*

*Bolup adam uulu k  rb      uluu a   berilet Atabızdın
arbagın k  t      da  kıbzdı bilsin kelgen el (74/27)*

*Tiyet degen karıyalardın s     oşondon kalğan
A   bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)*

*Baylının uuldarının zobolosun da  ktap aytar söz bar
beken d        dep ırdayt t  rt        (75/13)*

*Birok ısık suu demin kısıp negedir tum  ukturat
M        Bugu Ene cansooga men da senin uulu  mun (111/8)*

*Ata ene kubandı M        Bugu Enenin urmatına
tun uulunun atın Bugubay dep koyot Bugubay er cetip (74/2)*

*T        t          sürülöt aram oyluu adam uulu
cete algıs dep aska zoogo ca  ınsa da bolboy candoo  ular (76/27)*

*Algan ittey tum  ugun sundura artınan karap kalsa
Iya cırgal emes beken Anan bala tuup berse Uulumdu (83/4)*

*Azırkı buguluktar birin biri taanıbay
  ldey taradı go Tayata  a salam ayt Çotbaydın uulu (118/4)*

*Kiyinçereek K    tay uluu uulun         p uul kelinine
da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/27)*

*Kamdap bergen Orozkul boldu Emi K    tay ki     uulun
bölüp catıptır Dagı tam salıp dagı karagay kerek (140/29)*

*Cansooga öltürbösöñ eken Artımda kalar tuyagım
cok Bu düynödö kokoloy başım Uuldan da cok (160/36)*

*Çaap barattı Bugu Ene uulunun erdigine ıraazı
boldu sıymıktandı Bala Seydakmattın eşigine cetkende (121/15)*

Uul-kelin: Oğul- gelin.

*Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine
da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/27)*

Uurda-: Çalmak.

*Kaçtı Kee küñü caa tartkan mergençiler kubaladı
artınan Bugu adamdın baldarın uurdap baratat Karma (72/20)*

Uurdan-: Hiç kimseye belli etmeden, gizlice iş yapmak, hareket etmek.

*Mına capayı toodo uurdanıp karagay süyröp
cüröm Anan kalsa mobu taandardıkı öttü eneñdi (83/23)*

Uurt: Avurt, yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü.

*Catkanın körö koydu Esi çıgıp ketti Torpok kenebeyt
da togotpoyt ırahattana közün cuump uurtunan (43/28)*

*Uurtunan may agıza cal çaynap ce kuyruk boor sugunup
düñüyösü tolup oturgan çaktarda söz kıyabı kele (84/1)*

*Tiyet degen kariyalardın sözü oşondon kalgan
Aş bergen uuldar mingizgen attarın alçılana minip (74/34)*

*Baylığın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken düynödö dep ırdıyıt törtünçüsü (75/13)*

*Birok ısıq suu demin kısıp negedir tumçukturat
Müyüzdüü Bugu Ene cansooga men da senin uuluñmun (111/8)*

*Ötüğün alıp kayra turup kılçaya bir karadı Uurtunan
kan sızılıp çıkkın eken (97/31)*

*Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)*

*Albay başın çulgusa ettiü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/23)*

*U eneñdi dep ölüü baş sözün ukçuday Orozkul
eki uurtunan köbük bürkö söğünöt Menden kutula (155/24)*

*Orozkul anı karap koygon cok çakadağı suunu
alıp eki uurtunan kursağına ağıza cuta baştadı (157/10)*

Uurta-: Yutmak, yudumlamak, içmek.

*Cökörlörünün ortosunda bal koşkon kımızdan uurtap
koyup caağın cangan ırçılardın maktoo ırların (69/7)*

*Çıkanaktarında güldüü cazdık döölöt kütö çalkalaşıp
erine çay uurtaşat Seydakmat çay kuyup oturat (157/30)*

Uuru: Hırsız.

Ketti Anday kuu catın katındın keregi kimgе

Bar emne bolduñ dep özünön sura Eri anı uuru itten (104/30)

Uu: Bağırıtı çağırıtı, gürültü patırtı, uğultu, gürültü.

A baykuş taece şorduu taece Kañça colu tayaktın

uusunan çala ölük bolup catpadı bolboy ele Orozkuldun (60/34)

Uuz: Ağız sütü, doğumdan hemen önce ve hemen sonra çıkan koyu süt.

Tikteyt Maraldın umay enesi asıl bugu mañkayat

omuroo töşü naristenin mañdayınday conu uuz (70/20)

Conu buuday tüstönüp uuz tıs keñ omuroo çımır denesi

alibettiü Suudan başın kötörgöndö kara kıyma (107/13)

Uy celin: İnek memesi.

*Albay başın çulgusa ettiüü eki uurtu bıkıldayt Arak
için kızıtıp köñülü caydarı uy celini sıyaktañgan (153/24)*

Uya: Doğup büyüyen yer.

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)*

*Alcıgan akmak Uyaları canağı kuu cambaş kelinbi
beş cıldan beri iyninen bir palto tüspöyt (81/29)*

*Uyasınday ele körünöt Kordondon narı bayağı Töö
Börü Eer Tañke taştarı catat Tañke Taşın (41/7)*

Uyal-: Utanmak.

*Kettik deçü kitep kabına Enesin körgön muzooço
cetip kelip kayra saal uyala tüşçü da çöp cıttangan (93/14)*

*Kelse soldat öz uruusunun baştalışı tügül ceti atasın
tak bilbeyt eken aga ayabay uyalıp kaldı Ayta (115/28)*

*Uşunday oyunçuk ekenine bala uyalat Bir maalda maşine
kıyşayıp bir kaptalına ooy baştadı Anan (128/11)*

*Közdörü uyalıp toktop kalışat da güldördün ańgemesin
uguşat Güldör emneni süylöşüp catti eken al (20/15)*

*Birok kişiler menen dayıma kol berip uçuraşam
keede uyalıp da ketem (53/8)*

*Aylası tügönöt Cakşılık kılsañ camandık
oylonot Ce uyalıp koysoçu ce oylonup kalsaçı toobo (80/34)*

*Kürküröp şarkırap kulap talkalanıp kaldı Bala ardanganınan
öñgüröp ıylap koyo berdi Uyalıp Kulubek (128/14)*

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın közüñçö
özün başkalardı uyat kılbası bolo (114/11)*

Cürösünör Uyalsañar bolo

Adilettik ornop bala ceñildenip kaldı (161/25)

Uyat: Utanç.

*Kayra çaap kele kalam Bala mektebinen keçikse mugalim
eceyine uyat bolor deyt Uyalar kişini tapkanın (81/28)*

*Turup kalıştı Kempir çal uyatınan sır caşırap
kelgender menen asteydil uçuraştı Orozkul da (114/9)*

*İşteyt İşteyt ele deysiñbi Orozkul aba mas bolup
bir caktan kelgende kantalaman uyatsız közünö caba (51/4)*

Uyat kıl-: Kepaze etmek.

*Uyalar beken Cadegende çooçun adamdardın közünçö
özün başkaldı uyat kılbasa bolo (114/12)*

Uyatsız: Utanmaz, arlanmaz, sıkılmaz.

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/18)*

Uy: Sığır; geniş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

*Tim ele cakşı köröm ezilip turam deyt Azir uydu
saap alsın anan eköübüz torpoktu otkozgonu kubalap (35/27)*

Uygu-tuygu: Karışık, karmaşık, karmakarışık, düzensiz.

*Cer tappay dalbas urat Uygu tuygu capırılıp candalbastap
cerge cabışat Cerge baylangan da kaçır butu (21/23)*

*Katıp tura kalgıñ kelet Şaardın eli anı da
baykabayt öz bet aldınça uygu tuygu şaşıp baratkanı (82/10)*

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup iktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/9)*

*Buluttar köktö uygu tuygu titılıp köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/7)*

*Mına keldik Tüş dedi at arıtıp alıstan kelgensip
içindegi uygu tuygunu neberesine sezdirbeske (103/22)*

Uyku: Uyku.

*Mektep degende bala içken aşın taştay çurkaganı
taenesinin kıcıırına tiye beret Uykudan közün cırta (93/24)*

*Anan tamak içiştı Anan uykuga baş koyuştı
Sırtta kar boroşolop şamal uluy berdi (119/19)*

*Kıynalıp catıp tınçı cok uykuga közü ilindi
balanın Uktap baratıp da Orozkul aba menen Bekey (135/15)*

*Çabalaktay töşöğündö bütün erkin sunup taştap
keñirsip catuu kanday cırgal ekenin uyku içinde (147/22)*

*Mıltık atılganda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/18)*

*Mıltık atılganda oygondu da kayra uykuga
ketti Keçeegi uykusuz tündön balapan canın otton (147/17)*

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/15)*

*Anda bala mektepke bara elek kezi ele
Azır bolso kıynalıp catkan uykusunan ulam oygonup (132/36)*

Uyku kaç-: Uykusu kaçmak, uyuyamamak.

*Baladan uyku kaçtı Başı teñ carılıp oyu çataşat
Mektebiñ oyloso tınçı ketet Uşu küngö çeyin (134/29)*

Uykuçu: Uykucu.

*Taşmatka bar koyloru semiz Baymatka bar
itteri dülöy Ermatka bar koyçuları uykuçu Karışkır (57/12)*

Uykuları kan-: Uykuya doymak.

*Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıcırap
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/16)*

Uykuluu: Uykulu, uyku sersemi.

*Uykusoonun ortosunda tayatası menen Kulubektin sözün
çolup ugup uykuluu kıyalı ukkanın alıp uçup ketti (127/16)*

Uyku-soonun: Uyku ile uyanıklık arası.

*Da uyku soonun ortosunda közünö ardemeler körünöt
Birde balık bolup kubulup çeke kakşatkan muzdak (133/9)*

Uykusura-: Sayıklamak, uykusunda konuşmak.

*Booruna kısıp biröödön kaguu cep kelgeyde tuuruk
alakanı menen caşın aarçıp közünön ööp uykusurap (31/28)*

uyu-: Yoğunlaşmak, kaplamak, çökmek.

*Uçurda A balkim tüş coruşup çatışkandır
Kün töböğö çıgıp aptabı koktu içine uyugan maalda (20/18)
Turat Tigi añızdın çetinde Baltek çuñkurdagı
uyugan kandı burtuldata sugunup catat Dodo ettin (153/10)*

Uyulgu-: 1. Kıvrılmak, dönmek.

*Murda bir colu bala apay bette çañ uyulgutup kelatkan
maşineni tosmo kölçügündö kirinip catıp (18/11)*

2. Buram buram yükselmek.

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/29)*

*Közdörü kaynar bulaktay uyulgup tereñ nımdanışıp
nurluu Baarınan da Müyüzdüü Bugu Ene anda sanda adamca (110/5)*

*Uyulgup boroşo uygu tuygu urup ıktoo cerlerge kürtkü
tolup çıktı (122/9)*

*Bulut tıtmalagan boroon köz açırbay too arası güüldöp
memiregen düynö albuuttanıp anan kar uyulgutkan (118/24)*

*Oşentip bala tigi cantay boordo çañ uyulgutup kelatkan
maşineni körö koydu Anan kalsa oşol küñü (18/31)*

*Çañ uyulgutup arki terki cügüröt Alıska sozulup
erigen korgoşunday kölküldöp Isık Köl catat Köldün (39/31)*

*Öz kişilerbiz
Momun eşik açtı Burkuragan kök buu uyulgutup (120/6)*

Uzak: 1. Uzun, uzak, ırak.

*Uç kıyırı çok cerdin bir çetinen bir çetine Uzak
coldo baldar arıp açtı aldan taydı Bugu Ene baldarın (72/3)*

2. Uzun, uzun zaman.

*Tayatam comok ayıp oturganda men uşunun baarın
oylop oturam Comoktu uzak aytat tayatam Ar kandayı (56/10)*

Kıştı biz uşintip ötköröbüz Kış uzak bolot

Tayatamın comogu bolboso men çıday almak emesmin (57/25)

*Az kıynoosu köp armanduu uzak ömüründöğü
kabil bolbogon tileginen arılbagan meenetinen arttırganı (101/1)*

Uzar-: 1. Uzamak, büyümek, boy atmak, yetişmek.

Tınçtıкта miñ miñ cıl ömür sürgülö Uçuñar uzarıp (72/37)

2. Uzun olmak, uzamak, uzun zaman almak, uzun sürmek.

*Kırk kulaç uzarıp kastaşkanın kamıştay kıyıp
otto kalgandardı suuga ketkenderdi kutkardı Anan (121/7)*

Uzat-: 1. Kocaya vermek, evermek, evlendirmek.

*Kızdı küyöögö uzatıp kança uuldu er cetkirip
ubayın körüp oturasıñ Özüñ kimsiñ ıya Bilesiñbi (45/25)*

2. Birini uğurlamak.

*Koştoşup cattı Momun çal menen Seydakmat attanıp
alardı uzatıp barmakçı boldu Tayatası bir kucak (130/26)*
*Bugu Ene Mayrık Çaar Cezkempirdi alkap uzattı
da anan uul bala menen kız balaga ayttı (71/27)*

Uzun: Uzun, kısa karşıtı

*Bolso Birok albette balıkça karap balıkça körsö
Balanın kirpikteri muzoo kirpik salañdap uzun da (49/12)*
*Kaalgıp süzüp kelatat Tigine Ana Katar sozolongon
morloru bar sunalğan uzun köl betin kesken kubattuu (47/8)*
*Kıska ömürün uzun comok kılıp aytıp berdi
Andan narı emne bolot Tigine ceek köründü anan Ak (58/15)*
*Çubalgan uzun kerben aşuu beldi şıkap toktodu Motorlor
ızıldap ıylasa da maşine ordunan cılbay (125/21)*
*Uzun oor tros eken Eki kişilep çoyo tartpasa cazılar
emes Şofyor suunu karap ötügün çeçkenge ırgılciñdanıp (145/15)*

Uzun sabak söz: Uzun söz, uzun hikâye.

*Anan Momun çal soguş maalında cumuş askerine
kantip barıp kelgenin uzun sabak söz kılıp aytat Bu (123/14)*

Ü

Üç: Sayı sıfatı, üç.

*Cok degende mobu çiy barkıttan üç metr alsan
bolo cañı şım tiktirip kiyersiñ (30/15)*

*Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet
Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)*

*Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkan (67/26)*

*Çın Öz közüüm menen kördüm Üç baş eken
Kayaktan keliptir (101/17)*

*Baldarın Isık Köldün tokoyuna kayra cibériptir debedibi
tayatası Azırınça çalgın çalıp üç baş gana (102/22)*

*Berişip bir buyumdu üç kaytalap suraşıp biri
çaksa biri kımbat körünüp başkasının tüsü ce gülü (22/33)*

*Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir köküröğü
ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/8)*

*Bir cıldan üç cıl kurulup üç cıldan ceti
cılga bütpöy cata beret (36/27)*

*Kışkısn tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
cok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

*Üç kün üç tün degende bir biyik döböğö cetip toktodu
Tömön etekti karasa kök cayıkta uluu toy bolup catat (68/15)*

*Sürtündü da bet mañdayın karap alıp seleye tüştü
Öyüzdö dal suunun ceeginde üç maral turat Kadimki (107/6)*

*Balanı tiktep üç maral turat Kündüzgü körgönü büt
kaytalandı bala ceekte maraldar öyüzdö Çamgarak (109/33)*

*Koburagan üç kişi bala catkan terezenin tübünön öttü
Seydakmat keldi dep Gülcamaldın kubangan (113/23)*

*Boroongo içinen ıraazı bolup catkanın başkalar
tuyunbadı Uşu boroon köpkö çeyin cadegende üç küngö (122/36)*

*Aytıp oturdu Arçanın alkımındaki çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)*

*Seydakmat ırsañdap küliüp kala beret Anan üç üydün
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/25)*

*Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/21)*

*Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cagıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)*

*Açık oozunda topuraşıp turganına
kubandı kötöröldü El degeni aligi üç ayal düköndögü (22/18)*

*Ardan üç kün kiyin tuulgan dep koyuşat anı Körüp
közü kanıkan ugup kulagı bışkan karı caş alıscakını (26/27)*

*Öziñ başka baldarga teñ esepsep kitep kabın kolunan
tüpgürbös boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/12)*

*Aytıp oturdu Arçanın alkımındaki çoñ çabıkka
barışat Ayerde üç maya çöp bar Üç mayanı tuş tuştan (124/10)*

*Kayrılıp kalat
Üç üydün ortosundaki calgız bala Aptalaptı barınan (17/22)*

*Bolgonu üç tüttün curt Oşogo karabay keede soodası
kemçil bolgondo Aptalap maşine dükön tokoyçularga (17/19)*

*Birine közü tüşüp Bolgonu üç katın birok ızı çuu
tüşüp aptalaptı başına kötörüp ciberişkende düköñçü (22/25)*

*İldiy maşine özü ketti Bala baştağan cigitter ekinci
maşineni anan üçünçüsün anan kiyinkilerin uşintip (127/32)*

*Kırgız el eki kün aza kütiüp üçünçü künü baatırdın
söögün ata saltı boyunça cabıla kötörüp Enesaydın (64/31)*

*Beken düynödö dep ırdasa üçünçüsü
Ey caagın cangan ırçılar Közü ötkön baydın (75/11)*

Atçan adam ayerge üç cıl üç ay col cürüp arañ cetet

Al dayranı azır Yenisey deşet eken (63/15)

Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı

Ceti atanın attarın üyrötkön çok bele akeñ (115/29)

Üçöö: Üçü

Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday

boldu (89/5)

İras üçöö eken Men da üçöönü körgöndöy boldum

Körsön boluptur maral kördük dep ölüp ketebizbi (89/7)

Maral keliptir bul üçöö maktap barsa kalgandarı büt

mekenine kaytıp keler debedibi tayatası (102/23)

Oor üşkürünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday

bolup küyüttüü üşkürünöt Anan üçöö badal (110/8)

Bugu ene Narkı karluu boordun şaında üçöö mañkaya

basıp körünüşü körköm Takattap but taştaganı (144/5)

Anan oşol öñüp bardık dep Seydakmat suragandı

kaytalap ayta baştadı Maraldar üçöö tek tokoydun (162/6)

ükök: Yürek.

Muştu mu menen cançıp salsa dele kiçine soolukkan

soñ taecesi ükögünön bir şişe aragın alıp ıgıt (60/32)

Üksöy-: Ürpermek, tüyleri diken diken olmak.

Bolup cal üksöytüp birde akkuu bolup moyun koykoytup

türkün eles tartışat Oşentip köñül alaksıtat (21/5)

Ülgür-: Yetişmek, ulaşmak, ermek, vasıl olmak, -e bilmek.

Çıguuga eç kim ülgürbödü Tüşkö kirgis kırgın

cürdü Emgektegen karıdan emgektegen balaga çeyin (66/25)

Ülp et-: Efildemek, hafif, kesintili ve yavaş bir biçimde (rüzgâr esmek, kar yağmak, saç dalgalanmak).

*Tura albaganday Ülp etken cel cürsö apay bettegi kalın
tulañ tolkup ketet Arasınan kaçkan tülkü cononup (21/17)*

Ülpöt: Eğlenme, düğün, tören.

*Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp
ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/36)*

Ülpöldö-: Süslenerek, hiçbir şey yapmadan, sadece kendine bakmak.

*Çöp Öz başına özü ee emes cel cürgön cakka cıgılat
Anan kalsa ülpöldögön cibek çaç baştarı celsiz (21/16)*

Ülüş: Paylaşma, bölüşme, paylaşım, bölüşüm.

*Bügün çöp çabıkta Seydakmat calgız bolçu Tayatası
özü menen Orozkuldun ülüşün çaap taşıp barıp (33/4)*

Ün: Ses, seda, ün.

*Ün kaldı Kıbır etken can körünböy başka eçteme
kalbadı Kırgız degen bar bele cok bele Coo uşunu (67/5)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)*

*Salaa salaa suular ünü ugulbay küngö cıltuldayt
biri birine kuyuluşup beri kelgende gana şarkıragan (46/23)*

*Çıkkıs ünü ugulgus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/17)*

*Çıñrgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

*Bala unçukpay çıgıp ketti Eşikti cabarı menen içkeriden
kempirdin ünü çañk etti (104/22)*

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)

Ünü uguldu Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö sıykırduu
beşik ilip uçup küyüp şaşıp kelattı (135/21)

Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın
zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/13)

İi ünüñ çıgıp kelatabı dedi içinen kıcırlanıp
Söz menen cıga çapkanday tildep koyoyun (143/23)

Abışka bolso kaygıga başı malınıp kılмышının
şermendeliğinde cüzü bulganıp balanın ününö (165/12)

Kel Müyüzdüü Bugu Ene cardamıñdı ber
Oşondo alıstan alıstan cılaacın ün uguldu (73/22)

Süylöp birde küñk mıñk etip kirip çıgıp cüröt
Sırttan cañ cuñ ündör çıgat biröönün (109/24)

Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröo kıyırğanday boldu (119/24)

Caş şorpodon apkelip içirip koyom
Oşo boydon bala kayra uktagan cok Sırttan ündör (148/8)

Gülcamal menen taenesi da külüp kalıştı Başka
bir beytaanış ündör çıktı Tündö kelgen kişiler (148/12)

Buyerden Balık bolgonum cakşı
Orozkuldun terezesinen bakıldagan mas ündör ugulup (164/26)

Bala bul ündördü argasız tıñşap catıp kayradan
kıyalındagı düynösünö ketti (112/23)

Boldu eken Emne kılıp cüröt
Sırttagı ündördü tıñşap bala tayatasın kütüp (148/16)

Şıñgıragan tattuu ün cakındagandan cakındadı
Anan mañkañday çurkagan Müyüzdüü Bugu Ene cetip (73/23)

Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/30)

Bölöp termetse mukam ünü şıñgırap turat Azır da
cılaacın ün çıkkanda Müyüzdüü Bugu Ene müyüzünö (73/29)

Tün ortosu ce tañ ata bau bau bakırgan ün öçöt altı
ayrı müyüzün conuna çaap car başınan kargıgan elesi (77/1)

Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)

Es aldık boldu degen Orozkuldun ünü çaldın
oyun buzdu Kettik dep buruldu Orozkul Cönöp (81/13)

Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşıneleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/6)

Aytıp kудayga ünü cetkidey çıñıraarın elestetti
da oşogo kadırese kıçuusu kanıp turdu Çala bolot (91/5)

Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/12)

Mas Orozkul kayra buurakandap Bekey taecenin kakşap
ıylagan ünü karañgı tündü çatırata ayırıp cattı (112/20)

Apkelip berçi
Anan balaga bir ukmuş ün uguldu beşikke takkan (113/4)

Ünü çıgıp aldın toso şaşkan şıbırtı da uguldu
Ayabay küttürdüñ go (113/25)

Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/6)

Cılaacın ünü kulaktın kucurun kandırıp alıştan
çıktı Cılaacındın ünü ulam cakındap kelattı (113/5)

Dirtildep bir selt etip alıştı Burulup cönöy
bermey boluştu Birok maşinenin ünü bat ele öçtü (142/18)

Deysiñbi meni Senin ayalıñ menin kızım kудay
buyurup köz carıp balanın iñaalagan ünün uksam boldu (147/4)

Kumsarıp çıkkanın kördü Ünü öçüp kalgan kinodoy
kempirdin erinderi kırırap birde çürüşüp birde (44/11)

*Toktotup kör Anda tayatam eköübüz ün katpay oturup
berebiz Börü balası it bolboyt bötön bala öz bolboyt (51/33)*
*Çamdagıla dep tamagım ayrılğıça kıykırıp atam
birok şamal oozdon cula kaçıp öz ünüm özümö ugulbayt (127/2)*

Ün çık-: Seslenmek, konuşmak, konuşmaya başlamak.

*Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/9)*
*Uşintip sözün aytıp oozun cıyıp algıça can
caktan bir ün çıktı (70/14)*

Ün katpa-: Sesini çıkarmamak, hiçbir şey söylememek, konuşmamak.

*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/1)*
*Atkardı Canı keyip cürögü mıkçılıp baratsa da
başka kın dep ün katpadı Cetimçesi mekteptin tübündö (92/20)*
*Cattı Nebak tün kirgen sırt karañğı Balanın
başı oorup catat Birok al kınkıs etip ün katpadı (109/16)*
*Keçirip koyso eken dep barattı
Orozkul da ün katpadı Çaldı kişi esebine koşpogon (146/8)*
*Tayatası eçteme ukpadı ün katpadı başın kötörö
albadı Ün katkanda balaga berer coobu kaysı ele (165/2)*

Ün sal-: 1. Ağıt yakmak.

*Özön tolkup alay dülöy boroon sokmok Koşokçular
çaçtarın cazıp ün salıp çorolor tabıtka iyin tosüp (66/14)*
*Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/27)*

2. Seslenmek, konuşmak, konuşmaya başlamak.

*Teep ır ırdap cigitter küç sınaşıp alışıp el
şatıra şatman ün salıp keçeegi kırgızdı kırgan (68/20)*

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/18)*

*Kürtkügö battı Şofyorlor kabinalarınan ırgıp
tüşüp ün salışa birin biri çakırıp aldıñkı maşinenin (125/24)*

*Tınbay ün salışıp barattı Boroondop çaba caagan
kaliñ kar mañdaykı aynekterdi birotolo kaptap (125/15)*

Ündö-: Ses çıkarmak, konuşmak; ötmek.

*Bala ündöbödü Azdan soñ dükönçü dagı suradı
Kimdin balası bolom dedin Aligi Momun çaldın (24/25)*

*Kara cer kanga ezilgen ata apa dep kıykırsa
cañırık coop kaytarbay ündörü cerge cutulup ketti (67/24)*

*Karaan culmalaşıp birin biri süyröp kelatkanday
tuyuldu oholop ontogon ündörü uguldu Eşik karç açıldı (111/22)*

Üñküy-: Üzgün.

*Ar kaçan uşunday cañcaldan kiyin baykuş çal ölüp
kayra tirilet Mına emi üñküyüp köpkö burçtan turbayt (60/6)*

Ciberdi da kemegesine üñküydü Tizelegen kalıbında (152/37)

*Ot küyüp atat kara kazandan burkurap buu çıgıp
atat kemegenin oozunda eki caktı karabay üñküyüp (156/16)*

Ün-şıbır: Ses hışırtı.

*Közdöy ketti da başkaları ceekte kaldı
Kulak kagınıp koyup maraldar ayaktan ugulgan ün şıbirga (142/14)*

Ünsüz: Sessiz, sesi çıkmayan, ses çıkarmayan.

Uşunu aytıp esi çıkkan bala ketençiktey berdi
Abışka coop kaytarbadı ünsüz cattı (165/34)

Üp: Hiçbir esintinin olmadığı, sıcak hava.

Tikteseñ sıralcındın taram taram uçtarı köktü
cappayt Üp turgan ısık aba akırek alkımıñdı nımşıtat (20/30)

Ür-: Ürümek, ulumak, inilti, ağlar gibi ses çıkarmak.

Orozkul atıp salayınbı dep kalat keede mınday
küñk etip ürböy ayak boşotor ittin keregi emne deyt (25/12)

Ürgülö-: İçi geçmek, biraz, hafif uyuklamak, kestirmek.

Kızarıp maylanışa nımşıp kelet Isıkka
talıkşıgan etkeel denesi oolcup közü ürgülöp kirpiği (36/8)
Beregi Orozkul azır kım ötügün cıtıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyrasına (36/30)

Ürk-: Korkup birden sıçramak.

Etin mülcup söögün Isık Kölgö bürküp salmak
Sööktörün balık balırlar cıttagılap dır koyo ürküp (18/18)
Cer carılar ün çıkmak Tayga tokoy çaynalıp
kanattuunun baarısı kündün betin körsötpöy ürküp (66/10)
Kördüm körsö emne eken Üçöö ürküp kaçkanday
boldu (89/5)
Ha ha ha
Men tiygize albaym dedim Maraldar ürküp (163/12)
Udurguy uçup canı tınbay çuuldap kelet Tokoy arasınan
baltanın ünü ugulup andan ürküp uçkan taan oşo (78/24)
Uşul uçurda kandaydır ayrı müyüz canıbarlar badaldan
ürktü Çiñ moyundarın keykeyte bir kılçaya karap (88/6)

*Catkan maraldın başına okşop ketti Bala aza boyu
ürktü ketençiktep boyun ala kaçtı (165/30)*

*Közdön uçkan kooz keme kelbersip kele catırı
Burulbastan çaypalbastan köl tolkunun ürkütpöy süzüp (47/10)*

*Şamalga bir çetinen türülüp bir çetinen ürküp catat
Köldün baş ayagına köz cetpeyt Eteginen kün çıksa (72/29)*

*Maraldardı ürkütömbü dep çaldan cüzümü caşırap
arı beri tolgondum Anan külkümü bastım da tüs (162/13)*

*Caktırsa turup kalar Biröö carım tiybesse
ürkütpösö bayır alıp kala berer Cayıtında ot köp (101/24)*

*Tolot Alarga eç kim tiybeyt eç kim ürkütpöyt
Maraldı körgöndö col cürüp baratkan buguluk kişi (74/13)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)*

Ürön: Tohum, tohumluk.

*Anda sanda şaşıp koyup asmanda kanat kakpay
calgız бүркүт kaalgıyt Caykısın möñgü ürön erip (77/30)*

Üröy uçur-: Yürek heyecanlandırmak.

*Tıgılıp түпкүрдөгү buurul tolkun üröy uçurup oşogo
ıylap turdu (70/5)*

Üröyü uç-: Ödüy patlamak.

*Canında aç tıyak tört şıyrak catat
Balanın üröyü uçtu Körgön közünö işenbedi Bu (153/32)
Karagay tokoy kaçırıp güüldöp ontop ыгат Tim
ele üröyüñ uçat (52/20)*

Ürpöy-: Tüyleri ürpermek.

*Bay manaptar karañğı kedeylerdi korkutuş üçün oylop
tapkan Oşentip koysom abışkam ürpöyüp oozun (162/20)*

Üşkür-: Oflamak, of çekmek.

*Momun çal da özü koşo cürgönsüp öz közü menen körgönsüp
ar kaçan aytında bir üşkürüp bir ıylap keede (62/36)*

*Bala döbödö oturup oor üşküründü Kitep kaptuu
bolup okuuga kantip bararın kıyaldanıp cürgön uşu (44/25)*

*Eköo teñ bir saamga tuncurap turup kalıştı Anan
Gülcamal üşküründü (105/26)*

*Oturup üşkürünö oygo battı Kuday alsın dep
kübürödü özünçö akırında (136/21)*

*Oor üşkürünüp koygonuna tañ kalat bala Kudu tayatasınday
bolup küyüttüü üşkürünöt Anan üçöö badal (110/8)*

*Kıstaşıta senin tumoolop kalganıñı karaçı
dep üşkürünüp aldı (138/16)*

*Bekey menen taenesinin oozdorunan kök tütün
üşkürük tıylbadı bir eki colu köz çaşın sıgıp (48/28)*

Üstü: 1. Herhangi bir şeyin üstü, üst kısmı.

*Ustun cüktösöñ da toonu too debey cürüp kete bergidey
Orozkul bolso bizdi köröyün degen közü çok Uluu başımdı (137/25)*

*Dastorkondun üstün cıynap catat Seydakmat bir
okuyanı karkıldap aytıp kalgandarı katkırta külüp ugup oturat (161/33)*

*Alıp üstündö tüşüp baratkan kişilerdi körgüsü
bar Birok keme balanın bul oyun kaydan bilsin Kaydan (47/17)*

*Curtta cetim kaldı Alısta tokoy üstünön çañ uyulgup
mal aydagan coo ketip barattı (67/29)*

*Tokoy üstünön kötörülüp arı udurgup beri udurgup
too etekley ketti Cerde çañ bırıksıtıp köktö (118/21)*

*Salıptır Tünkü boroondon kalgan cel epkini ötsö kürtkü
üstünön udurgup tozoñ uçup catat (129/4)*

*Tün carımı çende ay toolordun üstünö keldi salañdap
carığı muzdak munarıktap möñgülüü çokunun (134/1)*

*Üstünön arız den kalptı çındı koygulap
cazgan eken anı okusañ töbö çaçñ tik turat sotsialisttik (85/1)*

*Caanger özüm degen kişige üyrülüp tüşöt üstünö değen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)*

*Bastırmanın üstünö eki üymök kalıp çekçeytip cıyıp
koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/17)*

*Anın üstünö köp kebi tüşünüksüz Anın catsa tursa
oylogonu ele sabakka keçigip kalbasam deyt Erteñ (93/31)*

*Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu
kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/12)*

*Öydö kötörüp catıp
Müyüz omurulbadı balta ötpödü Anın üstünö mas (154/30)*

*Ketet Emese eki közdün eki çeçekeyindey bolgon mobu
adam balasın muzdak koynuña al Cer üstündö bul eköönö (69/30)*

Kıların bilbey ortodo bir az turdu da meştin üstünön (103/37)

*Berip baleeden batıraak kutulsañar bolot ele
Kep ustunda emes go Momun başın çaykadı Anan (105/30)*

*Başınan öödö kötörüp tögöröktün tört tarabına
körsötmök Aldıñda özönüñ kaldı caykın Üstündö (65/14)*

*Çurkadı Cer düñgürögön dooş içinde kütürögön
kalıñ dabırt üstündö al eköönün alsız ünün kim (68/2)*

Çikkıs ünü ugulqus kıl Ekinçi kırgız degen sözdü
kulagım çalbasın Kırgız tukumuna cer üstündö orun (69/18)

Kün astında cer üstündö minday dañktuu uluu
aş bergendi körgön can bar beken dep ırdayt bir (75/3)

Birok bugün erteden beri karduu toonu cañırtıp
taandardın tıncı ketti Tokoy üstündö üyür tobu menen (78/22)

Üstündö çabındıday kalkıp ötüp ketpeyt bele Munu
cañı ele kesip suu boydon süyröp tüşpödübü Kim (96/5)

Too tokoydu da kaptap salkın kölbüyt Tokoy üstündö
akırından küügüm koyuulanıp barattı (109/9)

Sözdördü bilbegen işterdi süylöşöt Anın üstünö bular
çooçun dele emes eken tayatası baarın bilet (123/3)

Kün çağılışkan kögültür kumdun üstündö agış omuroo
kızgılt sooru maraldardı körüp alıp kişilerdin (142/27)

Toygo barçuday casanıptır üstündö kızıl köynök
butunda ökçölüü krim ötükçö başındağı güldüü şalı (151/29)

Emi oşo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/5)

Salıp Ba o Ba o dep kerneydey ün saldı Ünü car
başınan suu üstünön tolkup A o A o dep tokoydon (108/28)

Cañırttı Çoñ bugunun dabışı suu üstünön tolkup
köpkö cañırıp kalğanına bala azır özünçö cılmaydı (110/13)

Berip anan dağı kaçan üstümön calaa cazıp ciberet
dep kaltaarap cürböysüñ aerde E karañgılık (82/21)

Başı aylandı Carduu ceek üstündögü tokoy (95/37)

Üstündögüsü arkan karmap arañ tüşöt Oşentip maşineden
maşinege cük basat Maşine çöp astınan körünböy (124/13)

2. Üzerine.

*Momun çal ustundu toktotup körsün dep öçöştü
Kokus toktotpoy körsünçü Karıgan makoonun töböşün (87/29)*

*Çaap barıp kele koyom Balanı apkelip koyup anan dele
ustundu suudan ötkörüp alabız (91/18)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/3)*

*Koyso kemip kalmakpı ustundu anan kelip dele tüşürüp
alışpayt bele Ataganat özü alibettüü can bolso ustundu (95/4)*

*Şagıl menen koşo köçmöy bar anan korum taştardan
ustundu tıgıltpay ötmöy bar Anan sekirtme taştuu (95/12)*

*Karmap suu tolkununa oonalaktap kalkıgan ustundu
canday cüirdü Orozkul atka minip suu ördötö keçirdi (95/23)*

*Basıp ustundu kepteşten çigariştı
Attay estüü canıbar barbı Dal ustundun başı (96/27)*

*Cakka baspaysıñ Ustundu azır çıgarabız Keçinde
alıp ketçülör kelet Bilcırabay attı kayra koş (97/13)*

*Cayçılıkpı Orozkul Emne boldu Kirpigiñe
çeyin suusuñ go Ustundu agızıp ciberdiñerbi (98/34)*

*Tinççılık bolso canağı balakettüü ustundu suudan
tezireek çıgarıp bereyinçi dep oylodu Momun (103/15)*

*Sen kayda
Barıp ustundu çıgarayın Cana suuda kalgan (104/24)*

*Seydakmat ertereek kelip kalsa da cakşı bolot
ele Keler küñü bolup kaldı Eköölöp ustundu çıgarıp (105/28)*

*Korunup cüdöp burçka tıgılıp oturgan Momun
közünün üstü menen bir karadı da eçteme ukpaganday (108/36)*

*Şagılda turat Şagıldan öödö kızıl aloo kaptagan
kalıñ badal Badal artı car cardın üstündögü (108/8)*

*Suu üstü menen Müyüzdüü Bugu Enege çurkap barattı Suu
oyulbadı butu malınbadı birok öyüz ceekke da cetpedi (112/31)*

*Şaştırdı Momun çal daroo başı salañdap cürök zaada
bolo tüştü Tigiler suuda kalgan ustundu maşine (137/10)*

*İliş kaldı Tros cetse ustundu keptelgen taşı menen
koşo süyröp ketiş kep emes (145/13)*

*Aliği Suudan ustundu çıgardık Anan cılınışka
kiçine içip koyduk Iya Azır atañ tıyakta canağı (150/23)*

*Dedim anan kara küçkö temteñdep koydum Suudan ustundu
alıp çıkkanda cılinganga dep siler menen bir (163/7)*

Üstü-üstün: Üst-üste.

*İtapkan cer Kolgo tiygeni calgız Momun Karakök
bolup tütögö küyügüp üstü üstünö sögünüp Orozkul attı (87/18)*

Kirdi

Mugalim eceyinen üstü üstünö keçirim suradı (94/24)

*Öltürmök köz açıp cumgança Ceek berbey kişi ölüğü
üstü üstünö karşı terşi suladı Kök möltür tolkun (66/36)*

*Albaysıñ dep üstü üstünö balta urat Senin tübünö
cetpesem Orozkul atım öçsün Mına Mına dep (155/25)*

Üstü-baştarı: Üstü başı.

*Sırttan bir top kişi kirdi Üstü baştarı büt kar
kirpikterine çeyin muz toñgon eki közdörü gana cıtırayt (120/7)*

Üşü-: Üşümek.

*Üşüp kalbasın dep ayak başın kımtilap tonun cabat
anan atın caydaktap kaşıp tazalap cemge koyot Uşunun (51/7)*

Uurtunan kan sızılıp kök tumşuk bolup üşüp
turgan kökşündün oozunan uşul söz çıktı (98/1)

Balanın köñülü aynıdı Kayra çırığa başadı
Birden küyüp canıp aldastayt kayra kalçıldap üşüp (112/16)

Aksakal açınız Üşüp kettik
Siler kimsiñer (120/3)

Öñörüp aldı Üşüp kalgansıñ go Tayatası tonunun
öñürünö kımtılay orop aldı (132/33)

Tünarat Küyüp canıp ısıp çıgat çıdabay cuurkandı
teep salat Birok açık catsa kalçıldap üşüp ketet (133/8)

Üy: Ev.

Attanıp kazat cürüp kastaşkan uruunun üyün örttöp
külün kökkö sapırıp elin kırıp cılkısın tiyip (64/1)

Orozkul kayda Üyündöbü dedi kelgenderdin
biri (114/1)

Tamak aşın taştap el topurap handın ordo üyün tegerektedi
Al uçurda han karday appak kiyizde can (69/5)

Kurganbastan kögörgön erinderin kımtıy albay calgız
taman col menen üygö çurkadı maşine düköndün (18/36)

Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
cok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/7)

İzdeyt dep kalat tayatası Calkoolugun karaçı üy
ordunday cerge kartöşkö aydasa anısın alabata basıp (33/25)

Bala oşentip özünçö kocurap üygö cortup kelattı
Kitep kabı menen süylöşkögö köñülü keñirsip (35/33)

Çoñ közünön karadı ele üylör aldagayda kaçıp barıp
toktoy kalgansıp alıstan şireñkenin kutusunday (41/15)

Tübündö solup catat
Añgiça üydön taenesi çıktı Torpoktu körö sala (43/36)

*Etegin arı karap beri karap kargay berdi Balanı
otton alıp suuga suudan alıp otko saldı Üyünön kızın (44/30)*

*Calınıp calbarıp kempirdi tartat üyünö Kempir aga
bolmokpu çaçın culup cer kaysalap oozunan ak köbük (45/31)*

*Çaçırayt Esine kele kalgan Bekey samoordu çaypalta
kötörüp üyünö kire kaçtı Kempir celi çıgıp ketkensip (45/34)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştığın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/12)*

*Üygö kezek alıştırtır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolbosu balamı koluma alam (48/19)*

*Cürgöndöy Salamdaşuu çok kol baştığın kötörüp
üy üyünö kireri menen eşigin bekitişet Kamakka (48/12)*

*Sögüp koyuunun orduna bat ele keçirip koyot atügül
tokoydogu üydöğü Orozkuldun cumuştarın büt özü (51/2)*

*Tükürböyt da kayra cügürüp barıp atın alıp cölöptayap
tüşürüp üyünö kirgizet kerebetke catkızıp (51/6)*

*Kışkırsın tokoydun cumuşu az Tegerekte el da
çok üç tütün üy gana karga tıgılıp çeenge kirgen (52/22)*

*Üylörün da maşinege cüktöy kelet Oşondo tayatam
eköbüz dayıma örülüktöp barabız Baarı menen kol (52/29)*

*Bolup toñup kırs kırs sınıpturgansıyt anı
men üydö bilip oturam Taştı kakşatıp taldı sızdatıp (55/24)*

*Üydön çıgar elem tün cañırtıp karañgını ürkütüp
toolorgo Korkpogula toolorum Men bar Meyli şamalı (55/29)*

*Bala kitep kabın aldı da dürbünü booruna kısıp
döbödön ıldıy kıyalap çurkadı Birok üygö cakındagan (58/32)*

*Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt
üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)*

*Da kayra cumdu Taenesi üydö çok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/35)*

Bastırmaga bekitip üygö anan kireli
Oşentti Birok bosogonu attoo kıyına turdu (59/9)

Eerçigen elge koşulup kiyinki üydün tuşuna cetmek
al oroparadan da aligi col cosun bolup oşentip (65/29)

Ulam bir üydün orduna çurkadı eköo Bırıksıgan
kül catat üç butu köktü karap tulga catat Esi çıkkan (67/25)

Enesay kırgızının kanına kızıl cayan bolup aktı
Ceek boyloy katar tigilgen üylör çatırap örtkö ketti (67/2)

Tigilgen üylörgö san cetkis kaynagan kazanga san
cetkis cıylgan elge san cetkis Kızdar selkinçek (68/17)

Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy
tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/22)

Birok Kayra aylanıp cay keldi Kök tulañdın arasına
tizgen cumurtkaday bolup boz üylör kelip kondu (85/24)

Kelbesi bışık Al bolgondo go Momun eköön cumşap
koyup özü mintip kıynalbay üydö catpayt bele (87/12)

Kolunda kuralı cok Katını canında bolso bırıpırata
sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/16)

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közün açıştırıp barat
Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütön tigi (90/34)

Dedi özünçö Soop Men bıyakta kıynalıp baratkanda
al emne üçün üydö cayma cay oturuşu kerek (91/8)

Çildey tarap çurkap cönöörün elestetti Momun
Baarının kursağı açkan üyünö cakındap baratıp (92/26)

Azırtan baştap sen maga katın emessiñ men saga
er emesmin Cogol Üydön karaanıñı körböyün Ket (99/22)

Kalkalaar degen tilegi candandı
Balanın köñülü kötörüldü Üydö körör okuya kaparına (102/16)

Andan arkısın körö catabız
Eköo kordongo tam arkasınan kelatıştı Üylör artınan (103/8)

Emi esiñe keldiñbi dep çañırdı kempir
A körö barıp kızını körüp al Gülcamal üyünö kaçırap (104/28)

Beter sabap kuup çıktı üyünön
Emne kılaysın kuusa kuugandır dedi Momun (104/31)

Bala eşik aldında sandala bastı Üydön
kempirdin çañırgan ünü dale çıgıp attı Anan kaalga (105/11)

Şart cabıldı da tayatası sırtka atıp çıktı Al
Seydakmattın üyünö bet aldı ele oozdon Gülcamal (105/14)

Burulup calgız taman col menen üydü közdöy çımın kuyun
çurkadı Eşikterdin aldınan toktoboy ötüp (108/31)

Üydün kaalgasın şart açtı da bosogodon entige kıykırdı
Ata Maraldar keldi Maraldar Tiyerde turuşat (108/33)

Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim çok eken
Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/15)

Da entige dem alıp acaandangan kempir küşüldöp bışıldap
Momun çaldı üygö iterip kirdi Tayatasının (111/24)

Caap güüldögön mordu tıñşap tırsıldagan terezeni
alaya tiktep keç kire elekte üydön çıkpay oturup kalıştı (118/34)

Berbegenine balanın içi açışıp kaldı Een bolo
tüşkön coldo ulutunup saal turdu da üygö cönödü (118/14)

Dabırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda
balanın cüröğü orduna keldi (119/17)

Bala üydön atıp çıgıp boroşo kar oozuna keptelgende
aptıgıp kaldı Kara buurul sürdüü tündögü uşul (120/25)

Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)

Tumak kiygen başın eki koldop mıkçıp alıp Seydakmattın
üyünö çurkadı Barar colu cıyırma otuz (120/34)

Bolup barattı Seydakmattın üyünö cetkiçe coldu
katar neçen toskooldu tomkorup bet kelgen coonu kaçırdı (121/3)

Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge
tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/33)

Seydakmat üyünö kirgizdi Ayla ketkende oygotuştu
ele Orozkul da beşöönü tünökkö aldı Kalgandarı (122/3)

Büt Momundun üyünö tıgılıştı
Toodo boroon basılbay cürüp turdu Bala eşikten (122/5)

Berdi Kara toktunu çalalı Üy toltura meyman
Alar turğuça tamak dayar bolup kalsın (129/15)

Eldin közüñçö şermendesin çıkarıp kayra üyünö
aydap ciberse kantet Ölbögön tört şıyragın süyröp (139/27)

Çögölötörmün karap tur Ötkön tünü başka közgö tepkilep
üydön kuup çıgıp catkanda katını anın tizesin (140/12)

Üç üydün ortosu celek ilgen mayramday koozdolot
Baarınan da bala akırın barıp suu mataga caagın (151/21)

Dedi kürkürögön Orozkul baltanı kerile şiltep
Özüñ bil dep Seydakmat cerge tükürünüp üyünö (155/16)

Cür anda cürö koy men seni cıluu catkızıp
koyoyun Barıp calgız catasıñbı Baarı bizdin üydö (156/36)

Menen alek alapayın tappay kubanıçtuu karbalastaşat
Sırtka bir çıgıp üygö bir kirip kıyal (157/26)

Tigine et da bışıp kaldı dep Bekey balanı üyünö
ceteledi (157/1)

Dep balanı üyünö cetelep kirip ketti
Burçtagı kerebetke catkırdı (157/21)

Ata cür üygö barabız Cür ata (164/37)

Turçu ata üygö baralı dedi bala ıylamsırap
Momun kökşün bul cerde Müyüzdüü Bugu Enenin (165/3)

Üyündö dedi Gülcamal kınırılıp Kiçine
sırkoolop kalsa kerek Kabatır bolbogula bizdikine (114/3)

Üygö kezek alışıptır Kaçan tiyeri belgisiz Cañı
üy tiygende eri karşı bolboso balamı koluma alam (48/20)

Bilbeyt tura Alar kayra tetirisinen ketişet eken
Orozkul üyünö kızuu kelse eçteme baykabaganday tosup (61/18)

Ceegine kırkaar tartıp üy tigip uluu curt kurgan
Ak saba nayzalarga kara tüpök baylaşıp tündüktön (65/23)

Cetip kelip kabar berbese arka coldon maşine dükön
keldibi cokbu üydögülör tuybay kalışı da etimal (22/6)

Üydögülör ali uktap catıptır
Me munu kiy dep tayatası kiyiz çokoyun berdi (128/33)

Sokur tıynga arzıbas sooda kılıp üylörünö taradı
Silerdi el dep kelgen men da akmak dep tükürünüp dükönçü (24/3)

Tüşüp kütüp turçu Başka baldar üylörünö çildey tarap
çurkaganda bala tayatasına çurkaçu Tigine atam (93/11)

Eneleri dayardap oturgan tamaktın cıtın sezişet
Kitep kaptarın bulgalap üylörünün tereze tübünön (92/28)

Eşikke çıkkanın üydögülördün biri baykabadı
Burçtan burula bergen cerde bala karmana albadı okşup kusup (164/19)

Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor
menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoktu (118/15)

Oşondon beri üydölöy albay tokoyçu boydon cüröt
Akıykatta karagay başı Orozkul emey ele Momun (27/25)

Kayrılıp kalat
Üç üydün ortosundagı calgız bala Aptalaptı barınan (17/22)

Özün başka baldarga teñ eseptep kitep kabın kolunan
tüpgürböş boldu Tak sekirip tuylagan boydon üç üydün (32/12)

Kızıl üydün oozunda kümüştögön aybaltaçan sakçılar
turat Al ortodo kalıñ eldin arasın uşak araladı (69/1)

Seydakmat irsañdap külüp kala beret Anan üç üydün
ortosunda teñsele turup caramazandan buzup algan (149/25)

Uşul üydün intımagına dep içkile Intımak

bar cerde ırıs bar baldarım (158/21)

Tüşkö kirbegen dür dünüyö bar deysiñ

Bala üygö cügürüp cetkende maşine dükön tamdardın (21/36)

Küyö balası Orozkul kündö bir karagay satkan üygö

konok bolup kıldırıp ketet Tokoydu karagan bayagı (27/27)

Anda bizge taarınba Degi üygö kirip çay içip

ketçi bay bolgur (30/27)

Sen kaydan çıga kaldıñ

Üygö baratam Kitep kabımı Seydakmat akeme (37/8)

Közü cok Bala közüñön dürbünü alıp başı çerge

salañdadı Emi üygö kantip barabız dedi kapalanıp (46/16)

Degen comogu da tamam boldu Emi üygö kaytuudan başka

arga cok (58/29)

Hanga alparıştı han tobu ali dastorkondon tura

elek eken Eki balanı çoñ kızıl üygö alparıştı (68/36)

Kayıñ beşik ilip alıp bala törölgön üygö şaşıp

kelatkanday bolot (73/31)

Kolunda kuralı cok Katını canında bolso bırıpırata

sabap kalmak ele al dagı üydö üygö cetkiçe ali (87/16)

Kuuş çekesinen kuyulgan ter közüñ açıştırıp barat

Birok üygö cetişke dagı dalay bar Üydö kütön tigi (90/34)

Açuulanba balam Ustun buerde cata tursun tömön

tüşölü Sen üygö barıp tüştönö tur Al ortodo men (91/16)

Calgız ayak colgo çıgıp ötüğün kiydi da epildey

basıp üygö bet aldı Eç burulbadı buydalbadı (98/10)

Alparıp baylap koy Özü üygö bet aldı Cür üygö

dedi katınına (99/1)

Üygö kirgen soñ Bekey şaşıp buşup erinin suu

kiyimin çeçti kurgaktap kiygizip üstünö içik captı (99/11)

Öñörüp üygö cönödü

Kursagiñ ayabay açtıbı dedi tayatası (100/11)

Kalıssın da

Balasıñ da dedi Momun kürsünüp Üygö baralıçı (103/6)

Araket kılıp

Bala portfelin kötörüp üygö çurkaganda Momun (103/24)

Al Alabaştı bastırmadağı akırına bayladı da

balanı koldon alıp üygö bastı (103/28)

Üygö kirgende köynögün camap oturgan kempir caman

közü menen akşıya bir karap koydu da caktırbaganday (103/33)

Cürdüñ ele Bar birok kızını üygö apkelem debegin

Anday kesepettüü nemege kuttuu bosogomdu attatpaym (105/9)

Obolu kalçıldap korkup oturdu Bara bara ot duıldap

küyüp cılıusu üygö tarap aga koşo karagay otundun (119/16)

Canınan ele colukturup üygö baştap kelgenin

bilgende da bala ança koomaylana koybodu Acep (121/35)

Çoñdordun süylöşkönü aga kızık Üy topurap elge

tolup turganı da kızık Bu kişilerdi üygö aydap kelgen (122/34)

Degen tayatasının sözü balanı esine keltirdi

Kel min üygö keteli Tayatası balanı cerden eñip (132/32)

Men üygö baram dedi bala alsırıp baratkanın

sezip (157/17)

Düñgürötö aş beret Köl kılaalay miñ bir cüz boz üy

tigilet Aşka kelgen el üylörgö batpay tolup çıgat (74/21)

Töşökkö dağı tereñireek süñgüdü Üydö eç kim cok eken

Çıraktın biligi köölönüp üy içi ala kölökö Bala (111/16)

Alardın şardanı menen bala koşo korkup

koşo kiyindi Oşol uçurda sırttan bir top kişi üy (119/36)

Dabırkay cıtı koşo tarap üy üydöy bolo baştaganda

balanın cürögü orduna keldi (119/17)

Üydöy bolup çöp basılğan maşineni türtüp barat
Kıbırıp arañ cılışat Maşine cılbay kayra artka (127/21)
Köñülün kötördü Arı beri çurkasa kar kıcırap
dañkan uçat Üy toltura meymandar uykuları kanıp (130/16)
Bala Tiginçelik uluu ottu üç üy birigip kir cubarda
cacıp kırk kulak dey turgan çoñ kara kazanga toltura (151/13)

Üy içi: Aile.

Da kayra cumdu Taenesi üydö çok Al Bekeydin
çaçılğan singan üy için cıynaştırganı ketken okşoyt (59/36)
Negedir üydün içi kulak murun keskendey cımcırt
El curt köçüp ketkensip sırta koroo içi da (59/11)
Üy içi tuncuray tüştü Tayatasının gana küşüldöp
entikken demi ugulat Al kalçıldagan başın eki (112/3)
Arak menen terdin kañırsıgan cıtı tolup üy içi
bıkşıp turdu Bala cürögü aylanıp köñülü karañgılap (159/3)
Carıgı üy için bir kaysalap alıp öçtü Motoru
da öçtü Kabinanın eşikteri kars cabılıp öz ara (113/21)

Üy tiriçilik: Ev işleri.

Erkekter tañ ertelep cumuştarına ketip azır üydö
çok ele Urgaaçılar üy tiriçiliginde cürgön (22/8)

Üy-üydön: Ev-evden.

Ötköndö üy üydön kempiri kızı Bekey Gülcamal kelin
sırtka cügürüp çığıştı Momun eç kaçan Alabaşka (98/17)

Üy-üygö: ev -ev.

Şofyorlor çoгуu tabılıp üy üygö caygaşıp ıstık
çay içip cılınışkandan kiyin Momun çal al cay (122/11)

Üy-üylörünö: Ev- evlerine.

Calgız kalgandır Baldar üy üylörünö çurkap

ketip köñülü kirdüü kökürogü zildüü baykuş cetim (92/21)

Keme pristanga toktodu deyli Matrostor ceekke tüşöt

üy üylörünö tarayt Atası da üyünö barar Ayalı menen (58/18)

Üylö-: Üflemek, üfürmek.

Orozkul papirostu soro tartıp tütündü ıkşıy

üylödü (141/2)

Üylön-: Evlenmek, yuva kurmak (erkekler için).

Oozunan öz atasının kabarin uktu Atası kaysı bir

kemedede matros eken aldagaçan üylöngön imiş eki üç (48/32)

Anda emne üçün teñ kurbuları uuldarın üylöntüp

ülpöt kurup sayrandap catışat da Orozkul tuyaksız (61/35)

Kiyinçereek Kökötay uluu uulun üylöntüp uul kelinine

da tam salıp berip böldü Anda karagayın (140/27)

üymök: Yığın, yığıntı.

Bastırmanın üstünö eki üymök kılıp çekçeytip cıyıp

koygon Cıl sayın uşul Orozkul çoñ emespi (33/5)

Bolup kubulam da Ak kemege süzüp ketem

Bala üymök çöptün tübünö catıp alıp tegerete dürbü (106/6)

Üyörlön-: Gürlemek, coşup taşmak.

Ordu orduñarda turgula deer elem Anan tam boyu

kürtkünü kızıl aşığıman çigarbay maltap üyörlöngön (55/34)

Üyrön-: Öğrenmek.

*Ayerde suu tübündö balıkça közün açıp süzgöndü
kantip üyröngönün büt aytıp beret (50/28)*

*Tayatam kişiler menen uçuraşkandı abdan cakşı
köröt Men da andan üyrönüp aldım Balkim dağı bir (54/38)*

*Teñ şım kiyip alıptır anan bir çal menen dağı bir
caş ulan Okumaldardın okuusun üyrönüp cürüptür (57/36)*

Üyrönö albadı (27/37)

*Üyrönüşüp ketebiz da bekinçek oynoybuz asker oyun
oynoybuz Uşunçalık kızık deysiñ ketkim kelbey (53/17)*

*Kelse üç ataga arañ cetti Andan arıçı
Ceti atanın attarın üyrötkön çok bele akeñ (115/30)*

*Anda taenesinin berer coobu da balaga maalım
Maga akıl üyrötçü kösöm sensiñbi Ataköy eey (45/12)*

Üyröt-: Öğretmek.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)*

Üyrül-/üyür-: Çevreleyerek, sararak, sürü biçiminde toplamak, toparlamak.

*Caanger özüm degen kişiğe üyrülüp tüşöt üstünö değen
atka kim kongusu kelbesin (28/31)*

*Catkan kızının üstünö üyrülüp kanatı menen
kalkalap bok cin aralaşkan uyatsızdıkka koşo malingan (59/17)*

Üy-: Bir yere toplamak, yığmak.

*Ter cittangan booruna başın katıp ererkep iyçü
Momun üyülgön çöptü kışka kaltırbay küz başınan (93/16)*

*Emi ošo ıyık eneden teskeri cayılğan teri üstündö
üyülgön et bıyakka ırgıtılğan baş şıyrak kaldıbı (154/6)*

*Katıp tura berdi Et buzup catkan çoñ kara kişi aldında
üyülgön etten bıçaktın uçuna boor ilip sundu (154/10)*

*Catat üyüliüp Asıl tukum torpok bagat sarayda Andan
ulay calgız köçö malçılardın ayılı Boor ıldıy (40/11)*

*Anan eki şişe arak aldı Öz şorun özü kaynatıp bul emne kılğanı Taene çıday
albadı*

Emne baleeni başıña üyüp catasıñ beybak (23/22)

*Çala deyt A munogu kartañ tekenin corugun emne deyt
eken Öz başıña özüñ balee üyüp alcıganiñ emey emineñ (42/24)*

*Kılam kayda barsam balaanı özüm başıma üyüp aldım
dep soluktap catat Anda içinen Çıpalak şıbirayt (57/9)*

*Da tayatasın eerçip sırtka çıktı Boroon basılıptır
tamdın ıktoo tüptörünö kürtkünü nıktap üyüp (129/2)*

Üyür: 1. Alışkın, alışmış, benimsemiş, uyum sağlamış.

*Adamga üyür aldıra berse kiyin maraldar suu keçip
tüz ele koroogo kirip kelgidey bolso Anan cakşı (148/21)*

2. Sürü, hayvan sürüsü.

*Körgön cem çöbün koldon berseñ Alar kanday ottu cakşı
körüşör eken Canağı kunacın maraldı üyür (148/24)*

Üz-: 1. Kesmek, ara vermek.

*Orozkul attı başka közgö çapkılöp öpkösün üzö
teminip ayıptın baarın Momunga cüktöp aşata (96/13)*

2. Kesmek, durdurmak.

*Da ay sayın üzböy mayanañdı Orozkul berip atpaybı
Mayanadan ayrılğan künü sen kimsiñ oşonu oyloduñbu (134/19)*

3. Koparmak, kırmak.

*Suuga bettep salingan öyüz bet üzülüp tüşkön car
cogorku kaliñ tokoy tigi car başınan öödö ketet (22/1)*

*Üzüp maraldar cay kelattı Baştağı katarın buzbay
aldıda çamgarak müyüz çoñ bugu ortodo kunaacın (139/9)*

Üzöngü: Üzengi.

*Orozkul oolcup kelatıptır mas körünöt Atına sıy tokumun
tokungan eken cez üzöñgü kaşında kümüş şıldırkanı (36/4)*

*Baarı cönöy berişti
Ata meni da ala barçı dep bala tayatasın üzöñgüdön (130/30)*

*Beregi Orozkul azır kırım ötüğün cıltıratıp
üzöñgünü çirene uçkay teep eerde ürgülöp şıyragına (36/30)*

Üzül-: Ölmek, can teslim etmek.

*Dele uşulardıkı tuura bolup çıga kelet Mındaylardın
urugu üzülböyt eken go (81/12)*

Üzül-kesil: Kesik kesik.

*Dabışı küçöp cayılıp cañırdı cılaacındın
şıñgırı sürdögöndöy üzül kesil çıgıp kaldı da anan (113/16)*

*Çıñırgan ünü suunun şarınan üzül kesil ugulat
ıylap catkanday tuyulat Momun arkandı da (94/11)*

*Catıp Anan bir ookumda daana ugulbagan üzül kesil
ündör çıga baştadı sırttan Biröö kıykırganday boldu (119/23)*

Veranda: Veranda.

*Buluttar köktö uygu tuygu titılıp köçüp barat Bala
verandadan çıkkança kün buluttan bir körünüp açuu (151/8)*

*Köö menen dagı birdeme cazıptır terezenin bir
közü sınıf orduna gezit çaptap koyuşuptur verandasının (40/26)*

Z

Zaar: 1. Gazap, hırs, hışım, zulüm.

*Bolot anan Orozkuldun cini karmayt içine tolgon
zaarın büt katınınan çıkarıp salat Bekey taece bolso (62/8)*

2. Öfke.

*Cerge cata kaldı Torpokko cetpey taenesi kargap
şilep kayra tarttı zaarına buulugup kiçine çurkaganga (44/4)*

3. Zehir.

*Koy balam antpe dedi Momun calınıp Minday
künü oozgo zaar söz alba Meni kuday alsın birok (91/30)*

Zaara: Sidik, idrar.

*Bala bayatan beri zaarası tolup catkan Cuurkanın
añtarıp al kubatı cok kaltañdap ordunan turdu (138/17)*

*Koomaylana kımırılıp bala dagıraga kñğırata
siydi Zaarası ısık sapsarı ekenine tañ kalıp (138/22)*

Zaarkan-: Korkmak, çekinmek.

*Sayın zaarkana baştağı Torpok çaynagan köynöktün
coobun beriş moyunda ele Bir til uguu degi turdu (58/33)*

Zaarlui/zaardui: Sinirli, öfkeli.

*Zaarlui kıcırlanıp Bugu maral cürgön oşol korukta
atuuga col cok Bizdin korukta bugu maral (143/27)*

*Unçuguşpadı kempir da ekinçi burulup karabadı
Bırış celelegen cezdey öñü zaarlui ele Bir balee (104/4)*

*Özüñ bilbey kurup kal dedi taene cılança
ışılday zaarlui şıbırıp Dükönçü arada turbaganda (23/26)*

Zalkar: Büyük, geniş, heybetli, görkemli.

Aları çok kiçinekeyligi canına batıp cetimsirep

oturdu Tegeregi bütüin too zalkar toolor kayımsız (46/30)

Zaman: Zaman, dönem, devir, zaman, belli özellikleri olan zaman parçası, periyot.

Anın kümüştöngön çokusun Han Teñir dep uluk körgön

Oşol zamanda kıtaydan bir okumal sayakatçı kelip (39/8)

Aytkan ilgeri bir zamanda kalıñ coo kaptap kelip

bizdin cerdi basıp almak bolot Oşondo bizdin (52/11)

Birin biri çaap algan biri birin talap algan cookerçilik

zaman Kırgız uruusun da aylana tegerete kurçap (63/30)

Atam zamanda cer betinde çöptön tokoy köp kurgak

cerden suu köp bolup turgan kezde uluu uruu kırgız (63/11)

Zaman Adam kanı suuday agıp kök kaşka suu coşolonup

ak sarı gül manattanıp börüdöy tıtışkan door (64/5)

Kayra bürköltüügö ańdıp turganı turgan Atam zamandan

beri kelatkan şartı uşul Mına azır da Momun (102/1)

Zamat: 1. An, zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza.

Oşol zamat unuttu Köldün tigi nur kuyulgan kökmök

ceeginen beri karay Ak keme kılayıp ıgıp kelatat (47/5)

Kutulganda emne kursağı aç da Oşentip kayda

barsa da mal canga cakındaar zamat içinen Çıpalak (57/6)

Taanıganda kulagina çeyin manattay kızardı Anan

kayra oşol zamat bozorup tomsoro kattı Kaldańdap (152/26)

Berip dele koyor elem birok başka adamdar körör zamat

bul eki kiçinekey adamdı öltürüp salat Anda bulardın (71/13)

*Eki bala zamatta ce erteñ menenki kalıñ eli cok
ce erteñki künü belgisiz ce keçegi ata tegi cok ölüü (67/27)*

2. Hemen, bir anda, o anda.

*Özünün tosmosunda ele balık bolup zamatta kubulup
ketse Bir karasa ele balık Anan balık bala tosmo (49/19)*

*Kelgen şamal San Taştan küç alıp boroon bolup zamatta
alay dülöy tüştü Kuyun alganday kalıñ calbırak (118/19)*

*Baykesin da taanıy koydu Butun süyröp ontologon
biröönü cölöp tayap kirgizişti Üydün içi zamatta (120/12)*

Zambi: Söğüt

*Katuu bu balanı takat aldırbay kömölötö koyup kete
bergidey Tosmo kurula elekte bala ceektegi zambi taldın (41/32)*

*Ceeke çıgat da zambi talına kayra çurkayt
Oşentip bir colu emes neçen ired tüşöt Kayradan (43/15)*

*Öskön zambi taldın koreli kuyruk calbıraktarı sargayıp
cel cürsö dirildep tüşüp turdu (78/1)*

*Emey ele opol toonu sürö türtüp baratkansıdık Anan
kalsa çöptü da zañğırata baskan ekenbiz Çamdagıla (126/36)*

Zañğıra-: Büyük, iri, kocaman, genişçe, heybetlice görünmek.

*Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/10)*

Zañkay-: Büyük, iri, kocaman, heybetli görünmek.

*Küngö çağılışıp cıltıldap Teñir Toonun kök melcigen
uluu çokusu Han Teñir zañkayat Anı körgöndö (38/32)*

*Baarın körüp baarın bilip birok kozgolup koyboy
zañkayat Bala calgızsıradı karoosuzdugu korgop (46/28)*

Zapkı: Zulüm, kaygı, eziyet, sıkıntı, cefa.

Köñülü açık boldu Tündögü boroondun zapkı

korkunuçtuu tüşü unutulup kar baskan terebeldin körünüşü (130/13)

Zar: Gerçekleşmemiş arzu, ukde.

Biröögö kor bala biröögö zar bala dep sızdadı

Orozkuldun mas köñülü Başkalarga sanabay bala bergen (37/13)

Zar kakşa-: 1. Acınası olmak, üzünecek bir durumda görünmek.

Kuçaktap ünü kудayına ugulguday çıñırıp ıylaganın

zar kakşap atasın kargaganın estep ogo beter (140/14)

2. Yakınarak muhtaçlığını bildirmek.

Kudayga zar kakşap ıylap köñülü kir kökürögü

ail Bu küyütün başkalar bilbeyt tanaptaş turgan üç (29/7)

Zarık-: Üzülmek, sıkıntı, eziyet, azap çekmek.

Keç kelip andan beri maşine kütüp turup kalbadımbı

Celesayga ele cetip alsam dep zarıgıp tursam karagay (113/32)

Birok keçti kütsök köpkö zarıgıp kalabız go Akırından

cıla bergenibiz dele tuuradır Coldo tekşere (141/11)

Zarılçılık: Zorunluluk, zarurilik, gerek, gereklilik, mecburiyet.

Bütürüp emi ubay körüp tınç çaşayın deseñ

dağı bir zarılçılık çıgat eken Mına uşundayda (140/34)

Zarına kıl-: Acıdan kıvrانmak.

Zarına kılıp catkanınan bırışıp tırışıp kekire

albayt Salt sapar miñ kattasañ da taşka alar bir (141/17)

Zarla-: 1. Ağlamak, inlemek.

Şıpka sozup kimgedir biröögö zarlay baştadı

Uşu kündü körsötpöy men şorduunu alsañ bolo (112/7)

2. Yalvarıp yakararak isteğini, dileğini söylemek.

Bugu Ene aligidey bolup koştosup turganda közünön

caş tögüp aramdıktı kargap adaldıktı zarlap ketken (77/22)

Zavod: Fabrika.

Turar ele Ötkön soguşta emgek askerine alınıp Magnitogordo

zavoddordun keregesin kalap stahanovçu atandı (27/22)

Zayıp: Hanım, eş.

Abcaşık Orozkuldun zayıbı Bekey taecesi turat

közü menen maldı teriştirip tokoy cumuşçu atıkkın (22/21)

Oşentip Müyüzdüü Bugu Ene cetip keleri menen

zayıp köz carat (73/34)

Kündördün bir küündö Isık Köl burkan şarkan

tolkup çıktı Al antkeni caş zayıptın tolgoosu (73/16)

Zeendüü: Zeki, zeyrek.

Cakşı okuyt balam zeendüü dedi Momun kayırıp

bergen tıındardı eseptep catıp (31/13)

Balam zeendüü sözgö inak Uluulardın ulama kebin

cantıgınan catıp ugat Kördüñörbü kulagı oşon (126/15)

Zil: mec. Öfke, sinir, kızgınlık, hiddet.

Oşonu aytam da dep küñk etti Orozkul bir cagınan

başı oorup bir cagınan açuu zil aşkazanın oyup (141/16)

*Tüşö elekte kusup iyçüdöy Oşol alkımına tıgılğan
muştumday açuu zildi kayra cutup kıbıroodon korkup (157/36)*

*Calgız kalğandır Baldar üy üylörünö çurkap
ketip köñülü kirdüü kökürogü zildüü baykuş cetim (92/22)*

Zildey: Taş gibi.

Keldi

Oy it ooy zildey go Tim ele tsentner bar Anan (154/20)

Zıñgıra-: 1. Heybetli görünmek.

*Tokoydun içindegi kılımdık bir karagay küzündö
kıyılıp cerge kulaarın bilbey zıñgırap turat (86/8)*

2. Zonklayarak ses çıkarmak.

*Cattı Keede aynek zıñgıratkan capırt katkırık
çıkısa balanın dene boyu dürküröp canı keyip (164/27)*

*Kamaarabay zıñgırayt cakında kış kelet
anda dele çıtırıp koyboy tüyşügü cok kar camınıp (89/29)*

Zıñkıy-: Ağır başlı, ciddi olmak, görünmek.

*Canıñdan cıılçıp ötüp baratsa aldıñkı orunda
kerilip çoñ oturup baratsa dene boyuñ dür etet zıñkıya (82/8)*

Zıpıl-: Çabuk, hızlı, tez, çeviklikle hareket etmek, yürümek, uçmak.

*Taştardan bult sekirip agımgı tüşmök da zıpıldap
cönömök Taptakır ele suu astı menen cürö bermek (49/21)*

Zirek: Anlayışlı, üstün anlama yeteneği olan.

*Prokuror okuusuna kirgizip kızımı royal çalar
önör üyrötöt elem Şaardın baldarı zirek kelet bat (83/6)*

Zırp: Hemen, çarçabuk hissetmeyi, duyumsamayı bildirir.

*Kuday urdu dey ber
Munu oylogondo Orozkuldun cüröğü zırp etet Anan (87/4)*

Znaçok: Rozet

*Kulubek balaga bir asker znaçok berip ketti Anısı
balaga orden bolup köründü köñülü kötörüldü (118/7)
Bala alardı daroo taanıdı kündüz körgön
şofyorlor Znaçok berip ketken asker kupaykeçen Kulubek (120/10)
Üydögülörgö edireñdep keldi tayatasına buguluk şofyor
menen coluguşkanın aytıp berdi Anan znaçoqtu (118/16)*

Zobolo: Saygınlık, itibar, prestij.

*Baylığın uuldarının zobolosun dañktap aytar söz bar
beken diüynödö dep ırdıyt törtünçüsü (75/13)
Dañk aytıp baldarının zobolosun kökölötö kep kılrat
Birok baldarı aga da kaniyet kılbayt Müyüzdiüü Bugu Enenin (75/21)*

Zoñkoy-: Uzun boylu, iri yarı, heybetli olmak, görünmek.

*Pay pay pay dep tamşanıp zoñkoygon Kökötay
büyrü kızığına çıday albay köynögünün cakasın çeçip (143/1)*

Zoñkulda-: Zonk zonk ederek şiddetli ses, gürültü çıkarmak.

*İrin zoñkuldap koyö beret
Adır adır toolordon (149/27)*

Zoo: Dik, sarp kaya, büyük kaya kütlesi.

*Kara zoo ak karga eek artıp karagay tokoy kamap
caaldanıp küdüröyöt (41/3)*

*Kazanga kızmat kılar el tütpöy Kaşkardan aldırgan
meyis too bolup Taşkenden aldırgan kürüç zoo (74/26)*

*Baştalğan Er adam çoçuladı Zookaga çurkap çıgıp
tegerekke ün saldı (73/17)*

Zor: 1. Çetin, zor.

*Elek Biröö bugu eken çamgaraktay zor müyüzü ayrı
butaktanıp zañğırayt Al kayra suuga cütkünö berip (107/9)*

2. Görünüş ve hacim olarak büyük.

*Ağış ceeek kıkanduu kalbık erdinen suu tamçılup
turdu Zor müyüzdün tübündögü kiçinekey kulagın kıbıratıp (107/16)*

Zordo-: Zorlamak, zor kullanmak, güç kullanmak.

*Degen meniki gana tuura deyt da turat Közün karap
köpölök bolup çark imerilbeseñ zordop köndüröt (81/2)*

Ogo beter zordodu

İç ısıq içip al korkpo Tiygen suuktu içken (138/9)

*Mas neme ebi kelbey balanı zordop kiyinte baştağı
Men özüm dey bala öödö bolo bergende başı kiçine (150/33)*

*Kıynaştı birok bala başın çulgup bolbodu Anın
sırkoolop catkanınan köp zordoşpodu kayra cön (159/22)*

Zöökürlük/zöökürdük: Zalim, acımasız.

*Canagı döğürsügön zöökürlüğü kayda ketken Orozkuldun
Közünün çaşı on talaa çaŋga cuurulup beti başı (161/1)*

Zulpukor: Kılıç.

*Al ansayın dañazası asmandadı Tulparı bu
toodon tigi toogo kargıp zulpukoru şiltegen sayın (121/6)*

Zuul: Köşe.

*Menen zuuldan köçödön çoñdor ötüp turat Maşineleriçi
Kapkara bolup küngö caltıldap ünü ugulbay (82/5)*

Zuulda-: Hızlı, çok çabuk yürümek.

*Kerek eçtemeden kemçiligi çok erteñkiden kamı çok
köçö boylop asfalt tepsep ce taksi minip zuuldap (90/2)*

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma, Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi adlı eserinin 5418 dizelik metni üzerinde yürütülmüş; eserin söz varlığı ortaya çıkarılmış ve bağlama dayalı anlam genişlemelerini gösteren özgün bir bağlam sözlüğü oluşturulmuştur. İncelenen metinde toplam 3950 isim, fiil ve kalıp söz tespit edilmiş; bu ögelerin toplam kullanım sıklığı 24.997 olarak belirlenmiştir. Yapılan tarama sonucunda, bu söz varlığı içindeki bazı sözcüklerin mevcut sözlüklerde yer alan karşılıklarıyla örtüşmediği, bazı sözcüklerin ise sözlüklerde bulunmadığı halde metin içinde özgün anlamlar kazandığı görülmüştür.

Aytmatov'un anlatısında bağlamın belirleyiciliği oldukça güçlüdür. Nitekim 50 sözcük, sözlüklerdeki anlamlarının ötesine geçip metne özgü yeni ve işlevsel anlamlar kazandığı tespit edilmiştir. Bu sözcükler yalnızca biçimsel farklılıklar değil; aynı zamanda anlatının kültürel, coğrafi ve sosyal arka planını yansıtan anlam genişlemeleri şeklinde karşımıza çıkmıştır. Örneğin *çöp* sözcüğünün “sopa”, *can* sözcüğünün “dere”, *kordon* sözcüğünün “çadır” ve “kutsal daire”, *kül-* fiilinin “yakmak” gibi bağlama özgü kullanımları, metnin kültürel ve toplumsal bağlamıyla uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

Metinde dikkat çeken bir başka unsur ise, Kırgız Türkçesinin ağız özellikleri ve diğer Türk lehçelerinin etkisinin zaman zaman görünür hâle gelmesidir. Örneğin, fiilin Kırgızca'daki yaygın biçimi *oku-* iken eserde *okı-* biçiminin kullanılması, özellikle Kazak Türkçesinin etkisi ile açıklanabilir; yani bir diyalektizm söz konusu olabilir, çünkü Kazakçada fiilin temel biçimi *oqı-* (оқы-)dır. Aynı şekilde eserde geçen “papočka” sözcüğü, Rusça *nanочка* (baba, babacık) kelimesinin doğrudan bir yansımasıdır. Aytmatov'un Sovyetler Birliği döneminde yaşayan ve Rusça-Kırgızca iki dillilik içinde yetişmiş bir yazar olduğu düşünülürse, bu tür alıntıların metinde bulunması doğal ve eserin sosyokültürel arka planını destekleyen bir durumdur.

Tüm bu bulgular, kelimelerin ancak bağlam içinde doğru biçimde çözümlenebileceğini; bağlamsal çözümleme olmaksızın eserin anlamsal örgüsünün eksik kalacağını ortaya koymaktadır. Metnin kültürel kodları, yerel yaşantıya ait kavramları ve yazara özgü üslubu, bağlam içinde çözümlendiğinde görünür hâle gelmiştir. Bu yönüyle çalışma, hem Beyaz Gemi'nin dilsel-kültürel yapısını ayrıntılı biçimde ortaya koymakta hem de bağlam sözlüğü hazırlama yönteminin söz varlığı araştırmalarındaki önemini göstermektedir.

Bu doğrultuda, eserde karşılığı bulunmayan ya da metin içinde yeni anlamlar kazanan 50 bağlamsal öge hem Aytmatov'un dil işçiliğini hem de Kırgız Türkçesinin söz varlığının zenginliğini yansıtmaktadır. Bu ögeler, çalışmanın sonunda madde başı hâlinde ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Parantez içindeki sayılar, kelimenin bağlamsal sözlükteki konumunu göstermektedir; örneğin, “**salt (2)**” ifadesi kelimenin sözlükteki ikinci anlamını belirtir. “**şıpır- (3)**: (15/131), (16/1/8)” örneğinde ise ilk rakam sayfa numarasını, takip eden rakamlar ilgili satırı göstermektedir. Detaylı tüm örnekler için eserin bağlamsal sözlüğüne başvurulmalıdır. Bu ögeler, ileride yapılacak söz varlığı çalışmaları, lehçeler arası karşılaştırmalar ve bağlamsal anlam araştırmaları için özgün bir kaynak niteliği taşımaktadır.

- ak söz (2): (132/29); “samimi, içten söz” anlamında kullanılmıştır.
- apırtıp-capırtıp: (162/27); “heyecanlanmak” anlamında kullanılmıştır.
- ayda- (2/3): (151/11), (145/3) fiilinin sözlükte birçok anlamı bulunmaktadır. Sözlükte bulunan anlamlarının dışında eserde “önüne katmak” ve “yönlendirmek” anlamı da kullanılmıştır.
- ayla-: (122/3) ; “bayılmak” anlamında kullanılmıştır.
- Azap (2): (138/5); “kader” anlamında kullanılmıştır.
- bagalañ: (85/31); “semiz” anlamında kullanılmıştır.
- buyukpasa: (46/9); “sürüklenmek” anlamında kullanılmıştır.
- caba: (51/4); “üstelik, fazla” anlamında kullanılmıştır.
- can (2): (125/4); “dere” anlamında kullanılmıştır.
- cat- (6): (56/8) ; “yakmak” anlamında kullanılmıştır. Kırgız lehçesine ait sözlük ve kaynaklarda anlamı karşılayan yakın bir anlam bulunmamaktadır.
- cayık (2): (132/13) ; “geniş” anlamında kullanılmıştır.
- cıl- (2): (163/31); “sıçramak” anlamında kullanılmıştır.
- cin (2): (159/16); “tuhaf” anlamında kullanılmıştır.
- çöp (2): (35/4); “sopa” anlamında kullanılmıştır.
- colduu bol-: (158/18) ; “sessiz kalmak” anlamında kullanılmıştır.
- culup: (157/12); “yudum” anlamında kullanılmıştır.
- çuurt- (2): (43/29), (37/21); fiili sözlükte bulunan “birbirinin ardından biri gelmek” ve diğer anlamlarının dışında metinde “şapırdatmak” anlamında iki kez yer aldığı görülmektedir. Bu sözcük, sözlükte “çubur-” biçiminde geçmektedir. Bu sözcüğün “çuurt-” biçiminde metinde geçmesinin nedeninin ağıza özgü özelliklerden kaynaklandığını varsaymaktayız.
- dalbas: (90/36); “gereksiz telaş” anlamında kullanılmıştır.
- kabak (3): (121/1); “ön” anlamında kullanılmıştır.
- kakşa- (3): (55/24); “titretmek” anlamında kullanılmıştır.
- kartımak: (56/28) “kurnaz” anlamında kullanılmıştır.
- kıyanat: (119/25); “lanet” anlamında kullanılmıştır.
- kocura-: (35/33); “mırıldanmak” anlamında kullanılmıştır.
- koldon al- (1): (130/35), (131/8); “destek olmak” anlamında iki kez kullanılmıştır.
- kolumda kal-: (131/14); “büyütmek” anlamında kullanılmıştır.

- k n- (3): (134/17); “yapmak” anlamında kullanılmıştır.
- kordon: (55/18) “ adır” anlamında kullanılmıştır.
- kordon (2): (106/23) “kutsal daire” anlamında kullanılmıştır.
- “Kordon” kelimesi sözlükte bulunmamaktadır. Eserde bu kelime iki farklı yeni anlamı ile kullanılmıştır.
- korduk k r- (2): (138/5); “sıkıntı çekmek” anlamında kullanılmıştır.
- murdu: (58/26); “u ” anlamında kullanılmıştır.
- ooz (3): (120/18); “ n ndeki” anlamında kullanılmıştır.
- opurup -capırıp: (19/25); “bölmek, parçalamak” anlamında kullanılmıştır.
-  zb z: (145/26); “ev sahibi” anlamında kullanılmıştır.
- salt (2): (117/31); “sade” anlamında kullanılmıştır.
- serbe de-: (42/16); “sallanmak” anlamında kullanılmıştır.
- sılay ket-: (32/35); “selam verme şekli, dokunarak selam vermek” anlamında kullanılmıştır.
- şıpır- (3): (15/131), (16/1/8); “salınmak” anlamında iki kez kullanılmıştır.
- sogon ok (2): (125/4); “yatak” anlamında kullanılmıştır.
- şoru: (55/17); “paranın çıkardığı ses” anlamında kullanılmıştır.
- söz kızıt-: (124/8); “söz pekiştirmek” anlamında kullanılmıştır.
- soz- (3): (132/7); “dizilmek” anlamında kullanılmıştır.
- t  l k   d : (123/34); “sonsuzaya denk, ebediyen” anlamında kullanılmıştır.
- t r : (141/5); “sofra” anlamında kullanılmıştır.
- rul: (115/24), (128/8) , (128/10); “direksiyon” anlamında üç kez kullanılmıştır.
- t şk d -: (51/31); “kesilmek” anlamında kullanılmıştır.
- tüyüldük: (166/32); “ z” anlamında kullanılmıştır.
- zildey: (154/20); “taş gibi” anlamında kullanılmıştır.
- ırsa  et-: (35/1) “kızdırmak” anlamında kullanılmıştır.
- t r (1): (36/16); “hal” anlamında kullanılmıştır.
- t r (5): (127/12); “taraf” anlamında kullanılmıştır.
- Fiilinin sözlükte birçok anlamı bulunmaktadır. Sözlükte bulunan anlamlarının dışında eserde “hal” ve “taraf” anlamı da kullanılmıştır.

- Metinde, tek anlamlı yapıdaki 1.565 isim belirlenmiş olup bu isimler 8.190 kullanım sıklığına ulaşmıştır. Eserde, tek anlamlı sözcükler arasında en yüksek kullanım sıklığına sahip isimler öz (193) ve tayata (181) kelimeleridir.
- Çok anlamlı sözcük yapısında toplam 312 isim tespit edilmiş; bu isimler metin boyunca 6. 061 kez kullanılmıştır. Çok anlamlı isimler arasında en fazla anlam çeşitliliğine sahip olan kelime, 8 farklı anlamda kullanılan cer (81) sözcüğüdür. Kullanım sıklığı açısından ise öne çıkan isim, beş farklı anlamda geçen ve toplamda (252) kez kullanılan bir kelimesidir.
- Tek anlamlı söz öbeği yapısında 149 isim tespit edilmiş; bu öbekler metin boyunca toplam 366 sıklıkla kullanılmıştır. Bu grupta en yüksek kullanım sıklığına sahip söz öbeği ise kitep kap (44) olmuştur.
- Çok anlamlı söz öbeği yapısında 10 isim tespit edilmiş; bu öbekler metin boyunca toplam 46 kez kullanılmıştır. Bu grupta yer alan tim ele söz öbeği, 2 farklı anlamda kullanılmış olup toplamda 9 kullanım sıklığına sahiptir.
- Tek anlamlı sözcük yapısında 790 fiil tespit edilmiş; bu fiiller metin boyunca toplam 2.404 kez kullanılmıştır. Bu grupta en yüksek kullanım sıklığına sahip fiil ise otur-fiili olup, 91 kez geçmiştir.
- Çok anlamlı sözcük yapısında 358 fiil tespit edilmiş; bu fiiller metin boyunca toplam 6.662 kez kullanılmıştır. Bu grupta en fazla anlam çeşitliliğine sahip olan fiil, 23 farklı anlamda kullanılan çık- (164) fiilidir. Öte yandan, en yüksek kullanım sıklığına sahip çok anlamlı fiil ise üç farklı anlamda kullanıldığı belirlenen ve (688) kez geçen de-fiilidir.
- Tek anlamlı söz öbeği yapısında 90 birleşik fiil tespit edilmiş; bu fiiller metin boyunca toplam 133 kez kullanılmıştır. Bu grupta en sık kullanılan birleşik fiil ise çıday al-olup, 8 kez geçmiştir.
- Çok anlamlı söz öbeği yapısında 2 birleşik fiil tespit edilmiş olup, bu fiiller metin içerisinde toplam 9 kez kullanılmıştır. Bu metin içerisinde yer alan birleşik fiillerin her biri iki farklı anlama sahiptir. İki anlamlı birleşik fiiller arasında şunlar yer almaktadır: caman kör- (5), ve kol kötör- (4).
- “Kalıp sözler” başlığı altında; atasözleri, deyimler, ikilemeler, ilişki sözleri, dualar, beddualar ve argo kelimeler incelenmiştir. Eserde toplam 5 atasözü tespit edilmiş olup, bu atasözlerinin toplam kullanım sayısı da 5’tür.
- Eserde toplam 367 deyim tespit edilmiş olup, bu deyimler metin içerisinde 608 kez kullanılmıştır. En sık kullanılan deyim, (19) kez geçen cakşı kör- deyimidir.
- İkilemeler, “tek anlamlı” ve “çok anlamlı” olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Tek anlamlı ikilemeler yapısında 224 ikileme yer verilmiş; bu ikilemeler toplam 311 kez kullanılmıştır. En yüksek kullanım sıklığına sahip tek anlamlı ikileme maşine-dükön olup, 12 kez geçmiştir. Çok anlamlı ikilemeler kategorisinde ise 22 farklı ikileme rastlanmıştır; bu ikilemeler toplamda 58 kez kullanılmıştır. En fazla kullanılan çok anlamlı ikileme, 3 farklı anlamda geçen ve 5 kez kullanılan anda-sanda ikilemesidir.

- “İlişki sözleri” başlığı altında toplam 11 farklı ilişki sözü tespit edilmiş; bunlar metin boyunca 31 kez kullanılmıştır. En sık kullanılan ilişki sözü ise 12 kez geçen “uçuraşabız”dır.
- “Dualar ve beddualar” başlığında, 21 farklı dua ifadesi 31 kez; 12 farklı beddua ise toplam 16 kez kullanılmıştır.
- Argo kelimeler ise eserde 11 farklı anlamda yer almakta ve toplamda 11 kez kullanılmaktadır.

Eserde toplam 2.036 farklı isim ve 1.240 farklı fiil incelenmiştir. Bu isimlerin toplam kullanım sıklığı 14.663, fiillerin toplam kullanım sıklığı ise 9.263’dir. Ayrıca, incelenen 673 farklı kalıp sözün toplam kullanım sayısı 1. 071 olarak belirlenmiştir.

Bunun sonucunda, eserde yer alan 3.949 farklı öge, toplamda 24.997 sıklıkla geçmektedir.

Tablo 17. İncelenen Ögeler

İncelenen Ögeler	Sayıları	Sıklık Sayıları
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler	1565	8190
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki İsimler	312	6061
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	149	366
Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki İsimler	10	46
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller	790	2404
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Fiiller	358	6717
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	90	133
Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Fiiller (Birleşik Fiiller)	2	9
Atasözleri	5	5
Deyimler	367	608
Tek Anlamlı İkilemeler	224	311
Çok Anlamlı İkilemeler	22	58
İlişki Sözleri	11	31
Dualar	21	31
Beddualar	12	16
Argo Kelimeler	11	11
TOPLAM	3949	24.997

KAYNAKÇA

- Akın, C. (2020). *Cengiz Aytmatov'un Birinçi Mugalim adlı eserinin bağlam-eşdizim sıklık sözlükleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akın, C. (2021). Cengiz Aytmatov'un *Birinçi Mugalim* adlı eserine özlüğüsel bir yaklaşım denemesi. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10(24), 118–128.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1971). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alan, N. (2019). Adlar. *İçinde Türkiye Türkçesi III: Sözcük türleri* (ss. 13–39). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Altıok, E. (2018). Sovyet rejiminin II. Dünya Savaşı dönemi Kırgız edebiyatına ve Öskön Danikeyev'in hikâyelerine etkisi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(15), 235–246.
- Alyılmaz, C. (2013). (Kök) Türk harfli Eski Türk yazıtlarının Kırgızlar açısından önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(4), 1–26.
- Artıkbayev, K. (2013). *XX. yüzyıl Kırgız edebiyatı tarihi* (M. Dıykanbayeva, Çev.). Ankara: Bengü Yayınları.
- Aslan, M. (2015). *Dilin halleri: Argo*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aytmatov, C. (1994). Hakkımda notlar (O. Söylemez, Çev.). *Kardeş Edebiyatlar Dergisi*, (28), 41–48.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barthold, V. V. (2004). *Orta Asya Türk tarihi dersleri* (H. Dağ, Çev.). Ankara: Çağlar Yayınları.
- Baytok, A. (2016). *Tarihten günümüze Kırgız edebiyatı*. Pamukkale Üniversitesi Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezî Yayınları.
- Boz, E. (2011). *Yunus Emre Divanı'nın bağlamsal sözlüğü ve dizini üzerine bir deneme*. *İçinde Sözlükbilimi Yazıları I* (ss. 173–178). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Boz, E. (2015). Sözlük ve sözlükçülük sorunu. *İçinde Türkçenin çağdaş sorunları* (ss. 1–44). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Buran, A., & Alkaya, E. (2014). *Çağdaş Türk yazı dilleri 3: Kuzeybatı/Kıpçak grubu*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Buran, A., Alkaya, E., & Özeren, M. (2015). *Çağdaş Türk yazı dilleri 4: Kuzeydoğu grubu*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çengel Kasapoğlu, H. (2002). Kırgız Türkleri ve Kırgız Türkçesi. *İçinde Türkler*, Cilt 19 (ss. 578–595). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Dıykanbayeva, M. (2015). Hatıralar ışığında Cengiz Aytmatov ve eserleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 170–186.
- Ergin, M. (2009). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ersöz, S. (2014). Türkiye Türkçesi Doğu Grubu ağızlarında bedduaların işlevleri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 14(2), 29–46.

- Gökdayı, H. (2019). Türkiye Türkçesinde kalıp sözler, bu sözleri içeren bir sözlük ihtiyacı ve hazırlama yöntemi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, (19), 18–35.
- Gülensoy, T. (2004). *Kırgız Türkçesi grameri I: Ses bilgisi – şekil bilgisi* (Erciyes Üniversitesi Yayınları No. 143). Bişkek–Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin sözdizimi*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Heyet, C. (2008). *Türk dilinin ve lehçelerinin tarihi seyri* (M. Öztürk, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kahraman, M. (2016). Sözlük bilim: Kuram, ilke ve yöntemler üzerine. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 3288–3312.
- Kahraman, T. (2001). *Çağdaş Türkiye Türkçesi dilbilgisi*. Ankara: Dumat Basınevi.
- Kargı Ölmez, Z. (1996). Kırgızlar ve Kırgızca. *Çağdaş Türk Dili*, (101), 38–46.
- Kıldıroğlu, M. (2013). *Kırgızlar ve Kıpçaklar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kolcu, A. İ. (2015). *Bozkırdaki bilge: Cengiz Aytmatov*. Konya: Salkımsöğüt Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kulamshaeva, B. (2016). *Toplumdilbilim ışığında Kırgızların dili ve kültürü*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kırgızca–Türkçe Sözlük. (2025). <http://sozduk.manas.edu.kg/>
- Özgen, N. (2014). *Yirminci yüzyılın ilk yarısında Kırgız edebiyatı tarihi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, F. (2007). *Bâki Divanı sözlüğü (Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Polat, K. (2019). *Beşikten mezara Kırgız Türkleri*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Saray, M. (1993). *Kırgız Türkleri tarihi*. İstanbul: Nesil Matbaacılık ve Yayıncılık.
- Saray, M. (2006). Kırgızistan. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 26, ss. 442–445). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Söylemez, O. (2005). *Türk dünyası edebiyatları I: Roman*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Söylemez, O., & Aşlar, H. (2018). XX. yüzyıl Kırgız edebiyatı. İçinde *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatları El Kitabı* (ss. 207–320). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. (2017). Üslûp araştırmaları açısından bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları: Nâilî örneği. *Littera Turca: Journal of Turkish Language and Literature*, 3(1), 282–306.

- Taşag l, A. (2013). *Çin kaynaklarına göre Eski Türk boyları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tekin, T. (1990). A new classification of the Turkic languages. *Türk Dili Araştırmaları*, 5–18.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yılmaz Balkan, A. (2013). Hayattan esere Cengiz Aytmatov. *Journal of Turkish Studies*, 8(9), 2621–2628.
- Yudahin, K. K. (2011). *Kırgız sözlü* (A. Taymas,  ev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EKLER

Ek 1. Orijinal Metinden Örnekler

ЭЛ АРАЛЫК "РУХАНИЯТ" АССОЦИАЦИЯСЫ
ЧЫҢГЫЗ АЙТМАТОВ АТЫНДАГЫ ЭЛ АРАЛЫК ФОНДУ

ЧЫҢГЫЗ АЙТМАТОВ

Чыгармаларынын сегиз
томдук жыйнагы

Редакциялык Кеңеш:
Токтосартов А. (төрага)
Эралиев С.
Жусуев С.
Касымбеков Т.
Акматалиев А.А.
Айтматов Э.Ч.

"Бийиктик"
Бишкек – 2008

ЭЛ АРАЛЫК "РУХАНИЯТ" АССОЦИАЦИЯСЫ
ЧЫҢГЫЗ АЙТМАТОВ АТЫНДАГЫ ЭЛ АРАЛЫК ФОНДУ

ЧЫҢГЫЗ АЙТМАТОВ

Үчүнчү том

Атадан калган туяк
Ак кеме
Эрте жаздагы турналар
Манас-Атанын ак кар - көк музу
Деңиз бойлой жорткон Ала-Дөбөт
Фудзиямада кадыр түн

"Бийиктик"
Бишкек - 2008

АК КЕМЕ

I

Бу баланын эки жомогу боло турган. Бири – жан билбеген өз жомогу, экинчисин таятасынан уккан. Акырында эки жомогунун бири да калбады. Кеп оролу ушунда.

Ошол жылы бала жетиге толуп, сегизге аяк баскан.

Оболу кара дермантин портфель колго тийди. Боорунда калем-салем салар жамак чөнтөктүү, жылтыраган темир килити бар, кулпунун тилин тээкке салса, чырк этип бекип калат. Кыскасы окуучунун кадимки портфели. Бирок балага кадимки эмес, укмуш көрүндү. Кеп ушул портфелден башталды.

Китеп капты кыдырма дүкөндөн таятасы сатып берген. Буердегилер «Апталап» деп коюшат. Тоодогу малчыларды тейлеген автолавка кээде Сан-Таштын токойчуларына кайрылып калар эле.

Кордон деп коёт токойчулардын турган жерин, ушерден кокту-колотту өрдөп, кыр кырдын тескей боорун таянып, ыңкып өскөн корук токой бар. Кордондо тургандар болгону үч түтүн журт. Ошого карабай кээде соодасы кемчил болгондо «Апталап» – машине-дүкөн токойчуларга кайрылып калат.

Үч үйдүн ортосундагы жалгыз бала «Апталапты» баарынан мурда көрөт.

– Келатат! – деп ал эшик-терезелердин түбүнөн кыйкырып өтөт. – Машине-дүкөн келатат, Апталап! Апталап!

Ысык-Көлдүн жакасынан башталган араба жол капчыгай өрдөп, суу бойлоп отуруп, ушерге келет. Өңгүл-

дөңгүл сызма жолдо машиненин жүрүшү да оңой эмес. Капчыгайдын таманынан кароол дөбөнүн белине чыккычакты жантай боордо өлүп-талат, анан токойчулардын короо-жайына жеткиче эңкейиш апай бетте декилдеп жүрүп олтурат. Кароол дөбө жакын, жайкысын бала кудайдын куттуу күнү жүгүрүп чыгып көзгө дүрбү салат. Кароол дөбө дегенчелик бар, аерден таман алдындагы кара жолдон аттуусубу-жөөсүбү, кыбыр эткендин баары алакан отундагыдай көрүнүп турат. А машинени айтпай эле кой, төтөн даана.

Мурда бир жолу бала апай бетте чаң уюлгутуп келаткан машинени тосмо көлчүгүндө киришип жатып көргөн. Анда жайдын ысык кези. Тосмону агын суунун тайыз жээгине таятасы тосуп берген. Ким билет, ушул тосмо болбосо бала бу күндө тирүү ойноп жүрөт беле, жок беле. Таенеси айткандай, кашка суу алдагачан баланын этин мүлжүп, сөөгүн Ысык-Көлгө бүркүп салмак. Сөөктөрүн балык-балырлар жыттагылап, дыр коё үркүп турмак. Издеп алар күйөөрү жок, сууга түшпө деп канча какшаса да болбогон тилазар баланы ким жоктомок, ким кейимек. Багы бар экен, азырынча сууга кете элек. Агерим кокус болсо таенеси жанын таштап, сууга бой урарын кудай билет. Өз болсо да бир жөн, өгөйсүң деп жүрбөйбү таенеси. Кара жаныны карч уруп канча күйбөгүн, өгөйдөн убай буюрбайт. Өгөйсүңбү... деген ошондон. А эгер бала өгөй болбойм деп чыркырасачы? Эмне үчүн бала гана өгөй болушу керек? А балким, бала эмес, таене өзү өгөйдүр?

Бирок бу сөз кийин болсун, таятасы калап берген тосмону да кийин айталы.

Ошентип, бала тиги жантай боордо чаң уюлгутуп келаткан машинени көрө койду. Анан калса ошол күнү китеп кап колуна тиерин билгендей аптыга сүйүндү. Суудан ыргып чыгып, ыштанын ана-мына кийди да, курганбастан, көгөргөн эриндерин кымтый албай жалгыз таман жол менен үйгө чуркады, машине-дүкөндүн кабарын элден мурун жар салууга шашты. Шыралжын

түптөп секирип, корум таштарды буйтап, эч жерге буйдалбастан чымылдай чуркады бала. Жайынча баратса ардемеге бир токтоп, чөп болсо сыдырып, таш болсо сылап, сүйлөшүп өтмөк. Азыр ал достору таарынат бекен деп ойлободу. «Машине-дүкөн келатат. Сага анан келем – деп өттү чөгүп жаткан «Төө-Ташка». Жонун эңилчек басып, белчесинен жерге батып, чөккөн төөгө окшош ташты Төө-Таш деп атап алган бала. Башка учурда анын өркөчүнөн таптап койбой кыя өтпөйт. Таптаганда да таятасы чолок куйрук чобурун «азыр келем, күтө тур» дегенсип таптаганын көргөн, ошентип таптайт.

Баланын ат койбогон ташы жок. Дагы бир корум «Ээр-Таш» аталат. Жерден чыккан көөдөнү буурул, жону кара, кайкы бел корумду «Ээр-Таш» дейт. Дагы бир «Кашабан» деген ташы бар, куду көк жал бөрү кейиптенип көксур, жалы түктүү, жар кабак. «Кашабанга» бала ар качан өңүп келип, мылтыгын мээлейт да, «тарс» атып жиберип, анан учурашат. Баарынан ынак ташы «Таңке-Таш». Керстендей¹ болуп күрсүйүп, кемерлүү жээкте жатат. Күркүрөп-шаркырап азыр эле сууну жиреп кирчүдөй, ак көбүк чачыратып, буркан-шаркан түшүрчүдөй. Кинодогу танкалар ошентип жүрөт эмеспи, ойду-тоону кенебей, суу беткелсе шыйрагына теңебей опуруп-жапырып кете берет эмеспи. Тиги белдин нары түбүндө айыл бар, кино болуп турат, таятасы баланы эки-үч жолу алпарып келген. Мобу сууга тумшугун малып токтоп калган «Таңке-Таш» да ошондой улам аталып калган. Дагы башка тааныш таштар көп: бири «жаман», бири «жакшы», атүгүл «митаам», «куукаптал», «макоолору» да бар.

Бала чөптөрдү да кыял-мүнөзүнө жараша бөлүштүрүп алган, «жакшы көргөнү» бар, «жаман көргөнү» бар, атүгүл «ачуулусу» да жок эмес. Мисалы, көк коко тикен айыгышкан душманы, күндө нечен ирет чабышып өтпөсө чыдап тура албайт. Бирок, кимиси жеңээри белгисиз, коко күн санап көбөйүп өсүп баратат. А тиги жол

¹ керстен – (ур.) 1. чоң тараза. 2. үкөк.

